מעריב

יום ו' ה' כסלו תשל"ד 30.11.73 גליון 8936 שנה כ"ה

כולל ... ימים ולילות

80 אג'

העתון הנפוץ ביותר במדינה • MAARIV

המייסד והעורך הראשון ד"ר ע. קרליבך ז"ל

קיסינג'ר פועל לחידוש שיחות הק"מ 101 נפגש עם שגרירי ישראל, מצרים ורוסיה

מאת שמואל שגב, סופר "מעריב" בוואשינגטון

ארה"ב הביעה אתמול תקווה, שהפסקת השיחות בין האלוף אהרון יריב והגנראל המצרי עבד אל-גאני גאמאסי לא תשבש התכנית לפתיחתה של ועידת ז'נווה ב-18 בדצמבר. בדרג הדיפלומאטי ובאמצעות "דיפלומאטיה שקטה" לוחץ ד"ר קיסינג'ר על ישראל ועל מצרים לחדש את השיחות בק"מ ה-101.

ההודעה המצרית על הפסקת השיחות הפתיעה במידה מסויימת את וואשינגטון ויש הרואים בה הקשחה של עמדת סאדאת, בעקבות ועידת אלג'יר. אמריקנים בוואשינגטון אתמול את התקווה, כי על אף העליה הדרגתית בעמדה המצרית, תיפתח הועידה בז'נווה כמתוכנן.

פקיד אמריקני אמר: "אין אנו רואים את המאורעות של יום אתמול כהידרדרות. יהיה זה כזור, בקשר לכל מה שהתרחש, אם ינסה אחד הצדדים למנוע כינוס הועידה."

בצעד ראשון להזזת האמה, לקראת הועידה, קראו פקידים אמריקניים לחדש את הדיונים בין יריב וגאמאסי. מצפים, כי השקפה זו תועבר לקאהיר בצינורות הדיפלומאטיים הרגילים. כפי שנודע מוכנה ישראל לחדש את השיחות בהקדם.

במקורות מוסמכים בוואשינגטון אמרו, כי הבדלי הדעות עם מצרים בקשר להשקפתה של קאהיר, כי כאשר ישראל הסכימה ממילא לסגת מחלק גדול מסיני, אין טעם לדון ב"ויתורים טריטוריאליים הדדיים".

כפי שנודע אין המצרים מוכנים להבין, שקיים הבדל בין הסכם הפסקת-האש, עבו כל צד דואג לעמדותיו הצבאיות בשטח לבין הסדר שלום סופי, שבו אפשר להסכים על נסיגות.

מאחר שענין הפרדת הכוחות גורם קשיים רבים כל כך, חזרה מצרים עתה לעמדתה המקורית ודורשת נסיגה ישראלית לקווים הבלתי-מוגדרים של ה-22 באוקטובר.

מצרים גם ביקשה מברית-המועצות להתערב בענין זה. ענין הנסיגה אמנם הוזכר בהסכם שש הנקודות בין ישראל ומצרים אם כי בצורה מעורפלת.

סבורים כי נושא זה נדון בין ד"ר קיסינג'ר לבין שגריר בריה"מ בוואשינגטון, אנאטולי דוברינין. בעוד שארה"ב מטפלת בענין בזהירות רבה, בעיקר לנוכח הבחירות הקרובות בישראל — נראה שד"ר קיסינג'ר קרוב בכל זאת יותר לעמדה המצרית, בענין קווי ה-22 באוקטובר מאשר להשקפה הישראלית.

נראה שהוא משוכנע כי "הוטעה" על-ידי פקידים ישראליים, כשביקר בישראל אחרי שובו ממוסקווה וכי הקווים שונו אחרי הפסקת האש.

לעומת זה, מקורות בין אמריקניים ומשקיפי או"ם אינם יכולים להוכיח טענות אלה. שני צדדים אלה מעט שקשה מאוד לקבוע היכן היו הקווים ב-22 באוקטובר.

תקוותו היחידה של קיסינג'ר היא עתה, שיצליח לשכנע את מוסקווה ואת קאהיר לחדול מטיפול בבעית הנסיגה האסטראטגית של הכוחות ולהשאיר אותה לוועידת ז'נווה.

פירוש ההחלטה המצרית, נדון אתמול בין ד"ר קיסינג'ר ושגריר ישראל מר שמחה דיניץ. אם כי הפגישה נערכה כדי להבהיר בעיות שונות בקשר לוועידה, נודע כי השניים דנו גם בבעיות הפרדת הכוחות.

מקורות מדיניים בוואשינגטון מצפים, כי ד"ר קיסינג'ר יקיים מגעים דומים עם המצרים. כפי שנודע, החשש הוא שהפסקת השיחות עלולה לשבש את שני הצדדים כי אין טעם בשיחות וליישב את המכשול היא באמצעות חידוש האש.

ישראל וארה"ב אינן רוצות בהתפתחות כזו. לעצמה, הביעו מקורות ישראליים ואמ־...

הפיסגה באלז'יר בודדה את חוסיין הפלשתינים קוראים להפלת משטרו

יועצים מציעים למלך הירדני "להתקפל" ולהסתפק בממלכה-בדואית ממזרח לירדן

מאת גיון בדוק, כתב "דיילי טלגראף"

בעקבות ועידת הפיסגה הערבית באלג'יר, אותה הגדירו אישים בארצות המזרח-התיכון כ"מעודדת" ו"היסטורית", נותר המלך חוסיין חשוף ובודד יותר מבעבר. מתוך הכרת בירידתו של חוסיין, כבר קראו אירגונים פלשתינאים להפלת משטרו בירדן.

סוכנות הידיעות הפלשתינית, המבטאת את דעתם של יאסר ערפאת ו"ארגון השיחרור הפלשתיני" הודיעה, כי הפלת המלוכה בירדן היא צורך ערבי לאומי. המלך חוסיין מבודד גם בעולם הערבי וגם חובתנו וחובת המוני הערביים, לפתוח במאבק נגד משטרו ונגד הישות ההאשמית, שכמו הישות הציונית, בנתה עצמה על שברי מולדתנו פלשתין".

התבטאויות קיצוניות כגון אלה לא נשמעו מצד פלשתינים מאז חידשו מצרים וסוריה את יחסיהן הדיפלומטיים עם ירדן זמן קצר לפני פרוץ המלחמה. התבטאויות אלה מוכיחות, כי הפלשתינים מאמינים שראשי מדינות ערב זנחו את חוסיין.

נראה, כי הפלשתינים מסתמכים על כך שפייצל מלך סעודיה וחסן מלך מארוקו הצביעו לכינון הכרה ב"ארגון השיחרור הפלשתיני" כנציגו היחיד של העם הפלשתיני.

צעד זה הוא שהעמיד את חוסיין על חומרת מצבו. מאחר שאם אינו יכול לדבר בשמה של הגדה המערבית, הרי אין טעם בהופעתו בוועידת ז'נווה.

למעשה נתון המלך חוסיין כיום כבר ללחץ כבד מצד קבוצה של יועציו, הדורשים ממנו לנתק את העיסוק בפוליטיקה מזרח-תיכונית.

קבוצה זו של יועצים ובראשם הנסיך חסן, יורש העצר, היו מעדיפים לראות ממלכה ירדנית רק ממזרח לירדן, מאוכלסת רק על-ידי בדואים, שמתוכם צמחה הממלכה ההאשמית, וכך תהיה ירדן חופשית מן הפלשתינים, שכמעט גרמו להפלת המלוכה.

קהיר מאיימת: המלחמה עלולה להתחדש בכל רגע – בעקבות המשבר בק"מ 101

מאת סופר "מעריב" לענינים ערביים

כותרות עתוני קאהיר בוהודות הבוקר, שהמלחמה "עלולה להתחדש בכל רגע" בעקבות הפסקת השיחות בק"מ ה-101.

בהטילם על ישראל את האחריות המלאה להפסקת השיחות ולתוצאות "אי-ביצוע החלטות מועצת הבטחון", מציינים כלי התקשורת המצריים כי "כוחות הצבא משני הצדדים עומדים עתה במצב הכן".

קאהיר מאשימה את ישראל בנקיטת מדיניות של מירמה והולכת שולל בשיחות הק"מ ה-101 וטוענת כי "מצרים צפתה מראש גישה כזו מצד ישראל".

מאמרי המערכת של עתוני קאהיר מאזכרים הבוקר את הדברים שאמר אתמול נשיא מצרים, אנואר סאדאת לעתונאים מצריים לפיהם הסכם הפסקת האש לא בוצע עדיין על-ידי ישראל מזכירים כי מצרים מנהלת עתה מגעים עם בריה"מ וארה"ב בנושא זה.

כפי שנמסר אתמול אמר סאדאת בועידת אלג'יר כי מצרים רואה את הסובייטים והאמריקאים ערבים במשותף לנסיגת ישראל לקווי ה-22 באוקטובר.

זאת לכתבים בקאהיר, הוסיף: "לא החלטנו שלא ללכת לועידת השלום. עדיין אנו עומדים בהכרזתנו כי אנו מוכנים להשתתף, אבל אנו מצויים במצב ברציפות. עמדתנו תיקבע על פי התנהגות הישראלים בקילומטר ה-101. אנו שומרים על כל האופציות שלנו.

פקידי רשות בקאהיר אמרו אתמול, כי מצרים תיוועץ בשתי מעצמות-העל, משום שגישת ישראל בשיחות בקילומטר ה-101 מסכנת את הפסקת האש, ועל ארה"ב וברית המועצות, שיזמו את הסכם הפסקת האש המקורי, להתערב ולהציל את המצב.

הם הוסיפו כי "עמדתה העקשנית של ישראל מעוררת ספיקות חמורים בכנותה, ולכן יש צורך בהתייעצויות עם מעצמות-העל ובמאמצים להביא את ישראל לכלל קיום ההסכמים.

ביחוד, אמרו הדוברים המצריים, "הקואליציה הממשלתית בישראל לא הביאה לפני העם הישראלי מצע של שלום. אתה מאמת-זמידה מבחינת כוונת רצונה של ישראל בשלום צודק היא. שיפנו אל העם במצע פוליטי הקורא לשלום צודק". (יו.פי.)

דובר מצרי: מעצמות-העל צריכות להתערב

(יו.פי.) מצרים נמלכת בדעתה בענין החלטתה להשתתף בוועידת השלום שהוצע לכנס בז'נווה, אחרי שלפי טענתה התמוטטו אתמול השיחות עם ישראל בקילומטר ה-101 — והיא תיוועץ בעתיד הקרוב בארה"ב וברית המועצות.

דובר הרשמי של ממשלת קאהיר, אחמד אניס, שמסר...

אלוף אהרון יריב (משמאל) ושוטרים צבאיים בטכס הזכרון לחללי צה"ל שמקום קבורתם לא נודע, שנערך ליד אוהל השיחות בק"מ ה-101. (ראה עמוד 3) (תצלום איי.פי. רדיוטלפוטו)

"פסימיות בישראל ובמצרים"

מאת פיליפ בן, סופר "מעריב" בארה"ב

הפסקת השיחות בין קצינים ישראלים ומצרים בק"מ ה-101 וחילופי היריות שהיו אתמול באזור שימשו נושא עיקרי בשידורי החדשות של תחנות טלוויזיה ורדיו בארה"ב.

עם זאת, ציינו תחנות השידור, כי פקידים בכירים במימשל האמריקני סבורים כי השיחות בק"מ ה-101 יתחדשו. מאוחר יותר דיווחו תחנות השידור על אוירה של פסימיות בישראל ובמצרים ועל הסברה כי האש תתלקח מחדש.

מחלוקת בצמרת העבודה לגבי פירוש "מיסמך ה-15" שהוגש למרכז

אנשי דיין: אין סתירה בין המסמך ל בין מסמך-גלילי והתורה שבע"פ * ה"יונים": מסמך גלילי בוטל * הוויכוח במרכז העבודה — ביום ב'

מאת מ. מייזלס

בצמרת מפלגת העבודה יש חילוקי-דעות מרחיקי-לכת על פירוש מסמך ה-15, שהובא לידיעת מרכז המפלגה ביום ד' בערב.

בעוד שהשרים מ. דיין, ש. פרס וסגן השר ג. יעקבי, שהשתתפו בניסוח המסמך טוענים, כי אין סתירה בין מסמך זה לבין מסמך גלילי והתורה-שבעל-פה וכי היא מהווה רק חלק ממצע המפלגה, שייקבע בקרוב על-ידי ועדת המצע (ששבו ייכללו עיקרי התורה שבעל פה והמדיניות בשטחים) סבור המחנה ה"יוני" במפלגה, כי המסמך החדש מבטל למעשה את מסמך גלילי ואינו חוזר עוד על העקרונות שנקבעו בתורה-שבעל-פה.

לדעת השרים פ. ספיר וא. אבן, מהווה מסמך ה-15 מצע חדש, המחייב מהמציאות שנוצרה בעקבות מלחמת אוקטובר והוא שם את הדגשים על החתירה לשלום, תוך ויתורים טריטוריאליים וגבולות בני הגנה.

ראשי "יונים" לשעבר טוענים, כי המסמך החדש אינו אופרטיבי ויש בו רבים מסעיפי מסמך גלילי, ואילו המגמה היונית רואה בו מסמך אופרטיבי המחייב את המפלגה לצעדים אופרטיביים ברורים.

חילוקי-דעות אלה ישתקפו בויכוח במרכז מפלגת העבודה על המסמך, שיתקיים ביום ב' הבא. (ראה עמ' 16)

המצאה באוסטרליה: "מכונית מהפכנית מונעת בחשמל"

"הסוללה זקוקה לשרות רק אחת ל-5 שנים" * נסיעת-מיבחן — בקרוב

מדעני אוניברסיטת אדלאייד באוסטרליה המציאו מכונית מהפכנית, המונעת בחשמל זול הנופק מסוללות וזקוקה לשירות רק אחת לחמש שנים.

המדענים מסרו, כי המכונית תצא לנסיעת-מבחן בעוד ארבעה שבועות. לדעתם, יוכלו לכסות את מחיר הייצור אחרי מכירה של 1500—2000 מכוניות. מחירה של המכונית עדיין לא נקבע.

המכונית תופעל על-ידי סוללה קלה מיוחדת, אותה אפשר יהיה לטעון מחדש 1000 פעמים לפני החלפתה.

ממשלת אוסטראליה תרמה 22 אלף דולר מתוך הסכום הכללי של 35 אלף דולר, שעלה פיתוח המכונית. (רויטר)

פקיד בכיר של או"ם: נדחה תיגבור כוח החירום בגלל אי-הבהירות במצב

מאת פיליפ בן, סופר "מעריב" בארה"ב

"תיגבור כוח או"ם במזרח התיכון נדחה בשל אי הבהירות במצב" — מסר אתמול פקיד בכיר באו"ם.

הוא ציין כי כיום מונה כח החירום של או"ם כ-3000 חיילים ולפי התכנית הוא יכונה 7000 חייל.

דובר או"ם אמר אמש, כי 12 קצינים סובייטים התקבלו כמשקיפי או"ם ויישלחו בימים הקרובים לעמדות המוחזקות על-ידי כוח החירום בקווי הפסקת האש בין ישראל ומצרים.

הדובר הוסיף, כי בשלב מאוחר יותר יתקבלו כמשקיפים 24 קצינים סובייטים נוספים, הממתינים עתה בקאהיר. במקביל יתקבלו כמשקיפים 28 קצינים אמריקאים. שמונה אמריקנים כבר משרתים בקבוצת המשקיפים של או"ם.

השתתפות ולדהיים בוועידת השלום תותנה באישור מועה"ב

מזכיר או"ם עדיין לא קיבל הזמנה לוועידה * ייתכן שאו"ם יופיע כמוסד המארגן רשמית את הוועידה

מאת פיליפ בן

מזכיר האו"ם, ד"ר קורט ולדהיים, עדיין לא קיבל הזמנה לועידת ז'נווה לדיון בשלום במזרח התיכון — כך הודיע דובר האו"ם אתמול. השתתפותו של ד"ר ולדהיים בועידה תהיה מותנית, ככל הנראה, גם באישור מוקדם של מועצת הבטחון.

ממקור מוסמך נודע, כי שר החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר, ששוחח עם ד"ר ולדהיים בטלפון שלשום, חזר על הבטחתו כי מעמד מזכיר האו"ם בועידה יהיה דומה למעמד שאר המשתתפים.

בקשר לידיעות, כי ביום ד' נמסרו הזמנות לועידת ז'נווה לממשלות מצרים, ישראל, ירדן וסוריה, הובהר בחוגי האו"ם, כי עדיין אין אלה הזמנות פורמאליות, אלא כיוזמה בלבד. כך יוכלו ארבע הממשלות להביע השקפותיהן ביחוד בשאלה העדינה, מי יזמן את הועידה, ובאיזה מעמד ישתתף בה ד"ר ולדהיים.

כנראה בחרו בשיטה מסובכת ומסובה זו, כיוון שבעולם כולו, וביחוד באירופה המערבית ובארצות הבלתי מזדהות, מתגברת והולכת הביקורת על משקל-היתר של שתי מעצמות העל גם בהסדרת הסכסוך במזרח התיכון וגם בשאלות אחרות.

לכן, לא מן הנמנעות היא, כי בסופו של דבר יוטל על האו"ם להופיע כמוסד המארגן באופן רשמי את ועידת ז'נווה.

על כל פנים, כמעט אין ספק, שלפני צאת ד"ר ולדהיים לז'נווה יצטרך לכנס את מועצת הבטחון ולבקש ממנה אישור להשתתפותו בועידה. סבורים כי זו הדרך הטובה ביותר להפיס דעתם של המערב אירופיים ושל הבלתי מזדהים, המעוניינים למנוע פירוש הנוסח האמריקני-הסובייטי בדבר הפסקת האש במזרח התיכון, כי המונח "חסות נאותה" יכולה להתייחס רק לארה"ב. אמנם, נציגי ארה"ב וברית המועצות לא סמכו אז ידיהם על פירוש זה, אך גם לא אמרו שהם רואים את חסותן של שתי מעצמות העל בלבד כ"חסות נאותה".

אתמול שוחח ד"ר ולדהיים בשאלות אלה עם ראש משלחת סין העממית, מר הואנג הואה. נראה, כי מר הואנג, שיהיה נשיאה התורן של מועצת הבטחון בחודש דצמבר, הודיע למזכיר האו"ם שממשלתו בפקינג לא שינתה בעמדתה: היא מוסיפה להתנגד בתוקף לכל התערבות מן החוץ, וביחוד להתערבות מצד שתי מעצמות העל, בענין המזרח התיכון. עם זאת נראה, שהבטיח לד"ר ולדהיים, שסין לא תצביע הצבעת וטו נגד אישור השתתפותו בוועידת ז'נווה.

* צרכני הנפט הגדולים — ארה"ב, אירופה המערבית ויאפאן — נקראו אתמול להתלכד, כדי להתגבר על משבר הנפט.

הקריאה באה מפי סגן נשיא הוועדה המבצעת של השוק האירופי, אנרי סימונה.

צ'ו: הבעיה המזרח-תיכונית – "קשה ומסובכת"

ראש ממשלת סין, צ'ו אן לאי, אמר, כי הבעיה המזרח תיכונית היא "קשה ומסובכת" — נמסר אתמול בפקינג.

צ'ו השמיע הערה זו ביום ד', בפגישתו עם קבוצה של אנשי עסקים יפאניים.

הוא הביע דעתו, כי ארה"ב מקדימה את בריה"מ בשאלת המזרח התיכון. הוא סירב לתת הבהרות נוספות לקביעה זו ורק אמר "הבעיה המזרח תיכונית קשה ומסובכת". ([illegible])

פאריס מכחישה שנדחתה פגישת פומפידו-ברז'נייב

"לה מונד": מוסקווה אינה מרוצה מעמדתה של צרפת

מאת תמר גולן, שליחת "מעריב" לפאריס

ארמון-הנשיאות הצרפתי הכחיש ואילו שגרירות ברית המועצות בפאריס הביעה הפתעה מן הידיעה שהתפרסמה ב"לה מונד", כי פגישת ברז'נייב-פומפידו תידחה כנראה, בגלל מורת רוחם של הסובייטים מהבדלות צרפתיות בנושאים שונים, לרבות המזרח-התיכון.

כתב "לה מונד" במוסקווה דיווח על "התקררות בעמדה הסובייטית ועל מורת-רוחה של בריה"מ מן הגישה השלילית שגילו הצרפתים למאמציהן המשותפים של בריה"מ וארה"ב להביא שלום למזה"ת".

כזכור התקיף שר החוץ של צרפת, מישל ז'ובר, את שיתוף הפעולה בין שתי מעצמות העל, המחלקות ביניהן את העולם. הערות אלה ואחרות לא מצאו חן בעיני הסובייטים.

הכתב ציטט עתונים סובייטים, שבהם נמתחה ביקורת על העמדה הצרפתית והסיק, כי הפגישה בין שני ראשי המדינות, שנועדה לראשית חודש ינואר, העמדה עתה בספק.

שגרירות בריה"מ בפאריס הודיעה, כי לא מובן לה מקור הידיעה "בעתונים ממציאים" ובכי חילוקי הדעות, אם אמנם קיימים, אין בהם כדי למנוע הפגישה. גם מארמון אליזה פורסמה הכחשה.

פלשתין, פלשתין ואין זכר לפלשתין

מאת שליחת "מעריב" בפאריס

על תופעה מוזרה, המוכיחה קיומם של חילוקי דעות עמוקים במנהיגות הערבית בנוגע למעמד הפלשתינים — מצביע כתב העתון "לה מונד" מאלג'יר.

הכתב פול באלטה מציג את השאלה: כיצד ייתכן, שמסמך המפתח, המכיר ב"אירגון לשיחרור פלשתין" כ"נציג הלגיטימי היחיד של העם הפלשתיני", אינו כלול בהצהרה המדינית המסכמת של פיסגת אלג'יר?

השמטה זו, — כותב באלטה — היא תכסיס מדיני-משפטי, שמטרתו למנוע ניתוק הגשרים עם המלך חוסיין ולשמור על האחדות הערבית. עם זאת, יש לתמוה, כיצד ייתכן, כי מנהיגי ערב, הקוראים לעולם כולו לתמוך ב"ענין הפלשתיני", לא מצאו לנחוץ אפילו להזכיר נושא זה, במיסמך שנועד להיכנס להיסטוריה.

מחו נגד אהדה לישראל

מאת פיליפ בן, סופר "מעריב" בארה"ב

קבוצה שאורגנה על ידי "הועד המתאם הערבי-האמריקני", הנתמך על ידי הליגה הערבית, הפגינה אתמול ברחוב לפני בית מלון בו כיבדה לשכת "בני-ברית" את מנהיג פועלי המכוניות האמריקני לאונרד וודקוק, הידוע כידיד נאמן לישראל.

המפגינים מחו נגד הופעתו של וודקוק לפני ארגון פרו-ישראלי ונגד החלטת איגוד פועלי המכוניות לרכוש אגרות חוב ישראליות.

המפגינים קראו: "בוז לישראל" ונשאו שלטים בהם נאמר: "לא תהיה ויטנאם במזרח התיכון" ו"לא — לבונדס הישראליים".

מר וודקוק קיבל ציון לשבח מ"בני-ברית" על תרומתו הגדולה לדמוקרטיה האמריקנית.

חייל נהרג אתמול באש המצרים

חייל צה"ל נהרג אתמול בחילופי אש במערב לתעלה. באחת התקריות של חילופי אש, עם המצרים, בגדה המערבית של התעלה, נמסרה הודעה למשפחת החייל. (ראה עמוד 3)

ועדת החוץ של ביה"נ האמריקני תדון היום בהקצבה לישראל

בוואשינגטון עדיין מקווים שיאושר סכום הסיוע כולו: 2.2 מיליארד דולר

מאת שמואל שגב, סופר "מעריב" בוואשינגטון

ועדת-החוץ של בית-הנבחרים האמריקני תפתח היום בדיון על בקשתו של הנשיא ניכסון להקציב סכום של 2 מיליארד ו-200 מיליון דולאר למימון הציוד האווירי לישראל במלחמת יום הכיפורים.

סגניהם של שרי החוץ וההגנה, רש ויליאם קלמנס, יעידו לפני הועדה, שבראשה עומד הציר הדמוקראטי תומאס מורגאן. דיוני הועדה נקבעו, לאחר שד"ר קיסינג'ר הופיע לפניה ביום ב' ומסר לה דו"ח על סיורו במזרח-התיכון. אתמול הופיע שר-החוץ האמריקני בישיבה סגורה של ועדת השירותים המזויינים של הבית, כדי למסור גם שם על סיורו זה.

מצפים כי ועדת החוץ תסיים את שמיעת העדויות בנושא זה עד סוף השבוע הבא. הענין יובא אחר-כך לפני ועדת החוץ של הסנאט, שבראשה עומד סנאטור ויליאם פולברייט.

על אף המלצות ועדת-המשנה של ועדת ההקצבות (של בית-הנבחרים), לקצץ בהצעת ההקצבה של הנשיא ניכסון ולהעמידה על מיליארד ו-700 מיליון דולאר, מקווים חוגים מדיניים בוואשינגטון, שהסכום במלואו יאושר בסופו של דבר, כפי שביקש הנשיא ריצ'ארד ניכסון.

הופיע! גליון חדש של את

תלוש השתתפות בבחירת "נסיכת ישראל" ראה עמוד 18

הצטרף

דרוש עורך

דרושה פקידה

דרוש/ה

2566

108

2674

صكنا من الاهل

שרי הנפט של סעודיה ואלג'יריה „יסבירו" בארה"ב: אמריקה „תסבול מתמיכה בישראל"

יבואו בשבוע הבא לוושינגטון, כדי לנסות להשיג ויתורים מדיניים בקשר לסכסוך הישראלי־ערבי ★ בלונדון תבעו הסכמת בריטניה לצעדים אנטי־ישראליים נוספים, כגון סאנקציות כלכליות, אולם השיגו פחות משקיוו ★ צרפת תכריז היום על הגבלות בצריכת דלק ★ „לה מונד": „צרפת מקיאה את הנפט שלה ונחנקת במדיניות הערבית שלה"

מאת שמואל שגב
סופר „מעריב" בוואשינגטון

שרי הנפט של סעודיה ושל אלג'יריה עומדים לבוא לוושינגטון בשבוע הבא לשיחות עם אנשי רשות אמריקניים על מדיניות הנפט הערבית. מנהל לשכת האנרגיה ליד משרד החוץ האמריקני, שמסר זאת אתמול, אמר כי תכלית הביקור היא להסביר את חרם הנפט הערבי.

אולם מקורות של הקונגרס אמרו, כי נודע להם שהשר הסעודי שייח אחמד זאכי ימאני והשר האלג'ירי אבו אלעייד אבו אלסלאם נשלחו מטעם ארגון הנפט הערבי, כדי לקיים שיחות מדיניות בנסיון להשיג ויתורים מדיניים מארה"ב בקשר לסכסוך הישראלי־הערבי.

מניחים שכבעבר כן עכשיו יקיימו ימאני פגישות עם אנשי עסקים ועתונאים בארה"ב, כדי לשכנעם ש„תמיכת ארה"ב בישראל עלולה להכביד את הסבל באמריקה".

אולם מקורות הקונגרס אמרו, כי אין להניח שארה"ב תיכנע לסחטנות הערבית ותשנה את מדיניותה המזרח־תיכונית מפאת לחץ חרם הנפט. כפי שנמסר, הבהיר זאת ד"ר קיסינג'ר היטב למלך פייצל, בעת ביקורו בריאד לפני שבועיים.

איום על בריטניה

סופר „מעריב" בלונדון, צבי לבנא, מטלגרף:

שני שרי הנפט הערבים נתקלו כנראה בעמדה תקיפה מצד ראש ממשלת בריטניה אדוארד הית ושר החוץ סר אלק דוגלאס יום בשיחותיהם בלונדון אתמול, וספקי הנפט הערביים אינם יכולים לצפות לכניעה ללא גבול של מדינות אירופה מפני סחטנותם.

מקורות דיפלומטיים בלונדון סבורים, בעקבות השיחות אתמול, כי השרים הערביים השיגו בלונדון פחות משקיוו, וזו הסיבה שהודיעו רק שבריטניה לא תהיה צפויה לקיצוצים נוספים של הספקת נפט ערבי, אולם היא תצטרך להסתפק בכמות הנוכחית המקוצצת בשיעור כ־15 אחוז לעומת הכמות שהיתה רגילה לקבל לפני פרוץ המשבר.

בלונדון פירשו זאת כאיום ברור על בריטניה, שעליה להיכנע לתביעות הערבים אף מעבר ללחץ בדבר נסיגת ישראל מן השטחים ופתרון בעיית הפלשתינאים, ותסכים לצעדים אנטי ישראליים נוספים, כגון סאנקציות כלכליות — שאם לא כן עלולים הערבים להפעיל נגד בריטניה את הקיצוצים החודשיים הנוספים.

מסיבת עתונאים

במסיבת העתונאים שקיימו השרים הערביים בלונדון אמש לא היה זכר לדברים שהגיעו מפאריס אך שלשום — כאילו תמלא סעודיה את מחסורה של בריטניה במוצרי נפט, שהיתה צריכה לקבל מבתי הזיקוק בהולנד המושבתים מאין אספקה.

נמסר כי ראש ממשלת בריטניה ושר החוץ הבהירו לשרים הערביים, כי סאנקציות הנפט רק מפריעות לאירופה, וביחוד למדינות השוק האירופי, להשיג הסדר צודק במזרח התיכון. החרם ימנע עזרת אירופה לפיתוח ארצות ערב ובסופו של דבר יקומם את דעת הציבור האירופית נגד הערבים.

אולם בפיסגה

אולם במסיבת העתונאים לא גילו שני השרים הערביים שום סימן שנתרשמו מדברים אלה, והופעתם היתה תקיפה ומאיימת.

לשאלה מפי כתב מצרי, האם האשימו המדינאים הבריטיים את ספקי הנפט הערביים בתוקפנות, השיב ימאני בשלילה וטען, שאם דעת הציבור הבריטית רואה את הדברים כך, הרי זו אשמת הערבים, שלא דאגו להיטיב להסביר את הבעיה: על כן הקריבו הערבים קורבן גדול למען המערב, על ידי תפוקת יותר מבארות הנפט שלהם ובעת הם מצמצמים את התפוקה בצורה לגיטימית.

עם זאת הבטיח ימאני, שברגע שיוסדר לוח זמנים לנסיגת ישראל מן השטחים, יעשו הערבים לוח זמנים לחידוש הספקת נפט סדירה. היום ממשיכים שני השרים הערביים את מסעם בבריסל, ומשם ייבאו לוושינגטון.

הגבלות בצרפת

שליחת „מעריב" בפאריס, תמר גולן, מטלגרפת:

הערב תכריז ממשלת צרפת רשמית על סוגי ההגבלות של צריכת דלק שיוטלו על האזרחים.

הציבור הצרפתי עדיין אינו מבין איך קרה כזה, שהממשלה הודיעה על הגבלות שעות אחדות אחרי שדוברה טען בתוקף, כי הספקת הדלק של צרפת מובטחת ואין לה מה לדאוג. „לה מונד" הפאריסי, שבדרך כלל לא הביע שום התנגדות למדיניות הנפט הפרו־ערבית של ממשלת פאריס, כתב אתמול בעמודו הראשון: „צרפת מקיאה את הנפט שלה ונחנקת במדיניות הערבית שלה. הנה הכריזה צרפת, כי שני מאגרי הנפט הגדולים שלה מלאים עד אפס מקום, והיא השתבחה בראיית הנולד של מנהיגיה ובמדיניותם הנבונה להבדיל מן ההולנדים והגרמנים המסכנים" — אומר העתון ושואל: „מדוע נהגו בנו השלטונות כמו בילדים קטנים ?"

פרטים על ההגבלות עדיין לא פורסמו, ואולם הממשלה הודיעה, שהם יהיו „סמליים". בזמן הנולד הקרוב יוכלו הצרפתים לנסוע ללא הגבלות פרט להגבלת מהירות עד 90 קמ"ש. כן תופחת ההסקה במוסדות ציבור. ממקורות שונים נמסר, שכבמה ערים מחוז כבר חולקו פנקסי תלושי דלק למשרדי הרשויות השונים — אף כי הממשלה מכחישה שיהיה קיצוב־דלק.

חברות יפניות בארה"ב מדווחות על „לחץ יהודי"

החברות היפניות שיש להן סוכנויות בארה"ב מדווחות על לחץ המופעל עליהן על־ידי אנשי עסקים יהודיים אמריקניים, בתגובה על המדיניות הפרו־ערבית החדשה של יפן — על כך מוסר היום העתון הכלכלי היפני „ניהון קייזאי שימבון".

סוכנויות אלה, מציין העתון, מקבלות מכתבי מחאה מקבוצות יהודיות. עוד מוסר העתון, כי נשיא בית חרושת גדול לכותנות שלח איגרת אישית לשגריר ביפן, וקרא להם לא להכנע בפני הלחץ הערבי.

אמנם, אין להבחין עדיין בחרם ממש, אך בית חרושת יפני השוב הפסיד הזמנה בסכום של 50 אלף דולר לאספקת סיבים סינטטיים, אותם עמד לספק לאיש עסקים אמריקאי. (ע"צ)

יפן תגדיל תמיכתה בפליטים פי חמישה

ממשלת יפן, אחת הנפגעות העיקריות של חרם הנפט הערבי, עומדת להודיע היום על הגדלת תרומתה הכספית לפליטים הערביים פי חמישה.

יפן התחייבה לסייע לסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם (אונר"א) בסכום של 5 מיליון דולר, חלקם במזומן וחלקם במצרכי מזון, לשנת 1974. השנה העניקה יפן לאונר"א 1.1 מיליון דולר.

יפן תודיע על החלטתה בפגישה שתיערך היום בבנין האו"ם, ובה יודיעו המשלחות השונות באו"ם על תרומותיהן לאונר"א.

נודע כי הולנד, גם היא מטרה של חרם הנפט הערבי, הכפילה את תרומתה, שהיתה השנה כ־650 אלף ל"י.

הייכל: יש לבטל חרם הנפט על אירופה המערבית

כי צעד זה לא לוחץ על ארה"ב

בקריאה אל ארצות ערב, לבטל את האמבארגו על אספקת נפט לאירופה המערבית, יוצא הבוקר עורך „אל־אהראם" הקאהירי, מוחמד חסנין הייכל, במאמרו השבועי.

הייכל אומר, כי הפעלת נשק הנפט נגד אירופה המערבית לא הביאה שום תוצאה ממשית, כיוון שהיא אינה מסוגלת ללחוץ על ארה"ב.

תמורת ביטול האמבארגו, יש להגיע לשיתוף פעולה מתוך שוויון בין אירופה המערבית ובין העולם הערבי, על בסיס של זיקת אינטרסים כשותפים ואינטרסים של בטחון משותף.

כן מציע הייכל, שהערבים ידרשו באירופה המערבית צעדים שבהם יוכלו ללחוץ על ארה"ב: מכירת נפט ערבי תמורת נשק מודרני; שיתוף פעולה בתעשיה האלקטרונית; השקעות מערב־אירופיות בענף הנפט בעולם הערבי; ותיאום בעיות הבטחון של העולם הערבי עם אירופה המערבית. (סי"ן).

בראנדט: משבר הנפט אינו זהה עם הסכסוך במזה"ת

קנצלר גרמניה המערבית וילי בראנדט אמר אתמול, כי הוא משוכנע שמשבר הנפט יימשך פרק זמן ארוך יותר מאשר הסכסוך המזרח תיכוני.

בהצהרה ממשלתית, שהשמיע בפני בית הנבחרים המערב גרמני, ה„בונדסטאג", אמר בראנדט, כי פנייתו לסולידריות האירופית לא נפלה על אוזניים אטומות במהלך שיחותיו עם נשיא צרפת ז'ורז' פומפידו.

קנצלר גרמניה המערבית הודיע, כי האומה תצטרך לוותר במידת מה על נוחותה, כדי לאפשר לממשלה להבטיח תעסוקה מלאה על אף השיבושים שנגרמו במשק הלאומי בגלל המחסור בנפט הערבי.

לפני הופעתו בבית הנבחרים הופיע קנצלר גרמניה המערבית בפני כתבים זרים ואמר להם, כי משבר הנפט היה חייב לפרוץ — במוקדם או במאוחר.

קנצלר גרמניה המערבית הביע את הדעה, כי משבר הנפט אינו זהה עם הסכסוך המזרח תיכוני, באמרו: „גם ללא הבעיה המזרח תיכונית, היה פורץ משבר אנרגיה".

בהתייחסו לצמצום אספקת הנפט על תעשיית גרמניה המערבית, התנבא בראנדט, כי החרם יביא, כפי הנראה, בעקבותיו עצירת תהליך הרחבת המשק. „יתכן גם שיחול צמצום בהיקף הפעולות המשקיות, אך לא נהיה רעבים ללחם".

עוד אמר הקנצלר, כי יתכן שעליית מחירי הדלק תביא בעקבותיה עליית מחירים כללית בשיעור אחד או שני אחוזים ב־1974. בשנת 1973 עלו המחירים בגרמניה המערבית בכ־5.5 אחוזים.

בנאומו בבית הנבחרים הכריז בראנדט: „משבר האנרגיה יוכיח מהו הערך האמיתי של הקהילה האירופית".

בינתיים נודע כי בחודש דצמבר תצומצם אספקת הנפט הערבי לגרמניה המערבית עד 20 אחוז. (ע"צ, יופ"י)

אלוף פיקוד המרכז נפגש עם ראשי עיריות ברצועה

אלוף פיקוד המרכז, יונה אפרת, סייר אתמול בעיר עזה ונפגש עם ראשי העיריות של דיר אל־בלח, רפיח ותאן־יונס.

הסיור הוגדר כמפגש היכרות של האלוף עם ראשי העיריות. נילוה אליו מפקד איזור הרצועה, תא"ל אברהם אורלי וקציני מטה.

בשיחותיו עם ראשי הערים הבטיח אלוף הפיקוד המשך הפיתוח לטובת האוכלוסיה. הוא ציין את מצב הרגיעה ברצועה בימי המלחמה ואחריה ואת היחסים הטובים בין תושבי הרצועה לשכניהם, יחסים העשויים לשמש דוגמה לחיי שכנות טובים עם מדינות ערב.

לפי החלטה שנתקבלה בוועידת אלג'יר:

בנק ערבי לפתוח יוקם לעזרת ארצות אפריקה

מאת תמר גולן
שליחת „מעריב" בפאריס

שעה מעטות לפני תום ועידת אלג'יר נתקבלה ההחלטה להקים „בנק ערבי לפיתוח חקלאי ותעשייתי" שהונו הראשוני הוא 125 מיליון דולר.

זוהי האחרונה בשורה של ההחלטות המפתיעות, כי הערבים נחושים בהחלטתם לשמור על התמיכה האפריקנית במאבקיהם העתידים, לא רק נגד ישראל, כי אם גם נגד שאר מדינות העולם הערבי.

בידי הערבים אמצעים כספיים המאפשרים להם, במאמץ קטן יחסית, להשפיע השפעה ניכרת על מדינות רבות ביבשת השחורה.

סידרת ההחלטות בנושא היחסים עם אפריקה בוועידה על התעוררותו של חלום ערבי ישן: השליטה על הארצות הגדולות שמדרום לסהרה. בימי סחר העבדים היו הערבים אדוניהם של אחרים רבים, ועוד לפני כן החדירו את האיסלאם לאפריקה.

המדען הסובייטי סחארוב מבקש אשרת יציאה

מחבלים ערבים מאיימים עליו שוב

המדען הגרעיני הסובייטי אנדריי סאחרוב הודיע אתמול במסיבת עתונאים, כי הגיש בקשה לקבלת אשרת יציאה, כדי שיוכל לבקר בארה"ב.

סאחרוב, „אבי פצצת המימן הסובייטית", בן 52, הותקף לאחרונה בחריפות בבריה"מ, בגלל פעילותו כראש הוועד הבלתי־רשמי לזכויות האדם.

בשיחה עם כתבים מערביים אמר סאחרוב, כי מצבו „בהחלט ביותר" [illegible] להרצות [illegible] חודשים.

הוא הוסיף, כי אין בדעתו לעזוב את ברית המועצות, [illegible] לצאת וגם לחזור.

בזמן האחרון החלו השלטונות הסובייטיים להנהיג גם [illegible]

[illegible]

(התי"ת, ע"צ)

הערות חריפות כלפי ישראל בפי נשיא ארה"ב

ניכסון: ההתעקשות הישראלית להחזיק בשטחים הערביים שנכבשו – אינה ניתנת לביצוע

בשיחה עם קבוצת צירי ביה"נ גילה דעתו, כי ישראל אינה יוצאת מספיק לקראת הערבים בנסיון להגיע להסדר שהוא לטובתה

מאת פיליפ בן,
סופר „מעריב" בארה"ב

אחדים מחברי הסיעה הדימוקראטית בבית הנבחרים האמריקני, שהוכו אור ליום ד' בתדהמה מפי הנשיא ניכסון, מסרו אחרי כן, שהנשיא העיר כמה הערות חריפות כלפי ישראל.

חבר הבית דוד באואן ממיסיסיפי אמר: „הערותיו (של הנשיא) יש בהן עידוד רב לכל שסבורים, כי המדיניות האמריקנית במזרח התיכון בעבר היתה פרו־ישראלית יותר מדי, ויש צורך במדיניות מאוזנת יותר.

חבר הבית איק אנדרוז, שקרא מתוך רשימות שרשם בעת הפגישה עם הנשיא ניכסון, מסר מפי הנשיא, כי מדיניותה הנוכחית של ישראל, להתעקש להחזיק בשטחים הערביים שנכבשו ב־1967, שוב אינה „ניתנת לביצוע".

אף שפגישה זו נערכה במסגרת הפגישות שמכנס הנשיא ניכסון במסגרת מאמציו לטשטש את הרושם של שערוריית ווטרגייט, כמעט לא דיבר על פרשת ווטרגייט והקדיש את רוב דבריו לעניני מדיניות החוץ.

„הוא אמר לנו, שהוא מקיים יחסים טובים עם הרוסים ועם הסינים, — אמר מר באואן — אולם הזהיר אותנו, שאנו צריכים להבין, כי יחסים טובים עדיין אין פירושם הסכמה גמורה. הוא אמר: 'אני מן הסתם אחד האנשים האנטי־קומוניסטיים ביותר בעולם, אבל שיחותי עם מאו צה טונג'."

מר באואן הוסיף, כי הנשיא ניכסון גילה דעתו, שישראל לא באה לקראת הערבים במידה מספקת בנסיון להגיע לכלל הסדר שהוא לטובת ישראל עצמה.

„בדבריו היה מקופל, כי הישראלים יצטרכו להסכים להסדר, שיהיה בו משום ויתור על חלק מן השטחים שנטלו ב־1967. הגיעה העת, שהישראלים יתחילו לתת קצת יותר מבעבר," אמר מר באואן.

עוד נמסר מפי הנשיא ניכסון, כי אף שישראל מסוגלת כיום להכות את הערביים, עלול המצב להשתנות בעוד 10 או 15 שנים, ויש לישראלים כעת כל הסיבות לחתור לשלום־קבע.

עוד אחדים מחברי הבית, שנכחו בפגישה עם הנשיא, אישרו את הגירסה של מר באואן ומר אנדרוז.

בפגישה השתתפו שמונים מחברי הסיעה הדימוקראטית, רובם מהדרום.

כ־100 נהרגו בדליקה בחנות גדולה ביפאן

בשריפה שפרצה אתמול אחר הצהריים בחנות כל־בו ענקית בעיר קומאמוטו שביפן ניספו למעלה מ־100 איש. בתמונה: אנשים מתגודדים על אחת ממרפסות הכל־בו ומחכים לתורם לרדת בסולם ההצלה. סיבת הדליקה אינה ידועה, אך מנהלי חנות הכל־בו מסרו, כי ברזי השריפה לא פעלו, מאחר והיו בתיקונים לקראת „שבוע מניעת השריפות", העומד להתקיים בקרוב. (א.פ.) (תצלום איי.פי., רדיוטלגראפי)

חוגים ערביים בז'נווה טוענים:

סוחר הנשק הלבנוני שנעלם „חוסל בפאריס ע"י הישראלים"

מאת שרי רובר
סופרת „מעריב" בז'נווה

פרשת היעלמו המסתורי של סוחר הנשק הלבנוני אנטואן קאמוח בן 42, מעסיקה את משטרת ז'נווה.

קאמוח שהתגורר לסירוגין בסביבות ז'נווה ובציריך, נהג לערוך נשפים מפוארים והירבה לבלות במועדוני־לילה ולבקר בבתי קזינו.

עקבותיו של הלבנוני נעלמו מאז ה־14 בנובמבר. באחרונה נראה בפאריס. העתון „לה סואיס" כותב, שקאמוח היה היועץ הכלכלי הסמוי למדינות המזרח התיכון לרכישת נשק. עשר שנים עסק בסחר הנשק, שברובו נקנה בשביל מדינות במזרח התיכון ובנסיכויות המפרץ הפרסי. העתון מציין שהוא היה מוכר בחוגי הבנקאות בז'נווה ואישים יהודיים בעיר ידעו על פעילותיו. כן ידוע, שלא בזמן איימו עליו ונדרש לשלם סכום עתק ככופר.

משטרת ז'נווה הודיעה, כי עדיין אינה יודעת דבר על הפרשה.

רווחות סברות שונות על העלמו — ובין השאר כי קאמוח חוסל על ידי כתנרים או על ידי השירותים החשאיים הישראליים (כפי שטוענים בחוגים ערביים בז'נווה).

אנטואן קאמוח, סוחר הנשק שנעלם

הירידה בשערי המטבעות באירופה תוזיל היבוא

כלכלנים ממשלתיים בירושלים סבורים, כי על היבואנים להימנע מלהפעיל את העלאות המחירים, שאושרו בעקבות הגדלת היטל היבוא ומס־הקניה

מאת רפאל אהרן

הירידה בשערי המטבעות האירופיים ביחס לדולר, [illegible]

דבר זו מביעים כלכלנים ממשלתיים בירושלים, המצביעים על כך ששער המרק הגרמני, לדוגמא, עומד היום על 1.59 ל"י והוא נמוך ב־15 אחוז מהשער שהיה בחודש יולי, ובכמה אחוזים לעומת החודש שעבר. ירידת הלירה שטרלינג היתה אף היא יותר וכשערה עומד היום על 9.50 ל"י לליש"ט — שער נמוך מאשר ביום ההטל של חודש יוני.

לדברי אותם כלכלנים, ירידת שערים המטבע בליווין הוזלת היבוא, לפני כמה, של מוצרים מוגברים מארצות אירופה, הכוללים כ־80 אחוז מכלל היבוא של מוצרים אלה. לבקשה על היבואנים להימנע מלהפעיל את העלאות המחירים, שאושרו להם בראשית החודש זה, בעקבות הגדלת היטל היבוא ומס־הקניה, שכן ירידת ערכם של המטבעות ביטלה את המיסוי המוגדל.

בדיקת הנושא

המפקח על המחירים במשרד המסחר והתעשייה, ד"ר משה בבילבאום, אמר כי הנושא נבדק עתה ביסודה. אם יתברר כי יש כיוונים שבהם הועלו מחיריהם של מוצרי יבוא ללא הצדקה, יובא הדבר לדיון בפני ועדת המחירים הציבורית. אחת האפשרויות הבאות בחשבון היא להטיל צו פיקוח על העלאה ההיטל ומס־הקניה לגבי היבוא מאירופה.

באו הינוקו של הדולר, והלירה הישראלית הצמודה אליו, לעומת המטבעות האירופיים. הובא הדבר בחשבון על־ידי ועדת המחירים הציבורית בכל דיון בבקשה להעלאה מחירים המוגשת לה. כבר היו כמה מקרים, שבהם קיזזה הועדה את ירידת ערכו של מטבע אירופי זה או אחר, בבואה לחשב את ייקור המוצר המיובא, או של מוצר המיובא עם מרכיב יבוא.

עם זאת הביעו [illegible], כי [illegible] אין לה כל קשר עם [illegible] היורה במחירים העולמיים של [illegible]. במקרים אלה [illegible] לעומת זאת [illegible] ירידה במחירי [illegible] הבינלאומיים.

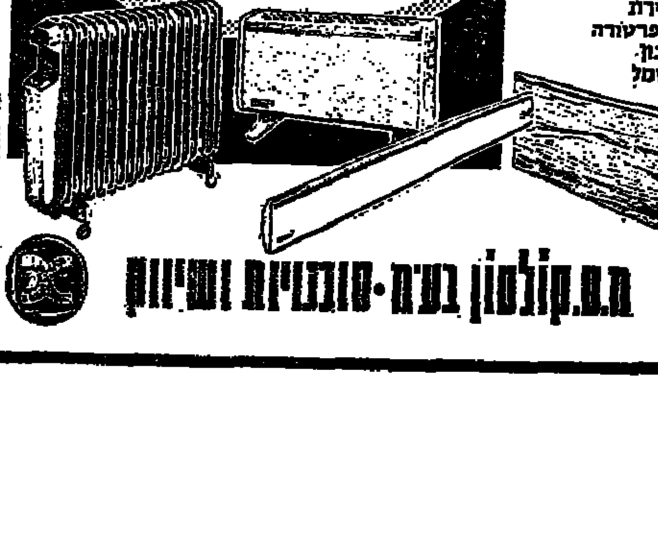
Dimplex
MADE IN ENGLAND
מחמם בשבילך את החורף
מבחר עשיר של תנורים לבית, למשרד ולמוסדות
שנתיים־אחריות מלאה ואפשרות בטוח ל־8 שנים
ויסות טרמוסטטי לשמירת הטמפרטורה וחסכון בחשמל
להשיג אצל:
אולמי תצוגה סלון מרכזי
בית אל־על, רחוב בן־יהודה 32, ת"א
בית אל־על
חולון: רחוב סוקולוב 51
רחובות: רחוב טלר 32
באר־שבע: רחוב הרצל 17
חיפה: רחוב הרצל 2
ח.א. קולמן בע"מ · סוכנויות ושיווק

השיחות באוה[illegible] אתמול — בלי [illegible]

גנראל סילאסוו: לא [illegible]
אלוף יריב: הסכם שיע[illegible]
דובר מצרי: „ישראל השט[illegible]
שהושג בהפסקת האש ★ [illegible]
שנציגי מצרים־ישראל נב[illegible]
קבעו

[illegible]

[illegible]ז'נייב: התפרצות [illegible] עלולה להתרחש במ[illegible]

[illegible]

גולדה מאיר: ישר[illegible] בתפיסת ישר[illegible]

[illegible]

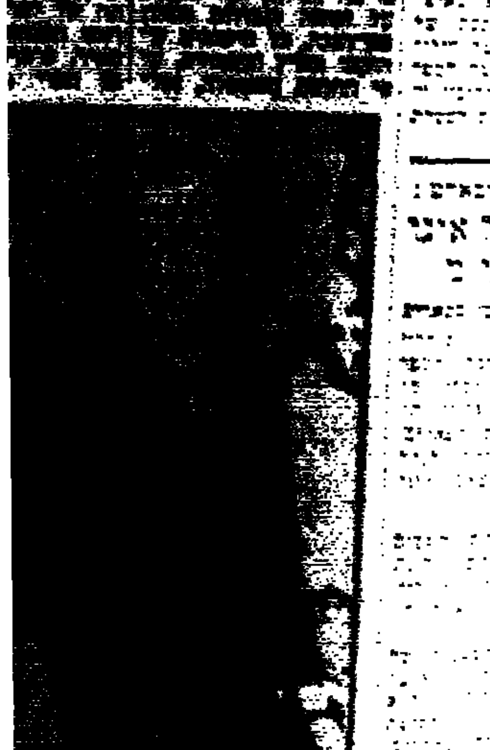

[illegible]

[illegible]מהות המצריים [illegible]

[illegible]

השיחות באוהל הק"מ ה־101 נפסקו אתמול – בלי לקבוע מועד להמשכן

גנראל סילאסוואו: לא הושגו תוצאות בדיון על הינתקות הכוחות ✶ אלוף יריב: הוסכם שייעשה מאמץ משני הצדדים למנוע תקריות ✶ דובר מצרי: „ישראל אשמה" — היא נהגה בסחבת ומסכנת את השקט שהושג בהפסקת האש ✶ קולות ירי נשמעו מהגבעות סביב, בעת שנציגי מצרים־וישראל נכנסו לאוהל — חוליית קציני או"ם, שיצאה לסיור קבעה: המצרים פתחו באש

מאת דן ארקין
סופר „מעריב" בקי"מ 101

בקילומטר ה־101 בכביש קאהיר־סואץ, שם נתקיימו אתמול השיחות בין נציגי ישראל ומצרים, בלי לקבוע מועד חדש — התרחשו אתמול מאורעות בלתי־שגרתיים אחדים: תקרית אש קרוב למתחם; שיחות קצרות וחסרות תוצאות; ו־טקס זכרון קצר לזכר חללי צה"ל.

שתי המשלחות הגיעו למקום בשעה 10.30 בערך. בשעה 11.03, בעת שהשיחות עמדו להיפתח, נשמעו צרורות ירי על רכס הגבעות, קרוב למקום, מרחק של כשלושה ק"מ, דרומית לכביש סואץ־קאהיר. עיני הכל הופנו לשם. קציני או"ם, חיילי צה"ל ו־קציני מצרים יצאו להתבונן בהתרחש. התחילה נורו צרורות מקלעים, אחרי כן אש טנקים. על הגבעות נראו סערות עשן וענני אבק, שהעלו כלי הרכב שנעו באזור.

יצאו לשטח — נאלצו להשתטח על האדמה

השיחות נפתחו בשעה 11.10. גנרל גמאסי ואנשיו והאלופים אהרן יריב ושמואל אייל נכנסו לאהל השיחות, בעוד קולות ירי נשמעים באזור.

מכונית לבנה של האו"ם יצאה לשטח האש, בהשתתפות קצין צ'כי, קצין־קישור ישראלי וקצין־קישור מצרי. לצד המצרי יצאו. הקצין הישראלי סיפר, כי האש היתה קרובה אליהם, עד כי נאלצו לעזוב את המכונית ולהשתטח על האדמה. השלוחה שהו באזור הירי כשעה וחצי ואחר כך חזרו לאהל השיחות.

טקס זכרון

לשעה 11.30 נקבע טקס אזכרה לחללי צה"ל. על גבעה ליד הכביש, שם התנוסס דגל ישראל, התייצבו כיתה עומדים צבאיים וכיתה שריקנים.

האלופים יריב ואייל ועוד שלושה קציני צה"ל בכירים ביקשו מהגנרל, להפסיק לשעה קלה את השיחות. הם יצאו מהאהל, עלו על הגבעה והצדיעו בעת דגל הלאום הורד לחצי התורן. אחרי כן שוב הועלה הדגל. הקצינים חזרו לאהל והשיחות נמשכו.

אנשי האו"ם וקציני הצבא המצרי התבוננו בטקס. גנרל גמאסי ואנשיו לא יצאו מהאהל בעת טקס הזכרון.

בלי לקבוע תאריך

השיחות הסתיימו ב־12.30. גנרל גמאסי יצא לקאהיר במכונית הצבאית המשוריינת שלו.

מפקד כוח החירום של האו"ם, גנרל אנסיו סילאסוואו, כינס את העתונאים ומסר הודעה: „הדיונים על סעיף 2 בהסכם ה־11 בנובמבר נמשכו היום. לא הושגו שום תוצאות בשיחות. עדיין לא נקבע תאריך לפגישה הבאה. אני אשמור על קשר עם הצדדים בענין זה."

הגנראל הפיני הוסיף, כי נושא הדיונים היום היה רק סעיף 2 — הפרדת הכוחות והינתקותם. הגנראל הודה לעתונאים על סבלנותם הרבה ואמר: „היו לכם ימים קשים — אולי לא כל כך מעניינים כמו בתוך האוהל. אני מודה לכם".

בשעה 1 בצהרים היה האוהל שומם. במקום נשאר רק מפקד, ששמע מקציניו דו"ח על תקרית האש הראשונה שהתרחשה סמוך לקילומטר ה־101. (ראה „קילומטר" במוסף „ימים ולילות").

מאמץ למנוע תקריות

בתשובה לשאלת כתב שידור־ישראל על השיחות בקי"מ ה־101, אמר אלוף אהרן יריב:

„בשיחה שהתקיימה היום נדונו, כמו בכל הפגישות שקוימו עד כה, נושאים מספר. „לראשונה נדון נושא ההפרות של הפסקת האש על ידי הכוחות המצריים בכלל, וביום אתמול בפרט. בתקריות אלו נהרג אתמול חייל צה"ל. הוסכם, שייעשה מאמץ משני הצדדים למנוע תקריות על ידי מגע בדרגים של מפקדים מקומיים, בעזרת נציגי האו"ם.

הארמיה — הטריטוריה

„כן נדונו בעיות האספקה לארמיה ה־3 ולעיר סואץ.

„אשר לנושא הפרדת הכוחות וההינתקות, שנדון באופן יסודי בפגישות האחרונות. לא הגענו גם היום לכלל הסכם. הצעות שהוצעו על ידינו ועל ידי הצד המצרי, נדחו הדדית. חילוקי הדעות נסבו בעיקר על עקרון ההדדיות הטריטוריאלית.

„נוסף לכך נחלקו הצדדים בנושאים כמו: נוכחות הדיוויזיות המצריות בגדה המזרחית של תעלת סואץ, מיקומו של קו ההינתקות, ונושא לוח הזמנים.

„אם כי לא נקבע מועד לפגישה הבאה, הריני מניח, שהשיחות יימשכו. ואני מקווה, שנוכל לפתור בעיות ולהגביר את ההבנה ההדדית, שהגענו אליה עד כה".

סופר „דיילי טלגראף" בקאהיר, קנת קלארק, מוסר:

דובר ממשלת מצרים, תחסין בשיר, אמר אתמול בקאהיר, כי השיחות בקי"מ ה־101 התמוטטו, משום שישראל חזרה בה מהכוונה להשיב בפגישות אתמול על שאלות ספציפיות של מצרים בדבר ניתוק המגע בין הכוחות.

בשיר האשים את ישראל ב„סחבת במזיד, בחזרה מדבריה", והוסיף, כי מצרים „רואה את עמדת ישראל כגורם לסיכון השלום והשקט שהושגו למן הפסקת האש".

הוא אמר, כי מצרים תטיל על ישראל את האחריות לתוצאות שיצמחו מאי ביצוע החלטת האו"ם בדבר ניתוק המגע.

מאז חתימת ההסכם ב־11 בנובמבר, אמר בשיר, נערכו 18 פגישות בקי"מ ה־101, ושבע מהן הוקדשו לסעיף ניתוק המגע. הוא טען, כי ישראל חזרה בה אתמול מן ההצעות שהוצעו בפגישות קודמות, בנוכחות גנראל סילאסוואו ויועצו המשפטי.

● סיור האו"ם, שיצא לבדוק את חילופי האש באזור „אוהל השיחות", דיווח אחר כך, כי המצרים הם שפתחו באש תחילה.

ברז'נייב: התפוצצות חדשה עלולה להתרחש במזה"ת

מזכיר המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, ליאוניד ברז'נייב, הזהיר אתמול שאם לא יושג בהקדם הסדר שלום במזרח־התיכון, אפשר לצפות להתפוצצות חדשה, ואפילו יותר מסוכנת, כמוחיו.

המנהיג הסובייטי, שנאם בפני מושב משותף של הפרלמנט ההודי, אמר, כי הכל תם המזרחי־התיכוני, שאין להמיר המשך השליטה הישראלית בשטחים הכבושים.

„אם לא יושג הסכם שלום בהקדם, ואם לא יסולקו כל תוצאות התוקפנות הישראלית, עלולה התפוצצות חדשה, ואפילו מסוכנת יותר, להתרחש מחדש בכל רגע" — הזהיר ברז'נייב. (עי"ן)

שבחים להודו

ס. קרישנאמורתי, סופר „בריטי" בניו־דלהי מוסר:

מנהיג המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, ליאוניד ברז'נייב, אמר אתמול בנאום באוזני חברי הפרלמנט ההודי שהפגת המתיחות בין בריה"מ וארה"ב היא שאיפה משותפת של שתי המדינות אשר הוליכה להחלטת מועצת הבטחון על הפסקת האש.

מר ברז'נייב רמז, שסין היא בין „המתנגדים רבי־ההשפעה לענין השלום והפגת המתיחות" והוסיף, כי דרושים התמדה, מסירות וכשרון כדי להתגבר על התנגדותם של אויבי הפגת המתיחות. הוא שיבח את התמיכה של הודו ב„עניינם הצודק של העמים" וקרא ל„דיון יסודי וכולל" של רעיון הבטחון הקולקטיבי לאסיה.

משקיפים בניו־דלהי אמרו, שמר ברז'נייב שוב העלה את הרעיון החביב עליו בדבר הסדרים לבטחון קולקטיבי באסיה תוך תקווה להקטין את השפעת סין באסיה ולבודדה.

הודו וברית המועצות חתמו על ארבעה מסמכים הכוללים הצהרה משותפת, ועל שני הסכמים כלכליים וחוזה קונסולארי.

ההצהרה המשותפת והסכמים לשתוף פעולה כלכלי לטווח ארוך נחתמו על ידי ראש ממשלת הודו, אינדירה גאנדי ומר ברז'נייב, בעוד ששר החוץ הסובייטי, אנדריי גרומיקו, ושר החוץ ההודי, סווארן סינג, חתמו על החוזה הקונסולארי. היום יתפרסמו פרטים על תוכן ההסכמים.

גולדה מאיר: ישובי ההתנחלות כלולים בתפיסת ישראל על גבולות בטוחים

דוחה רעיון של ערבויות במקום גבולות בני־הגנה ✶ „אין כניסה חופשית לכל" לשיחות ז'נווה ✶ מציינת שבהחלטות ה„פיסגה" באלג'יר לא הוזכרה כלל המלה „שלום" ✶ סוריה מפרה את אמנת ז'נווה

„ישראל מוכנה לפשרות טריטוריאליות, אך העקרוני על זכותה, לגבולות בטוחים בני־הגנה. כל הישובים שהוקמו בארץ ובשטחים, על פי החלטות הממשלה, נכללים במסגרת ההשקפה של גבולות בטוחים לפי תפיסתה של ישראל" — אמרה ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, בדברה אמש באוזני 75 חברי „מועדון הנשיאים" מארה"ב, בבנין הכנסת בירושלים.

גב' מאיר דחתה את הרעיון של ערבויות בינלאומיות במקום גבולות בני־הגנה, והזכירה את גורלה של פקיסטאן, למרות כל הערבויות שהיו לה, שלא עמדו לה.

ראש הממשלה הצהירה, כי אין כל בטחון שהאש לא תתחדש בחזיתות, אולם הביעה תקוותה, שהסכם הפסקת האש יקויים עד לפתיחת ועידת השלום בז'נווה.

בהמשך דבריה הטעימה, כי ישראל תלך לועידת השלום מתוך רצון כן להשיג שלום־אמת עם שכנותיה.

אין „כניסה חופשית"

בתשובה לשאלה אמרה ראש הממשלה, כי אנו דורשים ששיחות השלום יתקיימו בינינו לבין שכנינו, בלי גורם אחר. „אין כאן כניסה חופשית לכל" הוסיפה. „תופתעו לשמוע, כמה רבים הם המתנדבים המבקשים לבוא ולעזור לישראל לעשות שלום".

ראש הממשלה הזכירה „אירגון מסויים, אשר טוען כל השנים כלפי ישראל, שהיא כבר נידונה למוות, ועתה מבקש לקיים כיצד להביא לידי כך. היא אמרה זאת בתשובה, מה עמדת ישראל לגבי הכללתו של יאסר ערפאת בשיחות השלום.

בלי המלה „שלום"

בהגיבה על החלטות ועידת הפיסגה הערבית באלג'יר, הצביעה ראש הממשלה על העובדה, כי בכל דיוני הועידה והחלטותיה, לא הובעה אף במילה אחת התקווה לשלום והשאיפה לשלום. בהחלטות הסופיות לא הוזכרה המילה שלום, אפילו לטובת העמים הערביים עצמם — אמרה ראש הממשלה.

עם זאת הצהירה, שישראל הולכת לועידת השלום, משום שמטרתה היא להשיג את השלום, ומשום שיש לישראל מה להציע לקידומו ופיתוחו של האיזור בחיי שלום ושכנות טובים.

הדיון — עם כל אחת

בהזכירה את עמדתה של סוריה הנוגדת את אמנת ז'נווה, אשר באה לידי ביטוי בסירובה לשחרר את השבויים, אמרה ראש הממשלה, כי לדעתה, מפרה סוריה את סעיפי האמנה הבינלאומית המחייבת את כל האומות, ומשום כך יש למנוע מסוריה מלהיות חברה במועצת הבטחון של האו"ם.

אשר לדיוני ועידת השלום בז'נווה, חיוותה גב' מאיר דעתה, כי אלה יצטרכו להתחלק למישורים שונים, על ידי הקמת ועדות משנה ועל ידי קיום דיונים בין ישראל לבין כל אחת ממדינות ערב בקשר לבעיות ספציפיות הקיימות בין המדינות השונות. (ע)

ראש הממשלה גולדה מאיר נואמת באוזני משלחת ועדת הנשיאים מארה"ב. משמאל יו"ר הועד יעקב שטיין. (תצלום: ישעה יצחק)

הכוחות המצריים ממשיכים לצלוף

חייל צה"ל אחד נהרג ✶ המצריים ירו גם טילי נ. ט. ✶ קצין־קישור מצרי אישר כי המצרים ירו בקרבת הק"מ ה־101

מאת יעקב ארז
סופר הצבאי של „מעריב"

בתקריות שהיו בחזית הדרום ביומיים האחרונים נהרג חייל צה"ל. המצרים המשיכו גם אתמול לצלוף לעבר כוחותינו ובצליפות האלה נפצע אנוש חייל אחד. אתמול התפרסם, כי בתקריות שהיו שלשום נהרג חייל צה"ל. הודעה נמסרה למשפחת החלל.

המצרים ממשיכים לצלוף לעבר כוחותינו בגזרות שונות של החזית. משקיפים אינם רואים תופעה זאת כ„מלחמת התשה", אלא כתקריות מקומיות, שהן אופייניות למצב שבו מייצבים את הקוים ועוסקים בהם בהתבצרות.

● אתמול בשעה 8.45 בבוקר נפתחה אש מנשק קל לעבר כוחותינו ממערב לפאיד. הושבה אש.

● בשעה 12.30 פתחו המצרים באש מנשק קל לעבר כוחותינו ממזרח לקי"מ 147 כ"ל התעלה.

● בשעה 11.30 ירו המצרים אש מנשק קל וכן טילי נ.ט. לעבר כוחותינו, כשלושה קי"מ מדרום לקי"מ ה־101 שבכביש סואץ־קאהיר. תקרית האש נמשכה לסירוגין כחצי שעה וכוחות צה"ל השיבו באש.

● בשעה 1.30 בצהרים התנהלו אתמול חילופי אש מנשק קל בין כוחותינו לבין המצרים מדרום לאיסמאיליה.

● בשעה 5.30 אחה"צ פתחו המצרים מנשק קל לעבר כוחותינו מצפון לאגם המר הקטן. הושבה אש לעבר מקורות הירי.

קצין מצרי מודה: כוחותינו פתחו באש

קצין מצרי בדרגת אלוף־משנה, שהוא קצין־קישור בקי"מ ה־101, הודה אתמול, כי המצריים הם שפתחו באש, בתקרית שאירעה בגזרה זו. הוא דיווח על כך לראש אגף המטה של צבא מצרים, גנראל מוחמד גמאסי.

אתמול סמוך לשעה 10.30 בבוקר שמעו קציני האו"ם וכן קציני הקישור הישראלים והמצריים בקי"מ ה־101, יריות מכיוון דרום. לאיזור יצא ג'יפ של האו"ם ובו משקיף או"ם, מלווה בשני קציני קישור ישראלים וקצין קישור מצרי בדרגת קולונל. כשהגיע הג'יפ, שעליו היו סימני האו"ם, למרחק של 200 מטר מן העמדות המצריות, נפתחה לעברו אש. הג'יפ חזר לקי"מ ה־101, שם דיווח הקצין המצרי למשלחת, שבראשותו של גנראל גמאסי, על התקרית, בציינו, כי המצרים הם שפתחו באש.

שקט בחזית הצפון

לכל אורך קו הפסקת האש עם סוריה שרר אתמול שקט ולא דווח על שום תקריות.

נער נהרג בשטח סורי בהתפוצץ מוקש בידו

מאת הראובני מוסר:

נער בן 14, מהכפר הדרוזי האזור, בשטח סוריה לשעבר, נהרג אתמול מהתפוצץ בידו מוקש אשר שמצא בשדה ושיחק בו.

אתמול ב־9.30 בבוקר נשמעה בשדה ליד הכפר האדר התפוצצות עזה. תושבים שחשו למקום מצאו בשדה את גופתו המרוטשת של הנער. רופא צבאי, שהוזעק למקום, קבע שהנער מת.

בחקירה הוברר, כי השטח זרוע מוקשים שהניחו שם הסורים עוד לפני המלחמה. הילד מצא מוקש על הקרקע — שיתכן כי נחשף על ידי הגשמים — נטל אותו בידו ושיחק בו ואז קרתה ההתפוצצות.

● משרד הדתות עומד להפעיל שירותי דת בשלושת הכפרים הדרוזיים שבגולן הסורי לשעבר — מזרע, הרמא והאלם. בשלב ראשון ימונו כוהני דת כשופטים בכפרים. המינויים ייעשו על ידי תושבי הכפרים ויאושרו על ידי קציני המימשל הצבאי.

הנשיא סייר בחזית הדרום

מאת יעקב ארז
סופרו הצבאי של „מעריב"

„אם נדע לקיים את כוח ההתנדבות, את הידע והעוצמה הנפשית של העם היהודי, קשה להאמין שיהיה כוח בעולם שבכוחו יעקור אותנו מעל המקום הזה" — אמר אתמול נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר, לחיילי צה"ל בסיני, בעת שביקר באזור.

בעת ביקורו אצל כוחות צה"ל בסיני, נפגש הנשיא עם מפקד חזית הדרום, סגן הרמטכ"ל אלוף ישראל טל, שסקר לפניו את פריסת כוחותינו ואת המצב באיזור. אחרי כן טס הנשיא לכוח שבפיקודו של האלוף אברהם אדן (בתמונה — באמצע) ושמע על מהלך המלחמה של האוגדה שבפיקודו. ליד הגשרים שמעל תעלת סואץ המתין לנשיא אלוף אריאל (אריק) שרון, שסיפר לו על המוראל הגבוה של הלוחמים באיזור. אנשי חיל ההנדסה סקרו באוזני הנשיא את הקמת הגשרים בעת המלחמה.

באחת מהמפקדות צה"ל באיזור הצטרפו לנשיא שר הבטחון משה דיין, הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר.

הנשיא התעניין במיוחד בנושאים טכניים וצבאיים, שבהם עסק בעת שהיה המדען הראשי של צה"ל. הוא הזמין ללשכתו, להמשך השיחה, את האלופים ישראל טל ואברהם אדן.

בשיחותיו עם החיילים שמע הנשיא על בעיותיהם ואמר, כי יש להזהיר את העוצמה הבטחונית של ישראל ולהתכונן למו"מ מדיני.

קציני הים: נתנגד בכוח למסירת אניות „צים" לזרים

צים: היה הסכם עם הוועד למכירת האניות

מאת יוסף וקסמן

סיכסוך חמור פרץ אתמול בין חברת „צים" לבין איגוד קציני הים — בעקבות הודעה של האיגוד לכל קציני הים להתנגד, גם בכוח, ואף בנמלים זרים, למסירת ארבע אניות שחברת צים מכרה למדינות זרות.

מאיגוד קציני הים נמסר אתמול כי יש הסכם בינו לבין „צים" שלפיו על החברה להתאם עם איגוד קציני הים מכירת כל אניה. במקרה זה מכרה „צים" ארבע אניות מדגם ה„אמונה", ושתיים מהן עומדות להימסר למדינות זרות כבר במחצית דצמבר. השתיים הנותרות יימסרו בשלב מאוחר יותר.

דובר „צים", מר שרגאי, מסר בתגובה, כי לגבי מכירת ארבע האניות היה הסדר עם הוועד הקודם של איגוד קציני הים, וזאת, כאשר חברת „צים" הזמינה שתי מכולות חדשות.

איגוד קציני הים טוען, שאין הסדר כזה. הוא מאשים את „צים" במכירה שיטתית של אניות ישראליות לחברות זרות, והפעלת אניות חכורות, שאינן מאוישות על ידי ימאים ישראלים.

אנשי איגוד קציני הים תובעים עתה מחברת „צים" שלא למסור את ארבע האניות שנמכרו, לפחות עד אשר לא יגיעו האניות החדשות, וכן לא להעסיק אניות חכורות במקום אניות שהיא מוכרת. לדבריהם, מנצל מנכ"ל „צים", מר משה קשתי, את מצב המלחמה לביצוע פעולות חורגות מההסדרים עם איגוד קציני הים, אשר לנוכח המצב אינם מעלים דרישות מיוחדות. כאמור הורה האיגוד לכל חבריו לא לרדת מארבע האניות שנמכרו ולהתנגד להנפת דגלים זרים עליהן, גם בכוח, וגם אם יהיה נסיון לעשות כן בנמל זר.

מאגף הספנות נודע, כי לחברת „צים", כמו לכל חברה לאומית, אין ברירה אלא להעסיק גם אניות חכורות, בעיקר קטנות וישנות, להובלת מטענים זולים.

למרות מצב החרום
אנו ממשיכים כמנהגנו להקדים
מסירת הדירות לדיירים.
"גבן"
בונה דירות בכל חלקי
פתח-תקוה
בגדלים שונים ובמיטב השכלולים.
שאל את אלפי הדיירים שגרים שנים בדירות "גבן" והם יגידו לך.
"דירה בחברת "גבן" תקוה – כשתגור בה מרוצה תהיה"
"גבן"
חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ
פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20

2366
302
2674

هكذا من الاصل

שמעון פרס בישיבה

...וכחות ישראלית ב...
...הגן על אניותינו

...לט: אצ"ע מישאר...
...וד בפני סיכון מכו...

...איזור שתהיה ★ „הליכוד כל...
...הירית שלום־אמת מוכנים להידבר...

...נערים ממגדל שמ...
...ו בריגול לטובת סו...

השר חזני ...
מהערה של...

האב שנפצע הועלה לדרגת סגן־אלוף כשבננו שנולד במלחמה הוכנס ב„ברית"

סגן־אלוף עודד ארז (שוכב) בטקס ברית־המילה של בנו. לידו אחיו, סופרו הצבאי של „מעריב" יעקב ארז. משמאל אלוף פיקוד הצפון יצחק חופי.

מאת יוסף נקסמן

האב המפוצע הועלה לדרגת סגן אלוף, כבן, שנולד בתוך המלחמה, הוכנס בבריתו של אברהם אבינו — בטכס שנערך אתמול בבית־חולים רמב"ם בחיפה. בו הציל את חיי הקצין, ששמו נקשר במעשי תעוזה בקרבות הבלימה והפריצה בחזית הצפון.

את הדרגה החדשה לקצין המצטיין, סא"ל עודד ארז, ששימש במלחמה כמפקד בשריון, העניק אישית אלוף פיקוד הצפון, יצחק חופי, שציין, כי היא ניתנת לעודד אקטיבית מיום פרוץ המלחמה.

כסנדק לבן — שעל לידתו נודע לאב ברכת הקשר בעיצומה של המלחמה — שימש מנהל מחלקת הקהילה בבי"ח רמב"ם, ד"ר שמעון בורשטיין.

עודד ארז נפצע קשה ארבעה ימים לאחר המלחמה, בעת שהרכב בו נסע ללוות קציני אויב לנקודת תצפית, עלה על מוקש. במשך שבועות נאבקו רופאיו להציל את חייו ואף בשבוע שעבר החל להתאושש והועבר ממחלקת ההחייאה. בשל פציעתו התעכב גם טכס „הברית" לבנו. אתמול היתה השמחה רבה ובה נטלו חלק אשתו, שבגלל לידת התינוק נמסרה לה הידיעה על פציעת בעלה שבוע לאחר פציעתו, בני המשפחה וכן אלוף רפאל (רפול) איתן, קצינים בכירים, חבריו ליחידה וכן רופאי ואחיות בית־החולים.

לאחר „הברית" הורמו כוסות „לחיים" מבקבוקי ויסקי שהביא „אבי הפצועים" שמחה הולצברג, אשר גם תרם עגלת ילדים לרך הנולד. הועד למען החייל הכין את המסיבה.

מעטים נגד רבים

סא"ל עודד ארז, בן 28, סיים את לימודיו בפנימיה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה והגיע בגוף קודם לפיקוד ומטה של צה"ל.

במלחמת יום הכיפורים שירת כמפקד כוח טנקים בגזרה הדרומית של רמת־הגולן, בה פרצו טורי השריון הסורי עם 600 טנקים. עודד עם מעט כוחותיו, הצליחו לבלום את התקדמות הסורים ופינו את כוחות החי"ר מהמוצבים שהיו באיזור אליו הודרו הסורים. את הכוחות המפונים העביר לאיזור תל פארס, אך שם נקלעו הטנקים, עליהם פיקד, במצור של טנקים סוריים, שעלו עליהם במספרם בשיעור ניכר מאד. עודד וחבריו הצליחו לעמוד נגדם במשך 12 שעות לחימה. באישון לילה הצליחו להוציא את כוחותיהם מהאיזור הנצור אל שטח שהיה בשליטתנו, ואף לפנות בדרכם אנשי חי"ר וארטילריה נצורים וכן חללים שבשטח.

הגזרה בה נלחמו ידועה כ„בית קברות של טנקי האויב".

בהיות כוחותיו של סא"ל ארז באיזור הנצור המופגז, ניסו הסורים להנחית שם שישה הליקופטרים עם אנשי קומנדו, ואולם המקלעים של הטנקים שלו הפילו ארבעה הליקופטרים עם אנשי קומנדו סוריים.

לאחר שחילץ את כוחותיו, אירגן סא"ל ארז את כוחותיו לקרב הפריצה, שהחל ביום הרביעי למלחמה.

אחיו של סא"ל עודד ארז הוא העתונאי יעקב ארז.

שבח לטיפול בביה"ח

בתום הטכס והענקת הדרגה, אמר אלוף פיקוד הצפון, יצחק (חקה) חופי, כי הוא חש חובה לציין את הטיפול המסור והבלתי־נלאה, שרופאי בית־החולים העניקו לפצועי צה"ל. „כאן אנו רואים את תוצאות פעלכם המבורך" — אמר האלוף בהצביעו על פצועי צה"ל המחלימים שהשתתפו בשמחה.

שר־המשפטים לשעבר י.ש. שפירא מגיב:

„הכנסת שוממה — כשאין דרישה לישיבה מיוחדת"

שר־המשפטים לשעבר, ח"כ י. ש. שפירא, מגיב — במכתב ל„מעריב" — על מכתבו של יו"ר הכנסת מר ישראל ישעיהו, שנתפרסם אתמול בעתוננו ושבו קבע כי „הכנסת אינה נעולה".

והרי תוכן מכתבו של מר שפירא:

„בישיבת הכנסת מיום 26 בנובמבר 1973 דברתי מעל במת הכנסת והערתי ביחס ליו"ר הכנסת הלה הגיר את דבריו. לפי הנוהג מסתיים בכך הדבר והעתונאים מפרסמים את הדברים כמיטב שיפוטם. כבי יו"ר הכנסת, שהוא כידוע עתונאי פולמוסי מובהק, לא הסתפק בכך והוציא מכתב לעתונאי ולעתונים אחרים ובו הוא מביע כמה דברים ובתוכם והכרזה כי „הכנסת אינה נעולה".

„אכן אם המבחן הוא בכך, שלא כל דלתות הכנסת הן נעולות, בודאי שהצדק אתו. הכרזתו גם נכונה אם רואים את הכנסת בלתי־נעולה מפני שמכנסים אותה לפי דרישת הממשלה או לפי דרישה בכתב חתומה ע"י 30 חברי כנסת, וגם אז לדיון מגבל, להצעה אחת או שתים.

„לדידי פתוחה הכנסת כשהיא מתאספת באופן רגולרי מדי שבוע בשבוע, לשנים וחצי ימי עבודה, בלי דרישות מיוחדות כאמור, כאשר חברי כנסת יכולים לשאול שאילתות והשרים חייבים להשיב; כאשר חברי כנסת רשאים להעלות הצעות לסדר היום והצעות חוקים שהעברנו לשם הכנה לקריאה שניה ושלישית, או שהן מסמלות בענינים שהמליאה העבירה אליהן לשם דיווח במליאה.

„כל זה אינו קיים מאז הימים האחרונים של יולי 1973 ולא יהיה קיים עד סוף ינואר 1974. במשך חצי השנה הזה אין המליאה מתאספת שלא על פי דרישות כאמור ולעניינים המצומצמים של הדרישות. הערות אינן פועלות אלא על פי החלטות מיוחדות, החקיקה הושתקה, אין שאילתות ואין הצעות לסדר היום.

„בכלל אין להבין מדוע ראה מר ישעיהו צורך להשיב על ביקורת שבעיקרה לא היתה מכוונת כלפיו, כי אם נגד עסקני סיעות שמצאו לנכון להשתמש ברוב ההולך אחריהם והעבירו, ב־25 באוקטובר, הוראה בחוק הגורמת את הכנסת השביעית עד שתתכנס הכנסת השמינית, כלומר עד סוף ינואר 1974. גם עכשיו אפשר לכנס את הכנסת לפי דרישה מאת הממשלה או רבע מחברי הכנסת.

„כל ביקורתי נגד מר ישעיהו היא שהיתה לו הרשות החוקית — ולדעתי גם החובה המוסרית־ציבורית — לפתוח את הכנסת מיד אחרי סוכות, כלומר ב־19 באוקטובר, או, יותר נכון, ביום 22 באוקטובר והוא לא עשה כן.

„והסמכות הזאת היתה בידיו רק מה־19 באוקטובר עד ה־25 באוקטובר, כי אז גבי סתמו את הדרך בחוק מפורש.

„חבל, חבל מאד שיו"ר הכנסת לא הבין שהמלחמה מחייבת ישיבה פרמננטית של הכנסת, שהיא צריכה להיות מרכז העצבים של המדינה, שהיא צריכה להיות בקשר מתמיד עם הציבור מצד אחד ועם הממשלה מהצד האחר. כך היו הדברים בימי מלחמת ששת הימים. הכנסת היתה כמרכז. הממשלה ראתה צורך, כה נאלצת, לשבת במשכן הכנסת, ועתה הכנסת שוממה כשאין דרישה לישיבה מיוחדת.

לא הוארך מעצרם של חשודים בגניבת ציוד מה„רכבת האווירית"

מאת מרדכי אלקן

שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב, ת. דבורין, דחה אתמול את בקשת פרקליטות מחוז המרכז, לעכב ל־24 שעות את שיחרורם של ארבעה החשודים בגניבת ציוד צבאי. הפרקליטות ביקשה את הארכה כדי לערער לפני בית המשפט העליון על החלטת השופט דבורין לשחרר בערבות את העצורים.

ארבעת החשודים, עובדי נמל התעופה לוד: אליעזר עצמון, בן 33, מרמת־גן, יוסף אלברט, בן 31, ממושב גינתון, בנימין לאון, בן 38, מלוד ומשה ריינשטיין, בן 37, מבת־ים, נעצרו על ידי המשטרה כחשודים בגניבת 15 מצילי רוח צבאיים מיוחדים, שנועדו לחיילים המשרתים ברמת הגולן. הציוד הובא מארה"ב לישראל „ברכבת האווירית האמריקנית". מאותו משלוח נגנבו, בין השאר, דפרום אותרה, 40 זוגות מכנסים חסיני־אש, שנועדו לשימוש חיילי שריון.

החשודים שיתפו פעולה עם המשטרה בחקירה, ובקרוב יוגשו נגדם כתבי־אישום.

שלשום האריך שופט בית משפט השלום ברמלה ב־24 שעות את מעצרם של החשודים, הורה לשחררם בערבות בתום המעצר. אתמול ערערה פרקליטות מחוז המרכז בפני שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב ת. דבורין, על החלטת בית משפט השלום ברמלה. הפרקליטות ביקשה להאריך בעשרה ימים את מעצרם של החשודים, כדי לאפשר למשטרה לסיים את החקירה ולאתר ציוד צבאי אחר שנגנב וטרם נתפס בידי המשטרה.

השופט לא נעתר לבקשת הפרקליטות. הוא הורה על שחרור החשודים בערבות של 4000 לירות לכל אחד, ואסר עליהם, למשך עשרה ימים, לשוב למקום עבודתם. כן אסר עליהם להימצא באותה תקופה בקשרים עם העובדים אתם.

שר הקליטה: כ־55 אלף עולים יגיעו ארצה ב־'73

50 אלף עולים הגיעו ארצה ב־11 החודשים של שנת 1973, לעומת 51 אלף באותה תקופה אשתקד. יש להניח שבכל שנת 1973 יגיעו ארצה 56—55 אלף עולים.

פרטים אלו מסר אתמול שר הקליטה, מר נתן פלד, במסיבת עתונאים שקיים בלשכתו בתל־אביב.

יחידת משרד הקליטה בלוד פעלה בעצם ימי המלחמה, אם כי בצבות לא מלא. פיזור העולים למקומותיהם בוצע ללא הפסקה וללא הפרעה. הקושי הגדול היה השיכון, ועל־כך גדל מספר העולים שהופנו למעונות ולמרכזי הקליטה.

שר הקליטה מסר על הטיפול ב־4,500 המתנדבים שהגיעו מאז המלחמה, אשר יש להניח, כי חלק מהם מהווים עתודה לעליה. לשם עידודם, וכן לשם עידוד עולים צעירים אחרים, הוחלט להגדיל במידה ניכרת את ההשתתפות בתשלום שכר הדירה לעולים בודדים.

בתשובה לשאלה אמר השר, ששיעור היורדים מקרב עולים אחרי השנה הראשונה הוא 9 אחוז בממוצע.

נשיא רומניה לעתונאים בריטיים:

„בועידת השלום במזה"ת יש לשתף גם מדינות של אירופה ואפריקה"

מאת צבי לביא
סופר „מעריב" בלונדון

נשיא רומניה הביע אתמול את דעתו, כי מדינות אירופה ואפריקה צריכות ליטול חלק בועידת השלום בין ישראל לערבים, נוסף על נציגי המעצמות.

בשיחה מיוחדת עם כתבים בריטיים בבוקארשט אמר ניקולאי צ'אושסקו, כי שלח באחרונה שני שליחים למזרח התיכון והללו חזרו השבוע לרומניה הגישו לו דין־וחשבון ממקור ראשון על המצב באיזור.

„רומניה מאמינה כי היא חייבת להרים את תרומתה שלה למען שלום סופי במזרח התיכון, והיא תמשיך לפעול קשה לקראת מטרה זו" — אמר צ'אושסקו. הוא סמך ידו על ועידת שלום בחסות או"ם, קרא לחיזוק הפסקת־האש ותבע נסיגה ישראלית מהשטחים שנכבשו אחרי מלחמת 1967. נסיגה זו בעיניו היא „תנאי יסודי לשלום סופי".

כן סבור הוא שיש להבטיח את השלמות הטריטוריאלית ואת עצמאותן של כל המדינות באיזור. ראש ממשלת רומניה [illegible] קרא לפתור גם את בעיית הפליטים הפלשתינים.

יו"ר ועדת החוץ והבטחון: הוועדה חסרה כלי־בדיקה

יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, ח"כ חיים צדוק, אמר אתמול במפגש עם ראשי ההסברה במפלגת העבודה, כי הוועדה חסרה כלי בדיקה. כל האינפורמציה שבידיה מסתמכת על תפקידי הבטחון, ודיווחים משרד הבטחון, כפי שהן מוגשות לה על ידי מערכת הבטחון. אין לוועדה אמצעים משלה לבדוק את סדרי העדיפויות, ולכן אין לה היכולת לקבוע אילו אלטרנאטיבות יש לבחור בין המוצע, משום שההצעות אינן ידועות לה.

ח"כ צדוק אמר כי הממשלה תעשה בחכמה, אם תביא דברים לפני הוועדה לפני קביעת מדיניותה. אפשר לספר, שבוועדה ייאמרו דברים שיוכלו להשפיע ואף לשפר את מדיניות קבלת ההחלטות של הממשלה מבלי לפגוע כמלוא הנימה בזכויות המיוחדות של הממשלה.

החלטת מרכז תנועת חרות:

„מסמך 14 העקרונות" של מפלגת העבודה מוליך לכניעה

מרכז תנועת החרות קיבל אמש החלטה המגנה את „מסמך 14 העקרונות" של מפלגת העבודה כמסמך המוליך לכניעה ולסיכון קיומה של מדינת ישראל.

בהחלטת מרכז חרות נאמר: „שליטי ערב שהתכנסו באלג'יר החליטו לתבוע את חיסול ישראל. בישראל הוגש למרכז המפלגה השלטת מסמך המוליך לכניעה, לסיכון קיומה של המדינה.

„די לבצע מעמנו אשר מינ... כן יש להקים ממשלה חדשה בישראל ולעצב מדיניות לאומית אלטרנטיבית, שתביא לעם בטחון ושלום בארץ ישראל.

בסיום החלטתו קורא מרכז חרות לאזרחי המדינה להתליכוד כבכות להקים ממשלת ליכוד לאחר הבחירות.

מרכז המפלגה הליברלית, שותפה של תנועת החרות בגח"ל, הודיע אתמול מעל סדר יומו הצעת החלטה והתכנית בזהיות הבחירות לכנסת.

חיפה חיפה חיפה חיפה

כל המלאי במחירים הישנים

★ מגברים ★ אמפליפיירים
★ רמקולים ★ טייפים ועוד

מטובי היצרנים בעולם

מערכות סטריאו הי־פי
רחוב החלוץ 67, חיפה
(בפסז' קולנוע רון)
טלפון: 642241

במחירים ובתנאים הנוחים ביותר בארץ

בס"ד

רק „כך"

אין „פלשטינה" ואין עם „פלשטינאי"!

יש האומרים שצריכים להחזיר חלקים מארץ־ישראל משום שרק בכך נגיע לידי שלום עם הערבים.

ויש שאומרים שצריכים להחזיר חלקים מארץ־ישראל משום שהיא שייכת גם לעם הפלשטינאי.

ויש הטוענים שלא להחזיר משום שזה יסכן את המדינה מבחינת הבטחון.

ואנחנו אומרים

מעולם לא היה, אין כיום, ולא יהיה לעולם מושג כ„פלשטינה" או כ„עם הפלשטינאי". מושגים אלה הם מסולפים, בדויים, ואנו דוחים אותם על הסף.

ארץ ישראל — כולה — בכל גבולות ההבטחה — היא הארץ היחידה והמיוחדת של העם היהודי.

לא רק מסיבות בטחוניות אנו נשבעים: „אף שעל!"

זכותנו לחיות כעם רבוני בארץ ישראל כולה נובעת לא מסיבות בטחוניות ומדיניות, אלא משום הבטחת הקב"ה, ש„כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים".

אלה שהגיעו לכאן בתקופת גלותנו ועיגיונו, ישבו על אדמותינו כגזלנים וכמשיגי גבול. לא בגזל יוכל אדם להקנות לעצמו שם מלאכותי של עם ומדינה. על אלה מבין הערבים המכריזים על עצמם כ„פלשטינאים" להקים את „מדינתם" מחוץ לגבולות ארץ ישראל — אולי אחיהם הערבים האחרים יעניקו להם שטח אדמה למטרה זו.

אין „פלשטינה" ולשוא משלים את עצמם העיוורים שבקרב העם היהודי שמפטפטים על „השלום" שיבוא אם רק נהיה גמישים ונחזיר חלקי א"י ל„פלשטינאים".

הערבי הלאומני אינו מעונין בצדקה. הוא מאמין שכל ארץ ישראל היא „פלשטינה", ולגביו אין הבדל בין חברון ליפו, בין שכם לרמלה ולוד, בין שומרון לגליל, הכל הוא רוצה, והכל — אף שעל מהכל — לא יקבל.

הבל, שבתקופת התגלות האלקית של ימינו, כאשר צו השעה ההיסטורי דורש אמונה ובטחון בארץ שלמה ועם שלם, כאשר הקב"ה מחסל את הגולה ומשיב בנים לגבולם, כאשר יש צורך במנהיגים שהם בגדר נביאים חוזים, נתקלנו בקטני מוחות, בפחדנים, בחסרי אמונה ואונים, ב„אבאי" שרועד מ„מה יאמרו הגויים" וב„פנחס" רואה־החשבון שמנהיג את העם לפי אילומי ה„דמוגרפיה" ושלילות ה„מיסטיקה".

הנחמה שלנו מול התבוסתנים והמתיוונים היא —

כשם שהקב"ה הצילנו מידי הגויים, כך יצילנו מידי התחבולות התבוסתניות של מפריחי היונים.

יש ארץ ישראל — אין „פלשטינה"!
יש עם יהודי — יש עם ערבי — אין עם „פלשטינאי"!
יש יעוד יהודי שלא ניתן למונעו —
עם סגולה ומדינת סגולה בארץ ישראל השלמה והסגולה.

אף שעל

יש ברירה - רשימת „הליגה" - אנחנו הברירה!

כך — רק הליגה - רק כהנא - רק „כך" — כך
הליגה להגנה יהודית בארץ־ישראל
ת.ד. 36431, תל־אביב, טלפון 286543 (03)

ב"ה

בהוקרה מקרב לב

למר **שמחה אריאלי** אספן המצות

אנו, כל בני המשפחה, אסירי תודה על הטפול המסור והמוצלח בראש משפחתנו שהיה מרותק למיטתו למעלה מ־6 שנים ובבת משפחתנו שסבלה ממחושי גב תקופה ארוכה. אנו מודים לך גם על העזרה הנוספת בתחום מאד חיוני.
מי יתן וירבו כמוך בישראל.

משפ' יצחקי

יונה ואביגדור דולב
מאושרים להודיע על הולדת בנם יגון
נכד
לבתיה ויעקב בוקוביץ, קרית ביאליק
שרה ומרדכי דוילנסקי, תל־אביב

נתונה בזה תודתנו העמוקה
לכל הידידים, קרובי המשפחה,
ראשי ציבור, חברים ועוד
שהשתתפו בשמחתנו בשובו בשלום של בננו
כרמל יצחקי
מהשבי המצרי
ריטה וינקו יצחקי — אשקלון

התאחדות עולי רומניה
מארגנת ב־2 בדצמבר 1973
בין השעות 8—5 אחה"צ
בבית סוקולוב רחוב קפלן 4 ת"א
תערוכת ציור עם מכירה פומבית
המכירה תערך בשעה 7 בערב
מנהל המכירות: יונה אטלס
הסכומים שיתקבלו יתרמו
לועד למען החייל
התמונות בתערוכה נתרמו על ידי הציירים הישראליים המפורסמים ביותר.

לכל חיילי רמת־דוד
חתונתם של
זאב שגב עב"ל **נעמי חלק**
תתקיים ביום ה', י"א בכסלו תשל"ד 6.12.73
בשעה 6.00 בערב ברמת־דוד.
עשה מאמץ להגיע!
משפחות סיגמונד חלק
ובית רמת־דוד

בלהה ובנימין קרני, רוממה, ת"א — דבורה שורץ, קיבוץ דפנה
ציפי ומושיק
נשואים
החופה נערכה באלירום בחוג המשפחה
אלירום, רמת הגולן — 27.11.73

תמר תלמי (פוריה) — **אדם ד. דביר** (חיפה)
נשואים
צפת — ב' כסלו תשל"ד 27.11.73

בס"ד

יהודים בואו לאסיפת עם

ערב שאלות ותשובות
עם **הרב מאיר כהנא**
יו"ר הליגה להגנה יהודית בא"י
שתערך אי"ה במוצש"ק פרשת ויצא ו' כסלו תשל"ד (1.12.73) בשעה 20.00
באולם שליד בית הכנסת „משכנות ישראל" בן ששת הימים ורמת־גן (סוף רח' הרא"ה)
על הנושא
שלום אמת מהו וכיצד?
הפותח — משה סימון

יהודים: כל מי שתומך במאבקו של הרב כהנא יכול להזמינו ל„חוג בית"
נא לפנות:
כך — ת.ד. 36431 ת"א, טל. 286543 — כך

שמעון פרס בישיבת איחוד הקבוצות והקיבוצים

נוכחות ישראלית בשארם א־שייח תתן סיכוי להגן על אוניותינו גם בבאב אל־מאנדב'

מאת מרדכי אלקן

„עם נוכחות ישראלית בשארם א־שייח יש סיכוי להגן על אוניותינו גם בבאב אל־מאנדב, באשר בלי נוכחות ישראל בשארם א־שייח לא נוכל להגן על אוניות שלנו, לא בשארם א־שייח ולא בבאב אל־מאנדב".

דברים אלה אמר אתמול שר ההסברה והתקשורת, שמעון פרס, בנאום שנשא בקיבוץ [illegible], שם נערכה ישיבת מרכז איחוד הקבוצות והקיבוצים.

בדבריו על שיחות של רמת־הגולן לאחר מלחמת יום הכיפורים, אמר השר: „ההתיישבות ברמת־הגולן עונה על רוב צרכי הבטחון".

על המצב הצבאי, שהפתיעו הערבים נגד ישראל במלחמת יום הכיפורים, אמר: „השתתפו במלחמה מיליון חיילים ערביים, 5000 טנקים, כאלפיים מטוסים, לסכום מיליונים ואלפי קני תותחים". כן ציין את איכותו של הנשק הסובייטי, שהופעל בה: „השלב האחרון של הטכנולוגיה המתקדמת נמצא בשדה הקרב".

■ „הפתעה פסיכולוגית"

השר פרס טען, כי בהתקפת הפתע על ישראל במלחמת יום הכיפורים, לא הצליחו הערבים להפתיע פוליטית או צבאית, אלא הפתיעו פסיכולוגית. הוא ציין: „מה שקרה לנו באמת, זו הפתעה פסיכולוגית, שאותה בנו מלמעלה ועד למטה. מן ההנהגה ועד לחיילים בכל החזית. ההנהגה היתה מופתעת שצבא יקום לפני המלחמה ואילו החיילים 10 רגעים לאחר פרוץ המלחמה. לא הבינו, שבמלחמה כזאת הפרוץ. באיזה שהוא מקום לא הצלחנו להתגבר על אי־האמונה. „ההפתעה הפסיכולוגית הזו גברה על כל התקלות הרבות, שפקדו אותנו במלחמה" — הכביר השר פרס.

למרכיב יחסי הכוחות בין ישראל לבין הערבים היתה השפעה, לדבריו, גם השפעה של הפתעה ויזמה לטובת הערבים. אולם על רקע זה בהיר עוד יותר נצחון ישראל במלחמה זו.

■ מעשי־גבורה

השר פרס סיפר על מעשה־גבורה של חייל אחת מיחידות השריון ברמת הגולן: „פגשתי בחור, ששמו הכינוי שלו „זמיר". הוא הגן על רמת־הגולן במשך 5 ימים עם 8 טנקים ועצר כ־140 טנקים, בלי שאף טנק שלו נפגע".

על יכולתו של חיל־האוויר במלחמה זו אמר: „לכשעה, מספר האבידות של חיל־האוויר שלנו לעומת מספר הגיחות שביצע, היה קטן יחסית מזה שהיה במלחמת ששת הימים". הוא הוסיף: „מה שכתב לי במלחמה הזאת — זה אי־חשיבה הכשרון הבלתי־רגיל, שגילו במקרים החיילים בכל הדרגים בהתמודדות עם האויב".

■ סוף ההדים

על ועידת ז'נבה, הצפויה בקרוב, אמר: „ספינת השלום הוצאה לדרך, עומדת להפליג בביצורים רדודים כאחד, אבל בכל זאת ישנה רוח אחרת ואופק אחר". כן ציין בהקשר זה: „לפי דעתי, הולכת ישראל לכריע עם שתי החלטות: הראשונה — נכונה לפשרות טריטוריאליות, בלי ויתור על ירושלים, על רמת־הגולן ועל חופש השייט. השנייה — התנגדות להצגת הכרזתם". כן אמר, כי ישראל הולכת למו"מ עם הערבים, לא כדי להתבקה על הסדרים חולפים, אלא כדי לבדוק את הסיכוי לשלום כלא. הוא הוסיף, כי בינתיים ישאר גיוס המילואים בתוקף. כי יום בגיוסים 25 אחוז מכוח העבודה של המדינה ו־80 אחוז מכוח ההובלה של המשק.

בישיבת מרכז איחוד הקבוצות והקיבוצים השתתפו שר החקלאות, חיים גבתי, מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ אהרן ידלין, ונציגי רוב המשקים המאוגדים ב„איחוד".

● „מיסמך גלילי" לא נתפס

מ. בייזום מוסר: מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ אהרן ידלין, הבהיר אתמול בכינוס איחוד הקבוצות והקיבוצים, כי העקרונות לבצע „ההתבהרה", שסוכמו על־ידי ההנהגה, אינם באים לפסול אך לאשר את ההלכה מצורות המפלגה, הידועה בשם „מיסמך גלילי".

„מובן מאליו, שבהחלטות קודמות, שנתקבלו לפני המלחמה, יש סעיפים שאינם באקטואליותם הם מחייבים שינויים בגלל השינויים בצורכי הבטחון [illegible] כלכליים" — אמר ח"כ ידלין. לא היתה, והתייחסות לתורה שבעל־פה במיסמך, מהוך כבמה שלא לשרש נפות, אך אין הצדקה לומר, שהיא אינה קיימת. 14 הסעיפים שבעקרונות שמים דגש על מאמץ עליה, הכתחייב מצידה של ישראל, לנצות כל סיכוי לשלום לקראת התכנסותה של הועידה בז'נבה.

ח"כ אריה אליאב אמר אמש, כי תוצאות ההצבעה בברכה „הצבחה" על הצעתו לפתוח את רשימות המועמדים הן בבחינת הצלחה בעיניו, בייחוד נוכח העובדה, שצמרת המפלגה הפעילה כל השפעתה, שלא ייפתחו הרשימות. אליאב הוסיף, כי לגביו המסקנה היא, שיש מקום לפעולה ולהתארגנות בתוך המפלגה.

מזכירות מתוך המושבים במפלגת העבודה החליטה אמש להביע אימון בגב' גולדה מאיר ולראות בה מועמדת להרכב הממשלה הבאה כדי לחזק את המפלגה ואת הממשלה. עם זאת, רואה המזכירות כורח מציאות בהכללת כוחות חדשים בהרכב הממשלה הבאה.

הקלפיות הצבאיות יהיו פתוחות עד 12 בלילה

צה"ל התחייב לעשות הכל כדי שההצבעה בצבא תסתיים ביום אחד ✶ רק אם יתעוררו תקלות — ינוצל היום השני

מאת רפאל אלדור

הקלפיות הצבאיות יהיו פתוחות ביום הבחירות עד השעה 12 בלילה — ברוב ביחידות אלה בין ועדת הבחירות המרכזית לבין שלטונות צה"ל.

סגן יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, ח"כ אברהם עופר, שהוא גם יו"ר ועדת המשנה לענין ההצבעה בקרב החיילים, הסביר לנו אתמול, כי הארכת זמן ההצבעה בשעה אחת, לעומת הקלפיות האזרחיות, באה כדי להקל על סיום ההצבעה בצבא בו־ביום.

במגעים שהיו בשבועות האחרונים בין ועדת הבחירות לבין שלטונות צה"ל, טענו הללו, כי כדי להבטיח הצבעה תקינה בצבא, יהיו דרושות להם 72 השעות, שהחוק מתיר לצורך זה.

בקרב חברי ועדת הבחירות היתה תמימות־דעים, כי דבר זה אינו רצוי מכיון שפרסום תוצאות הבחירות עלול להשפיע על אופן ההצבעה של אלה, שטרם הצביעו. הבעיה באה על פתרונה כאשר נציג צה"ל התחייב, כי ייעשה הכל כדי שההצבעה תסתיים ביום אחד, ורק אם יתעוררו תקלות, ינוצל היום השני.

בהתייחסו לבעייה, שהתעוררה לגבי ההצבעה בקווים הקידמיים, שם מותר לחיילים להצביע לפי הוראת הצבא רק בפנקס־שבוי ולא בשום תעודה אישית אחרת, הטעים מר עופר, כי נשיאות ועדת הבחירות היתה מודעת לענין זה עוד לפני שהוא הועלה על־ידי סיעת מרי". הבעייה התעוררה לנוכח העובדה, כי פנקס־השבוי איננו מוטבע „הרבה" וצה"ל מחלק אותו ביד רחבה.

מר עופר ציין, כי נושא זה נדון עתה עם שלטונות צה"ל, במגמה להבטיח את טוהר הבחירות. הוא הודה, כי קיימת אמנם אפשרות תיאורטית להצבעה כפולה, כאשר החייל יצביע עם פנקס־השבוי שלו ואילו מישהו יטול את תעודת הזהות שלו ויצביע בשמו במקום מגוריו. עם זאת, אם יתגלו מקרים כאלה במהלך בדיקת קולותיהם של החיילים, ייענשו המעורבים בכך במלוא חומר הדין. „יש כאן יותר מדי סיכון בשביל קול אחד", העיר מר עופר, והביע תקווה, כי מעשים כאלה לא יתרחשו.

אב שכול אומר קדיש באזכרה שנערכה אתמול בבית הקברות הצבאי בהר הרצל בירושלים לחללי צה"ל שמקום קבורתם לא נודע.
(צילום: פוטראמקה, רפ)

בהר־הרצל הועלה זכר חללי צה"ל שמקום קבורתם לא נודע

אזכרה מרה היתה מנת חלקן של כמה משפחות שלא מצאו שלטים עם ציון שמות יקיריהן ✶ בקרית־שאול, בעפולה ובבארי נערכו אזכרות לחללים, שעל נפילתם נמסר למשפחות לאחר האזכרות בראשית החודש

שכולי בית־העלמין הצבאי המרכזי על הר־הרצל בירושלים מלאו אתמול אלפים מתושבי ירושלים, שבאו להתייחד עם זכר חללי מלחמת יום הכיפורים, שמקום קבורתם לא נודע וכן לפקוד את קברותיהם של הנופלים במלחמה הקודמות.

שלטי ציון שמותיהם של 97 חללים, שלא נודע מקום קבורתם, הוצבו בחלקה מיוחדת בפיסגת הר־הרצל ולידם נערמו זרי פרחים, אשר הונחו בידי קרובים וידידים של החללים.

קולות בכי נשמעו מכל פינה, כאשר נר הזכרון לחללים הודלק בידיה של אם שכולה, גב' פליס שוורץ, עם פתיחת טקס האזכרה.

אזכרה מרה ליוותה מספר בני משפחות אבלות, שקיבלו הודעות מוקדמות על נפילת יקיריהם בקרב ומקום קבורתם אינו ידוע, אולם גם שלט ציון לשמו של החלל לא נמצא, יחד עם שמות יתר החללים בבית־העלמין. ויכוחים בכיים ושקנות קצות השמיעו בני משפחות אלה כלפי המארגנים על עירי בית־העלמין.

דברים לזכר הנופלים אמרו תת־אלוף מרדכי פירון, הרב הראשי לצה"ל, אלוף פיקוד המרכז, יונה אפרת, ונציג „יד לבנים" בירושלים, מר י. דגני. הם הללו את גבורת הנופלים, שנחלצו אלי קרב כדי להציל את ישראל משואה, במעטים נגד רבים.

אב שכול, משה אסא, אמר „קדיש", החזן הצבאי הראשי אמר תפילת „אל מלא רחמים".

טקס האזכרה נסתיים ביריית כבוד של שלושה מטחי אש לזכר הנופלים, שנורו בידי משמר כבוד של צנחנים.

● בקרית־שאול

טקסי אזכרה לחללי מערכת יום הכיפורים, שעל נפילתם נמסר למשפחות השכולות לאחר טקסי האזכרה, שנערכו בראשית החדש נובמבר, נערכו אתמול בחלקה הצבאית בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול, בבית־העלמין האזרחי בקיבוץ בארי ובבית־העלמין הצבאי בעפולה, בהשתתפות הורים שכולים, נציגי צה"ל ונציגי „יד לבנים".

לאחר הדלקת נר־זכרון נפתח טקס האזכרה בקרית־שאול עם תרועת [illegible]. יחידת צה"ל דגולה נשקה, החזן הצבאי, שלום קליינר, קרא פרקי תהילים. הרב הצבאי של מחוז דן, רב־סרן אבשלום קציר, אמר „קדיש" יחד עם הקהל ואחר כך נשא דברי הספד.

נציג „יד לבנים", יהודה אונגר, פנה כאב שכול לאלמנות, יתומים והורים שכולים ואמר: „אנו מרכינים ראשנו לבנינו שנפלו. כבעל נסיון יודע אני, שקשה לבטא במלים גודל האבידה של יקיריכם־יקירינו. אולם תזכרו, שאנו חייבים להם חיינו ועלינו להיות ראויים לזכרם".

לאחר שחזן צבאי אמר „יזכור" ירתה יחידת צה"ל שלוש אלומות אש לזכר הנופלים. עם תום הטקס נשארו המשפחות השכולות עוד זמן רב והתייחדו עם יקיריהם. אם שכולה אחת התעלפה וקיבלה טיפול בפוצות „מגן דוד אדום".

● האזכרה בבארי

בבארי נערכה אתמול אזכרה ל־65 מחללי צה"ל, שזהותם נודעה רק לאחר האזכרה הראשונה.

חללים אלה כלולים במספר ה־465, שנקברו בימי המלחמה בבית הקברות הזמני בקיבוץ בארי, מסר קצין צה"ל.

כ־50 אוטובוסים וכ־500 כלי רכב אחרים הביאו מכל קצות הארץ את קרובי המשפחה הם התייחדו עם זכר יקיריהם לפני הטקס.

הרב הצבאי הפיקודי, סא"ל יעקב בקשט, ספד לנופלים. הרב ציין, כי הקבורים כאן הם שעמדו בגופם את האויב והצילו את העם מהשמדה.

מר אברהם יהל, נציג „יד לבנים", אמר: „אחיות ואחים, ביגון ובכאב אנו מתייחדים עם יקירינו בזמן שהמלחמה טרם תמה. עדיין התותחים מכוונים כלפינו בכל החזיתות לכן עלינו להתחזק, כדי שנהיה ראויים לקרבנם של בנינו הגיבורים, שבזכותם אנו חיים".

את דבר אלוף־הפיקוד הביא קצין בכיר בדרגת אל"מ. חזן צבאי קרא תפילת „אל מלא רחמים" ויחידת צה"ל ירתה שלושה מטחי אש לזכר הנופלים.

עוד שעה ארוכה אחרי הטקס נראו בני משפחות בוכיות סביב קברי יקיריהם.

● בעפולה

כשלושת אלפים איש, בני משפחות שכולות, השתתפו אתמול בטקס ההתייחדות עם חללי המלחמה הקבורים בבית העלמין הצבאי בעפולה. בין הנוכחים היו רבים אשר השתתפו גם בטקס הקודם והם באו הפעם לנחם את אלה, שהבשורה המרה הגיעה אליהם עכשיו.

ראש עיריית מגדל־העמק, צבי אלדרוטי, פתח את הטקס ברחבה, שבמרכזה ניצב לפיד הולך ולידו משמר כבוד. חזן צבאי קרא „קדיש" ועימו המשפחות השכולות. הרב הצבאי של פיקוד צפון, רס"ן ישראל אריאל, נשא הספד.

את אלוף פיקוד הצפון ייצג מפקד חטיבת שריון, ממפקדי הכוחות הלוחמים בצפון, שציין, כי הוא מדבר בשם הלוחמים אל הלוחמים שנפלו. באוזני ההורים השכולים העלה על הנס את מעשי גבורת הנופלים ובהתרגשות תיאר את התכנסויות הלוחמים בתום הקרבות „כאשר מבעד הפנים המפויחים והעייפים בהקרב בדקנו איש את רעהו לדעת מי שב ומי לאו".

דברי ניחומים השמיע נציג „יד לבנים" בחיפה, מר פנחס טל. לאחר שהונחו זרי פרחים על כל קברי ההברים, נורו שלושה מטחי כבוד.

● בנהריה

בבית העלמין בנהריה נערך טקס אזכרה לחללים בהשתתפות כשלושת אלפים איש.

רב צבאי, סגן אלוף אבידן, ספד לנופלים.

מפקד חטיבת שריון העלה על נס את גבורתם של החללים. כן דיבר נציג ההורים השכולים וחזן צבאי אמר „אל מלא רחמים".

בבית העלמין בקיבוץ לוחמי הגיטאות נערך טקס בהשתתפות כחמש מאות איש.

ספדו נציג ההורים השכולים, וקצין בדרגת אל"מ, נציג אלוף הפיקוד.

שוב נדחתה בקשת הרב כהנא להתיר לו לנסוע לחו"ל

מאת שאול הון

בקשתו החוזרת של הרב מאיר כהנא [illegible] לצאת לחו"ל נדחתה אתמול שוב בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב. [illegible] הרב כהנא.

הרב כהנא כבר הגיש לפני כן כמה בקשות דומות — והן נדחו, בין השאר, בגלל שתלויה ועומדת נגדו תביעה פלילית בבית־המשפט המחוזי בירושלים. הפעם פנה לבית־המשפט המחוזי, באמצעות סניגורו עו"ד גרשון הולצר. הוא טען, כי בזמנו נאסר על יציאתו לארה"ב, וזה היה בעת שביקר שם מזכיר המפלגה הקומוניסטית של בריה"מ, ליאוניד ברז'נייב. החשש היה, שהרב כהנא עלול להתנקש בברז'נייב, בתגובה על המדיניות האנטי־יהודית של בריה"מ. לפיכך טען הרב כהנא, שנימוק זה אינו קיים עוד.

הרב כהנא הוסיף, כי ברצונו לבקר בארה"ב לצורך פרנסתו, שכן הוא קשור לאחד מעתוני ארה"ב והוא מספק לו מאמרים. עתה הוא רוצה לתאם עם העורך את תנאי עבודתו.

לבקשה זו התנגד עו"ד צבי־דם בלום, סגן בכיר לפרקליט המרכז. הוא טען, שהרב כהנא כבר פנה לפני כן בשתי הזדמנויות קודמות גם לשופטי בית־המשפט העליון, משה לנדוי וחיים כהן. שני השופטים הללו מנעו גם אז את יציאתו לחו"ל, ועל כן טען נציג התביעה, שלאמיתו של דבר לא נשתנו הנסיבות מאז ועד היום. אדרבה, טען התובע, השינוי היה לרעתו של הרב כהנא, שכן בינתיים הגיש נגדו פרקליט המדינה, עו"ד גבריאל בך, תביעה פלילית לבית־המשפט המחוזי בירושלים. בתביעה זו נאשם הרב כהנא בפגיעה בבטחון המדינה, משום ששיגר לחו"ל מכתבים ובהם ביקש מאנשים שונים לרצוח ולחטוף דיפלומאטים, לפוצץ בנייני שגרירויות זרות, ואף לירות להרגם ולהניח בהם פצצות.

עו"ד בלום הוסיף, כי משעתחרר הרב כהנא בערבות הוא חייב גם להימנע מקשרים עם [illegible] בחו"ל. עתה, כשנשאל לסיבות נסיעתו לחו"ל, השיב הרב, שבין היתר הוא מתכוון גם לשאת שם הרצאות.

הבקשה נדונה לפני השופט המחוזי בתל־אביב, מר חיים דבורין. השופט הטעים, כי בנסיבות אלה, כפי שפורטו בפי נציג המדינה, אין באפשרותו להענות לבקשת הרב כהנא. כה גם, שבשתי הזדמנויות קודמות כבר נדחתה בקשתו על־ידי שני שופטי בית־המשפט העליון. השופט דבורין העלה נימוק נוסף: לכשיגיע הרב כהנא לארה"ב, אם תותר נסיעתו לשם, הוא עלול להיאסר על ידי שלטונות ארה"ב לתקופה ממושכת למדי. הדבר עשוי לפגוע במהלך משפטו כאן. בהסתמך על כל השיקולים גם יחד דחה השופט דבורין את בקשת הרב כהנא.

רימלט: אציע משאל־עם אם נעמוד בפני סיכון מפת הגבולות

„ותהיה הממשלה איזו שתהיה" ✶ „הליכוד כולו עומד על אי־חלוקת א"י המערבית ✶ תמורת שלום־אמת מוכנים להידבר על בעיות במרחב סיני"

יו"ר המפלגה הליברלית, ח"כ ד"ר אלימלך רימלט, אמר אתמול, כי יציע לערוך משאל־עם אם המערך ישאר בפני סיכון כלל הקשור במפת הגבולות — ותהיה הממשלה איזו שתהיה.

ד"ר רימלט דיבר באסיפות־בחירות של ברנזון, „רוטרי" בתל־אביב, בבית־ציוני אמריקה. לדבריו, אין להתכנס בנושאים גורליים על מצעי הבחירות של המפלגות, כיון שהנסיבות עלולות להשתנות במשך הזמן, ויש לשאול את פי העם.

ד"ר רימלט הטעים, כי בהנהגה, שקבע המערך למצע שלו לקראת הבחירות, ניכר ביד „היונים" על העליונה, אם כי כל אחד יכול לקרוא במיסמך זה מה שליבו חפץ. מכל מקום, אמר, יש במיסמך סימנים ברורים לביטולם של „מיסמך גלילי" והתורה שבעל־פה. לדבריו, הממשלה „עייפה ומבוכסכת מבפנים", כתוצאה מהמחדל הפאטאלי במלחמת יום הכיפורים, הרובץ עליה.

■ „מתווכים" ו„שדכנים"

ד"ר רימלט מסר, כי גח"ל לא היתנה תנאים להקמת ממשלה ליכוד לאומי במלחמת יום הכיפורים — גם לא תנאי ביחס לשלימות הארץ. השיחות בנושא זה עם ראשי גח"ל התקיימו באמצעות „מתווכים" ו„שדכנים", אשר בירדו אפשרות של הקמת ממשלת ליכוד. „השבנו להם, שאם תבוא הצעה כזאת מצידה של ראש הממשלה, נשקול זאת בכובד־ראש. לא היינו דוחים הצעה זו על הסף, אולם כאמור שהמערך, ובעיקר ה„יונים" שבו, מתנגדים, אין מנוס ממהלך דמוקרטי של קיום הבחירות, כיון שלמערך אין כיום מנדט לקבוע את גורל העם והמדינה".

ד"ר רימלט הוסיף, שגב' גולדה מאיר התנגדה לממשלה ליכוד גם בימיו של אשכול המנוח. עתה דוחה מרכז מפלגת העבודה כולו הקמת ממשלת ליכוד והחליט על קיום הבחירות — והן יתקיימו. הוא הביע תקוה, כי המצרים לא יפתחו בינתיים באש, אם כי אינו יכול לבטח הנחה זו. כן אמר, שאם הליכוד ינצח בבחירות, הוא מתחייב בפני הבוחר להקים ממשלת ליכוד לאומי.

■ נשק הנפט —

בהתייחסו לועידת הפיסגה הערבית באלג'יר אמר ד"ר רימלט, שהוא מועידה תנאים להשתתפות מדינות ערב בועידת ז'נבה, אולם איש אינו יודע מה הם התנאים לאשורם ומה מצפה לנו מזה. מכל מקום ברור, שבאלג'יר דובר על הצורך לקעקע את היסוד, שעליו מתבססת מדינת ישראל — הרעיון הציוני המאחד את כל העם היהודי".

ד"ר רימלט הוסיף, כי נשק הנפט, שנוקטים הערבים, עשוי להיות להם לבומרנג בחודשים הקרובים, מצד האמריקנים וגם באירופה. לא לאורך ימים ישלימו עם כך, שהערבים מכתיבים למעצמה כמו יפאן, המחר הם גם יבינו מי יהיה שר החוץ ומי יהיה הנשיא האמריקני... „אני מקווה, שבקיסינג'ר הם עיניו מרוצים", העיר הדובר.

ד"ר רימלט צופה, כי השלום איננו קרוב, אך יש סיכוי להשגתו בעוד 3—4 שנים, ולכן יש צורך בממשלה, המסוגלת לעמוד נגד לחצים. אל־לנו ליפול ברוחנו ועלינו להכיר בכך, שהוויכוח אינו על שטחים, אלא על עצם קיומנו.

הוא אמר, כי להערכתו יפתח הדיון בבעיית ירושלים ונוכח זה יידון עד [illegible] הקרוב, ורק לאחר־מכן תועלה בעיית הגבולות. בתשובה לשאלה אמר ד"ר רימלט, כי הליכוד כולו עומד על אי־חלוקת ארץ־ישראל המערבית. זוהי הבשורה ובענין זה אין הבדלים בין המפלגות המרכיבות את הליכוד. עם זאת הוא ציין, שתמורת שלום־אמת מוכנים להידבר על בעיות טריטוריאליות של מרחב סיני. (ע)

3 צעירים ממג'דל שמס הודו בריגול לטובת סוריה

מאת מאיר הראובני

שלושה צעירים ממג'דל שמס, ברמת־הגולן, שהואשמו בפעילות בשירות הריגול הסורית, שנעצרו לפני כשנה, הודו אתמול בבית־המשפט הצבאי בקונייטרה ברוב העבירות, שיוחסו להם. עבירות אלה כוללות פעולות במסגרת הריגול למען המודיעין הצבאי הסורי, כמה יציאות [illegible] לסוריה, [illegible] עם שירותיהם, החזקת נשק וכן מעקב אחרי איש במחנה ישראלי, לפי הוראות המודיעין הסורי, במטרה להעבירו משם אל מעבר לגבול הסורי.

לאחר קביעת הודאותיהם של הנאשמים דחה בית־הדין הצבאי את המשך הדיון ליום רביעי הבא (5.12) ואז יגזור את דינם.

הודאת הנאשמים באו בעקבות [illegible]. הישיבה אתמול בבוקר נפתחה באיחור רב בשל הדיונים שהתנהלו מאחורי הקלעים בין התביעה, שייצגה על־ידי סגן משה זהבי, הפרקליט הצבאי בגולן, לבין סניגורי הנאשמים. הסעיף החמור ביותר בכתב האישום נגד שלושת הנאשמים — עיסאם קאסם ספדי, בן 22, יוסף צאלח [illegible], בן 22, וחסין מחמוד ספדי, בן 26 — קבע, כי „בתאריך בלתי־ידוע, באמצע שנת 1971, ניסו הנאשמים להכניס איש בטחון על מנת להעבירו לסוריה".

רק לאחר שהתביעה הסכימה לתקן את הסעיף הזה בכתב האישום ולהכיר את אשמת ניסיון התוספה ב„מעקב אחרי איש הבטחון... לפי הוראות המודיעין הצבאי הסורי, על מנת להעבירו לסוריה", הסכימו הנאשמים להודות באשמה בסעיף המתוקן.

אב בית־הדין הצבאי היה רב־סרן יצחק קלאוזנר ואתו ישבו בדין סרן משה שוורץ וסרן יצחק פרדיס. על הנאשם הראשון, עיסא ספדי, הגנה עורכת הדין פליציה לנגר.

■ הנינה להדרוזי

„אבו עדנאן" ספדי, ראש חמולת ספדי במג'דל שמס, ממנהיגיה הבכירים של העדה הדרוזית ברמת־הגולן, שוחרר בימים אלה ממאסרו אחרי שקיבל חנינה חלקית והתקופה כאשרו קוצרה בארבעה חודשים.

„אבו עדנאן" הורשע בשימוש בפני רשת הריגול הדרוזית בגולן בהחזקת נשק וכן בידיעה על פעולות עויינות בכפרו ואי־דיווח על כך לשלטונות, ונידון לשנת מאסר. אחרי המלחמה פנה בבקשת חנינה אל אלוף פיקוד הצפון. המימשל הצבאי בגולן המליץ להעניק לו והאלוף הפיקוד נענה וקיצר את משך מאסרו.

אתמול נכח „אבו עדנאן" בפתיחת משפטם של שלושה הנאשמים ברשת הריגול בבית־הדין הצבאי במג'דל־שמס. אחד מהנאשמים הוא בן משפחתו.

השר חזני נעלב מהערה של דיין

שר־הסעד, מיכאל חזני, הודיע למזכירות המפד"ל, כי יחרים את הפגישה שנקבעה לקיים בשבוע הבא סיעת המפד"ל בכנסת עם שר הבטחון, משה דיין, בגלל הערה שהשמיע שר הבטחון [illegible], לדעת השר חזני, פוגעת [illegible] בשר־הסעד.

שר הבטחון נענה לפניית יו"ר סיעת המפד"ל בכנסת, ח"כ יוסף גולדשמידט, והסכים להופיע בשבוע הבא בפני סיעה זו כדי למסור לה סקירה על ענייני הבטחון האקטואליים ולענות על שאלות חברי הסיעה.

מר חזני נפגע מהערה המיוחסת לשר הבטחון, שלפיה אמר בהתייעצות של אנשי רפ"י־לשעבר, כי אם המערך יבזבז את עקרונות התורה שבעל־פה, הרי לא יסכים להוסיף ולכהן בממשלה אפילו בתור שר־הסעד. השר חזני נעלב מהערה זו, וטען, כי על שר הבטחון היה לדעת, כי משרד הסעד ממלא היום תפקיד ראשון במעלה בפתרון בעיות חברתיות מעיקות במדינת ישראל, ואסור היה לו לזלזל במשימה מרכזית זו. לאור זאת הודיע השר חזני, כי יחרים ולא ישתתף בפגישת חברי סיעת המפד"ל בכנסת עם שר הבטחון.

פרנסה חדשה: גונבים פסנתרים מעולים חדשים

באחרונה הצטברה המשטרה באיזור נהריה בפני תופעה של גניבת פסנתרים מעולים חדשים.

הפסנתרים נגנבו בעודם ארוזים בארגזים או מחדרי תצוגות. הגניבות היו בכרמיאל, נהריה, עכו ובקרית־מוצקין.

המשטרה בנהריה הצליחה תוך חקירה קצרה לעצור ארבעה אנשים, שניים מנהריה ושניים מכפר־עלום, שליד חיפה, החשודים בגניבות אלה. תוך כדי החקירה נתגלו כבר ארבעה פסנתרים שהועברו למכירה באור־עקיבא ונתניה. עתה עושה המשטרה להחזירם לבעליהם. החשודים נעצרו. החקירתם נמשכת. (ע)

נלכדו 16 מחבלים שפעלו בשומרון במלחמה

מאת מרדכי אלקן

16 מחבלים, שפעלו באזור שכם, ג'נין וטול־כרם, נלכדו בימים אלה בידי כוחות הבטחון.

בחוליה, שחבריה היו תושבי אזור טול־כרם, נתפסו 12 צעירים בגיל 18—25, ביניהם ארבעה סטודנטים. לחוליה זו מיוחסים שני מקרים של העלאת חומר נפץ מתוצרת־בית, הצתות ופיזור קים של חבלה קרה (בלי חומר נפץ או אש). החוליה פעלה בשכם ובאיזור טול־כרם.

בחוליה שניה, שתושביה היו באיזור ג'נין ועפולה שם, נתפסו ארבעה צעירים בני 20—25. לחוליה זו מיוחסים שלושה פיגועים בתוך העיר ג'נין וכן הנחת שני „בוקסי בעלי" דרוכים בדרך המוליכה מג'נין לכפר גילבון. הבוקסים היו מסוג הנמצא בשירות הצבא הירדני.

באקה אל־גרבייה מגנה החשודים בשוד נשק מחייל

המועצה המקומית באקה אל־גרבייה גינתה בחריפות את „ההתנהגות הפסולה" של שני בני הכפר, החשודים בשדידת הנשק מחייל צה"ל לפני כ־15 יום.

ההחלטה נתקבלה ביום ד' בישיבת המועצה. כן דורשת המועצה המקומית להעניש בחומרה ולנקוט אמצעים חריפים נגד כל אדם, המנסה לפגוע בבטחון המדינה ובאזרחיה. (ע)

صكنا من الاصل

בני משפחות נעדרים ניפצו שמשות בכנסת - דרשו פגישה עם גב' מאיר

ראש־הממשלה עמדה לקבל הבוקר משלחת מטעם המפגינים ✶ כ־70 מקרוביהם של שני נעדרים נפגעו משלא מצאו את מצבות יקיריהם מוכנות בטקס האזכרה שהיה אתמול בהר־הרצל — ויצאו מייד להפגנה סוערת ברחבה מול מישכן הכנסת ✶ משמר הכנסת ושוטרים לא הצליחו להרגיעם — ונדרשה התערבות יו"ר הבית וח"כים

מאת אביתר אמיר

ראש הממשלה, גולדה מאיר, תקבל הבוקר לשיחה נציגי משפחות נעדרים. הפגישה עם ראש הממשלה נקבעה אתמול במהלך הפגנה סוערת ברחבת מישכן הכנסת בירושלים.

לפני הצהריים הגיעו לרחבה מול מישכן הכנסת בני משפחות נעדרים. בקבוצה, התקיימה בהר־הרצל אזכרה לחללי צה"ל, שמקום קבורתם לא נודע. קרוביהם של כמה נעדרים, כ־70 במספר, שהגיעו להר־הרצל להשתתף באזכרה, לא מצאו שם את מצבות יקיריהם. נציג צה"ל במקום לא הצליח לתת לכת־אבלים הסבר מתאים לאי־הימצאות מצבות במקום. קרובי הנעדרים הללו החליטו בו־במקום לנסוע למישכן הכנסת ולהצטרף אל המפגינים, שכבר המתינו במקום במחאה על הטיפול הלקוי בכל הקשור לנעדרים מצד גורמים ממשלתיים. עם הגיעם לרחבת הכנסת, החלו בני משפחות הנעדרים להסתער אל שער־הברזל המקיף את בנין הכנסת, וחלקם הצליחו להסתנן דרכו אל חצר הבניין. כוח של משמר הכנסת ניסה להרגיע את המפגינים בדיבורים, אולם ללא הצלחה.

● **ניסו להרגיע**

קבוצה אחרת של מפגינים ניפצה את שימשות משרד הכניסה לכנסת, ופרצה אף היא לחצר הבניין. המפגינים הדפו את אנשי משמר־הכנסת, שניסו למנוע מהם את הכניסה ואנשי משמר־הכנסת נמנעו מלהגיב.

בשלב זה הופיע במקום כוח משטרה, בפיקודו של מפקד המחוז הדרומי של המשטרה, ניצב חיים תבורי, ומפקד משטרת מרחב ירושלים, תת־ניצב הנס ברייטנפלד, וגם הם באו בדברים עם המפגינים, אולם ללא הועיל. כעבור זמן קצר עזבו השוטרים את המקום כשבבניין הכנסת עצמו נשארה יחידת שוטרות בפיקודו של קצין משטרה.

כמה חברי־כנסת, ביניהם מנחם בגין ושלום כהן, יצאו אל המפגינים וניסו לדבר על ליבם לפנות את המקום. המפגינים לא שעו להם והסתערו לעבר פתח כניסת חברי הכנסת לבניין, כשבידיהם מוטות. הם ניפצו את זגוגית הדלת, תוך שהם דורשים להתיר להם להיכנס לבניין כדי להיפגש עם ראש הממשלה או עם שר הבטחון. אנשי משמר הכנסת חילצו מידיהם את המוטות. המפגינים המטירו קריאות־גנאי לראש־הממשלה ושר־הבטחון. הם הניפו כרזות בהם נאמר: „אותנו מקיריניו עדיין בחיים — החזירו אותם". הם תבעו להפסיק את האספקה לארמיה הג' של הצבא המצרי, ולא להשתתף בוועידת ז'נווה אם לא יוסדר ענין הנעדרים והשבויים.

● **הצעה למפגינים**

אל המפגינים יצאו יו"ר הכנסת, מר ישראל ישעיהו, השר ד"ר יוסף בורג, אשר ניסו לעמוד על הדרישות המיידיות של המפגינים. הללו תבעו להתקבל לשיחה על־ידי ראש הממשלה — מייד. יו"ר הכנסת והשר חזרו לבניין וניסו להסדיר את הפגישה. הם חזרו והציעו למפגינים לשלוח הבוקר ב־8 משלחת מכ... משפחות נעדרים לשיחה עם ראש הממשלה, אולם המפגינים דרשו מראש הממשלה לקבל את כולם ללא יוצא מן הכלל ולא להסתפק במשלחת. המפגינים אף דחו הצעה שראש־הממשלה תבקר אישית בבתיהם של המפגינים.

ההפגנה התפזרה בשעה ... אחה"צ לאחר שהמפגינים סיכמו ביניהם, שכולם, עד אחד, יתייצבו הבוקר לפני בניין ראש הממשלה בקריה בירושלים ויגמו להתקבל על־ידי הגב' גולדה מאיר.

מבקשים היתר לייצא שמן זית מהגדה המערבית

הוועדה החקלאית העליונה מבקשת משלטונות הממשל הצבאי לבטל את האיסור על יצוא שמן זית, עליו הוכרז לפני מספר חודשים על ידי רשויות הממשל, על אף שקיים מחסור במצרך זה בשוקי הגדה המערבית.

הוועדה טוענת, כי אם לא יספקו חקלאי הגדה את תוצרתם לספקים בארצות ערב, הם מסתכנים באיבוד שווקים בעונות הבאות.

מחירו של ק"ג שמן זית ביהודה ושומרון עולה עתה על 12 ל"י. שמן המיועד לתעשיית סבון עולה כ־8 ל"י הק"ג.

בעלי בתי־חרושת לסבון ביהודה ושומרון מייבאים שמן זית תעשייתי מחו"ל. הוועדה טוענת, כי השנה קיים עודף של 7000 טון, שהם מעונינים לייצא לארצות ערב.

עורך „אל פאג'ר" מוחה בפני גולדה על הצנזורה

מאת אורי סופר

בעליו ועורכו הראשי של השבועון המזרח־ירושלמי הקיצוני „אל־פג'ר" פנו אתמול לראש הממשלה, גולדה מאיר, במחאה נגד הצנזורה הצבאית. במיברק, ששיגרו השניים אמש לגב' מאיר, נאמר, כי „מספריים של הצנזור הצבאי מקצצים הידיעות והמאמרים רבים של עיתוננו בצורה כאילו המדינה עדיין במלחמה".

השניים מבקשים במיברקם מראש־הממשלה, כי לאור הנסיבות הנוכחיות „תתיר לפלסטינים לבטא את ציפיותיהם לחרותי וזאת כשהשקפות ל„רצונה על ישראל בשלום".

השניים, יוסף נאצר, בעליו של „אל־פג'ר" וג'אמיל חמד, עורכו הראשי, נעצרו לפני כשבעה חודשים באשמה אי־הגשת חומר לצנזור והדפסת חומר, הגובל בהסתה. לאחר כשלושה שבועות בעצר שוחררו השניים בערבות. במיברקם לראש הממשלה הם כותבים: „המשך פגיעתנו מלדבר על עתיד הפלשתינים וכן מניעתנו מלומר את האמת בנושאים, אשר אין להם נגיעה בעניינים בטחוניים, הופך את עבודתנו לחסרת־תועלת".

מיברק זה בא על רקע ההחרדות הורכות, המתנהל עתה בקרב תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה על נושאים „בוערים", כגון ייצוג הפלשתינים בשיחות ז'נווה וכן יחסי תושבי השטחים עם ירדן לאחר השגת הסדר־שלום. בשבוע שעבר הכריז היומון המזרח־ירושלמי, „אל־קודס", האוהד את הכתר האשמי, על פתיחות „וכוח ציבורי" בנושאים אלה, אך נאלץ להפסיקו לאחר ששאר העתונים הערביים מתחו עליו ביקורת חריפה וטענו, כי הוא „מבלבל את העם".

הפגנה של משפחות נעדרים נערכה אתמול ברחבת הכנסת בירושלים, ושוטרי משמר הכנסת ניסו למנוע התפרצות; של כמה מהן לבנין הכנסת. (צילום: פוטראמקה, ידן)

„מידע חדש" גרם לדחיית הדיון בכנסת על שבויי סוריה ומצרים

המליאה העבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט את חוק זכות הבחירה לבני 18

מאת רפאל אלדור

הכנסת קיימה אתמול ישיבה קצרה מן המצופה, שכן הנושא העיקרי, שעמד על סדר־היום, לא הועלה כלל.

המליאה זומנה על־פי תקנון של סיעות הליכוד ומר"צ, שביקשו לקיים דיון בחזרת שבויינו מסוריה ובחקירה על מצב שבויינו במצרים. אולם אור ליום ה' פנו הסיעות אל היושב־ראש וביקשו, כי הדיון בסוגיה זו יידחה, עקב מידע חדש בנידון, שהגיע לידיעתן.

כך הפך הנושא השני, שמלכתחילה „הודבק" אל הנושא הראשון, לנושא היחיד שהעסיק אתמול את הכנסת. מדובר בסיום הקריאה הראשונה בחוק, הבא להעניק זכות־בחירה לכנסת ולרשויות המקומיות לצעירים, שימלאו להם 18 שנה בין יום סגירת פנקס הבוחרים הנוכחי (ה־13 בספטמבר) לבין יום הבחירות עצמו.

הדיון בחוק החל ביום ב' השבוע, אולם המליאה לא הספיקה לסיימו ולהצביע על העברת החוק לוועדה.

אתמול סיכם את הדיון — בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט, אשר בטעמה הובא החוק לקריאה ראשונה — ח"כ אברהם עופר (המערך). בא־כוח־הסיכום שלו הוא כבעם שלא התייחס לתוכן החוק, אלא הגיב על כמה הערות, שהעירו המשתתפים בדיון בישיבה הקודמת.

מר עופר התפלמס עם אלה שטענו, כי בימי חירום אלה אין ראשו של העם פנוי לעסוק ב„מותרות" כגון בחירות. תורה מזו: גם אילו היתה פורצת המלחמה האחרונה באמצע הקדנציה של הכנסת, סבור מר עופר, כי היינו צריכים ללכת דווקא אז לבחירות מוקדמות, כדי לשאול את העם מה דעתו על המצב.

הערה אחרת היתה, כי החוק היה צריך לקבוע מתן זכות בחירה לאלה שמלאו להם 18 שנה עד יום הבחירות, דרך קבע ולא רק בהוראת־שעה, שהיא יפה רק לבחירות לכנסת השמינית. מר עופר התייצב מאחורי דעה זו, אך הציע להשאיר את התיקון של קבע לכנסת הבאה, אשר תצטרך ממילא לדון בתיקונים שונים לחוק הבחירות לכנסת, לאור הנסיון שהצטבר מהבחירות הנוכחיות, המתקיימות בתנאי חירום. ובכלל, העיר מר עופר, על הכנסת לתת את הדעת לקיצור הליכי הכנת הבחירות, לעומת הפרוצדורה הנוכחית, מתוך מגמה להגיע למצבן של כמה מדינות במערב, בהן ניתן לקיים בחירות תוך חודש מיום קבלת ההחלטה על כך.

הנואם גם השיב לנציגי סיעות אחרות, שטענו לעיתוי, כי כאשר הם הציעו את צירופם של בני ה־18 לפנקס הבוחרים, נאמר להם, שהדבר בלתי־אפשרי מבחינה טכנית. איש מבין המציעים האלה, טען מר עופר, לא הציע בשעתו לוותר על הליכי הפרסום והערעור של התוספת לפנקס הבוחרים, ואילו החוק המוצע עתה פוסח על פרוצדורה זו, כדי שלא יהיה צורך לדחות את הבחירות.

כאן התפתח דין־ודברים קולני בין הנואם לבין ח"כ גבים אליעד (ליברלים עצמאיים), שסיעתו הגישה בחודש אוקטובר הצעה באותה רוח, אך קיבלה, לדבריו, מידע כוזב בדבר האפשרויות הטכניות לביצועה.

בתום דברי ח"כ עופר העבירה המליאה את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. ההחלטה התקבלה פה־אחד: 64 הצביעו בעד, איש לא התנגד ואיש לא נמנע. בכך נשברה ה„מסורת" המקובלת על הכנסת, כי בכל הצבעה המתייחסת לבחירות ההחלטה מתקבלת ברוב מיוחס של לפחות 61 קולות (רוב חברי הכנסת), גם אם החוק אינו מחייב זאת במפורש.

ל"ע תובעים הקמת מועצה לבטחון לאומי

הנהלת הליברלים העצמאיים החליטה אמש לדרוש מן הממשלה להקים מייד מועצה לבטחון לאומי, שתכלול מבחר אנשי הבטחון במדינה, כדי לייעץ לממשלה בקביעת ענייני הבטחון. תפקידה הדחוף של המועצה יהיה לתת יעוץ לממשלה בענייני ועידת השלום.

הנהלת ל"ע הביעה צער על כי מפלגת העבודה והליכוד סירבו לדחות את הבחירות ולא נענו לדרישה לפתוח את רשימות המועמדים. ל"ע הובעה כן הממשלה הודעה, שכל זמן שסוריה לא תשחרר את השבויים הישראליים לא תוכל ישראל לנהל אתה מו"מ של שלום.

הוועדה המרכזית של ברית... קבעה אמש, כי אין שינוי מהותי בין המיסמך, שהוגש למרכז „העבודה", לבין העקרונות הקיימות של המפלגה. המיסמך שולל את „הזכות להגדרה עצמית של העם הפלשתיני ולבחירת הנהגה מבידו".

ראש רשימת מוקד, ח"כ (מק"י) מאיר פעיל, הגדיר אמש את המיסמך של „העבודה" כדו־משמעי. המיסמך מחזק את הסטאטוס־קוו. הוא טען, כי הבעייה היא איזו זוות יהיה מופקד על ביצוע המיסמך.

מחסור במשאיות להובלת מזון בחיפה

מאת שמעון רפפורט

ראש עיריית חיפה, י. ציריל, נאלץ להפעיל אתמול את מלוא השפעתו על מנת לשכנע את משרד המסחר והתעשייה לספק משאיות להובלת פירות וירקות לשוק הסיטונאי בחיפה.

סיטונאי הפירות והירקות בחיפה וכן נציגי משקים, המספקים את התוצרת החקלאית לשווקים, נאלצו להתלונן השבוע בפני ראש עיריית חיפה על אי־סדרים בהספקת רכב להובלת התוצרת החקלאית. לאחר שרכב המשא הועבר משליטת מל"ח לחברות תובלה שונות, הוסכם, כי המשקים וסיטונאי התוצרת החקלאית יקבלו מדי יום 35 משאיות להובלת התוצרת לשווקים, וכן להובלת הארגזים למשקים החקלאיים. אבל חברות התובלה לא קיימו את ההסכם ובמקום להביא 35 משאיות כמוסכם, שלחו רק משאיות בודדות — אמר אתמול ראש עיריית חיפה.

ראש העירייה נאלץ לפנות בדחיפות להנהלת משרד המסחר והתעשייה על מנת שהסכם להספקת הרכב יבוצע כדרוש, אחרת צפוי היה מחסור בפירות ובירקות בחנויות בעיר.

בתשובה לשאלה הוסיף ראש העירייה, כי בגלל חוסר תיאום בין משרד המסחר והתעשייה, משרד החקלאות וחברות התובלה, לא הוקצה הרכב הדרוש גם להובלת ביצים מאשדוד לחלוקה בחיפה. המחסור בביצים בחיפה הוא חריף במיוחד ועקרות הבית נאלצות לשלם עבור כל ביצה מחירים מופקעים המגיעים, ל־40 אגורות ויותר.

גם הסתדרות עובדים לאומית תובעת תשלום תוספת־יוקר

הוועד הפועל של הסתדרות העובדים הלאומית החליט לדרוש, החל מ־1 בינואר 1974, תוספת־יוקר על השכר המלא של העובדים ולא על סך של 700 ל"י (אבל לא פחות מהשכר הממוצע במשק, המתקרב ל־1200 ל"י).

בהחלטה נאמר, כי תוספת היוקר צריכה להישמר כפיצוי היחיד על ההתייקרויות, אשר התחילו עוד לפני פרוץ המלחמה ונמשכות עד היום ללא ריסון.

כן דורשת הסתדרות העובדים הלאומית, כי חישוב תוספת היוקר ייעשה ללא עיוותים ויבטא את ההתייקרויות הריאליות במשק.

קודם לכן הודיע גם מזכיר ההסתדרות בפועל, ירוחם משל, כי ההסתדרות לא תוותר על תוספת־יוקר.

✶ עזריה זהאר, בן 24, משכ' התקוה בתל־אביב, החשוד ברצח חברו, נעצר אתמול בבית המשפט בנתניה ל־15 יום נוספים.

המקרה אירע ב־15 בנובמבר בזמן עבודה בבנין על שפת הים בנתניה. בקטטה בין זהאר לבין פועל אחר, משה פרץ, נדקר האחרון, בן 23, מאור־יהודה, ומת מפצעיו בבית החולים.

כל הקודם זוכה!

הגיע מארה"ב משלוח מקררים

המכירה עדיין במחיר הישן!

הספקה מהמלאי
• 3 צבעים
• 5 שנים אחריות (ליחידת הקירור)

אולם תצוגה ומטבח לדוגמא תל אביב אחד העם 11 טל. 53143

אולמי תצוגה ירושלים יפו 70 טל. 224715

באר שבע ההסתדרות 37 טל. 72653

GENERAL ELECTRIC

אסיפות עם

בהשתתפות:

ח"כ **מנחם בגין**

על הנושא:

מלחמת יום הכיפורים - הלקחים לעתיד

האסיפות נפתחות בשעה 8.15 בערב

יום ראשון	2.12.73	נצרת עלית	קולנוע „נורית" נצרת עלית
יום שני	3.12.73	אשקלון	קולנוע „רחל", אפרידר
יום שלישי	4.12.73	פתח־תקוה	קולנוע „שלום", רח' הרצל
יום רביעי	5.12.73	רמלה	קולנוע „מגדל" רח' הרצל
יום חמישי	6.12.73	רחובות	קולנוע „הדר" מסב' תרל"ם
יום ראשון	9.12.73	באר שבע	קולנוע „קרן" האסיפה בתחילה בב"ש ב־20.00
יום שני	10.12.73	ראשון לציון	קולנוע „הפאר", רח' הרצל
יום שלישי	11.12.73	בני ברק	אולם „ירושליים", יהודה הלוי 1
יום רביעי	12.12.73	לוד	קולנוע „אורלי"
יום חמישי	13.12.73	עכו	קולנוע „יהושפט", רח' בן־עמי

הליכוד

גח"ל, הרשימה הממלכתית, המרכז החפשי, התנועה למען א"י השלמה

לוח מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב רחוב קרליבך 2:
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33. מ־8 בבוקר עד 6 בערב
מחיר מלה: ביום חול — 1.25 ל"י בערבי־שבתות וחגים — 1.50 ל"י

קבלני בנין

(סוף מעמוד 37)

דירות לוכסוס בסביבה שקטה ... [illegible] 282350

דירות למכירה

(סוף מעמוד 37)

2 חדרים + הול חזית ... [illegible]

3 חדרים מיקלט ... [illegible] 285376

3 חדרים ... [illegible]

1½ קיץ בצפון השקט ... 295376

קוטגים בהרצליה ... 253428/9

3 ק"ב בסביבת ... 100,000

קוטג' 3 חדרים, כל הנוחיות ... ברמת גן, יהודה 77 ... 244127

3 מעולות ק"ב ... 228745

בנווה רסקו, רמת השרון ... 257655

בבני ברק, לכניה ... 2 חדרים + הול ... 8—6 בערב

במצב האקסקלוסיבי דירה 4 חדשה ... 58423

למכירה דירות 3½ ... 20,000

מגדל למכירה בגבעתיים, 4 חדרים ... 85422

למכירה בלב הארץ ת"א דירת 3½ ... 54063 (20,000) + 70,000

3 חדרים חדשה ק"ב חזית ... 163,000 ... 739133

בבאשדוד 4 חדרים ... 842408

בגבעתיים דירות חדשות ... 300,000 ... 50650

ברמת גן ... [illegible] 734374

בהרצליה דירה 3 חדרים ק"ד ... 964388

בבקעת ירושלים דירה 4½ חדרים ... 50680

בת"א דירה ... 741498

בת"א למכירה בהזדמנות 2½ ... 795316

ברמת גן דירת חדר בחזית ... 257874 19—17

בהזדמנות ... ברמת אביב 115,000 בלום 7, שמה

פתח תקוה 3 ... 824378

דירת 4 חדרים חדשה ... 734231

בבני ברק ... 785740

בראשל"צ 3 חדרים ... מיוחסים 3 סוני חיים

וילות ובתים

(סוף מעמוד 37)

בהזדמנות ברמת השרון במקום היפה ביותר וילה מפוארת ... 65 מ"ר ... 56032 650,000

בגדרה בית מרמי + 600 מ"ר ... 947676 140,000

דירות להשכרה

(סוף מעמוד 37)

בשכ"ח 2 חדרים מרתף בצפון ... 03—237360

2 חדרים ... 769360

בכפתים 3 חדרים ... 874961

בצפון בסביבה מצויינת דירת 3 חדרים להשכרה ... 844314

בקרבת ראשל"צ להשכיר 3 חדרים ... 03—254024 בערב

דירות מרוהטות

(סוף מעמוד 37)

ברחוב 2 ... 737395

בראשון 4½ חדרים מרוהטת ... 722740

ברח' ... 730768

דירה מרוהטת ... 285376

דירה שלושה חדרים מרוהטים ... 761743

דירה 2 חדרים מרוהטים בצפון ת"א ... 243280

בצפון 2½ מרוהטת ... 873089

בצפון דירת 3½ לוכסוס ... 14,000

דרושה שותפה ... 738696

2 חדרים במרכז ... 864423

במעוז אביב 3 חדרים ... 365512

3 חדרים, הנוחיות ... 38782

במרכז ... 297404, 720344

במרכז ת"א דירת חדר + ... 54063 (400 בשכ"ח)

דירת 2 + כל הנוחיות מרוהטת ... 53205

דירת חדר מרוהטת ... 232019

ברמת אביב ... 229061

ברמת אביב סלון + 2 מרוהטת ... 611203

דירת 1½ מרוהטת ... 779723

דירה שותפה ... 445791

2 מרוהטת בצפון ת"א ... 252077 — 777436

חדרים מרוהטים

(סוף מעמוד 37)

חדר עם כל הנוחיות להשכיר ... 239635

חדר מרוהט ... 241564 17—14

חדר מרוהט ... 45

חדר לרוק ... 441341

חדר מרוהט להשכיר ת"א ... 241486 19—16

חדר ברמת גן ... 18

חדר לבחור ... 19.30—15

ביקוש דירות

(סוף מעמוד 37)

זוג נשוי, ללא ילדים, מעוניין לשכור דירת 2½—3 חדרים ... 6657/1/1

דרוש דירה ... 261094

מקררים

(סוף מעמוד 40)

אמקור 11" אוטומטי 4 שנים ... 14.00 456042

למכירה מקרר אמקור 10 צדים ... 778620

פרידמן 10 במצב מצויין ... 863979

למכירה אמקור 11 במצב מצוין ... 415205

מכוניות למכירה

(סוף מעמוד 39)

פיסוקה ... 46,000 914019 7—4

שאגם 1966 ... 38 ת"א

פרמל 63 ... 22,000 ... 2,330 ... 97373—057

המכוניות פיאט 1850 57 ... 2179—650

וולקסווגן ... 1965 ... 844639

פריגק 4 1968 ... 71,000 ... 224927 ,58054

... 956397

פורמול 1969 ... 47,000 ... 794801

פיאט 1966 ... 16,500 ... 410315

בגלל צורך דחוף ... 269901, 755083

סוסיתא 62 ... 755083 ,269901

אופל רקורד ... 919894

מרצדס 1900 ... 777104

סימקה 1963 ... 265074

פורד ... 1964 400 ... 449755 ... 415583

פיאט 1969 ... 825995 ... 956877

... 911298

רנו 4 ... 731412

שאגם 1100, 1963 ... 266100, 250619

פולקס 1100 ... 726556 ,31488

פג'ו 404 ... 773213

מינהל הרכב הממשלתי מכריז על מכירת רכב ... [illegible] 11.12.73 ... לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

פג'ו 404 ... 859749

אוסטין ... 1971 ... 68,000 ... 348553 ,943910

פיאט 220 ... 891701

הילמן מינקס 1956 ... 750084

רנו 68 ... 133

בהזדמנות ... 1965 3671—051

פג'ו 404 ... 4383—051

לנדרובר 1968 ... 12,200 ... 009684

פולקסווגן ... 1962 ... 120,000 ... 843337

אופנועים וקטנועים

(סוף מעמוד 39)

וספה 50 ... 6 בבעתיים.

שידוכים

(סוף מעמוד 38)

כוכבה! ... 615360 לווינסקי 73 ת"א.

שידוכים לכל הגילים ... 615360 70—17 לווינסקי 73 ת"א.

נאה 24/174 ... 28090 ת"א.

נאה — 60 ... 33 ת"א ... 6657/1/1

אלמנה, קשיש, אקדמאי ... 938527

אקדמאי רווק 35/165 ... 9097 — חיפה.

חוגים

(סוף מעמוד 38)

מכון קוסמטיקה ... 265957

שעורים

(סוף מעמוד 38)

מורה ... 738678

סטודנטית ... 412813

מתמטיקה ... 846192

אקדמאית אמריקאית ... 252391

הצעות עבודה

(סוף מעמוד 38)

... 53,368 ...

... 926057

... 9 ...

... 56107 ת"א.

... 415789 ...

... 958144

... 949430

... 932856

... 13—9 ...

... 201846

ביקוש עבודה

(סוף מעמוד 38)

... 842576

... 776719

מכירות

(סוף מעמוד 40)

... 57373—057

... 201794

... 201794

... 443383

... 923843

... 3671—051

כלי נגינה

(סוף מעמוד 39)

... 2,000 ... 860586

... 787617

מטבעות ומדליות

(סוף מעמוד 40)

למכירה במחירים נוחים ... 949129

עסקים

(סוף מעמוד 38)

בהזדמנות למכירה ... 792613 ...

למכירה מכונות ... 03-741797, 03-828449

חנויות

(סוף מעמוד 38)

בשכ"ח ברחוב ... 450373

להשכיר חנות ברחוב ... 749086

צילום

למכירה מצלמת ... 954458

... 288154

למכירה 2 מצלמות ... 03-446382

בית מלאכה ... 220141

... 625865 ,441108

בתי מלאכה

2—1 חדרים ... 435671

מסחרי ... 54063 ... (30,000

מגרשים

... 447065 180,00.—

... 34754

... 03-615567

... 615373

... 59023

... 334732

... 282656

... 757281

... 31754

... 22185

... 233378

... 450689

... 926656

... 6906 ,284610

... 953354

... 282656

... 456252

... 245636 ,224732

... 625629

... 612748

... 612748

... 04-532801, 287350

חיות בית

למכירה ... 03-922338

... 03-744663

... 864638

... 055-96794

... 941291

... 04-923130

... 03-932630

... 724845

... 777078

... 24405—063

... 920765—04

... 944361

... 944361

... 58880

למכירה מיידית נורי בוקסר ... 750059

... 281036

... 852913

... 281056

... 742248

... 59103 13—9

... 057-94051

קוסמטיקה

... 243861

טפטים

... 866466

... 54063

שטיחים

... 252088 2.40-1.40

בהזדמנות שטיח ... 54063 ... 3 דירה 3 ת"א.

שאר מדור הלוח בעמודים 37, 38, 39, 40

העובדה:
אין כפרסום ב"לוח מעריב" — כל המפרסם בו נוכח בכך

הבקשה:
אנא הקדם ככל האפשר במסירת מודעתך ל"לוח מעריב" של ערב שבת בראשית השבוע ולא בסופו — למען לא תאחר את המועד.

משרדים

120 מ"ר משרדים להשכרה ב... 56708; 57058

... 458921

... 282639

דירת 2 חדרים מרוהטת ... 03-612967 03-266046

משרדים ברחוב ... 767620

... 37, ת"א.

... 100.000 ... 242341

... 258287/8

... 261094

... 612725

... 244051

... 284647

... 265436

... 773806

... 283180

... 798036

... 742531

... 56387

... 448841 8—10

להשכרה 2 חדרים מרוהטים ... 247296 9—15

קניות

... 624423 ...

... 757912

... 53362

... 50591

... 055—91582

... 03-855141

... 846173

... 03—910336 7—16

טלוויזיות

"בוקר" — טלוויזיות באחריות! ... 44 ת"א 58558

27 ל"י. ביטוח טלוויזיה ... 243224

השכרת טלוויזיות ... 775335

... 790511

... 258881

אבידות

נמצא — ... 02-37338

... 283642 04—733503

חקלאות

... 644413 51

... 04-923265 20,000

... 03-283236/7/8

... 03-937303

... 053-23006

... 03-905266

... 067—37192

... 782634

... 534456—02

... 37 ...

... 944230

... 944230

... 971490

טרקטורים

למכירה 2 טרקטורים 178 ... 927601 922194

2 טרקטורים ... (03)-30630 20—18

בולים

למכירה ... (מול מלון רבורה).

בתי מלון

מלון ... 067-2003 ... 40 ל"י ...

תריסים

תריסים "א.א." ... 615124

הנעלה

נעלי־ביד ... 282050 .44

מכונות תפירה

למכירה ... 13 ...

מחסנים

חדר למלאכה ...

שונות

... 59046 10

... 443176

לוח ירושלים

דירות להשכרה

... 03—770191

הצעות עבודה

... 35201

דירות למכירה

(סוף מעמוד 39)

דירה 4 חדרים ... 33810

לוח חיפה

מכוניות למכירה

... 668357

... 1965 ...

... 718433

... 04-234780

... 224848

ביקוש עבודה

... 713439

אבידות

... 28.11.73 ... 234030

חיות בית

... 234349

משרדים

... 532804 642577

דירות למכירה

(סוף מעמוד 40)

... 952028—03

... 04-534239

דירת 3 חדרים בקרית אתא ... 660974 666775

... 29/7 ... 19.30

2½ חדרים + ... 665576

דירות להשכרה

... 222083

דירות מרוהטות

... 719241

ביקוש דירות

... 80432/3

לוח הנגב

הצעות עבודה

... 057—4119

... 057—4119

מכוניות למכירה

... 057—3949

רהיטים

בהזדמנות ... 15/7 ...

פרסומים

... 16 עד 18 בערב.

... 2306

... 601/6 ... 2553

... 15% ...

דירות למכירה

בבאר־שבע ... 2145

... 055—31141

... 057—97292

... 02—234354 ... 02—34696

... 3971

וילות ובתים

... 2145

דירות מרוהטות

... 130/9 ... 04—252945 בערב.

לוח רחובות

דירות למכירה

... 15.00 ...

... 954580

הצעות עבודה

... 03-950152 161 ...

... 3.00—8.00

... 622292 15.00 ... 445314 ... 11 ...

... 99

ביקוש דירות

ראשון־לציון/רחובות ... 6247 ...

... 737013 ... 535504

אגוד ערים לשירותי כבאות איזור באר־שבע
ת.ד. 191 טל. 3366

מכרז רכב 1/73

אגוד ערים לשירותי כבאות אזור באר־שבע מכריז על מכירת רכב כדלקמן:

מגדר בידין מסחרי

שנת יצור 1971 מס. רשוי 625-081

את הרכב הנ"ל ניתן לראות בתחנת הכיבוי בבאר־שבע באזור התעשיה ליד "מכתשים" בכל ימי השבוע בשעות העבודה הרגילות.
הצעות אפשר להגיש לפי הכתובת: אגוד ערים לשירותי כבאות אזור באר־שבע, ת.ד. 191 באר־שבע, בדואר רשום למכרז 1/73 עד תאריך 15.12.73 בצירוף המחאה בנקאית בסך 10% מערך ההצעה.
אין האגוד מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

מריאנו אלפרים
יו"ר האגוד

משרד הבריאות

ביה"ח "אסף־הרופא" מודיע

כי ביום שישי, 30.11.73, החל משעה 14.00 וביום שבת, 1.12.73 יבוצעו תיקונים במרכזיה הטלפונית של ביה"ח והקשר הטלפוני עם ביה"ח ישובש.

הציבור מתבקש לא להתקשר עם ביה"ח בזמנים הנ"ל, אלא במקרים דחופים ביותר למסירת הודעה בלבד. במקרים אלו נא לחייג למספר טלפון 941933 או 963181.

לוח נתניה

דירות

שמשון בר־יוחאי, תיווך כללי, דירות, חנויות, עסקים, מגרשים, השקעות. הרצל 19 — 053-25006

מיכאל אברם, דירות, חנויות, עסקים, מגרשים. הרצל 9 — 053-24841

קבלני בנין

דירות למכירה

דירת קוטג' (וילה) 4 חדרים ... 15,000.— + 75,000.— ... 053—91744

וילות ובתים

... 622222

דירות להשכרה

בשכ"ח 3 חדרים ... 223522—03 ... 280593—02

דירות מרוהטות

דירות 300 ... 283849—02

ביקוש דירות

... (053)22248 ... 13—9, 19—16

מכוניות למכירה

... 053-23453

מגרשים

... 053-28735

שרותים

דודי שמש וחשמל

פרסומים

... 22949 ... 13 ... 19 ...

... 24102 ...

... 27961

ביטוח

... 053-23889 ...

המכון לפריון העבודה והייצור
המדור למדעי ההתנהגות
מודיע על ההרשמה

מעבדה ליחסי אנוש

תאריך פתיחה: 20.1.74 עד 25.1.74
(בתנאי פנימיה)

מיועד: למנהלים ולממלאי תפקידים אחראיים במפעלים, מוסדות וחברות

מעבדת ערב מתקדמת לפיתוח אישי

תאריך פתיחה: מחצית ינואר 1974 עד מחצית מאי 74

מיועד: לבוגרי המעבדה ליחסי־אנוש ולבעלי התנסות דומה

* המעבדה תתקיים אחת לשבוע בשעות הערב

פרטים והרשמה: המדור למדעי ההתנהגות
תל־אביב, רח' הרב עמיאל 23, טל' 453223

המכון לפריון העבודה והייצור
בית הספר למנהלי עבודה
בשיתוף עם משרד העבודה — המכון הממשלתי להכשרה מקצועית

מודיע על פתיחת ההרשמה לקורס

מנהלי עבודה

הלימודים יתחילו בינואר 1974

בתל־אביב ובחיפה, פעמיים בשבוע בשעות הערב

הקורס מיועד למנהלי־עבודה וראשי צוותים בפועל

פרטים והרשמה:

תל־אביב: דרך חיפה 21, טל. 266271, 252261

חיפה: דרך העצמאות 82, טל. 666388, 667635

משרד התחבורה
שירותי נהיגה ורכב

הודעה לבעלי רכב ונהגים

הנהלת שירותי נהיגה ורכב מודיעה לבעלי רכב, **שמועד חידוש תוקף רשיון הרכב שלהם חל בחודשים אוקטובר ונובמבר 1973 בלבד** ושלא ביצעו את הבדיקה השנתית של רכבם, כי ניתנת להם האפשרות לבצעה באותם החודשים של השנה הבאה, דהיינו בחודש אוקטובר ונובמבר 1974.

בעלי הרכב כנ"ל חייבים **לשלם את האגרה** לפי ההודעה שנשלחת אליהם ואין דחיית מועד הבדיקה השנתית של הרכב פוטרת אותם מתשלום האגרה.

רשיונות הרכב של בעלי הרכב שצויינו לעיל, **יקבלו את תוקפם** רק לאחר **תשלום האגרה**. יצויין, כי נסיעה ברכב שרשיונו לא בתוקף תיחשב כנהיגת רכב ללא רשיון, דבר המהווה עבירה על החוק.

בעלי הרכב, שמועד חידוש תוקף רשיון רכבם הוא החל ב־1.12.73 ואילך, חייבים לעבור את בדיקת הרכב השנתית ולשלם את האגרה במועד שנקבע.

בעלי הרכב שגויסו לצה"ל ואינם יכולים מסיבה זו להביא את רכבם לבדיקה במועד יהיו רשאים לעשות זאת לא יאוחר מחודש ימים מיום שיחרורם משירות בצה"ל, וזאת בתנאי שיציגו אישור על כך מצה"ל.

יצויין, כי ההסדרים המיוחדים שצויינו לעיל, אינם פוטרים את בעלי הרכב והנוהגים בהם מלשמור על תקינות רכבם בכל ימות השנה.

נגד בעלי הרכב והנהגים, שכלי רכבם יימצא בלתי תקין לתנועה בדרכים ינקטו צעדים בהתאם לחוק.

FOR IMMEDIATE DELIVERY
FOR SALE or LEASING BASIS

GOOD 2nd HAND TRUCKS IN PERFECT RUNNING ORDER

- DAIMLER-BENZ, M.A.N., with or without front-wheel traction, from 8 to 16 tons loading capacity.
- DIFFERENT TYPES CHEMICALS or ALL LIQUID TANKERS
- VARIETY LORRIES ALL CAPACITIES (also SEMITRAILER)
- POSSIBILITY EXIST WITH DRIVERS and/or MAINTENANCE CREW
- FINANCING POSSIBILITY POSSIBLE.

For full particulars contact. d.i.S. Karlstrasse 16 6000 Frankfurt/M.1. tel: 0611-231261, telex: 412661.

האגודה למען החייל, סניף תל־אביב

ביום ראשון 2.12.73 בשעה 6 בערב, תתקיים בבית החייל בת"א רחוב ויצמן 60

הגרלה של יצירות אמנות בעלות ערך

ינחה את הערב **שמואל רוזן** בלווי שעשועון פרסים.

רוכשי הכרטיסים מוזמנים.

כרטיסים ניתן גם להשיג בבית החייל ביום ההגרלה עד שעה 6.00 בערב.

דרושים

מהנדסים · טכנאים · כימאים · שרטטים · מחסנאים · מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים

רוטופלס בע"מ
תעשיית מוצרי פלסטיקה
ירושלים אזור התעשיה תלפיות ת.ד. 10285
טל: 02-64461, 02-33255

דרושה
מזכירה

הכישורים הדרושים:
שליטה בעברית ובאנגלית כולל הדפסה בשתי השפות. ניהול עצמאי של משרד.

שעות העבודה: 8.00—16.00

מקום העבודה: ירושלים

נא לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 10285 ירושלים או טלפון 02—33255.

תנאים טובים למועמדת המתאימה

לחברת חגור בע"מ
רחוב הקישון 11 בני ברק

דרושים
חייטים וחייטות

בעלי נסיון לעבודת תפירה של חגור צבאי ואוהלים צבאיים
לבעלי מקצוע — תנאים טובים

לפנות בשעות העבודה למשרדי החברה

דרושים בכל חלקי הארץ

בעלי נסיון בהפעלת ציוד הידראולי (ג'קים)

לתבניות מתרוממות

ידיעת הרכבת התבניות — יתרון

נא לפנות לת.ד. 4808 חיפה 31040
עבור מספר 297

למפעל בחיפה דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

הכישורים הדרושים:
1. נסיון של שנתיים לפחות
2. סוג 2 או 3
3. רצוי נסיון בחישובי שכר

נא לפנות בציון פרטים מלאים לת.ד. 787 חיפה

לרפאל בע"מ

דרושים
עובדי מתכת ומסגרים

נא לפנות אישית אל **רפאל בע"מ**, רח' הכרמל 12, ת"א, טלפון 51953

למפעל מתכת באזור חדרה
דרושים
רתכים וחרטים
לעבודה קבועה

לפנות ת.ד. 1334 ת"א למס' ד/56056

עיריית הרצליה
המרכז להתנדבות

דרושים
מתנדבים לפעולות הבאות:

* לשיעורי עזר
* לתפקידי שמרטף במרכזים שכונתיים
* לתדרוך משפחות בתרבות הדיור
* לקליטת עולים

שעות הקבלה:
יום יום מ־9.00 עד 13.00 ובימים ראשון ושלישי מ־16.00 עד 18.00 אחה"צ.

הכתובת:
רח' העבודה 14, טלפון: 2—981841, ביום שלישי אחה"צ: 981694.

לחברה בעלת סניפים בכל הארץ

דרושות נשים

לעבודה מעניינת במכירות

הנתונים הדרושים:
* השכלה תיכונית
* כושר שיכנוע
* הופעה נאה
* מעל גיל 22

למתאימות אפשרות לרווחים יפים

על המעוניינות לפנות בכתב יד תוך ציון קורות חיים לת.ד. 33157 ת"א עבור מספר 778.

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה

דרוש מכונאי סוג מעולה

עם נסיון רב

לאחזקת מכונות תעשייתיות
תנאים טובים לאיש המתאים

בהצעות נא לפנות לת.ד. 1833 חיפה

ביכוקלים לישראל בע"מ

דרושות
1. מזכירה - כתבנית אנגלית - עברית
2. מזכירה - כתבנית עברית

עם ידע בהנהלת חשבונות

המעוניינות תופנה בכתב יד בציון קורות חיים אל המנהל האדמיניסטרטיבי, ת.ד. 7164 תל־אביב 61070

עבודה קבועה או זמנית — גם לפנסיונרים

בנק במרכז תל־אביב

מחפש
מנהל חשבונות

בעל נסיון בעבודה בסניף בנק

מועמדים בעלי כישורים כנ"ל, יפנו לת.ד. 29569 תל־אביב, עבור משרה מס' 201.

למשרד אדריכלים

דרושים
שרטטים/ות ושרטטי/ות ארכיטקטורה

מעולים, עם לפחות 3 שנות נסיון.

נא לפנות טלפונים 220065, 221530.

דרושים
1. **רפתן**
2. **שרת לבית הספר**

מגורים במקום

לפנות בכתב לכפר הנוער מאיר שפיה
דואר מאיר שפיה

לחברת שרות ארצית דרושים:
1. **עוזר למנהל חשבונות**
רצוי נסיון בהתאמות בנקים ולקוחות
2. **פקידה מתחילה**

לטלפן 621912 תל־אביב

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION

אלביט מחשבים בע"מ

דרושה
מזכירת מחלקה
(ו' - 21)

ידיעת השפה האנגלית על בוריה
כולל קצרנות והדפסה — הכרחית

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים:
ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

למעון יום
דרושות עובדות שרותים

לפנות לטל. 282211 שלוחה 205 או ת.ד. 4265 תל־אביב.

כתיבה במכונה
תלמדו ב־12 שעות בבי"ס למסחר
"**רימון**"
ת"א, רח' דיזנגוף 85
טלפון 251985
שיטה עיוורת
פיקוח ממשלתי

דרושים בדחיפות

נהגים בעלי רשיון 03,04

(נהגי משאיות דיזל כבד ו/או סמי טריילרים)

לעבודה בכל חלקי הארץ

שעות עבודה רבות

תנאי שכר מצוינים

● המעוניינים יפנו:
טל. 03-50561
בין השעות 08.00—13.00
בכל ימות השבוע (פרט לשבת)

דרושים

אנשי מינהל וארגון

בעלי נסיון בתחום התחבורה היבשתית
(סדרני עבודה וכו')

● המעוניינים יפנו:
טל. 03-50561
בין השעות 08.00—13.00
בכל ימות השבוע (פרט לשבת)

(מודעות "דרושים" גם בעמודים 41, 42, 43, 44)

משטרת ישראל

הודעה בדבר ביעור תיקים פליליים ותיקי תאונות דרכים

1. המטה הארצי של משטרת ישראל מודיע, שנתנו המדינה אישור ביעור התיקים הפליליים בדבר עבירות מסוג:
א. פשע — שעברו 10 שנים מיום פסק הדין או שנתיים מיום גמר ריצוי העונש (לפי המועד המאוחר יותר).
ב. עוון — שפסק הדין בהם ניתן על ידי בית המשפט לפני יום 31.12.66.
ג. חטא — שפסק הדין בהם ניתן על ידי בית המשפט לפני יום 31.12.71 ותיקי תאונות דרכים שנמצאו במשטרה או שפסק הדין בהם ניתן לפני 31.12.66.
2. אדם המעוניין בשמירת התיק הדרוש לו בקשר לתביעה, רשאי לבקש את שמירת התיק תוך 30 יום מתאריך הודעה זו.
את הבקשה יש להגיש בכתב לתחנת המשטרה בה נפתח התיק שהוא מעונין בשמירתו.

לביח"ר לכימיקלים

דרוש

לשכירה בנין

500—1,000 מ"ר, במצב תקין עם מגרש מתאים לאחסון.
האזור בין תל־אביב — חדרה.
הצעות בציון פרטים על גודל, מיקום ודמי שכירות נדרשים להפנות לת.ד. 2438.

בהזדמנות
מעילים וז'קטים

מפרווה מלאכותית עם עור
שהיו מיועדים ליצוא
במחיר ביח"ר, החל מ־95.— ל"י
המכירה בביח"ר סוילנד
רחוב מודיעין 13 בני־ברק בימים א'—ד'
2.12—5.12, בין השעות 4—7 אחה"צ

נהג,
עשה את המינימום למען אלה העושים את המקסימום —
תן טרמפ לחייל!

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירנו
המהנדס
ויקטור הלר
ההלויה תצא היום, יום שישי ה' כסלו תשל"ד (30.11.73) בשעה 10 לפנה"צ מבית ההלויה העירוני רח' דפנה 5 ת"א לבית העלמין בחולון.
המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירנו
יעקב (בובי) ספר (שאופר)
ההלויה תתקיים ביום ראשון ז' כסלו תשל"ד (2.12.73) בשעה 3 אחה"צ בבית העלמין בחולון.
המשפחה המתאבלת

ביום שני ח' כסלו תשל"ד 3.12.73 בשעה 15.00
ייערכו אזכרה וגילוי מצבה
ליקירנו
הרץ דב ז"ל
נעלה לקברו בבית העלמין החדש כפר סמיר חיפה.
נפגשים ליד השער.
המשפחה

בס"ד
ארונו של אבינו
הרב **אלטר זאב פולק** ז"ל
יובא ארצה ביום רביעי י' כסלו (5.12.73), מבודפסט ללוד ומשם להר המנוחות בירושלים.
על מועד ההלויה המדוייק נא להתקשר לטלפונים: 220295, 729333, 792644, תל־אביב.
המשפחה

משתתפים בצער המשפחה במות האשה והאם היקרה
רוזה (רות) אלברשטיין
אתכם באבלכם
לאה ושמחה, מדלין
צלינה ואמיל קלפטר

לחוה אלברשטיין
אתך באבלך עם פטירת
אמך
רוזה (רות) אלברשטיין
ז"ל
מרים ואורי עציוני

הועדה המקומית לתכנון ולבניה "המרכז"
העליה השניה 2 פ"ת טל. 916547
ניתנת בזה הודעה כי הוגשו לועדה המקומית לדיון, בקשות לפי המפורט:

מס. תיק	השם	ישוב	גוש	חלקה	מהות ההקלה
רמ/314/122	מוסטפה חסן עראר	ג'לג'וליה	7507	5	הקלה בשטח מגרש מינימלי
רמ/959/144	חליל אחמד אבו חסן	כפר־קאסם	8862	88 (חלק)	הקלה במס. יחיד דיור
רמ/744/126	תאמר עבדאללה עיראקי סמיר + אסמנה עבדלקרים	טירה	7774	13	הקלה בקו בנין לחזית למרפסת בלבד
רמ/801/112	מצרווה	טייבה	7842	40(5)	הקלה במס. יחידי דיור
רמ/1391/112	עבדלרחים חסן אג'מיל	טייבה	7842	31(23)	הקלה בקו בנין צד 10 ס"מ
רמ/1387/112	אחמד צאלח נאשף	טייבה	7847	8(1)	הקלה במס. יחידי דיור
רמ/226/139	אהרון ונעמי דוקטור	נוה מונוסון	6504	63 ויחי' שהם 24	הקלה במספר הקומות
רמ/366/109	סלם לוי	בחלת יהודה	6093	238	הקלה ברוחב חזית מינימלי
רמ/1409/49	חימר אברהם	יהוד	6727	7 10 18	הקלה בקו בנין צד 10 ס"מ

כל המעונין אם כבעל ואם מבחינה אחרת, בקרקע בבנינים או בנכסים אחרים, שהתכנית משפיעה עליהם יוכל לעיין בהעתקי התכנית במשרדי הועדה המקומית, בשעות העבודה הרגילות, ולהגיש התנגדויות לתכנית תוך 14 יום מתאריך פרסום זה.

ע. לאוד
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הועדה המקומית לתכנון ולבניה "השרון הדרומי"
העליה השניה 2 פ"ת טל. 916547
ניתנת בזה הודעה כי הוגשו לועדה המקומית לדיון, בקשות לפי המפורט

מס. תיק	השם	ישוב	גוש	חלקה	מהות ההקלה
רמ/122/11	יצר המושב	צופית	7598	46	הקלה בשטח מגרש מינימלי
רמ/74/179	טולדנו משה	כפר מעש	6721	6	הקלה בשטח מגרש
רמ/143/147	שלמה יעקבי	מגשימים	6726	104	הקלה בשטח מגרש, קומות, שטח בניה
רמ/48/176	נאור יהודה	תגור	7525	30	הקלה בשטח הבניה והמגרש

כל המעונין אם כבעל ואם מבחינה אחרת, בקרקע בבנינים או בנכסים אחרים, שהתכנית משפיעה עליהם יוכל לעיין בהעתקי התכנית במשרדי הועדה המקומית, בשעות העבודה הרגילות, ולהגיש התנגדויות לתכנית תוך 14 יום מתאריך פרסום זה.

ע. לאוד
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה

שנתיים לנפילתה של יקירתנו הבלתי נשכחת

במות
שריל הרובין
ז"ל
ביום ראשון, י"ד כסלו 9.12.73 בשעה 2.30 אחר־הצהריים נעלה לקברה בחלקה הצבאית בבית העלמין בקרית שאול ונתייחד עם זכרה.
המשפחה

במלאות שנה לנפילת בננו ואחינו הבלתי נשכח
פנחס וידברג
ז"ל
(פוקסי)
נעלה על קברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, ז' כסלו 2.12.1973 בחלקה הצבאית בבית העלמין הישן בראשון לציון. נפגשים ע"י השער.
המשפחה

במלאות שלוש שנים שפקד אותנו האסון בלכתך מאתנו
בנימין פרטר
ז"ל
ביום ראשון ז' כסלו
תתקיים אזכרה
מוקירי זכרו מתבקשים ע"י שער בית העלמין הישן בחדרה בשעה 15.30

מעוניין לקנות
דירה 4 חדרים
או
דירת גג
בנאות רחל חולון
כניסה מיידית
טל. 242355, 845184

חנות להשכרה
או להפכה לסוכנות ע"י הבעלים
במרכז חולון רח' סוקולוב
מצורף גם מחסן
לטלפן 855189

מפעלי מאיר בע"מ
אזור התעשיה החדש פתח־תקוה
מודיעים בצער רב על פטירתו ללא עת של
ויקטור הלר
ז"ל
הכימאי הראשי של מפעלינו
אישיותו ופועלו הברוכים ישמרו בזכרוננו
תנחומינו למשפחה האבלה

במלאות שנה לפטירת יקירתנו
לאה (ליזה) פולובין
ז"ל
תתקיים אזכרה ליד קברה בבית העלמין בקרית שאול ביום חמישי י"א כסלו תשל"ד (6.12.73) בשעה 3.30 אחה"צ.
אוטובוס מיוחד יצא מבית המנוחה רחוב בן־עמי 7 תל־אביב בשעה 3.00 אחה"צ
נפגשים ליד השער של בית העלמין.
המשפחה

לעובדנו **מר משה ינאי**
משתתפים בצערך על פטירת
אביך ז"ל
תמאיל

למרדכי שפורר
אתך באבלך על מותה בלא עת
של רעיתך
יהודית ז"ל
חברי המחלקה לחקר איזוטופים
מכון ויצמן למדע

לבני בהם
תנחומינו הכנים
במות עליך
אמך ז"ל
י.ב.מ. ישראל בע"מ

למשפחת **פרי לוקסמבורג**
השתתפותנו בצערכם העמוק
במות יקירתכם
לולה-פרי ז"ל
הבית המשותף "גאולה"
רח' המלך ג'ורג' 33 ת"א

בית מוסד הן ליד בירושלים
אבל
על פטירת
פרופ' מאיר מרטין פלסנר
ז"ל

למשה מלול
אתך באבלך במות עליך
אביך ז"ל
מחבריך ביהוד

למשפחת ניאגו
אתכם באבלכם הכבד
בהלקח מכם
משולם ז"ל
מגו — נתיבי ים
ההנהלה וצוות העובדים

למשפחת ניאגו
אתכם באבלכם הכבד
בהלקח ראש המשפחה
משולם ז"ל
משפחת מגו
משפחת ויסמן

לסמי ניאגו
השתתפותנו באבלך הכבד בהלקח
אביך ז"ל
גליה ויעקב פיבין

למשפחת ניאגו
אתכם באבלכם הכבד בהלקח מכם
ראש המשפחה
משולם (מורי) ניאגו ז"ל
חברת בידוד בע"מ

לעוזי דמור ולמשפחתו
במות **האב**
לעזרא גולן ולמשפחתו
במות **האב**
תנחומים
מפקדי וחיילי הפלוגה

ליצחק סלומון ומשפחות זילין וגולדשמידט
אתכם באבלכם במות
זהבה (גולדה) ז"ל
עובדי קופת־עזר

במלאת שלשים לפטירתו של בעלי ואבינו היקר
גרודסקי חיים ז"ל
בן אליהו
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון ז' בכסלו תשל"ד (2.12.73) בשעה 3 אחה"צ
נפגשים בכניסה לבית העלמין החדש ליד כפר סמיר בחיפה
המשפחה

למשפחת אהרונוביץ
אתכם באבלכם הכבד
במותו של
ישעיהו ז"ל
חבריו לעבודה
אגף הכספים
משרד הבטחון

למשפחת אהרונוביץ
אתכם אנו בצערכם הרב בהלקח מכם יקירכם
ברוך אהרונוביץ ז"ל
משרד השיכון מחוז חיפה
ההנהלה וכל העובדים

صكنا من الاجل

במלאת ארבע שנים לפטירת יקירנו

מתתיהו וישינסקי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו

ביום ראשון ז' בכסלו תשל"ד (2.12.73) בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין בחולון.

נפגשים ליד השער הישן.

באותו יום בשעה 8.30 בערב, באולם הישיבות שבבית עיריית חולון יתקיים ע"י העיריה

טקס חלוקת מילגות

על שם מתתיהו וישינסקי ז"ל

ממייסדי חולון (קרית־עבודה) וגזברה הראשון של העיריה.

המשפחה

במלאת שנתיים לפטירת ראש משפחתנו

משה שקד ז"ל

נעלה לקברו ביום ראשון ד' בכסלו תשל"ד (2 בדצמבר 1973) בשעה 3.30 אחר הצהרים בבית הקברות הישן בשכונת בן־ציון בנתניה

לאזכרה

המשפחה

אוטובוסים לבית הקברות יצאו מבית המנוח ברח' ביאליק 12 נתניה בשעה 3.00 אחר הצהרים

אזכרה ליקירנו

אבי (אברהם) גסר ז"ל

במלאת שנתיים לנפילתו בשורות צה"ל

תתקיים ביום ראשון, ד' כסלו תשל"ד (2.12.73) בשעה 2.30 אחה"צ, בבית הקברות הצבאי בקרית שאול. יוצאים מבית ההורים ברח' דיזנגוף 263 תל־אביב, בשעה 2.00.

משפחות סולומון וגולדנברג

חלפו 3 שנים מאז נספה יקירנו

אברהם תקן (בן שבתאי) ז"ל

והוא רק בן 28

אזכרה תיערך ביום ראשון, 2.12.73 בשעה 7.00 בערב בבית ההורים ברח' ויצמן 129 ת"א

נעלה להתייחד עם זכרו ליד קברו הרענן ביום שני, 3.12.73. נפגשים בשעה 2.00 אחה"צ ליד השער הישן בבית העלמין בחולון

משפחות תקן — קובליו

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת יקירנו

יעקב אשכנזי

בן רבי יהודה אשכנזי ז"ל

ההלויה תצא היום יום שישי 30.11.73 מבית המנוח רח' מרגולין 2 יד־אליהו לבית העלמין החדש של רמת השרון בשעה 1.45

המשפחה המתאבלת

במלאת שנתיים לנפילת בננו היקר

אריה בן יזרי

ז"ל

נעלה אל קברו ביום ראשון ד' בכסלו תשל"ד (2.12.73) בשעה 3 אחה"צ בבית הקברות הצבאי חיפה.

המשפחה

במלאת 4 שנים לנפילת בננו ואחי היקר

סמל שלום פריס

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני, ח' בכסלו תשל"ד, 3.12.1973 בשעה 3 אחה"צ בבית הקברות הצבאי בקרית שאול.

נפגשים ליד השער.

המשפחה

למר יוסף אליאב (מזרחי)

אתך אנו באבלך הכבד במות

אביך ז"ל

עובדי מחלקת הבנקאות
בנק ישראל ירושלים

במלאת שלושים למותו של אבינו הנערץ

ד"ר דוד (בורקו) ברוך

ז"ל

נעלה לקברו לאזכרה וגילוי מצבה

ביום א' ד' כסלו תשל"ד (2.12.73), בשעה 14.00 בבית העלמין בחולון.

הפגישה ליד השער הראשי החדש.

אזכרה תתקיים ביום שבת ו' כסלו תשל"ד (1.12.73) בשעה 10.00 לפנה"צ בבית המנוח רח' הנביאים 36 תל־אביב.

תודתנו למוסדות, ארגונים ולכל אלה שהביעו את השתתפותם בצערנו

משפחת ד"ר ברוך

במלאות שלושים לפטירת יקירנו

קלמן לינזן ז"ל

תערך אזכרה וגילוי מצבה ביום ב', ח' בכסלו תשל"ד (3.12.73) בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין בחולון.

תחבורה תעמוד לרשות המלווים, על־יד בית המנוח רח' תרע"ד 18, רמת־גן בשעה 2.30

נפגשים על־יד השער החדש.

המשפחה

במלאות שלושים לפטירת יקירינו

ברגר מנדל ז"ל
אהרון שרגא יהב ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבות על קברם ביום א', ד' כסלו תשל"ד 2.12.73 בשעה 2.30 אחה"צ בבית העלמין בחולון.

אוטובוסים יצאו בשעה 2.00 אחה"צ מבית משפ' ברגר, החשמונאים 48 בת־ים ומבית משפ' ליכטנשטיין, רח' האומות 17 חולון.

המשפחות

ביום השנה לפטירתה של אמי היקרה

מרים ורבר ז"ל

נעלה לקברה לאזכרה בבית העלמין, הישן בראשון לציון ביום ב', ח' כסלו תשל"ד 3.12.73 בשעה 16.00. יוצאים מרח' אהרונוביץ בראשל"צ בשעה 15.30.

צביקה

במלאת שנתיים לפטירת אחותי ואמי היקרה

רות מילנר ז"ל

לבית גוטהלף, ברלין

נעלה לקברה ונקיים אזכרה

ביום ראשון, ד' בכסלו תשל"ד (2.12.73), בשעה 2.30 אחה"צ, בבית־העלמין האזורי בחולון. נפגשים ע"י השער החדש.

יעקב ובנימין מילנר

מנהלת נמל אשדוד

משתתפת בצער המשפחה

על מותו הטראגי של

ג'ורג' שביט ז"ל

עם

פלורה ומשפחתה

משתתפים באבל

במות

תורי ז"ל

החברים: ד"ר וולזרי, מרסל פינחס, יצחק מדזר, לאון אלקלעי, אלברט אלקלעי

אזכרה — שילום השלושים

שלושים יום מלאי צער ויגון עברו מאותו יום מר, שבו פרד מאתנו ללא עת וזמן בעלי, אבינו ואחי היקר

יצחק (איציקו) רחמימוב

ז"ל

מחר, יום שבת, ו' כסלו תשל"ד 1.12.1973 תתקיים האזכרה בשעה 11.30 לפני הצהריים בבית המנוח רח' גזל הבשור מס' 1, יפו.

ביום א' 2.12.1973 בשעה 3 אחה"צ ביקור בבית הקברות.

נפגשים על ידי השער החדש של בית הקברות בחולון קרובים, חברים, מוקירי זכרו ובני המשפחה מוזמנים.

המשפחה המתאבלת

במלאת שנתיים לפטירתו של אבי

משה (פספן) אינגביר

ז"ל

תתקיים אזכרה ביום ראשון ד' כסלו תשל"ד (2.12.73), בשעה 3.15 אחה"צ בבית העלמין בחולון.

נפגשים ליד השער הישן.

בנו ומשפחתו

במלאת שנה לפטירת יקירנו

עו"ד משה קרוט ז"ל

תתקיים אזכרה על קברו בבית העלמין בחולון, ביום ראשון, ד' בכסלו תשל"ד 2.12.73

נפגשים ליד השער החדש בשעה 3.00

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירתנו

אניה פייס ז"ל

נעלה לקברה ונתיחד עם זכרה

ביום שני ח' בכסלו תשל"ד (3.12.73) בבית העלמין בפתח תקוה בשעה 3.00 אחה"צ.

נפגשים בשער בית העלמין.

המשפחה

במלאת שלוש שנים לפטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר והבלתי נשכח

יוסף זקהים ז"ל

נעלה לקברו ביום ראשון, ד' כסלו תשל"ד (2.12.73) בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בפתח־תקוה.

במלאת 4 שנים לפטירתה של יקירתנו

אראלה בש ז"ל

(לבית סלובן)

נעלה לקברה ונתיחד עם זכרה

ביום א' 2.12.73 ד' כסלו תשל"ד בשעה 15.30, נצא מבית ההורים, רחוב המיסדים 5 נחלת יהודה לבית הקברות הישן.

המשפחה האבלה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

שרגא חיים פייבקה ז"ל

תערך אזכרה ביום ראשון 2.12.73 ד' בכסלו תשל"ד בשעה 15.00. נפגשים ליד השער החדש בחולון.

המשפחה

ללידיה ברמלי
ולמשפחת דומנו

אתכם אנו בשעה קשה זו.

דיירי הבית
רוטשילד 70 פתח־תקוה

יקירנו

מיכאל זונדלבין

איננו

הלויה תצא היום, יום שישי ה' כסלו תשל"ד 30.11.73 בשעה 12.00 בצהרים מבית הלויות העירוני רחוב דפנה 5 תל־אביב לבית העלמין בחולון.

אוטובוס יעמוד לרשות המלוים.

המשפחה המתאבלת

נא להמנע מבקורי תנחומים.

בצער הננו להודיע על פטירת

בננו—נכדנו הפעוט

ירון

משפחות
קיהל - פיבוק

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתו ללא עת של

גבור עובדיה ז"ל

בשנת ה־43 לחייו

ההלויה התקיימה ביום רביעי ג' כסלו תשל"ד 28.11.73 בבית העלמין בחולון.

יושבים שבעה בבית המנוח, רח' הלבנה 17, רמת הטייסים תל־אביב.

המשפחה האבלה

הננו מודיעים בצער רב על פטירתה של אשתי, אמנו וסבתנו היקרה

לבנה חוטה ז"ל

ההלויה התקיימה בירושלים, אתמול, יום ה' ד' בכסלו תשל"ד (29.11.73).

מתאבלים: משפחות הוטה, חוטר, סידיס, ומזרחי

הננו מודיעים בצער רב על מות האם והסבתא

פנינה יעקבי ז"ל

אלמנת ישעיה אלכסנדר ז"ל

שנפטרה לאחר מחלה ממושכת

הקדישה את גופה למדע.

נהריה, 29.11.73, ד' כסלו תשל"ד

חגי שרה, נועה, דלית, יעקבי

אנו מודיעים בצער רב על מות אשתי, אמנו וסבתנו

יפה (גניה) פישמן ז"ל

אחרי מחלה

ההלויה התקיימה היום 30.11.73.

בעלה: סיומה פישמן
בנה: משה (מוסיק) איל ומשפחתו
בתה: שרה טילמן ומשפחתה
נכדיה וניניה

לסיומה, מוסיק ושרה

אתכם באבלכם הכבד במות אמכם

יפה (גניה) פישמן ז"ל

פני פינטל (רוזנבלום)
אראלה ואמנון רוזנבלום
רגינה ובקי קולבי

ה' בכסלו תשל"ד — 30.11.73

שבע מעטפות נפץ נתגלו אתמול ופורקו

אברהם ב"ר חיים יצחק ראביד ז"ל

אהרן המאירי

איגוצי בוכוק ז"ל

צילה דיקשטיין ז"ל

חיילים מפרו, כשבידי אחדים מהם תת־מקלע „עוזי", הגיעו ללוד כדי להצטרף לכוח החירום של האו"ם. (הצלום: ישראל שאן)

שבע מעטפות נפץ ממולכדות נתגלו אתמול ופורקו בעוד מועד

מאת אבישי אמיר ומרדכי איקן

שבע מעטפות נפץ מ־מולכדות, שהגיעו בדואר־אויר מאירופה לישראל, נתגלו אתמול ופורקו על־ידי אנשי בטחון. המעטפות נע־עדו למענים בצפת, טבריה, נתניה גדרה, אשדוד, אשק־לון ובאר־שבע.

שש מעטפות נפץ נתגלו בביקורת משלוחי הדואר ה־נערכת בדואר המרכזי בתל־אביב. המעטפה השביעית עב־רה את הביקורת בדואר יש־ראל, פגלי שהובחן במילכוד המעטפה. היא הגיעה למענה, אך מקבלה, שחשד, כי זו מעטפת נפץ ממולכדת, מסר אותה למשטרה, שגילתה את המילכוד ופירקה אותו.

שש ממעטפות הנפץ בשלוחי מאמסטרדם שבהולנד. המעט־פה השביעית נשלחה מפרנק־פורט שבגרמניה. המעטפות היו בגודל 19X10.5 ס"מ ר צבען לבן. חו הכילו חומר נפץ במשקל בין 10 ל־100 גרם, עם מיתקן מילכוד ה־מופעל בעת פתיחת המעטפה.

עם גילוי מעטפות אלה מגיע ל־11 מספר המעטפות הנפץ הממולכדות שנתגלו השבוע ב־ישראל. שלוש מעטפות נוס־פות הגיעו משוויץ ואחת מ־איטליה.

מנהל מחלקת הבטחון של משרד התקשורת, עמירם שפי־רא, מסר, כי במשרד התקשו־רת מופעלים כיום אמצעים שונים לגלות משלוחי דואר ממולכדים. עם זאת קיימת אפשרות, שאחוז קטן של מע־טפות נפץ יגיע לציבור, מ־בלי שיתגלה לפני כן בביקו־רת המיוחדת של משרד ה־תקשורת. הציבור מוזהר ל־גלות ערנות מפני אפשרות של משלוחי דואר ממולכדים שעלולים להגיע ממדינות שו־נות. בכל מקרה של חשד, יש למסור מיד את משלוח הדואר למשטרה.

נדחתה הפעלת התקנות המחייבות חגורות בטיחות

הנהלת משרד התחבורה החליטה לדחות בשלושה חדשים את הפעלת התק־נות המחייבות חגירת חגו־רות בטיחות, מה־1 בינו־אר 1974 עד ה־1 באפריל.

הדחיה נגרמה בגלל שיקו־לים הקשורים במצב החירום: המוסכים אינם מסוגלים לב־דוק את חגורות הבטיחות וה־עוגנים במכוניות לפני הפעלת התקנות, והמשטרה לא תהיה מסוגלת לפקח ביעילות על מילוי החובה.

בדיונים נשקלה דחיית הפ־עלת התקנה לתקופה ממו־שכת יותר, אך לבסוף נתקב־לה פשרה לפיה יידחה העניין בשלושה חודשים בלבד.

✶ תושב הכפר מגאר, שב־גליל המערבי, מוחמד אסד כיוהם, בעל חנות בן 52, אב ל־10 ילדים, נרצח אמש ב־ידי תושב חיפה, כבן 50, כשבידו אקדח ולאחר מילות בגאי הדדיות, ירה לעבר בעל החנות מספר כדורים ופצעו קשה. הפצוע הוחש לבית־החולים הממשלתי בנהריה שם נקבע מותו. החשוד ברצח ברח מהמקום.

✶ היום ייערך טכס חנוכת מרכז למניעת כחלות ריאה שע"י בית־החולים „שמואל־הרופא", בבאר־יעקב.

חיילים שכחו

■ חייל בהופעה איבד שעון בתאריך ה־27.11 בכנסת במרפא במכונית לארץ מקריה הבלאגה בת"א לצומת חולון, ובאשדוד לבנה מהצומת להלין. המוצא הישר מתבקש להתקשר לפי טלפון: 846559, ויבוא על שכרו.

■ בתאריך ה־24.11 נגנב חייל בטרמפ במכונית פונטיאק מ־תחנה המטאורולוגית בת"א ל־באר־שבע ושכח בה שקית ניילון עם 10 תקליטים. בעל המכונית מתבקש להתקשר „לטל. 035220025 או לשלוח את השקית למוצי־בנתלי ד.צ. 1168, צה"ל.

■ בתאריך ה־19.11 שכח חייל שעון בטרמפ שנסע מחדרה ל־צומת עפולה. החייל, בעל השעון מתבקש להתקשר לפי טלפונים: 063724926 או 0653141467, למשפחת גאון, ויקבל את האבידה.

■ החייל שנסע מסיבוב אש־דוד לסיבוב אשקלון בתאריך ה־27.11 ושכח מעילו במכונית פורד פרטית לבנה, מתבקש ל־התקשר עם אריה אנגל קיבוץ זיקים, ד.נ. חוף אשקלון, עם פילוס תוכו כיפי המעיל, וה־מעיל ישלח לביתו.

החייצבו שערי המניות

ביקוש רב לדולאר נת"ד — 4.35 ל"י ✶ עליות בשערי מילווה בטחון 1969

מאת ש. אביטל

שערי המניות בבורסה התל אביבית „התאוששו" אתמול. מרביתם עלו במי־דה מבירה. לא היתה „הת־נפלות" ומספר שפה ושם פעלו גם משקיעים מצד החוגים הספקולטיביים ה־עמים, במקרים כאלה, על כל מניה הנחשבת „מצי־אה". עם זאת היה הבהוד־הטופי יהיר ביותר ובקושי עלה על 600 אלף ל"י. בשעריהן של 31 מניות נרשמו עליות מול 29 מני־מניות ששעריהן ירדו. ני־תן לומר, איפוא, שהשוק התייצב.

בענפים אחדים של שוק האמורים למדד נמשך הבי־קוש ושבו העליות בשערים. פופולאריות היה אתמול תעו־דת מילוה בטחון 69, ואג־רות הבריחה שפדיונן הסופי עד 3 שנים. המחזור באגרות החוב הסתכם אתמול ב־4 מיליון ל"י בקירוב.

עליה של 4 אג' נרשמה אתמול בשער הנת"ד, בעיק־בות ביקוש רב שהסתכם ב־340 אלף דולאר. במחיר של 4.35 ל"י החליפו ידיים „נת־דים" בסכום של 100 אלף דולאר.

בשוק המניות בלטו שניים שלשה סוגי מניות ששעריהן עלו תוך מחזור לא גדול. בין אלה יש לציין את שער „פוליגון" שעלה ב־10.5 נק' (מחזור: 8,000 ל"י ע"נ); „בנק המזרחי" — 6 נק'; „מהדרין" — 8.5 נק', „לפי־דות לבוכין" — 5.5 נק'.

בשערי המניות הפופולא־ריות, כמו „הכשרת הישוב", „חלפסון", „אי.די.בי" או „בל"ל סטוק" היו התנודות כלפי מעלה זהירות ומתו־נות למשה מבינוניים. בכתבי המשנה של 20 ה־

אפיק לבורסה

המדדים הקבוצתיים — המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

המדד הכללי	242.49	+0.04
כספים וביטוח	208.69	+0.23
בנקים מסחר'	230.30	+0.18
בנ. למשכנת'	312.52	+0.60
מוסדות מימון	188.44	−0.44
חב' השקעה	198.57	−0.20
תעשיה	374.52	−0.55
מסחר ושירו'	321.51	+0.67
קרקע' ובינוי	199.20	+0.43

מדד פיא למדד ההשקעה — ב־29 מניות פעילות (100 = 31.12.72) +0.37 82.44

מניות הפעילות נרשמו אחי מול עליות בלבד: מדד המניות הפיננסיות — 0.12%; מקר־קעין — 1.47+; תעשיה — 0.28+.

אי די בי	161	+2.0
דיסקונט	850	+15.0
המזרחי	136	+1.0
טפחות	203	+1.0
אוצר לתעשיה	186	−3.0
הסנה	179	+3.0
קרור 10	139.5	+6.0
סהונה	162.5	+2.0
הכשר' הישוב	160	+2.0
הכשר' הישוב	165.5	+3.5
נכסים	196	−2.0
ישרס	140.5	+2.0
מהדרין	203.5	+8.5
בטחי הד'	85.5	+0.5
פרי אור	165	−2.0
רסקו בב'	78.5	+1.0
אליאנס	508	+3.0
אלקו 2.5	104.5	+2.0
אלקטרה 5	187	+1.5
ארגמן	284	
אתא ג'	107.5	−0.5
כבלים	169	

ליביקלים	52	−0.5
ניר חדרה	252.5	+2.5
נחושתן	285	−15.0
עלית	274.5	−1.0
פוליגון	210.5	+10.5
אלגר	75.5	−1.5
אלרן	154.5	−2.0
פז	83	+0.5
חלפסון	86	+1.5
דיסק' השקי'	203	
בל"ל השקי'	170	−1.0
כלל השקי'	190	−4.5
כלל תעשיה	181	−1.0
נפטא	56.5	−0.5
מילוה קליטה		
1961 א	214.1	
1961 ב	205	+0.9
1961 ג	204.5	+2.5
1961 ד	187	+0.5
1962 א	204.5	+2.5
1962 ד	172	+0.5
1964 א	269	+0.1
1964 ב	246.2	+0.2
1965 א	245	−0.5
1965 ב	322.8	−0.3
1966 א	204.5	+0.3
1966 ב	205	+0.9
1967 א	197	+1.0
1967 ג	192.3	+0.4
מילוה בטחון 1968		
א	114	−0.7
ב	107	−1.1
ד	107	+1.0
ה	105.2	−0.3
ו	100.1	−1.3
ח	204.7	−0.8
ט	201	−1.0
כ"ג	205	+0.5
מילוה בטחון 1969		
א	205	+3.9
ב	200.5	+3.5
ג	199.3	+2.0
ד	200.2	+1.0
ה	197	+1.0
כ"ג	190	+1.5
כ"א	193.4	+1.8
כ"ב	194.1	+0.8
מ"ג	191.5	+1.0
מ"ד	190	−0.5
מ"ה	192.5	+2.0

בכאב ובצער רב אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית של יקירנו

אברהם ב"ר חיים יצחק ראביד ז"ל

הלויה תצא היום, יום ששי, ה' בכסלו תשל"ד (30.11.73) בשעה 12.00 בצהריים מבית ההלויות העירוני ברח' דפנה 5, תל־אביב לבית העלמין בקרית־שאול

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים

אשתו דרורה
בניו זאב ומשפחתו
יצחק ומשפחתו
בתו רות ובעלה
וכל בני המשפחה בארץ ובחו"ל

אנו מודיעים בצער רב על פטירתו של בעלי, אבינו ואחי היקר

אהרן המאירי

הלויה יוצאת מבית המנוח ברמת־השרון היום, יום ששי ה' כסלו תשל"ד (30.11.73) בשעה 12 בצהריים לבית העלמין המקומי.

המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

מג'. איגנצי בוכנק ז"ל

מבירובהוב — פולין

הלויה תצא היום, יום ששי, ה' כסלו תשל"ד (30.11.73) בשעה 12.15 בצהריים מבית ההלויות העירוני ברח' דפנה 5, תל אביב, לבית העלמין בחולון.

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המשפחה המתאבלת

במלאות שנה לפטירתה של

צילה דיקשטיין ז"ל

לבית הירשברג

נתייחד עם זכרה ונעלה לקברה ביום ראשון ז' כסלו תשל"ד (2.12.73) בשעה 15.00 אחה"צ בבית העלמין בחולון. נפגשים ע"י השער הראשי.

המשפחה

מעריב לספורטאים

הפסד מכבי ת"א להולנדים בנקודה מפיח תקווה לגומלין ביד־אליהו

לאחר שהובילה 50—32 במחצית נכנעה מכבי ת"א בגביע אירופה לאלופת הולנד 84—85

שירות „מעריב לספורטאים" האולם, הולנד

קשה היה לתאר שתי מחציות שונות כל כך זו מזו, כפי שי־ביצעו אמש במגרש המרוחב של האולם, כאשר מכבי תל־אביב הפסידה במשחק הראשון לאלופה ההולנדית 84—85. במחצית הראשונה הדהימו התל־אביבים את 2500 הצופים שהיו באולם, והובילו ביתרון מכריע 50—32, אולם 20 הדקות האחרונות עמדו בסימן עליונות הולנדית, אם כי אין בה כדי לסכן את סיכויים של התל־אביבים לקראת משחק ה־גומלין שייערך בשבוע הבא ביד־אליהו.

הגורם לשינוי הגדול שחל אצל אלופת הולנד לאחר ה־הפסקה: הוצאתו של הישראלי בארי לייבוביץ, שנראה נרגש מאד במחצית הראשונה, אולי מתוך רצון עז להכריע את המאבק לזכות קבוצתו החדשה בכוחות עצמו. בארי קלע 2 נקודות בלבד ועם החלפתו ב־הולנדי שהים הפול אופברה, החלו ההולנדים להגביר את הלחץ על מכבי תל־אביב, ש־נסוגה מאד ומאוכזבה לא קישר עוד בין ההצגה הטובה שלה בן המחצית הראשונה, לבין הופעתה החיוורת ב־20 הדקות האחרונות.

● **פתיחה מוחצת**

הצופים וכן שחקני הקבוצה ההולנדית „לוריס", הופתעו מן הפתיחה המוחצת של מכבי תל־אביב, שפתחה בהרכב: טל ברודי, ביל פלאס, כארוזין סטיבנס, מיכה שוורץ וגבי גרינברג. משחק ההגנה של אלופת ישראל היה מעולה וביל פלאס שלט מתחת לשני ה־סלים, בהמכם הסב את הכושי של ההולנדים, האנק סמית (204 ס"מ).

המכבים הובילו 11—22, 14—36, 30—30, 22—36, כש־טל ברודי קולע כמעט מכל מצב, 24—38, 26—44 וביל פלאס קלע את הסל האחרון במחצית — 32—50.

יתרון מכבי תל־אביב נמשך גם עם פתיחת המחצית השניה, אם כי בהלל האולם הורגש שהסוארוים ישתדלו לצמק את התוצאה. ואמנם דבר זה עלה בידם והם עשו זאת בהדרגה: 56—65, 64—71, 65—73 וארבע דקות ו־20 שניות לסיום נר־שמה על הלוח התוצאה 69—79, עדיין לזכות מכבי תל־אביב.

● **כדורי עונשין**

הלחץ ההולנדי גבר ואת האנק סמית וקייס אקרבוים, שני הקלעים המצויינים של ההולנדים קשה היה לעצור. 75—79 למכבי, 77—79 (2 דקות ו־50 שניות לסיום). דקה ושתי שניות — היקנה סמית יתרון ראשון לקבוצה ההולנ־דית 83—81, אך המכבים עוד השוו ל־83, לפני ש„לוריס" הצליחה ל־85—83. שניה אחת לסיום פסקו השופטים יגר (מערב־גרמניה) וקלאן (סקוט־לנד) שתי קליעות עונשין ל־זכות ביל פלאס. הוא החטיא את הכדור הראשון, והחדיר את השני וסיום המשחק בישר על נצחון הולנדי 85—84, אך עם הרבה תקוות לנצחון ישראלי במשחק הגומלין שייערך ביום ה' הבא ביד־אליהו.

לקבוצה ההולנדית קלעו: סמית 32, אקרבוים 22, אופ־ברה 15, קיפ 6, קלאס 5, ה. האוזין 3, לייבוביץ 2.

למכבי תל־אביב: ברודי 20, פלאס 19, מנקין 17, שוורץ 14, אברשר 6, גרינברג 6, סטיבנס 2.

✶ תוצאות אחרות בגביע אירופה לאלופות שהושגו א־מש: פאנאתינאיקוס (יוון) — ברק (צרפת) 90—80; ריאל מדריד — היידלברג (מערב־גרמניה) 94—54.

טל ברודי (משמאל) וביל פלאס מזנקים לעבר הסל ההולנדי. (הצלום אי.פי., רדיוטלגראפי)

הצרפתיה אליזבט ריפיו (מימין) והישראלית רחל ורסנו, בקרב על הכדור במשחק בו ניצחה אמש ביד־אליהו אלופת צרפת את מכבי ת"א 67—49 (הצלום: אריה קנפר)

רק מחצית אחת טובה לא הספיקה לבנות מכבי

אלופת צרפת גברה על אלופת ישראל 67—49 במסגרת גביע אירופה

מאת ישראל לזיכמר

כבנות אלופת אירופה, קבוצת „קלרמון פראן" מ־צרפת, הכניעה אתמול את אלופת ישראל קבוצת „מכ־בי" תל־אביב בשיעור — 67—49 (27—24 במחצית), במפגש הראשון ביניהן ב־שמינית גמר גביע אירופה לקבוצות אלופות.

ב־17 הדקות הראשונות הש־הפשו עדיין בנות מכבי ב־תקווה כי יצליחו להפתיע את הצרפתיות, שכן לוח התוצאות הורה בדקה זו על יתרון מפתיע 24—21 לזכותן.

אולם שש נקודות רצופות של פאסיכאר (4) ובירנקאייר (2) חתמו את תוצאת המחצית הראשונה — 27—24 לזכות ה־צרפתיות.

לאלה שבאו לחזות בכוכבת הבינלאומית ז'אקי שאואלין, חזו במחצית הראשונה בהופעה מצויינת, דוקא של השחקנית הגבוהה במגרש (162 סנטי־מטרים) הישראלית רונית שרף. רונית, בריכת נבון ובצליפות כדוייקות והיתה הבולטת במג־רש בפרק זמן זה.

שאואלין לעומת זאת, הפת־פקה אתמול ב־8 נקודה בלבד, אך שליטתה המצויינת בכדור והנרעתה התהורית של ה„הי־פית" מקלרמון, הזכירו את בוב בק־כהן, שהקנה לשעבר של קבוצה מכבי תל־אביב.

הצרפתיות איכזבו במחצית הראשונה. הן איבדו כדורים רבים, ורוב הכדורים התורים מהסלים נקלטו דוקא על־ידי הגבוהות שלנו אביבה בלס ורחל ורסנו.

המיפנה במשחק חל בתחילת המחצית השניה, כאשר במצב 30—31 לצרפתיות יצאה אביבה בלס בחמש עבירות אישיות, ואז החל הפער לגדול מנקודה אחת ועד ל־18 נקודות הפרש בסיום. כשבין הצרפתיות בול־טות במחצית השניה היוגוס־לביה הבלונדית אולגה דז'ו־קוביץ הצ'כיה בירנקאייר וה־צרפתיה ריפיו ואירן גודיסי. טובות במכבי בנוסף לרונית שרף היו רחל ורסנו (הפתעה נעימה), רבקה אלקלעי ואביבה בלס בהגנה (עד יציאתה ב־חמש עבירות).

שפטו: אנגלופולוס (יוון) ו־קאמברוסין (שוויץ).

500 צופים, חיילים רבים, חזו במשחק שנערך ביד־אליהו. נציג חברת „הלנה רובינשטיין" חילק לשחקניות שי לפני ה־משחק.

קלעו לקלרמון פראן: גודיבי 14, דז'וקוביץ 12, ריפיו 9, שאואלין 8, בירנקאייר 8, לה־רי 6, פאסיכאר 4, סאלואס 4, קיבלייה 2.

למכבי תל־אביב: שרף 13, ורסנו 13, אלקלעי 8, בלס 7, ליפשיץ 4, הזה 2, גוזמר 2.

זכו במפעל הפיס

בהגרלת מפעל הפיס שהת־קיימה אתמול, זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 150,000 ל"י זכו המס־פרים: 190827, 542341.

בסך 50,000 ל"י זכו המס־פר: 263292.

בסך 12,500 ל"י זכו המס־פרים: 128679, 761633.

בסך 6,250 ל"י זכו המס־פרים: 589180 694136 700923 005068.

בסך 1,250 ל"י זכו המס־פרים: 000103 013910 045275 055081 067904 077779 079432 278935 334507 369521 436148 463231 468241 498848 554237 681836 705964 711736 750370 760498 783195.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־09090 17933 18471 30710 32846 34421 52676 82207 88002 97966.

בסך 250 ל"י זכו המספרים שמספריהם מסתיימים ב־03082 03345 03358 09287 19512 25007 25704 26006 27618 31526 36378 40874 44287 46668 47364 49379 61495 63936 73344 72416 74735 84519 92591 96530 98640.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0522 1148 1802 3300 6903 6949 7658.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־01013 0259 0252 0472 0610 0736 1041 1577 1669 2103 2107 2249 2323 2517 3092 3494 3818 4237 5011 5773 6307 6837 7056 7082 7435 7576 7610 7926 8136 8452 8462 8695 8966 8968 9199 9525 9805 9832 9905.

בסך 4 ל"י זכו כל הכר־טיסים שמספריהם מסתיימים ב־2.

השבויים שחזרו יקבלו כשי את הלקסיקון בצבעים של „מעריב"

הלכסיקון בצבעים של „הו־צאת מעריב" יימסר כשי לכל אחד מחיילי צה"ל, שחזרו מן השבי המצרי, עם שהרודו ב־מחנה־הנופש — לביתם או לשורה בצה"ל.

כאות הערכים ההוהדרים נמסרו על־ידי ספרית „מעריב" כשי היום, ביוזמת הוועד למען החייל.

אבד לחייל ליד רפידים

תרמיל צבאי וכו' כסף והפצים אישיים. המוצא הישר ישאיר בידיו את הכסף ויחזיר בטל. 441588 תל־אביב את החזרת ה־תרמיל. (שם החייל רשום על התרמיל).

נתב,
לא כל אחד יכול
להיות בחזית,
אבל כל אחד
יכול להוסיף
חיילים הבאים
משק!

האגודה הבינלאומית למדיטציה בישראל

רחוב לסין 4, תל־אביב; שדרות הנשיא 4, חיפה; רחוב מדבר סיני 71, ירושלים

הרצאת מבוא

למדיטציה הטרנסנדנטלית

כפי שמלמד אותה

מהרישי מהש יוגי

בתל־אביב: ביום ב' 3.12.73 בשעה 7.00 בערב בבית לסין, רחוב ויצמן 34

בירושלים: בימי א' 9.12.73, 23.12.73 וכן הלאה כל שבועיים בשעה 8.30 בערב, בבית אגרון, רחוב הלל 37, חדר 8, קומה ב'

בחיפה: ביום א' 2.12.73 בשעה 7.00 בערב בבית הרופא, שדרות ויגייסט 2 (מול ביה"ח רוטשילד)

רשימת המורים למדיטציה הטרנסנדנטלית המוסמכים ע"י מהרישי מהש יוגי:

טובה ופנחס אורן, גבעתיים
מרגוט אלכסנדר, תל־אביב
ליליאן בר־קיקי, חיפה
נאוה גולד, ירושלים
יהושע גרינברג, גבעתיים
נורה דישון, רמת־גן
אלדד סטובצקי, תל־אביב
ראומה רכב, תל־אביב
גד חניק, רמת גן

صكنا من الاهل

2566
308
2674

ריב ש

שלום רוזנ

„מכשפות" - דמ

חזרה • יז גלעדי

הדלקת נרות
שבת פרשת ויצא

	עו"ש	מוצ"ש
ירושלים	3.59	5.13
תל-אביב	4.17	5.15
חיפה	4.07	5.11
באר-שבע	4.15	5.13
אילת	4.19	5.19

היועץ המשפטי ממליץ לתבוע לדין חברות המסרבות להתקין גז

חברות הגז דורשות תשלום נוסף של כ-400 ל"י בשל חיבור הגז לבתים חדשים, בניגוד להסכם שעשו בשעתו עם הקבלנים, והיועץ המשפטי של הממשלה מצדד בתגובה משפטית של הדיירים

מאת רזי גוטרמן

היועץ המשפטי לממשלה, מאיר שמגר, המליץ לקבלנים ודיירים לנקוט צעדים משפטיים נגד חברות הגז, המסרבות לעמוד בהתחייבויותיהן לאספקת גז למשתכנים בבתים חדשים.

במקביל ביקש היועץ המשפטי מהממונה על ההגבלים העסקיים לבדוק מחדש את תנאי הקמת הקרטל, שאושר לחברות הגז. בקשתו באה לאחר שהתברר כי ההתארגנות שלהן פוגעת בציבור הקבלנים והדיירים ומאלצת אותם לשלם סכומים מיותרים. מר שמגר אמר לסופרנו שבבדיקה שנערכה על ידי משפטני הממשלה הוברר, כי חברות הגז אינן צודקות בתביעתן ולכן הוחלט לנקוט בפעולות.

התערבותו של היועץ המשפטי באה לאחר שמאות משפחות ברחבי הארץ סובלות זה שבועות בשל סירובן של החברות לחברן למרכזות הגז שבבתיהם. החברות תובעות עתה תשלום נוסף, עד 396 ל"י לכל דירה, אף שבחוזים אין סעיף כזה.

הוצא צו זמני

בתביעה ראשונה שנתבררה אתמול לפני השופט המחוזי בתל-אביב, מר ש.ה. לובנברג, הוצא צו זמני המחייב את חברת „פזגז" לספק גז למשתכנים באחד מבנייני חברת רובינשטיין ליד תל-אביב. התביעה הוגשה על ידי הדיירים, ביזמת החברה ובתמיכתו של היועץ המשפטי לממשלה.

בטרם התארגנו חברות הגז במדינה כקרטל היתה כל חברת גז עושה הסכמים לאספקת גז עם קבלנים באמצעות המרכזות שבנו הקבלנים. בדרך כלל שילמו הקבלנים סכום קטן הצנרת. אולם בשל ההתחרות בין חברות הגז אירע שחברות הגז שילמו לקבלנים כדי לקבל את הזכיון לאספקת הגז.

אישור בתנאי

אישור הקרטל על ידי הממונה על ההגבלים העסקיים (בחודש אפריל) הותנה שלא ייפגעו הדיירים ושהחברות יעשו לשיפור השרות. האישור ניתן למשך שנה אחת. אולם בראשית חודש זה, כאשר הצטרפה גם חברת „פטרולגז" לקרטל, הוכנס ביזמת החברות גם סעיף נוסף, שפירושו כי חובת התשלום שנקבעה בהסדר הקרטל המקורי חלה גם על חוזים שנחתמו בין קבלנים וחברות הגז עוד בטרם הוקם הקרטל...

לחברות ניתן היתר זמני לצרף את הסעיף הזה להסדר. אולם, הקבלנים סירבו לשלם תוספת זו, המסתכמת בכ-400 ל"י. הם טענו שהסדר הראשוני עם החברות לא להתייחס כלל לחוזים שכבר נחתמו, אלא לגבי הסכמים שייחתמו בעתיד.

בתגובה לכך סירבו חברות הגז לחבר דירות חדשות למרכזות, גם כאשר במרבית הבתים מתגוררים כבר דיירים. מספר חברות שיכון, כ„שיכון ופיתוח", „שיכון עובדים", „משהב" ואחרות, התארגנו לפעול במשותף נגד השינוי שהוכנס בהסדר הקרטל והחליטו לא לשלם את הסכומים הנוספים.

חוסר כוח אדם

היועץ המשפטי לממשלה אמר לסופרנו, כי במקרים מסויימים שילמו קבלנים חלק מהסכומים רק בשל מצוקתם של הדיירים, שציפו זמן רב לקבלת גז.

מר י. מוצ'ניק, מהנהלת חברת „אמישראגז", אמר בתשובה לשאלת סופרנו, כי חברות הגז השיגו הסדר עם ארגון הקבלנים, והסיבה לעיכובים באספקת גז למרכזות החדשות נעוצה בהעדר כוח אדם מספיק, בגלל הגיוס.

דוברת ארגון הקבלנים, הגב' סיגלית פריאל, אמרה בתשובה לשאלה כי היו קבלנים שנאלצו לשלם כדי לא לפגוע בדיירים. אך עמדת הארגון היא שיש לבטל מיד את הקרטל של חברות הגז.

שרף: לא אהיה שר בממשלה הבאה

סברה: יריב ורבין — יקבלו תיקים ✶ בר-לב דן עם גולדה על „חיזוק הקבינט"

מאת יוסף חריף

שר-השיכון, מר זאב שרף, הודיע כי אין בכוונתו לקבל תפקיד של שר בממשלה החדשה, שתקום אחרי הבחירות.

יתכן שמר שרף הגיע למסקנה זו, לאור הדיבורים על הצורך ב„רענון" הממשלה, שפירושו צירופם של כוחות צעירים לממשלה החדשה. מר שרף לא נכלל גם באחד המקומות הבטוחים ברשימת המערך לכנסת.

זהו השר השלישי מקרב חברי הממשלה היוצאת, המודיע על סיום חברותו בממשלה — לפני תום כהונתה של הכנסת השביעית. השנים האחרים — שר-העבודה, יוסף אלמוגי (שהסכים לרוץ לראשות עיריית חיפה) ושר-המשפטים, יעקב שמשון שפירא (שהתפטר על רקע מחדלי הממשלה ערב מלחמת יום הכיפורים).

במהלך הבירורים במפלגת העבודה, שקדמו לישיבת המרכז השבוע, אליה הובאו לאישור עקרונות המצע החדש, הועלתה גם הצעה בדבר שינויים בהרכב הממשלה החדשה לאחר הבחירות. פינויים של שלושה מקומות מתוך מיכסת חטיבת מפא"י לשעבר, נותן בידי המפלגה את האפשרות לבחור שלושה שרים חדשים כרצונה (על השרים מהסיעות אחדות העבודה ורפ"י לשעבר, ממליצות בדרך כלל החטיבות עצמן). כמעט ודאי הדבר, שלממשלה החדשה יצורפו אלוף אהרן יריב ורב-אלוף (מיל.) יצחק רבין. יצויין, כי השר חיים בר-לב נפגש עם ראש הממשלה לשיחה אישית והעלה בפניה את הצורך במה שכינה „חיזוק הקאבינט". אולם, ראש הממשלה לא גילתה דעתה ביחס לכוונותיה לגבי הרכב הממשלה אחרי הבחירות.

חיילי צה"ל בחרמון מתגברים על הקור העז על-ידי משחקים. (צילום: סטארפוס)

ח"כ עבדול עזיז זועבי לסופר „מעריב":

מנהיגים בגדה פועלים לייצוג משותף עם ירדן בוועידת השלום

מאת יוסף וקסמן

מנהיגים מיהודה ושומרון פועלים למען נציגות משותפת של ירדן, האירגונים הפלשתינאיים ונציגי הגדה במשלחת לוועידת השלום שתיפתח בז'נווה.

המנהיגים שמסרו זאת אתמול בשיחה שקיימו עם סגן שר הבריאות ח"כ עבדול עזיז זועבי, הטעימו, כי הם מקווים לפעול כ„קשר" בין המלך חוסיין לבין ראשי האירגונים הפלשתינאיים, ולתכלית זו יוצאים כמה מראשי מנהיגי יהודה ושומרון לשיחות עם המלך חוסיין וראשי אירגונים פלשתינאים, וכנראה ייפגשו גם עם נשיא מצרים, ואולי אף עם נשיא סוריה.

סגן שר הבריאות גילה אתמול באזני סופר „מעריב" כי המנהיגים מיהודה ושומרון שנפגשו עמו התעניינו במיוחד לדעת אודות סעיפי מצע מפלגת העבודה, שאושר שלשום, והשוואת מצע זה עם מיסמך גלילי.

אנשי המשלחת שאלו את ח"כ עבדול עזיז זועבי גם על הלך הרוח השורר בממשלה ובציבור היהודי, ובציבור של ערביי ישראל, בכל הנושא של שיחות השלום הקרובות.

לדברי ח"כ זועבי, המנהיגים שביקרו אצלו סמנו מבין כי לדעתם הבסיס לשיחות להסדר שלום בין ישראל לבין הערבים, ביחס לגדה המערבית בכלל אינו יכול להיות המצב שהיה ב-1947, אלא המצב שבין 1947 ל-1967.

„לדעתם, עיקר המחלוקת צפויה סביב בעיית ירושלים. ולדברי ח"כ זועבי, הם מקבלים את רעיונו בדבר ירושלים מאוחדת, כאשר תושבי מזרח ירושלים יהיו אזרחי המדינה הערבית-פלשתינאית, ואולם גם אזרחי עיריית ירושלים העברית-ערבית המאוחדת" (רעיון זה של ח"כ זועבי פורסם ב„מעריב" לפני שבועיים). לדבריו, הבהירו באזניו המנהיגים, שברור להם כי יהודה ושומרון ורצועת עזה גם יחד אינן יכולות להוות מדינה פלשתינאית עצמאית, אלא שהיא צריכה להיות חלק ממ-דן, כמדינה פלשתינאית-ערבית בשיתוף של אנשי המלך חוסיין וראשי האירגונים הפלשתינאיים.

לדעת סגן שר הבריאות, הוא התרשם בשיחותיו עם המנהיגים של הגדה כי השנים שעברו במחיצת מדינת ישראל עזרו להם להבין כי אפשר להיות עם ישראל ועם היהודים בשכנות טובה ובדו-קיום בשלום. „מפגישה זו של היום יצאתי אופטימי הרבה יותר מאשר מהשיחות הקודמות עם אותם מנהיגים" — הוסיף עוד ח"כ זועבי.

לדבריו, אותם מנהיגים שפנו אליו אתמול ובעבר עשו כן משום שהם רואים בו ערבי גאה בלאומיותו אך עם זאת יודעים שהוא אזרח ישראל נאמן ומסור, וכן משום שרואים בו האישיות הערבית במשרה הבכירה ביותר מבין ערביי ישראל.

בתשובה לשאלה אמר ח"כ עבדול עזיז זועבי: „אינני פועל על דעת עצמי אלא בתיאום עם מפלגתי, אבל איני שליח של הממשלה."

בשטחים „כולנו היינו מרוצים כאשר נפל קו בר-לב"

מאת תמר גולן
שליחת „מעריב" לפאריס

„כולנו היינו מרוצים, כאשר נפל קו בר-לב וכאשר פרצו המצרים קדימה. במשך עשר שנים סבלנו מהיוהרה הישראלית ומהשוביניזם הישראלי. עכשיו ניצחנו", — כך הכריזה גבי תאוויל, פלשתינית תושבת השטחים, לפני מצלמות הטלוויזיה הצרפתית בסרט שהוקרן אמש בפאריס.

צוות הטלוויזיה הכין סרט על הפלשתינים, בו ראיינה גם הגב' יעל ודה, ממשרד החוץ בירושלים.

כתבי הטלוויזיה הצרפתית הדגישו את התנועה הסוערת בשוק אלנבי ואת החיים המתנהלים כבדרך בגדה. עם זאת ציינו, כי בעזה עזים שורות מתיחות.

הכתבים טוענים, כי כיום בולט שינוי באווירה בשטחים. בראיון עם נכבד פלשתיני נאמר: „בישראל מתחילים להעריך אותנו".

דיילי אכספרס:

מספר מטוסי ישראל שנפגעו מטילי קרקע-אויר נמוך מההערכות

מאת צבי לביא
סופר „מעריב" בלונדון

חיל האוויר הישראלי איבד במלחמה הרבה פחות מטוסים כתוצאה מפגיעות טילי קרקע-אויר הסובייטיים מכפי שנוטים להאמין. הרבה יותר נפלו כתוצאה מאש נגד מטוסים. לו היו הכוחות הישראליים מצויידים ביותר ציוד אלקטרוני מתקדם לשיבוש מערכות טילים, היו תוקפים בגובה נמוך, היה מספר אבידותיהם קטן עוד יותר — זאת כותב בעל הטור צ'פמן פינצ'ר, ב„דיילי אכספרס" הלונדוני, בהסתמך על מפקדי חיל האוויר הבריטי.

כנס אפרו-אסיאני של מועדון ליונס ייערך בישראל

בימים אלה התקבלו בנציגות מועדון ליונס בישראל אישורים ממספר מחוזות ליונס באסיה ובאפריקה, המביעים את רצונם להשתתף בכנס האפרו-אסיאני שייערך בישראל.

ההחלטה העקרונית על קיום הכנס בישראל התקבלה בוועידת הליונס העולמית שהתקיימה בקייץ האחרון במיאמי. לאחר מלחמת יום הכיפורים החליטה הנציבות בישראל לחזור ולהזמין את נציגי המועדונים לכנס, תחת הסיסמא „העסקים כרגיל" בישראל.

במשך ימי מלחמת יום הכיפורים נתקבלו אצל נציב המחוז, ליון מיכאל האפט, ו הנציג הבין לאומי — ליון יצחק אדלסבורג, מברקי אהדה ועידוד ממועדוני ליונס רבים בעולם, וביניהם ארצות שאינן מקיימות יחסים דיפלומטיים רשמיים עם ישראל.

שווייץ תייצג את ישראל בליבריה

מאת שרי רוגר
סופרת „מעריב" בז'נבה

ממשלת שווייץ הודיעה אתמול כי היא קיבלה על עצמה לייצג את האינטרסים הישראליים בליבריה ואת האינטרסים של ליבריה בישראל, בעקבות ניתוק היחסים בין שתי המדינות.

מבצע מיוחד כמעט חינם

מכנסי קטיפה ברחוני	במקום 125.— ל"י רק	35.— ל"י
מכנסי ג'ינס תוצרת חוץ	במקום 75.— ל"י רק	20.— ל"י
מכנסי גברדין	במקום 75.— ל"י רק	25.— ל"י
מכנסי ג'רסי צמר (מידות גדולות)	במקום 75.— ל"י רק	25.— ל"י
שמלות דיאולן לופט (מידות גדולות)	במקום 125.— ל"י רק	45.— ל"י
שמלות מכל הסוגים	במקום 175.— ל"י רק	45.— ל"י
חליפות צמר	במקום 240.— ל"י רק	70.— ל"י
חליפות דיאולן לופט (מידות גדולות)	במקום 220.— ל"י רק	65.— ל"י
חליפות (מכל הסוגים)	במקום 220.— ל"י רק	65.— ל"י
שמלות מקסי (מכל הסוגים)	במקום 240.— ל"י רק	50.— ל"י
חולצות לנשים מדיאולן לופט מודפס	במקום 75.— ל"י רק	25.— ל"י
סוודרים עם כפתורים, לנשים	במקום 85.— ל"י רק	25.— ל"י
סוודרים לילדים ולדות	במקום 39.— ל"י רק	15.— ל"י
סוודרים מאקרילן לנשים	במקום 39.— ל"י רק	15.— ל"י
סוודרים לנשים מכל הדוגמאות	במקום 55.— ל"י רק	20.— ל"י
סוודרים לגברים, גולף וניקי	במקום 55.— ל"י רק	20.— ל"י
סוודרים לגבר V	במקום 75.— ל"י רק	25.— ל"י
סוודרים מאמבו לגברים ונשים	במקום 55.— ל"י רק	20.— ל"י

המבצע החל מיום א' 2.12.73, וימשך שבוע ימים בלבד
בשעות מ-9 בבקר עד 7 בערב

בוטיק ג'ינג'י
רחוב המלך ג'ורג' 6, תל-אביב

האדים השרב בגלי צה"ל
אחרי חדשות השעה 19.00
לתכנית
„יום שישי הקצר"
דידי מנוסי
מראיין את שר העבודה
יוסף אלמוגי

אנו מביעים בזאת את תודתנו
לכל אלה שהציעו לנו עזרתם, לאחר הפגיעה ההרסנית בישובנו
ומציינים בהערכה רבה את גילויי התנדבות הרבים, שהיו מעל ומעבר ליכולת ההענות שלנו.
בית גבת

מרטיבי לילה
לטובתכם פנו מיד אל:
תל-אביב: ר. מוגילניצקי, רחוב בר-כוכבא 67, על-יד ככר דיזנגוף, טל. 288996, מ-10—12 ומ-4.30—6.30.
ירושלים: טל. 31418, 2—5 אחה"צ „נדודי" ת.ד. 257.
חיפה: „נדודי", טלפון 242302, 5—8 בערב.

מכרז למכירה מכונית פיז'ו 404
שנת ייצור 1969
מס' 927—260
את המכונית אפשר לראות בכל יום הקבע בהתנגה חלק פו „פלורנטין" גבעת הרצל בין השעות 3—5.
הצעות בצרוף צ'ק בנקאי על 10% מערך ההצעה יש לשלוח אל: בריית פקות של הקואופרציה הצרכנית ת.ד. 8375 ת"א. במעטפה סגורה כשעליה צוינה המילה „מכרז". עד ליום 16.12.73.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר.

חורף קר ולא יקר
אצל **שנידמן המבחר**
★ מעילים לגברות
Miss Smith ● Reggie ● Russell
LONDON
★ חליפות ושמלות
Janine Cordier, PARIS
★ סריגים
לגברות וגברים ITALY
★ מעילים Duffle Coats
לגברות וגברים LONDON
☆ חליפות לגברים
Mr. Harry ● Fox Brothers
LONDON
★ נעליים לגברים ITALY
שנידמן 3 קומות של אופנה
דיזנגוף 128 ת"א

בירושלים
דרושות דירות לקניה
לין-דר
חברה לנכסים והשקעות בנוים
רחוב שמאי 12 כניסה ב'
טל. ירושלים

עירית גבעתיים
ציירים למען פצועי צה"ל
בחסות ראש העיריה מר קובא קריזמן
באולם בית העם גבעתיים
רח' אילת 8 (ע"י בריכת השחיה)
פתיחה חגיגית במוצ"ש 1.12.73 בשעה 7.30
מכירה פומבית
הגרלות ✶ תכניות אמנותית
התערוכה תהיה פתוחה בימים א'—ה' 2.12—6.12
בשעות 4 אחה"צ עד 9.00 בערב
— הציבור מוזמן —

10% הנחה
על כל
ז'קט ומעיל זמש ועור
אצל
שנידמן
המקור
לגברות ולגברים
זמנהוף 25 (פינת המלך ג'ורג' 99, תל-אביב)

ביום שלישי, 4.12.1973, בשעה 23.20
ישודר ברשת א' הפרק הראשון של תסכית על פי

מגילת סן-מיקלה

משתתפים: גילה אלמגור, שמעון בר, אבנר חזקיהו, אמנון מסקין ויהודה עפרוני.

הספר, שהקסים דורות רבים של קוראים בעולם כולו, הופיע בהוצאת
עם עובד
וניתן להשיגו בכל חנויות הספרים

RCA
שעונים, טרנזיסטורים מיקרים מריאק, מעגלים משולבים, שפרים, ריאוסטאטים, קבלים, נגדים בדוויקים, ולכות, לוחות למעגלים מודפסים, ממסרים שונים, מבשירי בקרה.
חברת רדיו ישראלית
גאולה בנימין 18
טל. 50156 ת"א
הגיעו דמקולים
פיזוה, פולי-פלנר כ.ל.ח.

מעונינים לקנות וילה
על דונם. לכניסה תוך שנה
בסביבות: תל-אביב, אפקה, סביון, צהלה, רמת-חן וכו'.
המעונים יתקשרו בשעות אחה"צ למלכה 03—269171

הנדסת חשמל
בהנהלת מהנדס חשמל מוסמך
ת.ד. 29768 תל-אביב
✶ תכנון מתקני חשמל תעשייתיים
✶ תאורת פנים וחוץ
✶ לוחות חלוקת מתח, פיקוד ובקרה לתעשיה מלאכה ומגורים
✶ תכנון והכנת מכרזים
✶ פיקוח על ביצוע עבודות

מעבדה לפתוח תמונות צבע
מחירים זולים ללא תקדים
לחתונות ואירועים אחרים, מחירים נוחים
הנחה מיוחדת לחיילים ושוטרים.
פוטו נאג'י, נוה שאנן 49, תל-אביב, טל. 33744

מעונינים
בצינורות טיטניום בקוטרים שונים
מרכות שרותים, גופי חימום לתעשיה.
821298 ת"א.

מעונינים לקנות
עגלה נגררת
(פלטפורמה)
ל-20 מיכלים
לפנות: מושב חרות, תל-מונד, טל. 922147

למגויס
נגנבה
כרמל דוכס לבנה
מס' 939—280
חיונית!
לפנות לטל. 443089.

רדיו למכוניתך
+ אנטנה, רמקול והרכבה
299 ל"י
מערכות אזעקה ושייפים ספריאו
„מבאור" רח' פירקין 18 ת"א, טל. 288736

מעריב של שבת

מלחמת התשה – חורף 1973

שלום רוזנפלד

„מכשפות" – דמיון ומציאות

אילו הוטל על לשכת־התרים של האויב, המשימה על להמה פסיכולוגית והעצורה במשבר המוחות הסובייטים לצביני הצבולה, בין ויסאינפורמציה, לתכנן את המערכה הפסיכולוגית נגד ישראל, כדי לכרסם בכוח־עמידתו הנפשי, לערער את עצבי תושביה ולהחליש את רצון־המאבק ויכולת־הלחימה שלה, ספק אם היתה מצליחה לעשות זאת ביעילות יותר משאנו עושים זאת בעצמנו.

והאמת האמת ליאמר, שלא איזה גוף ממלכתי צבורי שלנו, „בראשם של כחותה", התכנס, היכנו בראש ועתה שוקד על הוצאה לפועל של תכנית ההתאבדות הרוחנית ה־קולקטיבית לפרטי־פרטיה, בעתונות, ברדיו, בטלוויזיה, בנואמים שבקרנות־הרחוב, ליד שלחנות בתי־הקפה הסובבים לכותנה וב־מסיבות־רעים.

גוף דיבור־ממלכתי ישראלי כזה אינו קיים, לפי מיטב ידיעתי, ואפילו הוקם, מסופקני אני כלום היה מצליח במשימתו, אם לשפוט לפי הפלוגיאליות, שאנו מגלים בסיפורים „בבר־קים" וכאורגנים בבציעת בסובבות פהות בבציות הלוהטת הפסיכולוגית.

אבל אנו, הישראלים, עדיין כותבו עבנו באולתור, בביצועים אינדיבידואליים. ולצו־רוך יודעים אנו לקיים את כל אוצר־התנופה שלנו — שלא פעם ולא פעמיים הפגנו אותו בשדה־הקרב — לכען כשרה לאיבה הוראית לנו ביותר; ובה היתנו יותר — נוכח המבוכה בבחוניה הפוליטיות הנבקפות לנו — מורישת דכאות, רפיון, פירוד־לבבות, חוסר־אמון הדדי?

כיוון שכך, לא היכינו שאיה „ועד למען..." או איזה „מוסד ל..." יקרא אותנו לדגל, אלא במיטב כוחות־התנדבות התגייסנו להרצלת בארוה־האבנה, לערעור יסודותינו הרעיוניים, ולכרסום כוחותינו הנפשיים.

✶

אני יודע: מאד לא־פופולארי ובאתר לא־בקבול לדבר ביוים אלה בלשון „אנחנו". כשאתה אומר „אנחנו", אתה כגו כסיר את כתף־האשמה בפישהו מפורש באור, בעוד הגילוטינות הציבוריות, שהוקמו בכבות־עריכים, אינן סובלות „קלקטיוי". להן יש לספק ראשים מסומנים היטב, מערפה־מערפת ראשית.

למען האמת־הלינקי הנו חייב אתה לשלוף הוא הזה, הקיה „אנחנו", מישהו סישר ולהבהירו בכתר של אלוף־ההתבהמו־תשעה או מלך־הבהרה־הטהורה.

יאמרו לי, בוודאי: מדוע „אנחנו"? — וכי דובה פסל־האנדרטאות־הלאומי שלנו, הכשלת כצל כקך־הטלוויזיה הבי־רעל אל אלופי־צה"ל ומכנה אותם „גנראלים הורכיים כעטפרי־סיגריפי", לקצין קרבי, פצוע וכואב, המהרהר בקול־נכאים, אבל ברגש כן ואמיתי, לפני המיקרופון על הכליתן של המלחמה שלנו ועל עתידו האישי?

יאמרו לי:

כלום אין הבדל בין מי שבהיסח־הדעה או מתוך אמונה הבימה באיזו אמת עתונאית צרופה ומופשטה מפרסם בעתונו דברים, שלי־צתים האויב מפרן כמוהם בכוונה תחי־לה, במנורות־התקשורת הבינלאומיים כדי להטיל אימה או להחליש את הדעת ולקעקע את האמונה, לבין מוכחה או פרשן בקובי, שהוך הפגנת ידענות ובקיאות־כביכול מוכיח באותות ובמופתים, מה חלשים אנו ומה פגיעים אנו ומה חסרי־סיכוי אנו?

יאמרו לי:

כלום דין אחד לאלמנת החיל או לרעיה הנעדר, שבצר־לה שופכת בפומבי את מרי־לבה וכמיהה האשכות בבוסר זה או זה (האי־שה, שמן הסתם הלקו גם במנות), על צורת הטיפול בנפגעי־מלחמה ובני־משפחו־תיהם, ולקבוצת־שולים המאבאת לצבאה — בלא שנתבקשה או נקראה כמכם מישהו — את כומי־הגורל כדי להרבות מהוכה לקראת הבחירות המשכשוה ובאות?

יאמרו לי:

כלום דין אחד למקצוען, המארגן „שיח לוחמים" בעיצומה של מלחמה ובאמצעות שאלות מדריכות מוליך קצינים וחיילים ל־„וידויים", מדכזכים לפני המיקרופון לבין קצין־צנחנים ומשורר צעיר ורגיש, המתייסר קבל־עם בספקות ובלבטים, בראותו את הכרך בצורף טובע באורות ואינו לוס באפלה?

יאמרו לי:

כלום דין אחד לאב שכול השואל, בכל דפי העתון, מדוע שר הבטחון לא הסיק מסק־נה אישית מן האסון שפקד את המדינה ביום־כיפור, ולמי ששש לעשות הון פוליטי ולכלכל את האמביציות המפלגתיות או המי־עתיות שלו בקטסטרופה נוחה שנוצרה?

ודאי, יש הבדל. הבדל תהומי. כהבדל, הקיים בין רשע לתמימות, בין העמדת־פנים לכאב־אמת, בין כוונה טהורה לזדון.

אך למרבה־הצער, מבחינת התוצאה אין השוני כה גדול ותמוה, כפי שהיינו רוצים שיהיה.

כי קיים מה שמכונה „אפקט מצטבר" — ואפקט מצטבר הוא רק סך כל אותן הטיפות הבודדות, המכות בראשינו, כטיפת העינוי הסינית הידועה.

ולכן אומר אני: „אנחנו" ולא פלוני או אלמוני, כי כולנו — איש איש בפינתו, איש איש בחלקת־ידהו הקטנה, איש איש כפי שידבנו לבו, תורמים אנו להעכרת האווירה, לאנרגיה הבאהכיסטית הנוראה הזאת. תורמים — מתוך שאין אנו מבחינים בין בקו־רה לגיטימית ובאפקה, כיאות לעהוה־מלחבה, בכלל כלה מיהרת, כל גלוי מיו־תר, כל משפט לא־זהיר כרוך בסכנת־נפשות כמה, לבין קיטרוג שלוח־רסן של הכל נגד הכל: מתוך שמתפרצים אנו לעיני הארב, ומציגים לראווה את כל מגבינו ומומינו, כ־אילו לא היה בנו גם האור הנפלא שבכוחו עשינו חיל כה רב.

מתוך שלא עשתה הממשלה, מיד עם תום הקרבות, אילו צעדים דראסטיים, שיוכיחו לעם, כי גם היא ערה לכך, ששוב אין חיינו יכולים להתנהל אחרי יום־הכיפורים כפי שהתנהלו לפניו.

מתוך שבעיצומם של ימים חמורים אלה מכניסים אנו את עצמנו ואת המדינה לתוך מערכה־בחירות עכורה, שבה שוב תהיה הרב איש ברעהו ויד מפלגה ברעותה; מתוך שמנהיגי המדינה וראשי מפלגות נוהגים על פי שיגרת הימים שעברו, ואף מרבים מבוכה ותחושת חידלון־ואין־אונים בדיבורי־סרק וב־ניסוחי־התעתעים שלהם, באים לכמות על עי־רפול־בושיב.

✶

„אילו הוטל על לשכת־כתרים של האויב לנהל את הלוחמה הפסיכולוגית נגד ישראל..." — כך פתחנו דברינו.

מן ההיסטוריה הרחוקה וגם מתולדות זמננו יודעים אנו, כי בעת צרה לאומית נוטים בני־אדם ל„ציד־מכשפות", ועל נקלה מתפתים הם להאמין, כי לא כל גל של שמועות ורכי־לויות הוא רק פרי של איספרובוציה. לא כל הפגנת־זעם היא ספונטאנית, לא כל הזירה וזה מה שמכונה „מזאל" לאומי הוא מע־שה־אלוהי.

מכשפות קיימות דרך כלל בדמיונם של ילדים.

אבל אומה נבונה ובוגרת־נסיון־דורות חיי־בת בתלתת־משבר להזהר מפניהן, כאילו הן היו קיימות גם במציאות.

משה ז'ק ● עימות, משחק, הסכם

באחד מימי פברואר 1947 עמדתי ב־טרקלין של ארמון סנט־ג'יימס ב־לונדון.

ציפינו אז להודעה של שר־החוץ ה־בריטי ארנסט בווין, בסיומה של ועידת יהודים־ערבית שנתקיימה בנפרד — יהודים לחוד וערבים לחוד — לפתרון הבעיה הארצישראלית.

לפתע כבו האורות. בפנים הודלקו נרות. בריטניה היתה נתונה אז במשבר של דלק. לא היה פחם, ולעתים היה נפסק זרם החשמל בבירתה של בריטניה.

בעת שכבו האורות בארמון סנט־ג'יימס, הודיע בווין למשלחות הערביות שנפגשו אתו, כי ממשלת בריטניה הח־ליטה להעביר את בעית ארץ־ישראל ל־הכרעתו של האו"ם. הודעה דומה נמ־סרה למשלחת הסוכנות היהודית, שניהלה במקביל שיחות עם בווין.

כעבור חודשים אחדים התכנסה בלייק־סאכסס עצרת האו"ם, שהניעה את הגל־גלים לקראת חלוקתה של ארץ־ישראל. בעקבותיה באה ההסכמה הבלתי־כתובה של ארה"ב בדבר ועדת חקירה, ואחריה — הקמת מדינה יהודית עם יציאת ה־בריטים מן הארץ.

זו היתה המשמעות של הולדת כ"ט בנובמבר, שאתמול מלאו לה 26 שנה.

כיום, מקץ 26 שנה, בעוד משבר־דלק חדש פוקד את העולם, שוב אנו עומדים לפני ועידה ארצישראלית: ועידת־ז'נווה, שבה ישתתפו נציגים יהודים וערבים לחיפוש פתרון. אולם ארה"ב וברה"מ — אלה שאז הוציאו את בריטניה מן ה־משחק — הן תהיינה השושבינות העי־קריות בוועידה — ואף זאת לאחר ש־ביניהם התחוללו חמש מלחמות.

●

מה שהוא מדהים מתגלה לעינינו כאשר אנו סוקרים את עשרים ושש השנים־האלה, שנות מאבק והסכם, שנות מסה ומעש אמריקני־סובייטי במזרח התיכון: כיצד פעלו שתי המעצמות במשותף, תוך התנגשות ביניהן, ויותר מזה — תוך התנ־גשות בין בעלי־הברית שלהן.

אחרי נובמבר 1947 בא נובמבר 1948, ובתמיכתן של שתי המעצמות קיבלה מועצת־הבטחון את ההחלטה, שקראה ל־צדדים בסכסוך הישראלי־הערבי לפתוח מיד במשא־ומתן לשביתת־נשק.

כעבור שנה הסכימו שתיהן, ברית־המועצות וארה"ב, להקפיא את התוכנית לבינאום ירושלים. בריה"מ אף הכריזה, שלא תוסיף לתמוך בה ובאותו זה ירדה שאלה זו מעל הפרק.

שוב ראינו את ההסכמה הבלתי־כתובה בין ארה"ב לבריה"מ בעת הפסקת מל־חמת־סואץ, עת כפו נסיגה על בריטניה, צרפת וישראל בשנת 1956.

אמנם בשנים שלאחריה הביע ג'ון פוס־טר דאלס צער על שיתוף־פעולה זה. אך ביניהם נחשבה ההסכמה האמריקנית־הסובייטית לעובדה — אמנם תוך הת־חרות קשה, תוך עימותים מדיניים בלבנון ובתורכיה, בתימן ובסעודיה, אך מתיחו־יות אלה לא מנעו את ההסכמה שהושגה לבסוף במלחמת ששת הימים בשנת 1967.

אף מלחמה זו, כמלחמת השחרור וב־מערכת קדש, נסתיימה בהסכם אמריקני־סובייטי, בהחלטה ראשונה על הפסקת־אש (בלא נסיגה), ולהידברות ביניהן ב־דבר הפסקת־אש ביום הששי למלחמה, כ־אשר הזעיקו הרוסים את הסובייטים, כ־אילו צה"ל עולה על דמשק.

נסיונות־הידברות אלה נמשכו גם בפגי־שת־הפיסגה בגלאסבורו. שם התדיינו ראשי ברית־המועצות וארה"ב על המכה על ארץ ישראל — ונפרדו באי־הסכמה. מקום שלא הגיעו לנוסחה משותפת בדבר ירושלים.

הרצון להגיע לכלל הסכם בין המעצ־מות הוא שהוליד את הנוסח של מועצת הבטחון הקרוי „החלטה 242" — נוסח ל־הקפאת־הפתרון.

עד אשר פרצה המלחמה החדשה, מל־חמת ההתשה, שבה ניסו האמריקנים ל־הפשיר את הקפאון ונשאו ונתנו עם ה־סובייטים על כך. כיום אנו נוטים לשכוח, כי בעצם מלחמת־ההתשה נסע ג'וזף סיסקו למוסקבה ובידיו תוכנית לפתרון, והמו־בית זו נתגבשה אל הנושא הפלשתינאי, כלומר: שאלת החזרת הפליטים הפלש־תינאים.

אף גם הפסקת מלחמת־ההתשה, ביוזמת האמריקנים, הושגה בהידברות בין שר־החוץ האמריקני ויליאם רוג'רס ובין ה־שגריר הסובייטי אנאטולי דוברינין. אמ־נם הסובייטים לא קיימו את ההסכם: הם סייעו לקידום הטילים מתוך הפרת הסכם־ההקפאה. אך עובדה היא כי הפסקת האש, שבה היינו במשך שלוש השנים האחרו־נות, עד מלחמת יום הכיפורים, היתה אף היא פרי הסכם אמריקני־סובייטי.

ואין צורך להזכיר, שגם היוזמה להפ־סקת האש ב־22 באוקטובר, כמות כיוזמה לכינוס ועידת ז'נווה, באו מכוח ההסכם בין קיסינג'ר לברז'נייב.

●

הסכמים אלה הין התחים מסגרת שבה מתחוללת במשך כל השנים האלה ה־התמודדות הסובייטית־האמריקנית במזרח התיכון.

הסכמים אלה אינם צריכים לטשטש את התמונה, שמדובר לא באידיליה בין שתי מעצמות. אלא בהתגוררות חריפה על מקו־רות־הנפט במזרח התיכון, על עורקי־התח־בורה הבינלאומיים, ועל ההשפעה.

אין גם לשכוח, שעוד לפני 26 שנה כאשר ברובה היתה ההסכמה האמריקנית־הסובייטית בשאלת ארץ ישראל, ניסו חב־רות־הנפט האמריקניות לערער הסכמה זו, פן יבולע להן ליד בארות־הנפט הערביות.

ואין גם לשכוח, כי לוועידת ז'נווה ש־ארה"ב ובריה"מ מזמינות אליה עתה את ישראל ואת ארצות־ערב, קדמה ועידת־ז'נווה אחרת: ועידת־הפיסגה של 1955. ראש ממשלת־ישראל דאז בא להתריע על ראשית משלוחי־הנשק הסובייטיים למז־רח התיכון. ומי שהיה אז שר־החוץ ה־סובייטי, ויאצ'יסלאב מולוטוב, אמר דב־רים ברורים לראש ממשלת־ישראל, כי הנשק הסובייטי, הנמכר למצרים, מכוון בראש וראשונה להתחרות בבערב, לשבש את המזימה לאגף את ברית המועצות ב־שרשרת של בריתות צבאיות, כפי שתיכנן אז דאלס. הספקת הנשק למצרים, הסביר מולוטוב, נועדה להרוס את ברית־בגדאד המערבית, וליצור נוכחות צבאית סובייטית בדלת האחורית של ברית־בגדאד.

זו היתה ראשיתה של ההתמודדות ה־צבאית בין ארה"ב לברית המועצות ב־מזרח התיכון, אשר את שיאה ראינו ב־מלחמת יום־הכיפורים, ברכבות האוויר העצומות שהפעילו שתי מעצמות־העל ל־ישראל מזה ולמצרים ולסוריה מזה.

בשנת 1955 סירבה ארה"ב להכיר ב־נוכחות הסובייטית במזרח התיכון. היא סירבה לעשות זאת גם כאשר הציע שר־החוץ הסובייטי הבא, דימיטרי שפילוב, בוועידה של המשתמשים בתעלת־סואץ ב־לונדון הכרה במעמד הסובייטים במזרח התיכון תמורת שיתוף־פעולה סובייטי ב־יישוב משבר־סואץ.

דאלס לא הסכים להצעתו של שפילוב, והתוצאה היתה שמשבר סואץ החריף, הבריטים והצרפתים נאלצו להשתמש ב־כוח; והאיש, שמנע אותם מלסיים את המלאכה, היה שר־החוץ האמריקני, ש־בכך סייע בעקיפין לברית־המועצות.

כיום אין עוד ויכוח בין ארה"ב לברית־המועצות על הנוכחות הצבאית הסובייטית במזרח התיכון. היא מוצגת גם בעובדה עצמה שקיסינג'ר וגרומיקו, שרי־החוץ של ארה"ב ושל בריה"מ, הם השושבינים ב־ועידת־ז'נווה, שבה יעמוד לדיון הסכסוך הישראלי־הערבי.

כך, בעצם, נסגר המעגל שנפתח לפני 26 שנה. וכמובן אלה הם רק ציוני־דרך מוצמים בהתמודדות המזרח־תיכונית.

●

באביב 1956, כאשר ביקר ראש ממש־לת ברית המועצות בלונדון, הכריז באוזני ראש ממשלת־בריטניה דאז, כי כל נסיון למנוע מבריטניה נפט מן המזרח התיכון פירושו: מלחמה.

כך יכול היה לטעון סיר אנתוני אידן באוזני חרושצ'וב ובולגנין בראשית 1956. כיום, כאשר מעולת־איגוד סובייטית גדו־לה מונעת נפט מבריטניה, אין הבריטים חושבים על מלחמה, כי הם יודעים את המציאות שלאחר־סואץ. המציאות שלאחר־סואץ היא, ששתי מעצמות־העל הן המת־מודדות ביניהן במזרח התיכון, והבריטים מוכרחים להביא בחשבון מציאות חדשה זו. ואז הם מגיעים לכלל מסקנה, כי אינם יכולים להתייצב לימין ארה"ב במאבק עם בריה"מ בעת מלחמת יום־הכיפורים, והם נכנעים ללחץ הערבים — שבסופו של דבר הוא לחץ סובייטי — כדי לקבל את הנפט, הדרוש לתעשייתה של ברי־טניה ולרווחתה.

זאת הבינו הבריטים. וזוהי כנראה ה־ברירה, שלפניה ניצבות כיום ממשלות־אירופה השונות. אמנם הן מצהירות על תמיכתן בהחלטה 242 של מועצת הבטחון, כפי שהצהירו במשך כל השנים. אך ל־מעשה הן עצמן קובעות, איזה פירוש הן מפרשות אותו הסכם אמריקני־סובייטי. הן בוחרות בפירוש הסובייטי. כביכול יש בכך משום כניעה לתביעה הערבית, אך למעשה יש בזה משום קבלת הדין ה־סובייטי.

●

מלחמת יום־הכיפורים היתה נסיון סו־בייטי לכפות גם עלינו את דין ה־השתלטות הסובייטית במזרח התיכון. ונדמה, שאנחנו עדיין לא תפסנו את מהותן של התמורות, המתחוללות עתה במזרח התיכון. אנחנו עדיין מדברים על הליכה לוועידת ז'נווה, כאילו אנחנו הול־כים להתדיין עם הערבים על הסדר ה־עתיד באיזור. למעשה, גם אנו וגם הערבים מוזמנים לאותה התמודדות מדי־נית אמריקנית־סובייטית, שצריכה לתחום את אזורי־ההשפעה במזרח התיכון ולהנ־חות את קווי־התיחום בין המעצמות.

זוהי המשמעות האמיתית של ועידת ז'נווה, שקדם לה המשחק של „עד־הסף" בין המעצמות, של כמעט־עימותים צב־איים.

אמנם בפיסגת־וואשינגטון הסכימו בי־ניהן ארה"ב ובריה"מ שלא להתערב התע־רבות צבאית ישירה בהתלקחות במזרח התיכון. אך הסכם זה כמעט נזדעזע במלחמת יום הכיפורים. משום כך מחפשות שתי המעצמות דרך, למנוע בעתיד מצב של כמעט־עימות.

משום כך מגישה ארה"ב, שהסדרים לפתיחות התעלה ייערכו בוועידת ז'נווה, שם יכול קיסינג'ר לתבוע תמורה מגרו־מיקו. וזוהי גם הסיבה שארה"ב אינה גורסת, שייתכן פתרון מהיר במזרח התי־כון. אין היא יכולה להיות מעוניינת בפתרון שייאכף עליה בידי ברית המוע־צות, בעת שהיא שרויה במצוקת־נפט. אין ארה"ב יכולה להרשות לעצמה קבלת תכתיבים, כפי שקיבלה אירופה.

זהו המשחק הגדול בה"א הידיעה, ש־נהיה עדים לו בז'נווה. בנקודה זו לא יועילו מצעים ומיסמכים מאולתרים — כיוון שהנושאים, העומדים לדיון, נרחבים הרבה יותר, מקיפים הרבה יותר.

כמובן אין מקום ליאוש, אין מקום לאדישות, כאילו הכל ייחתך בידי המעצ־מות, ואין למדינה כמונו מה לתרום במאבק זה. יש ויש. את אשר כבר הבין סאדאת, כאשר אמר באמצעו ב־16 באוק־טובר — בעצם ימי המלחמה — שמצרים יכולה למנוע השררה בין המעצמות, — זאת לפחות אנחנו צריכים להבין. כלומר, ישנו משחק בין מעצמות־העל, ישנו נסיון הידברות ביניהן, אבל גם בכוחה של מצרים וגם בכוחנו שלנו לעצב תהליכים מסוימים, לעצור בעדם, להטות את הכף.

אך כל זה — בתנאי שנבין את המשחק, הנערך לעינינו בז'נווה, שנלמד את כ־לליו, ונצפה לרגע הנכון להבקעת הש־ער.

דוד גלעדי ● חזרה אל האיזון

עוד מעט יבלאו חודשיים לפרוץ המלחמה שאנו עדיין מתנודדים על גליה המסחררים בגלל הזעזועים הפוליטיים־חברתיים שגררה. השאלה המכרידה היא אם אפשר ואיך אפשר לחזור אל האיזון והשפיות הנחוצים לנו כדי שנוכל לעמוד במבחנים הצפויים בזמן הקרוב.

יודעני, שקל לומר כאשר לקיים את החזרה לאיזון, שעל הדרך יש מכשולים מיסיים, כגון העובדה שהחלק הדינאמי של האוכלוסיה הגברית ושל כוח־הייצור המשקי מגויס; פסיכולוגיים, בגלל הטראומה שהמלחמה הד־מידה בנו; ערעור אמינותה של ההנהגה ושאלות רבות ללא־תשובה התלויות על ראשינו.

נראה לי, שבצל־כוחנו ועל־ידי מוגסטיה עצמית נוכל חייבים לחזור אל האיזון. כי אומרים לנו ש„הכשלת המיסיי" של הגיוס יהיה קיים עוד זמן רב ונצטרך לחיות אתו, ורק נקוה כי המפקדים עליו ידעו לדאוג לכל האספקטים שלו גם בחזית וגם בעורף, גם למגויסים וגם למשפחות, גם לעול שהוא מטיל על המגויסים וגם לעול שהוא מטיל על מה שהשאירו באחוריהם, על משקיהם ובצרכי עסקיהם.

באשר להנהגה, בין שיש לה אמינות בעיני הציבור ובין שאין לה, נרצה או לא, היא שתוליכנו כל זמן שיש לה מנדט לגיטימי — ויש לה מנדט כזה. ונתוצה שפיותנו לחיזוק ידיה כאשר דוקא בתקופה זו כאשר המנדט שלה שוזו בידיה לזמן קצר, עליה להכריע בשאלות גורליות לעם ולמדינה.

המפתח של האיזון נמצא בתוך המציאות עצמה, שיש בה גם חיוב, כתוצאה מן המלחמה. ריוותה של המלחמה הוא שאחרי 24 שנות איבה שגדלה משנה לשנה וסתמה את כל האופקים שוב נפגשים נציגים ישראליים ומצריים לשיחות פנים־אל־פנים. שאולי יתנו תוצאות רצויות ואולי לא, אבל הן פרצו פרץ בחומה שרק לפני חודשיים נדמה היה שהיא בלתי־עבירה.

ויש סיכוי שרווחה השני של המלחמה יהיה ועידת־שלום, שאולי תביא שלום ואולי לא, אבל עצם קיומה יגשים תקוה שנשאנו אליה לבנו זה דור, לשבת ליד שולחן אחד עם בני־ריבנו ולהתדיין אתם — דבר שיש בו לכוות הכל, לכרות פיסגת־אליה, לכרות הדיבורים הפוליטיים בה, בשום הכרה מצדם בעצם קיומנו. הרי הם אמרו כל השנים שהמושג „ישראלי" אינו קיים בשבילם.

רק הבל שבצער חיוב זה, יהיה ערכו נבוך כפי שיהיה, היינו צריכים לשלם במחיר כה יקר, כשאפשר היה להשיגו גם בלעדי זה, בלי המכה המכאיבה שנבלבלה עלינו עולמנו.

■

אם נשנן לעצמנו תוצאות אלה של ה־מלחמה, הרי זה הדבר המבביא לנו תורה של איזון מסויים.

ואיבגי מתכוון רק לאיזונו של הכלל, אלא גם של הפרט, של כל בית בארץ הזאת, בשיחה בעת פגישה או דרך הטלפון, ברחוב או באוטובוס, אל נוריד את האף תוך אבירה „כבר כולם" בתשובה לשאלה „מה שלומך" — כאילו חיינו כאן בגיטו ולא בארץ שעבה אדון לגורלו. ועלינו לזכור שהמכה שקיבלנו ושגרמה לקרבנות גדולים ויקרים היתה קשה יותר מבוונה פוליטית פנימית מאשר כפגיעה בתחוק כוחנו כלפי אויבים מבחוץ.

במאזן הרווח־והפסד של המלחמה האחרונה נותר סעיף גדול לחיוב ששוב מלחמה קודמת לא נתנה לנו, וזאת עלינו לזכור לצורך איזוננו. גם אם משה דיין אומר לנו „שלום שלום ואין שלום" ושופך עלינו צוננים; גם אם איננו יודעים בבירור אם אבני הריחיים של הפוליטיות הפוליטיות בדרגים הגבוהים עדיין סובבות ריקם כפי שסבבו למעלה כשש שנים, או יש ביניהן גם חיטה. אסור לפרש כל אבירה שלהם לטוב או לרע כמכוונת רק כלפי פנים. לפעמים היא מכוונת כלפי בני ריבנו, לפעמים כלפי ידידים מבחוץ. ואין לכוון לפיה את הברומטר של מצבי הרוח, למעלה ולמטה, למעלה ולמטה — ולאחרונה תמיד יותר למטה מאשר למעלה.

החזרה לאיזון פירושה חזרה לעיסוקים הרגי־לים, ככל שהמציאות מרשה: חזרה למפגשי משפחה וידידים, לבתי הקפה, לתיאטרון ולקול־נוע, לאולמי ההרצאות ולמקומות הבידור ולמילוי הפונקציות הטבעיות של אזרח מן־השורה בסביבתו. נאזין רק כל שעתיים ולא כל שעה לחדשות ברדיו ואל נשב ערב ערב ליד המסך הקטן — למען שפיות עצבינו. ונאמר איש לרעהו „יהיה טוב" לא מתוך רזיגנציה, אלא מתוך אמונה חזקה שכך יהיה.

אמונה זו היא דבר של חוסר־ברירה, כי בלעדיה אין לנו קיום ובלעדיה אנו עושים מלאכתם של אויבינו הרוצים קודם־כל לשבור את רוחנו. כאשר החייל בן־המשפחה בא לחופשה, בל ימצא אותנו, את המשפחה, את העורף, נתונים במריבות, בריבות, חמוצי פנים, חולים במחלת „מצב הרוח" שאת חיידקיה יישא חזרה לחזית.

אמנם, המציאות נשתנתה. יש קשיי תובלה, לא בכל השעות יש אוטובוס, כמה מצרכים אינם באותו שפע כפי שהיו קודם ואין היד משגת לרכוש מצרכי שפע כמו קודם; כמה ענפי משק נפגעו בגלל העדרם של עובדים מגוייסים ומהמצום מחוסר הכספים והאשראי ובשל סיבות רבות אחרות.

אבל כשיש ניצוץ של סיכוי גדול באופק הוא שקול כנגד כל אי־הנוחות. ובין שסיכוי זה יצדיק את עצמו ובין לא יצדיק, מן הדין להבר עליו גם באי־נוחות הרבה יותר חמורה — והרי בינינו לבין עצמנו, רובו של הציבור עדיין אין לו סיבה להתאונן קשות. אלה שיש להם סיבה, הם משפחות הקרבנות שאיבדו כל יקר להם.

נכס גדול של עם הנתון במאבק של קיום הוא איזונו ושפיותו. ולכן אל ניתן סיבה לאנשי הקטסטרופה הרים החוזרים לארצותיהם מישראל, לספר לקוראיהם ולמאזיניהם, כי אנו שרויים כאן בפסימיות ואוכלים איש את בשר רעהו — כי כך הם מספרים!

■

אין כאן כוונה לומר, שעלינו להטמין ראשנו בחול תוך העלמת עין מן המציאות ההתרחשויות. גרוע מכל יהיה הפאטאליזם שאינו מכוונתו של היהודי שגורלו לימד אותו להיות מפוכח, רציונליסט, ער למתרחש, כי רק כך יכול היה לראות את הסכנות שארבו לו ולהתגונן מפניהן — במידה שנותרה לו אפשרות להתגונן.

אנו נתונים בעיצומו של פרק היסטורי בתולדותינו שאת סוגיותיו נצטרך ללמוד היטב, כדי להסיק מהן את המסקנות הנכונות. נקלענו לתוך פלוגתא שיועיעה את אמות הספים של מיבנו הפוליטי ועלינו לעקוב אחרי מהלכיה ותוצאותיה, כי העם הוא שישפוט בסופו של דבר, לפי התוצאות, את בני הפלוגתא, מי לשבט ומי לחסד. ובכל מגלגול בשיטה שלפיה היה הדמוקרטיה שלנו, הוכיח הנסיון בעבר ומוכיח כל יום ויום, כי לדעת הקהל שלנו יש השפעה מכרעת על נקיטת עמדה ועל הכרעות של הממשלה בשאלות שהן מעיקרי־העיקרים של הויתה ובהחון.

דעת הקהל היא שהשפיעה, כי מרכז מפלגת העבודה החליט עתה לתת הזדמנות לסיכוי שהופיע באופק. הרי אם מדברים על מחדלים, המחדל הגדול ביותר של השנים האחרונות היה קימוט־הכבה המתמיד תוך כדי פלפולים בלתי־פוסקים על הסיכון שיש במתן הזדמנות לסיכוי. בגלל פלפולים אלה אנו הולכים עתה לקראת הזדמנות זו בתנאים הפוליטיים ה־גרועים ביותר בזירה הבינלאומית שאפשר היה, בכלל, להעלות על הדעת.

דעת־הקהל היא שהשפיעה על התגלות בקיעים גם בעמדותיה של האופוזיציה בשאלות הפוליטיות הגדולות. שמענו את מר שמואל תמיר אומר, שהוא מעולם לא אמר „אף שעל". התחברו ביכים אלה שיש אופוזיציה „פמאר־ליה" בתוך המפלגה הליברלית. אמנם, התפור־ות אלה הן תוצאת המלחמה, אבל הן גם מוכיחות שיש סיכוי למסכנות שמיא תנאי מוקדם לאיזון ושפיות בציבור.

אם לא נטמין ראשנו בחול ולא ניתפס ל־פאטאליזם, אם נביט על המציאות בעיניים פקוחות ונראה את הסך הכולל ולא את הפר־טים המרכיבים ונחיה בתוך אכזבתנו, כי לא ניכו אבחנו, אלא עם שהוא אדון לגורלו ויש לו שליחים לשימוש האדנות הזאת — נוכל להפנות עורף לבינה המסתתרת שהמציאות אותנו משיווי־המשקל.

هكذا من الاصل

2566
268
2676

הצד השני של חרם־הנפט:
ארה"ב מחפשת מקור־אנרגיה חדש

מאת פיליפ בן,
שליח „מעריב" בארה"ב

הנושא העיקרי בארה"ב ה־שבוע הוא מחלוקת בשא־לה, היש לראות כמציאו־תית את המטרה, שהכריז הנשיא ניכסון בנאום ששידר ב־טלוויזיה אל העם האמריקני: אי־תלות במקורות־נפט שמחוץ לאר־ה"ב בשנת 1980.

בדרך כלל סומך האזרח האמריקני על נשיאו; ויש רגליים להנחה, שבשעת־חירום מסוגלת ארה"ב לרכז מאמציה בחקירה בעיה מסויימת ולהדביק פיגור של שנות־עשור תוך זמן קצר — חודשים אחדים או שנים אחדות. נזכור־נא, עד מה היתה ארה"ב בלתי־מוכנה למלחמת־עולם, כאשר התקיפו היאפאנים את פרל־הארבור, ובאיזו מהירות עשתה מאמץ אדירים, שתוך זמן קצר גדש את כל החזי־תות נגד היטלר ובעלי־בריתו בטאנקים וב־תותחים כתוצרת ארה"ב; כיצד התחילו אר־גיות אמריקניות, שניבנו במהירות־ללא־תקדים, לחרוש את שבעת הימים; ומפציצים ומטוסי־קרב מתוצרת ארה"ב הופיעו להקות־להקות בשמי העולם כולו.

ונזכור גם מה קרה כאשר טס יורי גא־גארין, הקוסמונאוט הסובייטי הראשון, סביב כדור־הארץ והיה רושם, שעוד מעט יכבשו הסובייטים את הירח. במרץ שאין לו הקבלה פיתחו האמריקנים טילים משלהם, וכעבור שנים אחדות היו אסטרונאוטים אמריקנים בני־האדם הראשונים, שנחתו על הירח ואף חזרו אל כדור־הארץ, כפי שדרש הנשיא קנדי.

הצמיחה מגבירה התלות

אף על פי כן נדמה כי המטרה, שהציב הנביא ניכסון, קשה יותר להשיגה. אמריקנים למיליונים רבים שוב אינם סומכים על שום מלה, היוצאת מפי נשיאם, ובהתלהבות ה־ראויה לענין טוב יותר, היו מקבלים את התפטרותו של הנביא המוכתם. דומה שאינם בטוחים — או לא איכפת להם — כי תוצאה כזו של פרשת־ווטרגייט תהיה לא רק אסון לריצ'ארד ניכסון, אלא שואה גדולה לארה"ב עצמה.

על כל פנים, אותם אללי־ניכסון שואבים עידוד רב מדעתם של מומחים רבים הסו־ברים, שאי־אפשר להשיג את המטרה שהציב הנשיא. אומרים המומחים האלה: כל מא־מציהם של האמריקנים בשנות־העשור האח־רונות, כל הפעולות המדיניות והכלכליות, הגבירו את תלותה של ארה"ב בנפט מחוץ לארץ. עיקר־הבעיה אינו תלותו העכשווית של המשק האמריקני בנפט מיובא, אלא העובדה שכל תוכניות הרחבת־המשק מתבססות על הגברת צריכת־האנרגיה, ולשם כך יש הכרח בהרחבת היבוא של מוצרי־נפט.

„אי אפשר להספיק עד 1980, — אומר אחד המומחים, — כיוון שצריכת הנפט הנוכחית בארה"ב גדלה בשיעור מהיר יותר משאפשר לספקה ממקורות מקומיים אלטרנאטיביים". ומומחה אחר אומר: „אף בהנחות האופטי־מיות ביותר קשה לשער, שעד 1984 תוכל ארה"ב להגדיל את תפוקת־הנפט המקומית מעל ל־13 מליון חביות ליום. זה יהיה לפחות בשני מיליונים חביות ליום מעל לתפוקה הנוכחית בארה"ב". הוא מוסיף, שאם נביא בחשבון את הצמיחה המתוכננת של המשק האמריקני תהיה ארה"ב זקוקה אז ל־24 מיליון חביות ליום; ואפילו תצומצם הצרי־כה בשלושה או ארבעה מיליוני חביות ליום — גם משום המחירים הגבוהים הצפויים — עדיין תזדקק ארה"ב בעוד עשר שנים ליבוא של כעשרה מיליוני חביות ליום.

התנגדות לכוח גרעיני

מומחים אחרים פסימיים עוד יותר. בטאון של ענף־הנפט האמריקני אומד את היבוא בעוד עשר שנים בכ־20 מיליון חביות ליום — אבל איננו מסביר, איך יוכל הדולאר לעמוד בנטל הכבד הזה של מימון היבוא העצום בלא פיחותים נוספים.

הרבה מן התקוות ליישוב משבר־האנרגיה מתרכז בהקמת תחנות כוח אטומיות. יותר מ־30 תחנות כאלה כבר פועלות במקומות רבים בארה"ב, וכעת בונים עוד 59 תחנות־חשמל אטומיות. אולם ראלף ניידר הנודע, הלוחם לזכויות הצרכנים (שמו נתפרסם כאשר הוכיח לפני שנים אחדות, כי דגם מסויים של מכוניות „שברולט" יש בו ליקויי־ייצור, והיא מסכנת את הנוסעים בה) אומר עכשיו, שמפעלי־החשמל האטומיים יוצרים סכנת־קרינה. לדבריו עלולה הראדיואקטיביות של פסולת הכורים להשתמר 1000 שנה. לכן הוא מת־נבא, שתוך חמש שנים תיפסק בניית תחנות־החשמל האטומיות בארה"ב.

מומחים אחרים חולקים על דברי ניידר. הם אומרים כי הסכנות, שהוא מדבר עליהן, אינן קיימות, כיוון שכמות־הקרינה, היוצאת מתחנת־כוח אטומית, קטנה הרבה יותר מן הקרינה הטבעית, שקולט כל אדם מן האט־מוספירה, מן הקרקע, ומכל מיני מיתקנים מעשי־ידי־אדם בכרך המודרני.

קטילת החי, קלקול המראה

בארה"ב מאמינים רבים שיש סכנת קרינה מכורים אטומיים, וזהו אחד הגורמים, שמנע הקמת תחנות רבות כאלה ברחבי ארה"ב. אולם הכחשת הסכנות האלה עדיין איננה מיישבת את הבעיה כולה. החברה, המספקת חשמל לעיר ניו־יורק ולכמה מפרבריה, מת־לבטת זה שנים רבות בסיפוק מלוא־הביקוש גם בימי־חורף קרים מאד וגם בימי־קיץ חמים מאד. לא מכבר ביקשה החברה ל־הקים תחנת־כוח אטומית גדולה מאד בקרבת העיר, על נהר האדסון.

תחילה נתעוררה התנגדות חריפה מצד התושבים המקומיים, שאורגנו בידי חברות שונות של חסידי האקולוגיה. משהתגברו על התנגדות זו והוכיחו, כי הפחד מפני קרינה מוגזם מאד, נתעוררה בעיה חדשה: כור גרעיני צורך כמויות גדולות של מי־קירור, המתחממים עד קרוב לנקודת הרתיחה. אם יחזירו את מי־הקירור לנהר, יקטול החום את כל החיים בו — דגים, סרטנים, אף צמחיית־המים. הוחלט איפוא לבנות כמה מגדלי־קירור גדולים. אולם מגדלי־קירור גבוהים אינם מן היפים שבבניינים, ויש בהם כדי להשחית את המראה.

כלומר, לפי שעה אין פתרון, ומיליוני תושבי־הכרך מוסיפים להיות אחוזי חרדה, שמא יכבו האורות, יצטננו תנורי־החימום, ייעצרו המעליות בין קומה לקומה.

מדוע לא מהשמש?

וגם התקיפים שבחסידי תחנות־הכוח הגר־עיניות מודים, שאם יקבלו את השקפותיהם, תגיע ארה"ב לאי־תלות בתחום האנרגיה רק ב־1990 — 10 שנים אחרי המועד שקבע ניכ־סון, ולשם כך יהיה צורך לבנות 500 עד 700 תחנות־חשמל גרעיניות חדשות בהשקעה של יותר מ־700 מיליארד דולאר.

ניידר ושאר חסידי־האקולוגיה טוענים, כי זהו סכום מדהים, העולה בהרבה על יכול־תה הנוכחית של ארה"ב. ניידר טוען, שלא בבניית תחנות־חשמל חדשות תיפתר הבעיה של משבר־האנרגיה. במקום זה הוא מציע, שעל גגו של כל בית בארה"ב יותקן מיתקן קטן ופשוט, שהוא תחנת־כוח שימשית — מיתקן שתחזוקתו איננה עולה במאומה. ואין הוא מרעיל את האויר, את האדמה ואת המים.

כנקודת המוקד של משבר האנרגיה ב־ארה"ב רואה ניידר את העובדה, שבו בזמן שהשקיעו 30 מיליארד דולאר בתחנות־כוח אטומיות — שרבות מהן מעבדות־מחקר — השקיעו פחות מ־20 מיליון דולאר בחקר ה־אנרגיה של השמש.

נפט־הצפחה — ליובלות

דומה שלפי שעה המחלוקת העיקרית ב־שאלה, מה הדרך הטובה ביותר, שבה תחזור ארה"ב לעצמאות בתחום־האנרגיה, איננה בין חסידי הכוח הגרעיני ובין התומכים ברעיון של ניצול כוח־השמש. שר־הפנים ב־ממשלת ניכסון הודיע השבוע, שיש בדעת הממשלה למכור לחברות־הנפט את הזכויות לניצול המירבצים העצומים של אבן־צפחה, המכילה כמויות גדולות של נפט, במערבה של ארה"ב. הפקת הנפט מן האבן פשוטה באופן יחסי, אף שהיא משאירה כמויות גדולות של חול, שלא קל להיפטר מהן.

לפי אומדן הממשלה מגיעים אוצרות־הנפט באבן זו ל־600 מיליארד חבית — כמה וכמה פעמים — במלאי־הנפט המוכח של ארה"ב בתחומי בארות־הנפט הקיימות. אם אומדן זה נכון, יספיקו האוצרות האלה ליובלות.

רק בענין אחד יש תמימות־דעים בין כל המומחים וחסידי כל השיטות ליישוב משבר־האנרגיה והבטחת עצמאותה של ארה"ב ב־תחום־האנרגיה: הדבר יהיה ב־1980, או ב־1990, או באיזה מועד אחר בעתיד. משבר־האנרגיה ממילא עמד אחר הכותל, בשל מנהגי־הבזבזנות של האמריקנים — חימום מופרז בחורף, קירור מופרז בקיץ, הפרזה בתאורה ובנסיעה במכוניות כל ימות־השנה. חרם־הנפט רק הפך את המשבר לבלתי־אמצעי, והניעו את הבריות הרגילות שלא לעשות דבר, כאשר הבעיה נראית בלתי־דחופה ולא תובעת החלטות מיד.

כיום אומרים רבים בארה"ב, כי הארץ צריכה להודות למטילי־החרם, כיוון שהכריחו אותה לראות נכוחה את המציאות ולחפש פת־רונות; ועל אף כל המחלוקות שום אדם באמריקה איננו מפקפק, שאכן יימצא פתרון.

דימוקרטיה או מלוכה?

מאת שולמית הר־אבן

האם ישראל היא דמוקרטיה או מלו־כה?

בדמוקרטיה קיים מוסד של אחריות אדם בתפקיד לדבריו, למעשיו ולתוצאות דבריו ומעשיו בתחום תפקידו. במלוכה המלך אינו חייב להתפטר, גם אם עשה את המשגים הקשים ביותר. כיון שמלוכה ניתנה, כביכול, מידי שמים, משגהו של המלך אינו משגה, אלא משהו מידי שמים, כגון רעידת אדמה, על ציבור ה־נתינים הנאמן להתפלל שלא יקרה שנית.

בדמוקרטיה קיימת עבודה של מטות ו־משרדים, מטה והגדרתו, משרד ותפקידו, המכינים ניסוחים של אפשרויות ואופציות, ובין אלה צריך האדם הממונה לבחור את הנראית לו נכונה ומתאימה ביותר. במלוכה אין מטות ואין משרדים, יש רק יועצים ומקורבים, מהם זוכים לחסד ונשי־מים, מהם נמולי חסד ומורחקים, בלי כל קשר לתפקידם המוגדר.

דמוקרטיה היא מערכת פתוחה, כלומר — בנויה להיות בעלת כושר למידה ו־שינוי. המלוכה היא מערכת סגורה וחסר מה. על הבורבונים נאמר: הם לא שכחו דבר ולא למדו דבר.

המלך והסופרים

כמה עשרות שנים לפני המהפכה הצרפתית כתב לואי ה־14 אל שגרירו באנגליה ושאלו מה האמת בדבר סופריה המסוכנים של אנגליה. השיב לו השג־ריר: יש כאן אדם אחד ושמו מילטוניוס (מילטון), שכתיבתו מסוכנת אלף מונים יותר ממעשיהם של קוטלי המלכים.

יש לשער שהמלך הבורבוני, אילו רק ניתן לו, היה מצווה על אותו מילטוניוס האלמוני לכתוב רכילות ובקורת תיאטרון בלבד.

אפרים קישון

מה יהיה, מה יהיה?

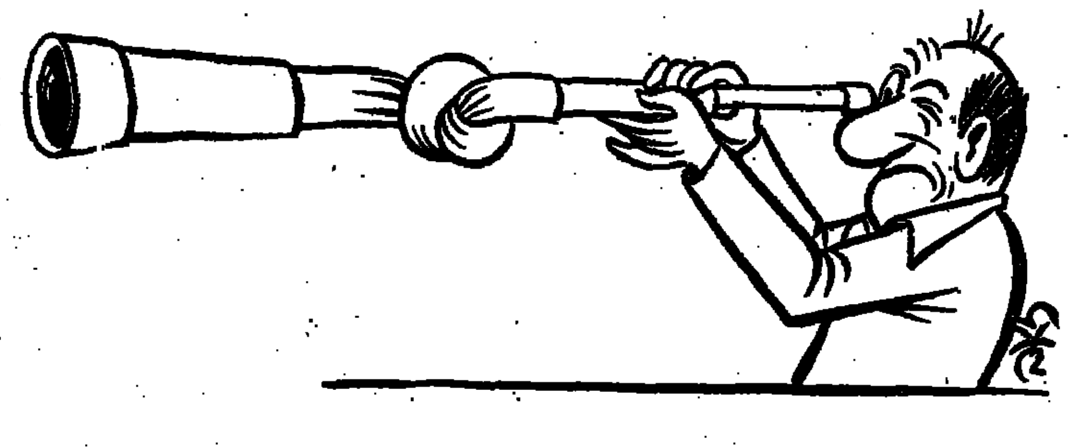

באמשים אלה של מלחמה ושלום וכמעט מלחמה ואולי שלום, דומה, שמתגשם לנגד עינינו חלומו העתיק של החבר בן־אהרון, הלוא הוא החברה השוו־יונית. תושבי הארץ הולכים ונעשים דומים איש לרעהו הן במחשבה והן בחוסר־מעש, עד כי ההבדל היחיד ביניהם הוא במספר הביצים שהם מצליחים להשיג מתחת לשולחן. מה שמאפיין את כולנו כיום הוא פיצול־האישיות בשלב הגמר. כלומר, מצד אחד חשים אנו דחף פנימי בל־יסורב לצעוק בקולי קולות בשל הפיקשוש ההיסטורי ולדרוש את הסברת והאחראים לו, אבל מצד שני אנחנו יודעים היטב, שכל צעקה מגרוננו היא מנגינה ערבה באזני הנשיא סאדאת הזומם והקולונל קדאפי לא כל שכן. על כן אנו שותקים ומקבלים אולקוס, או צורקים ומתייסרים במוסר כליות.

מה יהיה — שואלים הבריות בקצות הפנאי, משמע בין שידורי החדשות — מה הפתרון?

הפתרון הוא האמת. אורח היודע את האמת של עצמו ועל מצבו, הוא בדרך להחלמה. הוא יכול להיות מיואש, אבל לא מבולבל עוד. אנחנו כשלעצמנו מעדי־פים את היאוש. לפי הרגשתנו, אחד האסונות של המלחמה הזאת, או מוטב לומר הנזק שאינו ניתן לתיקון במשך הרבה שנים, הוא ערעור האמון בהודעות הרש־מיות שלנו. דוברינו שכחו את ההבדל הדק בין השתיקה הנבונה לבין השקר הגלוי, והרסו לנו כלאחר־יד מוסד מפואר שגאוותנו היתה עליו. רק דבר אחד היה מציל את המצב בשעתו: פיטור הדוברים שסרחו מיד עם תום הקרבות.

אבל אצלנו אין מפטרים ואין מתפטרים, אלא ממנים. את טליק. כמה ממנהיגינו האזרחיים והצבאיים היו קונים את עולמם, היו מגיעים לפופולאריות חדשה, אילו עמד בהם כוחם להודיע ביום חתימת שביתת הנשק, כשנצחוננו הוכח לאור השמש: „האחריות היתה עלינו, אנחנו מוכנים ללכת". קרוב לודאי שהיינו מבקשים מהם להישאר. אומרים, ששר הבטחון אמנם הגיש את התפטרותו פעמיים לידי גולדה, וזה מעשה יפה וראוי להערכה. אבל מדוע עלינו לשמוע על כך מיד שלישית?

*

האמת היא כזו.

כוחנו הוא לראות בעין פקוחה, שהמצרים ביצעו בדיוק מה שהתכוונו לבצע: להקים ראשי־גשר בצד המזרחי של התעלה ולהחזיק בהם עד שהמעצמות יתערבו. במשך שש שנים ומעלה המענו על התכנית הזאת ולבסוף הופתענו. זוהי, בלי ספק, ההפתעה הצבאית המפתיעה ביותר של תולדות הימים, זהו „פרל הארבור" הראשון באמצע מלחמה. התוצאה הסופית היא נצחוננו הגדול והמפואר ביותר של צה"ל מאז הקמתו בידי אותו זקן נבכת, שמילמל משהו לפני הרבה שנים על מחדלים בטחוניים.

המחיר הוא איננו מספר האבדות, אלא טיבן. פרח הארץ נפל.

אין זו אמת שהציבור אשם, שהרווחנו, שוללנו יותר מדי. איפה זה כתוב שאדם בעל אוטו ודירה יפה נלחם פחות טוב מעמיתו הגר בחירבה ונוסע באופניים?

אין זו אמת שהביטחוניסטים אשם. מכל לאוצר בלום מוגן על־ידי מערכת־אזעקה יקרה ומסובכת, שיש להפ־עיל במפתח מדי ערב. מערכת בטחון זו מורכבת מסירנות, כלבי־שמירה, יחידות משטרה, מכשירים אלקט־רוניים ומכונות־יריה אוטומאטיות. ובכל זאת שודדו הלילה את האוצר. המערכת המשוכללת נכשלה. שכחו להפעיל אותה.

*

אבל האוצר נגנב, זו האמת.

התוצאה נקראת „מציאות חדשה". האזרח מתהלך בתוכה כסהרורי־של־יום, ובסתר ליבו מצפה לנס, שבא קיסינג'ר ילחץ חזק על הכלך פייסל לוותר על נסיגתנו או הרוסים יכירו בכל זאת בזכויותינו הלגיטימיות בסיני. האזרח רוצה להתעורר בבוקר ולקרוא בעתון, שההנהגה ההיסטורית שלו פינתה את מקומה מרצונה הטוב לכוחות חדשים בשורות המפלגה, לתנועה פתאומית של צעירים כשרוניים־להתפרץ אשר יקחו את העניינים לידיהם, ויחזירו אותו, את האזרח, מכל דאגות נוספות בחיים.

דומה שזה לא יקרה, בגלל קיים סבנים שונים. מי שלא יבחר במוסדות המפלגה, מה שלא יתרחש בבחירות, ישארו בצמרת המדינה אותם העסקנים הותי־קים, שכל הצדקתם היא כי גב מיטה לבנו גימגם. זה המושכל הראשון של המציאות החדשה. אם הציבור הישראלי מעוניין בשינוי, הרי הוא חייב לבצע מהפכה בקורית מאד, מהפכה שקטה שלא המנהיגים החדשים כופים על האזרח, אלא האזרח כופה על מנהיגיה הישנים.

מינוי ועדת החקירה מוכיח את השפעת דעת־הקהל, והרכבה המשכנע של הועדה מעיד על הכוח הרב הטמון בציבור הזעם. יש לחזק את הזעם המבורך הזה, יש להגביר את הביקורת הציבורית על מעשי הנהגתנו האזרחית והצבאית כאחת. שכן התוצאה המיידית למל־חמת יום הדין היא, ללא־ספק, האיסור המפורש להשתמש עוד בציוני: „סמוך ו". מעכשיו איננו סומכים. אנחנו מבקשים דיווח שוטף על כל דבר.

*

האזרח נעצר המום: איך אני יכול לבדוק? הרי אינני מוצא את רגלי ואת ידי. אני אוכל את העתונים לארוחת בוקר, אני ממש גר במכשיר הטל־וויזיה ובכל זאת אין לי מושג מה יקרה מחר.

אחי היקר, אין מושג לאף אחד. הגיע הזמן שתגלה את הסוד הכמוס, שגם ראשי המדינות אובדי־עצות בדיוק כמו נתיניהם. אולי זה נשמע מאכזב לגביך, אבל במסדרונות הממשלה מתנהלות השיחות בדיוק כמו אצלך בבית, רגש נזיתותך פשוט חסר יסוד. לסאדאת אין מושג מה יקרה מחר. קיסינג'ר רק מהיימר לדעת, ואבא אף זה לא. המבוכה שלך היא נחלת הכלל, אחי היקר, בהבדל הקטן שאתה היחיד המודה בה.

יש שאלות שאין תשובה עליהן. פשוט כך. אין כל פגם, אחי, בהיסוסיך.

יתכן, שתהיה ועידה ברצוני, יתכן שלא תהיה. המלחמה עשויה להימשך, להיפסק, להתחיל מחדש ולהיגמר במשך הועידה, לפניה ואחריה. יתכן שניסוג הרבה מאד, יתכן שניסוג מעט, או בכלל לא, יתכן שנתקדם ושוב ניסוג. יש סיכויים שנשיג גבולות סבי־רים, שטחים מפורזים, מענקים, ערבויות, סיוע, נשק ונפט, יתכן שלא נשיג שום דבר. יתכן שיבוא שלום אמיתי, או מדומה או חצי או. לא כלום, יתכן שהכל ישאר כמו שהיה.

איש אינו יודע מה יקרה, ספק אם השד יודע.

*

ובכל זאת, כל מה שיקרה, זה תלוי בנו, תלוי בקורא באופן אישי. שכן מה שיתגבש מן הפסיפס של האפשרויות תלוי בראש ובראשונה בכושר עמידתם של היהודים. מצבנו לא רע. מתנהלת לנגד עינינו תחרות עולמית של עקשנות, ואנחנו התברכנו באלופה אולימפית המייצגת אותנו. עלינו לעזור לה, בלי חשבונות. במשך החודשים הבאים נעמוד בלחצים, באיומים, בסאנקציות, במסחי־תותחים ולא נוכל להחזיק מעמד אם נמשיך ב„מה יקרה, מה יקרה?" שלנו התלושה המייאשת — והבלתי־מוצדקת.

אנחנו מצטערים, שעלינו להזכיר לקורא כל פעם את הפרט הקטן, שלא רק ממשלה יש לו, אלא גם ארץ נפלאה.

הקורא רוצה לכעוס על עסקנים? בבקשה! אבל מה הוא רוצה מארצו?

אמנם, אפשר לראות אותה בשתי צורות, כראוי לפיצול־האישיות המפותח שלנו: מקרוב ומרחוק. מקרוב ארצנו היא גרגר חול, שעליו מתרוצצים קומץ יהודים ים־תיכוניים מזיעים ואוכלים איש את רעהו. מרחוק היא מאור המאה העשרים, אומה בגודל של מוצית כרך; אשר בנתה באמצע המדבר מדינה דמוקראטית למופת, בחזקת יש מאין, ופיתחה אותה תוך כדי לחימה, בקצב מסחרר שאין לו אח ואחות בשום ספר סטאטיסטי בעולם.

גם את מלחמתנו אפשר לשפוט בשתי גישות, בהתאם למצב הרוח. מקרוב, בלחץ הרגע, היא מצטיירת ככשלון יחסי ואכזבה, ואילו מרחוק, בפרספקטיבה של שנים בלבד, היא מסע־נצחון אדיר, שהתחיל בגבו־לות אשקלון ונגמר בשערי קאהיר ודמשק, והציג צבאי ופוליטי כמעט לא־ייאמן נוכח יחסי הכוחות, שייכבע את סכנינו להידברות איתנו.

כלום עלינו לראות את עצמנו כל הזמן מקרוב? האם אנחנו קצרי־ראי לגבי ההיסטוריה שלנו?

הערבים רוצים להשמיד אותנו? בטח רוצים! רוצים הרבה דברים. גם אנחנו השתעשענו בארץ ישראל השלמה, אחר כך הסתבר שהערבים לא מסכימים. בעניין עתידנו, בטחוננו, יכריע הבטחון העצמי שלנו, כושר הסבל שלנו, עד כמה שנשבע הדבר פסטני. עם ישראל התחיל ללכוד את האמת שלו, הוא אמר את דעתו למכשלתו והוקל לו. עם ישראל חייב להתגבר עכשיו על מבוכתו, ולגשת לניצול האנרגיה של זעמו לצורכי שלום.

המנצחים

יצאתי לרחוב, פגשתי מכר.
„הבט נא", אמר, אף רמז לי,
„סוף־סוף:
מכונית חדשה נכנסה לככר..."
שב, רמז לי: „ה ל י ל ה
הגיעה לחוף!"

כלי־הרכב חלף לו, עבר.
למנצחים לא יחסר שום־דבר.

יצאתי לרחוב, פגשתי נכר.
„הבט נא", קרץ לי בעין יפה.
„מכונית ובתוכה לחם רב,
פת־יקר..."
שב־קרץ לי עינו: „זה ע ת ה
נאפה!"

כלי־הרכב חלף לו, עבר.
למנצחים לא יחסר שום דבר.

יצאתי לרחוב, פגשתי מכר.
„הבט נא", להש ופלח לבבי.
„מכונית ובתוכה ארונות עץ
נושחר..."
שב, לחש לי: „ח ל י ל ה
התיז עוד שבבים!"

כלי־הרכב חלף לו, עבר.
למנצחים לא יחסר ש ו ם ד ב ר.

נכתב ביוני 1967

הברכה לועידת אלג'יר

— בחישה בקדירה משפרת תבשיל טעים... מולדין, מיוחד ל„מעריב"

30.11.73 — ה' בכסלו תשל"ד

3/3 חנה סנש

אהרון דולב

דודי סנש, אחיינה של חנה סנש, מספר על

דרך העינויים בשבי המצרי

מאת אהרן דולב

דודי (ד' שרוקה), חייל סדיר, בן 19 — שחונך מקטנות על שנאת מלחמות, על אחוות־לוחמים ועל אידיאלים אנושיים נעלים — חזר מן השבי המצרי, מפוכח־אשליות. המצרים טרפו רבות מאשליותיו. דודי למד על גופו קצת מן האמת על דמותו הבלתי אנושית של האויב המצרי.

בארבעים ימי שביו נחשף דודי ליצרי ההתעללות השובים.

דודי למד טעמה של שנאה מצרית גבוהה, המוטמעת כלפינו.

בשוב הביתה, קרא דודי סיפורים אוהלים על כמעי־התנגנות אל ה־מתקם הפירמידות, שערכו המצרים לשבויינו, על גילויי אחווה בנופלולב של רופאים צבאיים מצריים ופצועיהם הישראלים, ועל „קיתוהלום יפירוזי" בין קצינים ישראלים ומארוזיהם המצרים.

דודי לא קרא דבר ותגי דבר על אמת הבלתי־כלבבה: על ההכאות המכוונות, העינויים וההשפלה. בהיו מתרחלים, ועל השפטים הקשים שהיו מתרחלים של כל שבויינו במצרים שתחת־השלום של הנשיא הנאור סאדאת.

דודי לא קרא שום־דבר בלתי־כלבב על קבלת־הפנים הבארבארית, שערכו המצרים לו ולכל שבויינו.

בבודי־אגב, כפליטת־פה בקירות, סמה דודי, בשוגג, את דברי סוד־הבטחון, הבגלה לנו, כי בעצם לא הכל היה שם כשורה, וכי אותו מסע־עינוים בשבי המצרי עבור, כנראה, גם של שבויים ישראלים, שנרצחו בדם קר בידי חיילים מצריים.

„דודתי חנה לא נכנעה"

פעם מן הפעם על מעשי המצרים ועל סבלותיהם של שבויינו, יכתבר הלן, מפי דודי. אך, קודם לכן — מעט אישי, על חייל הרבים השכו דודי, על ימי לאימונו בקו־התעלה, ועל פרשת כניעתו והליכתו בשבי האויב:

קבלת הפנים הנרגשת עורכת בדוד עורי, — ד' שרוקה) סנש, בן ה־19, קבלת מבוגרים של חבויות ואריגות: „... הטמטה, אינני מבין. כולם כל עצמו ששים וגאים. מדוע מקבלים אותי כל כך יפה. הלא בסך־הכל, נכנעתי לאויב והלכתי לשבי המצרי, אז מה יש להתגאות בנו??"

אחיו הבכור, איתן, בן ה־24, שחזר הביתה בריא ושלם בשדות המערכה ברמת־הגולן, מנסה לשכך את תחושת האשמה הכבושה באחיו הצעיר: „הרי אני, דודי, כניעה בנסיבות של השמדה ודאית, זו לא בושה. זו הגדולה שלנו, שאצלנו לא תולים שבויים, אלא עמידים בסרכסם".

דוד ואיתן, אחייניה של חנה סנש, גדלו בחיפה, בבית שאווירתו ספוגה בזכרה של דודתם־מופת. לא רק דמות גדל, לא מורשה לאהבת בלבד, ולא רק מוגת של ערכים הכמאניים הקף בהם מינים, שלאורך התחנכו שני דורות בארץ ישראל:

דודי ואיתן נולדו שנים לאחר מות־הגבורה של הדודה חנה. אך, בבית אבא, גיורא סנש, ודאה־ושכנת בחוב־ה/השמל בחיפה, ובמחיצת הסבתא, קתרינה סנש, שרוחה דומיה כל השנים, חיה ומוחשית. מגיל רך מודעים שני האחים להקרבת נובחותה בקרבם ולהשפעת דרכה. סגולותיה והאידיאלים שלה על עיצוב תודעתם הלאומית והאנושית־כללית.

דודי אומר, שהחיים לאור אגדת חנה סנש, תבעו את מחירם: „תמיד הרגשתי, שלהיות אחיינה של חנה סנש, זה מחייב. הסביבה מצפה ממך ליותר, ואתה מתחיל לצפות ליותר ויותר מעצמך. לפעמים מתעורר בך מאבק־פנימי. רצון להינתק מן השיוך, כדי שהבריות ישקלו את ערכך בזכות עצמך. אבל, בסך־הכל, כאשר אתה מודע לערכים שהדודה כסמלת אותם, אתה מקבל עליך את הציפיה היחידה של הסביבה ואת הדרישות הגבוהות שלך מעצמך".

דמותה של הדודה חנה עמדה לנגד עיני דודי, באותו מרגעי ההכנעה הקשים ביותר שנכפו עליו מאז לבש, לראשונה, את מדי גייסות השריון ויצא לשרות פעיל:

באותו פסק־זמן אכזרי, שבין ההחלטה להפסיק להילחם, עת התייצב האויב בשני פתחי מחילת־העפר בפתח המצב. באותו מעמד של הרכנת הידיים: „עדיין קשה לי להשלים עם הכניעה".

דודי מכיר בכך, שהרגשו המייסר אותו איננו ראציונאלי: „עד כמה שהכניעה נראית מוצדקת, כמוצא הגיוני יחיד בהתחשב באותן נסיבות — כבר דשנו בה ונתחנו אותה מכל בחינה ודיות — אני בטוח שהיא תרדוף אותי כל חיי. וזה, כנראה, הסיבה הפשוטה: דודתי חנה לא נכנעה".

ארבעה בנגמ"ש

תוך כדי שרות ממושך עם יחידת הנגמ"ש, בקו בר־לב, מבלה דודי שבעה ימי חופשה בבית, הוא חוזר אל הקו, אל המעוז, בגזרה המרכזית, מול הלשון הצפונית של האגם המר, ביום שלישי, לפני המלחמה. שבוע אחד בלבד לאחר שובו מן החופשה, עוזבת יחידתו לסיים שרותה בגיזרת התעלה ולפנות את הקו לתחלופה. במשך כחמשה שבועות ממלא דודי תפקידי סיור במבצע, לאורך סוללת העפר המגובבת, מעל גדת התעלה.

כשובו מן החופשה, מוטלים עליו תפקידי תחזוקת כלים והתקנים בשטחי המעוז. אלא, שיומיים לאחר מכן, ביום ה', הוא מתנדב לחזור אל משימות הסיור, במקומו של חייל ש„נשבר לו", ומדי להימצא בחברת ידידו הטוב, שמואל כהן מטבריה.

ההחלטה להתנדב לסיור, עלתה לדוד סנש בארבעים ימי סבל גופני ונפשי והתעללות סאדיסטית בשבי המצרי.

לפתע חשכו עיני: רשתות ההסוואה הוסרו...

ארבעה בנגמ"ש הבשפס אל מסלול הסיור בראש סוללת העפר: מפקד הסיור משה זגורי, החייל כרמל יצחקי, דודי, חברו הטוב, שמואל כהן.

בימי חמישי ושישי ושבת בבוקר (4, 5, 6 באוקטובר) כוזוהים דודי וחבריו מן התצפית הנעה בנגמ"ש הסיור על אותם מראות ואותה פעילות שהורו ונכנו בצד המצרי בכל התקופה האחרונה.

„בבקרה אחד, שבועות לפני המלחמה, ליוהנו על חיילים מצרים בהמותנים, שירדו אל המים, עם מכשירי כריזה, תקעו יתדות ובדדו זרמים. בזמן האחרון ראינו בעיקר בולדוזרים עובדים על הראמפות שלהם. ובימים האחרונים ירדו הבולדוזרים עד לקו המים והחליקו משטחים".

בשבת בבוקר, ה־6 באוקטובר, מבחינים דודי וחבריו, לראשונה, בתופעה חריגה. כשפה לנגד המרכזי, ניגלות לעיניהם רשתות־הסוואה על רכס סוללת־העפר המצרית. זגורי מנסה לזהות את העצמים המוסתרים תחת הרשתות. כרמל אומר, כי אלה טנקים, וכי אפשר להבחין גם בקנים תחת רשתות.

השעה היא 11.00. הסיור מדווח ממראה עיניו. חולפות כשעתיים. במכשיר הקשר נמסרת הוראה: יש לרדת מן הסוללה ולהגיע אל כביש התעלה לקבלת תדרוך. דודי ושמואל כהן נשארים לבדם על הסוללה. כרמל וזגורי, יוצאים בנגמ"ש אל הכביש, ודודי צופה במשקפת אל הסוללה המצרית: „לפתע, חשכו עיני. רשת ההסוואה היתה משוכה הצידה ולוע תותח היה מכוון אלינו. רציתי להזהיר את הנגמ"ש, שלא יחזור. אך, לא הספקתי. זגורי וכרמל חוזרים ומודיעים, כי הוכרז מצב כוננות ויש להתפנות מהר.

הנגמ"ש הבודד במרומי הסוללה, שועט בדהרה לעבר המעוז. בדרך אוספים דודי וחבריו שלושה חיילים, אנשי יחידת הנדסה קרבית, ובולמים בשער המעוז, דקות לפני המלחמה:

„ברגע שהנגמ"ש נעצר, כבר היו שלושה מיגים מצריים ועוברים את התעלה למזרח, בזינוק מעל המעוז. הבנו שמשהו רציני עומד להתרחש. מיהרנו להיכנס לבונקר החמ"ל, הספקנו ללבוש את אפודי־המגן והחפגזה הוזלה. חייל סדיר זה לא כמו איש מילואים, שעבר כבר מלחמות. בשבילנו, הסדירים, שעד עכשיו רק קראנו על זה, זו היתה הפעם הראשונה על־אמת. הבונקר רקד. אני מסתכל על המילואימניקים היושבים בשקט מסביב, אדישים לגמרי, ואני רועד.

„אט־אט מתחילים להסתגל לשריקות ולהדפים. נדבקים באדישות של חיילי המילואים".

הטנקים לא הגיעו

קצין מוציא את דודי החוצה, ודוחפו לעמדת התצפית, מול ראש־הגשר המצרי. הוא עוקב במשקפת, אחר ריכוזי הכוחות המצרים ומדווח: „בלילה היה חיזיון עצום. משהו לא מציאותי. פגזי טילים מטיילים בשמיים מוארים באש נ.מ., שיריון נוגה בשיריון לאור פצצות תאורה. כל יום ולילה טיפטפה הארטילריה המצרית על המעוז".

הדעת־פינוי המתקבלת בקשר, כיפיוה עידוד מאנשי המעוז. אך עד מהרה מתבדות התקוות. מעבודות התצפית יכולים האנשים לצפות במאבקם הנואש של שלושת הטנקים הנשלחים אליהם, לחלץ את המעוז המכותר.

נסיונותיהם החוזרים הנשנים של הטנקים להתקרב אל המעוז, מסתיימים לבסוף, בקרב אבוד, כאשר נתקלים הטנקים במארב מצרי, הסוגר עליהם באש עזה ובולמם.

עתה מתחיל שלב ההתמודדות לכיבוש המעוז: „פתאום, המון חי"ר מצרי, מתקדמים בטורים, וביניהם נגמ"שים, נעים אלינו, הולכים על כביש התעלה, מתקרבים ישר, בטוח, כמו בבית".

החיילים המצרים קרבים, אך, לפי שעה הם חולפים על־פני המעוז, מן הסתם, בדרכם למשימות בעורות יותר. ברשת האלחוטית, נקלטים קולותיהם של קשרי המעוזים האחרים, מהם ניתן להסיק, כי מצבם מחמיר. טנקים מצרים מתפרשים במרחק כקילומטר מהמעוז, וחי"ר מצרי מטייל מסביב.

הערכת המצב בבונקר החמ"ל חמורה ומציאותית: „למצרים לא בוער. אצטנו בידיהם. ההתמודדות לכיבוש המעוז היא עניין של זמן בלבד".

בידת התשכה פותחים הטנקים בהרעשת המעוז. טנק סיור מצרי מתקרב. הבחורים בעמדות תוקפים אותו. מטרות של כדורים נותבים בהם מן הבקלפים, בקסבים צל שילדהו, אך רק מזדנדים אותו. הטנק ממשיך להתקדם. חיילי חי"ר מצריים רצים אחר שלשלאות הטנק וממטירים אש על העמדות. טנק מצרי נוסף עולה על גדרות המעוז. שני הטנקים יורים ברחורות מקלעיהם. טנק אחד נפגע, מתלקח ובוער כמדורה. הצוות המצרי נחלץ, ונקצר באש אנשי המעוז. הטנק השני סובב על שלשלאותיו ויוצא את חצר המעוז.

בבונקר מכפרים התבריא, כי שני טנקים מצרים נוספים נפגעו בשיטה ההתפרשות. מכוחי חיל האויר עורכים גיחה הפצצה מול גשרי המעבר המצריים על התעלה. אולם, ללא הצלחה יתירה. הגיחות נתקלות באשכולות של טילים ובהיתקפה עזה של סוללות הנ.מ.

בשעות הלילה ממלאים אנשי המעוז תפקידי „עיניים" לסוללות ארטילריה, ומכוונים את התותחנים על ריכוזי האויב שבגיזרת המעוז ובשטחי „החווה הסינית" הסמוכה.

בבוקר חוזר נסיך המעוז בסיור חטח, ומוזהר לאנשים, כי המצרים השאירו עשרים גוויות מחוץ לחצר המעוז. בבונקר החמ"ל מוטל אחד מאנשי המעוז הרוג, הרופא והחובש מטפלים בשני פצועים.

המצרים בפתח הבונקר

בהתמוטר ערפילי הבוקר, מבחינים האנשים בשני טנקים כבדים, בטווח של עשרות מטרים מן הגדרות, ועשרות חיילים צועדים ביניהם. הטנקים יורים בתותחים ובמקלעים, ו־38 אנשי המעוז משיבים אש מכל כלי הזיין. הקרב נמשך שעה ארוכה. התקרבות האויב נבלמת, אך התחמושת במעוז אוזלת, העבודות מתמוטטות, תעלות הקשר מתמלאות עפר ואבק, וגם העשן הסמיך החודר מבעד לפתחי הבונקרים, מודיע להודעת האנשים גם ההכרה, כי המצב נואש והקרב אבוד.

מפקד המעוז מורה לאנשים לנטוש את העמדות ולהיאסף אל בונקר החמ"ל. מספר דודי:

„ישבנו בהמתנה. אדישים לגמרי. כדור חדר פנימה ופגע במיכל המים. איש לא זז ממקומו".

„אפי, סגן מפקד המעוז, מבקש בקשר סיוע ארטילרי. אפי מסנן קללה. מבחוץ נשמעים קולות בערבית. המצרים ניצבים בפתחי הבונקר. הקולות מתגברים והופכים לצעקות. האנשים יושבים על גבי המיטות, פניהם אדישות וקפואות: „יכולנו רק להתפלל".

„לפתע, מבעד לפתח הצפוני מושלך רימון עשן, ובעוד הבונקר מתמלא ערפל לבן ומחניק, פותחים המצרים בירייה דרך הפתח הדרומי.

„איך אומרים להיכנע בערבית?"

קול בלתי מזוהה עולה מתוך העשן הסמיך: „חבר'ה — להיכנע!" רבים נוטלים חלק בוויכוח הניטש בבונקר החמ"ל:

„להיכנע!"

„לא להיכנע".

„יחסלו אותנו!"

„איך אומרים להיכנע בערבית?"

מישהו זועק במלוא גרונו — „סאלאמן, סאלאמן!"

המצרים מקבלים את הצעת הכניעה. היריות נפסקות. מן המיכל הנקוב קולחים המים. נשקו האישי של דודי נשמט מידיו ונופל אל שלולית המים. „חבר'ה להתחיל לצאת!".

דודי נוטל את ה„עוזי" מתוך שלולית המים. מישהו גוער בו: „מה אתך, תצא בלי נשק!"

היציאה. בצמדים, דרך הפתח הצפוני המסוכך עשן. בחוץ עומדים חיילים מצריים ומכוונים תת־מקלעים אל ראשי היוצאים. המצרים מסמנים לבחורים בתנועות־ידיים, להסיר את אפודי־המגן ואת החגורים. דודי נזכר ברימונים שבכיסי מכנסיו. הוא שולף אותם ומטילם בחול. המצרים דוחפים את הבחורים קדימה, אל מקום הריכוז ברחבת המעוז, שבאיזור השער.

משחזר דודי את מעמד הכניעה: „שבועות רבים ראיתי את החיילים המצריים כנקודות קטנות נעות בשטח. עכשיו נהפכו הנקודות לדמויות מוחשיות, ואני עמדתי ביניהם. התבוננתי בפרצופים סביבי. לא היו ביניהם צעירים. כולם ניראו כפלחים, היו די מבוהלים, צווחו והתרוצצו. לא היה ביניהם קצין. רב"ט קטן ומצבבי ניהל את קבלת־הכניעה".

ציוו עליהם לחלוץ את הנעליים

המצרים מצווים עליהם להסתדר בשלשות ודוחפים אותם בקתות רובים. במקום הריכוז, ליד השער, מתחילה ההתעללות: חיילים מצרים עטים על הבחורים, תולשים את שעוניהם, ואת הדיסקיות התלויות על צוארם. הם פוקדים עליהם להסיר את קסדת־הפלדה ואת הנעליים ולפשוט את הגרביים.

דודי מתבונן ברגליו וברגלי חבריו היחפות ונזכר בתצלומי מצרים יחפים במדבר, שראה באלבומי מבצע־קדש ומלחמת ששת־הימים.

דודי וחבריו סבורים, כי שוביהם פעלו על פי פקודה גבוהה כשציוו על הסרת הנעליים הצבאיות. המצרים השתוקקו לראות ישראלים יחפים ומושפלים.

חיילים מצריים הביאו גליל של חוטי טלפון והחלו בקשירת הבחורים: „קשרו לנו את הפרקים בכל הכוח, פרק על פרק. שיטת הקשירה האכזרית, הזכירה שהם אוכנו היסב בקשירת ידיים. רבים איבדו את התחושה בידיהם כתוצאה מתוחמת השורקים. חוט הטלפון נמתח מפרקי ידיו של האחד אל פרקיו של השני, וכאשר כולנו היינו כבולים, דחפו אותנו בקתות, והוציאו אותנו, בטורים של שלשה, אל מחוץ לשער המעוז. והכ־כמה צעדנו יחפים על אדמה שהורה ועל שברי פלדה כפויחות. מסביב רעמו התותחים ופגזים נפלו משני צידי כביש הגישה למעוז.

חיים לאור אגדה: דודי סנש, אחיינה של חנה סנש (לפני לכתו לשבי)

מכיוון כביש התעלה מגיע קצין מצרי על ג'יפ ונעצר ליד שיירת השבויים. הקצין מחליף משפטים אחדים עם המ"כ הממונה על השבויים. תזוזה, הצעדה מתנהלת בכבדות. החיילים המצרים מאיצים בשבויים בקללות, ודוחפים אותם ברוביהם המכוונים. זחל"ם מצרי נעצר לידם, דלתו האחורית נפתחת והמצרים דוחפים את שבוייהם פנימה:

„הפרקים הקשורים גרמו לנו יסורי תופת עם כל דחיפה וטלטול".

כהריטר חיילים מצרים מזויינים יושבים על דפנות הזחלים. רגלי המצרים על גופות הבחורים המוטלים זה על גבי זה. אחד השבויים, חייל מילואים, הדובר ערבית, מבקש מהמצרים, כי ירפו במקצת את הקשרים האוטמים את זרימת הדם. בתגובה הולמים החיילים המצרים בפניו באגרופים, ומנחיתים מהלומות ובעיטות בכל עבר. אחדים רוקקים ומקללים.

בועטים, רוקקים ומקללים

„ישבנו כפופים, בראשים מורכנים. בכל פעם שהרמתי את הראש, ספגתי מהלומת־אגרוף. ונתזי רוק הרטיבו אותי. חשתי השפלה איומה. התפללתי שיעול פנו וישים קץ לסיוט. אבל הסיוט רק החל".

החיילים המצרים על הזחלים שרויים בשיכרון־חושים. מריעים, מכים, יורקים, מקללים. משחולף הזחלים בתוך מיתחם מצרי, הם פוצחים בצהלה ילולנית. חיילי שריון מצריים בקהל המריע, והחיילים המצרים על הזחלים יורים באוויר והפנטאזיה נמשכת כל הדרך עד לשערי „החווה הסינית". ב„חווה הסינית" מקיפים את הזחלים אלפי חיילים מצרים. המונים דוחקים, דוחפים, מקפצים על דפנות הזחלים להציץ בשבויים הישראלים. כל המקדים זוכה להגיע, יורק ומכה. החיילים „השומרים" על השבויים מנצחים על ההילולה הפראית בניפנוף רוביהם, בהשמעת סיסמאות וקריאות עידוד.

הזחלים נוסע מערבה, לכיוון התעלה. התחנה הבאה — ריכוז חי"ר מצרים לאיסמעליה. החיילים המצרים על הזחלים מבשרים בצעקות — „אומאייה, אומאייה!" („שבויים, שבויים!").

המונים מריעים מסתערים על הזחלים, מתנפלים על השבויים בהמונים. מהלומות, בעיטות, יריקות, אוירת לינץ'.

דודי סופג מהלומה עזה בקודקוד מקת של רובה. קילוחי דם שוטפים את פניו. הוא חש בסחרחורת הכרתו מתערפלת. זוים. דודי פוקח את עיניו וממשש את ראשו הפצוע, ואת גבתו השסועה, ומנקה את הדם המכסה על עיניו.

בתחנה הבאה חותכים המצרים בסכין את הקשרים המחברים שבוי לשבוי, ומטילים אותם בבעיטות אל מחוץ לזחלים:

„מרגע שדרכו רגלינו על האדמה, שוב לא פסקה ההתעללות. מאות חיילים ליוו אותנו, כל הדרך. הכו אותנו והלמו בנו בקתות רובים. רבים היכו בכף יד מתוחה, מכה מהממת על גב העורף. מכה סטאנדרטית מהממת זו, ליוותה אותנו במשך ארבעים ימי השבי. במשך הזמן נוצר הרושם, כי המכה הזאת היא חלק בלתי נפרד מהאימון האישי של החייל המצרי".

על שפת התעלה מועברים השבויים לסירה הירהורי השפלה שוב מציפים ומייסרים את דודי: „חשבתי: אני צולח את התעלה, וסביבי מצרים ואני שבוי בידיהם. הכל נראה מוזר ובלתי מציאותי כחלום־בלהות".

קצין מצרי דובר אנגלית מלווה את השבויים בצליחת התעלה. מעבר לסוללת העפר בגדה המערבית, מצטווים השבויים להתיישב בשקע חול, בחברת מספר קצינים מצרים. אחד הקצינים מחלק הוראות. חייל קומאנדו במדים מנומרים, עובר בין השבויים ורושם את פרטיהם האישיים על גבי גליון נייר: „ביקשנו שיתירו את פרקי ידינו. הקצין נענה לבקשתנו והורה לשחרר את הקשרים. התבוננתי בחברי. מצבם לא היה טוב משלי. רובם היו שטופי־דם".

יצרי ההתעללות משתוללים

שוב קושרים את ידיהם, ומצווים עליהם לעלות על משאית. הקצינים המצרים, שבלמו את החיילים המשחרים לטרף, כל עוד נמשך הרישום, מפנים עתה את איזור חניית המשאית, ויצרי ההתעללות שוב משתוללים. עשרות חיילים מתנפלים על השבויים, בועטים ומכים, הולמים בקתות הרובים ורוקקים.

החיילים המזויינים השומרים על השבויים בתוך המשאית, משתעשעים למראה הבלוריות המגודלות של אחדים מאנשי המילואים. הם מחליקים את שיערם ביד אחת ובשניה תוחבים אגרוף בסנטרים.

המשאית חולפת בסמטאות איסמעליה והחיילים המצרים מבשרים בקולי קולות: „אומאייה! יאהוד!" חיילים ותושבים כאחד, בהם רכובים על אופניים, דולקים אחר המשאית ומיידים בשבויים אבנים.

המשאית נעצרת בפתח בית. באחת הסימטאות. השבויים מורדים בדחיפות, מוכנסים לחדר. עיניהם נקשרות והם מוטלים בכת, עם הפנים אל רצפת החדר. מישהו קורא בשמות השבויים. עם כל מענה, מתרחשת מהלומה ונשמעת זעקת כאב. מהלומות נוספות — הקול הזועק מתרחק. אחד לאחר מוצאים השבויים מהחדר. אחדים זועקים, אחדים סופגים מהלומות בדממה: „הייתי בין האחרונים", מספר דודי, „אלי פנו בבעיטה".

התרוממתי. שאלו לשמי באנגלית, דחפו אותי קדימה, הלמו בי באגרופים. בתוך עמדה, כנראה, חיילים שהמתינו לצאתי, והנחיתו על עורפי מכות מהממות בשרשרת. יד אלמונית אחזה בזקן הסנטר שלי, משכה אותי אחוריה, והפילה אותי בבעיטה על ערימת גופות. אלה היו חברי, המקום היה רצפת משאית. אחד מחברי התעלף. מישהו מהחבר'ה ביקש עזרה, מישהו, כנראה קצין מצרי, השיב באנגלית: „סתמו את הפה. מי שידבר — יירה! תוך חמש דקות נתיר את ידיכם". חיילים מצריים קפצו על המשאית וסגרו את הדפנה האחורית. המשאית זזה והחיילים המצריים המשיכו להתעלל. קמו ודרכו על גופותינו, רכבו מעלינו. קיללו, היכו וירקו. כל הדרך. מסע־העינויים נמשך כשעתיים, ולא חמש דקות, כפי שאמר הקצין המצרי. החיילים המצריים השתוללו מרוב הנאה סאדיסטית. בכל שדרסו והיכו כן גברה צהלתם". משאית השבויים עוברת במרבדי קאהיר.

במקום מים — מהלומות

המשאית נעצרת ודדי השבויים מורדות. דודי מתגבר על הכאב החד המפלח את פרקי ידיו, מסיט קמצא את הרטייה הסוגרת על עיניו ומתבונן סביבו. הצמאון מציק לשבויים. מישהו מהם קורא: „מויא, מויא!" („מים"). אך המצרים העומדים מסביב מגיבים בקריאות ליגלוג.

דודי שוב נזכר בתצלום מימי מלחמת ששת הימים: חייל ישראלי רוכן לעבר חייל מצרי ומשקה אותו במימייתו. אחד המצרים תופס בזקנו, ומושכו אחריו. חיילי מילואים מגודלי בלוריות נסחבים קדימה במהלמת שיערם.

מסדרון ארוך, מואר בחשמל. משני צידיו תאי־כלא. מישהו עובר ומנחית באלה מהלומות ברגלי השבויים ובבטנם. „קראנו למקום הזה ,משרד החקירות'. כל אחד מהשבויים הישראליים עבר דרכו. כאן למדנו פרק מעניין בשיטות ההתעללות הסאדיסטיות של המצרים. עינינו עדיין היו קשורות. כולנו התייסרנו בצימאון נורא. אך, המצרים פתחו ברז והניחו למים לזרום בשאון שעות ארוכות. אחר כך העבירו כוס מים אחת בין השבויים, ובכל פעם שקירבת לפיך את שפתי הכוס, הורידו עליך מהלומות ובעיטות".

שלושה ימים ולילות עוברים עליהם ב„משרד החקירות". לילה אחד מעמידים אותם לרוחב הקירות, ומצווים עליהם למתוח את ידיהם ולהצמידם אל הקיר. בתנוחה זו הם מוחזקים במשך שעות. כל אימת שנשמטת זרועו של אחד השבויים ומחליקה מטה, הוא סופג מהלומה בעורפו:

„אזרתי את כל כוחי והחזקתי את ידי צמודות אל הקיר. כל זמן שהיו מתוחות מעלה, לא הוכו. כשכשל כוחי וידי נשמטו, חטפתי מהלומות".

אחד החיילים המצרים ניגש אל דודי הצמוד אל הקיר. הוא מושיט לו תחילה, סיגריה דלוקה לפיו, ואחר כך מכבה אותה תחת בית שחיו.

באחת מהפוגות־השינה מתעורר דודי לקול זעקותיו של אחד השבויים. מספר דודי:

„המקרה עשה עלי רושם קשה אני זוכר, שאמרתי לעצמי: אחזיק מעמד בכל סבל גופני, העיקר שאזכה להגיע הביתה".

בחדר השירותים קלחו המים מן הברז אל הכיור. דודי מבקש לצאת לשרותים. הוא קורא: „מאלש! סואלם!" חייל מצרי מתלווה אליו, מסיר את רטייתו. לאחר שהטיל את מימיו, הוא פונה בזריזות אל הכיור, שותה מים — וסופג מהלומות.

„במשך ארבעה הימים בכלא הזה, הרעיבו אותנו. פעם אחת בלבד קיבלנו פיתה יבשה. אך, הרעב לא הציק לנו ביותר, רק הצימאון היה קשה מנשוא. כל יציאה ל„טואלט" כדי ללגום מים מן הברז הפתוח, היתה מלווה מכות־רצח. כל לגימה — מהלומה. כל אחד היה מוכן לשלם מחיר כזה כדי לשבור את צמאונו".

חקירה במכות אלה ושיפודים

מגיע שלב־החקירות. מוציאים את דודי ומעבירים אותו, דרך חצר הכלא, לחדר אחר. מסירים את הרטייה מעל עיניו. הוא ניצב מול חוקר ומתורגמן.

המתורגמן צועק: „אתה משקר!" הוא קורא לבחור כבן עשרים ומשהו, הלבוש בגדים אזרחיים — מכנסי ג'ינס ותולצה ורודה. הלה קרב. בידו האחת מחזיק הבחור באלה, ובשנייה הוא מושיט לדודי חפיסת סיגריות, ומזמינו ליטול אחת לעצמו. דודי מושיט את ידו והבחור מניף את אלתו.

תעלול האלה והסיגריה נמשך דקות אחדות. עד שנזה דעתו של החוקר והמתורגמן וחוזר על שתי השאלות.

דודי בשלו: „אינני יודע". החוקר רומז לבחור הלבוש אזרחית, והלה מתחיל להלום באלתו. דודי צונח לריצפה, מתפתל בכאבים, והאלה יורדת בעוז על כל חלקי גופו. בעל האלה חובט, המתורגמן שואל, והמהלומות תוכפות. דודי חש ברע. על סף אובדן ההכרה, מאותת החוקר. בידו המהלומות נפסקות. החוקר מצווה להרים את דודי מעל הריצפה והמתורגמן אומר: „עוד נטפל בך".

דודי מוחזר אל יתר השבויים. הוא מספר: „היה בינינו איש שריון, שנישבה ונצרך אלינו לאחר צליחת התעלה. אותו חקרו בשיטה מתוחכמת יותר. קשרו את ידיו לקרסוליו. השחילו ביניהם מוט ברזל, גילגלו אותו כמו על שיפוד והכו בו באלה. גילגלו והיכו".

החזירו את דודי אל אותו מסדרון. ימים אחדים אינו יכול לשכב על גבו: „אבל אני עוד הייתי מצונה מכוצע לגבורי. ראיתי בשבי גבות מדכים של חברים שהתנפחו ונהבלאו מוגלה".

ביום החמישי לשביים, מועברים דודי וחבריו, לבית כלא צבאי ליד קאהיר. במרחק כחמש־עשרה דקות נסיעה ממקום „משרד החקירות". ההעברה רצופה גילויי אכזריות. מכות ברוטאליות, בעיטות, קללות, והכאה באלות. בבית הכלא הצבאי מושלכים השבויים, איש איש לתא מבודד. הרטייה מוסרת, ידיהם נכבלות באזיקים ודלת ברזל אטומה ננעלת עליהם.

שבועיים בתא הבידוד

שבועיים מוחזק דודי בתא הבידוד. צורת התא מלבנית, תיקרתו גבוהה ויש בו פתח קטן מסורג. התא ריק. רק ריצפה, קירות, דלת ברזל, סיר־לילה עשוי פלאסטיק ונחילי זבובים. להפתעתו, מגלה דודי כתובת באנגלית לרוחב דלת הברזל: משה לוי אוגוסט ספטמבר 1954...

שלוש פעמים ביום מקבל דודי את ארוחותיו: תפוחי־אדמה, או אורז בפיתה, ומים.

„הסוהר המצרי שהיה מביא את האוכל, היה מקלל ומכה. יותר מאוחר החלו האסירים המצרים לטפל בנו. ההכאות שבין הארוחות נפסקו. אך, אז החלו המצרים לטפל בנו בשוטים. חיילים מצרים מצוידים בשוט היו נכנסים אל התאים בכל שעות היום והלילה. מניעי ההצלפה היו התעללות לשמה. המצליפים נכנסו, הצליפו ויצאו, עד למיכסת ההצלפות הבאה. הצעקות היו מגרות אותם, הם הצליפו חזק יותר וממושך יותר. נסיתי לגונן על האזורים הרגישים בגוף, ולהתגבר על הכאב ולא לצעוק. ההתעללות נמשכה גם בשעות הלילה. בלילות היו מעירים אותנו, מוציאים מהתא ומעבירים לחדר־חקירות. שואלים לשמך — ומכים. העדפתי את צליפות השוט על ההכאות. השוט רק הכאיב, המכות המכו".

שטיפת מוח

המתורגמן צמוד אל השבויים ומתלווה אליהם בכל נתיב־היסורים: „הוא לא היכה, אבל שנאתי אותו יותר מאשר את הסאדיסטים עם האלות והשוטים. הוא ניהל איתנו שיחות „מדיניות", והיה נהנה לדכא אותנו באינפורמציה כוזבת על מצבה של ישראל במלחמה. הוא סיפר לי שבכלא המצרי יושבים 2400 שבויים ישראלים, ושישראל מתחננת לשוב לגבולות יוני '67, אלא שעתה, המצרים אינם מסכימים, כי הגיעה שעת־החשבון עם ישראל, הדכנות ה„בד" (הפן) לגמור עם ישראל פעם לתמיד...

„היה נהנה במיוחד „להרגיע" אותנו: ,אתם השבויים', נהג לומר, ,אין לכם מה לדאוג. אתם נמצאים במצרים. לאלה שהשארתם בבית צריך לדאוג...' הוא שסף לי את הבוזה ונרפה לי את הראש במחשבות עכורות. התחלתי לדאוג לבית.

בתא־בידוד סמוך, ישב שלמה, מבת־ים, טנקיסט־מילואים. „נזכרנו בסבתא ובדודה חנה. שישבו בתאים נפרדים בכלא בודפשט".

ערב השיחרור מן השבי. כאשר יופנשו, יאמר שלמה הטאנקיסט לדודי: „אותך, סנש, אף פעם לא אשכח. כבר חשבתי שאצא מדעתי".

באמצע השבוע השני לכחבוש המבודד בבית הכלא הצבאי, נכנס אסיר מצרי ומגלח את שיער ראשו ואת זקנו של דודי: „המניע לתגלחת", סבור דודי, „הוא הרצון להשפיל את השבוי הישראלי על־ידי השוואתו למעמדם הנחות של האסירים הפליליים".

חברו הטוב של דודי, שמואל כהן מטבריה, מועבר פתאום מתא הבודד לבית החולים הצבאי. סיבת ההעברה סתומה, באשר כהן איננו חולה. יותר מאוחר, משנפגשנו בחצר הכלא, מגולל כהן פרשת התעללות וחקירה מלוות עינויים אכזרית.

אחת השיטות:

רוחצה במי־ביוב מצחינים

בתום השבוע השני בכלא הצבא, בקאהיר, מוצאים השבויים מתאי הבידוד למיתקן רוחצה בחצר הכלא. במיתקן הרוחצה — שוקת מלאה מי־ביוב שחורים ומצחינים. המצרים מצווים על השבויים להתפשט ומאלצים אותם לטבול בטינופת. תוך כדי כך מארגנים החיילים המצרים, תצוגת הכאות סאדיסטית. אחד מהם בעצ

(סוף בעמוד 24)

صكدا من الاصل
2366
2676

מ„מיסמך גלילי" ל„מיסמך ספיר"

ברגע של ריתחה קראה גולדה מאיר באזני כמה עסקנים של מפלגת העבודה „אני לא מבינה, רוצים שגולדה, גלילי ודיין ילכו? — למה לא ילכו גם ספיר ואבן, וכי הם לא קיבלו את מסמך גלילי?!" ● יהושע רבינוביץ הבין את הרמז וכינס בביתו את הנהגת הגוש כדי למנוע פרישת ראש הממשלה ● חיים בר־לב הציע לגולדה להכניס שינויים בהרכב הממשלה ● היא הסכימה לשינויים במצע אך לגבי הרכב הממשלה לא גילתה דעתה ● היה חשש שגלילי לא יסכים להשתתף בניסוח המסמך החדש שהובא לישיבת המרכז, וספיר העביר לו הודעה: „אם אתה לא תבוא, גם אני לא אבוא" ● כאשר הביעו בפני קיסינג'ר את דאגת ממשלת ישראל לעתידו של העם היהודי השיב: „הבעיה איננה אתנית אלא מה הן האלטרנטיבות העומדות בפנינו" ● „אין לנו מפות" — אמר שר החוץ האמריקני

מאת יוסף חריף

ברגע של ריתחה קראה גולדה מאיר באזני כמה עסקנים של מפלגת „העבודה": „אני לא מבינה, רוצים שגולדה, גלילי ודיין ילכו? — למה לא ילכו גם ספיר ואבן וכי הם לא קיבלו את מסמך־גלילי?!

הדבר היה ביום חמישי שעבר. רוב המתווכחים מבין חברי לשכת מפלגת העבודה וסיעת המערך בכנסת בדיון על „חוק האלופים" החוזר ונעתרו רק מספר חברים בהרכב מקרי לגמרי. הללו היו על כרחם מטרה להתפרצות של ראש הממשלה: היא התפלמסה עם הצעירים, שלא אחת גילו רוח מרדנית... הדבר המפלגה לא יצא גם הוא נקי מחמת־טונה... היא קבלה על היעדר רוח חברית במפלגה... על הדלפות... על מודעות בעתונים נגד הנהגת המדינה, שבעליהן מסתתרים מאחורי כתובות אנונימיות... על התופעה של ניהול השבתות (עם אישי המפלגה) מבחוץ ו...על „מסמך גלילי", שבשום־מה נהפך לקרן לנגח בה את ההנהגה, אולי ביותר דווקא את השלישיה גולדה־דיין־גלילי, שב„מקרה" מואשמים גם יותר מכל אישיה האחרים של מפלגת „העבודה" באחריות למחדלי מלחמת יום־הכיפורים.

מדוע יצא הקצף על „מסמך גלילי"

אפשר שראש הממשלה לא עמדה על המשמעות האמיתית הגלומה בהתפרצות הפתע נגד... „מסמך גלילי". אילו ההתייחסות כן ההנהגה היתה רק בשל המסמך הזה, כי אז באמת היה מקום לתמיהתה של ראש הממשלה על שום־מה לא ירדו גם בהליכתם של ספיר ואבן...

ובאמת, האם „מסמך גלילי" כל כך מסוכן עד שהוא חוסם, רחמנא ליצלן, את האופציות לשלום? והלא פנחס ספיר סמך אחרי קבלת המסמך על־ידי מזכירות מפלגת העבודה כי ה„גייד" הזה של גלילי לא שינה דבר; ואבא אבן, שבשעת קבלתו היה בחו"ל הודיע (אחרי שישראל גלילי העביר לו במברק את תוכן המסמך) כי „אפשר בהחלט לחיות עם זה" („זה הכל?" — אמר אבן אחרי שקרא את הנוסח המלא); ויגאל אלון הכריז בעצמו קבלת המסמך, כי אין הוא מהווה תכנית חדשה, אלא בסך־הכל סיכום של מדיניות הממשלה עד כה ובקשת ייפוי־כח להמשיך באותה מדיניות; ובעל־המחבר, ישראל גלילי, הסביר כי המסמך אינו מדבר כלל על סיפוח וכי ועדת־המצע של המערך תוספת בשקיעה. ועוד זאת אמר גלילי, כי אין כל כוונה לשנות את הסטאטוס המדיני הקיים על השטחים ולא את מעמדם האזרחי של הפליטים והתושבים. מה, איפוא, קרה בעקבות מלחמת יום־הכיפורים, שאישים מסויימים במפלגת העבודה החלו שופכים חמתם על מסמך־גלילי?

על כורחך אתה מגיע למחשבה כי המסמך הזה אינו אולי אלא כסות לכוונות המפליגות בעבר לבעיית השלום עם מדינות ערב; למוחר שיש לו נגיעה לשלום במפלגת העבודה. מלחמת יום־הכיפורים, שהשפה את אישי הצמרת בחולשם, הביאה להתפרצות של רגשות ועירעור על הסכמות ועל אישים, שהכול־שלשום לא העז איש לערער על דבריהם, מעשיהם וכוונותיהם; ביציאה, שחייב לובה אליאב תאר אותה, אולי בקיצוניות כלשהי, „שוק האיומים" (כזכור, אמר אליאב כי „מסמך גלילי", הובא למזכירות העבודה לאישור „בהצלפה מגלב הזמן ופרגול הבהלות והחיפזון"...).

גולדה ל„אנשי המקצוע": „הרגעתם אותי?"

בין שראש הממשלה הבעירה כראוי את הכמתה מאחורי ההתעוררות על „מסמך גלילי" האמינה לרגע כי הכוונה באמת לו, למסמך, ולא לה — הנה הסה, כשוב אין נוהגים בה כבוד כדרך שנהגו בה לפני מלחמת יום־הכיפורים והטענות כלפיה וכלפי שר־הבטחון והשר ישראל גלילי, הקלניות והאלוהות. אינן רק של יעקב שמשון שפירא, שבשום־מה [illegible] אלא קולות רוטנים החלו מגיעים מכל קצות המחנה.

שר־הבטחון, משה דיין, כאשר בא לדבר עמה ביחידות על ה„ריגונים" סביב מחדלי המלחמה ועל נכונותו להתפטר, אמר לה כי הוא הם שבעבודה ושיקול־הדעת שהינחה את ההנהגה הבטחונית מחייב הסקת מסקנות אישיות, כי אז היא, ככלות הכל, צריך להסיק את המסקנה יותר מכנה. אמת, ראש הממשלה ניהלה את הענינים וכל ההתייעצויות נתקיימו בראשותה אבל הן ממנו, אמר דיין, צריך היה לצפות ליותר, כרב־אלוף, כשר בטחון, כבעל ידע מקצועי וכמשה דיין — באשר מכבה. (ביום התכופי בשבוע שקדם לפרוץ המלחמה באו כל „אנשי המקצוע" אל ראש הממשלה, ניתחו את הידיעות על היערכות הכוחות המצריים והסוריים ופסקו כי לא תהיה מלחמה. גולדה הגיבה מתוך רוחה: הרגעתם אותי!...). ראש הממשלה השיבה, כידוע, לדיין כי יש לה מלוא האמון בו ועל כן אין הוא צריך להתפטר.

אבל עד מהרה נתחזקה ההרגשה, שעד שהיא נותנת אמון בשר־הבטחון — יש כאלה שאינם נותנים אמון בה ובהנהגתה. וזהו הדבר שהניע אותה, כנראה, לבקש את זימונו של מרכז המפלגה לדיון „יום שלם" בכל השאלות המדיניות להצביע בהצבעה חשאית. גולדה, שאיש לא העלה על הדעת, כי אפשר כלל בלעדיה וחודשים ארוכים ציפו אישי הצמרת בכתיחות, שלמען השם לא תאמר „לא" לפניית אין־ספור אליה, שתמשיך לעמוד בראש הממשלה הנצרכה לשמוע אם עדיין מוכנים הם להמר לה „כך" אחרי כל מה שאירע במלחמת יום־הכיפורים.

„הגוש" הבין את הרמז

באותו יום חמישי שעבר, כשהביעה מורת־רוח על „הרוח הרעה" הפוקדת את מפלגת העבודה, זרקה ברוגזה לחלל את השאלה: איפה המפלגה??

מזכיר מפלגת „העבודה", הח"כ אהרן ידלין, שנכח במקום חש, כנראה, ברמז הדק הזה של מנהיגת המפלגה. מצב־רוחה הובא לידיעת „הגוש", זה עמוד־השדרה של המפלגה והיוזמה לא איחרה לבוא. אנשי הצמרת מסיבים להכיר את התבטאויותיה של גולדה, כאשר היא אומרת לגבי ענין או תופעה „א נ י ל א מ ב י נ ה"... — אות הוא, שאין דעתה נוחה מהם. ובאותו יום חמישי אכן אמרה: „אני לא מבינה, רוצים שגולדה, גלילי ודיין ילכו?"...

כך נולדה הפגישה הבהולה במוצאי־שבת בביתו של מנהיג „הגוש", יהושע רבינוביץ, ראש עירית תל־אביב (נכחו בה פנחס ספיר, חיים בר־לב, יוסף אלמוגי, אברהם עופר, משה ברעם, אהרן ידלין, אשר ידלין, יוסף שריד ודוד קלדרון), שמטרתה העיקרית היתה למנוע מפלת גולדה במפלגה. הכל הבינו, כי השבוע הזה עלול להיות גורלי למפלגת „העבודה". אם לכנסות את הדברים שהשמיע המארח, יהושע רבינוביץ, שהיה גם האיש אשר יזם את הפגישה הזאת, הרי כל המתכנסים צריכים להיות מכונים לכך, שהמפלגה תישאר שלימה, שלא יהיה דיפוק עצמות ולהבטיח כי גולדה תישאר. הכל הסכימו, אלה שרוחשים לה אהדה ואלה שלא־כל־כך, שדיין אשר יגלוש לתהפוכה בהזצת על ההנהגה — אפילו לא יזכירו את שמה המפורש של ראש הממשלה — ואין צריך לומר, שהצבעה שלא תוכיח שאמנם רוב מנין ורוב בנין מאחוריה — עלול להביא אותה לפרישה.

ואף־על־פי־כן, הסכימו הכל גם לזאת, שיש להיפרד מ„מסמך גלילי" עם כל מה שאקס כזה אומר לעתיד ההנהגה. שר־האוצר, פנחס ספיר, פסק: מסמך־גלילי אינו רלוונטי יותר!...

ולא עוד, אלא בשעה שדובר על הצורך בניסוחו של מסמך אחר אמרו המשתתפים ב„פגישת מוצאי־שבת", כי המסמך החדש ינוסח על ידי קולקטיב ולא על־ידי איש אחד. אחד אמר: אני מציע שגלילי אפילו לא יכין את הטיוטה הראשונה!...

פגישת בר־לב — גולדה

עם זאת לא היתה לאיש כוונה להצר את צעדיו של גלילי בהנהגה, אם משום החשש, כי נגיעה בו כמוה כנגיעה בגולדה ואם משום החשבון הקר. היסודי, שהניעה את המשתתפים, כי אין השעה כשרה לנצל את „ההזדמנות ההגיגית" לצורך חשבונות ישנים ומסילא לא העלה איש על דעתו, כי יש מקום להפרדת החבילה גולדה־דיין־גלילי. עם זאת הדגישו כמה מן המשתתפים בפגישה כי יהיה צורך במה שבר־לב כינה „קבינט מחוקי". לדעת השר בר־לב „מוכרחים לומר דברים ברורים ביחס לקבינט הבא". ואמנם, בר־לב גם נפגש בענין זה עם ראש הממשלה והשמיע באזניה את הצעותיו לגבי הצורך בהכנסת שינויים בהרכב הממשלה.

כדרכם של אנשי „הגוש" הידועים במעשיהם דיברו בו במקום על צעדים מעשיים: הוחלט שספיר ייפגש עם גלילי ויאמר לו, שהואיל ויש במפלגה דעות שונות כן הראוי שתוצא ביחודה (במהלך הפגישה בביתו של רבינוביץ נקבו מיד בשמותיהם של האנשים הבאים בחשבון לועדה כזאת), שתטפל בחיבורו של מסמך, שבישיבת המרכז אפשר יהיה להתלכד סביבו. (ספיר וגלילי נפגשו ביום ב' לכשך שעתיים והגיעו להבנה לגבי הצורך בהתפשרות על מסמך ולגבי הצורך לכוון את עצם הדיון בישיבת המרכז, שאם לא כן עלול הוא לגלוש למצבים מסוכנים!)

בר־לב, כאמור, נפגש עם ראש הממשלה בענין „הרכב הקבינט". אין זה, כמובן, מקרה, שספיר שהוא, לכל הדעות, קרוב יותר לגולדה מאשר בר־לב לא נטל על עצמו תפקיד עדין זה (יצויין, כי ביום שלישי נפגש ספיר עם ראש הממשלה לשיחה ב„ענינים ממלכתיים" וככל הידוע נמנע מלהיכנס לדיון בענינים שעכבדו בבוקר הפגישה בביתו של רבינוביץ). אולי, כתמיד, נבע הדבר גם הפעם מן העובדה שספיר מוכר כמועמד לראש ממשלה וכל שיחה עם גולדה על נושאים הנוגעים ל„קבינט" אינם לרוחו והוא ממש בורח מהם.

„מקצרים" את המצע

אגב, כשאתה מדבר היום עם אנשי „הגוש" — לרבות עם המשתתפים „בפגישת רבינוביץ" — אין להם מועמד אחר לראשות הממשלה, עם פרישתה של גולדה מכל טעם שהוא, זולת פנחס ספיר. וכאשר ניסה מישהו להזיר לאיש „הגוש": כלום באמת חושב אתה שספיר מתאים לעמוד בראש הממשלה במצבים דומים לאלה שפקדו את גולדה ובמבחנים הקשים שעוד צפויים לנו? האיש ענה ללא היסוס: „כבר ראינו את אלה ש מ ת א י מ י ם"...

כאשר דנו עם ראש הממשלה בשני הנושאים שדובר בהם בהתייעצות עם „הגוש", היינו, על השינויים בהרכב הממשלה ועל „מ צ ע ה ב ח י ר ו ת" (שלא להזכיר את השם „מסמך גלילי") — הסתפקה גולדה מאיר בחוות־דעה רק בנושא אחד: ה מ צ ע. אף בענין זה לא הירבתה מלים. היא רק אמרה, כי לדעתה צריך שיהיה „מ צ ע ק צ ר" בלא שפירושה אם הכוונה שיש לקצר את המצע הקיים או שיש ל ש נ ו ת ו מצד תוכנו. אשר לשינויים בהרכב הממשלה — לא גילתה דעתה...

גלילי מטלפן לספיר: אני אבוא...

עתה, אחר שהביאו לראש הממשלה בעדינות את המשאלה „לעבד" את המצע לאור העובדות, לא נותר אלא לגשת אל המלאכה: „לקצר את המצע". כאן ציפתה לאנשי „הגוש" הפתעה: גלילי, שעקב אחר הפירסומים בדבר המלחמה שקידשו אישים מסויימים במפלגה על המסמך שלו נעלב. על כל פנים, היה חשש שלא יבוא ביום רביעי לועדת־הניסוח לשם השלמת המסמך החדש, שעמד להיות מובא באותו יום לאישור המרכז. ספיר שיגר ביום שלישי בערב באמצעות שליח (איש אמונו לשעבר וקרוב לגלילי) הודעה לגלילי, שאמרה בפשטות: אם גלילי לא בא (לועדת־הניסוח) — גם אני לא בא!...

סמוך לחצות הלילה של יום שלישי, טילפן גלילי לספיר ואמר לו: אני אבוא...

ספיר צעד צעד נוסף להורדת מסמך־גלילי מעל הפרק. אותו — אמר שר־האוצר — מעבינת „הפרוגרמה" של הממשלה החדשה וברור לו כי זו איננה יכולה להיות „כמו לפני המלחמה" (על מילוי ההבטחה של ספיר להקציב מיליארד ורבע מיליון ל"י לצרכי פעילות בשטחים, לפי דרישתו של משה דיין בימי המאבק על תכנית הפעולה של הממשלה לארבע השנים הקרובות איש אינו מדבר כיום. הכסף נבלע בינתיים במלחמת יום־הכיפורים...).

פעולת „הגוש", הכתרה מבחינתו בהצלחה, שכן הוא השיג שני דברים: הוא מנע זעזועים במימשל לפני הבחירות ועם זאת סתם את הגולל על המסמך, אשר בשעתו היווה לגבי כניעה ברורה לדיקטאט של משה דיין שנסתייע בגולדה ובישראל גלילי. מה שאירע השבוע היה בעצם מבחן־כוח שקט: הוכח שדיין שוב אינו יכול להכתיב מהלכים כבעבר, שלא לדבר על עתידו המפורסל; ובעצם גם גולדה אין כוחה כבעבר, אף שמטעמים שונים חייבים לקבל את מנהיגותה. גניזת מסמך־גלילי וחיבורו של מסמך חדש כמוהם כ„הכתיב" גם לראש הממשלה, שהרי לפי כיתוב הכרזה לא היה במסמך־גלילי ולו גם שמץ של סגירת אופציה לשלום. זכורה, מן הסתם, הופעתה הנוצבת בישיבת המזכירות ב־3 בספטמבר כיצד הטילה את מלוא כח השפעתה על כל המאוזנים כדי להבטיח את אישורו (ואמנם המסמך אושר ל ל א מ ת נ ג ד י ם). מדוע, איפוא, היה צורך במסמך חדש? ספק אם ראש הממשלה באמת משוכנעת, כי היה צורך במסמך חדש, אלא שטוב לא אבתה ללכת למבחנים של יוקרה. אף דבר זה מלמד, כי אכן משהו נשתנה בהנהגת המדינה על אף הבעת־האמון, והצפויה בתום הדיון המדיני בכנס מפלגת העבודה.

והשאלה עולה מאליה: מה יהיה טיבה של ההנהגה החדשה בתקופה של מבחנים, שכמותם לא ידעה המדינה מעודה?

אין ספק כי הכירסום שנסמכו בסמכותה של ראש הממשלה, ואין כוונתו לקריאות ה„בוז" של המפגינים ליד בנין „אהל", ביום הדיון במרכז מפלגת העבודה, עלול לתת את אותותיו השליליים בכח עמידתה של הממשלה במבחנים הקשים שלפניה. מבחינה זו אין ערך מהותי להבדלים המסמנים והמשמעותיים בין מסמך־גלילי לבין המסמך החדש, שאם תרצו אפשר לכנותו בשם „מסמך ספיר", שהרי איש חולתו לא יכול היה להגיע את הצמרת להסכים ל„עריכה המפרוזודית" הזאת. אבל ביסודו על דבר לא ה„פרוגרמה", כלשונו של ספיר, תקבע, אלא מי יהיו מבצעיה. ואולי טוב כזה לומר אם לראש הממשלה יותר הכח לגווט את הממשלה לקראת הבאות.

בן־גוריון על „החוש השישי הדרוש למדינאי"

יש כיום אצל רבים נטיה להתרפק על מסנתו של בן־גוריון ועל מופת מנהיגותו. אולי ראוי במצב שנשתרר כיום במדינה — כצב שבו מתרבים סימני מבוכה אחרי ליקוי המאורות הגדול, שפקד את ההנהגה ערב יום־הכיפורים — להעלות „תזוכרת" קטנה כמל המנהיג הגדול השוכב עתה על ערש דוי. בדברו על הכושר לראיית הנולד, שמנהיג אמיתי חייב בו, אמר: „...מי שלא חונן בחוש ששי זה (של ראיית הנולד), מי שאינו מסוגל להבחין ולהרגיש לא רק את הנעשה בעין אלא גם את המתהוה ב ח ב י ו ן ה ע ת י ד, מי שאין לו האינטואיציה המוזרת ל ק ר א ת ה ב א ו ת — אינו ראוי ואינו מוכשר למשמש בהונה מדינאית". את הדברים הללו השמיע בן־גוריון לפני ארבעים שנה (במלאת שנה לרצח ארלוזורוב). אך אקטואליותם לא פגה. בפרשת־הדרכים, שאליה נקלעה המדינה אין, כמדומה, ערך רב ל„משחק הכלים" על מסמכים. השאלה המעסיקה רבים היא אם מסוגלת ההנהגה לעמוד בהתבודדות הקשה, כדיכנה לה המציאות.

התשובה לכך תלויה לא במעט בשאלה אם יהיה בכוחה של גולדה מאיר לכוון אל המאורעות או שתיכנע למצבי־הרוח שפקדו את העם ואת המדינה. איך אמר שם בן־גוריון: „על המדינאי להבין את הנפש האנושי, לדעת למצוא מסילות ללב היחיד וללב הרבים, להטות אותם ואת מעשיהם לקראת המטרות ההיסטוריות, אשר הוצגו בתקופה זו ובתנאים אלו לפני היחיד", משמע, „יש להבין, ללב היחיד וללב הרבים", אך נדרשת גם היכולת „להטות א ו ת ם ו א ת מ ע ש י ה ם". רק הימים הבאים יגידו אם הסכמתה לשינוי של מסמך־גלילי — דרישה, שהיתה גלומה בה כיתה לא מעטה של הסתייגות אם לא כפירה בסמכות הבלעדית שהיתה שמורה לה עד לפני שבועות מספר, שהרי אילולא כפתה רצונה, ספק אם מסמך־גלילי היה בא לעולם ככתבו וכלשונו — רק הימים הבאים יגידו אם מנהיגותה תצטיין כבעבר גם בכושר „להטות את המעשים" לקראת מה שהיא מאמינה שהן המטרות, שהוצגו לנו „בתקופה זו ובתנאים אלו".

ה„אלטרנטיבות" של קיסינג'ר

לא מסמך־גלילי המקורי מנע את השלום ולא „מסמך ספיר" יפרוץ את הדרך לבואו, ולא הכרזתם של „גבולות בטוחים" ב„גבולות בני הגנה" תביא את הגאולה. ככלות הכל, הדבר לא תלוי רק בנו ושר־החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר, היה, מן הסתם, משיב על השאלה אם ישראל הוסיבה לעשות בנסחה מסמך חדש — שהבעייה אינה מסמכים, אלא מה הן האלטרנטיבות?...

אומרים, כי מישהו ניסה ברמז להכחיש באוזני את הדאגה של ממשלת ישראל לעתידו של העם ה י ה ו ד י, ותשובתו של קיסינג'ר — כך מספרים — היתה: הבעייה איננה „א ת נ י ת", אלא מה הן האלטרנטיבות העומדות בפנינו...

עד כה לא הצליח איש להוציא מפיו של קיסינג'ר מה ה„א ל ט ר נ ט י ב ו ת" שלו בשאלה הטריטוריאלית, שהיא ככלות הכל הבעייה המסכמת בסוגיית השלום. שר־החוץ, אבא אבן, בפגישתו האחרונה עמו בוושינגטון לפני כעשרה ימים ניסה להיכנס לשיחה בנושא הטריטוריאלי כדי לעמוד על כוונותיה של וושינגטון, אך תשובתו של קיסינג'ר היתה: אין לנו שום תכניות.

דרושה מנה גדושה של תמימות להניח, כי לוושינגטון, או ביתר דיוק לקיסינג'ר, אין שום תכניות בנושא זה. נכון, אם מדובר במפה משורטטת עד לאחרון הפרטים — אין לו תכניות כאלה. אך איש אינו מאמין כאן, כי לארה"ב אין מושגים מגובשים לגבי מהות הסדר בשאלה „גבולות בני הגנה".

במה נלך לג'נבה?

האם ישראל כבר יודעת עם מה היא הולכת לועידת־ג'נבה בשאלה זו. דיין הבהיר השבוע, כי דעתו לא נשתנתה בכל הנוגע להסדר עם מצרים. העמדה הטריטוריאלית לגבי מצרים שרירה וקיימת: אין בשום פנים לוותר על פיתחת־רפיח. יתירה מזו, כל עוד ייעשו שיחות־השלום — ואלה, כל הכשיור, יימשכו כקצה — על ישראל להשלים, לדעתו, את ק ב י ע ת ה ע ו ב ד ו ת בחבל־רפיח. הוא הדבר לגבי שארם־א־שיח: יש להמשיך את איכלוסו של המקום בהתאם לכל התכניות המקוריות שלפני המלחמה. ישנה לדעת דיין רק שאלה אחת: אם רוסים יהיו מעורבים בצורה כלשהי במסגרת „המפקחים" בהסדר־השלום על־ידי נוכחות פיסית במצרים — חייבת גם ארה"ב להיות נוכחת כ א ן, ועל כך יש להגיע להבנה עם וושינגטון — ל פ נ י שהולכים אל ועידת־השלום.

אשר להסדר עם ירדן — אין דיין רואה עצמו משועבד למפה מסויימת. אם יהיה סיכוי לשלום אמת עם ירדן על בסיס תכנית־אלון (ולפי דעתו אין ירדן מוכנה לשלום גם לא על יסוד תכנית מפוים). אין דיין פוסל מראש, כלשונו, את התכנית הזאת...

ואולם, לדעת דיין אין ממשלת ישראל יכולה לסמוך אלא על עצמה ועם כל הכבוד לד"ר הנרי קיסינג'ר אין הוא מוכן למסור על כתן „הרשאה בלתי תחומה" לשר־החוץ האמריקני בכל הנוגע לאלטרנטיבות שלו. ישראל, טען השבוע שר־הבטחון, אסור לה להיכנע במה שלא צריך להיכנע.

„במה אסור לה להיכנע?" — עד כה היו הדברים פחות או יותר ברורים בממשלה גם אם לא צוירה כמה מלכלת. „חילופי גברים" השבוע במפלגת העבודה מוכיחים, שמעתה שום דבר אינו ברור לגמרי. המבטאת דעתו של דיין גם כיום את דעתה של ראש הממשלה? אין כמעט ספק, כי התשובה לכך היא חיובית. ואכן זהו מבחן־הכח, שראש הממשלה הועמדה בפניו ב פ נ י ם — בטרם תצא להבחנה ההיצונית — שהרי רבים אשר קמו לפתע לערער על מסמך־גלילי התכוונו בעצם ל„...מסמך גולדה".

המאזינים לעצמם

מאת יעקב שרת

באלה הימים, ימי סער ומבחן לישראל ● אני נזכר בבדיחה תבוטה שיש לה גם מוסר השכל ● מעשה בדוקטור שהוזמן לבית חולי רוח ● לבדוק אחד אחד את שוכניו לצורך דיווח ● הוא פתח בשיחה עם אחד ה„מקרים" שלפניו ושקע חיש מהר בויכוח המעניין שהיה לו מימיו ● איש־שיחו היה ממש איש אשכולות ● לשווא ניסה הדוקטור את שיבושו הנפשי לגלות ● עד שמקץ שעה ארוכה, במהלך השיח המעמיק על עניינים ברומו של עולם ● התעייף והציע לנ"ל לשבת על ספה בפינת האולם ● „חלילה וחס!" נשמעה התשובה הפשוטה להפתיע ● „אני איני יכול, יש לי תחת של זכוכית!"

באלה הימים, ימי סער ומבחן לישראל ● אתה נזכר בלי הרף בגיבור הבדיחה ובמוסר ההשכל.

כשאתה שומע סביב סביב יהודים חכמים ● המתווכחים על השלום וגבולותיו לילות כימים ● אינך יכול לא לשאול: „רבותי, במקום להקשיב לעצמכם ● מדוע לא תשתתקו רגע ותאזינו לערבים שכניכם?" ● אך לא. לכל אחד מאתנו פתרון־תחת־זכוכית בדוק והגיוני מכלו ● איך להכין שלום יציב וצודק ונפלא במזרח התיכון כולו ● (שלום כיצמח, ראו זה פלא, דווקא מתוך המלחמה ● אך ורק מפני שליונים, להם בלבד, נתגלה שהמלחמה אינה פותרת דבר ובכלל היא תופעה איומה) ● והוא מלא מרץ ויוזמות לפרסם דעתו, לחתום על עצומות ולשכנע ● את מי? את הערבים? מה פתאום? היש בהם מקשיב ושומע? ●

כל זאת — כשסאדאת אומר באלדיר כי „כל רגע צפויים להתחדש הקרבות" ● כי „מלחמת אוקטובר היתה רק ניצוץ והמאבק יימשך דורות" ● כל זאת — כשחיר המלחמה המצרי אומר לבכיר שבריו ● כי מדי לילה נולדת בארצו רבבה ולא איכפת לו לכלותה למחרת במלחמה נגדנו ● כל זאת — כשכבר החלה מלחמת ההתשה ● ופעילות המחבלים התעוררה והתחדשה.

אז מה יהיה? הערבים הנחרצים ולא היהודים המפגינים אחורי־זכוכית יכתיבו את המהלכים ● וכל בעלי החלומות היפים על גבולות־בטוחים־יתקבלו־על־דעת־אויבינו־לשעבר יתגלו שוב ושוב כמגוחכים ● כן, הערבים האלה אפילו יכפו עלינו סוף סוף הנהגה מדינית ותבאית רעננה (והיא קיימת ויכבה) ● הנהגה שאם ה י א תגיד לנו כי בדורנו פשוט אין פתרון לסכסוך הישראלי ערבי, ומלחמת יום־הכיפורים היא רק ניצוץ, והמאבק יימשך מי־יודע־כמה — נקבל אותה כ א מ י נ ה.

שום יונה, שמאלן או תבוסתן עוד לא הצליח לרבע בשלום את מעגל הקסמים של הסכסוך העקרוני במהותו ● אדרבה, רק הסכיכו אותו לשבת מול ערבי ייצוגי ולהשיג שלום וכבר יתגלו אחורי־זכוכיתו ● מול הסיכוי המרגיז להפוך את ישראל לגיטו יהודי נוסח דמשק הבירה ● יהפוך כל מוכה רגשות־אשמה ומתעב־שטחים לנץ איום ונורא.

חמש עשרה פעם „שלום" ●

כך „נתבשל" מיסמך י"ד הסעיפים שהובא השבוע לישיבת מרכז מפלגת העבודה. — מה נאמר בדלתיים הסגורות

מאת משה מייזלס

כשקירבה שעת כינוס מרכז מפלגת העבודה, שחבריו ציפו בדריכות לתוצאת דיוני 15 מראשי המפלגה על מצע מדיני חדש, בירכה ועדת ניסוח מצומצמת בראשותו של ח"כ חיים צדוק ובהרכב השרים פנחס ספיר, אבא אבן, ישראל גלילי, ח"כ גד יעקבי וח"כ אהרן ידלין על המוגמר.

אחרי דיונים ארוכים, ויכוחים ושינויים ניסוחיים, [illegible] ברוח טובה, אך לפתע עלה על „מוקש". השר ישראל גלילי העלה הצעה לכלול במיסמך הסופי גם סעיף על ההתנחלות, ונתמך בכך על־ידי ח"כ גד יעקבי. השרים פנחס ספיר ואבא אבן חלקו. מה זה שייך — שאלו — מדוע צריך להכניס סעיף שאין לו כל הקשר עם הנאמר במיסמך ועם המצב הקיים? כשלא יכלו להגיע לעמק השווה הועברה ההכרעה למליאת הועדה.

היה זה הסעיף היחיד, שנתגלה בו קרע בדיון בועדת הניסוח. הוויכוח נמשך במליאת הועדה. הקריב משה דיין ושמעון פרס והתייצבו מאחורי הצעתו להכליל סעיף זה במצע, הם טענו, כי ביחוד שמדובר במיסמך על צרכי־הבטחון ועל אופי הגבולות, כלומר, בקביעה שלא נחזור לגבולות 4 ביוני, יש לדבר גם על ההתנחלות כחלק בלתי־נפרד של מדיניות ישראל.

גם ח"כ משה כרמל הביע דעה דומה, אך פנחס ספיר, אבא אבן ויהושע רבינוביץ עמדו על שלהם: „לא שייך", טענו.

לבסוף, על מנת להציל את שלמות המיסמך, הסכימו הכל לניסוח־פשרה המדבר על המשך וביצור של התיישבות והתנחלות (בלי להזכיר כלל את השטחים) בהתאם להחלטות שיתקבלו על־ידי הממשלה מ פ ע ם ל פ ע ם, תוך מתן עדיפות לשיקולי הבטחון.

לניסוח סופי זה יכלו להסכים גם פנחס ספיר ואבא אבן, וגם התנגדותו של יהושע רבינוביץ נחלשה.

בישול במטבח המזכ"ל

ה„בישול" של מיסמך מדיני בן י"ד סעיפים הוכן עוד בטרם התכנסו החמישה־עשר ב„מטבחו" של מזכ"ל מפלגת העבודה ברחוב הירקון 110 (אחד המשתתפים הגדירו כ„קילומטר 110 שלנו"). תחילה ישבו פנחס ספיר ואבא אבן והכינו טיוטה. זו נמסרה לישראל גלילי והוא נועץ במשה דיין ובשמעון פרס.

לישיבה זו כבר הגיע ישראל גלילי מצויד בטיוטה משלו על המבוא, ההתנחלות והמדינה הירדנית־פלשתינאית. אבא אבן הגיש טיוטה משלו בענין מדיניות השלום ועידת שלום. וגד יעקבי הכין טיוטה בשאלות הבטחון והגבולות בני הגנה. הניסוחים נקראו והחל ויכוח כללי.

פנחס ספיר ואבא אבן הדגישו, כי צריך להיות ברור שמדובר בעקרונות למצע שיקשר את הלקחים המסקנות המתחייבים מנסיבות המלחמה, ותוצאותיה והשגת השלום כיעד מרכזי. שר החוץ אמר, כי לקראת הליכתנו לועידה שלום צריך להבהיר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי פנינו לשלום. אין מתעלמים מהסיכונים שבהליכה זו, אך צריך להציג עמדתנו ברוח חיובית, תכיר אמרנו, כי אנו מייחלים לרגע שבו יסכימו הערבים לשלום, וכשתגיע יש להגדירו במיסמך כיעד מרכזי וכמאורע רב־ערך הנושא עמו סיכוי לתמורה גדולה ביחסי ישראל ומדינות־ערב. פנחס ספיר טען, כי יש לייחד לחתירת ישראל לשלום משקל עיקרי במצע.

שר הבטחון משה דיין היה מסויג במקצת. לדעתו על המיסמך להציג תפישה של שלום בלא ולא פחות ממנו: „אם הולכים לועידת־שלום אסור להציג קו מינימלי כבר לפני שהמו"מ מתנהל".

החל ויכוח על הדגשים והעדיפויות. פנחס ספיר, אבא אבן, יגאל אלון, חיים צדוק ויהושע רבינוביץ טענו, כי ההדגש צריך להיות על השלום. הולכים לועידת שלום — אמרו — וצריך להציג את עניין השלום באופן חיובי. יש ניסוחים לימי מלחמה ויש ניסוחים לימי שלום. על אף החששות והסיכונים צריך להבליט את הסיכויים להצלחת המו"מ לשלום.

מסמך גלילי — יוק

משה דיין, שמעון פרס וגד יעקבי לא ערערו על כך, אך טענו כי עם זאת יש להדגיש את ההעצמות הבטחוניות, את הצורך בגבולות בני־הגנה במקרה של פשרות טריטוריאליות ואת ההתנחלות.

אשר למיסמך גלילי ו„התורה שבעל־פה" הסכימו הכל כי הם מלהזכיר. אין מבטלים ואין מאשרים. אחד המשתתפים אמר: „לא עוסקים כעת בעניני העבר אלא בנושאים אקטואליים לקראת אפשרות של מו"מ ומאבק מדיני". ואם במה מדובר, הבינו גם יוזמי מיסמך גלילי, כי המיועד אינו בכל לדיון מחודש במדיניות בשטחים.

בוועדה המצומצמת התנהל ויכוח אם להזכיר שוב במצע, כי אין חזרה לקוי 4 ביוני. דבר העלול לקבוע מראש עמדתנו לקראת המו"מ ולתת מקום לפרשנויות שונות. פנחס ספיר ואבא אבן הסכימו לכלול פיסקה זו, אך כדי להרגיע את הערבים [illegible] כי הסדרי־ביניים עשוי ליהפך להסדר סופי, נכלל ביוזמתם סעיף במצע האומר, כי עד הסכם השלום תקיים ישראל את הפסקת־האש וכן הסדרי־ביניים שיוסכם עליהם בין ישראל ובין שכנותיה, ה ס ד ר י ם א ר ע י י ם בדרך לשלום.

פנחס ספיר ואבא אבן הביעו תהמב גם על הסעיף במצע בדבר חתירת ישראל להסכם שלום שיבטיח שמירת אפיה היהודי של מדינת ישראל למען הגשמת יעודה הציוני, וכוונתם בכך לגבי עתיד הגבולות השטחים היתה ברורה.

15 ראשי מפלגת העבודה הזכירו 15 פעם את המלה שלום במיסמך החדש כדי להבליט כי גם היום, למחרת הבלהה, שואף עם ישראל לחתור ביותר שאת לקידום השלום. אך משה דיין ושמעון פרס וגד יעקבי ביקשו „לאזן" את היעד המרכזי של השגת השלום בקביעה, כי צרכי הבטחון חייבים לעמוד במרכז דאגותיה של המדינה, וכי עוצמתו של צה"ל היא תנאי ראשוני לביצור הבטחון ולהשגת השלום.

לא השתנה דבר

החידוש העיקרי במיסמך הוא הזכרת הערבים הפלשתינאים. עד כה היתה התנגדות מוצהרת בצמרת המפלגה, לרבות ראש הממשלה, להזכיר ישות פלשתינאית במיסמך רשמי של המפלגה. גם כאן טען אבא אבן, שאי־אפשר להתעלם מן המציאות ונתמך על־ידי ח"כ חיים צדוק.

ישראל גלילי הביע התנגדות לכלול כוונה זו ובהקבלה הנוסחה המקובלת, כי ישראל שוללת הקמת מדינה ערבית פלשתינאית נפרדת נוספת ממערב לירדן, אך נכללה בשתנה של אבא אבן, כי במדינה הירדנית־פלשתינאית הסכנה תוכל לבוא לכלל ביטוי הזהות העצמית של הערבים הפלשתינאים הירדנים תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל.

כשהובאו חברי הועדה המצומצמת את הטיוטה המוסכמת שלהם לפני מליאת הועדה, נשאר במחלוקת רק סעיף ההתנחלות. פנחס ספיר ואבא אבן הסכימו להכליל רק אם יובן כהוכו, כי מדובר בהתנחלות לפי שיקולים וצרכים בטחוניים. לבסוף נתקבל המיסמך כ„עיסקה־חבילה" פה אחד. כולם יצאו מרוצים מן ה„מטבח" אחרי דיון של־בישול כתבע קשוה.

הסביר אחד המשתתפים בסיפוח, שאינו נמנה עם מחנה הניצים או היונים: „הוי מיסמך כתוב שאפשר לפרשו בעל־פה לכאן או לכאן". טען אחד הניצים: „בעצם לא השתנה דבר ולא בוטל דבר. זה מיסמך המתחייב לקראת הליכה לועידה שלום". ואילו אחד היונים הטעים: „יקובל, כי המיסמך הנוכחי מחייב, וזה המיסמך האחרון. בכמה שנים היה מקובל במפלגה, שבדרך כלל ניסח חבר אחד את רוב המיסמכים. הפעם נכתבו גם סידורי הניסוח במפלגה, והפעם נכתב המיסמך בצורה קולקטיבית".

תודה לעם היהודי

בגמר ה„בישול" כינסה ישיבת מפלגת העבודה, שבה נעשה נסיון להביא את המיסמך לאישור לפני הבאתו למרכז. כשקרא מזכיר המפלגה אהרון ידלין את נוסח המיסמך, צעק לעברו יצחק בן־אהרון: „אין צורך לקרוא אותו לצנורי".

מזכ"ל ההסתדרות [illegible] אמרה זכות שצריך לקרוא אותה. יצחק בן־אהרן הסביר, כי אין טעם לקרוא לפני הליכה למיסמך שהוכן ברגע האחרון רק על־מנת לצאת ידי חובה ולהביא אותו כאילו לאישור הלישכה. יש להעבירו ישר אל המרכז.

כשהגיעו חברי ועדת ה־15 לישיבת הלשכה, מסרו לראש הממשלה גולדה מאיר את המיסמך לקריאה. היא עיינה בו בשתיקה. אם כי ללא ספק נמסרו לה פרטים על הכל כבר לפני כן, [illegible].

ראש הממשלה ביקשה רק תיקון אחד — להביע במיסמך את הכרת ישראל על התגייסות העם היהודי בכל התפוצות לעזרת מדינת ישראל. בלהט הדיבור על שתורה לשלום, גבולות בני־הגנה והקמת מדינה ירדנית־פלשתינאית, ממערב לירדן שכחו חברי הועדה להביע תודה לעם היהודי בתפוצות...

מתתיהו פלד

תפיסות צ[illegible] וכשרונות צ[illegible]

[illegible]

מתתיהו פלד

תפיסות צבאיות וכשרונות צבאיים

אירועי מלחמת יום הכיפורים וכל אשר קדם לה מהוים כבר עתה נושא לבדיקה, תחקירים, וחקירה. ניתן ללא קושי רב לסמן בקווים כלליים משגים בשיטות, טעויות בשיקול, אך הרבה יותר קשה להסיק מסקנות, או להחליט כיצד לתקן את העיוותים; כיצד למנוע בעתיד אותם משגים וטעויות.

איש לא יחלוק, כי הסקת מסקנות אופרטיביות, היינו, ציון הדברים המחייבים שיש לעשותם בעתיד, אינה מן הדברים שאפשר להגיע אליהם כלאחר יד, כמובן יוצא המובן מאליו מיד לאחר שהמשגה או הטעות צויינה. לפיכך בוודאי שמח כל אחד לשמוע, כי צה"ל החל במערכת התחקירים, שהם אמנם יבוצעו ברוח חיפוש האמת והדבקות המקצועית שאיפיינו את תחקיריו בעבר, יבהירו לא רק מה היה רע בעבר אלא גם מה יש לעשות בעתיד.

באותה סיבה נתקבל גם מינויה של ועדת החקירה בראשותו של נשיא בית המשפט העליון בשביעות רצון כללית, למרות ההגבלות המעוררות ספקות ביחס להיקף חקירתה.

אולם מתברר יותר ויותר, כי יש אנשים שכל התהליך הזה מסובך מדי בשבילם, וכנראה גם ממושך. לגביהם לא רק ברור מה היו הכשלים על פרטי פרטיהם, אלא גם המסקנות האופרטיביות ידועות להם כמעט באופן אוטומאטי. כך ראינו, למשל, כי שר האוצר מר ספיר, שאת מרבית זמנו בימי המלחמה עשה בעבודה ברוכה וחשובה של איסוף כספים בחו"ל, הזדרז בתוך הקרבות לעלות לרמת הגולן ולהודיע לתושביה היהודים המבוהלים, שעכשיו ברור לו כי יש צורך דחוף בהקמת מרכז עירוני בגולן, וזאת כ„לקח" של מלחמת יום הכיפורים.

אחריו הזדרז המזכיר השר גבתי, שהודיע כי לקח המלחמה לגביו הוא שיש לדבוק בתוכנית הכפלת האוכלוסיה היהודית בגולן ולגבעת לביצוע הבידי. לשר פרס יש לקחים אחרים, כפי שכבר הספיק להודיע לציבור תושבים בחו"ל, ובאמצעותם גם לתושבי הארץ, למד מן המלחמה כי מה שחסר לנו לבטחון סופי ומכריע היו מספר ערי-מבצר על הגבולות — גבולות הפסקת-האש של 1967, כמובן — שיהיו מאוכלסות אנשי מילואים.

מר פרס למד, כי אותן שלוש או ארבע שעות נסיעה הדרושות בדרך כלל לאיש מילואים להגיע מביתו אל יחידתו הן שחסרו לנו ועמדו בינינו לבין הנצחון. לכן, אם נקים ערים בזורות, ערי מילואים, בקרבה מהסוי הגבול, יחסך חלק ניכר משלוש או ארבע השעות הגורליות הללו, ושוב יהיו כוחותינו ערוכים למלחמה כפי שצריך.

יש להניח, כי אחת הערים הללו בוודאי תהיה „ימית" חסרת המזל, ואז, תוך עשר או עשרים שנה יהיו בה מספיק תושבים אולי לאייש חטיבה או שתיים, וניהול המערכות בעתיד הרחוק במרחבי סיני יהיה הרבה יותר נוח. גם הערים האחרות, שתוקמנה כמובן במקום שבו אין בו כל יחוד לישוב כלשהו, ובניינן ופיתוחן יימשכו שנים רבות, יסייעו באותו אופן לניהול מערכותינו בעתיד.

על תכניות כאלה הדומות לחזון כבר נאמר: „חכמות בחוץ תרונה".

*

אולם כל זאת ניתן ליחס למין הרגל גרוע שפשה אצלנו במרוצת שש השנים האחרונות, שכל אדם הרוצה כי תינתן תשומת-לב לדעותיו, מלביש אותן מחלצות של נימוקים בטחוניים, ואז, לפתע הוא עצמו משוכנע כי דבריו ראויים להאמר. וזהי רעה חולה שפשתה בקרבנו, והיא עצמה חייבת לעבור בחינה מחודשת. אך יש להניח כי המסקנה האופרטיבית מרעה חולה זו תהיה פשוטה בתכלית: יאמר נא כל איש את אשר בלבבו במילים השייכות לנושא דבריו, ואל יקשט דבריו בנימוקי בטחון מנופחים או מסולפים. על אי כנות זו, על הענדת פנים זו, נענשים כולנו בעצם הימים האלה, ודי לנו בכך.

אילו היו הדברים הללו קשורים רק לדבריהם והכרזותיהם של פוליטיקאים מקצועיים, כי אז אפשר היה לקבוע כי הלקחים והמסקנות לא יהוו ענין מסובך ביותר. אך לדאבוננו, רואים אנו כי שוב פעם מנסים אנשי צבא מקצועיים ללכת בעניינים אלה שלובי-זרוע עם הפוליטיקאים כפי שהרגלו כאן פשט נגע הפוליטיזציה בצבא.

כך קרה, שנתבשרנו מפי קצין בכיר בפיקוד צפון, כי הלקח של פיקוד צפון ממלחמת יום הכיפורים הוא זה שיש להכפיל את האוכלוסיה היהודית בגולן ואף לבצרה כהלכה בביצורים עזים, שבהם ישולבו כל השירותים הציבוריים החיוניים, ושבהם תוכל להתארגן ההגנה המרחבית. אך על דברים אלה מותר לאמר כי הם מעוררים פליאה מיוחדת במינה. אין ספק, שלפיקוד צפון יש הרבה חומר למחשבה וללימוד לאחר מלחמת יום הכיפורים. מרבית רמת הגולן נפלה בידי האויב תוך שתי היממות הראשונות של המלחמה עקב העדר כוחות שלנו בקו החזית. ברמה לא היה „קו ברלב" במובן המוכר בחזית התעלה, ולכן לא היה מקום אפילו לאותה אשליה המרה שהרדימה את הפיקוד בדרום. בחזית הגולן גם לא היה מעולם אותו „עומק אסטרטגי" שתרם כה רבות לשיבוש המחשבה הצבאית והלוגית שלנו בדרום.

על מה, אם כן, התבססה אותה שאננות שאיפשרה לאויב להעמיק להחדיר כל כך לעומק השטח ולהחזיק בידינו בבהירות כזו? יש להניח, כי ועדת החקירה תעסוק בסוגיה זו ולא נגשה לנתח בעיה זו כרגע. אך אם שומעים אנו, כי מסקנת פיקוד צפון בענין זה תואמת כל כך את מסקנותיהם של השרים ספיר וגבתי, שנתפרסמו ימים ספורים לאחר שוך הקרבות, חייבים אנו לפחות להביע תמיהה על איכותו זו של הצד הצבאי בהפקת לקחים.

מדוע זה היה דרוש לפיקוד צפון חודש ימים כמעט, כדי להבין את שהבינו אזרחים בלתי-מקצועיים מייד לבחירת המלחמה? ואולי לא היינו זקוקים כלל למלחמה, כדי להסיק לקחים אלה שהיו מצויים בתיקי מחלקת ההתיישבות עוד לפני המלחמה?

כי אם באמת צריך לשייך לקחים אלה לגבית המלחמה, הלא מותר קודם כל לשאול מה היה חלקה של ההגנה המרחבית בה, ומה ניתן ללמוד בכך? האמנם מנית מישהו בפיקוד צפון, כי דגניה או נגבה של מלחמת השחרור הן הדוגמה לתפקידי הישובים במלחמה הכוללת של ימינו ושל העתיד? האם טרח לבדוק באותו פיקוד, כי במהלך עשרים וחמש שנים גם על מושג ההגנה המרחבית עברה התפתחות מסויימת?

אולי היה קשה לדון ברצינות בשאלה זו לפני אוקטובר השנה, שכן אז שררה הרגשה כי כל הדיון אינו לענין. אז ידעו הכל, כי הערבים לא יתקפו לפחות בעשר השנים הקרובות, ולכן די לה לתפישת ההגנה המרחבית שהיא מעניקה לחסידי הסיפוח הזוחל נימוק „בטחוני" כלשהו למעשיהם.

אך עכשיו אי-אפשר עוד להתל באנשים ובגורלם. עכשיו הוכבנו בלקח קרבות המחייב עיון מעמיק וכן, על יסוד לקח זה אי-אפשר כלל להבין את ההצעה לפתוח במפעל של הקמת ביצורים בישובי רמת הגולן כאילו לא למדנו לקח כלשהו בפרשת ביצורים.

איננו יודע אם התוכנית כבר הוצגה לפני הכנסת או אחת מועדותיה, ואם ידוע לנבחרי העם באילו סכומים מדובר פה. אך אם נחשוב כי בכל ישוב יושקע סכום שלא יעלה על מה שהושקע בבניית אחד המעוזים בחזית התעלה, ואם נניח כי מדובר בתוכנית של עשרים ישובים, הרי לפנינו כעשרים „מעוזים" של „קו ברלב", שמחירם, על פי מחירי 1971, כמיליארד לירות.

האם לא מותר לשאול בימים אלה, שבהם נתבע הציבור לשלם ולתרום על מנת למלא את קופת המדינה הריקה ממיטב כספו, מהי התמורה הצפויה מהשקעה נוספת זו למסורות כאלה? האמנם מאחורי הרפתקה זו חייבים אנו להבחין בכושר הניתוח והלימוד של צה"ל ממלחמותיו? אני מאמין, שהתשובה היא שלילית, שאם לא כן אין כלל לדעת מה עוד עלול צה"ל ללמוד תוך כדי תהליך ניתוח לקחי המלחמה.

*

אך לא רק בתחום זה של השקעה בתשתית בטחונית מתעוררות תמיהות למראה פעולות הקשורות בבישורין לנסיון המלחמה. תחום אחר המעורר ספקות קשים הוא תחום הפוליטיזציה של סגל הפיקוד הבכיר של צה"ל.

אין טעם לחזור עתה על דברים שנאמרו ברבים, על-ידי רבים, מאז פסע חיים ברלב מלשכת הרמטכ"ל אל לשכת שר המסחר והתעשיה. אלא, כזכור, בפרוץ המלחמה התברר, כעדותו של ברלב עצמו, נתבקש השר ברלב לעלות צפונה, לבחון את המצב ולדווח.

זו פרוצדורה בלתי-שגרתית מאוד, כמובן. ימים אחדים אחר-כך החליטה הממשלה כולה, כי על השר ברלב לרדת דרומה על מנת לסייע בניהול המערכה בחזית זו.

הרמטכ"ל כבר אמר בפומבי, כי לדעתו אין בכל זה כדי להעמיד בסימן שאלה את מדיניות המינויים שלו בשנתיים האחרונות. אלא שיש בכל זאת להניח, כי גם נושא זה יבדק ויחקר על-ידי אותם גופים העוסקים בכך, שכן שאלת הפוליטיזציה של הצבא בוודאי מוזכרת ועולה מכאן.

אולי היה מקום להאמין כי שאלה זו, כרבות אחרות, תיחקר במסגרת החקירות המתנהלות עכשיו, ועד שיוסקו המסקנות האופרטיביות לא ייעשה דבר בעניין זה. אך כפי שראינו בדוגמה הקודמת ביחס להגנה המרחבית, דווקא המדינאים שלנו, שהיו חייבים להוכיח מידה מרובה של רגישות בעניינים שבגללם חלה הידרדרות מדאיגה במערכת הבטחון, טורחים להפגין אותה מידה של קהות חושים והעדר הבנה למה שהם עצמם עוללו.

כך ראינו, שעל מנת לא לאבד מה שנראה בעיניהם כיתרון של ימי בחירות עסקו הללו בשבועות האחרונים בשאלה איך להוסיף ולאפשר למדינאים לשרת כאנשי צבא, ואיך לאפשר לאנשי צבא להוסיף ולהיות מדינאים.

על תוצאות התופעה שמפקדים בכירים בחזית מוסיפים להיות מדינאים יודע עתה כל אחד המסוגל לשנן את השמות אריק שרון וחיים ברלב, אך את הלקח מתופעה פסולה ומסוכנת זו אין המדינאים שלנו מסוגלים להפיק.

ובכל זאת, אפשר היה לצפות מבני דורי הצבא גילוי מידה של אחריות לאומית, גם כשהדבר אינו עולה בקנה אחד עם העניין המפלגתי הצר.

אם המוצא מן הסבך הקשה כלי הוכח הליכונו כנהגי העם יש אולי לראות בהחלטה של אריק שרון, כי מסר כי אם לא יוכל להיות מועמד לכנסת תוך כדי המשכת שירותו הצבאי, יפסיק לשרת בצבא ויצא מן הרשימה של מועמדי מפלגתו. אמנם, אין בהודעה זו משום להיות צבא הרעיון של שריה כמדינאים בתפקידי פיקוד בכירים אך לכעמה, כך יש לקוות, עוצרה אותנו הודעתו מן הסכנה שבדבר. כי אם לא יהיה הוא מועמד לכנסת, הרי שהבעיה נפתרה למעשה, ויהיה בכך להקל על הורדת

(סוף בעמוד הבא)

הידענים - לדגל!

אני.
אני תמיד.
אני תמיד אמרתי.
אני תמיד אמרתי שדיין.
אני תמיד אמרתי שדיין צריך.
אני תמיד אמרתי שדיין צריך להיות.
אני תמיד אמרתי שדיין צריך להיות בראש.
אני תמיד אמרתי שדיין צריך להיות זהיר.
אני תמיד אמרתי שדיין צריך להיות האחראי.
אני תמיד אמרתי שדיין צריך להיות בחוץ.
אני תמיד אמרתי שדיין צריך להיות.
אני תמיד אמרתי שדיין צריך.
אני תמיד אמרתי שדיין.
אני תמיד אמרתי.
אני תמיד.
אני.
אני.
אני.
אני.
אני.
אני.

זאב.

הסופר סול בלו במכתב ל„לה מונד":

האם אין תרבות צרפת אלא מוצר "יצוא כמו גבינה, בושם ונשק?

מאת ב. חנוך

שוב עומדים אנחנו מול שתיקת העולם הנאור. מדינות ערב, בחסותה הגלויה ובעזרתה הבלתי-מוגבלת של האימפריה הסובייטית, תקפו את מדינת ישראל בעצם יום-הכיפורים והרוב הגדול של „אנשי הרוח" באירופה ובאמריקה שתק. לא נערכו מצעדי-מחאה, לא הוקעו התוקפנים. דינה של ישראל לא היה דין וייטנאם, ביאפרה ובנגלדש. מעולם לא היתה ברית הדוקה כל-כך בין אנשי-הרוח לבין האינטרסים של הנפט, הבורסה ויצרני-הנשק.

והיו כמה יוצאים מן הכלל. סופרי ישראל — באורח אישי או באמצעות אגודת הסופרים ופא"ן — קיבלו מכתבי הזדהות מאגודות אחדות, מכמה סופרים יהודיים שהם גם ראשי ארגוני סופרים בארצותיהם. (ראה מכתבו של הרמאן קסטן ב„על ספרות ד'אמנות" היום). בראיון ברדיו המערב-גרמני חזר והכליל היינריך בל את תמיכתו בקיום קונגרס פא"ן בירושלים. בבריטניה פרסמה קבוצה קטנה של סופרים (בהם הרולד פינטר ואלן סיליטו) מכתב ב„טיימס". דירנמאט היה אחד היחידים מבין הלא-יהודים שנתן ביטוי עז ליחסו לישראל.

מן הצדק להוסיף, כי לפי מה שנמסר לנו ממרכז פא"ן בישראל לא הודיע אפילו אחד מבין כשלושים-וחמשה מרכזים שכבר הבטיחו להשתתף על ביטול. אדרבה, כמה מרכזים ואישים שבו והדגישו כי יבואו לירושלים במועד החדש. יש מקום לסיפוק מסויים מגילוי זה.

מכל מקום, במציאות זו יש ענין מיוחד במכתבו של הסופר היהודי-אמריקני הגדול, סול בלו, למערכת „לה מונד" בפאריס. בימים אלה הגיע לידינו הנוסח האנגלי המקורי של המכתב הזה שנשלח ב-15 באוקטובר, בעצם המלחמה. כן שלח סול בלו מכתב לפא"ן בישראל, בו הוא שב ומבטא את יחסו העמוק לישראל וחוזר על הבטחתו להשתתף בקונגרס כאחד מאורחי-הכבוד וראשי המרצים. להלן נוסח המכתב:

„צרפת היא שהחלה בשלהי המאה הי"ט בשיחרורם המדיני של יהודי אירופה. בזמננו אנו, כנגד זה, ניכר בעמדה הצרפתית כלפי היהודים, למרבה הכאב, יותר מכיוון אחד. המאה נפתחה בפרשת דרייפוס. בשנות הארבעים היתה וישי. וכעת ישנה ממשלת פומפידו, אשר תוך הפגנה קלה של נייטראליות ואובייקטיביות, התייצבה לימין הערבים במלחמה מכוכחת.

„היא מתחברת, מבחינה מדינית, אל כל אויבי ישראל, ואפילו אל הדמאגוגים האפריקנים והאסיינים המשונים ביותר, בעוד היא שמה בפי מסייה מישל זובר את המלים: ‚צרפת היתה מאז ומעולם בעד הסדר של שלום בדרכי משא-ומתן'.

„באותה הצהרה מופלאה עצמה שואל מסייה זובר: ‚האם הנסיון לנסות ולשוב הביתה הוא בהכרח תוקפנות בלתי-צפויה'?

„‚ביתה' בהקשר זה היא מלה מוזרה. נוסף על כך, האם הולך מישהו ‚הביתה' עם טאנקים רוסיים ועם מטוסים רוסיים והצרפתיים?

סול בלו

„מעיני מסייה זובר לא נעלמה החלטת מועצת הבטחון מן ה-22 בנובמבר, 1967, המחייבת את ישראל, מצרים וסוריה. זו קראה להסכם שלום, אשר בעקבותיו תיסוג ישראל לגבולות „בטוחים ומוסכמים". אם תנוצח ישראל במלחמה ע"י הקואליציה של מצרים, סוריה, מיליארדרים-של-נפט והרוסים, מה תעשה צרפת להגנת החיים והחרות בישראל?

„הכל מבינים שיש כאן שתי שאלות. הראשונה היא שאלת הצדק לערבים, השנייה היא של חורבן ליהודים.

„גם בעניין זה ישנן שתי מסורות צרפתיות. זו של צרפת המהפכנית מצד אחד וזו של האנטישמיות הצרפתית מצד אחר. אנטישמיות זו היתה מצויה אפילו בקרב הנאורים של המאה הי"ח ובקרב הוגי-הדעות המהפכניים בצרפת במאה הי"ט. איזו משתי המסורות תגבר? אילו היתה ישראל לא מדינה יהודית, כי אם מדינה דמוקרטית קטנה ושחורה אשר הותקפה בעת ובעונה אחת על ידי שש משכנותיה בתמיכתה המלאה של מעצמה אימפריאליסטית גדולה, כשכל אלה מאיימים עליה בחיסול, כיצד היתה צרפת מגיבה?

„שום אדם שחי במהלכם של חמישה עשורים במאה הזאת לא יזדעזע על נקלה ממעשיהם ומדיבוריהם של פוליטיקאים. עם זאת, נוכח המאמר בעתונות הצרפתית והמתרחש בקאבארט חסר-הלב בפאריס, אני מתרשם מהעליה בציניות המדינית בצרפת.

„יש אומרים, כי איוולת היא לצפות מממשלה שתכיר בחובתה כלפי המסורות הנעלות ביותר של תרבותה-היא, וכי ה‚סחר-מכר' של המדיניות הבינלאומית מחייבת שיטות חדישות. אך מדוע לא תביא צרפת במניין את העובדה, שישראל היא מדינה דמוקרטית, בשעה שמדינות ערב הן מדינות של דיכוי, מוכות שנאת-זרים, פיאודאליות?

„כלום אין לממשלת צרפת שום נאמנות כלפי החופש והשוויון, כלפי מה שהוא מעלה בתרבות צרפת? ושמא יהא עלינו — מחוצה לה — להגיע לכלל דעה שאותה תרבות אינה אלא עוד מוצר יצוא אחד, כמו היין והגבינה והבשמים והנשק?"

אבא אבן, העתונות וקצת חשבון נפש עתונאי

מאת אלחנן קרמר

חשבון הנפש הנוקב המתחייב ממלחמת יום הכיפורים, מן הראוי שלא יפסח גם עלינו העתונאים. שמא גם לנו חלק באחריות למחדלי ערב-המלחמה. שמא מעלנו בתפקידנו ככלבי-שמירה של הציבור, נתפתינו לקבל כפשרטם את דברי השליטים ואנשי הרשות, לא עמדנו על זכותנו-חובתנו להציץ אל מאחורי הפרגוד ולגלות מה שהם מבקשים לכסות וסייענו בכך להרדמת ערנותו של הציבור.

נושא זה של יחסי העתונות ומוסדות השלטון עמד במרכז הרצאה שנשא שר החוץ אבא אבן בועידה האחרונה של המכון הבינלאומי לעתונות שנתכנס בקיץ שעבר בירושלים, ודבריו מוסיפים לעורר הדים-ערעורים בפרסומי המכון עד היום הזה.

מר אבן קרא בין השאר לעתונאים בעולם לדון באפשרות שהעתונות תקבל על עצמה הגבלות מרצון לגבי פירסומים שונים. הוא טען כי „הזכות לדעת הכל ולהגיד הכל עלולה בנסיבות מסויימות ליהפך לגורם מכרע נגד התפייסות בינלאומית ושלום בינלאומי. כיום לא ניתן לקיים שוב את הבירורים המוקדמים לקיום דיאלוג בינלאומי מבלי שהללו יהיו נתונים ללחצים, לריסונים ולפיתויים של הפירסום".

האם שלום ווייטנאם הוא תוצאה של תרגיל בחשאיות?

הוא טען, כי מאמץ הסיום בדרום-מזרח אסיה, שהוביל לחתימת הסכם הפסקת האש בדרום וייטנאם נתאפשר הודות לתרגיל מוצלח בחשאיות, ואלמלא הצליח קיסינג'ר לבצע את משימתו בפאריס מבלי שהדבר נודע בציבור, יתכן כי המלחמה הטראגית היתה נמשכת עד היום הזה. מר אבן דיבר על וייטנאם, אך במרומז התכוון לשלום באזורנו.

לדעתו של מר אבן יש למצוא דרך להגן על חשאיות דיונים מעין אלה לא בדרך הצנזורה והכפיה אלא על-ידי מאמץ להבנה הדדית.

ראשון המסתייגים מדברי אבא אבן היה סגן הנשיא של חברת השידור האמריקנית „סי.בי.אס.", ויליאם סמול. בדברו בועידה על חלקה של העתונות האמריקנית בחשיפת שערוריית ווטרגייט, חלק על השקפת שר החוץ כי השיחות החשאיות בפאריס הוליכו לסיום מלחמת וייטנאם. אלמלא החשאיות — אמר — היתה המלחמה מסתיימת הרבה יותר מוקדם.

ביתר הרחבה הגיב על דברי אבא אבן נילס גורלונד, העורך הראשי של העתון הדני „ברלינגסקה טידנדה", בחוברת ספטמבר-אוקטובר של בטאון המכון „אי.פי.אי. רפורט": „האזנתי לדברי אבא אבן בתשומת לב ובצער — כתב — דומה כי הוא ביקש שנאמין שאילו היתה בידו ההכרעה בין ממשלה בלי עתונים לבין עתונים בלי ממשלה, היה מעדיף בלא היסוס את האפשרות הראשונה, כי אז היה שלום עלי אדמות לעובדה קיימת, השלום בצורת התיכון היה נהפך לאפשרות בתחום השגתם של כמה דיפלומטים נבחרים בעלי כשרון של אבא אבן (אם ניתן למצוא כ-אלה).

„אבל מובן כי למעשה לא היה מכריע כך. למעשה לא היה מעדיף להישאר בלי עתונות. הרי אין איש בדיפלומטיה הבינלאומית שהשכיל כמוהו להשתמש באמצעי התקשורת בחברה הפתוחה לצרכי מטרותיו הפוליטיות. הרי אין לו מתחרה בכשרונו להציג את עמדתו בצורה נרחבת ומשכנעת, בהגיון מושלם, מבלי לגלות לעולם כמה הוא חושב באמת". נילס גורלונד דוחה את טענתו של מר אבן כי הזרימה החפשית של האינפורמציה עלולה לעתים למנוע השגת שלום בינלאומי, מכיון שיצירתם של תנאי שלום אינה תוצאה של ליקוט דיפלומטי אלא בראש וראשונה של נוכחות רצון מדיני. אם הפצצת האנוי במפציצי „ב-52" לא הרסה את הרצון המדיני לסיים את המלחמה בווייטנאם, אין להניח כי דיווח עתונאי גלוי יותר על השלבים המוקדמים של המגעים הדיפלומטיים היה גורם לכך.

המדינאים ו„פיתויי הפירסום"

עם זאת מסכים גורלונד, כי יש מקום למאמץ משותף להגיע לידי הבנה לגבי המקרים שבהם מן הראוי לטובת הענין להימנע מפירסום העובדות הידועות. למעשה, הוא אומר, נעשה הדבר ביעילות רבה מדי יום ביומו בכל לשכות השלטון בעולם המערבי. כל ממשלה, דיפלומט או מדינאי יש לו זכות מלאה להסביר לעתונאי מדוע יש צורך בחשאיות ולבקש ממנו להימנע על פי שיקולו מפירסום הדברים ברבים. אך בשום פנים אין זכות ההסברה צריכה לקבל חיזוק על ידי סמכות שלטונית כלשהי. אפילו מוסד וולונטרי כמועצת העתונות, סופו שהיה לו נטיה להפך למכשיר שלטוני. ההימנעות מפרסום צריכה להיות תמיד הכרעה חפשית ובלתי-תלויה של המערכת.

הויכוח נמשך גם בחוברת האחרונה של „אי.פי.אי רפורט" (נובמבר-דצמבר), שבה טוען טום קוק, עורך עתון הערב הבריטי „בולטון איוונינג ניוז", כי „אבא אבן מבקש את הבלתי-אפשרי". ניתן אולי להגיע להבנה-הדדית לגבי הימנעות מפירסום במסגרת מדינה אחת, כפי שהדבר מקובל זה 25 שנה בפרלמנט הבריטי, ששם חברי איגוד הכתבים הפרלמנטריים נפגשים לשיחות רקע עם צירי פרלמנט וחברי ממשלה, מתוך הבנה כי כל אינפורמציה הנמסרת להם לא תיוחס לאומרה או לא תפורסם כלל. אך כיצד יתואר הסכם כזה בין מדינאים ועתונאים במדינות שונות שבכל אחת מהן מדיני שונה לגבי חירות עתונאית? מר קוק מחזיר איפוא, כדבריו, את הכדור לשר החוץ אבן.

„האמנם רוצה מר אבן לטעון — הוא כותב — כי עם כל חידושי המדע הטכנולוגיה בימינו, עם כל היזמה של אמצעי הדיפלומטיה, נבצר הדבר ממדינאים או סוכניהם להיפגש בחשאי? האמנם הוא מבקש מאתנו להאמין שהוא וממשלתו אינם מסוגלים לעשות כמעשה ממשלת ארה"ב וקיסינג'ר?

„לא, מר אבן, לא העתונאים הם החייבים בבדק ביתם. חובתך וחובת עמיתיך היא להתהלך סביבכם, ללכוד כל 'פיתוי הפרסום', להבטיח כי אנשי הסגל שלך יבצרו את לשונם. תפקידנו כעתונאים בעולם החפשי הוא לפרסם אינפורמציה. אין את נפשנו לשמש קצינים ליחסי ציבור בלי תשלום, המוכנים לרקוד לפי הלחשים המשכשכים לצד זה או אחר בידי מדינאים בעלי כוונות טובות אך תועים בדרכם. גילוי הדברים הוא נשמת אפה של העתונות ואנו נמשיך לגלותם".

(עד כמה הם „אומרים ומקיימים" מבחינה זו, ניתן היה להיווכח גם במלחמת יום הכיפורים, כאשר רבים ממכתבי-החוץ עקפו את הצנזורה בישראל ובמצרים, בבואם לקפריסין או לרומא).

לחקור, לחשוף, להתריע

עד כאן תגובותיהם של עתונאים בחוץ לארץ, כמבע הדברים אליהם היו מכוונים דברי אבא אבן, שהרי לא יכול היה לבוא בטענות מעין אלו לעתונאים בישראל: כאן קיימת צנזורה בטחונית וגם אותו הסדר של אי-פרסום מתוך הבנה הדדית, שעליו דיבר מר אבן, מופעל אצלנו באמצעות ועדת עורכי העתונים, הכתבים הצבאיים ועוד. השאלה היא אם אכן עמדו הגבלות אלו שקיבלו על עצמם מרצון העתונאים בישראל, במבחן המציאות.

דומה, כי ניתן להשיב על כך בשלילה. את השלום לא קרבה „הבנה הדדית" זו, אבל לעומת זה הפרה את האיזון בין תפקידה של העתונות לחקור, לחשוף ולהתריע לבין הנטייה הטבעית של השלטונות לחפות על כל גילוי בלתי נוח. ויש מקום להניח כי רבים מן המחדלים שנחשפו בצה"ל בימי מלחמת יום הכיפורים, היו אולי נמנעים אילו היינו אנחנו העתונאים יותר חקרנים ויותר ביקורתיים, בקיצור יותר נאמנים ליעודנו העתונאי.

החלטורה בתור מוסד ממלכתי עתיק-יומין

סיורו העליז של אפרים קישון

בבידור הים-תיכוני

חור במסך

הוצאה מפוארת וצבעונית, נתנה מבטן ומלידה

המחיר הקטלוגי —.15 ל"י באמצעות ספרית-מעריב —.12 ל"י בלבד

להשיג בחנויות הספרים

ובמשלוח לפי ההזמנה: ספרית מעריב בע"מ ת.ד. 20208 בצירוף המחאת דואר ע"ס 12.— ל"י.

הוצאת ספרית מעריב

"כושר האילתור" הישראלי הכזיב

ככל שמתמשכת תקופת הפסקת־האש מתברר כי השיבושים במשק אינם נעלמים אלא מחריפים ● מלאי חמרי הגלם במפעלי התעשיה אזל והולך ומשאיות לחידושו – אין ● ניתן לקיים את רמת התפוקה על אף הגיוס, אם נשכיל להעביר עובדים משרותים לתעשיה

מאת יובל אליצור

לפני כחודשיים, כאשר צפו בעלי בתי המלון באילת לעבר עונת תיירות החורף הקרבה, היתה דאגתם העיקרית נתונה למחסור בעובדים. השאלה היתה מניין ימצאו המלצרים המנוסים, החדרניות, פקידי הקבלה ועובדי התחזוקה הדרושים לציוות המלונות הרבים שבנייתם הסתיימה והלכה בעיר הנמל הדרומית.

בימים אלה דאגתם של המלונאים באילת הפוכה: כיצד יוכלו לשלם את משכורות העובדים, אלה שאינם בגוריסים, בחודשי השפל הנוכחיים. אין הם כוכנים לפטר עובדים אלה, שכן אם תתחדש תנועת התיירות כפי שכולנו מקווים עדיין — יהיה המחסור קשה פי כמה. ומאידך אין בידם כל רווחים צבורים המאפשרים להם להחזיק מעמד בעונה המחייבת נשימה ארוכה.

עובדי בתי המלון נתונים במצב קשה לא פחות. רבים כמוהם ויותר על זיטוקים שונים בצפון והיו אף שהיסלו דירות והשקיעו חסכונותיהם בשיכון באילת. אם יהיה עליהם לעזוב צפונה ייגרם להם נזק שיש בו להרוס את סיכוייה של משפחה צעירה בתנאים הקשים בלאו הכי, השוררים כיום בישראל.

משרד העבודה בא עתה לעזרתם של העובדים והמעבידים באילת ו־הפעיל את קרן האבטלה לכיסוי השתלמויות והכשרה מקצועית. אם אכן יבואו התיירים לאילת בעקבות הסכם, הסקנדינבים ינטשו את בתיהם שאינם מוסקים כדבעי כדי להשתזף על שפת ים יפה של אילת, כי אז יש בסיוע זה של משרד העבודה לא רק לגשר על פני התקופה הקשה אלא גם להעלות את רמתם המקצועית של המלצרים והחדרניות של אילת.

אולם גם שר העבודה, יוסף אלמוגי, וגם אישים אחרים במשק, אינם משלים עצמם שהסדרים אלה, חשובים ככל שיהיו, יש בהם לפתור את המצב של "כיסי אבטלה" מצד אחד ושל מחסור חמור בעובדים מצד שני. הבעיה איננה רק הקושי לעבור ממקצוע אחד למשנהו (בעיה אופיינית לחברה טכנולוגית) אלא גם המכשולים המשבשים ניידות האופייניים לישראל — מיבנה הסכמי העבודה, התקשרות ארוכת־הטווח בין אדם למגוריו, מסגרות חברתיות נוקשות.

יש סבורים איפוא, שאם יש במשטר החירום לתקופה ארוכה, שנכפה עלינו כיום, להביא תזוזה בהלך המחשבה, הרי יש לראות בכך את הטוב המצוי בכל רע.

לקראת פתרונות חדשים

דרך אגב, עד מה בחורה וסבוכה היא מדיניות השכר הישראלית ומדוע קשה כל כך לעקור עובד משורשיו לשתלו במקום אחר, ניתן לראות לאור התלונות הנשמעות בימים אלה לנוכח ההחלטה שעד סוף דצמבר תשולם למגוייסים מתוך קרן ההשוואה השלמת השכר עד 1500 ל"י בחודש.

המצב כיום הוא שהמגויס המקבל ... החזרה שכרו עד 1,500 ל"י בפי־ ... את כל ההטבות וההכנסות הנ־ ... עבר היה מעדיף להתעלם ... בעה ויכוח על תוספת שכר. אלא שתוספות סמויות אלה היוו חלק בלתי־נפרד מרמת חייהן של אלפי משפחות ואובדן סכומים אלה גורם להן כיום סבל רב. ההסדר הנוכחי של תשלום באמצעות קרן ההשוואה, שאנשי האוצר רואים בו מעמסה כבדה ביותר על תקציב המדינה, אינו משביע רצון הן מבחינת קופת המדינה והן מבחינת הכנסתם של המגויסים. הארכתה של תקופת החירום מחייבת מציאת פתרונות חדשים.

משטר־חירום עם נשימה ארוכה

אם בשבועות הראשונים לאחר המלחמה היו עוד כי סמכו על "כושר האילתור" הישראלי המפורסם לא רק בחזית הקרב אלא גם בשהיכה, "חורים" של מחסור בעובדים מחד ותיפול כיסי אבטלה מאידך, היו משוכנעים ש"מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן", באה המציאות וטפחה על פניהם. מתברר, כי בענפים רבים מחמיר המצב ההולך בכל שבועות השבועות.

מתברר, למשל, כי בין אחד לעשרה בנובמבר נרשמו בלשכות העבודה 2,200 דורשי עבודה שלא הופנו למקומות עבודה (מתוכם היו 1,600 בלתי־מקצועיים ו־600 מקצועיים) ו־אילו בעשרת הימים הבאים, בין 10 ל־20 בנובמבר, עלה מספר העובדים שלא הופנו ל־3,000 (מתוכם כ־1,800 בלתי־מקצועיים ו־1,200 מקצועיים). מספר העובדים שלא הופנו למעלה מ־5 ימים, הם זכאים על כן לביטוח אבטלה, עלה באותה תקופה מ־152 ל־360.

השיבושים מחריפים

לעומת עליה זו באבטלה עלה גם המחסור בעובדים. בעוד אשר בין 1 ל־10 בנובמבר נרשמו 3,350 דרישות לעובדים שלא סופקו, נרשמו בעשרת הימים הבאים כ־3,600.

ניתן לטעון, שמספרים אלה צנועים ביותר ואין בהם להצדיק בהלה. עם זאת, מסכימים הכל שהצד המדאיג בהם הוא המגמה, ככל שנמשכת תקופת הפסקת האש וניתן לקוות שיחזרו החיים הסדירים למשק, מסתבר שהשיבושים אינם נעלמים ואף מחריפים.

השבוע התבשרנו כי קיימת החלטה שהמילואים ישוחררו עד 90 יום לפחות וכי 15—20 אחוזים מכוח האדם ישרתו במשך אותה תקופה. החלטה זו מגבירה את הצורך של הערכות המשק לתקופת חרום ממושכת.

מר פלג תמיר, מנכ"ל התעשיינים, אינו מתפלא על מגמה זו. הוא מציין כי ככל שמתארכת תקופת הצדדים של מנהל התעוקה, מכפעל כן גדל הנזק הנגרם לייצור, שכן מדי פעם מתגלה קלקול במכונה נוספת ומשתתק עוד "קו" במערך הייצור ועוד קבוצה של עובדים מגיעה לידי אבטלה.

בדומה, גם המחסור במשאיות הוא בעל השפעה מצטברת שכן בשלבים הראשונים עוד היו מצויים במחסני המפעלים חומרי גלם מסויימים, אך כדי שבוע אזל חומר גלם אחר והתהליך הייצור נעשה קשה ומסורבל יותר.

אם בחודש אוקטובר הגיעה התפוקה של מפעלי התעשיה ל־60 עד 70 אחוז מן התפוקה בחודש המקביל אשתקד, אין כל בטחון כי בנובמבר הצלחנו להגביר את הפיגור שכן לטובת הצלחתם של כמה מפעלים להתארגן מחדש על בסיס משטר חרום עם נשימה ארוכה, החמיר המצב במפעלים אחרים.

תכנון לטווח ארוך

לדעת מר תמיר מחייבת התארגנות המשק לתקופת חרום ארוכה שהצבא יכיר בכך שמפעלים מסויימים חיוניים למשק ומשום כך גם למאמץ המלחמתי. לדעתו יש להרחיב את רשימת המפעלים החיוניים שעובדיהם "מרותקים". יש לקבוע ברשימה זו סדרי עדיפויות בהתאם לאופיה של תקופת החרום ולהשפעת התקלות על המשק.

בין אם יתקבלו הצעות אלה ובין אם יוחלט על הסדרים אחרים לקביעת קריטריונים כלליים, שלפיהם תווסת ההתחרות על כוח אדם בין המשק ובין מערכת הבטחון, נראה לרבים כי תכנון לטווח ארוך הוא כיום בלתי־נמנע. במסגרת תכנון זה אנו נמצאים כיום בתקופת־ביניים קשה לכל הדעות. יצאנו מתקופת החירום של הטווח הקצר, שבה ניתן להחזיק מעמד בכוח אילתורים או אפילו ללא כל הסדרים ועדיין לא הגענו לתקופה שבה מאורגן המשק לפעולה על בסיס משטר חירום ממושך.

האם בכלל יכולה ישראל להתארגן לתקופת חירום ממושכת שתארך אולי ששה חודשים ויותר?

לשאלה זו שלוש תשובות שהן אחת, המאירות את הבעיה מצדדים שונים.

התשובה האחת היא אמוציונלית ושטחית, אך עם זאת לא בלתי־נכונה. היא אומרת, שאין גבול לכושר של עם קטן, ובפרט כשהוא נתמך על־ידי יהדות העולם, לעמוד בלחץ כלכלי, ואולי דווקא בימי חרום ייערך המשק כפי שלא נערך בימי רגיעה.

התשובה השניה כלכלית. עיקרה הוא שאם נדע להגדיל את ה"עוגה הלאומית" בתקופת חירום, אם הייצור לא ירד על אף המספר הגדול של מגוייסים ואם נוכל להעביר חלק גדול של התפוקה משרותים לתעשיה, נוכל להפריש חלק נכבד יותר מן התפוקה הלאומית לבטחון.

אין די בסיוע

התשובה השלישית תקציבית: ב־ימים האחרונים שמענו על תוספות של מיליארדים לתקציב הבטחון, הן תקציב השנה הנוכחית והן תקציב השנים הבאות. תקציב זה מבוסס על היסודות הבאים: א) התצרוכת הנוספת כתוצאה מן המלחמה, כלומר הדלק הנוסף שצה"ל נזקק לו, הרכב שנשחק, המדים והשמיכות לחיילי המילואים ושכרם של החיילים. ב) חידוש המלאי: הנשק שצה"ל חייב לרכוש במקום הנשק שנהרס במלחמה. כן מן הראוי להדגיש שהכוונה אינה "טנק כנגד טנק ומטוס כנגד מטוס" אלא מערכות הנשק שיהיו דרושות כדי להתמודד עם הסכנות הצפויות לבטחון ישראל. ג) תשלומי העברה, כלומר הסכומים הנוספים שיהיו דרושים עתה לתשלומים למשפחות הנפגעים ולמגוייסים שכסה לזמם התמוטט.

מבחינת היקף הסכומים ברור ש־הסעיף השני הוא הכבד ביותר. מסתבר שאחד הקשיים שיתעוררו בשנים הקרובות יהיה לבדוק כל תביעה תקציבית לגופו של עניין. למשטר חירום החייב להשיב ללא הרף על השאלה: "למה לא קירבתם את ה־כלים ז" קשה יהיה לסרב לכל דרישה של מערכת הבטחון בטענה כי "ה־משק לא יוכל לשאת" בהוצאה זו. כיום האוויר במשק היא של ביקורת כלפי גורמי הבטחון ("למה לא דרשתם יותר?") והיא מקשה על כל דיון ענייני.

מידת יכולתו של המשק לעמוד בדרישות של תקציב בטחון תהיה תלויה לא מעט בהיקף הסיוע האמריקני. בשלוש השנים האחרונות קיבלה ישראל כ־350 מיליון דולר, בעיקר הלוואות, כסיוע לרכישת נשק בארצות־הברית. כיום מדובר, כידוע, בסכומים גדולים פי כמה שארצות־הברית מתבקשת להעמיד לרשותנו. אמנם, יעמוד בתוקפו הקיצוץ בסך 500 מיליון דולר שוועדת המישנה של ועדת השרותים המזויינים של הקונגרס האמריקני קיצצה מתוך ה־סכום של כ־2.2 מיליארד דולר, ופירושו של דבר נטל נוסף בסך 2 מיליארד ל"י על המשק הישראלי.

גם התגייסותה של יהדות העולם תקל בסופו של חשבון את הנטל על כל אחד מאתנו. עם זאת, מתברר יותר ויותר כי הסיוע החיצוני הזה, חשוב ככל שיהיה בתקופת הביניים שבה אנו נתונים כיום, לא יוכל לחסוך מאתנו את הכרח ההערכות למשטר חירום של נשימה ארוכה. במשטר כזה לא פעלולים של מסים ומלוות יספקו את התשובה, אלא משטר של ייצור רצוף ללא תקלות, משטר שבו יהיו חלוקת עומס צודקת ועם זאת יעילות מירבית.

על משמעות משטר זה למשק הפרט ועל סיכויי הצלחתו — ברשימה הבאה בסדרה.

(כתבה שניה בסידרה)

הצד הרביעי של המלחמה

מצב החומר

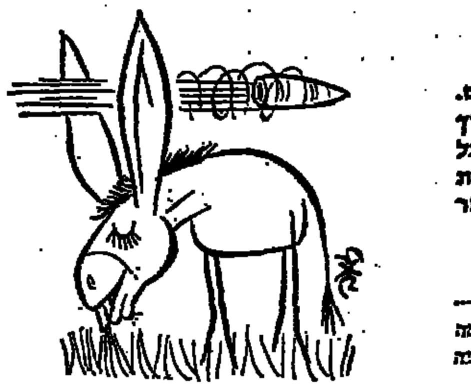

אני חושב על מלים. כל מיני מלים. ומה אני יכול לעשות איתן. מתוך ידיעה ברורה שאלו הן בסך הכל מלים די בינוניות, והכת השלטת לא אוהבת אותן כל כך, והכל כבר נאמר בתנ"ך. בעיקר קוהלת.

אילו הכלים שלי היו קלשניקוב...

אילו הן היו דמעות או מיטפחות או טיפות אף...

אני מנסה לתאר את מה שעבר עלי, אבל מה בקשר למה שנישאר בעינים. אני מנסה להגיד מה אני חושב אבל מה בקשר לצנזורה ולדובר צה"ל.

יש מלים גדולות. מלים כמו חיים ומולדת ואהבה ואלוהים.

ויש מלים קטנות, כמו בית וכמו אשה וכמו "תישמע חמודי, אל תישאל מה שהלך שם..."

וכבר יש עגה חדשה בצבא: הפניה המקובלת היא "חמודי". כל דבר זה "חמודי".

"בוא הנה חמודי, תתחיל לרוץ סביב המגלקה עד שאני אפסיק אותך!"

"חמודי, הלילה אתה שומר שלוש שעות".

מין התפנקות עממית שלא עולה גרוש לאף אחד. בוא הנה חמודי. קשה לי עם מלים. אפילו שאני מגמגם קצת יותר טוב מהמלחמה הזאת. אחרי שכל המלים נאמרות, השקט הנורא נישאר תמיד איתך. גם באהבה הכי להטת, אתה נישאר בסוף עם עצמך. גם במלחמה הכי צודקת, אתה נישאר בסוף לבד לגמרי, ואשכול הסיוטים שלך זה משהו שלעולם אי־אפשר לשאת בשנים. את מה שנירקם בעיניך לא תוכל לספר אפילו לאשתך, אפילו לא לעצמך.

כתבתי קצת על הכלים. מאוחר בלילה, ומי יודע איזה סיוט יעורר אותי כשנתי המרופטה.

לילה טוב חמודי.

חמור בשדה הקרב

באמצע המלחמה ראיתי חמור,
חמור בינלאומי ולא נאור.
ולא ידעתי אם הוא חייל או אזרח
או סתם קצין הסברה מטעם המערך.
וצעקתי אליו: חמור תשתטח,
והוא רק הסתכל עלי כמתבדח.
פגזים עפים מעלי ומצדדי,
ולחמור הזה לא איכפת, יש לו פנאי.
מלחך עשב, מקשקש בזנב,
ומחכה למשיח שנפל לו מהגב.
לפתע לא פחדתי,
ורצתי אחריו...

אני לא מחדל

לאברהם עופר שלום וברכה,

כשראיתי איך אמרת שכולנו אשמים, התחלתי להבין איפה טעינו. והתחיתי כיצד לא שמנו לב לפני זה ללחיי האפרסק שלך, לחיוך השורה שלך, במשך שש שנים, בצל המצלמות והמילים הריקות.

ומיד אחרי שאמרת "כולם אשמים במה שקרה", חשבתי לעצמי: תיראו תיראו, פיתאום הוא מתחלק איתי... עד עכשיו אני בכלל לא הייתי בראש שלו, והייתי — בעצם — הדבר שהכי פחות עניין אותו עלי אדמות. לא היינו שותפים ברעיונות ובמעשים, ובוודאי שלא בדירות ובשאר המזימות.

אבל עכשיו — אחרי שברור לכולם כשמש שאתם מחדל, עכשיו פיתאום לא עושים חשמן, וכולם חברים, וכולם אשמים.

לא לא, מחדל יקר, אני ואתם לא היינו מעולם מאותו הכפר, ואין שום סיבה שנתחיל עכשיו. אתה לא ראית אותי מצביע בעד ההחלטות שלכם, ואני לא ראיתי אותך בשורות שלנו, בעת החפכה הגדולה מכולן. אז אל תהיה חבר שלי פיתאום. יש לי מספיק חברים חוץ ממך.

אז זהו זה להפעם, עופר איליה, ועליה מהירה בסולם הדרגות, ממני, הקטן —

תחף מפשע / 955607

יהונתן גפן

תפיסות צבאיות וכשרונות צבאיים

(סוף מהעמוד הקודם)

כל רעיון הנפל של "חוק האלופים" מסדר היום.

★

אך הודעתו של אריק שרון פותחת פתח לא רק לחיסול הפוליטיזציה בצבא. יש בה, אולי, גם לפתור את בעיית הפיקוד הבכיר בצבא כולו. היום כבר ידוע לכל, כי אילו נשאר אריק שרון בפיקוד דרום עצה פי־ תייבוהו לפרוש מצה"ל, לא היתה כל תסבוכת בזירה זו מתעוררת.

אילו נשאר אריק שרון בפיקוד כי אז, כפי שניתן לשער, היה אולי האלוף גונן נכנס למלחמה כמפקד אוגדה ורושם דף מזהיר נוסף כמפקד כוכשר. קצין זה, שהצטיין עד כה בכל תפקידיו ונתגלה במלחמת ששת הימים כמפקד חטיבה מעולה, יכול היה לשמש במלחמת יום הכיפורים מפקד אוגדה למופת.

יש לקוות, כי בבוא הזמן ייזכר הדבר לקצין זה, וכשרונו שאינו מוטל בספק יעמד לשירותו של צה"ל בעתיד.

דומה, כי הדרך להתגבר על משבר זה היא בהחזרת מספר קצינים לשירות על מנת להבטיח כי תוך זמן קצר ייחלץ צה"ל מן המצב, ולצורך זה מהווה הכרזתו של אריק שרון על נכונותו להוסיף ולשרת בצה"ל נקודת מוצא. יש להציע לו עכשיו כי יחזור לשירות קבע, ויתמנה כאלוף פיקוד דרום, הזקוק בלי ספק לנוכחותו בו.

דבר זה יאפשר לסגן הרמטכ"ל, האלוף ישראל טל, להקדיש את כל זמנו לעבודת המטה הכללי הנתון עכשיו בשלב חשוב עד מאוד של עבודתו, ועם זאת ישאיר את הפיקוד החשוב ביותר של צה"ל בידים אמונות ומאומנות. באופן זה גם יתמלאו מחדש שורות המצטיינים לשמש בתפקידים בכירים.

זה יהיה פתרון הרבה יותר בטוח ויעיל מאשר לחלק את זמנו של סגן הרמטכ"ל בין המטה הכללי ו־פיקוד דרום, ולהשאיר את אריק שרון בתפקיד מפקד האוגדה שאינו מספיק לו להפעלת כל כשרונותיו הצבאיים.

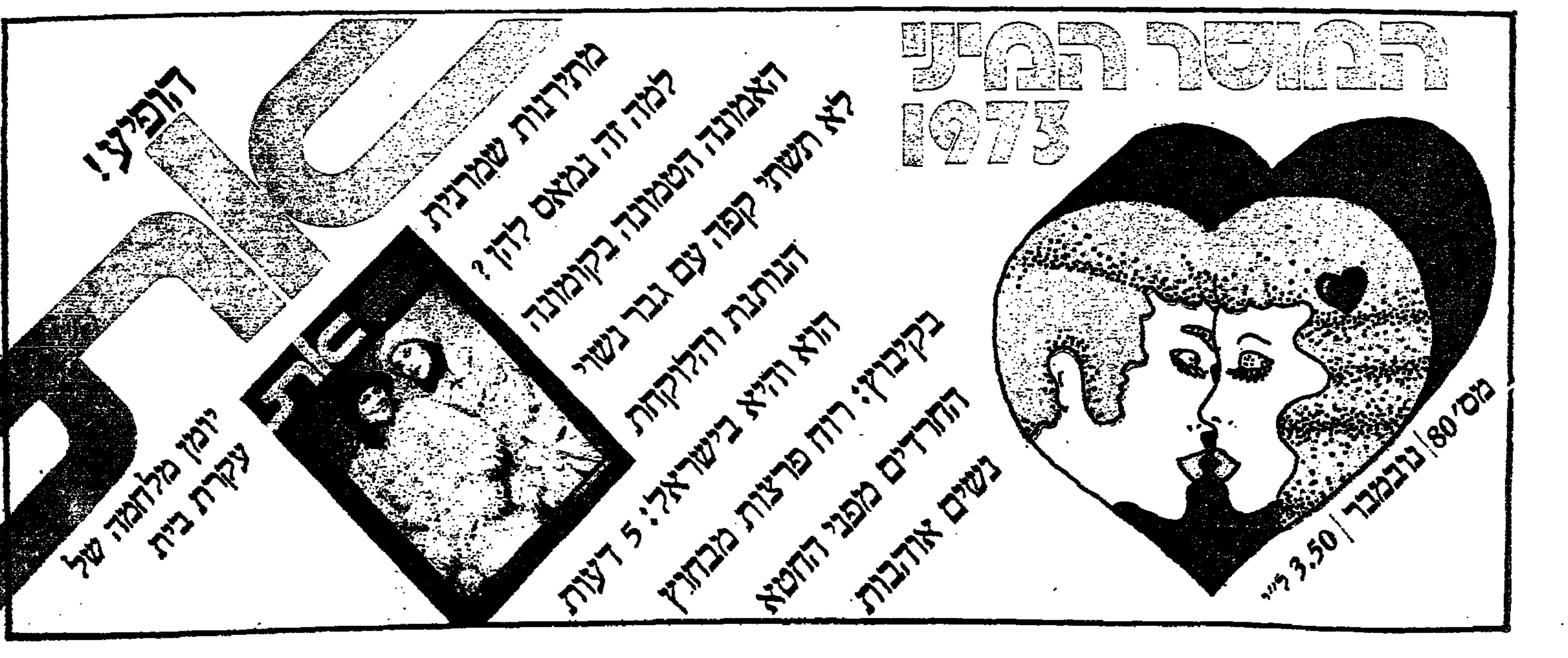

אלי זמיר: „אבד לי האמון בהנהגה"

יעקב ברנאי: „בלבי חרדה לגורל המדינה"

צביקה דויטש: „נעשיתי יותר יונה"

פטר לופו: „שנת הלימודים אבודה"

יהואש הירשברג: „חיים בגן עדן של טפשים"

אלי מלין: „לעולם לא אעריץ בשר ודם"

צבי זינגר: „הנכשל יעוף, המצליח יעלה"

החברה הישראלית לאחר המלחמה

רבה המבוכה – ומורה נבוכים אין

„החלטתי שלעולם לא אעריץ עוד בשר ודם", אומר סטודנט שהשתתף במלחמה * „כיום יש לצעירים כמעט רק מחשבה אחת: להשאר בחיים" * מישאל דעת קהל של המכון למחקר חברתי בירושלים

מאת אלי אייל

רמי דגני השריונאי נפצע קשה בקרבות ברמת הגולן. ובהזדמנות הראשונה ביקר אותו חברו אלי מלין. הואיל ורמי דגני היה מפעילי „מוקד" מאז ייסוד הרשימה, סבר אלי מלין כי יעודד את רוחו של הפצוע אם יבשר לו שאחד הקצינים שלהם ממושב גן שומרון אמר לו כי בעקבות המלחמה בדעתו לבחור ב„מוקד".

„אתם צוחקים לי?" היתה תשובתו של רמי. „הן אני שיניתי את דעתי בנושא זה ולא אמשיך עם ,מוקד'".

עוד לא היתה תקופה בהיות ישראל בה שרוי העם במבוכה ובבלבול כבימים אלה. חודש לפני הבחירות, חודש וחצי אחרי המלחמה שואל הישראלי בעד מי להצביע ובעד מה להצביע. לעתים קרובות הוא מוצא כי האיש המקובל עליו יותר בדיוק להיפך מן המיוחל על־ידו. הלם המלחמה הביא לביקורתיות ולספקנות, שלהן גיבורים נתערערו ומיתוס גנרלים נתנפץ. „היה לי מורה לפילוסופיה", סיפר השבוע אלי מלין (23), שבא לביקור קצר באוניברסיטה, „שהיה חוזר ומשנן באזני: אסור לחטוא בחטא הערצת בן אדם. אני חטאתי בחטא הזה והחלטתי שלעולם לא אעריץ בשר ודם".

משיחות עם החוזרים מן החזית, כמו בשיחות עם האזרחים בעורף, עולה תמונה של חברה השרויה עתה בעיכול הזעזוע. זוהי תקופה של בין השמשות — עומדים על חורבות האמונות הישנות וטרם ברור מה הן האמונות החדשות. אולי נשתנו דעות האנשים", אומר הסטודנט מיכה שטנר (29) שחזר מן הקרבות בתעלת סואץ, „אבל גם זה בצורה מהירה; זה כמו כשנפוליון ברח מכלאו באי אלבה, ובין לילה הולו להאריו במקום לצאת והולו להאריו כמושיע המגיע לפריס. אבל למעשה אי אפשר לשכוח מה שקרה לפני חודשים. הצרה שהמצב הקיים נמשך".

„לימודים השנה כבר לא יהיו"

אחד המרצים לפיסיקה תיאורטית באוניברסיטה נדהם כאשר שבוי שחזר ממצרים, בא אליו יומיים אחרי ששוחרר מן השבי להתייעץ עימו אלה קורסים יבחר בשנת הלימודים הקרובה. זהו, כמובן, מקרה יוצא מן הכלל. שכן, כפי שמסביר פטר לופו (26) „לימודים השנה כבר לא יהיו", כלומר, אפילו ייפתחו שערי האוניברסיטאות, אפילו ילמדו בקמפוסים — אלה לא יהיו לימודים. מדוע? „כל סטודנט יקדיש שני שליש משנת הלימודים, לשרות מילואים, לימודים רציניים לא יכולים להתנהל כך. הן נצטרך להחזיק עוד זמן ממושך את צבא המילואים מגויס. ואפילו יפחתו השרות ל־60 יום או ל־90 יום בשנה — לא יהיו אלה לימודים סדירים".

אמנם מאמין ישראל לף מן הפקולטה למדעי הטבע כי יקלו על הסטודנטים, כפי „שהיום יש פרוד מכורים שלא נבחנו אחרי שובם ממלחמת השחרור". אבל הבעיה היא לא רק של זמן שרות המילואים, כפי שאומר הסטודנט מיכה שטנר: „איך יוכל סטודנט להתרכז בזמן שנותר לו ללימודים כשמונח לפניו צו להתייצב בעוד חודשיים".

„להשאר בחיים"

מסתבר שהחוזרים מן החזית טרם התגלו בחיים האזרחיים וכוונתו של מיכה שטנר היתה שכל זמן שחרב המלחמה מתנופפת מעל צו הקריאה למילואים — יש לצעיר מחשבה כמעט אחת: להישאר בחיים. הוא וחבריו מספרים של צעירים הדוחים את יום המנוחה.

„כל חייל שיצא חי, אומר אלי מלין „הרגשתו היא שהעיקר שהוא חי וכל השאר לא חשוב. כך גם אני מרגיש. הלימודים היום פחות מעניינים אותי".

מה מעניין את הדור שחזר מן המלחמה ואת חבריהם הצעירים שלא היו בחזית? הצגת שאלה כללית זו הביאה לבירור תשובות המלמדות הרבה.

מה מעיק?

צבי זינגר: „עלי מעיקה הדמות המוסרית של החברה הישראלית. לפני המלחמה נחשפו פרשיות שחיתות והופעות ביורוקרטיה בלתי ישרה. ... רואים את עבודתם כעניין פרטי. אני רוצה שתהיה כאן חברה מבוססת על חוק ועל עקרון שכר ועונש. מי שנכשל — יעוף, מי שמצליח — יעלה".

אלי מלין: חדלתי להאמין במנהיגות הפוליטית ובגנראלים. היה לי אמון בשר הבטחון והוא נתערער לחלוטין. אמרו לי שנבחין את האויב תוך שלושה ימים והנה כשעלינו לרמת הגולן, ראינו ביום ב' בבוקר (היום השלישי לקרבות) טנקים סוריים על גדרות רמת מגשימים. זה היה זעזוע נורא. לא הבינו אותנו שייתכן מצב שנהיה נתונים והאויב הוא שיוזם".

יהואש הירשברג: הרגשתי שאני בגן עדן של טפשים. התערער בי האמון בצבא שהיה בי קודם. היתה כאן אמונה עיוורת במנהיגים: בכאריזמה של דיין או בבוטר הגונטי של גולדה מאיר בת ה־75 המתרוצצת ממקום למקום. זה שהאמנו להם — הביא לשואה. ולולנו בעבודה, במשטר עבודה, כי חשבנו שאנו טובים מכולם. עכשיו שום פוליטיקה מסוג זה לא תצליח לטשטש את האנשים.

אלי זמיר: אני סובל מפראנויה — אין לי אמון בהנהגה. אני מפעילי מפלגת העבודה ואני לא מאמין בהנהגה הקיימת. היא הכזיבה לחלוטין. לא אצביע בעדה. אם קודם היה לנו דמיון צבאי וריאליזם מדיני־בבלי, היום כמעט כולם מסכימים שנוצע דמיון מדיני וריאליזם צבאי. ריאליזם צבאי זה מצמצם הקו שלנו, שפירושו הצלת נפשות".

נסיון החיים של דור המלחמה

דבריהם של צעירים אלה מגלים מה שבעצם כבר היה ידוע: שלפוליטיקה הישראלית אין דור שני בארץ. „אין אפשרות", סבור פרופ' נתן רוטנשטרייך, „להמשיך במצב זה. מי יבטא את נסיון החיים של דור ששת הימים ויום הכיפורים? העולם הפוליטי שלנו בנוי מכיסוד צפה המגע של איש עם חברו. הנה חוזרים אנשים מן המלחמה ומביאים עימם מגע בלתי אינטרסנטי בין איש לחברו, בהתנועות היומיומית".

מה שמעניין עכשיו את הציבור — ובמיוחד את הדור הצעיר — היא שאלת שלום ומלחמה או: שטחים והסדר.

שטחים תמורת שלום

כאשר באו מכרים לברך על שובו מן השבי של יוסי זדון משכונת מזרחה בירושלים גם שוחחו „על המצב". דיברו על המחדלים, הבטיחו ש„האשמים ישלמו ביוקר", נקבו בשמות של אלים שהכזיבו ותוחוו לאהבת ישראל. מה הצורך בהמפה זו? „שילכו חברים ואחים יקרים, הטובים בבנינו", אומר ראובן אברגיל, מפעילי „הפנתרים", „להחזירם אי אפשר, לגדל כמוהם קשה. אלה שנותרו בחיים, נשתנתה תפיסתם. אמונתם התפוררה, המוסכמות בהם חיו והתמוטטו".

יש כאלה שאף כי מאמינים בכוונות ההשמדה של הערבים, מוכנים גם להאמין בסיכויי שלום איתם. צבי גור, המחולים. עכשיו מפציעה ביזו, כורך את הערכותיו הפוליטיות עם החוויות שעבר במלחמה. „תמורת שלום", אמר „כדאי להחזיר את השטחים. הבחורים טובים רבים שלי נפלו. מה יוצא לנו מזה? השטחים פתאים בנו. כל שנה אני יוצא לחודשיים מילואים וזה קשה עם אשה ושלושה ילדים. תמורת שלום צודק צריך להחזיר את השטחים. כך חושבים כל החברים שלי שנשארו בחיים".

ארבע תפיסות

פרופ' נתן רוטנשטרייך ממיין את המחשבה הרעיונית־המדינית בישראל מאז ששת הימים לארבע תפיסות: רעיון שלמות הארץ כשהוא נישא על מדיניות תקיפה; רעיון מדיניות תקיפה בלי שלמות הארץ; רעיון האמונה שהעולם הערבי מוכן לשלום והשלום תלוי בנו; והרעיון — שהוא תערובת האוטופיה והריאליזם — המכיר בהתנגדות הערבית שאינה מוכנה לשלום, אך רואה את הנכונות למשרה כעשויה להקל על ההתנגדות של הערבים. הוא סבור כי התפיסה הרביעית תהיה המקובלת ביותר.

דברים שאומרים אנשים צעירים מאמתים את תחזיתו של רוטנשטרייך.

צבי זינגר: הייתי בחרות ועכשו אני במרכז החופשי. האמנתי שהשטחים ימנעו מלחמה. התפיסה נכשלה. חשבתי שנוכל להגיע לשלום אם נשב בחיבוק ידיים. גם תפיסה זו נכשלה. לא שיניתי את דעתי שעלינו להשאיר בידינו כמה מן השטחים למען בטחוננו.

מיכה שטנר: אם לפני המלחמה הייתי בגישתי „יונה", עכשיו דוקא נעשיתי יותר „ניצית". דוקא עכשיו, במצבנו המדיני והצבאי, אינני מוכן לגישה של משרנות. זה לא מאידיאולוגיה אלי מפרגמטיזם.

יהואש הירשברג: מדברים על עומק אסטרטגי ועל עיר שתוקם בעומק זה, שהיא תיפגע ראשונה בהתקפת האויב.

פטר לופו: נצטרך לוותר על שטחים תמורת איזה שהיא נורמליזציה עם הערבים. אחרת נהיה לספרטה וארה"ב לא תחזיק ספרטה כזאת.

צבי דויטש: אני איש מוקד והפכתי עוד יותר יוני.

אלי מלין: הייתי פעם מחסידי „אף שעל" ולא עברתי לקיצוניות שניה. אבל אינני אומר יותר „אף שעל" אלא ארץ ישראל ההיסטורית. אני מוכן לפירוז סיני אך לא אוותר על הגדה כי לדידי קובע הקשר ההיסטורי. (קריאת ביניים של צעיר אחר: ומה בדבר שכם? — היא יהודית. מלין: אם יש לנו זכות על תל אביב, הרי היא חלה גם על שכם). אני בדילמה: מה אני רוצה יותר: שטחים או הפסקת אש. תחת אש קשה לחשוב.

התרככות בדעת הקהל

יעקב ברנאי: כמי שעוסק בהיסטוריה ישראלית יש בלבי חרדה לגורל המדינה. האם נעשה את הטעויות של עימות עם מעצמה, כמו בימי הורדוס בית ראשון ושני? ישראל טרם פתרה את הבעיה הערבית של היהודים ועלינו להשיב איזה שהוא הסדר עם הערבים שתמורתו נוותר על חלק מהשטחים.

הסקר השוטף של המכון למחקר חברתי שימושי מגלה כי „אחרי הסכם הפסקת האש חלה התרככות בכוונה לויתורים על שטחים תמורת שלום. זהו המיפנה הגדול ביותר שחל בנושא מאז התחלנו לחקור אותו".

אם בפברואר־מרץ 1972 היו 27% שאמרו לא לוותר על שום שטח ללא יוצא מן הכלל, הרי באמצע נובמבר 73 (לפני שבועיים) הסתכמו אלה ב־11% בלבד. אם בפברואר־מרץ 72 אמרו 29% לוותר כמעט על כל השטחים עם תיקונים קלים בלבד, הרי לפני שבועיים גורסים כך 53%, לעומת 39% שאמרו אז לוותר רק על חלק קטן מן השטחים, חושבים כך היום 27% (3% ממליצים „לוותר על כל השטחים" ו־6% — „כמעט על כולם").

הסדר כפוי

אלא שהנכונות לויתורים תמורת הסדר (או משהו דומה לכך) מעורבת בהרגשה הלא־טובה כי הוא נ י כ פ ה. „אנו מתאווים לשלום", אמר סטודנט העומד להצטרף לסגל האקדמי באוניברסיטה, „אבל איננו מאושרים מכך שאנו נסחפים, נגררים, מובלים אליו".

בין סטודנטים — בהם לוחמים שחזרו משדה הקרב — חלוקות הדעות. אלי מלין מספר כי המושג פתרון כפוי נוסך בו „הרגשה איומה". „לא תיארנו לעצמנו עד כמה אנו כדור משחק. זה פגע בהרגשת הריבונות שלנו. זה היה לי משבר רציני כשתפסתי את משמעות המעצמות באזור". לפטר לופו נראה שזה „רעיון לא רע שהפתרון יוכתב מפני שאני אינני מסוגל להחליט על גורלי". וגם אלי זמיר שלחם ברמת הגולן „מקבל בהבנה פתרון כפוי כי „ההנהגה שלנו אינה מסוגלת להחליט ומוטב שיש מישהו שחושב בשבילה".

על סדרי יומה של ההנהגה טרם עמד בירור הנושא מוראל הציבור והשלכותיו. שאילמלא כן כבר היתה ההנהגה באה אל העם לומר לו דברי אמת ועידוד, תובעת ממנו תביעות ומצביעה על תקוה. „לי ולחברי", אמר סטודנט ששוחרר בימים אלה משרות המילואים, „מציקה יותר מכל הרגשת אי־הודאות. הרבה יותר מתחושת הסכנה. קשה לחיות במצב מעורפל. המין האנושי אוהב דברים חד־משמעיים. לתנאים קשים מתרגלים מהר, אבל בתנאי שיש ידיעה וראיית ש ו ה ז ה".

(מאמר שני בסידרה)

ל.: ליאוניד איליץ' ברז'נייב

מאת: יעקב יקיר

א

מר ברז'נייב הנכבד, „...חלום חלמתי. חזון אביבי בחלומי ראיתי.

באותה שנה של אוקטובר סוער היית עדיין זאטוט כבן שתים־עשרה. אי שם, בכפרון אוקראיני קטן, התרוצצת יחף ורעית את הבהמות הרזות במשקו המסכן של אביך. ואני, אז ילד יהודי בן שמונה, בעיירה נידחת בבסרביה.

שנינו היינו מיותמים ועצובים, ערומים ורעבים, מפני שאבותינו נלחמו בשדות הקרב של מלחמת העולם הראשונה.

ולפתע נתרחש הפלא ההיסטורי... איש טרם ידע אז, איש לא שיער, כי הפלא, שפילל לו, כי הפלא שכך לו שוא — הרי לו הוי — יהפך לסיוט. עד כדי כך, שכעבור שנים יוכיח מרה הסופר היהודי הגדול שלום אש: „לנין זרע רוח והיטלר קצר סופה".

אלא שבינתיים החלום עדיין חזון. באומר, אתה בן שתים־עשרה, אני בן שמונה. אבי־ייחול הוא המסכן — „בולשוי" — אש להבות כפי שהיותה מבנה אותו אמי בליאנה.

ואביך האיכר האביון אוליה ברז'נייב אף הוא ידע, כי כריסטוס ו... לנין יביאו גאולה למלכאים הסובלים.

...והנה אז, בעת אשר האבות שלך ושלי רעו את הזונים, חזון „אחרית הימים", אירע הנס אשר אני מבנה אותו גם אוקטובר.

...לאוזניים הגיע המטיף המופלא, הסופר ברוך־הכשרון ולימים הקומיסר להשכלת העם, יפה הנפש אנאטולי לונאצ'ארסקי, הוא אשר לנין, לעתים בהערצה ולריב באורוניה, כינה אותו „הקומוניסט האסתטי", וכאשר התרעם עליו כינה אותו „הבולשביק המאלנצ'ע האפיר־שמטי".

כן, אותו לונאצ'ארסקי ממש, שעליו אמר סטאלין לאחר זמן: הרי לך נחש ערום. בכל מקום ידע להסתדר. אפילו למות ידע מתי. בן חיל, בן מבלבה".

...והרי כפי שסיפר עד ראייה ר' שמעיה, הסופר הקודש זלמן רוזנטל, הופיע אז לונאצ'ארסקי עייף ויגע באשמורת השניה, לאחר בך־זבך נאומים באסיפות ועצרות־עם, במועדון הקומוניסטים היהודים באודיסה.

...כותב אני עתה שורות אלו ורואה אותו בעיני רוחי. הוא עמד יגע על הדוכן והתנועע כעלה בסתיו. לגם סיפת תה, העיף מבט קצר על שומעיו, ידיו הרפות אחוזות בדוכן השומים משל היו אלה קרנות המזבח, ובקול צרוד אמר:

„קומוניסטים יהודים, חברי, היקרים! מה, בעצם, יכול אני ללמד אתכם? שהרי את אשר הנכם מצפים כי אעלה פה לפניכם ללעוס ולעכל כבר אמרו לכם לפני אלפי שנים, ביותר עוז ויותר תוקף, מנהיגיכם הנביאים: משה רבנו וישעיהו, עמוס וירמיהו, יחזקאל והושע... ואנו, מארקס ולנין וטרוצקי ועבדכם אינגו אלא האפיגונים שלהם. אתם, יקירי, הנכם הראשית וגם האחרית של החזון המשיחי הרם והנישא לגאולת העולם. ...וכהרף עין קפץ מן הבמה והחל להתנשק עם יושבי השורות הראשונות, צאצאי הנביאים...

...אולם הצאצאים כביכול, המבורים הרוחניים של היהדות — היבסקים — שכעבור זמן אישרו כי „מהרסיך ומחריביך ממך יצאו" — נשארו ישובים במקומותיהם, אם לומר זאת בעדינות, אבלים וחפויי ראש.

...בהתלהבות הבולשביסטית החלו הם לשנן ללונאצ'ארסקי פרק באתאיזם ולהסביר לו, כי התנ"ך הוא כולו ריאקציה. וכל כך הוציאוהו מן הכלים עד שהוא הוכיח אותם בסגנון התנ"כי: „בנים סוררים ומורים" ובסגנון סלבי שלח אותם לכל הרוחות וזרק להם את הדלת.

...אולם אותה דרשה של לונאצ'ארסקי, נותרה בכל זאת כזיכרון לדורות בליבותיהם של ל"ו צדיקי הקומוניזם הקיימים אף עתה באותה ארץ מלאת התמה.

הללו מקוננים במסתורים ובוכים על כי אתם, מנהיגי ארץ הסובייטים של היום, ביזבזתם בהפקרות כזאת את קרן היסוד של המהפכה.

ב

...לא במקרה, הטרדתי לכאן, ליאוניד איליץ' הנכבד, את הזכרון הבאיר הזה.

כאשר ידוע לי עליך, חרף נאומיך המרושעים האחרונים, יש לי יסוד לקוות כי עוד לוחש בך ניצוץ של יושר מלונאצ'ארסקי. מבין, אם כן, הנטייה הזאת לעודד את עצמי בטיפות חלשות, בנשלים?

...המעשה שהיה כך היה, ברצה לי ב־1951. כבר היית אז מזכיר ראשון של המפלגה הקומוניסטית במדינה המבורכת שבין הדניסטר והפרוט, שקוראים לה מולדביה. ואני כבר הייתי שנה שנייה אסיר בפלגיסה הקרוצנית קולימה. פלגיסה זרועה עצמותיהם של מיליוני אסירי סטאלין. שם, בעמק הבכא של קולימה, פגשתי בטוב שבידידי וידידיך, את האנושי שבאוקראינים — קיריל יוריוויץ' שראם.

ליאוניד איליץ'! בשנות עבודת הפרך שלי ראיתי רבבות אסירים בני עמים שונים מן האוקיאנוס הרבש הזה הקרוי ברית־המועצות, אולם אולי היה הוא היחיד, אשר עד נשימתו האחרונה האמין כי נצח האדם לא ישקר.

עוד אכתוב עליו, אני מקוה. זה חובי לאלה החיים עימנו, ובמיוחד למתים. אולם עכשיו רצוני לומר, כי רק לו, ולו בלבד, עלי להודות על אשר עתה, בסתיו המאוחר של חיי, צועד אני בצעדים לאיים על זו האדמה, אדמת האבות יודעת הסבל, שאליה כה ערגתי.

פשוט מאוד: הוא אשר הציל אותי מאלף מיתות משונות.

אם כן, ביום שבישר ה„פראוודה" המוסקוראי, שאתה, לבול ואושר, הנך מלך במולדביה, התמוגג ממש מבוחת קיריל יוריוויץ'.

„נו יעקב — קרנו שמשות מפניו — אמור את אשר תאמר, אבל צריך להודות כי למולדביה ירד עתה אדם מארץ האנושות. אדם חמוד. ליונקה ברז'נייב.

והלכה פרשת ברז'נייב. הכל זכרונות.. אלגיים, סנטימנטלים, נישאים בשירה, ממש מרטיטים את הלב.

כיצד למד עמך יחד בבית־הספר של המפלגה, דומני בזפורוז'יה. ואתה היית, כפי שאומרים ברוסית: „פארן וואטור" — עלם מחמד. חרוץ לעבודה, קל למיטרה, ריע לזמר ולנגינה.

ג

...בתקופת זוועות באת, ליאוניד איליץ', למולדביה. רשום למען ידעו כל דרי עולם, כמאמר המשורר, מסמך אפוקליפטי:

בשנים 1946—1947 ניספו חמישים אלף מולדובאים ברעב. מחריד. אולם עובדה. על אדמתה הדשנה השחורה של מולדביה, שחסו בני אדם חתולים וכלבים כדי לשבור את רעבונם, וכאשר לא נותרו עוד חתולים וכלבים אכלו איש את רעהו.

הורים אכלו את ילדיהם וילדים את הוריהם.

...אני הגבר הכרתי משורר מולדובאי, שבילדותו אכל איברים מגוף אמו המנוחה.

איכה יכלה להתרחש זוועה כזאת בלב לבה של אירופה? שנתיים ימים לאחר מלחמה כזאת? איכה השמידו כל כך הרבה אנשים?

פשוט מאוד. אמא רוסיה הבולשביסטית היא מדינת האפשרויות הבלתי־אפשריות ביותר.

היה זה מזמור קומוניסטי שכיח; אחד רוצה — המוכר בטוב — גזל מן המולדובאים את שארית התבואה ואילו לקרמל העביר בתופים ומצורות דיווחים, שלפיהם שורר במולדביה מצב של אגיל האשמה.

הגרוזיני, המושל בכיפה, רווה נחת, ובינתיים התנפחו המולדובאים מרעב.

...רק כאשר סיפר קוסיגין לסטאלין שמועות העולם מלאה סיפורי זוועה על הרעב במולדביה, נשלחה פנוה, בחיפזון, להציל את שארית המולדובאים.

...כאשר חזרתי אני ב־1955 מארץ הגזירה לקישיניוב, מלאו פיותיהם של מולדובאים ויהודים שבחי ברז'נייב.

ד

למען האמת, צריך לומר, כי זמן קצר אחר בואך למולדביה היו באזור שבו ישבתי מאמליגה ובצלים לשובע.

עד כדי כך, שהיית ממש ברקיע השביעי על כי החיים היו לפתע עליזים כל כך, דהיינו, אוכלים מאמליגה ובצל ומתבלים ב...סיסכה.

באותה העת, נתלקחה בלבך הסלבי גם האהבה לעמי היהודי. היית נוהג אז להזמין אליך הביתה, את הכלי־זמר היהודים המהוללים בבסרביה, את המנצח על הג'אז, שיקה ארגוב ואת הגבר והזמר קפלנסקי.

סביבך כל הנסיכים הקומוניסטיים של מולדביה, הסעודה כיד המלך. היין המשומר, מובן מאליו. לא חסרו אפילו הגעפילטע פיש היהודיים בצד שאר מעדני הארץ. ואותה שפע דיצה. עד כדי כך שארגוב מנגן לך בכינורו לאוזנך הימנית וקפלנסקי מזמר לך הישר אל אפרכסת אוזנך השמאלית. ולפי בקשתך האישית מתרקד לו אחד מלהקת ארגוב על פי רצונך ריקוד חסידי.

...אם כן, הכל תלוי כיצד קוראים את הפרשה. תרצה, קרא לזה אהבה לאמנות היהודית; תרצה, אין פה אלא ריקוד מהיפעת כמנהג משקה בעל בית־העגוות, מאה שנה קודם לכן, במשטר הקפיטליסטי הצרור.

...והיה זה אורח־חיים קומוניסטי לבחירי בכידיו, עד כדי כך, שערמת תילי־תילים של תשבחות לעם היהודי שבגעפילטע פיש כאלה לו, שמגניבות כאלה לו.

...ברבות הימים, כאשר קפלנסקי (כיום שוכן עפר), היה מתרברב לפני על אותם נשפי ברז'נייב, אמרתי לו, דרך אגב:

„ידוע אתה, ר' יוסף, כאן פריצי פריצים, אוהבים הם אצל יהודים חמישה; בדיחות יהודיות, דגים יהודיים, כסף יהודי, בנות יהודיות ו...דם יהודי".

„הה", נתחייך לו קפלנסקי, „אתה מגזים במקצת. פריץ זה אהב ניגונים ודגים יהודיים, ואולי עוד משהו מעט במיוחד, שגם אחרים, חומדים...".

ושנינו כל כך צחקנו, עד אשר איש שיחי הפליט בהמיצות: „מי יתן וצחוקנו זה לא יצא לנו על הקודקוד...".

ה

בפנקס ברז'נייב במולדביה יש פרק יהודי הראוי לעטו של ש. י. עגנון.

היה היה באחד מישובי בסרביה יהודי בגיל העמידה, מומחה גדול לחקלאות. בפלוני זה נתקלתי בראשונה מייד אחרי המלחמה. ראיתיו ופניו פני אבל, מלקט ברחוב אבני מצבות מבית־הקברות המקומי, אבנים שבהן ריצפו הגרמנים הרוצחים מידרכות. נזכר אני איך שטף בדמעותיו את המצבה של קבר סבו.

...פלוני זה, כחמת היידע החקלאי המופלא שלו, כפול אהבתו לעבודת־האדמה מורשת דורות, ממש הפך כעל שמרים. בן־לילה היה ליושב ראש גדול הקולחוזים במולדביה, וזוכה בכתר נוסף — מזכיר הארגון המפלגתי המקומי.

וקרה עמו אז, כפי שקרה לרבי ב„יום ולילה" מאת אנסקי. ביום היה עובד למשותי קול מארקס, ובלילה היה מתפלל לפני הבביכול היהודי.

יותר פשוט: כל היום עיניו הדקולחוז המפלגה. ובלילה הוא מאזין לשידורי „קול ישראל": קורא בכתבי פרץ ושלום־עליכם, מלמד את ילדיו קצת עברית.

מתרחש, כפי שמתרחש בכל סיפורי הפלא. שאתה, בכבודך ובעצמך, גולש אל זה הקולחוז שבקולחוזים. וכמנהג הסובייטים מימי קדם מכנסים תחילה אסיפה ובה נאומים ארוכים, ואחר־כך עורכים סעודה מרשימה. ובין כוס יין לחברתה שפע נאומי שבח לפלוני עד לב השמים. וכטוב לבך ביין אתה מתחיל להתנשק עמו. נשיקתך לפלוני יכולה היתה להיחשב כביטוי לאחוות עמים שבך, ולא נשיקת עשיו, אלמלא שאלת אותו כך, כבדרך אגב:

„אמור נא, יקירי, איזו שפה אתה מדבר עם בני משפחתך, בביתך?

„יידיש", משיב פלוני, בלי להניד עפעף.

„חבל, חבל" אתה מרצין פתאום ומתחיל ללמד לפלוני פרק באינטרנציונליזם.

...כהרף עין הניחו המסובים את כוסותיהם הכל סביבך קשובים בדריכות. וכי דבר קטן הוא בעיניהם? וכי כיצד זה יתירו לעצמם, להחסיר ולו חלילה מלה אחת? שהרי זו תורה מסיני!

ראשית, הסתמך אתה על גדולים: „כבר לימד לנין בשעתו לפועלים היהודיים, כי עליהם להתבולל. ומפני זה לחם ב„בונד" האוטונומיסטי. שנית, כבר אמר החבר סטאלין לפני עידן ועידנים, שהיהודים אינם עם. „השלישית — וכאן ראו הכל שפניך קורנות ממש שהינה קומוניסטית — שלישית, מבילא בעוד כמאה שנה, יהיו כל העמים עם אחד שידבר שפה אחת, השפה האדירה התרבותית באומות — רוסית".

אשר אירע כאן הרי הוא פלא על כל פלא.

פלוני זקף קומתו. לפתע בצלם יושב ראש הקולחוז והתנדף ממני מזכיר ארגון המפלגה במקום. בפועל ממש הופיע בו, מתתיהו החשמונאי ואילו אתה בעיני פלוני, כמעט כעמיתך הסורי... אנטיוכוס אפיפנוס.

ושמעו שבוע הוצפת פלוני. הוא היכה מכת חלין כזאת בשולחן החגיגי, שהתהלכות רעדו:

„באיזה ספר מספרי התורה, חבר מזכיר, כתוב שאנו היהודים חייבים להיות הקורבן הראשון על מזבח החזון של האינטרנציונליזם שלכם. באחרית הימים?"

כל הנוכחים קפאו מפחד. לפתע שרתה אווירת המבדיל בין קודש לחול. עד כדי כך, שאחד מהגדולים המקומיים, מבין פמלייתך, התנפל על פלוני ממש כדי לדרוס אותו.

אולם כאן נתגלית אתה בכל החסד הקומוניסטי שלך. הנחת את ידך החזקה, הסלבית, על כתפו הרזה של פלוני ואגב כך הטפת לו מוסר אבהי: „טי דוייס, בראטוק, ניטבורשקה פרה־ואטיל..." לשון אחר: אתה אחא, עברת קצת את הגבול.

וכדי לפזר את אווירת הבהלה שהשתלטה, שלפת את החיוך הברז'נייבי הנודע. חיוך החן שבו כבשת את לב ניכסון, בראנדט ושאר אדוני העולם ואמרת:

„נו, במה למשל יכול הייתי אני להמתיק לך את החיים? דאוואי! כלומר, פתח פיך ויאירו דבריך! ואת כל זמן שטותים ושרים..".

„אב זקן לי — לא דיבר כבר פלוני אלא התיפח — הוא אדוק במצוותיה. פתח בביתו בית כנסת קטן ובו ספר תורה קטנטן, פרוכת שהתקין במו ידיו, סידור תפילה אחד. בשבתות ומועדים בלבד מתאסף שם מניין יהודים ומתפלל. אולם השלטון מציק להם כאחד. מדי פעם בפזורים

(סוף בעמוד 24)

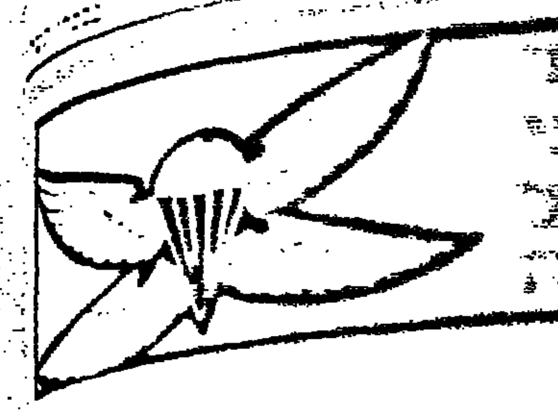

هكذا من الأصل

ראיון השבוע עם

דב גולדשטיין

סגן שלמה ארדינסט, מפקד מעוז המזח

ד"ר נחום ורבין, רופא המעוז, שחזרו מהשבי המצרי

סיפור לחימתם הנועזת של לוחמי מעוז המזח

לחיות עם הסתירה: גם לשכוח וגם לזכור. גם לדחוק אל השי־כחה את הזכרונות המרים של השבי במצרים, את העינויים ואת ההשפלות ואת המכות ואת המצרים, אלה היותר הומאניים, כביכול, הני־צבים עליהם עם אלותיהם הנטויות — מכים וצוחקים, מכים וצוחקים.

וגם לזכור: כל דקה ב־עמידת הגבורה של מעוז ה־מזח, המעוז הדרומי ביותר ב„קו ברלב"; כל קלסתר־פנים של הבחורים הצעירים האלה, העומדים עמידה נוא־שת, בודדים, מול מאות ואל־פי מצרים; את התחושה ה־זאת, שאיש לא ייצא חי מ־מלכודת־הדמים הזאת, ואף־על־פי־כן צריך להלחם, מפני שזהו המעוז האחרון, שעודנו בידי צה"ל.

טובה כאן, אולי, גם עדותם של האויבים: שלושים ושבעה מאנשי המעוז הלכו בשבי. וכך כינו אותם המצרים: „השלושים ושבעה". כאשר קצינים מצריים בכירים באו להשביע בהם את עיניהם ולספוח על שכם עצמם, ב„נצחונם" — לא יכלו להי־מנע מביטויים גלויים של הערכה כל־פיהם.

עכשיו הם יחד. סגן שלמה ארדי־נסט, מפקד המעוז הזה, שנלחם שבוע ימים, מיום הכיפורים ועד השבת ש־לאחריו, בצור, מוקף אויבים, הודף התקפות, עוד אחת ועוד. בן 22, ה־מפקד. בוגר ישיבת בני עקיבא בנתי־לים, שהגיע אל המזח שלושה חודשים לפני המלחמה ועמד להשתחרר מ־צה"ל בראשית נובמבר. צעיר שופע־חן, המבקש לכסות את צלקות המל־חמה והשבי, בחיוך חמים ומבויש.

ד"ר נחום ורבין. רק חמש שנים בינו לבין המפקד. אף־על־פי־כן נחו־זר לרופא. בנו של אחד מרופאי ה־ילדים המעולים בארץ. מעבר מיוחד בחבורה הלוחמת של המזח: בשעות המרות, כאשר עינבת ההסכמה הלכה ונתרוקנה, הלוחמים הלכו ונתמעטו, התחמושת אזלה והתגבורת לא הגי־עה, היה המפקד הצעיר נצמד ברופא, המבוגר ממנו, מבקש כבנו לשקול יחד עמו.

לא הכירו זה את זה עד יום חמישי, 48 שעות לפני המלחמה.

ד"ר נחום ורבין: באתי להחליף רופא, שיצא לחופש עד יום ראשון, למחרת יום כיפורים. הייתי צריך ל־עזוב את המזח ביום ראשון. אבל ב־יום ראשון (מתי זה יום הראשון ה־הוא? זה נראה כמו לפני מאה שנים...) היה קשה קצת לעזוב את הבוה...

„חשבנו שזו תקרית"

סגן שלמה ארדינסט: אילו אמר לי מישהו ביום חמישי, כי לאחר 48 שעות יהיה נחום האיש הקרוב ביותר בחיי... איפה?!

הם. שוב יחד. הפעם — במחנה־הנופש של צה"ל לשבויים, שחזרו מ־מצרים.

שלמה: לנו לא נמאס לספר. לנו לא נמאס להיזכר שוב ושוב. נחום ו־אני נזכרים בכל ארוע קטן, עוד פעם ועוד פעם. משחזרים את ימי הלחימה והמצור, את השיחות הארוכות שלנו בין התקפה להתקפה, את רגעי ה־אכזבה לעומת רגעי הייאוש, את ה־תקוות והאכזבות. כאשר יתחררו אר־חנו — אני לא יודע מה אעשה בל־עדיו.

נחום: אתה יודע, לא כולם כך. יש פה חבריה מהשבי, שנשבר להם ל־שמוח על זה. הם בורחים מהמלחמה, מאירועי נפילתם בשבי, מזכרונות ה־שבי הקשה. זה כנראה, עניין של תכונות אישיות.

השעתיים וחצי הראשונות היו אולי הקשות ביותר, שידענו במשך שבוע המצור שלנו. סירות־גומי מצריות, זו אחר זו, עשרה לוחמים מצריים בכל סירה, עם חיפוי ארטילרי כבד, נעו אלינו מן התעלה, ישר מול המוצב. ירינו מכל הכלים. נלחמנו בכל ה־פינות. כל העמדה שלנו הציפו את הסירות האלה בכל כלי־הנשק שעמדו לרשותנו. בלמנו את ההתקפה הזאת לפנות ערב.

— האם אז כבר היית משוכנע כי המדובר הוא במלחמה כוללת?

שלמה: לא. אמנם בשתיים בצה־רים שמעתי כבר במכשיר־הקשר, ש־כל הגיזרה שלנו מותקפת ומתגוננת. ממוצבים אחרים דיווחו, שעולים גם עליהם. אבל עדיין חשבתי, שהמדובר הוא בתקרית מקומית נרחבת יותר, שתסתיים כעבור שעה אחת.

נחום: ב־4.30 אחרי הצהריים, ב־יום הכיפורים, הגיעו אלינו שלושה טנקים שלנו. מטרתם היתה, כאני אטפל בנפגעים שלהם. קיבלתי הוראה על שלושה פצועים. אולם בדרך אלי־נו הותקפו הטנקים על ידי המצרים ואל המעוז הגיעו שלושה פצועים. יחד עם הפצועים מן השריון התחילו לה־גיע אל חדר־הרפואה של גב הפצו־עים מהמעוז שלנו. באותו לילה טיפ־לתי ב־15 פצועים. היתה לי כל הזמן הרגשה נוראה, שהכוח הולך ומידלדל ועוד מעט לא יהיה עם מי להלחם. אחד מן הפצועים היה פצוע קשה. הוא מת כעבור שש שעות. זה היה ההרוג הראשון שלנו.

הלוחמים שלנו היו נפלאים

שלמה: המצרים הוסיפו לזרום. ב־דקות הראשונות של הקרב נפצע ה־קצין השני, שהיה אתי במעוז. נש־ארתי הקצין היחיד. דקות הקרב הראשונות הוכיחו לי, כי כל החשי־שות, שהיו לי ביחס לאיכותם של החיילים במעוז, היו ללא כל בסיס. הם היו קצת חדשים. הכרתי אותם כחודש לפני המלחמה. הם היו נפ־לאים. הם הפעילו כלים ופיתחו יוז־מות בלי שום צורך בפקודות. הם קפצו מעמדה לעמדה כמו שדים כדי למנוע מן המצרים לצלוח את ה־תעלה. בכוח השריון שהגיע אלינו היו ארבעה טנקים. שלושה פגועים ואחד בלי כושר תנועה. גם לוחמי השריון היו בחורים בלתי־רגילים. הם עזבו את הטנקים שלהם, נכנסו לעמ־דות של המעוז וירו אש לעבר ה־מצרים מהעמדות שלהם. את רוב ה־מצרים המסתערים דפקנו עוד בתוך־תם בסירות. בכל אופן הצליחו מצרים בכמויות לא קטנות לצלוח את התע־לה והגיעו לגדה שלנו. לוחמים נפ־לאים של הכוח שלנו, ביחכתם, הת־חילו לגלגל רימונים למטה, במורד הסוללה.

זה היה קרב פנים אל פנים

במקביל להתקפה החזיתית הזאת, עלתה עלינו חוליה נוספת של חיי־לים מצרים מצד דרום, מצוידת בלהביורים. הם הדליקו את מיצבור הדלק שלנו. הם הגיחו אלינו בכלים שונים והתחילו לזרום פנימה. הם היו שיכורי נצחון. נוספו בידיהם, צווחו צווחות נוראות. הסמל שלנו התחיל לירות. עוד כלים הצטרפו אליו. הקצין השני שלי נפצע יותר עמו נפצעו עוד שלושה. אבל החו־ליה המצרית הוסלה.

ד"ר נחום ורבין

סגן שלמה ארדינסט

— האם ביקשתם ארטילריה? האם כמפקד המעוז דרשת 'הגבורה'?

שלמה: הודעתי שעולים עלינו. ב־קרב עצמו אי־אפשר היה לעזור לנו עם ארטילריה. נלחמנו כטווח של חמישה־ששה מטר. זה היה קרב פנים אל פנים, מעמדה לעמדה, מקפל קר־קע לקפל קרקע — במובן הכי קשה של המושגים האלה. חוליות מצריות הצליחו עם רדת החשיכה להתמקם בכיוון דרום שלנו והטרידו אותנו קשות בבאזוקות ממרחק קצר. ב־משך כל הלילה עמדנו בהפגזה אר־טילרית קשה ביותר.

— מה עשית, שלמה, בשעותיו של הלילה הזה?

שלמה: הלכתי לבקר אצל הפצו־עים. רציתי להגיד מילה טובה. רא־יתי, שכל המערך שבגיזרה כבר לא היה קיים. בדקתי את נקודות התור־פה. איישתי עמדות מחדש. שלחתי אנשים אל העמדות החדשות.

— האם כבר היתה לך אז תמונה כללית של הנעשה לכל אורך קו ה־תעלה?

שלמה: אולי לא בדיוק תמונה כללית, אבל כבר ידעתי, שהמצ־רים וכלי־רכב מכל הסוגים צלחו את התעלה. ועוד ידעתי, שגם שני המעוזים האחרים שבמיפקדי נלחמו קשה, סבלו פגיעות ועדיין החזיקו מעמד. אולי הדבר החשוב ביותר שידעתי באותו לילה היה שהמעוז שלנו מוקף ומנותק מכל עבר. זו היתה ראשיתה של תחושת הבדידות והמצור הקשה. המעוז שלנו היה ה־דרומי ביותר בקו התעלה. משלושה כיוונים הוא מוקף מים והוא מחובר לסיני בכביש בודד, שרוחבו שבעה מטר. יש שם גם סוללה מצד התעלה. על הסוללה הזאת התמקמו באותו לילה מאות חיילים מצריים עם כל סוגי כלי־הנשק. הכביש היה מנותק. המעוז שלנו עמד בבדידותו.

„לא חשבתי, טיפלתי בפצועים"

— ד"ר ורבין, ומה אתה חשבת באותו לילה?

נחום: לא חשבתי. טיפלתי בפצו־עים. ראיתי את הפצוע קשה נגמר לי מול העיניים. זו הרגשה נוראה ב־שביל רופא. התקשרתי עם הרופא הסוכיתי. ודרשתי פינוי מיידי של הפצועים הקשים. אני, כנראה, עוד לא הבנתי באותו רגע מה ששלמה כבר ידע, שהקשר האחרון שהיה לנו עם כוחותינו נגמר ברגע שהגיעו ארבעת הטנקים ושאי אפשר יהיה לחדש את הקשר הזה.

— מה היה, שלמה, ביום ראשון בבוקר?

שלמה: היה מראה קשה. היינו מוקפים לגמרי. מה שהתרגלנו לר־אות לפני כן כשטח לבן של חולות, היה שחור מכלי־רכב מצריים ומהמוני חיילים מצריים. לא ראינו חול — לא רחוק מהמוצב, בקצה הכביש, עברו המוני טנקים מצריים, משאיות, תותחים, טילים. הכל נוסע. הכל ב־תנועה. ואנחנו? סגורים. מבודדים. במצור. ואז ביקשתי סיוע ארטילרי.

נחום: אולי זה מפליא. אולי קשה להבין את זה. אני לא חשבתי כלום. רק טיפלתי בפצועים. מפצוע לפצוע. עוד כדור. עוד אינפוזיה. עוד להקל על הכאבים. הודה אותי גדולה מ־זהה אותי: ללוחמים נצבות. התחמו־שות ולי נגמר הציוד. כעבור שלושה ימים נשארתי ללא טיפת מורפיום. הפצועים נשכו את השפתיים והת־פתלו מצד אל צד — ושתקו. כעבור שלושה ימים נשארתי ללא מזרק אחד; ללא טיפת נוזלים לעירוי. הת־חילו להיגמר התחבושות. הפצו־עים מתפתלים. ואני מתפתל יחד אתם. ואני יכול להרגיש את הכאב הזה, שאין לו תרופה ואין לו מזור, כאילו זה הכאב שלי.

המוצב האחרון, מבודדים

שלמה: הרופא סיפר לי. מה יכו־לתי לעשות? אני הייתי עסוק בבלי־מת ההסתערויות. ביום ראשון פתחו המצרים בהסתערות קשה מאוד על הגדרות. הגיעו קרוב מאוד. הם זרקו רימונים לתוך התעלות שלנו. הכל הלך והתמוטט. הם הנחיתו עלינו אר־טילריה בכמויות שאי אפשר לתאר בכלל. אלפי פגזים. תעלות נהרסות. עמדות מתקעקעות. ואחר כך באו טנ־קים מצרים. וראינו שהם מכוונים את התותחים שלהם לתוך פתח ה־מעוז. הם היו קרובים. בטנקים המצ־רים שלנו ישבו השריונרים. המכשי־רים שלהם לא פעלו. הם היו הרוסים. הם פגעו בטנק אחד ובטנק ה־שני הדליקו טנק מצרי אחר. אחר כך חזר על התרגיל הזה. גם הטנק השני שלנו. פגז אחד למדידת טווח. פגז שני — הטנק המצרי השני בוער. פנטאסטי. מכך קצת בטחון במהומה המרורה הזאת.

באו לתפילה, נלחמו כאריות

— שלמה, מתי נודע לך לראשונה, שאתם בעצם המעוז האחד והאחרון, שמחזיק מעמד לכל אורך התעלה?

שלמה: זה היה ביום שלישי ב־בוקר, היום הרביעי של המלחמה. קמתי, הסתכלתי במשקפת והלב נפל. על המוצב השכן שלי מצפון ראיתי את הדגל המצרי. דגל מצרי על מעוז שלנו?! — חלום בלהות. כל הלילה עברנו בקשר עם המעוז הזה. חייתי אתם את שעותיהם האחרונות. המצ־רים נכנסו עם טנק אל תוך המעוז הזה. והבחורים המצויינים האלה נל־חמו לילה שלם בתוך המעוז, על חצי מטר מרובע. ונכבשו. עוד ביום שני נפל המוצב השני שלי. הודע צה"ל הודיע, שהמצרים נמצאים כבר עשרה קילומטר בצד המזרחי. ואנחנו היינו המוצב האחרון. בודדים.

— כמה לוחמים כשירים לפעולה היו לך ביום שלישי בבוקר, כשנודע לך, שאתם המעוז האחרון?

שלמה: היו כעשרים. מהם עשרה לא־לוחמים. זה הקשר, הנהג, הרו־פא, הטבח, האיש שמפעיל את הגנ־ראטור. היו גם שני בחורי־ישיבה. לא נורמאלים. הביאו אותם לפני יום הכיפורים כדי להשלים מניין לתפי־לה. אני לא יודע אם הם החזיקו לפני כן כלי־נשק. אבל רק התחילה המלח־מה ביום הכיפורים — היית צריך לראות אותם. נמרים. בלי פקודה, בלי מילה, תפסו מהמחסן כלי־נשק, רצו לעמדות ונלחמו כאריות, כאילו לוחמים היו. אז בסך הכל באותו יום שלישי נשארו לי עשרה לוחמים. עשרה לוחמים מול הצבא המצרי. מנותקים.

הניתוח הצליח, הפצוע חי

נחום: ביום שני בבוקר נפצע בתוך מפגיעה ישירה של פגז באזור־קה. מראה קשה. שתי ידיים מרוסקות. רסיסים בכל הגוף. רסיס גדול בצוואר. כעבור שעות אחדות התחיל לנשום בקושי. איבד את ההכרה. עשיתי את כל ההכנות לבצע חיתוך קנה. מעולם לא עשיתי זאת. שהידיים לא ירעדו, התפללתי. הוא הפסיק לנשום. ביצע־תי את הניתוח. לא היו לי כבר שום אמצעים להרדמה. חתכתי בגוף החי. כעבור עשר דקות התחיל לחזור ל־הכרה. הוא ניצל. הוא חי.

שלמה: נחום לא יספר לך את זה, אבל אני שמעתי בשבי במצרים רופ־אים מצרים, שלא חדלו להתפעל מה־ניתוח הזה. הם לא האמינו, שאפשר לבצע ניתוח כזה במעוז, באמצע ה־מלחמה, עם האמצעים, שעמדו לרשו־תו של נחום. הם התייחסו לזה במלוא ההערכה.

נחום: הרופאים המצריים קטעו ל־פצוע הזה יד אחת בבית החולים ה־מצרי. האמת: הם עשו מאמצים ראויים להערכה, להציל את היד ה־שנייה שלו והם הצליחו בזה.

— שלמה, מתי הרגשתם, שהמצרים מרפים מן ההתעקשויות עליכם?

שלמה: הלחימה הכבשית הגדולה, בעצם, ביום הכיפורים, בימים ראשון, שני וחלק מן היום השלישי. בשלו־שת הימים האלה הדפנו הסתערויות רבות והבחורים נלחמו מלחמת גבורה, עם סיכויים מעטים מאוד, עם כלי־נשק שהלכו ונגמרו — והתחמושת הלכה ואזלה. אחר כך הם הניחו לנו. במצב החדירה והכיבושים שלהם ב־סיני, אנחנו כבר לא יכולנו להפריע להם. הם הסתפקו בהפגזה ארטילריות כבדות, אבל חדלו להסתער עלינו. כעניין: ביום רביעי, חג הסוכות, אפילו לא הפגיזו אותנו הפגזה ארטי־לרית. הבחורים הדתיים שלנו טענו, שזו אצבע אלוקים.

— האם העלה בשלב הזה מישהו מהלוחמים או ממפקדיו את הרעיון, שצפוייה לכם כליה ומשום כן במצב להפקיר ולהכנע?

נחום ושלמה: לא! איש לא העלה על הדעת רעיון כזה!

— למה עוד ציפיתם במצב שהייתם נתונים בו?

שלמה: כאשר חדלו המצרים להס־תער עלינו, היה לי קצת זמן לחשוב. עשיתי הערכת מצב. אל תשאל אותי למה, כי אין לי תשובה. אבל, במצב השלב הזה, מנותקים מכל הכוחות, כוח קל לשריון המצרי, מופגזים באלפי פגזי ארטילריה — והסתובבתי בין החברים, הפצועים ו־הבריאים, ואמרתי: „הסוף מוכרח ל־היות טוב! הכוחות הגדולים של צה"ל יגיעו! הם יזרקו את המצרים! התגבורת באה! האוגדות יורדות! עוד קצת, חבריה! עוד מעט!".

נחום: אולי מה שנתן לנו כוח ל־עמוד היה, שהקשר שלנו עם המיפ־קדות העורפיות, לא נותק אף לרגע. אמנם, מכשירי הקשר התנפצו לרסי־סים. אבל הקשר שלנו, והכל במצוה, הצליחו בדרכים בפליאות לאלתר כל מיני מכשירים. הקשר שלנו, קראנו לו קולטחים. הוא שמע הכל בקשר, אבל פיתח לעצמו מין כשרון מיוחד להעביר אלינו ידיעות מכוונות. הוא סיפר, שצה"ל מתקדם, וצה"ל בא, והתגבורות מרובות, ושובכים לנו את המעמות ועוד מעט, ועוד קצת. עכשיו אני רק יכול להבין, מה הבחור הזה תרם למורל שלנו.

שלמה: שאבתי בטחון, באמת, ב־יום שלישי, צה"ל התחיל לתקוף. ה־מטוסים הגיעו. ראיתי קרבות־אוויר בלתי־רגילים. ראינו אחרי כל מטוס שלנו עפים עשרים טילים, והוא מתח־מק מהם. ראיתי איך חיל האוויר משיג עליונות אווירית, ובלב הודגן לי משהו: צה"ל יבוא! צה"ל יגיע גם אלינו! עוד קצת!

„התוכלו להחזיק מעמד 48 שעות?"

— מתי בכל אופן התחלתם לחשוב על אפשרות של כניעה?

שלמה: ביום חמישי בבוקר שאלו אותי מהמפקדה אם אנחנו נוכל להחז־יק מעמד עוד ארבעים ושמונה שעות. אמרתי: „לא!" אני פשוט רציתי ל־הציץ בהם. אמרתי לך, שאני חכם. אני עוד חשבתי, שאם אגיד שאר־בעים ושמונה שעות לא נוכל להחז־יק מעמד, אז צה"ל יחליט להחיש לנו תגבורות ולחלץ את הפצועים תוך עשרים וארבע שעות. התשובה היתה: „אם תוך עשרים וארבע שעות לא נוכל להחיש לכם תגבורת, ניתנת לכם רשות להיכנע". זה לזה צליל כזה־ריד. להיכנע?! והלחימה הזאת?! אחרי חמשת ההרוגים שלנו?! אחרי הפצועים, שאנחנו זועקים?! ואז אמר־תי, אולי בלי לחשוב: „לא בא בחש־בון! נחזיק מעמד ארבעים ושמונה שעות! רק תבואו!" ואחר כך הלכתי מעמדה לעמדה, מחייל לחייל. מעמדה לעמדה, וסיפרתי, שתוך עשרים ו־ארבע שעות, או לכל המאוחר תוך ארבעים שעות, יגיעו אלינו ויתגברו אותנו ונחזיק מעמד.

נחום: לא יכולתי לקבל זאת. אני אומר את הדברים באופן הגלוי ביו־תר. אני ראיתי את הפצועים. אני חייתי אתם. אני ידעתי יותר טוב מכל אדם אחר במעוז, שאם תהיה עוד הסתערות אחת, לא אוכל לטפל עוד באף פצוע נוסף אחד. לא היה לי כלום. הפצועים שלי התפתלו בכאבי־הם. חששתי מאוד לחייו של חייל, שניתחתי אותו בצוואר. גם הפצועים היותר קלים עוררו אצלי חששות כב־דים מפני סיבוכים. ביותר חרדתי מ־הסכנה של אובדן אברים ביהומים קשים. אמרתי, שעלינו לבצע כניעה באמצעות הצלב האדום. שלמה וכל המעוז לא היו בדעתי.

שלמה: אני התנגדתי. נכון, אמרתי, שנחזיק מעמד עוד ארבעים ושמונה שעות, ואז, אם לא תגיע תגבורת, אסכים לכניעה. קיבלנו את הסיכון הזה.

„כניעתכם סודרה באמצעות הצלב האדום"

נחום: התקשרנו שוב עם המיפ־קדה. דרשנו פינוי תוך ארבעים ו־שמונה שעות וסיוע אוויר וארטילרי. אמרו: „המתינו". המתנו, המתנו והמ־תנו. רק כעבור עשרים וארבע שעות, ביום ששי בשעה העשרים בבוקר, אמרו: „הפינוי ייעשה תוך ארבעים ושמונה שעות". אמרנו: „בסדר. נח־כה". ביום שבת בבוקר התקשרו אתנו ואמרו, שהפינוי ייעשה תוך עשרים וארבע שעות. שמחנו. זה היה לפי להיזהמנים. אמרתי לבחורים: „אין כניעה! יש פינוי!". עברה שעה, אולי שעתיים. אולי פחות. הזמן קצת מבולבל אצלי. ואנחנו מקבלים תק־שורת נוספת: „כניעתכם סודרה ב־אמצעות הצלב האדום לשעה 11 בבו־קר, יום שבת". היתה הדהמה גדולה. רק לפני זמן קצר ציפינו לתגבורת.

„היתה הרגשה נוראה..."

נחום: היתה הרגשה נוראה. הרגש־תי שאנחנו ביזיונרים, שנכבשו לאו־יב. חששתי, שלא אוכל עוד לחזור ולהסתובב ברחוב תל־אביבי בראש זקוף.

שלמה: זה הרג אותי. גם בשבי המצרי לא הרפתה ממני ההרגשה של הבזיון הזה. אף על פי שהמצרים הלקו לנו מחמאות וראו בנו גיבו־רים, — ההרגשה בתוכו, בפנים, היתה של כניעה. רק ימים אחדים לפני ה־שחרור אמר לי טייס שלנו, שבארץ הפכו אותנו לאגדת גבורה. זה עודד קצת את הרוח.

— ד"ר ורבין, מן השיחה עולה, כי אתה היית האיש שהכריע את גורל המעוז לכניעה...

נחום: כן, אני מודה, אני ראיתי את הפצועים. לא יכולתי יותר.

שלמה: אצלי שיקול יותר מכריע היה חוסר התחמושת. בכל המעוז נשארו באותה שעה ספורים רימונים, וכמה שרשראות למקלעים הקלים. עם זה מעט לא יכול להלחם. ראינו את הארמיה השלישית הגדולה, כולה אש־לנו, כולה בסביבה שלנו.

„התנפנפו במשהו לבן"

— איך היה המהלך הכניעה שלכם?

שלמה: מהצד השני דיבר אלינו ברמקול איש הצלב־האדום. היו שם צלמים ועתונאים. הוא הודיע לנו

(סוף בעמוד 24)

הייה גם אתה בתמונה

לא כל אחד יכול להיות בחזית, אך כל אחד יכול לתרום לביצורה!

השקע מכספך במלווה המלחמה!

מודעה זו נתרמה על ידי החברה הישראלית לסיגריות בע"מ

יום ו' 30.11.73 — ה' בכסלו תשל"ד

...חם בנין

ובכן, כולם אש

א.

ב.

מנחם בגין

ובכן, כולם אשמים...

א.

מספרים, כי, על פי מלחמת ששת הימים, אמרה בכירות בפאיי דאו, הגברת גולדה מאיר, בהביעה התנגדות קיצונית להקמת ממשלת ליכוד לאומי, כי לא דרושים „לגרי" (לכפגנוח) שותפים לניצחון. אם הסיפור הוא נכון (באחד הימים, או הלילות, הוא, ניסתה גברת מאיר לשכנעני שגחיל יצטרף לממשלה בלי רפ"י), יש יסוד לסבור, כי עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים, חזרה לליבה של ראש הממשלה דהיום הרגשתה כלפני שש שנים ומחצה. אולם במהרה התברר, כי במלחמה האחרונה הזאת אנו בשלב התחלותי בחריף. בהערכה זו הרגיקה ראש הממשלה לנח לכל בבקריה. היא אמרה לפני ציונים כאנגליה כי ב־ים השעות הראשונות התעורר חושש שאנו מפסידים במלחמה. בכלים אחרות, נשקפה לנו, בהנהגתה של הגברת באור הגבריה, סכנת שואה. העם, אשר לא ידע דבר, עומד על קו התהום. עד כדי כך...

במשך ששה עשר ימים הכיבים נעשה נסיון, מחושב, עיקבי, ונואש, להסתיר את הסיבה האמיתית, אשר קירבת את ישראל אל עברי פי פחת. לדיון ציבורי הפגרה, בכל העתונים וכלי התקשורת הממלכתיים, השאלה, האם צריכים היינו להקדים ולהתקיף את אויבינו, בטרם יתקפו עלינו. בשבועיים האלה, מיום הכיפורים ועד הפסקת האש, היה העם נתון להשפעה תרדמה אירדיה של התעמולה הרשמית. זה־ נע לנו, מתר נאבק חברי הממשלה, לפתח במלחמה, ואילו אנחנו נושאי התנופה המוסרית, מרבנו לקבל עצה רעה זו. ואופוזיציה נמנענה, כל ימי המלחמה, מלהגיב על דברי ההסברה השווא של בעלי השררה. כך צריכה לנהוג סיעה פאטריוטית, הנושאת באחריות לעתיד העם ושלומו, לא פחות, לפחות יותר, מהרכב מסויים של ממשלה בציני הליכוד יונג, ב־מצב יום הכיפורים, במצוקה מידית, של תחבולת הבחירות הסתכבו, בלא־פוס, להוזיחו, כל עוד נמשכו ה־קרבות. בכנסת, ובחוצה לה, הודענו, כי אמנם יש שאלות לגבי מה שאירע בין כסה לעשור, אך אנו דוחים את הגנתה, אפילו הסארנו, במשך שבועיים ומעלה, את השדה פתוח להודשיי התעמולה־הסעיית, אין להצטער בכי־זה כלשהו על הבלגתנו. האינטרס ה־לאומי קודם למפלגתי.

אבל דווקא האינטרס העליון של האומה חייב אותנו, בבוא העת לא לחשות עוד, להעמיד לדיון ציבורי את השאלה האמיתית, שהביאה עלינו, כדברי ראש הממשלה, סכנה איומה. התוצאה טרגית, מדוע לא גוייסו המילואים ולא קורבו כוחות השריון והארטילריה לקווי החזית, לפני יום הכיפורים, על אף המידע המצטבר, החל מערב ראש השנה, על הריכוזים העוברים של צבאות מצרים וסוריה? בקשר עם שאלה זו, שוב נוכחנו ל־דעת כי האמת מנצחת. האמונה בנצחונה נוחשבת ל„תמימות"; אין מציאותית כבונה. למנגנון ההסתה הרשמי לא הועילו כל קציני ההסברה וכלי התיקשורת. אין עוד בית בישראל, ש־בו אין שואלים, מדוע, בין ראש השנה ובין יום הכיפורים, לא גוייסו המילואים, מדוע הומט עלינו האסון של הגיוס החפוז, בקלקל השורה, ה־ מ א ו ח ר, החל משעות הבוקר של יום פתיחת ההתקפה המשולבת?

ב.

בכנסת, עליון ניסתה הגברת ראש הממשלה להתייצב נגד האמת. היא הבריחה בדראמאטיות הראויה לתכלית טובה יותר, כי מאז הובא לפניה ענין גיוס המילואים, היא החליטה על צו גיוסם „במשך עשר דקות". אבל הגברת מאיר מיאנה להסביר לבית הנבחרים, באיזה יום הלמר אותן שש דקות השנויות הגורליות. נסיון הסתרה זו לא עמד לה. כל 119 חברי הכנסת ידעו כבר, כי עשר הדקות היו חלק של שלוש שעות בין 4 לבין 7 בבוקר ב„יום הכיפורים עצמו. איחור נורא. למה, גבירתי ראש הממשלה, בהיותך נבונה, בתוקף תפקידך, על שירותי הבטחון, לא גוייס, או לא הצעת ל־הוליס, על גיוס המילואים, יום, או יומיים, או שלושה ימים, ועוד, לפני יום הכיפורים? המידע המוסמך על ריכוזיהם של כוחות האוייב היה ב־ידיך וכידי חבריך להתייעצות. מדוע לא החלטתם לגייס את כוחותינו; למה החלטתם לא לגייסם?

בין גאום בלונדון לבין ראיון ב־אוסלו גילתה לנו ראש הממשלה, כי „אהרונות, אשר את עצתו דחתה, היה ראש המטה הכללי לצבאנו. אבל שלא כבו בכנסת, היא הוסיפה בנורבגיה להסביר, כי הרמטכ"ל הגיע לה להתקוף את אויבינו בחיל האויר. מדוע רק במטוסים? המיבה יתכנה היום ל־כל איש בישראל. על הקרקע לא היה לנו, בקרבת הקווים, כוחות לצריכת בתקפה שמנעה. האכן הם היו? הוה

אוכר, הרחוק, הרחוק מן המותות. שביעה, באחד הימים האלה, אדם רם מעלה אוכר: „עד היום אני אוכל את ליבי על שלא גייסנו את המילואים לפני יום הכיפורים". אני מייעץ לו לשמור על ליבו. איבוד עשתונות, אף מתוך צער ריטראואקטיבי, לא יועיל לעם ישראל במבחניו, אשר לא כולם הם כבר כמאחרינו. אבל הכאב בלב על משגה כזה, עם תוצאותיו ה־הגורות, ילווה אותנו כל הימים. הכל היה שונה, בלחימה אף בהדיניות, אלבלא ליקוי המאורות בין כסה ל־עשור.

זהו כשלון ההנהגה, אשר תבעה ל־סמוך עליה, בעניני בטחון, ללא סייג, או פקפוק. אולם לאחר שהוא חדר ל־תודעת הציבור כולו, ניתן האות ל־קרוא בקולי קולות, כי כולם אשמים! תופעה אופיינית. לנצחון לא דרושים „לגרי" שותפים. לכשלון, כולם שותפים.

ג.

האמת ניתנת להיאמר, כי לא ראש המודיעין לשעבר, מר עמית, הטיל בהשמעה הטענה האוילית הזאת, ב־כינוס טלוויזיוני; קדמו לו עתונאים, באוץ־עמור כאביב. יש ביניהם ה־כברזיים: כולם אשמים, גם הממשלה, גם האופוזיציה. אחרים עושים הסד כלשהו וכהזירים: כ ו ל נ ו אשמים. בהודעה השניה, יש סתת כיעור, אך לא יותר אמת.

בתבצית, ניתן לקבוע, כי עתונאינו הנכבדים, רובם ככולם, המבירו, הש־כם המערב, כי, אמנם, בעיניי פנים אשר לבוא בסכנות רבות, אף קשה לממשלה המכהנת, אבל בשאלות חוץ ובטחון יש על מי לסמוך. בלשון עברית: כפי שהיו אצלנו סמוך־עלי־ניקים, רבו בביתנו סמוך־עליהם־ניקים. מעצבי דעת הקהל לא שבעו להדגיש, כי יש לנו הנהגה הקריה־בתוניות, אשר הוכיחה, לתמיד, את פקחותה הפראגמאטית. בא יום, שראגי מבהינה לאומית, והוכח, לעיני־כל, כי בשאלה הפראגמאטית ביותר: גיוס מילואים זהיר מול ריכוזי אויב גוברים, היתה ההנהגה לאיפקתיה נאף לא מפוכחת. מחבריה המכבדים עובדים, כבוכן, נדהמים מול גילוי מבר־שיש זה. אלה, אשר עליהם כתבו, כי אינם מסוגלים לשעות, עשו את הטעות המבורה ביותר. אם כן, מסו התעתונאים. היהכן? המוצא מן הסבך, או מן התסבוך, הוא בטענה, כי כולם אשמים, או, לפחות, כי כולנו אשמים.

כעולם לא שמענו במדינה חפשית, שבה פעלת ממשלה נבחרת, טענה אנטי־דימוקרטית כזאת. מילא, במדינה טוטאליטארית. זוכר אני היטב את נאומו של סטלין לאחר התקפה גרמניה על ברית המועצות, בעלת בריתה, ימים מספר לאחר התחלת המלחמה, עם התאוששותו של הרודן כ־הלמו, הוא הציג לעצמו, ברדיו, את השאלה: ההיתה זו שגיאה לחתום על חוזה אי־התקפה עם שליטי הרייך השלישי? וכפי ששאל, כך השיב ל־עצמו: וודאי שלא. בחוזה ריבנטרופ־מולוטוב, או סטלין־היטלר, חילקו רוסיה הקומוניסטית וגרמניה הנאצית אזורי השפעה באירופה, ובעקבותיו לא שמה סטלין לכל האזהרות, בכוורת ד־מערב, מסוקיו ועד וזישי, של אנשי המודיעין המפורסמים סורג' וסרפר וכן של השגריר הבריטי קריפס, כי גרמניה עומדת לתקוף בסוף יתני את רוסיה. סטלין אף לגלג על המזהירים האלה. בוחמת טעותו זו, עמדה רוסיה לכרוע ונצלה אך במחיר דמים נורא. אבל הוא לא אשם. אחרים אשמים. ד־סכוך עליו: הוא כבר ימצא אותם. כך היה בעולם האפל ההוא.

אבל במדינה דימוקרטית? כלל גדול הוא, כי הממשלה מנהלת את ענייני האומה, כי היא האחראית ל־פעולותיה ומחדליה, ואין זולתה ה־אחראית להם. בעד משגים, או מחדלים, הרבה פחות חמורים מחליף פרלמנט ממשלה, אפילו בהסכמת תומכיה, או עם בשנה את הרכבו של בית הנבחרים, המוציא מתוכו ממשלה חדשה. אבל אצלנו כותבים עתונאים, המטיפים כל ימות השנה לדימוקרטיה, כי בעד מחדל ממשלתי ברור ו־מוכח, אין הממשלה אחראית אלא — כולם אשמים. במלים אחרות, העשה מכשלה נבחרה אשר תעשה, יש להשאירה על כנה. יש לפקפק, אם אי פעם ניתן לציבור, ובמיוחד לדור הצעיר, חינוך אנטי־דימוקרטי יותר, מאשר בהטפה המוסרה לאשמת הכל.

ד.

ראש הממשלה נוהגת יד לכסא הסילוף הצדקני הזה. היא אמרה לציונים מחוץ לארץ, כי העם בישראל הרדים את עצמו ולא שם לב לאותו הגלהמה. טעות. שום עם אינו כרדים „את עצמו". וההנהגה היא שיכולה להרדימו, או להעירו. האמת היא שהממשלה של היום לא פסקה להרדים את העם בישראל, והיא עצמה גבה בשעת שיא הסכנה המתגברת.

שר החוץ מוצא עוז בנפשו לדבר. ביכים אלה, על רעות רוח, או בירסה בתמונות שיש לסלקה. עברתי לאחרונה, לשם ריענון הזכרון, על פרוטוקולים כמויים, בין השאר מצאתי בהם ציטטה מדבריו של מר

אבא אבן באמריקה, יוצאת מפי, בהוכתת ביקורה. בארצות הברית הבריז כד התוך של כדיבה ישראל, כי האפשרות שהערבים יצאו למלחמה נגד ישראל היא אפס! אני מצנתי, כי בהכרזה זו יש ההגרות באזיבינו, והיא מיותרת להלוחין.

בפנים, בודאי מחשים האחרינים, לא היה כבעצ חבר במשלה אחר, אשר לא התפאר בממבר, כי „האופציה של כלחמה" נסגרה בפני הערבים. הדיבור המרדים הזה חזר ונשנה, הוקלט ושודר, באוזני כל, העם, חודש אחר חודש, אם לא שבוע אחר שבוע. אחר כל אלה, אומרת ראש הממשלה, כי „ישראל הרדימה את עצמה". או שוב, במלים אחרות, כולם אשמים, בעוד סם ההרדמה הפלק, בכמות גדולות, בידי הממשלה, המופקדת על בטחוננו, והן ההבנה המקובלת, היתה, כי (סמוך עליהם) הממשלה יודעת את העובדות, כמפענת את הצופנים, מגלה סתרי תורה. וכה יודעת האופציה? על גישה זו שמענו וקראנו כל יכוה השנה אך בבוא המוחל, בהתגרות הכשלון האמתי, מי האחראי להם? הסוברות של מעצבי דעת הקהל היא: אלה, אשר לרשותם עמד הבירע הסודי, ואלה אשר להם הוא אינו נמסר כלל, אשכום מחלקת שווה בשווה. מותר להגיה, כי מעולם לא הוכח באופן ברור יותר, כיצד „שיווניות" מלאכותית יכולה לגרום עוול חמור יותר.

בעבר בנעשותינו, כי כלה אחת מרבבות המלים המרדימות, של חברי הממשלה ותומכיה, והיה יוצאה ב־כלוש השנים האחרונות, מפי, או מהעט לעסי. איך היו מגלגלים ארחה? אך איך. יש עוד עובדה כחמירה. דברי ניתוח ואזהרה נתקבלו בלגלוג של בדוח מתנשאת.

ביום ה־4 באוגוסט 1970 אמרתי לכנסת ולעם: „אינני רואה היום במשבר ממשלתי, שהוא מאחורינו, אלא באפשרות של שבר לאומי, שהוא עדנה לפנינו". כשבועיים לפני מלחמת יום הכיפורים צפיתי בטלויזיה בתכנית נאה מתחוכמת של המערך, בה נעשה נסיון להלעיג, לפחות פעמיים, על „השבר הלאומי", כאילו הותזי, מעל בטח הכנסת, על הבלים האלה ואלה הריסר פעמים, יתכונו נא המלוצצים בדברי המוקיוניות שלהם — „ואולי יבושו, היכלמום תהיה ראשית התבראה, להם ולעמיתיהם.

ביום ה־12 באוגוסט 1970 אמרתי באוזני ממשלה — האשליה — הנמהול:

„בשבת בבוקר נאמר לעם כי יתכן שנפתח סיכוי לשלום. אני מכחיש זאת. בגלא האחריות שאדם בישראל נושא על כתפיו, אחר כל מה שעבר עלינו בדור השמדה והתקומה, חייבני מודיע לבית ולאומה, כי על פי המציאות אנחנו הולכים לא לשלום ולא לבטחון. לפנינו, בעתיד הנראה לעין, אחת משתי האפשרויות: או שאנחנו הולכים להסדר עם מלחמה, או שאנחנו הולכים למלחמה בלי הסדר".

האפשרות השניה, שבפניה הזהרתי במפורש, התגשמה. לא היה הסדר. באה־לנו המלחמה הנוראה. בין האזהרה לבין התגשמותה מבדילות שלוש שנים. על מספר זה של שנים ניתן להכר, כי תקופה קצרה היא, או זמן רב הוא. בשני המקרים, אין לשלול את רציגות האזהרה שניתנה.

ביום ה־25 באוגוסט 1970 הזהרתי מפני התוצאות החמורות, שיבואו, בעתיד, של קירוב הטילים על ידי המצרים לעבר תעלת סואץ, מתוך הפרת הסכם הפסקת האש של אז. עדיין היה באזור שליטה של מצרים. וכך אמרתי: „אם יוליש באזור לפתוח באש — ובידיעה המציאות עלינו להניח, כי אין שום ספק שיבוא יום כזה — יהיה לאוייב יתרון מכריע בשריון ובארטילריה, והפעולה הברוכה של חיל האויר יהיה קשה מאוד לבצעה, בלי אבידות, במספר ניכר, בקרב טייסינו ומטוסינו". בכאב, אשר אין לו שיעור, יש לקבוע, כי גם אזהרה זו התאמתה.

מאוגוסט 1970, ועד אוקטובר 1973, ניקראנו להסכים, כי ענין הבטחון הוא בסדר, וכי עלינו לתת עדיפות לשאלות פנים. סירבתי לנהוג כך. בעיות המשק והחברה הן חשובות מאד בעיני, אך הבטחון הלאומי היא לבו שאלה הקיום עצמו. בכל הזדמנות, בעל פה ובכתב, עבדתי על שאיפה אויבינו הכתמנה להשמידנו, ועל החשיבות העליונה של קיום זכותנו על ארץ ישראל, המשרלבת בזכותו של עמנו לבטחון ד־שלום. בגלל סירובי זה, כתבו עתונאים מהוג, או כסוג, כמדים, כי אני „חיי בעבר", כי יתכני וסקיפתי. אך התברר, כי הם חיו בעבר של אוגוסט 1970, ואילו אני, בהזנותי הרבים, הבעתי דאגה־אמת לעתיד הנוראה שבין.

כולם אשמים? האמת הפשוטה היא, כי לא כולם הרדימו, ולא כולם „הורדמו". אבל אפילו היו הכל נבים, צריכה היתה זו חובת הממשלה לבקוע „אבנאי" התחרות מסווע כנגד ריכוזי אויב, הידועים לה, כדי להגן על עם העלול להיות מותקף. ריבונו של עולם, את כי באנו להעניש על שנטלה „כשרינו" את השכל הישר? על ממשלה כזו אין עוד לסמוך. חמצי חיים אנחנו; משום כך עלינו לשנות את הרכבה, בבהרה.

דמויות מהמערכה

מאת דוש

— אחרי כל מה שקרה, החלטתי די, מספיק, אני מתפטר, מי צריך את כל זה? אבל זו היתה רק חולשה חרלפת בגלל עייפותי. התאוששתי מהר והבנתי שאסור להשתמט. אדם אחראי חייב להמשיך ולשאת בעול הכבד שהטילה עליו אומה כפויית־טובה זו לפני שנים רבות, כדי להוציא אותה מהסבך, שאליו נקלעה. העיקר: להתעלם מההשמצות!...

— אמרתי וכתבתי בעתון במשך כל השנים, שהערבים מעוניינים בשלום ורק בשלום. כך נמסר לי רשמית בפאריס ב־69, בשיחותי בקפה „קרפולי" עם אבו־גיהאד, סטודנט לסקסולוגיה. הצעת־שלום זו הוגשה לנו שנית בקופנהגן ב־71 מפי דידיע, יוסוף בוקראת, עתונאי־ספורט חשוב מביירות. היא במובהק נתדחה בגסות על־ידי ממשלת גולדה ההרפתקנית והוחמצה ההזדמנות למנוע את המלחמה. כעת אני שומע שאבן רוצה לשלוח אותי לחו"ל לחדש את הקשרים, אבל איחר את המועד. אבו־גיהאד נהרג במינכן ובוקרא הוחזר למוסקווה לבסיס.

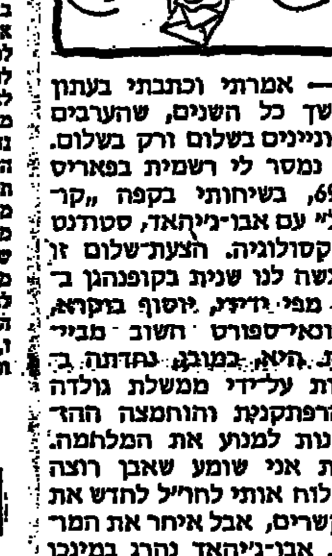

— אתם רוצים לשמוע את האמת? לא היה להם נשק. לא היו להם מים, לא היה להם אור, ובגלל זה נאלצו להלחם בחושך. בעוד חמש שנים יהיו לערבים שני טנקים לכל משפחה ומספיק כסף, כדי לקנות את כל העיתונים בעולם, כולל „מעריב". אתם יודעים מי עוד נהרג? יוסקה השמן, הגרפולוג. היה בחור נהדר. מה, זה אתה יוסקה?! אתה חי? עוד תצטער על כך!

— למעשה עוד לא תפסנו מה שקרה כאן. עוברת עלינו טראומה טרנסצנדנטלית, שמעמידה בספק את ישותנו כקיום וקיומנו כישות. עלינו לשאול את עצמנו, והשאלה, אם עוד מסוגלים לשאול. עלינו להביט ישר בפני האסון הקטסטרופאלי ולומר לו ישר בפרצוף: האמנם? הכיצד? איפה? מתי? מי? מה? מו?

שלמה אבינרי

על בחירות ומנדט

ב־31 בדצמבר יילך העם לקלפי לבחירות הגורליות והמכריעות ביותר שידעה המדינה מעודה. בחירות אלה יכולות להיות פתח למיפנה בחיים הפוליטיים במדינה; הן עשויות, מצד שני, להיות חותמת־גומי להנצחתה של המציאות המדינית הקפואה של חיינו הציבוריים בשנים האחרונות. אם לא תיפתחנה הרשימות לשינויים, ואם לא תתאפשר הגשת רשימות חדשות, הרי מסתבר כי מדינות־ערב תצלחנה להנחית על ישראל מהלומה נוספת במלחמה זו: לסתום, עוד יותר מתמיד, את דרכי הגיוס להנהגת המדינה ולהבטיח כי שום יסוד חדש לא יחדור לחיים הציבוריים בישראל. יהיה זה נצחונם המסוכן ביותר של הערבים.

✱

שנים זה שנים יש „סתימה" בצמרת הפוליטית של המדינה: הבדקת את הרכב הכנסת הראשונה תוך השוואה לכנסת השביעית, יגלה כי חלה הידרדרות ברמה הציגות וצמצום בדמותו של הטופס האנושי המופיע כחבר כנסת. אם ניתן היה לגלות בכנסת הראשונה והשניה, בכל המפלגות, מספר ניכר של אישים משיעור קומתה של המנהיגות הציונית המסורתית, ששילבה אידיאולוגיה ועסקנות, הרי עם הסתלקותו של „דור המייסדים", הזה העסקן המקצועי — שהוא מרכיב חשוב וחיוני בכל מבנה דימוקרטי, וחלילה לזלזל בו — לטיפוס המלעיז־כמעט של החיים הפוליטיים בישראל.

עניין זה חל על כל המפלגות, כימין ומשמאל. אם בתנועת העבודה היוותה התנועה הקיבוצית וההלוצית את המאגר של כוח אדם אינטלקטואלי להנהגה, הרי התברר הציבור האורחי התנועה הרביזיוניסטית באישים דגולים בעלי רקע אינטלקטואלי ומוסרי מרשים. אולם לאחר הקמת המדינה, לא הצליח המגזר הפוליטי למשוך כחות תוססים ומשכילים: הגיל הממוצע של חברי כנסת עולה בהדרגה מקדנציה לקדנציה, ואילו אנשים צעירים ומשכילים נמשכים לכל ענפי החיים במדינה, פרט לספירה המפלגתית. אנו ארץ המבטיחה לצעירים אפשרויות התקדמות עצומות בכל השטחים — במנגנון המדינה, באוניברסיטאות, בצה"ל, בעולם העסקים — אך לא בפעילות המפלגתית. כאן חלה הזדקנות מתמדת, ובמידה שנכנסו כוחות חדשים היתה מייצגי העסקנות הלוקאלית, שהקדישו עמל גמלים של שנים בבניין מעמדם המנגנוני, אך המתוחים כמעט להלוטין להכנת. העולם הסובב אותנו, הנבטות תמשה את מקום המנהיגות, „הצנחתו" אלופים באורח מלאכותי והמכון לצמרת באה כתחליף לצמיחה אורגנית של מנהיגות פוליטית המעוגנת בפעילות פוליטית וברמה אינטלקטואלית גם יחד.

רמתה האינטלקטואלית של הכנסת השביעית וגיוונה ירודים מזו של הכנסת הראשונה. אם ייערכו הבחירות לכנסת השמינית לפי הרשימות הקיימות, תימשך הידרדרות זו גם להבא.

✱

על מנת למנוע אי־הבנות: שגוי יהיה לסבור כי חברי כנסת צעירים טובים ומוכשרים יותר מחברי כנסת זקנים יותר, או כי השכלה פורמאלית אקדמית או אחרת היא ערובה לקבלת החלטות טובות יותר. מי שסובר כך וריהו נתפש למיתוסים שאין לה כיסוי ואינם ברוב המקרים אלא ביטוי לאינטרס עצמי, שהוא אמנם לגיטימי אך הנסיון לעטפו במליצות כלליות איננו תופס. אולם ברור כי הנהגה שאינה מקבלת זריקת עידוד מגילאים צעירים יותר נעשית יותר ויותר קפואה, שכן עולם המושגים שלה רלוונטי יותר לסביבה שבה גדלה מאשר לעולם הנוכחי. יותר על כן, בעולם מורכב, שבו תופס הידע מקום מרכזי, יש צורך בהזדקקות גדלה והולכת לאנשים בעלי הכישורים להבנתו ולהפעלתו של ידע זה. מי שמבקש ממשלה של „טכנוקראטים" עשוי להביא על עצמו משבר בדמות משבר האטרוניים; מצד שני חלה היום תנוה ברוב מדינות העולם לעיצוב הנהגה המסוגלת להתמודד עם הבעיות של העולם בדזמננו. אין המומחים צריכים לשלוט — חלילה; אולם גם כדי להבין את המומחים צריך שתהא לאישי השלטון גישה מסייעת לעולם המודרני על מכלול בעיותיו המורכבות, ואיכי ההנהגה הישראלית חסרים ברובם הכשרה אלמנטארית לכך.

מדהים לחשוב כי רמתה האינטלקטואלית של הכנסת, למשל, היתה גבוהה יותר בתקופה שבה הצטמצמה הפריפריה האקדמית הישראלית לאוניברסיטה העברית ולטכניון ובמדינה היו בסך הכל כ־2,000 סטודנטים. כיום, כאשר התרחבה השדרה האקדמית ופקימה 7 אוניברסיטאות, 40,000 סטודנטים וקרוב ל־10,000 אנשי מחקר, יש בכנסת ייצוג קטן יותר לציבור זה מאשר בשנים קודמות! מתריד אף לחשוב כי בשעה שאחד השינויים שאפיינו את החיים הפוליטיים במצרים מאז מות נאצר היה כניסתם להנהגה של אנשים צעירים ומשכילים, המכירים את העולם המודרני, ויודעים כיצד לטפל בו, הרי אצלנו אפשר לגלות התפתחות בכיוון ההפוך.

✱

לקח מלחמת יום הכיפורים חייב למצוא את ביטויו בשינוי דמותה של הכנסת הבאה. חשוב לזכור כי אותו תהליך של הידרדרות, שעליו דיברנו מציין את האופוזיציה בדיוק כשם שהוא מאפיין את המערך: במידה שיש לשניהם דמויות חדשות להציג, באות אלה משורות צה"ל, ועד כמה פרובלימאטי הדבר, הוכיחה דווקא המלחמה.

אולם המלחמה הוכיחה עוד משהו: היא הראתה כי מספר לא מועט של אנשים בתחומי חיים שונים, שלא היו מוכנים להיכנס לזירה הפוליטית לפני המלחמה, סבורים עתה כי הם מוכנים לכך כיון שהתברר להם שהכרעות הבטחון הם התחומים רציניים מכדי להשאירם בידי העסקנים והאלופים. המלחמה הביאה לכך כי תיתכנה עתה יוזמות להקמת רשימות חדשות, שבוודאי אין להן סיכויים להגיע לשלטון, אך הן עשויות לזכות במספר קולות מספיק כדי לאפשר הכנסתם לכנסת של אישים חדשים, שלא על רקע עסקני מסורתי, ולגוון בדרך זו את הרכבה ואת מאגר כוחות האדם המקצועי העומד לרשותה בתחומים שונים. המלחמה הזאת אף הצביעה על כך כי ישנם אישים שנכשלו כשלונות כה בולטים עד שיש לאפשר למפלגותיהם — אם הן רוצות בכך — להחליפם באחרים.

במושגים פוליטיים ספציפיים ניתן להניח, כי למערך יש סיכוי סביר לזכות בבחירות בין אם התקיימנה במתכונת הרשימות הקיימות ובין אם תיפתחנה הרשימות מחדש. אולם אם תיערכנה הבחירות במתכונת הקיימת, ימצא המערך את עצמו עם סיעה מדולדלת, וחיוורת מבחינה אינטלקטואלית, מלאת פוטים כרואנים, שאינה מסוגלת להציג יעדים חדשים למדינה ולהוציא אותה ממצב הדכדוך הקיים על ידי הצבתה של הנהגה בת־ממש לעם בעת מצוקתו.

דווקא בשעה זו רשאית מדינת היהודים לצפות להנהגה הטובה ביותר שמסוגל העם להוציא מקרבו. קיום הבחירות תוך הקפאת המצב הנוכחי פירושה כי האלטרנטיבות נשארות בתחום הספקות מן הדרגה השלישית הרביעית באורח בלעדי — ואין ספק כי רמתה הממוצעת של הנהגה זו אחראית לא במעט (ואין כאן הבדל בין ממשלה לאופוזיציה) להידרדרות ההבנה הפוליטית שירדה על המדינה הזאת מאז מלחמת ששת הימים.

✱

כיצד משיגים את פתיחות הרשימות ואת האפשרות להציג רשימות חדשות?

המפלגות הקיימות לא תהיינה מוכנות לצעד זה, העשוי לפרוץ פרץ ליחודות הדשים אל ההנהגה. אלא אם כן תיאלצנה לעשות כן בלחץ דעת הציבור. לציבור יש רק נשק אחד

(סוף בעמוד 24)

נפתלי פדר

פרוגרמה מול פרגמאטיזם

בעל המאמר הוא המזכיר המדיני של מפ"ם.

עם ישראל עוסק עכשיו במשהו מעין „התחביב לאומי" — גירוד בפצעים. טיהורו של הפצע, החקירה מדוע הוא התמגל — הם חשובים, כדי שלא להיפגע שוב. אולם הגירוד כשלעצמו אינו טוב, אין הוא מרפא את הפצע. לנו חשוב כיום למצוא את המזור, את הדרך בה נחלים מפצעים אלה, בה נרפא את מחלותינו.

השאלה אם המלחמה היתה בלתי־נמנעת, אפשר שהיא כשלעצמה חשובה, אך היא לא תתרום הרבה למציאת הדרך מן המבוי אליו נקלענו, של לא־הפסד ולא־נצחון לאף אחד משני הצדדים. חשובות התוצאות: נקווה שמלחמת־יום־הכיפורים היתה מכה התבגרות לערבים, ואילו לנו זו מכה התפכחות שבאה מעקבות התנפצות כזוחים ואשליות.

כל מצב המלחמה במזרח התיכון היה בלתי־הגיוני מלכתחילה. המניע היה בעיקרו רגשי־פסיכולוגי, הוא הזין את האיבה ומנע פתרון. נדמה, כי הפעם עברו הערבים את מחסום הפחד ואצלנו נראות הפרצות הראשונות במחסום האי־אימון.

ביטויי אי־האימון מצידנו היו בחוסר־הגמישות, הקפאון המדיני, שתוצאותיהם נראו בסטטוס־קוו הטריטוריאלי. הצמרת המדינית בסוגיית של ישראל נבעה לה דר־רוח זה וכדכה היה לה שאנו שרויים במצב ממושך — ואולי אף יציב — של אמנם־לא־שלום, אך גם־לא־מלחמה. עובדה „הגשרים הפתוחים" תרומה לאשליה זו; גירוש ה„מומחים" הסובייטים על־ידי סאדאת התפרשה עוד לגבי החרים לא הבינו עלינו של הבטחון; כאילו אין יותר סכנה של אינטרבנציה סובייטית במזרח התיכון. המסקנה שהסיקו ממצב זה היתה, שיש להסדר ולשים דגש על עובדות פיסיות בשטח, בהנחה שמצב זה ימשך ל„נצח־נצחים".

הגיעו הדברים עד כדי כך, שאנשים נישבו בידי הקונצפציות של עצמם ואף ראו בהן קוים הרדלתיים בנרסם, כי במצב של לא־שלום ולא־מלחמה ישנם יתרונות: נמצאים מרוחורים מ־טריטוריאליים, מפשרות המונייבות בכל משא־ומתן ואין משווים את הביגעים שבהפיסות השונות בתוך המחנה פנימה — הן בתוך הרחב של כלל עם ישראל והן בתוך אמכבים יותר על המערך.

אולם הסתבר עתה, כפי שאמרה מפ"ם תמיד, כי כל זה לא היה אלא מקסם־שווא ואולי אף אחיזת־עיניים־עצמית.

במלים אחרות יכולים אנו לכנות מצב זה: הפרגמאטיזם הגיע את עליונתו. הצרה היותה שהיה זה סוג מיוחד של סופר־פרגמאטיזם. הפרגמאטיזם של מפא"י, זה שבן־גוריון סימל אותו היה פרגמאטיזם ריאליסטי יותר, הוא ידע את המטרה ודע להסתגל לכל מצב תוך כדי הבנת הסייגים והגבלות. לרוב הוא לא מתח את החבל מעבר למידה. הראיה, שהפרגמאטיסט המובהק, לוי אשכול, שהכל ראו בו את האיש ששוחה חצי־תה חצי־קפה, ידע להתאים את האצצים למטרה ולא בכדי עמד בראש ההיסטג הגדול ביותר שידעה המדינה — הנצחון במלחמת ששת הימים.

הפרגמאטיזם של השנים האחרונות נשא אופי אחר להלוטין. משה דיין ישב במשך שנים על הגדר. הנסיון לפייס אותו, למנוע ממנו את השיבוש בזכות הזוטר, שהוא התיימר להחזיק — מצב זה גרם לגיטורל הדיעות השונות במחנה־העבודה, הביא הסתגלות עגימית לעמדה שלא עמדה בקו המסורה הציונית. מסורה זאת בנתה „יש" אדיר תוך כדי התחשבות במגבלות הזמן והמקום, והיא התבטאה תמיד בפשרה נאותה.

בתקופה של הפרגמאטיזם הקיצוני הכתיבה ישיבה־על־הגדר היבנעות מיוזמה מדינית אמיצה ואפילו את „הקפיצה למים הקרים". שאותה גרס דיין עצמו כבלי שאפשר אותה. אולם לא כל מחנה־העבודה תפור מעור אחד. עתה הגיעה שעתם היפה של אותם כוחות במחנה־העבודה, אשר תמיד גרסו יוזמה מדינית בעלת־מעוף, פתרון שיש עמו פשרה נאותה לשני הצדדים, אולם לא הגיעו עד כה להביא לידי גיבוש דיעות, מחשש הפסקת הפער במחנה.

המלחמה, עם כל השכול והכאב שאתה, פתרה בעיות אלה. כשם שסאדאת יכול כיום לגשת לכריכ עם ישראל, מעמדה מכובדת, ולעמוד מול סרבני־הפשרה בעולם הערבי — כך גם אצלנו.

המלחמה הוכיחה, כי הפתרון אינו במלחמה נוספת, אינו באף־שעל ואינו בקיפאון מדיני, המעל לכל — שהזמן אינו עומד דווקא לטובתנו.

המלחמה הביאה לנו סוף־סוף מאוסבר למשא־ומתן, נוצרו תנאים לשלום — כמדיניות ריאלית ולא כשאיפה בלבד.

נוצרו התנאים להשיגו (אם לא בבת־אחת, הרי לפחות בשלבים).

עם זאת עדיין לא הוסר לחלוטין האיום ואין בידינו כל שטר־ערבות מפני חידוש המלחמה. אולם, אפילו תחודש המלחמה, הוכיחה זו והאמרינה, כי מדינות קטנות אינן מסוגלות כיום לנהל מלחמות ממושכות, אם בגלל יכולתן הצבאית המוגבלת ואם בגלל הסכם המעצמות על כללי המשחק. לכן קשה להן להגיע להכרעה צבאית בשטח ובכולא נחזור לאותו מצב פתיחה. כך גם נקבעו הפרצות הראשונות במחסום האי־אימון.

העם רוצה בשלום — על כך אין עוררין. הכרזות מפוצצות ללא־כיסוי וללא נכונות לויתורים הדדיים — לא יקרבו את השלום אפילו בסיים אחד, והעם לא יילך שולל אחר בצהיריהן. למשא־ומתן אין לגשת כלגזירה, שנכפתה עלינו בשכים, או כמצרת המעצמות. למשא־ומתן יש לבוא בלב נכון ובלי חשדנות יתרה.

מול הפרגמאטיזם יש להעמיד את הפרוגרמה, את התכנית המונחת על־ידי המסורה העיקרית: לבנות בארץ ישראל את המקלט היציב לעם היהודי — את מדינת ישראל שתתבצר ותפתח בשלום ובבטחון. כזה גם מחייבה המסורה לגבי העם הערבי השכן, המתגורר באותה ארץ, שהיא מולדתם המשותפת של שני העמים.

בתוואי הגבול של המפה הרצויה — יש לעסוק ליד שולחן הדיונים, בז'נבה או בכל מקום אחר. אולם אנו, בארץ, צריכים לדעת את העקרונות המנחים, מה תוכניתנו.

היינו הראשונים, עוד באוגוסט 1967, אשר התוינו עקרונות כאלה. מכל העקרונות האחרים — אלו היחידים שלא נשטפו במבול האחרון, ועמדו במבחן הזמן. אם־כי אין לכבול את ידי העשויים לנהל את המו"מ הקשה להסדר ולפתרון הסכסוך במזרח התיכון, סבורני שאלה העקרונות, אשר חייבים להנחותם:

✱ ירושלים מאוחדת כבירת ישראל — עם כיבוד הזכויות של כל השביה וכל הדתות;

✱ הגבול העתיד בצפון חייב לעבור על פני רמת הגולן;

✱ חופש שייט בדרכי־הים הבינלאומיות תוך הבטחת נוכחות ישראלית (זו או אחרת) בשארם אל־שייח' — תמורת נסיגה ישראלית מרוב סיני;

✱ תיקוני גבול בגדה, המתחייבים מדרישות הבטחון של ישראל; כהן זכות הגדרה עצמית לערבים הפלסטינאים במסגרת המדינה הערבית השכנה;

✱ השטחים שמהם ייסוגו כוחות צה"ל — יפורזו וחגורת הבטחון שישראל תכלול איזורי־חיץ כשלכל אלה יותפו ערובות בינלאומיות של ממש.

הבה נקוה, כי עקרונות אלה יאומצו על־ידי כל המחנה, הרואה הבדו בפשרה נאותה תוך שמירה על גבולות בטוחים, כדרך היחידה להגיע להסדר בסיכסוך בינינו לבין הערבים.

هكذا من الاصل

2566

2574

קריאה לכל אזרחי ישראל ללא הבדל השקפה ומסגרת מפלגתית

ב בחירות לכנסת השמינית, אנו קוראים לאזרחי ישראל, לתת לליכוד סמכות להקים ממשלת ליכוד לאומי, המתחייבת ממצבנו המדיני־בטחוני.

ה ממשלה דהיום, אשר שלטונה הממושך מדי הביא למשבר עמוק, בשטח החברתי, המוסרי והמשקי, נכשלה כשלון חמור ביותר אף בשמירת בטחונו ושלומו של העם.

א ויבינו הכינו מלחמת תוקפנות; מערב ראש השנה ועד יום הכיפורים קבלה הממשלה מידע על הכנות אלו, על ריכוזי צבא עצומים בדרום ובצפון. אף על פי כן לא הורתה הממשלה, בעוד מועד, על גיוס המילואים וקירוב כוחותינו לקווים. מחדליה הנוראים של ממשלה זו הביאו לתוצאות קשות בשטח הצבאי והמדיני; אך גבורתם של חיילינו הצילה את המדינה מן האיום על קיומה.

א זהרותינו מפני מדיניות הממשלה הכושלת — התאמתו.

מ משלה זו אינה ראויה לאמון; אין לסמוך עליה בניהול עניני המדינה.

מ דיניותה המוצהרת של ממשלת המערך, החותרת לחלוקתה מחדש של ארץ ישראל המערבית, היא הרת סכנות לעתיד המדינה וקיומה. מדיניות המערך עלולה להעמיד את מרכזי האוכלוסיה האזרחית בטווח האש של רקיטות האויב ותותחיו, ולפיכך, להביא עלינו מלחמת דמים מתמדת.

ה ליכוד מציע מדיניות אלטרנטיבית, אשר אלה יסודותיה:

א. חיוב משא ומתן ישיר בוועידת שלום עם מדינות ערב על חוזי שלום.

ב. שלילת נסיגות שיסכנו את בטחון העם ושלומו.

ג. קיום זכותנו על ארץ ישראל, בטחון לעם, שלום אמת.

ד. גיוס העם היהודי, וידידי ישראל ברחבי תבל, במיוחד בארצות־הברית, כדי למנוע תכתיבים ולדחות לחצים.

אזרחי ישראל

המערכה המדינית אשר בפניה הננו עומדים היא גורלית לעתיד האומה, לכל בית בישראל. יש סיכוי לחלץ את האומה מן הסכנות שבפניהן הועמדה.

אנו מבקשים את אמונכם למען מדיניות לאומית חדשה שתביא לעם בטחון ושלום.

הליכוד

גח"ל, הרשימה הממלכתית, המרכז החפשי, תנועת העבודה למען ארץ ישראל השלמה

על טעויות מודיעיניות והצורך ב„פרקליטי־השטן"

מאת ד"ר דן פלזנטל

מלחמת יום הכפורים — ולימוד הלקחים ממנה — מעלה מחדש את הבעיה של טעויות הערכה מודיעיניות, סיבתן, והדרכים שיש לנקוט כדי להקטין את הסתברות התרחשותן בעתיד.

במאמריהם ב„מעריב" מיום 9/11/73 דנו רב־אלוף (מיל.) חיים בר־לב ואלוף (מיל.) מאיר עמית בסוגיה זו. כתב רב־אלוף בר־לב:

„...ראוי לציין שלא העדר ידיעות מהימנות גרם מצב זה. בידי צה"ל היו כל הידיעות על כוחו של האויב, הערכותו והכלים החדישים שברשותו. הטעות היתה בהערכת הידיעות המודיעיניות ולא בהעדר ידיעות מדויקות ואמינות".

והאלוף עמית כתב, כי שש וחצי שנים היינו בהרגשת בטחון המתמצית במילים:

„...זה לא יכול לקרות! זה פשוט לא יכול לקרות! והכוונה, כמובן, היתה שהמלחמה אינה יכולה לקרות מפני שהערבים לא יעזו להתאבד. לבטחון הזה, שזה לא יכול לקרות, היתה שורה של השלכות וביטויים, שכולם היו משועבדים לטעות הגורלית, הבסיסית הזו: השלכות וביטויים בתחום הקונצפציות המלחמתיות, הבעיות הארגוניות של צה"ל, השאלות הטקטיות של הצבא. כל זה וכל המחדלים המשנים בתחומים האלה נבעו מהנחת היסוד ,שזה לא יכול לקרות'".

בשני קטעים אלה מוצאים אנו את הסיבה המבסובב לטעויות מודיעיניות חמורות: דבקות בקונצפציה מוטעה („זה לא יכול לקרות", „הערבים לא יעזו להתאבד", וכו') שהמופל היוצא שלה הוא, בדרך־כלל, הערכה מוטעה או פירוש מוטעה של ידיעות מודיעיניות, קרי של כוונות האויב. צירופם של שני אלה יחדיו נותן בידי האויב את יכולת ההפתעה.

במאמר זה רצוני א) להביא דוגמאות היסטוריות להמחשת סוג זה של טעויות בהערכה; ב) לעמוד על הגורמים העיקריים המביאים ליצירת קונצפציות מוטעות. ג) להציע הצעה תפעולית לצמצום הסתברות התרחשותן של טעויות כאלה בעתיד.

טעויות מודיעיניות בראיה היסטורית

1) בשנת 1917 הזהירו השגריר הבריטי והשגריר הצרפתי בפטרבורג, בירת רוסיה, את ממשלותיהם כי צפויה התמוטטות של המשטר הצארי. היה ברור, כי ניתן למנוע התמוטטות כזו רק על ידי הפסקת השתתפותה של רוסיה במלחמת־העולם (הראשונה). אך שרי החוץ של אנגליה וצרפת לא אבו להאמין כי ההתמוטטות הרוסית אכן ממשמשת ובאה, שכן משמעות הדבר היתה הרס התכניות הבריטיות־צרפתיות לגבי סיום המלחמה! כאשר לבסוף לא יכלו להתכחש עוד לעובדת ההתמוטטות, טענו כי סיבתה בהשפעה גרמנית ולא בחולשות־היסוד של המשטר הצארי.

2) בשנת 1926 הוזהר סטאלין מספר פעמים על־ידי הקומוניסטים הסיניים, כי צ'אנג־קאי־שק נעשה בלתי־ידידותי כלפי הקומוניסטים בקואומינטאנג. סטאלין סייע לקואומינטאנג להתרחב ועזר לשלב בשורותיו את הכוחות הקומוניסטיים בסין, התגלותו כבלתי־ידידותי כלפיהם עתה מביכה ולא עלתה בקנה אחד עם התוכניות של סטאלין ועם מעורבותו הרגשית. סטאלין החליט להתעלם מן המידע — ותוך שנה ערך צ'אנג טבח בקומוניסטים בעלי־בריתו לשעבר.

3) במארס 1941 הזהירה בריה"מ המועצות כי הגרמנים עומדים להתקיפה. הנספח המסחרי של ממשלת ארה"ב בברלין העביר את התוכניות הכפורות לוושינגטון ושם נמסרו לשגריר בריה"מ, שהעבירן למוסקווה. אולם התקפה גרמנית על בריה"מ היתה הופכת את הסכם אי־התוקפנות הרוסי־גרמני משנת 1939 — ושיתוף הפעולה שנבע ממנו — לחסר־משמעות לחלוטין. וכתוצאה מכך פורש המידע בדבר הפלישה הנאצית המתוכננת כתעמולה, שמטרתה לתקוע טריז בין בריה"מ וגרמניה. כעבור שלושה חודשים, ביוני 1941, פלש היטלר לבריה"מ. הרוסים היו בלתי מוכנים לחלוטין.

4) פרשת ההתקפה היפאנית על פרל־הארבור ב־7 בדצמבר 1941 (ביום א'!) נחקרה ביסודיות בועדת חקירה מיוחדת של הקונגרס האמריקני והמימצאים שפורסמו ב־1946 תפסו 40 כרך. בשנת 1962 כתבה רוברטה וולסטטר ספר מקיף על הפרשה, „פרל־הארבור — אזהרה והחלטה", ובו קבעה בין השאר:

„...בלימוד ההיסטוריה של פרל־הארבור יש עניין העולה בהרבה על סיפורת של שואה מבודדת אחת שהיתה יכולה להיות תוצאה של הזנחה, או של טפשות, או של בגידה — איומות ככל שיהיו. מצאנו, כי שורשי ההפתעה היו במצבים שהשפיעו על אנשים ישרים, מסורים ואינטליגנטים. אפשרות התרחשותה של הפתעה כזו בכל זמן שהוא, נעוצה בתנאי התפישה האנושית ונובעת מאי־וודאויות כה בסיסיות שאין להניח כי ניתן לסלקן, אם כי ניתן להפחיתן".

ארה"ב לא תיארה לעצמה כי היפאנים יחליטו להתקיפה ועל־ידי כך לגרום לה שתתייצב נגדה במישרין עם בריטניה ובסופו של דבר גם עם בריה"מ.

וכך כתב וינסטון צ'רצ'יל בזכרונותיו על מלחמת־העולם השניה:

„...הכרזת מלחמה על־ידי יפן על ארה"ב אינה יכולה להתיישב עם ההגיון. הרגשתי, כי יפן תודרב למשך דור שלם אם אמנם תנקוט צעד כזה, והדבר הוכח כנכון. אולם ממשלות ועמים אינם מחליטים תמיד החלטות ראציונליות. לעיתים הם מחליטים החלטות מטורפות... לא הססתי להצהיר פעמים רבות על אי־אמונתי כי יפן תשתגע. ככל שננסה לשים את עצמנו במקומו של האחר, אין לנו מפתח להבנת תהליכי השכל האנושי והדמיון שאינם עולים בקנה אחד עם ההגיון. אם כי טירוף הוא רעה־חולה, הרי במלחמה מזכה הוא את בעליו ביתרון ההפתעה".

5) פלישת כוחות צפון־קוריאה לדרומה ב־25 ביוני 1950 (שוב יום א'!), היתה אף היא הפתעה גמורה. שליש מצבא דרום־קוריאה נמצא בחופשה, מפקד חיל־הים הדרום־קוריאני וסגן מפקד כוחות היבשה היו בהונולולו, מפקד משלחת הסיוע הצבאי האמריקני בקוריאה היה בטוקיו.

גם במקרה זה היתה ההפתעה נעוצה בקונצפציה מוטעית. בארה"ב שלטה אז דעה כי צפון־קוריאה היא גרורה סובייטית, כי בריה"מ אינה מוכנה להתמודד עם ארה"ב בקרב, כי אם עומדת להתרחש מלחמה בהשראה סובייטית סביר יותר שהיא תפרוץ במזרח הקרוב (איראן) ולא בקוריאה, כי אם בדעתם של הצפון־קוריאנים לכבוש את דרום־קוריאה בוודאי ינסו להשיג זאת בפעולות חתירה ולא במלחמה גלויה.

לאור אמונות אלו פורשו כל דו"חות המודיעין, שהודיעו על ריכוזים צפון־קוריאנים של 100,000 חיילים, 1,400 תותחים ו־1,260 טנקים לאורך קו הרוחב ה־38!

כל אלה לא היו אות אזהרה מספיק. יתר על כן, גם חמישה חודשים אחר תחילת הפלישה נכשל המודיעין האמריקני והעריך את הכוחות הסיניים שהוחדרו לקוריאה ב־60 עד 70 אלף חייל בעוד שבפועל החדרו 300 אלף. ההנחה היתה שכוחות צפון־קוריאה הובסו למעשה ולכן הסינים לא יתערבו בשלב כה מאוחר...

ארה"ב אף לא חזתה את ההתקוממויות בפולין ובהונגריה ב־1956, את שיתוף־הפעולה הישראלי־בריטי־צרפתי נגד מצרים ב־1956, את התערבות בריה"מ בצ'כוסלובקיה ב־1968, את המהומות בעת מסעו של ניכסון (אז סגן הנשיא) בארצות דרום־אמריקה ב־1958, את הצלחת המהפכה הקובנית, את שיגור „ספוטניק" ב־1957, את מלחמת־האזרחים ברפובליקה הדומיניקנית ב־1965, ואת הצטרפותו של המלך חוסיין למלחמה בישראל ב־1967.

הקורא יוכל להוסיף לרשימה דוגמאות רבות, שלכולן מכנה משותף אחד: אמונות ותפישות מוטעות שהולידו פירוש לא־נכון של מידע מודיעיני.

סיבות לאמונה בקונצפציות מוטעות

ראוי לבחון כמה מן הסיבות הגורמות אמונה בקונצפציות מוטעות, המונחות ביסוד רוב הכשלונות המודיעיניים.

קשה להבין, אפילו מבחינה אינטלקטואלית, את העובדה שלפיה אנו בונים את המציאות שבתוכה אנו פועלים, ומתייחסים לתפישתנו את המציאות כאל דבר נתון. בדרך כלל, אם אומר לנו מישהו כי תפישתנו עלולה להיות מוטעית, יכולים אנו להודות כי מבחינה אינטלקטואלית קיימת אפשרות כזו, אך אנו ממשיכים לפעול כאילו תפישתנו נכונה. אנו מכירים בקיומן של אשליות, אולם נוטים להתייחס אליהן כאל שעשועים אינטלקטואליים מעניינים ותו לא.

בדרך כלל, אין קובעי המדיניות פועלים ומחליטים לבדם, אלא במסגרת קבוצה. בכיוון שלכל פרט בקבוצה חשובה דעתם של האחרים עליו, נוטות אמונותיו ותפישותיו להיות מושפעות מתפישתם של שאר חברי הקבוצה את המציאות. פרט כלשהו בתוך הקבוצה, הרוצה שדבריו יישקלו ברצינות, חייב איפוא לקבל, בבירה זיכרית, את המציאות שבה פועלים האחרים — דבר המוליכו לחשוב במונחים שלהם. עד מהרה הופכים מונחים אלה ל„אמת המובנת מאליה".

שירותי הביון — הארגון המקצועי המופקד על איסוף וניתוח מידע על אודות האויב וכוונותיו, נוטים לעיתים קרובות לבנות מודלים של האויב ולפרש לאורם את כל המאורעות. נטיה זו להתאים ולפרש כל התרחשות במונחי מודל מסויים היא בעיה חמורה במיוחד כאשר כמות המידע קטנה יחסית ודרגת מהימנותו מעטה — וזה הדין תמיד כשמדובר במדינות זרות.

רציונליזציה־יתר היא מסוכנת שבעתיים כאשר דנים במדינות אויבות. איבה כמצב תמיד דוחפת את שירותי הביון להניח, כי האויב רציונלי — כדי שייקל להכין תגובה אופטימלית. אולם הבעיה היא שאנו נוטים לא להבחין כי קבלת הנחה בדבר התנהגותו הרציונלית של האויב כהנחה אסטרטגית אופטימלית אינה מתיישבת בהכרח עם תפישתנו את המציאות האמיתית.

הצהרה כגון: „הערבים לא יתקיפו את מדינת ישראל ב־10 השנים הקרובות" — עשויה להיות הנחה טובה לבסס עליה מדיניות, משום שאם הם יתקיפו עלולה התוצאות להיות נגדכות לגביהם. אולם אדם המתחכם בהנחה זו עשוי להאמין, שאכן זה ציור נכון של המציאות, כאשר סביר שהוא אינו נכון.

במלים אחרות, יש נטיה לא להבחין בין הנחה אסטרטגית טובה לבין תיאור טוב של התנהגות האויב וכוונותיו. מבחינה אסטרטגית־צבאית חשוב האפשרי ולא הסביר ביותר, ואין לבלבל בין השנים על־ידי הגזמה־יתר בתפישתנו את רציונליות היריב, עוצמתו ומידת תוקפנותו.

תפישות־מציאות יכולות להשתנות רק אם האינטרפרטציה שהיתה עד כה דומיננטית מסולקת בעקבות סיבה חיצונית כלשהי. פה יש רק שתי אפשרויות:

1) הפעולות המבוססות על התפישה השלטת מתגלות כבלתי־אפקטיביות ובמצב זה יש דחף לנקוט פעולות אחרות, שאם הן מצליחות הן מחוללות שינוי בתפישה.

2) כאשר על המחזיקים בתפישה נכפה תהליך המחייב אותם לשקול מחדש את עמדותיהם לאור פרספקטיבה רחבה יותר, או לפחות שונה. דבר זה עשוי להתרחש אם יחוייבו בעלי התפישה המסויימת להאזין לקבוצה הרואה את המציאות באופן שונה, או על־ידי החלפת הפקידים המחייבת תכופות לראות דברים מנקודת־מבט אחרת.

האפשרות הראשונה אינה באה בחשבון כאמצעי להנהגתו של שינוי עמדות ממוסד וממודר, שכן היא מבוססת על לימוד לקח מתוך כשלון. נותרת איפוא רק האפשרות השניה.

הצעה להקטנת הסתברות התהוותן של תפישות מוטעות

ארגונים בכלל — ושרותי ביון בפרט — חייבים למסד תהליכים שיחייבו את העומדים בראשם לבחון ולשחזר את אמונותיהם. בענין זה מקובלת עלינו דעתו של יוסף דה־ריברה בספרו „הממדים הפסיכולוגיים של מדיניות־חוץ", כי בארגוני ביון צריך להתקיים תהליך שיגרתי של איסוף שיטתי של מידע הסותר את תפישת המציאות המקובלת על קובעי המדיניות.

אני מציע, כי במסגרת שירותי הביון תוקם קבוצה שתפקידה יהיה דומה לתפקידם של „פרקליטי השטן" בתהליך קביעת ה„קדושים" על־ידי האפיפיור (הללו היו צריכים להביא מידע מרשיע ולנמק מדוע לא זכאי פלוני לקבל תואר „קדוש").

על קבוצה כזו:

1. להיות מורכבת מאנשים בכירים ומוכשרים, הנהנים מאמונם של ראש שרותי המודיעין, הרמטכ"ל, שר הבטחון וראש־הממשלה ובעלי גישה מתמדת אל ארבעתם;
2. להציג מדי תקופה מסויימת את דעותיה בצורה נאותה;
3. להיות מוגנת מהזיזון־חוזר כדי שתוכל לבחון אם הרבנו דעותיה;
4. להיות בעלת סמכות לדרוש מן ההנהגה המדינית קביעת הנחות מפורשות שעליהן היא מבססת את מדיניותה.

חשוב במיוחד, שפעולת קבוצה כזו תימשך גם אחרי שהמטכ"ל, שירותי הביון והממשלה יגבשו תפישה־מציאות מסויימת. בדרך־כלל מקובל, כי לאחר שנפלה הכרעה מתאחדים כל הגורמים כדי לסייע בביצוע התוכניות הנובעות הימנה, ומי שאינם יכולים להזדהות עמן נדרשים להתפטר. נוהג כזה בשירותי הביון, משמעו, שלאחר קבלת הכרעה הוא נאטם עוד יותר כלפי תפישות מנוגדות. כדי למנוע זאת יהיה על הקבוצה המוצעת:

1. להמשיך לחפש באופן פעיל מידע הסותר את הרעיונות והתוכניות שהתקבלו;
2. לשמש כארכיון רשמי של מידע מנוגד לזה;
3. להבטיח כי דעות לא־מקובלות יישמעו הלאה באוזני קובעי המדיניות הבכירים;
4. לנסח בצורה הסבירה ביותר את הטיעון התומך באמונות והתוכניות אלטרנטיביות;
5. להיות מוכנה להציע תוכניות חדשות אם וכאשר יחזקו התנאים המשתנים את ההשקפות המנוגדות.

כדי להמנע מתחרות מתמדת תחת התוכניות הרווחות, יוכלו חברי הקבוצה המוצעת להציג את המידע שברשותם רק לפני הדרגים העליונים ביותר של הצבא והממשלה, במסגרת ישיבות תקופתיות מיוחדות.

ככל הצעה לשינוי מרחיק־לכת, גם זו אינה מושלמת, כרוכה בקשיים לא מועטים וטעונה פירוט רב. אך שום מדינה — ומדינת ישראל בפרט — אינה יכולה להמשיך להרשות לעצמה להיות בטוחה יתר על המידה במה שנראה לה כמציאות. עלינו לסגל את הנוהג להקשיב בשימת לב לרעיונות בלתי־סבירים, להבין לעומקן דעות מתנגדים ולשקול אותן בזהירות כיד־בית. כדי שנהיה מסוגלים לעשות זאת נצטרך לחולל שינויים מיבניים בדרכי קבלת ההחלטות, הדומים לשינוי שהוצע לעיל.

כמובן, אין בכוח השינויים המוצעים למנוע לחלוטין כשלונות מודיעיניים בעתיד, שכן שירותי הביון עוסקים הן בהערכת כוחו של האויב והן בהערכת כוונותיו, והאחרונות תמיד נתונות באי־ודאות גבוהה ביותר. אך יש בשינויים המוצעים לצמצם את הסתברות התהוותן של טעויות חמורות, ואם נצליח בכך — השגנו הרבה.

30.11.73 — ה' בכסלו תשל"ד

ההיטי אפרתי מזמינים אותך לבוא ולראות מבחר דהיטי איכות במחירים ללא תחרות.

מהחרמון עד הסואץ

מדוע דווקא על חמור?...

מקובל במקורותינו כי המשיח יבוא כשהוא רכוב על גבי חמור. רבים שאלו, מדוע דווקא על חמור, בעידן הטכנולוגיה המודרנית?

אולם לאור (או לחושך...) חרם הנפט הערבי, המאפיין את תקופתנו, תקופת „עקבתא דמשיחא", מובן בהחלט, מדוע נאלץ המשיח לבוא רכוב על חמור...

אחווה בינלאומית

שר הבטחון, מר משה דיין, נאם בתחילת השבוע בפני משלחת המגבית המאוחדת מאנגליה.

השר הוצג בפני הנאספים על ידי המדינאי הבריטי הקשיש לורד שינוול, שהיה שר ההגנה בממשלת הלייבור לאחר מלחמת העולם השניה. לורד שינוול פתח את דברי ההקדמה שלו בהביעו קורת רוח על שהוטל עליו להציג את חבר לאיגוד המקצועי, הוא האיגוד המקצועי העולמי של שרי־בטחון ושרי־בטחון לשעבר.

אולם, המשיך הלורד בן ה־89, בחוש הומור „בריטי" טיפוסי, בימינו אלה הפך הסיבצע של איגוד מקצועי לשם־גנאי, ומוטב לומר עליכן, כי שנינו חברים ב„אחווה הבינלאומית של שרי בטחון דהיום ולשעבר".

תשובה לכל סיעה...

בדיון שנערך בכנסת על התיקון לחוק הבחירות, המאפשר לכל גילאי 18, שיהיו בני 18 ביום הבחירות להצביע, קבל ח"כ שמואל תמיר (המרכז החופשי) כי הוא הציע בשעתו את הדבר, אך נאמר לו שהדבר איננו אפשרי בגלל מבחינה טכנית ולכן נדחתה הצעתו על ידי הבית. עתה, כאשר נוצר להם צורך ומתברר שאם אין מוצאים דרך חוקית לפתור זאת, זה מעורר התמרמרות — לפתע יש אפשרות טכנית.

העיר ח"כ תמיר: „אני רוצה להביע את מורת־רוחי ואת תמיהתי שבכידע לגבי אפשרויות טכניות, מקבלות סיעות שונות תשובות שונות, כאשר כדאי או לא כדאי"...

בשפת הסמלים

בין חיילי צה"ל שלאורך תעלת סואץ רווחת בימים אלה הגירסה, המנסה להסביר, מדוע מתנהלות השיחות בין האלוף יריב ובין הגנרל גאמאסי דווקא בקילומטר ה־101.

„זהו מספר סמלי" — הם מסבירים — „הסיפרה 1 מסמלת את ישראל, הסיפרה השניה 1 מסמלת את מצרים — והאפס מסמל את או"ם".

עד 120

בין החיילים לאורך תעלת סואץ מהלכת בימים אלה המימרה הבאה: האלוף אהרן יריב נשאל מה הוא עושה בימים אלה. הוא השיב: „אני מסתובב בקילומטר ה־101, עד מאה ועשרים"...

צפירות לזכר הבנים

במלחמת סיני שכלה בן אחד, במלחמת יום הכיפורים שכלה בן שני. בביתה, בגבעתיים, נותרו שני בנים והלוים בנו. אשה שומרת מצוות, ביקשה להנציח את זכר הבן ששכלה עכשיו, במעשה צדקה.

כשמצאה שהבן השאיר אחריו חסכונות בסך 1240 ל"י, פנתה ל„ועד למען קדשי ישראל" ושם סיפרו לה שבשכונות סנהדריה והקטמונים בירושלים חסרים צופרים המבשרים את כניסת השבת, מן הסוג של צופרים אוטומטיים, שהוכנסו לשימוש לפני כשבע שנים.

היא שאלה אם זו מצווה גדולה והסבירו לה כי על אודות תקיעה המבשרה את כניסת השבת כתב ה„חפץ חיים", שזו סגולה לישועה ונחמות ושכר המשתתף במצווה זו, שיזכה לבנים גדולי ישראל.

לזכר בניה שנפלו ולמען בניה שנשארו לה „תוקעים" עתה שני צופרים כאלה בירושלים, בערבי שבתות, באופן אוטומטי, במשך 5 דקות...

„משחק המלכים" בא לחזית

המלחמה קטעה, בין השאר, גם את המהלך התקין של חיי השחמט בארץ. כוכבת ביזכב של שחמטאים רבים, הופסקו תחרויות חצי הגמר לאליפות הארץ.

הנהלת האיגוד הישראלי לשחמט גרסה איפוא ש„אם אין ההר יכול לבוא אל מוחמד, יבוא מוחמד אל ההר". לפיכך הדפיסה עלון ובו בעיות שחמט והפיצה אותו בין השחמטאים המגוייסים.

התגובה עלתה על כל המשוער. השחמטאים־החיילים ניצלו כל רגע של פנאי, כדי להתעמק ב„בעיות לוגיסטיות" שעל הלוח המשובץ, כדי לפתור את בעיות השחמט שקיבלו.

צריך לייבש את הביצות...

אחד האמנים שהופיע בפני החיילים בעיצומם של הקרבות בדרום, הופנה אל סגן צעיר, אשר חבריו העידו עליו שהוא נלחם זה ששה ימים ברציפות ללא שינה. האמן התרשם וביקש מן הסגן להסביר לו את כושר עמידתו. הסביר לו הסגן: „הודרכתי על־ידי סבי, שהיה חקלאי בזמן העליה השניה. הוא סיפר לי שכל בוקר היו יוצאים החברים לשדה על מנת לייבש את הביצות, ותמיד

חוזר רק הלקח. אבל למחרת יצאו שוב בידיעה ברורה שטוב יפלו כמה חללים ממחלת המלריה, אבל החזיקו מעמד מכיוון ש„מוכרחים לייבש את הביצות".

הסגן הצעיר סיפר, שכל פעם שניסתה „להקוף" אותו השינה, הוציא את הקסדה ובצידה הפנימי היה כתוב: „צריך לייבש את הביצות". „זה — הוא אמר לאמן — עזר לי להחזיק מעמד".

מה הוא רוצה?...

בדיון שנערך בתחילת השבוע במליאת הכנסת על תיקון לחוק הבחירות, גלש הויכוח אל נושא פתיחת רשימת המועמדים. ח"כ אברהם עופר (המערך) שלל את הדבר, ונימק את התנגדותו בין השאר בכך, שרבים אמנם דורשים זאת, אולם איש לא דרש עד כה כי ישמיטו את שמו מרשימת מועמדים כלשהי.

לחיזוק דבריו הביא ח"כ עופר דוגמא: ח"כ מנחם בגין שאל את ח"כ ליובה אליאב, האם הוא רוצה לצאת היום, לאור מה שקרה במפלגתו, ברשימה נפרדת? תשובתו של ח"כ אליאב היתה שלילית. „אז שאלתי את אליאב: מה אתה רוצה ?".

את התשובה לכך קיבל ח"כ עופר מח"כ חיים קורפו (גח"ל), שקרא בקריאת ביניים: „הוא רוצה שבגין ייצא ברשימה נפרדת".

101 (דולר) מי יודע?...

בחגיגה לציון יום הולדתו ה־84 של נשיא המדינה לשעבר, מר זלמן שזר, שנערכה השבוע מטעם חסידי חב"ד בבית הכנסת „צמח צדק" בירושלים העתיקה, חולקו בין המשתתפים 101 דולר, דולר לכל אחד, שי ששיגר האדמו"ר רבי מנחם שניאורסון מניו־יורק, כדי לתרום לצדקה, כסגולה לישועת ישראל מידי צר ואויב.

חסידי חב"ד, שמר שזר נמנה אליהם, רואים בשי זה רמז דק לשיחות הנערכות עתה

בקילומטר ה־101 בין קציני ישראלים ומצריים. כידוע תומך האדמו"ר באלה הרוצים ב„אף שעל אדמה", והוא מתנגד לנסיגה ולויתורים. החב"דניקים קיבלו את השי כסמל וכקריאה לעמידה איתנה...

על ביצים ואורנג'דה

מתוך מכתב של חייל לאשתו: „חזרתי מחופשה לארץ גושן. בדרך, בין טרמפ לנסיעה מאורגנת, זכרתי שרטנת, על כי עליך לעבוד בתור לאוטובוס יותר מתמיד ולא הבינות מדוע, כי עכשיו הרי הפסקת אש. אילו ראית את קו 25 של „דן", המוביל אותך בדרך כלל לעבודה בין ססה לבלוחה, מוביל חיילים, או את אגד „תל־אביב־נתניה, אכספרס", מביא „טרמפיסטים" עד לגשר „בינצי", החוצה את תעלת סואץ, היית מבינה. גם על המחסור בביצים ובמשקה תוסס דיברת. אצלנו יש מספיק ביצים ומספיק אורנג'דה. הייתי מוותר עליהם, אני יודע שהילדים אוהבים משקה תוסס ואת אוהבת עוגות נפלאות בביצים. אבל אומרים לנו שאנו זקוקים לאלה, והסליחה אתך".

בבחישה מתמדת...

הכוונות שלה היו טובות: תשלח חבילה ממתקים לבעלה, המשרת אי־שם בארץ גושן, כיוונתו את הפריטו הבנוי על מנות קרב. ארזה באהבה את העוגיות, באריזה כפולה, שלא יתפוררו: אריזה פנימית מקופסות קרטון דקות, חיצונית מקרטון עבה. בין

האריזות הדקות, היתה אחת שנשארה במטבחה, לאחר שאזלו פתיתים להכנת „אינסטנט" של רסק תפוחי אדמה.

החבילה הגיעה ליעדה. הבעל וחבריו קראו את ההוראות להכנת פירה שהיו כתובות על גבי הקופסה. הרתיחו מים. הוסיפו מרגרינה ומלח, פתחו את הקופסה הריקו לתוך הסיר, בבחישה מתמדת, ככתוב, את... העוגיות הפריכות.

הצחוק צווח גדול...

עוגות למקלחת...

המועדון לחייל שפתחה ההסתדרות בקרית שמונה, ימים אחדים לאחר פרוץ מלחמת יום הכיפורים, עדיין פועל ומלא בחיילים. פוקדים אותו בעיקר חיילים המשרתים ברמה או בגבול הלבנון, הזוכים לשעות חופשה קצרות מדי, שאינן מספיקות כדי לנסוע הביתה. במועדון זה הם יכולים ליהנות מרחצה, מנוחה, כיבוד, ארוחות חמות, קריאת עתונים, טלפון הביתה וכתיבת גלויות למשפחה ולידידים. בערבים מוגשות תכניות אמנותיות בעיקר על ידי „אמנים" ורבבים והזמרות הרבבות של בני קרית שמונה.

פעולה מקורית ביותר של חברות ארגון אמהות עובדות בקרית שמונה, בסיוע נשים מתנדבות הבאות ממרכז הארץ אחת לשבוע — עולות מדרום אמריקה — היא הקמתן של סוכות עם מקלחות חמות, בכמה מרכזי תנועת חיילים ברמת הגולן. בכל יום רביעי עולות המתנדבות אל המקלחות במכונית פרטית עמוסה. עוגות, סנדביצ'ים ומתנות אחרות ושורקות את המטען ישר אל זרועות החיילים היוצאים מן הרחצה...

אניות וקברניטים באגם המר

מאת עזרא ינוב

היה יום אביך ואדמות מצרים הראו זו הפעם הראשונה לחיילי צה"ל מה פירושה של סופת חול מצרית. אך מרגע שיצאנו למרחבי האגם המר הגדול, והפלגנו לעבר 13 האניות הכלואות בו — שקטו הרוחות והאגם היה שלו ורגוע כתמיד.

י"ג האניות ומהור צף יטאני תקועים באגם מאז מלחמת ששת הימים. מרחוק הן נראות כל כך ציוריות עד שהעין מחפשת לאורך החופים את בתי המלון הפנסיונים, את סקי המים וסירות המרוץ המפרש... אך ככל שקרבנו לאניות ראינו כי דפנותיהן רקובים והולכים והחלודה מתפשטת והצבע מתקלף תחת מעטה המלח, וקרקעיתן כבר מכוסה „זקן" סבוך.

26 ימאים מארבע ארצות

הארצות שמעבר למסך הברזל שולטות למעשה באגם המר: מתוך 26 המלחים המופקדים על שמירת י"ג האניות רק 4 מלחים הם נורווגים והשאר פולנים, בולגרים וצ'כים, כשבכללם ארבעה רבי־חובלים. הקברניט הנורווגי איננו אומסן. בן ה־38 הוא הצעיר שבחבורה הוא נושא את נפשו רק לדבר אחד: לשוב את רעייתו אלוזה בת ה־32 ולשכוח את „התקופה המזופתת ביותר בחיי". שאר שלשת רבי־החובלים באגם המר הם מפולין, צ'כיה ובולגריה והללו מבטאים את רחשי לבם בזהירות. בהתאפקות, תוך הבעת שביעות רצון ממצבם.

ראשון שהקביל את פנינו היה אנדרי, הקפטן הראשון באניה הפולנית „ג'אקארטה". אנדרי מקיים את הקשר עם השלטונות. כך היה בימי השלטון המצרי באגם וכך עתה, תחת השלטון הישראלי של צה"ל. כל בעיות אספקת המזון והמים, הטיפול הרפואי — נפתרות בקשר הכמעט יום־יומי בין אנדרי לנציג צה"ל באזור.

בשיחה חטופה, תוך שאנו מפליגים בין שתי קבוצות של כלי שיט דוממים באגם, — מביע אנדרי תמיהה רק על נקודה אחת: לפני למעלה מחודש שיגרו הוא ואנשיו מכתבים לבני משפחותיהם בארצותיהם. ידוע לו כי המכתבים שנשלחו מישראל הגיעו לתעודתם אך שום מכתב מעבה לא הגיע אליהם. האם המדינות שמעבר למסך הברזל אינן מוכנות להכיר בשלטון ישראלי על האגם המר? מכל מקום — הגעגועים למשפחות גדלים והולכים ככל שהשבועות חולפים.

מסביר אנדרי: „אנו הפולנים — תריסר אנשים במספר, באנו לאגם לתקופה של ארבעה חודשים. חודשיים וחצי כבר חלפו. נותרה התקופה האחרונה והקשה מכל. לכולנו משפחות, נשים וילדים. כמעט ואין רווקים".

הפולנים חתמו על חוזה עם חברת הספנות האנגלית, שנששה ארבע אוניות סוחר באגם המר, שלפיו הופקדה גם השמירה עליהן בידי הפולנים. האנגלים, מסתבר, כאשר מלהביא כל כמה חודשים צוותי מתנדבים שיאיישו את כלי השיט המתפוררים.

חמש אניות התקועות באגם המר (שתי שוודיות, שתי גרמניות ואחת נורבגית) עומדות צמודות, כדי לאפשר שמירה קלה יותר.

הקברניט הנורווגי והם באמצעות חברת הספנות הנורווגית על חוזה דומה עם חברות הספנות מגרמניה ושבדיה אשר השאירו ל־4 הנורבגים באגם המר גם את האחריות על שתי אניות שבדיות ושתי אניות גרמניות. כך שכיום מצויה באגם קבוצה של 5 אניות צמודות זו אל זו שעליהן חולש הצוות הנורווגי, ולא הרחק משם קבוצה של ארבעה כלי שיט של הבריטים הפולנים.

תעסוקה לפנסיונרים

רב החובל הצ'כי מר פרנץ קופצ'ני בן ה־60 מבראטיסלבה חולש עם 4 מלחים צ'כים נוספים על אניותו „לגרציס" (שהיא הקטנה מכולן ובעלת נפח של רק 1900 טונות) וגם על שתי אניות צמודות של הבריטים — „מלמפוס" ו„אגאפאנטוס" בעלות נפח של יותר מ־9000 טונות כל אחת.

אנדרי הפולני (משמאל) משוחח ברוסית עם רב־החובל הבולגרי אילואה ניקולאיב דצ'קוב ליד אניותו הבולגרית התקועה אף היא באגם המר.

האניה הבולגרית „ואסיל לבסקי" בת 5000 טונות, עוגנת בנפרד. על סיפונה 7 בולגרים קשישים, פנסיונרים ובראשם רב החובל איליה ניקולייב דצ'קוב בן ה־65. זהו איש קטן קומה, שפגש אותנו לבוש פשטות, בלתי מגולח ונועל ערדלים. לאגם המר נשלח כפנסיונר מטעם השלטונות ויקבל שכר שיספיק לשנה תמימה אם כי עליו לשרת באגם רק 4 חודשים. לאיליה אשה ושתי בנות בעיר ורנה, ואחת הבנות כבר הפכה אותו לסבא. מעולם לא ביקר בישראל ומאד היה רוצה לזכות בביקור בבקובות הקדושים — אלא שהוא יודע היכן מקומו וכה זכותו בעולם הזה. את כל חייו חי בפשטות וחרף 37 שנות הספנות שלו — לא הרחיק נדוד בעולם, כי אם סבב סביב הים השחור והים האגאי.

יש לאיליה ידיד יהודי, המתגורר ביפו והם מתכתבים כל השנים. היה רוצה לבקרו, לראות את הפלא של הקומת ישראל, את העם האמיץ הזה שניצב מול הרוסים(!) — אבל הוא יודע כי בעוד חודש וחצי ישוב לעירו בבולגריה ושם יסיים שארית חייו...

איליה שימש לאחר מכן מתורגמן בינו לבין רב החובל הצ'כי מר פרנץ קופצ'ני. מר קופצ'ני מגלה פרט מעניין: במשך 30 שנות הפלגותיו בימים ביקר כמעט בכל פינות תבל ובכלל זה הגיע גם לישראל. אך זה היה מזמן. הוא כבר שרת באגם המר פעמיים וזו הפעם השלישית שלו. הוא היה על האניה במלחמת ההתשה וחזה בקרבות מקרוב. עתה, בא למשך 8 חודשים ועוד תקופה ארוכה לפניו. ידידים יהודים רבים לו בישראל והוא מתכתב איתם.

הקברניט הפולני שהציל ילדה יהודיה

על סיפון האניה הפולנית „בולסקיה־ביארוט" פגשנו את רב החובל ג'ורג' קאלבשינסקי בן ה־55 מהעיר גדינה. „עוד בשנת 1970 הציעו לי להגיע לאגם המר...", הוא נזכר. באותה שנה הציל אנייה שנטרפה בלב הים הצפוני והביא אותה לחוף מבטחים של גרמניה. כפרס הציע לו מנהל חברות הפולנית „בילוי חופשה של 3 חודשים" באגם המר — לעמוד בראש צוות תלת חודשי של ספנים פולנים השומר על הצי המעוגן באגם. האיש דחה את ההצעה — אף כי הוצעה לו משכורת שמנה והדבר נחשב לפרס. השנה בעומדו בראש צוות שהשלים בניית אנייה פולנית במהירות מעל למתוכנן, שוב בא אליו מנהל החברה והציע לו כפרס את האגם המר. שוב רצה לסרב, אך נרמז לו שאין דוחים את הפרס פעמיים...

והנה כאן, בתא הקברניט של האניה הבריטית שלידו — בחדר מרוהט בצניעות אך בטעם רב, עם מיזוג אויר ונקיון מופתי, הבולט שבעתיים לנוכח ההזנחה של שאר כלי השיט סביב. בתאו — מקלט טלוויזיה הקולט את ישראל ואת מצרים, מכשיר רדיו רב עוצמה ופטפון משוכלל.

בימי מלחמת העולם הציל ילדה יהודיה והסתירה בביתו — בת משפחת רפפורט. לאחר המלחמה נתגלה אביה בצבא אנדרס. ולקח את הבת הניצלה לישראל. זו נישאה לבסוף ליהודי באנגליה ומשם היא כותבת למצילה הפולני מדי חודש...

כאשר אתה שואל את רב החובל הפולני כיצד עברה עליו באגם המר מלחמת אוקטובר 1973 הוא אומר: „הרגשנו את עצמנו כאילו אנו בקרקס מלא כפירי אריות אולם אנו היינו לא ביציע הקהל כי אם בלב הזירה...".

שרה ואוטו שלפנברג   בלה וישראל צשלר

שמחים להודיע על נשואי בניהם

תמי עם בח"ל **יעקב**

החופה התקיימה בבסיס צבאי אי שם ביום ה' ד' כסלו תשל"ד 29 לנובמבר 1973.

לאה ואמנון אהרוני

מודיעים בשמחה על הולדת

תמר

אחות לעופר

נכדה לטובה אקשטיין (פתח־תקוה)

וליהודית וצבי אהרוני (נתניה)

נינה לדבורה וצבי רם (פתח־תקוה)

איתקה גידירק   12.11.73

...אל
...השקפה
...לגתית
...שראל
...ת אשר בבניה הננו עומדים
...י האומה, לכל בית בישראל.
...ץ את האומה מן הסכנות
...ת אמונכם למען מדיניות
...שתביא לעם בטחון ושלום.
...יכוד

صورة من الاصل
2366
308
2674

הממשלה־בגולה לא הוקמה

מחלוקת בארגוני הפלשתינאים בשאלת ייצוגם איפשרה לירדן להשתתף בוועידת אלז'יר

מאת עודד גרנות

ועידת הפיסגה הער־בית השישית, שנועלה שלשום באלז'יר, יכ־לה להתנהל על מי מנוחות לולא נדרשה לעסוק במחלוקת בין ירדן והמחב־לים בשאלת הייצוג הפלש־תינאי.

ההכשר שביקשה מצרים מבשתתפות הפיסגה ללכת לוועידת השלום בז'נבה היה כמעט מובטח בכיסה קודם שנתקבצו שליטי ערב לאלז'יר, וכפי שהגדיר זאת אחסאן עבד אל קודוס, עוזרו(?) של סאדאת: „מצרים לא היתה הולכת לפיסגה אלמלא הבטיחה לעצמה מראש את ,אחדות השורות'".

הצטרפות(?) לוב ועיראק, המתנגדות להסכם־האש, אל הפיסגה ותמיכתו העקבית של המלך פייצל הבטיחו לסאדאת את ההכשר המבוקש. גם העיסות הקיצוני של ההודעה המסכמת, והדרישה לנסיגה ישראלית מלאה מן השטחים לרבות ירושלים ולהבטחת „הזכויות הלאומיות" של הפלשתינים לא היו בניגוד לרצון המצרים.

אדרבה, רבים סבורים כי סאדאת ביקש לכלול קו נוקשה בהודעה המסכמת, כדי שיוכל להציג את עצמו בוועידת ז'נבה כמי שכבולות ידיו וכמי שחייב להתאים עצמו לדרישות הקיצוניות של שאר המדינות בעולם הערבי.

מצרים השיגה את מטרתה וכך קרה שהסערה במסדרונות „ארמון העמים"(?) לחוף הים באלז'יר קמה דווקא סביב השאלה מי מייצג את הפלשתינים — ירדן או המחבלים.

כאשר הודיע המלך חוסיין על החלטתו להחרים את ועידת אלז'יר, כ־צגו פרשנים, שחוסיין משום מסרב לשבת יחדיו עם ערפאת אל שולחן הפיסגה ומתנגד שיחלקו למנהיג „אל־פתח", כבוד מלכים וראשי מדינות. אולם הסבר זה לא ירד לשורש הבעיה. גם בוועידת הפיסגה הקודמת ברבאט בשנת 1969 התנגדו משלחת ירדן ומשלחות אחרות לכך שערפאת יוכר כאישיות היחידה המייצגת את הפלשתינים ולכך שהדגל הפלשתיני — משולש אדום על רקע שחור לבן וירוק — יוצב על הבמה בצד דגלי 14 המדינות הערביות כשווה בין שוים.

סכנה לחוסיין

ערפאת — בתמיכתו של נאצר — זכה אז לכבוד הראוי ואף על פי כן לא החרים חוסיין את הוועידה.

כעבור ארבע שנים, בנובמבר 1973, מכיר חוסיין בכך שהדרך שבה יקבלו משתתפי הוועידה באלז'יר את יאסר ערפאת ומשלחת „הארגון לשחרור פלשתין" והכבוד שיחלקו להם עלולים לסכן את קיום ממלכתו בעתיד הרחוק יותר. בשל גיצניה של ועידת השלום בז'נבה, הפכה השאלה מי ייצג את הפלשתינים לשאלה מכרעת.

עתונאי מערבי שסיקר את פיסגת אלז'יר סיכם זאת במשפט פשטני אך מדויק למדי: „אם ישללו מחוסיין את הזכות לייצג את הפלשתינים בוועידת השלום בז'נבה — אין לו בכלל מה לעשות שם".

המלך חוסיין היה מוכן להגיע לקצה הויתורים מבחינתו ובלבד שלא להשמיט מידיו את הקלף הפלשתיני. ראשית — טען — תביעתו לייצג את הפלשתינים נושאת אופי „זמני", כי אשר תחזיר ישראל לידיו את השטחים שכבשה במלחמת יוני 1967 יתן לפלשתינים זכות להגדיר את גורלם בעצמם, במשאל עם שייערך בפיקוח בינלאומי. הוא מתחייב מראש לקבל את החלטתם.

שנית, טען, כי אין הוא מתנגד להשתתפותה של משלחת פלשתינית בוועידת השלום בז'נבה ובלבד שלא תתבע לעצמה זכות לדבר בשם כל הפלשתינים.

המחבלים חלוקים

אולם חרף התנגדותה הנמרצת של המשלחת הירדנית החליטה פיסגת אלז'יר להכיר ב„ארגון לשחרור פלשתין" בראשות יאסר ערפאת כבנציג הלגיטימי היחיד של העם הפלשתיני ובכך כמעט נשללה(?) את כוחו לדבר בשמם בוועידת השלום בז'נבה.

פיסגת אלז'יר היתה עלולה להסתיים בתוצאות חמורות יותר מבחינת חוסיין, לולא באו המחבלים „לעזרתו". חרף לחצן של מדינות ערביות אחדות ובראשן אלג'יריה, לא הצליחו המחבלים, לפני הפיסגה ובמהלכה, להגיע לכלל תמימות דעים בשאלת הקמת ממשלה פלשתינית גולה, שהיתה יכולה להחשב כגוף בעל סמכות רבה יותר מ„הארגון לשחרור פלשתין" בוועידת ז'נבה. יתר על כן, עד לכינוס ועידת אלז'יר לא הצליחו ארגוני המחבלים להסכים ביניהם בשאלת עצם ההשתתפות בוועידת השלום.

רבים מהשיקולים שהכריעו בעבר נגד הקמת ממשלה פלשתינית גולה עדיין קיימים — הקושי הנובע מכך שממשלה זו תייצג את הפלשתינים בשטחים המוחזקים, החשש שלא תושג הסכמה בין ארגוני החבלה ביחס למעמד הבכורה בממשלה הגולה (בעוד „הארגון לשחרור פלשתין" מצליח לשמש מסגרת־גג לכל הארגונים), והתנגדותן של כמה ממשלות ערביות לעצם הרעיון של הקמת ממשלה גולה.

גורם אחר ששימש מחסום בפני הקמת ממשלה גולה היה התנגדות ארגוני החבלה השמאלנים הקיצוניים לעצם ההשתתפות בוועידת שלום בז'נבה ולניהול „מאבק מזויין עד לנצחון".

חוסר־היכולת של ארגוני המחבלים להסכים ביניהם קודם עריכת הפיסגה באלז'יר גרם שההכרעה בשאלת ייצוג הפלשתינים בוועידת השלום בז'נבה לא נפלה בוועידת אלז'יר ועברה לזירת המגעים הבינערביים. חוסיין עדיין לא יצא מן המרוץ ובשלב זה מחפשים סאדאת ופייצל בקדחתנות פתרון של פשרה בסוגיה זו.

השיקול המצרי למנוע קרע גלוי ביחסים עם המלך חוסיין מקורו, אילי, בחשיבות שמייחסת קאהיר, להשתתפות ירדן בצד מצרים וסוריה כ„חזית שלישית" אם יתחדשו הקרבות.

דרך העינויים בשבי המצרי

(המשך מעמוד 15)

בחזי בכל כחו. נפלתי על הארץ והוא לא הניח לי להתרומם. בעט בסנפרי וחזר ובעט עד שהתעלפתי. הוא שפך עלי דלי מים והדף אותי אל השוקת המלאה מי־שפכים".

ההתעללות הבאה: מיסדר־יריקה. דודי מוצא לחקירה, בעיניים קשורות, ועשרות חיילים עוברים בסך ויורקים בפניו.

ב־24 לאוקטובר מוצאים השבויים מתאי הבידוד, בבית הכלא הצבאי. ידיהם נקשרות באזיקים אל מאחורי גבם. הם מצטווים לנשוך איש בעורף רעהו, וכך הם מובלים, בשורה עורפית, אל המשאיות שיסיעו אותם אל האגף הצפוני של בית הכלא הצבאי. המצרים צוהלים למראה צעדת השבויים הנוגסים בשיניהם, איש את ערף רעהו: הם מלווים את צעדתם בצעקות: „בני כאלבי" (בני כלבים), ובמהלומות ובעיטות.

בתאי האגף החדש פושטים השבויים את מדי צה"ל ולובשים מדי אסיר מצרי — מכנסיים כחולים ותולצה אפורה, שבגבה הדפס ריבוע שחור. מקץ שלושה ימי הכאות והתעללויות, שוב העברה. השבויים נעדרים מהכלא הצבאי ומועברים במשאיות, לבית סוהר אזרחי, מסע כמחצית השעה בחוצות קאהיר.

„לשרותים — בהצלפות שוטים"

בבית הסוהר האזרחי — מיבנה עק־מידות, בן חמש קומות — מרכזים את השבויים באולם חשוך. במשך שעתיים הם נאלצים לשבת, כשראשיהם רכונים: „כל אימת שניסיתי להתמתח, ספגתי מהלומות".

לבסוף מחלקים אותם בתאים, לא עוד בודדים. דודי ועוד טנקיסטים, ששון וחדה, מקבלים תא משותף. בדלת התא חור־הצצה, דרכו נראה נפתו הפנימי של בית־הסוהר, בנוי משלבים־משלבים מחוברים ביניהם באמצעות גשרים, ומחולק למאות תאי אסירים. שאון מחריש־אזניים שורר בבית־הסוהר. רמקולים צרחניים מעבירים את שידורי ראדיו קאהיר לכל צנפי בית־הסוהר. המתורגמן הנשאל לתוכנו של השידור הזדוני, מסביר: „זו תכנית ד"ש עם שיר לחיילנו"...

דלת התא נפתחת, סוהרים נכנסים, מסירים את הרטיה מעל עיני השבויים ומיד, ללא טעם ותאנה, מדגימים לבחורים את הצפוי להם בימי המחבוש הבאים. אחד הסוהרים חמוש ב„שוט־אישי": שוט. הוא פותח בהצלפה, חבריו מצטרפים אליו במכות ידיים מהממות על גבי העורף.

השוט מלווה כל שבוי ביציאה לשרותים. והואיל והמדובר באסירים ישראלים, אין חוסכים בהצלפה: „היציאה לשרותים, למשל, היתה עינוי נורא. הסוהר נכנס איתך לשרותים ולא חדל להצליף". אף־על־פי־כן משתוקקים הכל להגיע לשרותים.

חקירה ב„שאלוני מיבחן"

בבית־הסוהר האזרחי ניתנה לשבויים ארוחה אחת ליום, מורכבת ממנה אחת: מרק עדשים, או פול, שלוש פיתות ומים.

כאן מתחילה סידרת החקירות השניה. השיטה משתנה: „הושיבו אותנו בחדר דמוי־כיתה. על מושבי־כיתה, חילקו לנו שאלוני־מיבחן שהכילו עשרות שאלות בסיסיות וכל שאלה ושאלה התפצלה לשלושים שאלות־מישנה. ריב ד..."

מספר דודי: החקירות חזרו ונשנו במשך שבעה ימים. שיגרת ההכאות נמשכה. הם הוסיפו לחבוט בנו באגרופים, לצלוף בשוטים ולירות. ספגנו את ההתעללויות והחזקנו מעמד. התחלתי לחוש בריפיון. משקלי ירד היום אני יודע שירדתי יותר מעשרה קילוגראם. כל גופי כאב".

„מעתה ואילך יהיה בסדר"

בתום שבעה ימי החקירה, שוב מפרידים בין הבחורים והם מושלכים לתאים בודדים. הטיפול האלים בשבויים נמשך. כאשר מועברים הבחורים מבית־הסוהר האזרחי לבסיס צבאי, באיזור קאהיר — עדיין מוטלים השבויים על רצפת משאית וחיילים מצרים דורסים אותם, בועטים בגופות ומכים בקתות הרובים.

בבסיס הצבאי מוכנסים עשרה בחורים לחדר. בחדר כיור וברז מים, סבון וחמש אסלות־שימוש. ההתעללות השיטתית, ההכאות וההשפלות נמשכות, עד אשר ימים מעטים לפני השיחרור, מופיע קצין בכיר, מצוחצח וחייכני: „אל תדאגו", הוא מבשר באנגלית, „מעתה ואילך יהיה הכל בסדר". בפעם הראשונה מופיע רופא מצרי ומתעניין בשלומם של השבויים. דודי חושף לעיני הרופא המצרי את עורו העקוץ פישפשים. חיילים מצריים מוציאים את המזרונים והרכסים את החדר בחומרי־חיטוי.

יום אחד מרכזים המצרים מאה ושלושים שבויים ישראלים בחדר הבסיס. קצין מצרי מטיל על גיורא עוז לערוך מיסדר. השבויים מיתפקדים, מקבלים ביגוד צבאי נקי, ומועברים לאולם־הרצאות.

חיילים נכנסים עם זרי פרחים. עתונאים וצלמים מגיעים. קצין מצרי מבקש שקט, ואל האולם נכנס שר המלחמה המצרי, איסמעיל עלי: „באתי להפתיע אתכם בהודעה משמחת", אומר השר המצרי, „על שובכם הקרוב הביתה".

השבויים פורצים במחיאות־כפיים וקריאות צהלה: „נפלנו זה לזרועות זה. התחבקנו, התנשקנו, בכינו".

בתום דבריו, פונה השר אל השבוי הישראלי הבכיר, סגן־אלוף אסף יגורי ומחליף עימו מלים מספר.

היה זה יום ששי, ה־16 לנובמבר, אותו יום, לאחר 37 ימי מצוקה רצופי התעללויות ועינויי גוף ונפש — מופיע, לראשונה, נציג הצלב־האדום. המצרים מקדימים את בואו בשעה קלה, ומפזרים בחדרי השבויים עדויות חותכות לקיום סעיפי אמנת ז'נווה: משקאות קלים, סוכריות, סיגריות. נציג הצלב האדום מבשר לבחורים, כי על פי לוח הזמנים של מבצע החלפת השבויים, יגיע השבוי האחרון הביתה בתוך שבעה ימים.

ביום ב', ה־19 לנובמבר מגיע תורו של דודי. עשרים שבויים ישראלים מוצנים מוסעים באוטובוס ממואר לנמל התעופה של קאהיר. הם עולים בכבש המטוס ונכנסים לעולם אחר, שכולו טוב. כורסאות רכות, מוסיקה־רקע, דיילת נחמדה:

הצצתי בראי — ונבהלתי

„במטוס, בדרך לארץ, הצצתי בראי ונבהלתי. דמות זרה הביטה בי. לא הכרתי את עצמי.

גם אחיו, איתן, וההורים לא הכירו את דודי החסון שלהם. משנפתחה הדלת ודמותו הכפופה של דודי החוזר מן השבי ניצבה על־הסף, קפאו על מקומם להרף רגע, בטרם נפל לזרועותיהם.

עד מהרה נתמלא בית סגס זרי־פרחים. כאשר יצאו אחרוני האורחים המברכים, כונסה המשפחה. ובלילה ליל־שימורים מסמר־שיער במחיצת הבן החוזר מן השבי.

דודי פרק מלבו את משא הסבל בשבי המצרי. סיפר הכל. על שיפלותם של שוביו, על התנהגותם הברבארית ועל יצרים של שנאה תהומית, שמצאו פורקנם בהתעללויות אכזריות בשבויים הישראלים.

למחרת נשלח דודי לקופת־חולים, לבדוק את ידו, שאיבדה את תחושת המיגוע, עקב פגיעה עצבית: „אני עוד יצאתי בחסד מהם", אמר דודי, „שבויים אחרים חזרו עם ידיים שבורות וגבות נפוחים, שלא להזכיר את אלה שלא חזרו בכלל"...

אהרן דולב

על בחירות ומנדט

(סוף מעמוד 21)

בעניין זה, וזהו נשק חד ומסוכן. אך יש לשקול אם אין להשתמש בו. זהו נשק האיום להקדים את הבחירות.

לא בלב קל יש להזקק לנשק זה. אני מניח כי הנסיונות הנעשים עתה בתוך כמה מפלגות ללחוץ על הנהגותיהן לפתוח את הרשימות לא ישאו פרי, משום שההחלטה בעניין זה היא דווקא בידיהם של אותם אנשים שהשיטה הנוכחית מבטיחה את מעמד המונופולין שלהם בהנהגה. הכדור עובר איפוא לידי הציבור, וכאן יש באיום של הזרמת הבחירות משום סיכוי של הצלחה.

ברור, שאם ציבור בעל היקף ניכר יחרים את הבחירות, ונניח כי בבחירות הבאות ישתתפו רק 50% מכלל הבוחרים (או אפילו 60%) במקום יותר מ־75% כמקובל אצלנו, תהיה בכך מכה חמורה לכל ממשלה בציתיה. למעשה, שום ממשלה לא תוכל לשלוט בארץ, כי לשום ממשלה — ולשום מפלגה — לא יהיה מנדט. הזרמת הבחירות פירושה לומר למפלגות הקיימות כי אם הן מבקשות להבטיח את שלטונן הבלעדי בצורתו הקיימת, הריהן מערערות על עצם קיום הלגיטימיות של המשטר הדימוקרטי בארץ.

אם ירבו קולות שיאיימו להשתמש בנשק זה של הזרמת הבחירות תיאלצנה המפלגות — ובייחוד המערך, שיש לו כל הסיכויים להיבנות מפתיחת הרשימות, לנמות הישובים קטנוניים של ההנהגה — לחשוב מחדש את צעדיהן. שום מפלגה ושום ממשלה אינה יכולה למצב שבו עצם הלגיטימיות של שלטונה מועמד בסימן שאלה. כל אותם המונים בעם השרויים עתה במבוכה, המהוססים — ולשווא — שפיר לעזאזל מסכן כאחראי ל„מחדל"(?), כל אלה האומרים עכשיו כי „אי אפשר עוד", כי „מכרח לבוא שינוי", כי הלה „רעידת אדמה" — כל אלה חייבים עתה לצאת כדי אמות של פרטיותם ולומר לכל המפלגות — כולל למפלגות, שבעדן הם מבקשים להצביע — כי זה לא יוכל להימשך. או שתיפתחנה הרשימות — או שמשבר האמון הבסיסי המקיף עתה את כל רובדי החברה הישראלית יעלה אל פני השטח ויגלה, באמצעות ההימנעות מהבחירות על ידי ציבורים לא מבוטלים, כי אין בנים כאלטרנטיבות, אפילו הן מחייבות כמה נבחרים רציניים בגיבנה הפוליטי והמפלגתי של המדינה.

שלמה אבינרי

ראיון השבוע עם אנשי מעוז המוח

(סוף מעמוד 30)

שהוא עובר לצד שלנו ואמר לי: „אל תפתח באש ונפגוש בעדם לבן בתור סימן שקיבלת את ההודעה, וכך הנהג". מצאתי משהו לבן. לבן — זו כניעה. היד לא התרוממה. משהו התקומם. הרמקול דיבר שוב. כאילו מרחוקים. כאילו מעולם אחר. לא שמעתי כלום. ואז נפנפתי בסמרטוט לבן, ואז איש הצלב־האדום עבר עם סירה את התעלה יחד עם שני חיילים מצרים.

נחום: שלמה ואני ירדנו לקראת הבאים לגדת התעלה והצגנו את עצמנו. איש הצלב־האדום ושני המצרים עלו אתנו למוצב ואמרו לנו, כי המצרים מוכנים לקבל את כניעתנו. הם הביאו אתם כרטיסים, כדי למלא את שמות החיילים. אמרנו, שיש לנו פצועים והרוגים. איש הצלב־האדום אמר, שיטפלו בכל הבעיות. שלמה ואני חצינו את התעלה בסירה המצרית לצד המערבי שלה. דיברתי עם איש הצלב האדום צרפתית, ושאלתי אותו, מהו נוהל הכניעה. האם אנחנו צריכים להצדיע לקצין המצרי או לא? הוא סיפר לנו מה הנוהל המקובל. הגענו. בעמדנו לפני המפקד המצרי, שלמה הצדיע וקיבל הצדעה בחזרה.

שלמה: המצרי שאל אם אנחנו מוכנים להכנע על כל ציודנו.

נחום: אני שאלתי מה הם תנאי הכניעה שלנו, ואז המצרי אמר: „ללא כל תנאים!" שאלתי אם ינהגו בנו לפי אמנת ג'נבה. המצרי השיב, כי ינהגו לפי הסעיף השלישי באמנה. לא ידעתי מה זה. זרקתי מבט לעבר איש הצלב־האדום, והוא נע לי בראשו תנועת הן. אחר כך שאל המצרי אם לא מילכדנו את המעוז שלנו ולא הכנסנו מוקשים בשטח. איש הצלב־האדום אמר, שזה בניגוד לנוהל הנפילה בשבי. אמרתי שלא עשינו זאת. אז הם דרשו, שאני אשאר אתם בגדה המערבית ושלמה יחזור עם קצינים מצריים ועם איש הצלב האדום אל המעוז. עלי הם שמרו כעל בן־ערובה.

„אמרתי לבחורים: חבר'ה, עם הראש למעלה!"

שלמה: אנחנו עוד ביקשנו, שחמשת ההרוגים שלנו, ייקברו בשטח המעוז. אחר כך חזרתי עם שני מצרים ועם איש הצלב האדום אל המעוז שלנו. ערכתי מיסדר יציאה. עמדנו לפני החיילים שלנו, הבריאים והפצועים קל, והלב התכווץ. הרבה כוח נפשי לא היה לי. הנסיבות, אתה מבין. אבל אמרתי לבחורים: חבר'ה, עם הראש למעלה! חבר'ה לא כושלים! הצבותי קודם את הפצועים. ואחר כך התחלנו להעביר את הבריאים. אמרתי לאיש הצלב האדום, ששנים מן ההרוגים שלנו נמצאים בתוך המעוז, אבל שלושה אחרים, מאנשי השריון, נמצאים מחוצה לו. דרשתי ממנו שיילך אתי להביא אותם. הוא לא רצה. הוא פחד. בשטח שרצו כבר כמאה מצרים חמושים. סחבתי אותו בכוח. הוא הניף את הדגל של הצלב האדום והלכנו עם שלוש אלונקות להביא אותם. צרפנו את שלוש הגוויות אל השתיים שבמעוז, שתחתיו שיהיה אחרונה בקשר. זיהיתי במכשיר חבר שלי. ביקשתי שיודיע להורי על גורלי. מסרתי עוד ד"ש לחברה שלי. אחר כך דיברתי אתי מהמפקדה: „עשיתם מעל ומעבר למה שציפינו. אמור אתה את המלה האחרונה". אמרתי: „שלום ולהתראות". ניפצתי את המכשיר.

העבירו אותי למערב ולעבור דקות אחדות באו קצינים מצרים גבוהים והחזירו אותי אל המעוז בסירת מנוע חמושה. איפה המקלעים הכבדים שלכם? דרשו ממני לגלות להם. אמרתי: „אין לנו". צעקו כמטורפים: „שקרן!" לא האמינו. באמת לא היו לנו. היו לנו רק ארבעה מקלעים קלים. הם הפכו את כל הבונקר על פניו למצוא את המקלעים הכבדים. אחר כך ערכו מיסדר הנפת הדגל המצרי. עמדתי על ידם בלי תנועה. רק אמרתי לעצמי: אל תתמוטט עכשיו, אל תעשה להם את החסד הזה! המצרים צעקו: „מה זה?! מפקד לא מצדיע לדגל?! כך לימדו אתכם?" הצדעתי.

אחר כך ביקשו שאביא את הדגל שלנו. הבאתי אותו. קיפלתי אותו בידיים רועדות. קפל ועוד אחד, בזהירות. מסרתי אותו למצרי. הוא הצדיע. גם אני הצדעתי. עוד מבט אחד. מבט של פרידה. לא לבכות. בצד השני מחכים לי החיילים שלי. צריך להיות חזק. צריך להיות מופת.

חזרתי אל כולם. הכניסו אותנו לתוך אוטובוס חדש ומפואר. הנסענו למצרים.

— היה קשה בשבי המצרי?

שלמה: האמת: היו תופעות חמורות ביותר. הכו אותי. השפילו אותי. עינו אותי. אבל לא חסרו גם גילויים מובהקים של חיבה ושל רצון טוב. גם מצד מצרים פשוטים וגם מצד קצינים בכירים. לא אשכח לעולם את המכות שקיבלתי. ואת העינויים שהתייסרתי בהם. אבל גם לא אשכח את הסוהר הפשוט והפרימיטיווי שנהג בי כך: יום אחד הוא מביא לי צלחת עם כמה תפוחי אדמה. ואני כבר רעב כתנין אחרי שעות אחדות של מצוקת רעב, ואני מתכונן להתנפל על תפוחי אדמה אלה ולטרוף אותם בלעיסה אחת. ואז הוא שולח יד ושולף לי תפוח אדמה אחד מהצלחת ולועס אותו להנאתו. וכעבור דקה הוא חוזר על המעשה הזה שוב, ואני רואה את הצלחת המצומקת שלי ואני חושב לי, שוהר מריק נוסף לשגע אותי בשבי המצרי. ואני שותק. מה אני יכול לעשות?! והוא מסתלק. וחוזר כעבור שתי דקות עם הצלחת הפרטית שלו, שהיא מלאה תפוחי אדמה. הוא מחייך לי חיוך כזה לא של אויב ולא של שונא, ואומר לי: „תפאדאל", ומושיט לי את הצלחת שלו, שנאכל יחד. ואני אוכל. ללא היסוס. ואז הוא אומר לי: „אתה רואה?! יהודי וערבי יכולים לאכול מצלחת אחת! לא קורה לאף אחד מהם שום דבר רע. זה כמובן לא הפריע להם להצליף בי ולהכות אותי ולפצוע אותי ולהכריח אותי להשתין במכנסיים ולהשאיר אותי במצב כזה עשרה ימים עד שהתמלאו פצעים — והם עמדו וצחקו והחליפו בדיחות היתה להם הנאה שלמה.

נחום: גם גורלי היה כזה. מצד אחד הם אמרו לי, שרופא הוא רופא בכל מקום ושזה מזכה אותי ביחס מיוחד. היו גם גילויים כאלה של יחס מיוחד. אבל שני הם נתנו לי להיות צמא שלושה ימים והרגשתי איך אני הולך ומתייבש. ואז, נכנס סוהר מצרי לתא שלי, מחזיק בידו חצי כוס מים ושואל: „אתה רוצה לשתות?" אני לא מספיק להשיב, והוא שופך את המים האלה על ריצפת הבטון ואומר לי: „בבקשה". וצחוק וצחוק.

שלמה: די. בוא נעזוב את זה. בוא נשכח. אנחנו בבית. בישראל. ובחוץ מתנופף הדגל הישראלי ולא המצרי. בוא נחזור לחיות את החיים שלנו.

נחום: נחזור לחיות את החיים שלנו. חשוב לשכוח. רק קצת קשה.

דב גולדשטיין

אל: ליאוניד איליץ' ברז'נייב

(סוף מעמוד 19)

אותם. מבקש אני ממך בכל לשון של בקשה — תן לבית־כנסת זה להיות כל עוד חי. אבי".

„זאת בלבד?"

„הרי לא תפתח בית־ספר יהודי", צחק פלוני תוך דמעות.

„רשות! — פקדת על אחד מעוזרי(?) כליך — שלא יפגעו בבית כנסת זה! יתפללו להם, אמרתי המתפללים היהודים..."

...כך הוהרש המעשה. כך אירע הדבר. יירשם על כן לדור ודור. בכרבדיה, שבה היו כחמש מאות בתי־מדרש ובתי־כנסת, נותרו שניים בלבד. ואחד בית־הכנסת העני של החייטים בסימטת יאקימובסקי בקישינייב, עיר ההריגה שעליה שר ביאליק.

ובית־הכנסת של ברז'נייב — כך קוראים לו היהודים בספק־כפר ספק־עיירה במולדביה נוספת.

...ליאוניד איליץ'! אנשים המכירים אותך מקרוב מספרים שהנך אוהב לתבל שיחות חולין שלך במלים מפולפלות ביידיש כגון: צימעס, צורס, חלומות והעיקר... חכמה.

...נאמר, אם כן, למשל, שדוברינין מספר לך כיצד סידר את רוג'רס, ואתה ממש מתבונן בנחת. זו היא החכמה.

וכדומה, מן הסתם, נראית לך כאיה...חכמה האחרונה של עמיתך הפרובוקטיבי סאדאת.

וכי דבר קטן הוא בעיניכם? סאדאת הצליח לסדר גם את ניכסון וגם את גולדה מאיר.

הרי זו אותה גולדה מאיר אשר עליה כתבה העתונות הסובייטית שלכם, „שכמכשפה היא רוכבת על מטאטא מעל ימים ויבשות".

ליאוניד איליץ'! אילו דיפדפת פעם באיזה יומא דיפגרא בכתבים האסורים אצלכם של מקסים גורקי על היהודים, ובאימרותיו האסורות אף הן של לונאצ'ארסקי על היהודים, היית קורא שם, שהציונים האימפריאליסטים הם בכלל זאת עם של נביאים. חכמים ונבונים, ונדמה לי — וזה העיקר — גיבורים.

העובדה שהיטלר וסטאלין הטפיע עלינו גורדיין כזה רוחני כאחרי זמן בזה גם להיות גורדיין של בליה פיזית, וזאת באות במדינה שהמרוכעת, איננה מעלה ואינה מורידה. הנה כבר נהגור יוסף ויסאריונוביץ' שלכם באשפתה של ההיסטוריה.

ליאוניד איליץ'! בהסתכלי של מבריתהו של לנין גבה דינו של סטאלין ההלהמ, אתה ויורשיו, ששלושה מיליוני היהודים הסובייטיים צריכים להיות המלגרים ההתנייך שלכם, במתני מהדיפות, מפלי חכמה גולה ונשא לבינתייכם היהודות שבכן אתם מתמעטים בסמדרה ובנשפיות שלכם.

הבה, אתה ולהבית, נקרא לדברים בשמותיהם.

היטלר וסטאלין נבלו חייהם של מיליונים מבני עמנו, ואתם, המורשים הסובייטיים הנכחיים, גוזלים בעמנו את נכסי תרות שלנו.

כן, וכאשר הצהרון התיאורטי שלכם — אדוני הקרמל — כסקנות לגין בבעיות הלאומים, צר עליכם רחנוק, מטריחים אתם את כל המשמדים. את הביטויים, את הביכנצים את הרגליסטים ואת הדראנוטבקים.

וכמה זה מעורר אימה שהם נאלצים להיכר בנסיבות העתאיים ההתפוזה שלהם, אף כי דברי התנופה שלהם כבר מעוררים בחילה בהם עצמם.

כמה מעורר אימה הדיבור, כי „בארץ הסובייטים הגדולה הבעייה הקטנה של היהודים נפתרה!..."

ובכאן, צער אחד בלבד להשקפתכם, שבדרך כלל היהודים הם אומה קוסמופוליטית, חסרת עמוד־שדרה; אומה של ספקי רציונות, כתעתעי ביורות. ובכיון שכך הבצב אין להם זכות קיום, חד וחלק:

באמריקה אמריקנים
באנגליה אנגלים
וברוסיה רוסים...

ומפני זה כל כך כגרה אתכם מדינת ישראל, מציונה את הזיכם הסלבייב, מעוררת את העם הבולשביסטי הקודש.

קשה, קשה לכם עד למאוד להשלים עם הרעיון המכוב, הראשוני, שהיהודים הם עם ככל העמים.

וכאשר ההון אחרית הזכית, „ושבו בנים לגבולם" קם והיה לנגד עינינו דווקא בבאה הכונדנית ביותר. נתגשם החזון הצודק של הנביאים, של חולמים ולהוכים. על אפם ועל חמתם של משכבידינו. ועוד, שאין אנו רק עם הספר, עם התנ"ך, אלא גם עם הגבורה.

וכאן, ליאוניד ברז'נייב, רוצה אני לנצור את זכרונך ההיסטורי. התזכור כי בעת כיהנת כהולדת הגדולה, האהבה אז ברזל, הבריזו עצמם לידי הפשיסטים דיוויזיות שלמות ומאות אלפי צוים וכפריים, כשהן כפרי בשל היכר לחיה האויב ההיטלרי?

וכאן בישראל, לחמו בסיני, וברמת הגולן, כעפים נגד הרבים. לא צורו להם, לערבים הרבים, האינטרקסיונציה שלכם, הנשק המתוחכם שלכם ותבסיסי הפליהבה, שבגם איבנהם אותם שנים על גבי שנים. כי היהודים המעטים, לא הסגירו את עצמם לאויב ולחמו עד טיפת דמם האחרונה.

זיכרו, אם כן, אחת ולתמיד! חבלי כדי הכתובים הפליטיים, לא עוד ספקי בריחות ותכבות דרורות לא עוד!

ולבסוף, אני, יהודי, שבע צרות ואמונה באויב, לשעבר חבר אגודת הסופרים שלכם, בלא הצעה לפני כל סילסבר, כיתוב ו...בלוליניה, אומר לך: די!

ולכנו — בכרם יהיה באחור, שיצרו את גלי הוהבה של קנאת יהודים שהציפה את ארץ הסובייטים.

פונה אני אליך, ובכוונה נבצר או מלהזכיר את המלה אנטישמיות, שכן רוצה אני להאמין שעוד לוהם בך אוד כיסכרו של לונאצ'ארסקי. וכי אתה עוד „בארץ ויבאחתי כפי שיהאר אוהב יהיר נאורך קרול זהרייווין שראם.

אם כן, ביכים גורלים אלה ליקיבנו, כוכיר אני לך: ישראל מי קטנה שלי — אומה גדולה היא!

יעקב יקיר

מיידיש — אברהם יהב

יד
בן
צבי

השבוע ביד יצחק בן־צבי

ירושלים

ז'—י"א כסלו תשל"ד — 2—6.12.73

יד יצחק בן־צבי ממשיכה לקיים סדרת הרצאות מיוחדות מדי יום בשעה 17.00.

התכנית

יום ראשון
אפשרויות העתיד של מעלה סואץ ועריה — פרופ' יהושע בן־אריה

יום שני
הפירות כורסי בדרום הגולן — מר דני אורמן

יום שלישי
קדמותה של העיר סואץ — מר יורם צפריר

יום רביעי
חרמון הווה ועבר — ד"ר זאב וילנאי

יום חמישי
סקר ישובים קדומים בחרמון — מר שמעון דר

ההרצאות תתקיימנה בצריף יד יצחק בן־צבי, הכניסה מרחוב אברבנאל — גן הכהרי.

הציבור מוזמן

„משהב"

חברה לשכון, בנין ופיתוח בע"מ

מכרז למכירת מכוניות:

1. טנדר „וויליס" 1964
2. טנדר „וויליס" 1963
3. „פג'ו" 403 1961

בדבר פרטים נא לפנות טל. 782926 בני־ברק, רח' השומר 83. או טלפון 58144 קו פנימי 10 תל־אביב. אין החברה מתחייבת לקבל ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

לשכת ההוצאה לפועל בתל־אביב־יפו
תיק מס' 17555/73 ת"א, 10766/72 ה"א

מודעה בדבר מכירה פומבית של מיטלטלין

ביום 12.12.73 בשעה 15.30 יוצאו למכירה פומבית המיטלטלין המתוארים להלן:

מחיר הפתיחה	החזקה	תאור המטלטלין
קבילו מורל 7,000.—	מור מכר ורכש בע"מ	מכונת נוספים פרינץ 123־271
ספו זויל 68,000.—	מכבי חב' ליצוא יבוא בע"מ	מנוף פולקס־והגן 032־720 תא נוסעים כפול

המכירה תתקיים במגרש חניה אומרון, כביש הרכבת נתניה.
כל המעונין בכך יוכל לבדוק את המיטלטלין העומדים למכירה כאמור במגרש הנ"ל.
על הקונה יהיה לשלם את כל המסים, האגרות וההיטלים אשר, מכה כל דין, חלים על קונה וכן 1% מהמחיר למנהל המכירות, אם אינו פקיד של בימ"ש.

תאריך 25.11.73 צ. לביא, המוציא לפועל

למכירה
ב.מ.וו. 700 1964
טל. 915021

בזכות תפילתה של דפנה...

ארבעה בג'יפ, מצאו עצמם מוקפים על ידי המצרים; האחד הצליח להימלט והשלושה נפלו בשבי – וניצלו כשהפכו שובידם לשבויי צה"ל

מאת נורית ברצקי

משה חזוט גויס עם טנדר ה־פג'ו שלו (מקור פרנסתו ב־חיים האזרחיים) ביום ה־ראשון למלחמה. משה, יליד אלג'יר, בן 30, השאיר בביתו שבראשון לציון אשה וילדונת בת שנתיים וחצי.

אותו בוקר הוציאו גם את אבא של דפנה מבית כנסת. כאן, כמו ערב. אחרי „קריאת שמע" של המיטה מוסיפה דפנה בת ה־4 וחצי בקשה פרטית — „שאלהים יחזיר את אבא שלי בריא ושלם". אביה הוא סגן (מיל.) אורי, צבר משומם, בעל מפעל לעיבוד שבבי בחיפה.

ביום שבו התרחש סיפורנו ישבו בטנדר, מלבד משה ואורי גם סגן אלון וסמל יוהר. הם יצאו לסיור במערב התעלה ולקראת צהרים עברו את הגשרים בורחה התקרבו למוצב שהיה תפוס בידי המצרים.

„נפתחה עלינו אש מכל הכלים האוטומטיים והרכב נעצר. השמשה היה חשוף לגמרי. קפצנו ותפסנו מחסה בתעלה לצדי הרכב. הפגיזו אותנו בארטילריה", מספר סגן אורי.

„בשלב הזה ידעתי שאין לנו מה לעשות, רק להתרחק כמה שיותר מהטנדר, שהיווה מטרה בולטת בשטח. התחלתי להקפיץ את החבר'ה מאחור. לא הצלחנו להתרחק הרבה כיוון שההרעשה היתה רצינית. הייתי כבר בהרבה הרעשות, גם במלחמה הקודמת, אבל זו היתה... הם ירו טטות, גם טילים ובזוקות, מרגמות ותותחים, הכל הכל, לא יכולנו לזוז, לא יכולנו לשפר עמדות. התחלנו להתחפר עם הציפורניים, כמו הארנבות. האדמה היתה קשה".

ההפגזה נמשכה כשעה וחצי. אורי מספר, שבמשך כל הזמן היו שקטים ומפוכחים. „עסקנו בניחוש זיהוי של כל הפגזים והכלים שמעלנו; השריקה, רעש היציאה, נפילה".

סביבנו כ־40 מצרים

„אמרנו שצריך לחכות עד שיחשיך ואז נוכל להתקפל אחורה. אחרי כשעה ראינו כוח טנקים שלנו במרחק של כארבעה קילומטרים מאתנו והיינו משוכנעים שבאו לחלץ אותנו. חילופי היריות בין הטנקים הקלו קצת את ההרעשה עלינו. הנהג, שהיה במרחק של כ־300 מטר מאתנו נשאר על פני השטח ולא התחפר. הוא גם הפסיק לענות לקריאות שלנו והיינו משוכנעים שנפגע. ראינו פגז נופל לידו, לא יכולנו לגשת אליו.

„חיכינו לחושך. בבת־אחת נפסקה ההפגזה וכשהרמתי ראש היו סביבנו כ־40 חיילים מצרים. ידעתי, שלפתוח אש בכלים שהיו בידינו זוהי התאבדות. אלון סגן את העוזי ואמר: 'נמצאים פה חמישה קרובים. בוא נפוש אותם'. אמרתי לו: 'תסתכל מסביב, הם מקיפים אותנו. זאת תהיה התאבדות. כדאי להכנע'".

„הם קרבו את הנשק, הרימו ידיים ויצאו משוחי העלולות שסיפקה להם מיסתור.

„הרמנו ידיים והם התנפלו עלינו בצרחות לא־אנושיות, מלוות ביריות ליד הראש ובין הידיים והרגליים. היכו אותנו וגררו אותנו בריצה דרך שביל בשורה מוקפים וכל חייל שעבר בדרך נידב לנו בעיטה, מכת קת, סטירה. נפלנו וקמנו. תוך כדי ריצה תלשו לנו את הדרגות, הדיסקית, החולצה, המשקפיים, הכל".

אגרוף בפנים

כסבכת הנשואין נותר לו רק סימן לבן על האצבע. הלבישו אותו בחולצת קומנדו של חיילים מצריים וזרקו אותו על גדר. „חייל אחד רכן עלי. הייתי משוכנע שמתכוונים לירות בי והחלטתי לא לתת להם את התענוג של האגונה. זה רק הגביר את הכעס. לא חשבתי על שום דבר. רק על זה שרוצים להרוג אותי והייתי בטוח שכלום לא יעזור".

הסתבר, שזרקו אותו על הגדר כדי לפשפש בכיסיו לפני שמעלים אותו לרכב. לפתע נשמעה צעקה: „אני רוצה אותם חיים" ומיד אחר כך העלה אורי לרכב הפיקוד.

„לא לקחו אותנו יחד. אולי מפני שלאלון היו דרגות שדה ולא שמו לב שהוא קצין. לי היו דרגות כהות. במוצב קיבלו אותי רב־סרן וסרן, הושיבו אותי ובדקו אם אין לי חבלות חמורות, נתנו לי מים והציעו סי־גריה מצרית. הם חיכו שאתאושש ורק אז שאל הרב־סרן באנגלית אם הכל בסדר.

„כשהוא יצא חייל מהחפירה, ראה אותי ונתן לי אגרוף בפנים. הסתכלתי לרב־סרן בעיניים מבין תמיהה, איך זה שהחייל שלו כמו לעשות דבר כזה לפניו. ואז הוא צעק על החייל וביקש ממני סליחה. אותו רגע הרגשתי שנוצר בינינו איזה קשר.

„הוא שאל לשמי, דרגתי ומספרי האישי ולאיזו יחידה אני משתייך. כששאל למה אני הולך עירום ענ־יתי שהחיילים לקחו את בגדי. הוא אמר שאם לא ימצאו את דרגותי, יתן לי דרגה מצרית כדי שידעו שאני קצין.

„הוא נתן פקודה ותוך עשר דקות הביאו את בגדי הקרועים".

כבילה בחוטי טלפון

„ואז החל חיל האוויר שלנו להפציץ את המוצב. המצרים, עם שבוייהם, נכנסו לתוך הבונקר שהתמלא עשן, פיח ואבק. הרב־סרן נתן לאורי צמר־גפן רטוב לשים ליד האף, כמו לשאר החיילים, כדי להקל על הנשימה. הבונקר החל להתמלא פצועים והרב־סרן יצא החוצה לראות מה מתרחש. כשיצא, קשרו את ידיו של אורי בחוטי טלפון והכניסו לבונקר את אלון וסמל יוהר. הם ביקשו מים ותמורה קיבלו סטירות, אבל לאחר שהתברר לרגע־תיהם לא הירשו הקצינים להכות אותם".

השבויים קיבלו סיגריות ומים בלי הגבלה. את המים שתו מתוך פחית שימורים ריקה, שממנה שתו גם הקצינים. חיל האוויר שלנו המשיך להפציץ והשבויים המשיכו לשוחח עם שוביהם על כל הנושאים שבעולם. אורי התרשם שהקצינים היו שקטים ומאופקים, בלי היסטריה ובלי שנאה שהיתה בעיניים ובצע־קות של החיילים הפשוטים. על מה דיברו ועל מה לא דיברו. אפילו בדיחות סיפרו.

„בדיחה מצרית: דיין אמר פעם, שאם סא־דאת רוצה אותו הוא צריך רק לטלפן והמספר הוא 67־56־48. אבל עכשיו הטלפון שלו הוא 73־10־6.

„משך כל השיחות שלנו התרשמנו שהקצי־נים שמחים שהם יכולים לשוחח עם מישהו, אפילו עם אויב. שאלנו אותם מה הם חוש־בים על המצב הצבאי, איפה לדעתם הם נמצאים, ואיפה לדעתם עומדים כוחותינו. הבנו שהם מנותקים מהמציאות ומסתמכים רק על 'קול קאהיר' ואינם מאמינים לרדיו הישראלי.

„הם מאמינים, שמלחמת ששת הימים נג־מרה כפי שנגמרה רק מפני שחיל האוויר שלהם נדפק על הקרקע. הם סיפרו, שכל חזית התעלה בידיהם והבר־לב נפגשה ונפלה תוך יום־יומיים והיא כבר הרוסה לגמרי. הם ידעו על הגשרים הישראליים אבל חשבו שכוחות ישראל נמצאים רק שלושה־ארבעה קילו־מטרים בתוך מצרים.

„הרב־סרן שאל אם אני נשוי, התעניין בילדי, במקצועי האזרחי, ואני התעניינתי בו. הוא היה קאהירי ואמר לי שהוא נשוי לצבא והמקצוע שלו זה להרוג חיילים ישראלים. שאלו אותנו פעמים רבות אם אנחנו מרו־מניה או מרוסיה ונרגעו כשאמרנו שנולדנו בישראל. היו מצביעים ואומרים — זה פלש־תינאי. אמרתי לו שאני מתפעל מהיחס הטוב שלו והוא מתנהג בצורה אנושית מאוד.

„הוא אמר: 'אני חייל, אבל אני יודע להבדיל בין הרגע שאתה נמצא מאחורי הגדר עם נשק, ואנחנו צריכים להרוג אחד את השני, ובין הרגע שאני מחזיק אותך ביד וצריך לשמור עליך'.

„שני הקצינים האחרים הסכימו אתו. די־ברנו על השלום והוא אמר שאין לו התנ־גדות לשלום אבל אינו מאמין שיהיה שלום לפני שיוחזרו האדמות הכבושות, בעיקר סיני. שאר השטחים לא היו חשובים לו. קבענו להיפגש אחרי המלחמה, אבל הוא עמד בתוקף על כך שקודם אבקר אני בקאהיר ואחר כך יבקר הוא בחיפה.

„הוא היה בן גילי. בן 28. הוא שיחרר לי את היד כדי שאכתוב את כתובתי ואמר שאם אשאר הרבה זמן עד החלפת השבויים, יכתוב אל משפחתי בחיפה, ויבוא לבקר אותי. הוא שאל מה אנחנו חושבים על מצרים, איך רואים אותם בישראל, האם יודעים בישראל שקאהיר היא עיר מודרנית החיה בקצב המאה העשרים".

השבויים, סיפרו על הפסקת־האש הקרבה, ביקשו לשמוע את „קול ישראל", אבל ה־מצרים התעקשו לשמוע את החדשות ב„קול קאהיר". אחרי החדשות קיבל הקצין טלפון על הפסקת־האש והורה לחייליו להפסיק לירות.

בשעות הראשונות לשביים סיפרו השבויים שהיו רק שלושה. אבל אחרי שלוש שעות של תוכן ידע אורי שאם משה חזוט הנהג חי בוודאי הצליח לחזור לכוחותינו, אך אולי אירע לו דבר? אורי אמר לקצין המצרי: „אתה יודע שהיינו ארבעה?" הקצין אמר: „כן, היה גם נהג". הוא יצא ולאחר זמן חזר ואמר: „מצאנו אותו, הוא נהרג, אני מצטער. השארנו אותו שוכב במקומו".

„לא ידענו אם להאמין — אומר אורי — נראה לי מוזר שהם לא הביאו שום מיסמכים".

רק לא שבוי

ביום שני בצהריים נהג משה חזוט את טנדר הפג'ו שלו בחולות המדבר. הוא הרגיש שכמות הרכב הצבאי קטנה והולכת. היתה לו הרגשה מוזרה.

אמרתי: „חבר'ה, אני חושב שטעינו בדרך". ההמשך ידוע. נפתחה עליהם אש מכל הכלים ומכל הכיוונים.

„שאלתי את אורי אם להמשיך או לעצור. הוא אמר: 'תעצור'. אמרתי: 'אני נוטש את האוטו'. האוטו נעצר בחולות. קפצנו והס־תתרנו מאחוריו. הבנתי שהמצב מסוכן. שאין מנוס. אמרתי שאני בורח. לא נשאר בשטח. אמרתי לאלון: 'אל תשכח את הכתובת שלי'.

„אורי סימן לי לאיזה כיוון לרוץ. התחלתי לרוץ עם סאלטות וגלגולים וכל הזמן יריות מסביבי. אחרי כ־300 מטר הסתתרתי. למעשה, הייתי במקום ישר לגמרי. לא היה שום מיס־תור ולי לא היה כלום. רק קובע פלדה.

„התחלתי לכסות את עצמי בחול. התאמתי את עצמי לתנאי השטח. היתה מכת אש כזאת שכל החול התרומם לשמים. ב־40 הדקות הראשונות רעדתי. ממש לא שלטתי על הגוף העליון. הידיים לא נענו לי. היה נדמה לי שיד שמאל השתתקה, כאילו התייבשה.

לא סלחתי לחבר'ה

„אחרי זה כבר לא פחדתי. הרגשתי רק דאגה. כל הזמן חשבתי שאני מעדיף להיות מת, רק לא שבוי. צעקתי להם: 'אני מעדיף פגז או כדור, רק לא שבוי'. זו הסיבה שגר־מה לי לברוח. האמנתי שניתן לברוח. האמנתי שהם יצאו מהמוצב וירוצו אחרינו. אם היו יוצאים, היו ה'פנטומים' מפציצים אותם.

„קראתי לחבר'ה מספר פעמים ואמרתי ש־אין לנו סיכוי, רק לברוח. הם לא ענו לי. אחרי כל הירי ראיתי חמישה אנשים מת־קרבים לטנדר וראיתי את החבר'ה מרימים ידיים. הבנתי שאין לי תקוה. לרגע חששתי מה יהיה גורלי. אולי ילשינו עלי.

„לא זזתי ממקומי. אילו היה לי נשק הייתי יורה בחמישה. לא סלחתי להם על שלא ירו במצרים. אני ראיתי רק חמישה מצרים. ראיתי שלוקחים את אלון, אורי ויוהר עד המכונית. אחר כך לא ראיתי יותר. לפתע שמעתי יריות והיה נדמה לי שרצחו אותם. חשבתי על הילדה שלי. ראיתי אותה נגד העיניים שלי. הכנסתי את הראש באדמה".

בערך ב־10.30 בלילה באו לקחת את ה־שבויים לחקירה בקאהיר. הם הובלו בחושך אל שפת האגם. הרב־סרן ליווה אותם. מדי פעם הדליק פנס והזהיר מפני גדר תיל, בור, וכו'.

„קטע אחד עברנו בריצה — זה היה מאגר תחמושת שנפגע וכל הזמן התפוצצו שם פגזים וכו'. כשהגענו לאגם הורידו אותנו לסירות גומי עם מנוע. היינו קשורים בידיים מאחור־נית. והרב־סרן כל הזמן תמך בי בפריגות", מספר אורי.

„הייתי לבוש בחולצתי הקרועה. בלי כפ־תורים — הם נתלשו למזכרת — והקצין שאל אם קר לי ולמרות שאמרתי שלא קר לי סגר את החולצה באומרו — אני גבוה ממך בדרגה וזאת פקודה. כל הדרך הוא החזיק את חולצתי סגורה".

השיט עבר בבדיחות ובדיבורים על סקי מים ודגים. בדרך הרגיש אלון שהתרופפו הקשרים בידיו. תחילה חשב לקפוץ. אבל כשראה את המקלעים חיכה להזדמנות נאותה.

רגע של פחד

„ברגע שנפלנו בידי הקצינים היינו בטוחים שנישאר בחיים", אומר אורי. „היה לי רגע של פחד על גדר התיל. פעם שניה שהתעורר בי הפחד שנתוסף היתה כשראיתי שמורידים אותנו מהסירות במקום שבו ידעתי שכוחותינו נמצאים במרחק של 5 עד 8 ק"מ. הרס"ן ה־מצרי לא ידע על כך. אני ידעתי שיש רק שתי אפשרויות — או שניפול בידי כוחותינו וניהרג או שיקרה נס".

על שפת האגם חיכה לשבויים ג'יפ עם שלושה מלווים. השבויים נפרדו מהרב־סרן בחמימות ועלו על הג'יפ. לפני שהג'יפ זז הנחית אחד החיילים אגרוף בפרצופו של אורי. הקצין המצרי ראה זאת והחליט ללוות את השבויים עד קאהיר.

הם התישבו בג'יפ. מול כל שבוי ישב חייל מצרי עם רובה מכוון עד שאלון העיר את תשומת־לבו של הקצין לסכנה שיפלט כדור והרובים הוטו הצידה.

מספר אורי: „ידעתי שאנחנו מתקרבים ל־כיוון הכוחות שלנו. כשנכנסנו למוצב מצרי שהיה נטוש החל הקצין לפקפק אם אנחנו נמצאים בדרך הנכונה, ומדי כמה קילומטרים עצר והתבונן. זיהיתי, שאנחנו נכנסים לתוך הניוך־לילה של כוחותינו והערתי את תשומת־לב חברי לכך בנקישות רגליים. הג'יפ המשיך להתקדם עד שנעצר על־ידי חייל ישראלי כדי לשאול אותו מה העניין.

„ברגע שנעצר צעקתי לחייל: 'תעצרו אותם'! החייל חשב שצועקים מבחוץ, ראה שזה ג'יפ מצרי ופתח באש. חבריו הצטרפו. נהג הג'יפ ניסה לנסוע לאחור. כל זה נמשך עשירית השניה. אלון שיחרר את ידו ושבר את החלון הצדדי באגרוף וצעק: 'לא לירות, אנחנו ישראלים'!

המצרי ירה ונעלם

„אני נשכבתי אחורה, הרמתי רגליים והכיתי את הנהג בראש. הג'יפ נעצר ואני צעקתי: 'חדל! חדל!' כי זה מה שמלמדים בצבא. נראה לי שהיריות נמשכו לנצח.

הקצין המצרי הוציא אקדח והחל להשיב אש. צעקתי לו שיפסיק לירות ויחכה, אבל הוא יצא מן הג'יפ, השיב אש ונעלם בחושך. חיילינו המשיכו לירות עלינו.

„אלון פתח את הדלת ורץ לכיוון החיילים בצעקות. יוהר קפץ קפיצת ראש מן החלון האחורי החוצה ואני נשארתי לשכב בתוך הג'יפ, רגלי עלי ראשו של הנהג. כדור בידי, כדור בגבי. חיכיתי לכדור שיפגע בראשי".

כשפסקה האש נתברר שהנהג המצרי ואחד ממלוויו נפצעו ואילו הקצין המצרי וחייל נוסף הצליחו לברוח. קשה לתאר את הפגישה בין השבויים לחיילים.

„החיילים שירו עלינו קיבלו שוק, כי חשבו שירו על ג'יפ ישראלי. התחבקנו והתנשקנו וכל הזמן הידיים עדיין היו קשורות ומאיזה מקום צמחה שתיה ואוכל וקיבלנו עזרה ראשונה. מישהו הופיע עם ויסקי ביד ושתינו 'לחיים'. עשינו את כל המאמצים לדווח ליחידה שלנו שאנחנו בסדר וניסינו לתאר את המקום שבו היה הנהג כדי שיחפשו אותו.

שעות רבות שמע משה חזוט זימזום באוזניו.

„מי אתה בכלל?"

„הזום הזה ליווה אותי כל הלילה. נשארתי במקומי עד החשכה. אני והקסדה שלי. הם המשיכו להפגיז את השטח. לקראת חשכה יצאתי והתחלתי לרוץ. רצתי הרבה זמן. לא יודע כמה שעות. מדי פעם הייתי מסתתר ומחכה. הגעתי לאיזו תעלה ושם נחתי. הטיתי אוזן לאדמה ושמעתי שרשראות של טנקים. עשיתי עיקוף סביב הטנקים. נתתי להם לע־בור אותי ורצתי אחריהם. בחושך. ניסיתי לוודא למי הם שייכים. רצתי מטנק לטנק, עד ששמעתי פקודות בעברית.

„פחדתי שיפתחו עלי באש, שלא יזהו אותי. זחלתי לקראתם ושמעתי את הפקודות בעב־רית. דפקתי לעצמי מספר פעמים על הראש. חשבתי שאולי רק נדמה לי, שהרי אני מבין גם ערבית. ואולי אני רוצה לשמוע עברית ולכן אני שומע.

„כשהייתי בטוח, צעקתי: 'חבר'ה, אני ה־פליט של הפג'ו!' לא האמינו לי. איך יצאת, שאלו. מי אתה בכלל? התרגשתי, התחלתי לגמגם, צעקתי שיזרקו לי מים וזרקו לי. שאלו אם אני רוצה להלחם אתם או להמשיך לרוץ.

„אמרתי, שאני רוצה להלחם והצטרפתי לכוח. אחר־כך סיפרתי שחברי לנסיעה נהרגו או נשבו. בבוקר פוניתי לעורף. לא הרגשתי כלום. רק כאבים בגוף. אולי הייתי קצת מבוהל. בינתיים נודע לי שהם חיים. ביקרתי אותם בבית חולים. זה היה נס".

מספרת אשתו: „בא הביתה, הרים את הילדה, ואמר לה: 'רק בזכותך ניצלתי'".

פרמיירה בפאריס

מאת דן דלמט

האורות כבו. קהל הפרמיירה בתי־אטרון ה„פארדי־קס" הפאריסי ה־שתתק בהדרגה וכל העי־ניים ננעצו במסך...

לפתע נקרעה אחת מדלתות־הכניסה הצדדיות, וחדרה עלה על הבמה בריצה קלה אדם בעל משקפיים כהים ותת־מקלע מדגם לא מזוהה. הוא ניצב לפני המסך ו־כיוון את נשקו לעבר הקהל ה־משתאה:

— מאדאם אה מסייה, גבירותי ורבותי! אני מבקש את סלי־חתכם, אך אתם שבויים בידי! אני מזהיר אתכם לא לנסות ל־התנגד או לברוח, וזאת אני עו־שה לטובתכם, כי אין לכם כל סיכוי להצליח!

באומרו זאת התווה האיש תנו־עה רחבה בידו הפנוייה. ואכן, ב־כל דלתות היציאה של אולם ה־תיאטרון עמדו אנשים תת־מק־לעים, כשעל ראשם גרב־ניילון המסורתי. האיש, שנראה כמפקד הפעולה, המשיך ואמר:

— אל לכם, גבירותי ורבותי, לתלות תקוות בהתערבות המש־טרה, יען כי זה עתה הודענו ל־מגביל, כי הבניין ממוקש כולו ואם הם יתקפו אותנו, יעופו יחד עמנו השמיימה. דיה לחיצה קלה על מכשיר קטן ונחמד זה, ש־שמור עמי כאן, וכל הבניין מתפוצץ. כמו פרשיות הכחור־נות במוגי המכסלה. אולם, אם תשמעו בקולי ותביאו אחר הו־ראותי בקפדנות, לא יאונה לכם כל רע. משום כך אני חוזר ו־מבקשכם לשמור על קור הרוח!

לשמע משפט אחרון זה פרצה באולם, בטבע הדברים, פאניקה נוראה. הגברים צעקו כל מיני דברים חסרי משמעות והנשים ייללו בבכי.

האיש על הבמה האזין לקאקו־פוניה, חיוך של בוז בקצה פיו. כשנמאס לו, עשה תנועה בידו ומיד נהיה שקט, שהופר פה ושם על־ידי בכי היסטרי של לבושת מאקסי.

— הרשו לי להציג את עצמי לפניכם. שמי, או יותר נכון, כינויי במחתרת הוא „מלקולם וויי", תלמידו של „מלקולם אקס" המנוח. אני נחשב כאחד ממנהיגי תנועת הגרילה היהודית „שערות שמשון". מטרת קבוצתנו לשחרר את אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה, במקומות שונים בעולם. אני מדגיש, כי אין לנו כל קשר עם ממשלת ישראל, הע־סוקה עתה בלאו הכי בבחירות המתקרבות ובאות.

— אבל, תסלח לי, מה לנו ו־לכל זה? — קרא המבקר ה־אמנותי של „פיגארו" קריאת בי־ניים — הרי אין אנו מחזיקים יהודים בשבי...

— בוודאי, בוודאי, מעולם לא טענתי זאת — השיב „מלקולם" בעדינות — אתם רק בני־ערובה. אנו מתכוונים להחליף אתכם ת־מורת השבויים היהודיים. החיים שלכם, תמורת...

— אבל על איזה אסירים־שבויים אתה מדבר, למען השם?! — שאלה אשה מקושטת ביהלו־מים כבדים, שהסתבר כי היא אשת שגריר פורטוגל.

— מיד אסביר, הכל, גברתי — הרגיע אותה ראש הבריונים — כוונתנו קודם כל לשבויים היש־ראליים שסוריה מסרבת לשחררם. כמו כן רצוננו לשחרר את היהו־דים הרבים הנמקים בכל מיני מחנות בברית־המועצות. כל חטאם היה שרצו להגר, או נכון יותר, לחזור לארצם. נראה לנו כי יוש־בי חמש השורות הראשונות יהוו תמורה מתאימה לשחרורם של שבויי צה"ל בסוריה ושל יהודי ברית המועצות...

— לא תרצה לומר כי אם לא יתנו ליהודי בריה"מ ללכת ל־ישראל, אזי יהרגו אותנו?! — שאל קצין בכיר מהשורה השלי־שית, כשהוא מחוויר ומאדים חליפות.

— כן, המפקד! בדיוק זאת ר־ציתי לומר!...

— מוצעו! הגליים! רוצ־חים!! — נשמעו קריאות מכל עבר, אולם תנועת יד חדה של איש „שערות שמשון" השתיקה שוב את הקהל הנרעש.

— עוד לא סיימתי, גבירותי ורבותי. תמורת חמש השורות ה־באות נשחרר את אחינו היהודים הנמקים בארצות ערב ואילו את חמש השורות הנוספות נחליף תמורת מטוס מתודלק כהלכה ו־חמישה מיליון דולרים, בשטרות קטנים ככל האפשר. זהו בערך המחיר בשוק העולמי היום, ואם יובא בחשבון הפיחות המתמיד בערך הדולאר, חייבים להגיע ל־מסקנה, כי הצעתנו סבירה ב־תכלית. האם יש שאלות?

ולאדיסלב מיטביצקי, סופר סוכ־נות הידיעות הפולנית בפאריס, הרים את ידו:

— יש לי שאלה. הייתי רוצה לדעת, באיזו זכות אתם מעיזים לעשות זאת?! להרים נשק על אנשים חפים מפשע ולסכן את חייהם, בעניין שאין להם כל שיי־כות אליו?!

„מלקולם וויי" שפשף את ידיו בהנאה:

— שאלה טובה. שאלה טובה מאוד! אני אסיר תודה לך על הצגתה. ובכן, אנו עושים זאת באותה זכות, המנהגה את הטרו־ריסטים הערביים זה שנים. האם התשובה מספקת?

— לא! ותדעו לכם, כי דעת הקהל הבינלאומית תגנה בחרי־פות את המעשה הנבזה שלכם!

— זה יתכן, אך הם לא יגנו אותנו בגלל היותנו טרוריסטים, אלא בגלל שאנו יהודים! הנה ראייה, שאת המרצח הערבי לא גינו עד כה בצורה חמורה למדי, למרות שכבר עשו פה ושם איזה דברים...

הוויכוח נמשך. מהקהל הופנו שאלות רבות אל עבר „מלקולם" שבקושי הספיק לענות לכולם, לפי סדר השאלות. שאלו אם יש לקבוצת „שערות שמשון" גם ח־ברות, או רק חברים גברים. שאלו אם בדעתם לעלות ארצה במשך הזמן, או יעדיפו להשאר בגולה הדוויה, ולבסוף שאלו מה דעתם על הקריה הישראלית של הרב מאיר כהנא.

בינתיים הביאו אחרים מהתופ־סים משקאות קלים מהמזנון ו־חילקו לקהל, תוך הפגנת אדיבות למופת. את אלה שרצו להתכבד מאוד, ליוו לבית הכבוד. האנשים החלו להתאושש. בכל זאת אינם חיות טרף, אמרו, הגרילות היהו־דיים הללו.

עתה שוב נטל „מלקולם וויי" את היוזמה לידו הפנויה:

— אם תרשו לי, ננסח עכשיו את האולטימאטום שנמסור לממ־שלות הנוגעות בדבר, אולם לא הייתי רוצה שיחושבו, כי אנו סתם משחקים, ולכן ניתן לדברי תוקף כלשהו...

הוא שרק שריקה חדה — וה־מסך עלה. מאחוריו ניצב על ה־במה מקלע סובייטי מסוג מיושן במקצת. „מלקולם" נשכב מאחורי המקלע וכיוון אותו לעבר הקהל:

— סליחה, אבל אני מוכרח ל־הכניס בכם צרור קצר, אחרת איש לא יאמין ברצינות כוונ־תינו...

שוב פרצה מהומה. הפעם ה־גברים בכו והנשים התעלפו. כאן הורד המסך ונדלקו האורות. דל־תות היציאה היו פתוחות לרווחה והחוטפים החמושים, עם גרבי־הניילון על ראשם, נעלמו. כאילו בלעה אותם הבמה. הצופים ישבו במקומותיהם כא־לו נכאסו שד. הם ישבו כך, בדומיה מעיקה, רגעים ארוכים, למרות שכל הסי־מנים העידו כי ההצגה נגמרה...

*

העתונות הצרפתית כתבה ל־מחרת על ההצגה בבימה קרי־רה למדי. מבקר בטאון המפלגה הקומוניסטית „הומניטה", למשל, כתב, כי: „מצער וגם בלתי מו־בן, כי אבסורד אוונגארדי־ציוני זה, על טרוריסטים יהודיים, הוצג בכלל להעלות בפאריס. למחזאי הצעיר והטרי־הנסיון אנו מייע־צים, כי להבא יבזבז את כשרו־נותיו על דברים מציאותיים יותר, אם הוא רוצה לקצור הצלחה ב־אמנות ובחיים..."

9 מתוך 11

מאת אהרן פריאל

משה וחננאל ועמנואל ו־מאיר ורפאל וישראל ו־מיכאל ודניאל ועזריקם, כולם בניו של דוד מר־חובות, התייצבו ביחידותיהם ביום הראשון של מלחמת יום הכיפורים.

בן עשירי, נתנאל, שהיה בחו"ל בעת שפרצה המלחמה, לא הספיק להגיע ל־יחידתו; הבן האחד־עשר, בן־הזקונים, גבריאל בן שבע־עשרה, הוא תלמיד ואינו בר־גיוס.

תשעה בנים, כולם בחורים כארזים, משרתים כולם ביחידות קרביות: שלושה בשריון, שניים בחיל האוויר, שניים בחיל התותחנים, אחד ביחידת הנדסה קרבית, אחד במרגמות כבדות. אחד משרת בצבא הקבע ושניים בסדיר, והשאר אנשי מי־לואים.

ביום הרביעי של מלחמת יום הכיפו־רים נהרג הבן דניאל, בן תשע־עשרה, בקרב שריון בשריון עם הצבא הסורי ב־ציר קונייטרה־דמשק סמוך לתאן־ארנבה.

„הטנק של דניאל נפגע, אולם הוא הצליח לכוון את הנהג להזיז את הטנק הפגוע לאחור. עד שהגיעו למקום שבו היו טנקים ישראליים אחרים. דניאל קפץ מהטנק הפגוע שלו ועלה לטנק אחר, אך דקה אחר־כך עלה הטנק הזה בלהבות: טיל פגע בו פגיעה ישירה וכל צוותו נה־רג", סיפר האב דוד. „אילו נשאר בטנק הפגוע שלו, היה נשאר בחיים".

ראש המשפחה, בן ששים ואחת, התיישב ברחובות עם רעייתו שרה ובנו בכורו, משה, שהיה בן 11 חודש, בעלותם ליש־ראל מתימן בשנת 1934. תחילה עבד ב־פרדסים, אחר־כך עסק במסחר ברזל ו־עצים, עבד בבניין ונעשה לקבלן. הוא זוכר את הימים, „שמסביב ביתי בשכונת מרמורק היו רק כרמים ומטעי שקדים ותיתים".

משה, הבכור, בן שלושים ותשע, מונה את אחיו: רות (נפטרה בהיותה בת 10), נתנאל בן 35; חננאל בן 33; עמנואל בן 31; שלמה (נפטר בילדותו); מאיר בן 27; רפאל בן 26; ישראל בן 24; מיכאל בן 22; דניאל ז"ל, נהרג במל־חמת יום הכיפורים; עזריקם בן 18; גבריאל בן 17.

„יש לנו מדינה וצריך להגן עליה. ו־חינכנו את בנינו שיהיו בנים נאמנים לארצם", אמר לי האב והוסיף כי „מעולם לא נצלנו את האפשרות להעביר את ה־

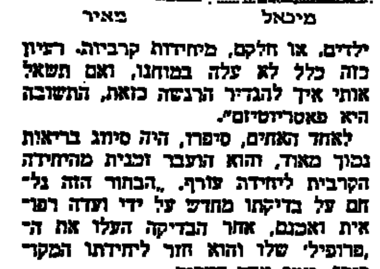

מיכאל · מאיר

ילדים, או חלקם, מיחידות קרביות. רעיון כזה כלל לא עלה במוחנו, ואם תשאל אותי איך להגדיר הרגשה כזאת, התשובה היא פאטריוטיזם".

לאחד האחים, סיפרו, היה סיווג בריאות נמוך מאוד, והוא הועבר זכבית מהיחידה הקרבית ליחידת עורף. „הבחור הזה נל־חם על בדיקתו מחדש על ידי ועדה רפו־אית ואכנם, אחר הבדיקה העלו את ה־,פרופיל' שלו והוא חזר ליחידתו המקו־רית", אמר אחד האחים.

בני המשפחה מקווים, כי כאשר יחלימו פצועים, שלחמו בקרב, שבו נהרג דניאל, יוכלו לקבל תיאור מלא וברור יותר על מהלכי המערכה ונסיבות מותו של הבן. „עד כה לא סיפרו לנו מאומה. רק באו שני קצינים ומסרו לנו, תוך הבעת רגשי תנחומים והשתתפות בצערנו, שדניאל שלנו נהרג", אמר אחד האחים.

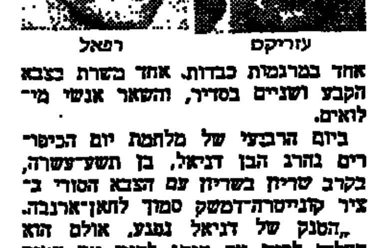

עוזריקם · רפאל

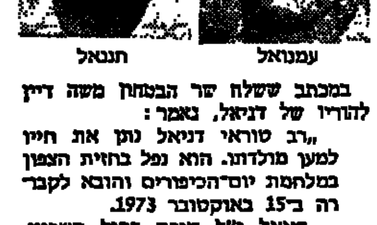

עמנואל · חננאל

במכתב ששלח שר הבטחון משה דיין להוריו של דניאל, נאמר:

„רב טוראי דניאל נתן את חייו למען מולדתו. הוא נפל בחזית הצפון במלחמת יום־הכיפורים והובא לקבו־רה ב־15 באוקטובר 1973.

„דניאל ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור, חבר נאמן ו־אהוב על כל מי שהכירו.

„זכרו של רב טוראי דניאל יהיה קודש ונצור בלבנו באון".

משה דיין, רב אלוף (מיל.)
שר הבטחון

בעל מרץ היה, תמיד פעלתן, התבלט בין החברים „ולא יכול לשבת בשקט אף רגע אחד", כך סיפרו בני־משפחתו.

לפני מספר חודשים קיבל דניאל צל"ש ממפקדו אחר שחיסל שני טנקים סוריים בתקרית בין כוחותינו לבין יחידת שריון סורית, שניסתה לחדור לשטחנו.

ילדות יפה ונערות פעלתנית ידע דני־אל, והזכרונות שהשאיר אחריו הם של שמחת חיים. „כך הוא התנהג וכך נזכור אותו, שמח בחלקו ואוהב רעהו", אמר האב השכול.

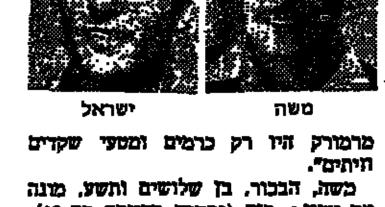

משה · ישראל

לפטורי מס GALA

כל ההזמנות אשר תתקבלנה עד ל־7.12.73 יהנו מתקנות המס הישנות.

עתה ניתן לרכוש מכונת כביסה גאלה בסכום של 1,800 ל"י בלבד במטבע מקומי

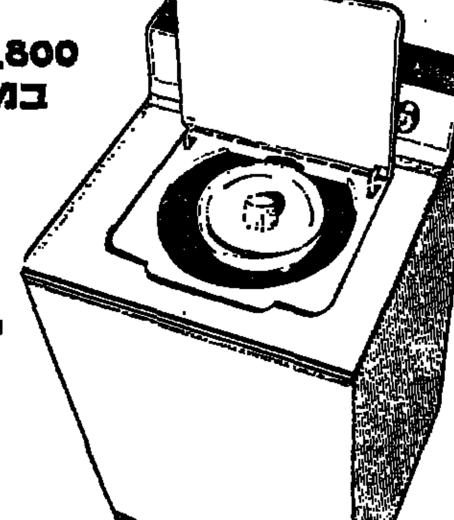

בסכום הנ"ל וכללים גם השרותים הבאים
שחרור מהמכס
בדיקת המכונה
בבית המלאכה
הובלה לבית הלקוח
הרכבת והדגמת המכונה
ואחריות לשנה

בדבר פרטים לפנות למפעלי יצוא ויבוא בע"מ, רח' החשמונאים 107, ת"א או לאחד מסוכני גאלה המורשים בכל רחבי הארץ.

גאלה - מכונת כביסה שלי

صكنا من الأصل

מעריב לספורטאים

קרית־אתא - התגלית של ליגה א'

אחרי 36 שנים חולמים שם ברצינות על הופעה בליגה הלאומית

מאת יהודה גורן

כשגברה הפועל קרית־אתא, העולה החדשה לליגה א', במשחק רעיב סבוב לפתיחת המהחכה 1—0 על מכבי נתניה „הלאומית" לאחר שקודם לכן סיימה בתיקו עם הפועל חיפה (1—1) ועם מכבי חיפה (2—2) — ידעו כל הקשורים בקבוצה זו, כי 36 שנה של ציפיה עזה מהולה באכזבות מרות באו אל קיצן.

באה הופעתה המכובדת של קרית אתא במשחק הגביע ה' כמול נגד הכה מכבי רמת־גן (1—0 ,2—1) ותבוסת הפועל מגדל העמק לקרית אתא ב־משחק הליגה בשבת האחרונה (8—0) — ואימתה הרגשה זו.

אכן, מאז נוסדה בשנת 1936 קבוצת „אתא טכסטיל", שהפכה מאוחר יותר להפועל קרית־אתא — לא זכתה קבוצה טימ־טית זו לביקורים תכופים של „אלילת המזל הטובי". לאחר שנים ארוכות בצמרת הליגה למקומות עבודה, שיווקה קרית אתא במסגרת ליגה ב' ובתום כל עונה תפשה דרך קבע אחד משלושת המקומות הראשונים. בשנת 1966 היתה זקוקה לתיקו במשחקה האחרון בליגה נגד הפועל קרית שמונה, כדי ל־עלות לליגה א'. ממש על סף סיום המשחק נכבש שערה של קרית אתא והתקוה להעפיל ל־ליגה א' — נגוזה לנגד עיני־הם של 3000 צופים ו־11 שח־קנים נבוכים.

על סף פתיחת עונת 72/73 הוליטו מאמן הקבוצה החדש משה ששון („שאשי") — לשע־בר כדורגלן מצטיין בהפועל

דב עצמון
...תגבורת

חיפה, ששב מקבוצה לאחר ש־סיים שם השתלמות מורים ב־חינוך גופני — ומנהל הקבו־צה המסור צבי צימס, לעשות „יד אחת" עם שחקני הקבוצה ולא לחסוך מזמנם, מכשרונם וממרצם כדי להעלות את ה־קבוצה בתום שנה אחת לליגה א'.

כבר בתום העונה, כשקרית אתא העפילה „לפי התכניות" לליגה א' — רכשה לעצמה ה־קבוצה הישג „בינלאומי" נכבד — בטורניר שנערך בברלין בחודש יוני, בהשתתפות 4 ק־בוצות (3 גרמניות), זכתה הפו־

מרדכי פיקר
...יעילה

על קרי תאתא במקום הראשון ובגביע מטעם עירית ריינקר־דורף, שלה בריה ערים עם עי־רית קרית־אתא.

עם רכש מהפועל חיפה (דב עצמון ומרדכי פיקר), דוד בן־נתן, שמואל רייס, רוני זהרה (מהפועל קרית חיים ויגאל דמארי (אפיקים) — פתחה הפועל קרית אתא באימונים קדחתניים לקראת משחקי ה־גביע וליגה א', כשבכל משח־קי־הרעים שקיימה נגד קבו־צות „לאומית" וליגה א' — עשתה חיל.

פתיחה מרשימה

„מלהבת יום הכיפורים" לא פסחה כמובן גם על „העולה החדשה" לליגה א'. לאחר מס־פר אימונים בהם לקחו חלק ב־עיקר שחקני נוער, החלו אט־אט „מגיחים" על מדיהם הטי־קם גם כמה משחקני ההרכב הראשון ומיד בסיום האימון שבים ליחידותיהם. החלטת ה־התאחדות לפתוח במשחקי ה־ליגות מצאה את קרית אתא תצויה בין קווי החזית ובין אי־צטדיונה המדושא והמטופח.

חרף עובדה זו הוליך מאמן הקבוצה, משה ששון, להרכיב במשחק הבכורה של קרית־אתא בליגה א' כמה שחקני כפתת, שהתאכנו פעם־פעמיים בלבד בשבועות שקדמו למשחק — החלטה שראתה צידוק עם תום 90 דקות המשחק. בעידודם ה־קולני של אוהדיה הרבים, כש־בולטים בשורותיה דב עצמון, מרדכי פיקר, שמואל גולדש־טיין, גבי וינר ויגאל דמארי („שלושערי") — ניקבה קרית־אתא ככברה את שערה של הפועל מגדל העמק, שגם ל־אחר שהתוצאה הורתה על 8—0 לזכות קרית אתא הבשיכה ל־שחק במרץ. ומהגינות ראויה להשבוחות.

בקרית אתא כבר מצפים ב־כליון עינים להפועל טבריה, שתופיע שם בשבת זו. האופ־טימיסטים בקריה מהמרים על נצחון רב שערים נוסף, בעוד הפסימיסטים מוכנים להסתפק ב־1—0 לזכות קבוצתם. ובלבד שהדרך לליגה הלאומית תהיה „סוגה בשושנים".

נורמאליזציה

ספורט בצד

מאת דוד בן־אשר

הנה העגו כבר סוף־סוף
לשלב שבו מותר לחטוף
מבלי הרבה פורמליזציה
טיפה אחת נורמליזציה;

והנורמליות הזאת,
אם כי עם כמה הפרצות,
התעופפה בגילמלים
עם הכדור ל„חיל רגליס".

וככה נפתחה הליגה,
ואת המלחמה הפינה,
וכצחוננו הגדול
עכשיו נמדד לפי הגול.

האין זה רע כלל ועיקר,
וזו עובדה שזה נמכר,
כי במסגרת „יוד ביוד"
זה בהחלט יותר אחוד,

וגם אירשם על הקווים
יושבים, שומעים ומקווים,
ולפחות, אם לא חוזרים
יש קצת שירים ושערים.

✡ ✡ ✡

אך בנורמליות הזאת,
כנאמר, יש הפרעות,
כי שחקני דור המדבר
עוד לא תופסים מה מדובר,
והם אינם עוד מרגישים
מה כאן דברים מתרחשים
ובעוד העם כולו נחנק
הם כבר דורשים עוד מענק,

והם כמעט עושים שביתה
לפני לכתם אל המיטה,
כי כשנגמר שם לשחק
מנעו מפיהם את הסטק,

ויש בהם מתאוננים
על חיסורים באימונים
כי הם באים כמעט קבוע
רק פעמיים בשבוע...

✡ ✡ ✡

אכן, רצוי לכם לזכור
כי חבריכם, הרחק בקור,
היו מאד משתוקקים
(בלי סטק ובלי מענקים)
לבוא אי־פעם במקומכם
סתם לטייל על מגרשכם.

אז רבותי „הנכסים",
עם קצת כבוד ונימוסים,
לפני שאנו נרמסים
נא לשנות את הדפוסים !!

במוקד המחזור ה־2 בליגה הלאומית

„דרבי" ירושלמי במדי חאקי

מאת צבי קופמן

המחזור השני בליגה ה־לאומית לכדורגל יפנה מחר את הזרקורים אל ירושלים, שהארה בבגרש ימק"א את ה„דרבי" העירוני בין קבו־צת בית"ר והפועל.

אולם, על אף ההתעניינות בבצורר משחק זה, ביחוד ב־בירה, לא תהיה זו התמו־דדות כבימים כתיקנם, כיוון שקבוצת הפועל סובלת מהרכב חסר (יותר מכל קבוצה אח־רת) ועובדה זו נוטלת בעק־צת מעוקצו של ה„דרבי". עם זאת יש לשער, שיציעי ימק"א שוב יהיו בלאים ועל המג־רש יתנהל מאבק יוקרה. בי־ת"ר, אחרי נצחונה בפ"ת, מו־עמדת לנצחון, אך כפי שאמר מאמנה סטלכך — „אין דבר בטוח במשחק זה".

גם מחר — ובברוצת המחזו־רים הבאים — צפוי מבחן הרכבים לכל הקבוצות שכן, כמה שחקנים נעדרים מן ה־הרכבים בגלל שרותם ה־צבאי ואחרים אמנם משחקים בשבתות — אך בלא אימונים סדירים. על־כן אופפת תעלו־מה את התצאות מרבית המש־חקים, אם־כי אפשר להבחין „פה ושם" בפייבוריטיות.

מכבי ת"א מוקפת

כך, למשל, הפועל חדרה. ואם אמנם תנצח מכבי — היא „תתקע יתד" בפיסגה.

אולם במשחק השני ב„בלומ־פילד", בין הפועל תל־אביב למכבי חיפה, קשה מאד להת־נבא לגבי חלוקת הנקודות. שתי הקבוצות הללו נצחו ב־מחזור הראשון ועל כן יסת־ערו בכל כוחן על הנצחון. אפשר, שהפועל תצליח ב־משימה זו, ולוא בשל ביתיו־תה.

כדי לשמור על המקום ה־ראשון בטבלה, יהיה על בי־ת"ר תל אביב להציג משחק טוב ויציב בכפר סבא. שחקני הפועל כפר־סבא, חרף בעיות ההרכב שלה, ניצחה פעמיים ברציפות במשחקי חוץ (בקרי־ת־חיים ובכפר בלום) והיא שואפת לנצחון־ליגה שני. צפוי מאבק שקול.

הפתעה בבאר־שבע?

וכך, כנראה, יהיה גם ב־פ"ת, במשחק שבו תארח ה־פועל המקומית את מכבי יפו. פ"ת נכנעה בביתה לבית"ר ירושלים ואם הרכבה לא יהיה סביר — אין כל ערובה ש־תנצח את היפואים.

על אף הפסדה הראשון, אין לבטל אפשרות שהפועל באר־שבע תפתיע בנגרשה את ה־אלופה, הכח־מכבי ר"ג. על כל פנים, לגבי שחקני הכח תעמוד משימה קשה והם עלו־לים לאבד נקודה לפחות.

אחרי הפסדה הגבוה (0—3) לבית"ר תל־אביב, תבקש הפו־על חיפה „לשפוך זעמה", ב־מגרשה, על מכבי נתניה (ש־ניצחה בשבת). אמנם נתניה הותירה השבת רושם טוב, אך נראה, כי לא תשחזר נצחונה מול שאפתנות של חיפה.

במשחק השביעי תארח ה־„שלהי" בני־יהודה, בגבעתיים, את מכבי פ"ת. שחקני מכבי טובים ומנוסים יותר, אך בני יהודה הוכיחה בשבת, מול הכח (1—1), כי יש בכוחה להוסיף ולהפתיע, בסיוע רוח לחימה.

לאן השבת?

כדורגל

ליגה לאומית

הפועל חיפה — מכבי נתניה
הפועל ת"א — מכבי חיפה (איצטדיון „בלומפילד", 14.00)
מכבי ת"א — הפועל חדרה (איצטדיון „בלומפילד", 12.00)
הפועל ב"ש — הכח ר"ג
הפועל כפ"ס — בית"ר ת"א
בני־יהודה ת"א — מכבי פ"ת
הפועל פ"ת — מכבי יפו
בית"ר י־ם — הפועל י־ם
תחילת המשחקים ב־2.

ליגה א', צפון

מגדל־העמק — הפועל ר"ג
בית"ר נתניה — שמשון ת"א
הפי בתליאל — הפועל הרצליה
הפועל נתניה — הפועל נהריה
טירת־הכרמל — בני־נצרת
הפועל עכו — הפועל צפת
מכבי הרצליה — קרית שמונה (האיצטדיון באשקלון)
קרית אתא — הפועל טבריה

ליגה א', דרום

הפועל אשדוד — הפועל יהוד
מכבי חולון — הפועל לוד
הפועל רמלה — נס־ציונה
הפועל בת־ים — מרמורק
באר־יעקב — הפועל דימונה
מכבי שעריים — בית־שמש
ראשל"צ — בית"ר רמלה
רמת־עמידר — הפועל חולון
תחילת המשחקים ב־2.

כדורסל

ליגה לאומית לנשים

צבק־הירדן — בענן־מיכאל
הפועל י־ם — מכבי דרום
אס"א ת"א — הפועל ת"א (האולם בשפיים)
(כל המשחקים הערב ב־7).

אתלטיקה

תחרות ארצית פתוחה באת־לטיקה, המאורגנת מטעם מכבי חיפה, תתקיים מחר ב־10 ב־בוקר בקרית־אליעזר. לפני ה־תחרות ייערך טקס קבלת־פנים והענקת שי לאתלטיות אוריה אברמוביץ ורחל הלה, עם שובן מבאגילה.

✱ תחרות אתלטיקה במסג־רת המפעלים על „בגן מלהבה יום־הכיפורים" מטעם מרכז ה־פועל, תתקיים מחר ב־10 ב־בוקר במכון־וינגייט.

✱ מטעם מרכז הפועל יומ־שכו השבת התחרויות במסגרת פעילות הספורט בימי־ההירום, ולנצחיים ירנק „בגן בלחמה יום הכיפורים".

עירית תל־אביב־יפו

פניה אל בעלי רכב פרטי

המצוקה בתחבורה הציבורית עדיין קיימת

✱ בידך להקל על התלמיד שצריך להגיע לבית־הספר,
✱ על עקרת הבית המצפה בתור ארוך לאוטובוס,
✱ על העובד, שעליו להגיע למקום עבודתו,
✱ על החייל שחייב להגיע אל יחידתו.

אני פונה אליך, עשה למענם, למען הקל על מצוקתם עצור רכבך, תסיע אותם, הטירחה אינה גדולה כל כך, אך התועלת מרובה מאוד!

בכבוד רב,
יהושע רבינוביץ
ראש עירית תל־אביב־יפו

היום יותר מתמיד
קנה רק תוצרת ישראל
ותרומות לחיזוק המשק והכלכלה

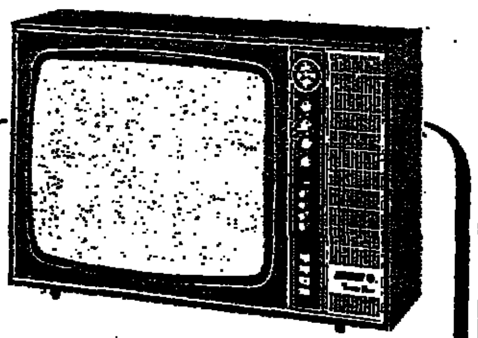

כשאתה חושב על טלויזיה מעולה
התשובה היא
פינוס

הנהלות חברות וועדי עובדים!
שלחו באמצעותנו:
שי חנוכה
למשפחות המגויסים ולילדיהם
תקליט ארך נגן
ובתוספת השי שלנו:
תקליטון אחד חינם-
לכל משלוח!
"המלחמה האחרונה"
CBS 65907
שירי מלחמת יום הכפורים, בביצוע: יהורם גאון, חוה אלברשטיין, עוזי פוקס, סילבן ויאיר, אריק לביא, יזהר כהן, משה הלל וריקי גל
או
"שירי חנוכה" CBS 53101
16 שירי החג בביצוע: יפה ירקוני, צילה דגן, אסנת פז, מקהלות ועוד.
המשלוח יעשה על ידינו לפי הזמנתכם בצרוף ברטים ברבתכם
אנא התקשרו עמנו טלפונית:
ו910848 תל־אביב.
תקליטי סי בי אס ישראל
CBS

עסוי (מסג') חנם לחיילי צה"ל
בין השעות 9.00 בבקר עד 18.00 בערב
מכון גולדמן
רח' ליברמן 10
פנת שלמה המלך 103
טל: 240495

מעונין לקנות
מטריצות ואותיות דפוס שונות בשפה הגרמנית.
✱
טלפון 826181

משרד האוצר
הודעה
לנכי רדיפות הנאצים

משרד האוצר מודיע לנכי רדיפות הנאצים, כי המחצית השניה של הפרשי התגמולים תשולם להם ב־3 בדצמבר 1973, ביחד עם התגמול השוטף לחודש נובמבר 1973.

בגליון החדש של
במחנה

✱ ספורו של הטייס שהפיל את הטיל מ־דגם קלט שנורה לעבר תל־אביב, ביום הראשון למלחמה.
✱ צליחת התעלה ב־1972. פרסום ראשון: כך התאמן צה"ל בצליחת תעלת מים והקמת גשר נוסח הגשרים שהוקמו בתעלת סואץ במלחמת יום־הכיפורים.
✱ מדריך „בבמחנה" לזכויות הכספיות של המגוייסים לשירות המילואים הפעיל.
✱ שאלות אישיות למפקד חטיבת שריון.
✱ כך נחלצתי מהשבי המצרי: המשך יומנו של קצין צה"ל, שנפל בשבי ר חולץ במפתיע בדרכו לקהיר.
ועוד כתבות וצילומים רבים

החוגים בבית־הסופר בירושלים מתחילים

סדנא יוצרת: שירה — אמיר גלבע	10.12.73
פרוזה — יורם קניוק	11.12.73
לנוער — מ. וינקלר	13.12.73
סופרי ילדים ויצירותיהם: מרכז מנחם רגב בהשתתפות סופרי ילדים	9.12.73
הספרות והקולנוע: מרכז ד"ר ישעיהו ניר בכל פגישה יוקרן סרט בליווי הרצאה.	9.12.73
ספרות ומוסיקה: מרכז א. שרביט בהשתתפות מלחינים, משוררים, סופרים, זמרים ונגנים	13.12.73
תהליך היצירה הספרותית: מדריכה לאה טנצמן	12.12.73

פרטים והרשמה: בית־הסופר, כיכר בתי מחסה, הרובע היהודי, ירושלים. מען למכתבים: ת"ד 282, ירושלים. טל' 288128 בשעות 8.00—13.00.
תחבורה: אוטובוס מס. 1.
מנהל: שמאי גולן
בשיתוף: אגודת הסופרים העברים, עירית ירושלים — מח' תרבות, משרד החינוך והתרבות

למכירה
פורמאיקה
שאריות בחתיכות גדולות
כ־500 מ"ר
✱
נא לפנות, עם הצעות רציניות, אל נגרית מחלקת הבניה של הקבה"א ברעננה, אזור התעשיה טל. (03)921305

תיקרות - מחיצות
וציפויים דקורטיביים
טלפון 727751 — בערב

משרד האוצר/אגף החשב הכללי
מינהל הרכב הממשלתי
מכרז 8/73
מינהל הרכב הממשלתי מכריז על מכירת
2 מכוניות מתוצרת וולבו נוסעים
ופיזו מסחרית שנת 1973
פרטים נוספים והחומר הקשור במכרז, ימסרו למבקשים במזכירות מינהל הרכב הממשלתי, רח' יהודה הימית 31 יפו, החל מ־2.12.73 עד 11.12.73 בין השעות 08.00—13.00.
אין מינהל הרכב הממשלתי מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
מינהל הרכב הממשלתי

יום ו' 30.11.73 — ה' בכסלו תשל"ד

תשבץ „מעריב" מס. 881

בואו חשבון

למכירה
3 חנויות
במרכז המסחרי
רמת־אשכול
ירושלים

תשבץ „מעריב" מס. 881

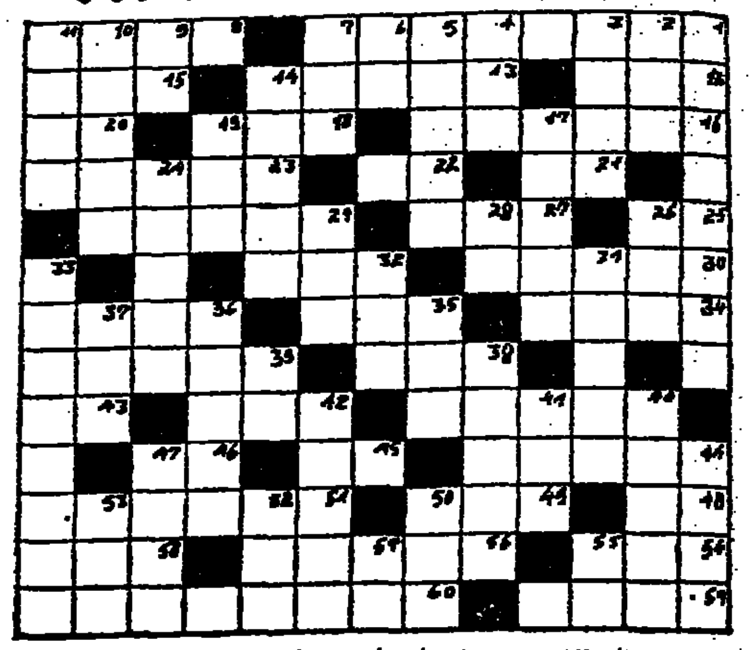

מאוזן: 1) קיבוץ בדרום, 8) מדינה בארצות הברית, 12) נהר בבורות הרזוק, 13) דרגה בצה"ל, 15) נזל לשרטוט, 16) סיכון, 18) מהר, 20) שפל רוח, 21) רוגע, 22) נגמר, 23) עצבים במין רע, 25) שמח, 27) עיר בערב הסעודית, 29) כתקן להשקאה, 30) תולעה, 32) ורצי, 34) שיח או עץ נמוך הבצמיח אגודים תומים־כהירים סוריים לבאכל, 35) חלק מרגל, 36) כסף אמריקני, 38) חשוך, 39) כבהיל, 40) בירת רואנדה, 42) כס, 43) רצוץ, 44) עטיפה לראש, 45) כלי־באור, 46) צד מערב, 48) מתנה, 49) עוף, 51) כנויו של ר' מאיר, 54) לעולם, 56) דיקטטורי, 58) פרי־מאכל, 59) עגאי, 60) בירת כדינה ורמתג שבארצות הברית.

מאונך: 1) מושב בבית שור התוף, 2) מין מאכל, 3) תואר אצולה, 4) עשבים, 5) גדולה, 6) ברית, 7) חודש, 9) כוכב בהורת החשכל, 10) שקס, 11) מוקדם בבוקר, 14) בירת ניגר, 17) בעל היים, 19) חודש עברי, 24) תולעה טפילה, 26) ההפך מ„באותי", 28) בטים, 29) כסף גרמני, 31) פרת, 32) קליעה מדויקת, 33) כלוזין ישראלי, 35) בנות, 36) כסלצת, 37) אצל, 38) איכפרוביזציה, 39) קוסם, 40) תאנים יבשות שהותקנו לדבלה, 41) מסולה של זיתים סחוטים, 42) של רבותינו, 44) כלי הקשה, 47) חומד לצון, 52) עוף, 53) יופי, 55) שנים, 57) תו נגינה.

פתרונות התחדונים הקודמים

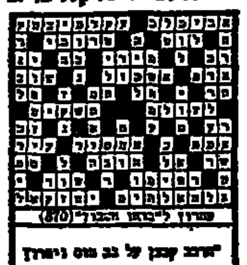

שלחו את הפתרונות ל„מעריב", תל אביב, ת.ד. 20044. צרפו את הפתרונות לתלוש ורשמו על גבי המעטפות „תשבץ מעריב" מס' 881, או „בואו חשבון (871)" או „גבעון אותיות".

שלושים ספרים יוגרלו בין הפותרים.

אברהם פלמן

בואו חשבון [871]

האמה | שבשבמה

בהד | שכתה

(תרגיל חילוק באותיות: האמה ÷ בהד; שורות: שבשבמה, שכתה, נשפב, התנם, שככר, נכחנ, האת)

האימרה: 3י4 174ו2ב 42 685פ26, 593י 60פ5ב 174י2 4ב3ב4ב

בפעולת חילוק זו הוחלפו הספרות באותיות. מצא את ערכה של כל אות ורשום את האותיות המתאימות בכל קום הספרות בשורה למטה. אחר כך, צרף את האותיות והרי פיענחת אימרה של רשל פילה.

גבעון אותיות

3	2	1
6	5	4
9	8	7
12	11	10
15	14	13
18	17	16

רשום מלה במשבצת הראשונה, בהתאם להגדרה. הורד מכנה את, שנה את הסדר — אם יש צורך — ורשום את המלה הבאה, בהתאם להגדרה, במשבצת שאחריה. את האות שהורדת רשום בריבוע הקטן שבצד ימין. המשך כך גם ביחס למשבצת השלישית ואת האות שהורדת הפעם רשום בריבוע הקטן שבצד שמאל. אם פתרת נכונה את כל המשבצות תקבל בשני טורי הריבועים הקטנים מלמעלה למטה, שני שמות שיש קשר מסוים ביניהם.

הגדרות: 1) איבר של דג, 2) מן הצאן, 3) מספיק, 4) כתב עוריה, 5) מכפור, 6) אגם, 7) מקום מגודר לשמירת חפצים, 8) כמתנקף הודי, 9) אין, אפס, 10) עיר בצ'כוסלובקיה, 11) עם הארץ, 12) בתוכו, 13) יער, 14) חיש, 15) מלת שאלה, 16) צת, 17) היא, 18) תבואה.

(פתרון קודם: 1 ק ט ש י ד ה; 2 ר ב ו נ ד ת; 3 פ ה ו ג ד ס; 4 מ כ ו נ י ת; 5 ה ר ת ק ה; 6 ח ד ק י ר י)

מהיבואן לצרכן
עקרת בית
חסכי כסף!!
מצרך החודש
כבש (סלה) 12.50 ל"י הק"ג

מוח 13.— ל"י הק"ג

לשון 13.— ל"י הק"ג

אשור שווק מוצרי מזון

חיפה: רחוב הבנקים 4

תל־אביב: רחוב השוק 3, רחוב יהודה המכבי 57

הודעה לבעלי רכב פרטי!!!
מבצע החודש בהנחות גדולות
נשיונל אטלנטיק — יצרני ציפויי חן למושבי רכב מודיעה בזאת על

התחלת מכירה ישירה מהיצרן לצרכן

של **ציפויים למושבי רכב מבד מגבת סטרץ'**

לרגל מבצע החודש ימכרו הציפויים במחיר מוזל

- ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
- ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
- ציפויי חן נצבע בצבעים יציבים ומרהיבים
- ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות

„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"

המכירה הקמעונאית תערך במחסן המפעל תל־אביב, נשיונל אטלנטיק, רח' מהלן (מרכז מסחרי) 63, (6 בניינים מזרחה מרח' העליה), בימים א'—ה' בין השעות 9.00—19.00 — בימי שישי לא תתקיים מכירה —

תקליטים?
אצלנו יותר זול!

פוטו־סטריאו פספורט, רח' בן־יהודה 8, ת"א

עם הספר בע"מ
רח' ביאליק 9 ת"א, טל. 53040

ספרים חדשים

אשר בן נתן
מכתבים אל השגריר
מבוא: דוד בן גוריון

אחרית דבר: קרלו שמידט

תרגום מגרמנית: שמואל גילאי

ד"ר מיכאל יזהר
ארצות־הברית והמזרח־התיכון
המדיניות של ארצות הברית כלפי המזרח התיכון 1947—1973 (כולל רשימת מסמכים, 66 עמ')

הפצה ראשית: א. ערמוני, רח' בלפור 4 ת"א, טלפון 612026

הוצאת „יסוד" בע"מ
רח' אלנבי 88, טל. 615561

רח' מזא"ה 16, טל. 621180, 615369

הוצאת „יסוד" שיתפה פעולה עם גורמים פרגנטיים מעולים בהכנת החוברות הבאות:

„ארבע חמש אלף" — לגילאי 2—4

„משחקי חשיבה" — לגילאי 7—14

„טוב לכתוב" — דפי עבודה לגילאי 7—12

החוברות מכוונות לפתח כושר ההסתכלות, דרכי חשיבה נבונות וכלים להבעה עצמית, כלאכת כפים ושעשועים.

החוברות מהוות עיסוק מרתק ומשעשע ויוצר בסיס להצלחה בגן הילדים ובבית הספר.

החוברות בדפוס בשפע ציורים צבעוניים וציורים בשחור לבן — להמחשה ולצביעה.

להשיג בכל חנויות הספרים בארץ ובחוצלארץ.

משרד־השיכון — מחוז ירושלים

שיכון ופיתוח לישראל בע"מ · בנק ירושלים לפיתוח ומשכנתאות בע"מ

מספר דירות למכירה
ברמות־אשכול - ירושלים

מוצעות למכירה דירות בנות חדר אחד, שני חדרים ושלושה חדרים בבית רב־הקומות בשדרות אשכול 14 (מעל המרכז המסחרי).

החל מ־2.12.73 ועד 14.12.73 תוצענה הדירות למכירה רק לזכאים לשיכון במפעלי החסכון של משרד־השיכון שיוקבעו ע"י המשרד (בן־יהודה 23, ירושלים).

פרטים נוספים ניתן לקבל ב:

חב' שיכון ופיתוח לישראל בע"מ, רח' בן־הלל 15, ירושלים.

תומר ירושלים בע"מ, רח' הרברט סמואל 2, ירושלים.

חדש בישראל
חדר שינה קומפלט מברזיל
ארון 4 דלתות, מטה כפולה, טואלט עם ראי ושדפרף

פוליסנדר — 1800.— לירות

לבן דוקו — 2100.— לירות

טומה, רח' בן־יהודה 92 תל־אביב, טלפון 231421

אולם תצוגה רח' סמולנסקין 1 פינת בן־יהודה

מעוניין לרכוש מספר למונית — בלי מונית —

בהצעות ופרטים נא לפנות בשעות העבודה לטלפון 057־4764 ולבקש את לרדו ציון.

מעוניינים במכבש אכסצנטרי

בין 40—60 טון

טל' 04—722158

לכל חיילי קבוץ אור־הנר
היום, ה־30 לנובמבר

יתחלפו מספרי הטלפון, כדלקמן:

טלפון צבורי: 051-94511

טלפון במזכירות: 051-94551

למכירה בהזדמנות

2000 בובות יבניות מתנבחות
(כולל משאבה לנפוח)

מוצר מקסים ביופיו ובאיכותו

מתאים לילדים — משמש כקישוט לסלון

מתנה אידיאלית

נא לפנות: טלפון 827965 או לרחוב הקישון 15 תל־אביב, פלסק.

למכירה
3 חנויות
במרכז המסחרי
רמת־אשכול
ירושלים

שטח החנויות:

1) 165 מ"ר

2) 55 מ"ר

3) 46 מ"ר

ניתן לקנותן כולן ביחד או כל אחת לחוד

הצעות בכתב נא להפנות לגבי סילביה — ת.ד. 248 בני־ברק

קונים מצלמות משומשות
פוטו פספורט, בן־יהודה 8, תל־אביב

יד יצחק בן־צבי · המחלקה לחינוך והדרכה

עירית ירושלים · המחלקה לתרבות

החלה ההרשמה

לשלושה ימי עיון וסיור
בנושא
פרקים בתולדות ירושלים

ימי העיון יתקיימו בימים ראשון־שלישי ד'־ו' דחנוכה תשל"ד 23—25.12.73.

דמי השתתפות — 20.— ל"י, עם לינה — 40.— ל"י.

חיילים פטורים מדמי ההשתתפות.

הרשמה ותוכנית ביד יצחק בן־צבי טל. 39201־2 ת.ד. 7660 ירושלים.

מבצעי בתים טרומיים בע"מ
שדרות, ת.ד. 82 טל. 94221־051 • רחוב, ת.ד. מספר בול. ל/941188

בית ספר טרומי ל־12 או 18 כיתות.
המבנה הינו הישג טכנולוגי שיתרונותיו מרובים:

משך ביצוע מקוצר — עד 12 חודשים. תכנון ארכיטקטוני מרשים.

המקלט בנוי בנפרד ומהווה יסודות לחדר האוכל המתוכנן במידת הצורך.

ניתן להקים את המבנה ב־2 אגפים נפרדים — לבנים ולבנות לחוד.

חזית אחורית

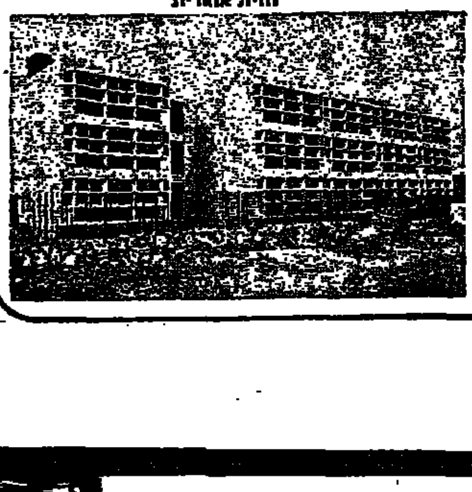

חזית כניסה

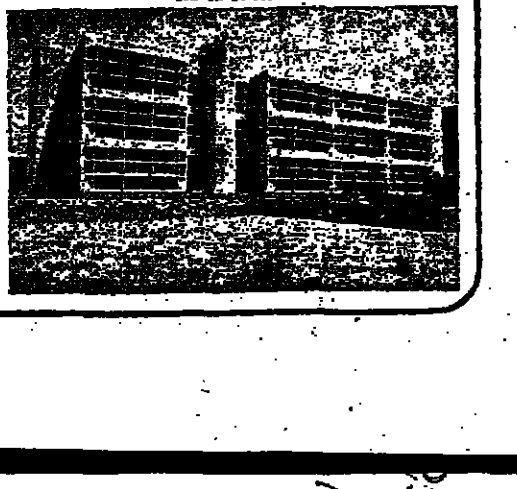

מרכז ייעוץ
למשפחות נכי צה"ל

אגף השיקום במשרד הבטחון וארגון נכי מלחמת השחרור וצה"ל מודיעים על פתיחת מרכז ייעוץ למשפחות נכי צה"ל שנפגעו לאחרונה.

המרכז יתייחס לבעיות יחסים והתנהגות של בני המשפחה והקרובים עם הנכה, במצבו החדש.

המרכז יפעל אחת לשבוע ביום ה', בשעה 6.00 בערב, החל מ־6.12.73, באולם תבורי בתל־אביב, רח' שולמית 7 (ליד ככר דיזנגוף).

המרכז יפעל בהנחייתם של הגב' מיכאלה כץ ומר אחי יותם

במושב דתי

להשבדה צרכניה פרטית
דיור במקום אפשרי

לפנות למזכירות בימי שני וחמישי.

ועד המושב שפיר

ד.ב. לכיש צפונה

החתגלית של ליגה

עירית תל־אביב

פניה אל בעלי רכב פרטי

היום יותר מתמיד קנה רק תוצרת ישראל

משרד האוצר · הודעה · לנכי רדיפות הנאצים

למכירה פורמאיקה · שאריות בהתיבות גדולות

صكنا من الاصل

2566 · 108 · 2674

הצעקה, הס...

...בלנות, רבותי!

רק לא

...עליך הורג...

עברנו למשכננו החדש

ברחוב סוקולוב 46
רמת השרון.

הכולל: משרדים, מעבדות שרות, מחסן מכירות

● הפעלנו „משדר רב־ערוצי" טיפול אישי יותר בכל נושא.

● הרחבנו את „רוחב הסרט" - יותר מכשור וציוד.

● הגדלנו את „מקורות הכח" - הגדלנו צוות מהנדסי מכירות.

ר.ד.ט. הנדסת אלקטרוניקה בע"מ
רח' סוקולוב 46 רמת השרון טלפון 774412 טלקס 032143

GALLOPING GOURMET
הגורמה הדוהר

אל תיתן לארוחתך להתקרר
תוקף הצעתנו המיוחדת לכבוד הפתיחה - 30 ל"י לשנת חברות במועדון „הגורמה הדוהר" - יפוג בסוף דצמבר

הצטרף עכשיו למועדון „הגורמה הדוהר" וזכה
בשתי ארוחות מלאות במחיר ארוחה אחת
ב־28 מסעדות יוקרה ישראליות*
תהנה ממספר רב של [illegible] מלהיבות.
תזכה בדמי החברות ששילמת מיד לאחר הפעם הראשונה שתצא עם אשתך או ידידך לסעוד.

* בעיקר באזור תל־אביב. וגם בירושלים, חיפה, נתניה, [illegible].
* * פלוס הנחות בין 5% - 25% במסעדות אחרות.
* * * עליך להציג את השובר וכרטיס החברות שלך רק לאחר קבלת החשבון.
נא מלא את התלוש עם המחאה [illegible]

הגורמה הדוהר, רחוב אלנבי 62 תל־אביב, [illegible]

ארון נכבד.
ברצוני להתקבל כחבר במועדון הגורמה הדוהר. [illegible]
אני מצרף בזה המחאה על סך 30.00 ל"י

שם: .... ת.ז. ....
כתובת: רחוב .... עיר ....
ברצוני להעניק מתנת כרטיס חברות במועדון הגורמה הדוהר לידיד.
שם הנבחר: ....
שם המוצא: .... ת.ז. ....
כתובת: רחוב .... עיר ....
ידוע לי שהארוחות הינם אחת מתוך שתיים, אינה כוללת משקאות ושרות ומסים.

קולנוע [illegible]
ת"א רח' אבן גבירול 30
הצגות חצות
הערב 30.11
בשעות 10.00—12.00
הסרט
פון־ריאן אקספרס
עם פרנק סינטרה

נגנבה
מכונית
1300 קונטסה
מס' 242—065
המוצא מתבקש להתקשר
לטלפון: 03-248921
או למשטרה
ויבוא על שכרו.

דרוש אולם
בשכ"ת או דמ"פ
לבית־מלאכה
(רצוי בצפון ת"א)
עם כח וטלפון.
100—200 ממ"ר
לפנות בכתב
ת.ד. 6538 תל־אביב

צביעה
באפוקסי
מנהפליט בע"מ
טל' 03-915156

מבצע
כל סוגי שיפוצים
ומונטים כלליים
באחריות
✱
לפנות טל. 743658

הפסטיבל הישראלי
[illegible]
טל: קופה 235865 משרד 284425

נב"ג,
נסה למצוא איך מרגיש
[illegible] כשמגיעים לביקור
[illegible]
[illegible].

מדריך

● יום ששי ה' בכסלו תשל"ד ✱ 30 בנובמבר 1973 ✱ שקיעת החמה: 16.36 ✱ זריחתה מחר: 6.22
● פרק יומי: תהלים: ב'
● משנה יומית: זבחים: ד', א'—ב'
● דף יומי: זבחים: ס"א
● הלכה יומית: שבת: ש"א, י"ג—ט"ו
● פרשת השבוע: ויצא

● יום שבת ו' בכסלו תשל"ד ✱ 1 בדצמבר 1973 ✱ שקיעת החמה: 16.36 ✱ זריחתה ביום א': 6.23
● פרק יומי: תהלים: ב"א
● משנה יומית: זבחים: ד', ג'—ד'
● דף יומי: זבחים: ס"ב
● הלכה יומית: שבת: ש"א, ט"ז—י"ח
● פרשת השבוע: ויצא

טלוויזיה

יום ששי

טלוויזיה כללית

3.00 משפחת פרטרידג'
לקראת שבת
6.00 חדשות (עברית וערבית)
6.04 סרט עלילתי (ערבית)
7.45 חדשות (ערבית)
8.00 סקירת תכניות
8.05 שיר שבת
8.10 השבוע יומן אירועים
9.10 סרט קולנוע
11.00 פסוקים לשבת וחדשות

לימודית

10.00 — ביולוגיה י' ● 10.20 — אזרחות ז' ● 11.25 — מוסיקה ל' ● 12.00 — מוסיקה ל' ● 2.00 — במעגל קטן 2 ● 2.10 — חמדו לשון ● 2.30 — בריחה לפירנצה: מתוך הסדרה „דני וגיל במסע בלתי רגיל"

יום שבת

10.00 בידור לילדים
10.30 סרט קולנוע
12.15 „התרשמויות": מחול בביצוע להקת בת־דור
6.00 חדשות (עברית וערבית)
6.40 דייש עם שיר
6.35 חידושים והמצאות
7.00 בידור או דרמה
7.30 חדשות (ערבית)
8.00 המבדיל בין קודש לחול
8.30 מבט
9.00 מיפגש אמנים
9.50 איירונסייד
10.40 מבט ספורט
11.20 פסוקו של יום וחדשות

רדיו

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.
(א) 09.55 חדשות באנגלית
(א) 10.55 חדשות בצרפתית
(א) 5.55 חדשות באנגלית
(א) 6.50 חדשות בצרפתית

יום ו'

10.00 (א) מהקלטות התזמורת רשות השידור: ג. ביזה: קוב: קונצ'רטו לקרן ד' לתזמורת (סולן: אייבור ג'יימס, בניצוח מנדי רודן); אלגאר: „וריאציות אניגמה" (בניצוח יואב תלמי)
10.00 (ב) כאן בבית
10.00 (צ) דייש עם שיר
11.00 (א) עברית לעם
11.05 (צ) חמים וטעים ד"ר דישים
11.15 (א) שידורים לתלמידים
11.30 (צ) מכל מקום
12.05 (א) קונצרט צהרים: ראוול: 1) רפסודיה ספרדית; 2) „אלבורדה דל גראציוזו"; חצ'טוריאן: סויטה מתוך „גאיאנה"
12.05 (ב) במקצב יוצר
12.05 (צ) יומן גלי צה"ל
12.30 (ב) תן חיוך
1.05 (א, ב) היום הזה
1.20 (צ) חמים וטעים
1.25 (א) קונצרט צהרים: גלוק: מוסיקה לבאלט מתוך „איפיגניה"; בטהובן: 6 קונטרדאנסים; ביזה: סויטה מס. 1 מתוך „הנערה מפרת'"
1.25 (ב) שירים משלנו
1.30 (צ) הנקודה היהודית: עם חנה זמר
1.53 (ב) בשמחי לחמים: עם פרופ' זאב וילנאי
2.05 (צ) קינה קל
2.10 (א) לאם ולילד
2.10 (ב) כאן אהוד מנור
3.05 (א) קבלת שבת
3.05 (ב) מוכר חביב ופריסה שלום
4.05 (א, ב) רגע של עברית
4.05 (צ) מצעד המרגנית
4.06 (א) המזרח התיכון
4.06 (ב) מי מפחד ממוסיקה קלאסית
4.30 (א) חדש בתקליטיה
4.30 (ב) שירים לבוא שבת
5.05 (א) מוסיקה קלאסית כבקשתך: צ'ייקובסקי: סימפוניה מס. 1
5.05 (ב) בית המשפט
5.05 (צ) עולמם של טייסים
6.05 (א) מה נשמע
6.05 (ב) נולדתי בניו־אורלינס: ספורה של מהליה ג'קסון
6.05 (צ) השבוע: יומן גלי צה"ל
6.30 (א) שבועון לספרות
6.45 (צ) מסורת, מסורת
7.00 (ב) עברית לעם
7.05 (א) הסוד השבועי
7.05 (צ) יום השישי הקצר של דידי מנוסי
8.05 (א) ניגונים
8.05 (צ) כרצונכם
9.00 (א) קונצרט ליל־שבת: באך: שתי פוגות, עיבוד לתזמורת כפולה; שטאמיץ: סימפוניה קונצרטית (בניצוח ד. בארנבוים); מנדלסון: הפתיחה „ים שקט ונסיעה צליחה"; פולנק: קונצ'רטו לשני פסנתרים ולתזמורת (ברכה עדן וא. תמיר, בניצוח סרג'ו קומיסיונה); שוסטקוביץ': סימפוניה מס. 1 (בניצוח ל. ברנשטיין)
9.05 (ב) מאוצר הפריטה: פגישה עם דוד זהבי ד"ר שירו
10.00 (ב) זה קרוב ללבי: רב אלוף (מיל.) חיים לסקוב מספר על הגדוד השני של הבריגדה היהודית
10.05 (צ) שירים ללבבי
11.05 (א, ב) הלילה הזה
11.05 (צ) ד.ג. 1005
11.25 (א) ספורדיו: „קונצרט", דוד דם
11.25 (ב) אני עושה לי מנגינות
00.05 (ב) לילה של כוכבים
00.05 (צ) יומן גלי צה"ל
00.20 (צ) צלילים לתוך הלילה ודישים
01.05 (ב) שירים משלנו
01.05 (צ) פזמונים מתוך סרטים
02.05 (א, ב) שירים משלנו
02.05 (צ) פזמונים אל תוך הלילה (עד שעה 06.00)
03.05 (א) שירים משלנו
05.05 (א, ב) שירים משלנו

שבת

6.05 (א, ב) שעון מוסיקלי
6.05 (צ) שבת בבוקר ד"ר דישים
7.05 (ב) זמר זמר לך
8.05 (א) שחרית לשבת: הנדל: קונצ'רטו גרוסו מס. 9; אלביניני: קונצ'רטו לאבוב ולתזמורת אופ. 9 מס. 2; מוצארט: סימפוניה מס. 40 ק. 550
8.05 (צ) סנדוויץ'
8.10 (ב) שירים בבוקר בבוקר ופריסות שלום
9.05 (א) עולם המדע
10.05 (א) יומן השבוע
10.05 (ב) קלאסי וקל
11.05 (א) המסך עולה: „עדיין לא נמאסו עליכם רהיטי ביתכם?", מאת אפרים סובצק
12.05 (א) ראיון החודש
12.05 (ב) על גלין יביא
12.05 (צ) השבוע: יומן גלי צה"ל
1.05 (א) קונצרט צהרי־שבת: ראמו: „קסטור ופולוקס"; סוק: סרנדה לכלי־קשת, אופ. 6; קודאי: „מחולות מגאלאנטה"
1.05 (ב) בימות ובדים
1.05 (צ) שאלות אישיות
1.40 (ב) בעיקבות קלות
1.50 (ב) זכרונות א"י
2.05 (א) לאם ולילד
2.05 (ב) מוסיקה קלה
2.05 (צ) האדם השלישי
2.30 (ב) שירים ושערים
3.05 (א) מינחה מוסיקלית: ויואלדי: סונטה בדו מינור לכנור, צ'לו וקונטינואו; מארטינו: שלישיה לחליל, צ'לו ופסנתר; שומאן: אנדנטה והוריאציות לשני פסנתרים, 2 צ'לו וקרן; גבריאלי: קאנצונה
3.05 (צ) קול בן חלום
4.05 (א) פרקי חזנות ותפילה
5.05 (א) צלילים מלוא חופניים: עם זאב שטיינברג
5.05 (ב) לא על הנפש לבדה: פתחים כעבור שלוש שנים
5.05 (צ) יומן גלי צה"ל
6.05 (א) רסיטל: תאה רפאלי (פסנתר): אנגלס: סונטה, אריה ופוגה; שוברט: „ערביות וינאיות" כס' 6; ליסט: ואלס אכפרומפטו; ג'ירו: סונטה מס. 3
6.05 (ב) הנושא בטיפול
6.05 (צ) „טובי" בהופעה מוכללת בביצוע להקת „כוורת"
6.30 (ב) ממגרש הספורט
6.40 (ב) רזבנסות ספרדיות
7.00 (ב) עברית לעם
7.05 (א, ה) יומן השבוע
7.05 (צ) ממנו אליך
7.50 (א) היום בתנ"ך: שמואל ב', פרקים י"א, י"ב
8.05 (א) המלחין והליברית: גלוק וקאלצביגי
8.05 (צ) כרצונכם
8.40 (א) פרקי זמרה: האליזה נאדי (סופראן): שירים כבסיקניים
9.05 (א) המבדיל ומלווה מלכה
9.05 (ב) מחזמר
9.05 (צ) מסורת, מסורת
10.05 (א) המזרח התיכון: קטעים מוקלטים מתוך הכנס שנערך במכון ון ליר על הסכסוך במזרח התיכון בהשתתפות הפרופסורים ש. שמיר, י. הרכבי, י. דרור, י. טברסקי ד"ר מ. פלד
10.05 (ב) „כמו ציפור על תיל": משירי לאונרד כהן
10.05 (צ) חיוג ושיר
11.05 (א, ב) הלילה הזה
11.25 (א) אונת מענה
11.25 (ב) אזזים עתיק
00.05 (צ) יומן גלי צה"ל
00.20 (צ) פזמונים אל תוך הלילה ודישים
01.05 (ב) שירים משלנו
01.05 (צ) זר מרגניות
02.05 (א, ב) שירים משלנו
02.05 (צ) פזמונים אל תוך הלילה (עד שעה 05.00)
03.05 (א) שירים משלנו (עד שעה 05.00)

כבאות

אילת — 2223; באר־שבע — 2222; חדרה ונתניה — 22222; טבריה — 20222; נהריה — 922222; נצרת — 5522; קרית שמונה 40133.

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה, הרצליה, אשדוד, אשקלון, באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת — 100; אילת 2444; חדרה — 22444; טבריה — 20444; קרית־שמונה — 40444.

מכבי אש

ירושלים, ת"א, חיפה, פ"ת, הרצליה, אשדוד, אשקלון, רחובות — 102; רמת־גן — 742222; בני־ברק — 781133; גבעתיים — 723333; ראשל"צ — 942223; חולון — 842112.

מגן דוד אדום

ירושלים, תל־אביב, חיפה — 101; אילת — 102; רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — 781111; חולון — 843133; הרצליה — 981333; נתניה — 23333; רחובות — 951333; ראשון לציון — 942333; אשדוד — 2222; אשקלון ובאר־שבע — 3333; חדרה — 22333; פתח־תקוה — 912333; נצרת — 54333.

עזרה ראשונה נפשית

02—69911.

רופאים תורנים

תל־אביב והמרכז

ד"ר סגל, רח' בלוך 12, טל' 247860; מד"א טל' 54122/4, שירות אמבולנסים ומקרים דחופים, טל' 101, בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר.

קופ"ח „מכבי"
תל־אביב: שישי — (מ־14.00 אחה"צ עד 07.00 בבוקר למחרת): מד"א טל' 101. שבת: (מ־07.00 עד 20.00 בערב): ד"ר מרק זונה (כללי), החשמונאים 4, טל' 248228; ד"ר אבגל (ילדים), ככר מלכי ישראל 10, טל' 268021; מ־13.00 אחה"צ עד 07.00 בבוקר — מד"א טל' 101.

גוש דן

שישי — (מ־14.00 עד 19.00): ד"ר כאתב (כללי), ר"ג, ביאליק 57, טל' 724706; ד"ר פור (ילדים), ר"ג, אבא הלל 31, טל' 738930; (מ־19.00 עד 07.00 בבוקר): רופא תורן במד"א ר"ג, הגלגל 42, טל' 781111.
שבת — (מ־07.00 עד 20.00 בערב): ד"ר סגל (כללי), ר"ג, ארלוזורוב 27, טל' 736029; גבי ד"ר קמלוש (ילדים), גבעתיים, ויצמן 33, טל' 721621; (מ־20.00 עד 07.00 ביום א'): רופא תורן במד"א ר"ג, הגלגל 42, טל' 781111.
פתח־תקוה: טל' 912333.
בת־ים: טל' 863333.

לוד: טל' 962133. מ־19.00 ביום ו' עד 06.00 בבוקר ביום שבת, ומ־19.00 בשבת עד 06.00 בבוקר יום א'.
חולון: טל' 843133.
מ־12.00 בצהרי יום ו' עד 07.00 בבוקר יום א'
נתניה: טל' 4—2333.
אשדוד: טל' 22222.
רחובות: מד"א, טל' 951333.
ראשל"צ: טל' 942333.

קופ"ח „עממית"
תל־אביב: מד"א טל' 101.
רחובות — שישי ושבת: רופא כללי, ד"ר דויטש, רח' דוד שמעוני 3, טל' 950295; רופא ילדים, ד"ר גרל, רח' שדי בן ציון 30, טל' 951063 (בין השעות 8—9 בבוקר, 4—5 אחה"צ). אחות תורנית ובית מרקחת במרפאת הסניף, רח' בנימין 23 (בין השעות 9—10 בבוקר).
אשדוד: על חברי אזור ה' באשדוד וחברי סניף א' באשדוד לפנות לרופא הכספל.
נהריה: ד"ר הנגר, טל' 91136.
חוף השרון: לפנות לרופא המשפחה.
כפר־סבא: ד"ר קראוס, שכונת אליעזר, טל' 925772.
נתניה: מד"א, טל' 4—2333.
פתח־תקוה: לפנות לרופא המשפחה.
ר"ג והסביבה: מד"א, 781111.

קופ"ח „מרכזית"
תל־אביב: מד"א, טל' 101.
רמת־גן: מד"א, טל' 781111.
בת־ים: מד"א, טל' 863333.
חולון: מד"א, טל' 843133.

ירושלים והדרום

קופ"ח „מכבי"
שירות לילה
מד"א, טל. 4־54122. שירות אמבולנסים ומקרים דחופים, טל. 101, בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר.

קופ"ח „עממית" (מיסודה של הדסה)
שירות רפואי לילה — מ־8 בערב עד 7 בבוקר, מד"א טלפון 4־54122.

קופ"ח „מרכזית"
שירות רפואי לילה מ־8 בערב עד 7 בבוקר, מד"א, טלפון 4־54122.

קופ"ח „עממית"
מד"א טל' 101 או 54122/4.
באר־שבע — לפנות לרופא המשפחה.

עזרה ראשונה לטיפול שיניים
בבנין מד"א, רוממה.
שישי: מ־15.00 עד 19.00; שבת: מ־10.00 עד 13.00, ומ־15.00 עד 19.00.

חיפה והצפון

רופא הורן כללי (ילדים). טל' 254530; ד"ר פרידמן (כללי וילדים), רח' הלל 43, טל' 524922; מד"א: טל' 101, מ־9 בערב עד 7 בבוקר.

קופ"ח „אגף"
רופא הורן כללי ילדים, טלפון 254530.

קופ"ח „מרכזית"
נצרת: ד"ר עטאללה, טל' 54096.
קריות: מקסי ביאליק, טלפון 713232, 711515.

קופ"ח „מכבי"
חיפה: תורנות לילה: מד"א, טל' 101, מ־20.00 עד 07.00. שבת (מ־13.00 עד 07.00 בבוקר יום א') מד"א טל' 101.

קופ"ח „עממית"
חיפה: ד"ר פרידמן, 524922; רופא הורן כללי וילדים — 254530.
עמק־יהודה: ד"ר פ. כץ, רח' איילת השחר.
טבריה: ד"ר קוברין, 20301.
חדרה: מד"א טל' 22333.
עפולה: ד"ר אהרונוביץ', טל' 23061.

בתי מרקחת

ירושלים

שישי: מוריה, דרך בית לחם 82, טל' 37531; אל שעב, אל גדידה, בתוך שער שכם, טל' 282034.
שבת: ד"ר פרקש, רח' הפלמ"ח 28, טל' 36084.
מוצ"ש: הרצל, רח' יפו 36, טל' 225059; אל שעב אלגדידה, בתוך שער שכם, טל' 282034.

תל־אביב

שישי: פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 223721; קסטל, רח' אבן גבירול 147, טל' 443716; יאני, רח' יהודה הלוי 67, טל' 612474.
שבת: בני, רח' דיזנגוף 174, טל' 222386; הנביאים, רח' המלך ג'ורג' 72, טל' 285740; גוטמן, רח' אחד העם 91, טל' 285301.
מוצ"ש: פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 223721; גוטמן, רח' אחד העם 91, טל' 285301; נורדאו, רח' בן־יהודה 183, טל' 242673.

חיפה

שישי — בלפור, רח' מסדה 1, טל' 662259.

רמת־גן ובני־ברק

שישי: רפה, רח' ז'בוטינסקי 65, טל' 793483.
שבת: זן, רח' ז'בוטינסקי 99, טל' 794434.

חולון ובת־ים

שישי: גני בת־ים, רח' הנביאים 3, בת־ים. אסותא, רח' טרומפלדור 4, חולון.
שבת: נאות שושנים, רח' גאולים 44, חולון. בלפור, רח' בלפור 90, בת־ים.

באר־שבע

שבת — „הנגב".

נתניה

שישי: הנביא, רח' ויצמן 36, טל' 23639.
שבת: נהבית, רח' הרצל 11, טל' 22842.

פתח־תקוה

שישי: מרכז הכרמל, רח' חובבי ציון 40, טל' 911078.
שבת: רסל, רח' רוטשילד 89, טל' 911400.

בתי חולים תורניים

ירושלים:
שישי: הדסה (כירורגית בית, א.א.ג., ילדים, פנימית, עיניים); ביקור חולים (נשים); שערי צדק (כירורגית).
שבת — ביקור חולים (ילדים); שערי צדק (כירורגיה); הדסה (כירורגית מוח, א.א.ג., פנימית, נשים, עיניים).

תל־אביב:
שישי: איכילוב.
שבת: דנולו יפו.

חיפה:
שישי: רמב"ם (כירורגית, תאונות, פנימית, ילדים, עיניים, אף אוזן גרון, נוירוכירורגיה, מחלות נפש, כירורגיה פה ולסת); רוטשילד (גינקולוגיה).
שבת: רוטשילד.

רכבות

מירושלים
● לתל־אביב — 07.52, 10.52, 12.46, 14.13
● לחיפה — 07.14, 12.12
● לבאר־שבע ודימונה — 07.14, 07.52, 12.12

מתל־אביב
● לירושלים — 07.17*, 10.16, 12.02, 13.57
● לחיפה — 06.10, 06.39*, 08.02*, 08.35*, 09.55*, 11.27*, 12.20, 13.48, 14.30, במוצ"ש 20.00*
● לנהריה — 08.02*, 13.15*
● לבאר־שבע ודימונה — 06.33, 09.02, 12.54

מחיפה
● לירושלים — 06.48, 11.50
● לתל־אביב — 06.00, 06.30*, 07.10*, 08.25*, 08.57, 10.25, 11.40*, 12.33, 13.26*, 14.00, מוצאי שבת: 19.50*
● לבאר־שבע ודימונה — 05.48
● לנהריה — 06.28, 09.14, 14.34

מנהריה
● לתל־אביב ולחיפה — 05.36, 07.50, 10.35
● לירושלים, באר־שבע ודימונה — 05.36

מדימונה
● לתל־אביב ולירושלים — 06.18, 12.47
● לחיפה — 06.18

מבאר־שבע
● לתל־אביב ולירושלים — 06.47, 09.28, 13.14
● לחיפה — 06.47

* רכבת מהירה

ראה עמוד 33

סבלנות, רבותי!

השאלה ששאלנו מ. דור במסה ל־כל בה („הצעקה, הספרות, המצור") — יפה כימי הספרות. בספרותנו ה־עברית, בכל מקום, לא היה דור ולא היתה שנה, שלא היו מבקרים או מבקרים־בעלי־ביקורת על עצמם ו־על חברתם ולא ניסו לבדוק מה חסר בה או מה יתר בה, שמונע מבעה לעצור „יצירה בעלות חשיבות אבי־תית".

רוב התוהים הללו נוהגים להשיב את התשובה של שאלתם בשתים ה־נהוגים של המיצור האוביקטיבי: הנאים לאוכיה, חברת מצור, שלטון זיכר, צנו מספיל, שפע מגוון. אילו ניתן, למשל, מיקהו ללקט את כל התשובות שניתנו בכאה האחרונה על השאלה: מדוע אין ספרות עברית — היה מגלה עד כמה הן בחוזרות כשע־פנת של סידות תשובות שגרתית. זה שיקוף נאמן של מוחוריות ה־סיגה של היינו ה„אוביקטיביים".

האמת היא, שמיוצאי הספרות, בכל ארץ ואצלנו בפרט, שוכחים שני דברים עיקריים. האחד — כתוך מכם בן־הזמן נמצאת כל ספרות, ת־מיד, במשבר. הסיבה לכך פשוטה: רוב דברי הספרות המופיעים בשוק בכל תקופה נתונה, הם מן הבינוני ו־למטה. רק במבט לאחור, לאחר נשי־רת הנכושות, מוקרים היוצרים ש־מהנים לכל תקופה את עצמה ואת חשיבותה. דוגמה משלנו? — זכרו מה חשב, מה כתב, דורם של ברדי־צ'בסקי, ברנר, שופמן, גנסין — על מצב הספרות העברית בזמנו! השני — ספרות טובה היא פרי התקו־מות נגד „תנאים אוביקטיביים", „מבנים" ו„רקע היסטורי". שום תנ־אים קשים, שום מצוקות נפשיות, שום הקלשות בין גורמי כשיבה שוני־ים, שום תחושת התחייבות להתומי־פילות אחרים — לא הפריעו מעולם ליוצר אמתי, אלא רק סייעו לו.

סבלנות, רבותי, וקצת חריצות, ויהיו קצת אומץ. יעשה כל סופר את שלו, במיטב והגינות ובמירב השכל — ויחלו המים החיים כן הבאר... אם אין היא יבשה.

מ. ש.

הצעקה, הספרות, המצור

מאת משה דור

הרהורים ביני לביני. לא קביעת מסמרות.

*

הצעקה הזירוכה, השותקת בסכין בבשר החי; אימת קורבנם של ה־צעירים במפרצי הדרום; סמיה הנער בן הי"ט, שקיפח את עיניו בצפון — איזו ספרות יכולה להכיל בתוכה את האוצעה החשיכה הזאת בלא ש־תתפוצץ?

ובה־בעת הצעקה אינה ספרות אלא צעקה פרוצה, מפרפרת, אנושה, ה־קורעת כמו זינוק אש לילנו. כשהיא לעצמה, בהווה המצויים הכמשי שלה, אפשר שהיא למעלה מכל ספרות. אולם על־מנת שתתגלגל ותהיה ל־כשהו קיים ועומד, על־מנת שחרדתה לא תהיה בת־חלוף כי אם חרדה־תמיד, כלומר על־מנת שתיעשה ל־ספרות, על כל המורכב שבה, מן ההכרח שתהיה נוצקת בדפוסי האמן, בהרצת זמן ועל־פי תנאיו של זמן.

*

היצירות הטובות־יותר על מלחמת יום הכיפורים ייכתבו איפוא כאשר יוחצר כירוחו־הזמן המספיק, בו־חוק ההתרחבות, כאשר העבור „תקופת הציננון" החיונית לבישולם של ערכים אמנותיים אותנטיים.

בהיסטוריה הטראגית שלנו נתחזק הזיוון הזה כדי הקיפה, כאשר כת־רחש איזה מאורע המזעזע את חיינו עד השיתין, המצאים כי שותבצים בידי היוצרים, לאלתר, את התגובה הספרותית על אותו מאורע. לא רק בפוליטיקה יש שלא למדו ולא שכחו מאום. גם בספרות.

*

אך האם הקרקע־היסוד של הספרות משתנים בשל כך? בלי שיוחבר ה־

בתוק הדים, שרק מכוח יוכל מכמו של הסופר להקיף את התבונה בפ־רופורציות נכונות, צריא־אפשר ש־הגבורים האמנותיים יהיו נושאי ברכה באמת ובתביע. התהליך היוצריהו של הבחנק הזה, כמובן, עניין אינדיווידו־אלי מאוד. בנתן זה בוודאי שלא תי־המן אחידות. אך כוהה־הכוחק אינו מתבטל כמפש בתוס פיקרה.

כי שכטרוב להבין זאת, יתמא — כרצון או כאונס — בנסיון לאסוף על הסופר לתת לחברה כמני שהחברה חפצה לקבל ולא משום שהסופר מוכן ורוצה לתת. התוצאה הן, בדרך כלל, אומללות מהולל.

*

אבל כשבר לקריאות אלו ליכת סוגיה חשובה ורבה יותר.

האם מסוגלת חברת־הבשר היכרא־ליה להעמיד יצירה בעלות חשיבות אבירות, ערכים אסתטיים שאינם נפסדים, כשבאות הדרגת אל מחוץ לגיודם של בני־החברה המותפים ל־בכיס־התמייה?

אני מדגיש: חברת המצור, כי לומר חברה שמירב האנרגיה והרוחנית שלה מוקדש להכליה קיומה הפיסי, אשר יוצריה — בהיותם חלק אורגאני מבנייבה — נתונים, כשאר חלקיה, בלחצים העבוכים המתהויים כאופייה המיוחד. כלום חברה כזאת, במציאותה־חייה האנומאלית, יכולה לאפשר פריחתה של אמנות „גדולה"?

אם התשובה על שאלה זאת היא חיובית, — אם בתוקף תנאים אובי־יקטיביים לא תיתכן אצלנו אלא ספ־רות מוגבלת בהיכנגית, אם לא ב־שאיפותיה, — אולי יחדלו אי־אילו ממספידי־הקבע שלנו לקונן בהשוא־תם את ספרותנו לזה של אומות אחרות. „ספרות לאומית" אינה צומ־חת בחלל ריק. היא פועל־יוצא של הוויית־רוח. והלא הוויה זו כורעת אצלנו תחת משא־המאבק המתמיד על עצם הקיום, הבולע את־קיצה של מאבינו הרגשיים והאינטלקטואליים.

אפשר, כי צריך לגשת אל הבעייה הזאת מנקודת־ראות שונה: להשתומם, מתוך פליאה והוקרה, כיצד אין המנגנון היוצר משתתק ועובר מן העולם. אף זו עדות לכוח־החיות ה־עיקש והמרהיב של עמנו.

*

סבורני, כי — בשינויים, בסך הכל — עשויים אנו להתנחם באור־יאציה בפסוקו המפורסם של חלס היימן: ארץ־ישראל היא עצמה, ב־עיקרה, הגדולה בפאיכות.

נתן יונתן
כמו בלדה

לזכר בני ליאור
בגזרה הצפונית של התעלה
יוה"כ תשל"ד, 6.10.73

אם זר קוטף מכאב
זה מה שאת אוהבת,
אלך אל המדבר
ושם אלמד לכאב.
ואם שירים אהבת,
רק כתובים באבן —
בין הכפים אגור
ובסלעים אכתב.

ואז, כשנתכסה
עם החולות בחשך
וספר הדברים
בחשך יתכסה,
תגידי לי מלים
יפות כבכי האשר:
הוא כנראה אהב
אותי, האיש הזה.

(נכתב: 1.7.73)

חמדה רוט
שער הגיא

פעור המשורין
האצטרבל.

גם עכשו כאן ערפל
ומעופף ברוח קורצי כנף
ואש־עקוף
בצבע האדמה והאפיר
לפני שהבדלה.

עכש בשבוע, בדרך לתל־אביב,
הזכרון נוגע בשפתיו
כמו שרף
מדביק לשונו אל החך.

רק לא תיאטרון קלוש

מאת מ. בן־שאול

קוראים, שומעים, יודעים: ה־תיאטרונים הרפרטואריים מתלבטים בבחירת הרפרטואר־שלהם־עכשיו. הם, איכשהו, מסלקים את ה„כבד" והולכים אל ה„קל", כלומר: מה שמפיג מתח, מה שמעורר צחוק, מה שבינתיים, לא מחייב!

התיאטרונים (כך קוראים, שומעים ומבינים) רוצים להסתגל לתקופה (ולקופה?) מבקשים לא להכביד ב־הצגות „בעייתיות" כביכול מצד אחד — בחששם שלא ייבצא להן קהל, ומצד שני, כבר נכתב על כך, ישנן „קבוצות של שחקנים" המבקשות להתבטא בעניינים־של־עכשיו. זאת אומרת: להגיב!

על מה? — כמובן, על המלחמה.

מותר לשחקנים ולתיאטרונים ל־הגיב, ואפילו על המלחמה. איש אינו יכול לסתום להם את הפה.

אבל אני נזכר בתופעות מדאיגות מאוד, תיאטרוניות, של תגובה כזאת, לאחר מלחמת ששת הימים. תגובות שונות מאוד זו מזו, רחוקות מאוד זו מזו, ושתיהן בסופו־של־דבר היו לא מוצלחות. „הכימוי" הצלתה או את „שמשון" של יגאל מוסינזון — ואגנה, שכרצונה האמיתי להגיב על שכול, על עצב המלחמה — לא עלתה יפה כשום שעדיין לא היתה לה פרספק־טיבה נכונה.

בקאמרי העלו אז את „מלכות האכבביה" — ואין כאן לעסוק ב־זכרונות הצגה זו, הגם שמחברה היה מחזאי מוכשר כחנוך לוין, שכתב אחר־כך מחזה בציון כ„יעקובי ו־לידנטל", ומחזה חדש כשלו „בעדיה של ודהליה" עומד להיות מוצג ב־קאמרי.

העדר פרספקטיבה, העדר היבט מהך כרוק־שיש־בו־כשר־שיפוט — מבטיח אולי ספונטאניות, אך גם רדידות. יהיה התיאטרון פוליטי ככל שיהיה, אם אינו עוסק בתיאטרון־ממש (הכול גם הוא להיות אלגוריה ל־אשר התרחש בעבר או בהווה) — תגובתו לא תוכל לחרוג מרמה של כאבר או דוקומנט, ודוקומנט בלתי־טוב.

אך, בעיקר, גם עתה, לאחר „רעידת האדמה" של מלחמת יום־הכיפורים, צריך חייב התיאטרון להיות הוא עצמו — שליח תרבות, שליח רוח־נית נעלה, שליח אמנות צרופה. אם יבואו אלינו תיאטרונינו רק בקומדיות קלושות ובפלטים־של־הצחקה — לא בתפקידם האמנותי התרבותי, גם יחוד, ה„הצלחתה" תתבטא בכך ש־יתהפכו לעדר של צופים־קופים.

ב„בליץ" הנורא על לונדון, ב־מלחמת העולם השניה — העלו ה־תיאטרונים שם את מיטב הקלאסיקה. בצרפת, באותה מלחמה, העלו אנואי וז'ירודו את מיטב מחזותיהם — ו־מדוע סבורים אצלנו שאנו, חלשים עתה להתמודדות עם מסכן תיאטרוני רעיוני האבהותי? כי קבע זאת?

בניגוד להלך־רוח זה, סבורני כי עתה הזמן להעלות את מיטב היצירה התיאטרונית, הקלאסית והעכשווית. אני משוכנע שרמת הצופים לא ירדה בגלל המלחמה — אלא להיפך. אנשים צעירים (צופי התיאטרון העיקריים) התבגרו יותר, הבשילו. למה לזלזל בהם?

אל ניתפס לתגובות מהירות, שאין להן כיסוי. בזכות הקומדיות ה־משובחות, ברוך יהיה גם התיאטרון הטוב, המעמיק — ללא בריחה אל הקלוש והרדוד.

„כי עליך הורגנו"

מאת עדין שטיינזלץ

מסורת הלכה היא בישראל כי אדם מישראל שנהרג באלימות על ידי הגויים נקרא קדוש. ולעניין זה אין מחלקים בין אדם לאדם, בין שהיה אותו אדם ירא שמים כל ימיו, מדקדק בקלה כבחמורה, ובין שהיה פורק עול שמים ועול מצוות. אולם, כיוון ש־נהרג הריהו קרוי ונחשב קדוש, ולא זו בלבד שאין עוונותיו נזכרים ו־נחשבים לו כלל אלא על כיוצא בו אמרו: „אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם".

הרעיון של קידוש זה, כאשר מניח אדם מישראל שיכיתתו לכבוד קדושה, התורה והאמונה, עתיק הוא כעם יש־ראל עצמו. אולם לכאורה, מה טעמה ומה עניינה של הרחבה זו של המושג לגבי כל אדם בישראל בכל הנסיבות, מה האידיאה שבקריאת „קדוש" למי שלא נתכוון כלל ולא חשב כלל על קדושת זו בשעה שנהרג? על מנת להבין את הדברים לעומקם יש להבין את דברי החכמים שפירשו באופן זה את הכתובים המופיעים בפרק מ"ד בתהלים, וביחוד את הכתוב „כי עליך הורגנו כל היום". ובעיקרם של דברים כך אמרו: כאשר נהרג אדם מישראל בידי הגויים יתכן כי באופן מיידי לא היתה המחשבה על היותו יהודי דווקא, ואף הוא ואיש שכמר עצמו, לא שער ולא חשב על כך. אולם ב־שרש של הדברים, במקור הראשוני שלהם, אין אדם מישראל נהרג אלא בשל היותו יהודי, היותו יהודי ב־מצאה בסופו הראשונית, לאחר כל קטגוריים, שלעתים הוא חפץ בהם, את הקשר הבסיסי הבטחוני של ישראל הקדוש ברוך הוא. ומשום כך — הרי בסופו של חשבון כך היא האמת: „עליך הורגנו".

במשך דורות אחדים התעוררה תנועה רבת־משמעות בעם ישראל אשר ניסתה להעמיד את בעיות היהודים על צרור של סיבות רציונליות ומעש־טניות. רבים טענו: היהודים נרדפים בשל העדר מגע תרבותי עם יושבי הארצות בהן הם גרים. אם אך תהיה ליהודים השכלה כללית, אם אך יש־תלבו אל תוך החיים התרבותיים של העמים בהם הם מצויים — כי אז תיפתר בעיית היהודים. תנועת ה־השכלה היתה במובנים מסוימים תנו־עה פנים יהודית שנגעתה לאותו זה, ואכן היהודים קנו השכלה כללית, השתלבו בשפות ובמדעים, הפכו ל־חלק כמעט בלתי נפרד מן החברה בה חיו — ואז פרצה אנטישמיות חדשה, מכיוון אחר: היהודים נוטלים חלק גדול מדי בחיי התרבות של ה־עמים, היהודים גוזלים את מקומותיהם של אחרים, היהודים משנים, מסלפים ומטמאים את התרבויות הזרות בהן נעשו שותפים כה נמרצים לצמיחה. אם, במישור אחר, טענו תחילה כי היהודים נרדפים ומופלים לרעה מ־שום שהם עוסקים בנקודות פרנסה בזויים ומטפילים, הרי לאחר שפנו ה־יהודים לעסקים הגדולים ורכשו ל־עצמם הון ומעמד כלכלי ופוליטי — הועלתה הטענה כי הם מבקשים להש־תלט על העולם, כי „זקני ציון" מנצ־לים את העולם הגויי ושואפים לכבוש אותו. אם, שוב בתחום אחר, האשימו את היהודים, כי הם מבודדים את עצמם מבעיותיו של העם הפשוט ש־בתוכו הם יושבים — והיהודים פנו לעזור ולסייע לעמים שונים בשחרור לאומי והסוציאלי, „הלכו אל העם" (לא עמם שלהם, אלא העם בקרבו גרו), מסרו את נפשם להורות ו־ללמד, מסרו את נפשם להיטיב את מצבם של ההמונים האביונים הפועלים עלו תגלו על בריקות בכל רחבי תבל — הרי בתמורה לכך סולקו בכל עבודות כוח, והואשמו בכל אשמה, נש־לחו למחנות באותם משטרים שהם עצמם פעלו להקמתם. ובכל מקום אמרו להם בשבבים לשון „יש כאן יותר מדי אברמוביצ'ים" ואז באו אחרים — לא־יהודים כיהודים. — וטענו כי מקור כל הרעות הוא ב־העדרה של מדינה יהודית, בהעדרו של צבא יהודי, בהעדרו של מרכז יהודי שיעמיד את עם ישראל במישור אחד עם כל העמים, ועם ישראל הקים לעצמו בקרבנות עצומים מדינה ל־עצמו. והנה בנה כוח מפואר להגן עליה, והוא לוחם את מלחמותיה ו־כובש את הבדוות, על פתרונות ועל אולת יד — הוא ממשיך להיות שנוא. זו ה־טענה הרביעית שקמים בנאורגנן ב־מפורש להילחם בנו, להכותנו לגרשנו מן הארץ ובסופו של דבר — להש־מידנו כליל. בקצם זו אנו אשמים משום שאנו מחזיקים בשטחים, בפעם אחרת, אשמנו בכך שגרשנו את ה־פלשתים, ובראש וראשונה — בזה ש־הפנו להתקיים.

ולאחר כל אלה, לשם מה להרחיק ללכת ולחפש את הסיבות המסוד־רציונליים שכשביעים בנגדנו, לשם מה לנסות ולמצוא תכונה מיוחדת ש־איננו קיים עם בעיות אחרות במקו־מות אחרים? בהלותנו ובגדולתנו אנו שנואים, ואנו שנואים משום שיהודים אנחנו.

הנביא אומר „אתם עדי נאם ה' ואני אל", וחכמים אומרים בלשון נרצות: כשאתם עדי אני אל, וכש־אין אתם עדי כביכול איני אל. עצם קיומנו הוא עדות מתמדת עבור ה־קדוש ברוך הוא, אנו עדיו במציאות של העולם. אנו עומדים לבדנו בתוך עולם עוין ומחזיקים בהווייתנו, ב־יודעין ובלא יודעין, משום שאנו חשים כי עצם הוויתנו מוכיחה דבר מה. והיא אכן עדות מתמדת לרעיון גדול, אחד: „אני אל".

שנאת ישראל לא תחלה עתה, היא בת אלפי שנים, ושנאה זו היתה כרוכה כה תמיד בזיקה כי עם ישראל, בעצם קיומו, מעיד ואומר דבר מה לעולם כולו. אם אנו שנואים הרינו שנואים מפני שהעולם מרגיש שאנו מביאים לו בשורה, בשורה שהוא מכיר ויודע את ערכה, שהוא יודע עד כמה היא משנה את כל מציאותו ה־טורפנית והפראית של העולם, שהיא הופכת אותו משום כך ל„בצלם אלהים" יותר, לעליון יותר. והוא שו־נא אותנו משום כך, משום שאנו מכ־ריחים אותו להיות טוב יותר, להיות נעלה יותר. הוא שונא אותנו משום שאנו מהווים תזכורת מתמדת לו על פחיתותו, הוא רוצה אותנו משום ש־אנו מכניסים לתוך עולם המושגים שלו את „לא תרצח".

ודאי, לא כל אדם מישראל הוא התגלמות המוסר בכל דרכי חייו, הרבה הרבה יש לנו לתקן בעצמנו. אך עם זאת, אותו אדם מישראל, רחוק כמה שיהא מערכיו ומסורותיו של עם ישראל, כל עוד הוא דבק ב־יחודו היהודי, הריהו שומר בכל זאת על אותה נקודה הגדולה, על אותה מהות שבעצם היותו מה שהוא. ב־עצם היותו הריהו ממשיך להיות עד, עד של הקדושה, עד של הקדוש ברוך הוא.

וכשאנו נוהגים חייבים אנו לזכור: אלף אלפים אמתלאות יש לכל מקרה פרטי של הרג. אולם בסופו של דבר על כך אנו חיים ומתים: „כי עליך הורגנו כל היום", משום כך, לשם כך.

תיקון טעות

בשירו של אהוד בן־עזר, „מתוך פנקס־הכיפורים", שנדפס כאן ב־שבוע שעבר נפלה טעות בצערה. את השורה הראשונה יש לקרוא: „יפי גיזור, גיזור, מולדתך".

המערכת

התגובה הספונטנית

סופר יהודי־גרמני — אל סופר ישראלי

רומא, 7.11.73

מר ברטוב הנכבד,

ההחלטה המשותפת של תשע מדינות השותפות־האירופית נגד ישראל, מ־6.11.1973, אף היא צעד להריסת הדימוקראטיה באירופה.

כשאירופה פונה עורף, מתוך קרירות, לגורלה של ישראל ולמצפון־האנושות, יש בכך משום סכנה גם לאי־תלותם של סופרים. ואולי קהות־הרגש של אירופה כלפי מיעוטים נרדפים, שהיא מלבישה אותה מעטה של מוסר, היא כבר קלאסית?

יהא אשר יהיה שיעור שגיאותיה של ישראל — לא להגנה מדוקדקת של צדק ועוול פניהן של הממשלות הללו. עליהן נאמר המשפט הנודע מאת לסינג, אחד מאותם הסופרים הגרמנים שמעולם לא היו אנטישמיים: „אין דבר — היהודי יישרף".

בני־אדם מהוגנים, עמים בעלי־רגש — כלום תמיד היו בגדר מיעוט?

כל מלחמה היא בלתי־אנושית, בלתי־נסבלת. אדם שמת מחרב זולתו, הוא קרבן הנושא באשמת האנושות שעדיין לא למדה ליישב סכסוכים בלא מלחמות.

אבל ישראל עושה מה שעושה מתוך התגוננות. בעיקרון היא נלחמת לקיומם של כל המיעוטים (אף שאולי לא תמיד נהגה בתבונה במיעוטיה שלה).

סופרים רבים היו רוצים לבוא לוועידה הבינלאומית של פא"ן בירושלים בדצמבר 1973, גם כדי להפגין את אהדתם לישראל.

אני מקווה ומאחל, שבקרוב תתקיים זו הוועידה הבינלאומית הבאה של פא"ן בישראל שניצלה והפורחת פריחה חדשה בשלום. בהרבה שמחה וסיפוק נברך את כרכנו פא"ן בישראל כמארחנו.

במיטב האיחולים,
שלך,
הרמאן קסטן

סופר יהודי־אמריקני — אל סופר סובייטי

אריל שורים הוא סופר אמריקני, יהודי, תושב סאן פראנציסקו. גם הרברט גולד, הנזכר במכתבו, הוא סופר יהודי־אמריקני ידוע, המתגורר בסאן פראנציסקו, ובאחרונה סיקר את מלחמת יום הכיפורים בשביל עתונים באמריקה.

אל:
מר מלור סטורואה,
העורך לענייני חוץ,
„איזווסטיה",
מוסקוה, ברית־המועצות

12 באוקטובר 1973

מלור היקר,

בבך התרגזתי במשרדי ובידי ספר שהקדשתו לי בחתימתך. אתה ואנוכי הילכנו איש אל רעהו, אבות המביטים על עליצות־רוחם של בנים. זה היה ערב טוב. הנערים השוו ביניהם בתי־ספר תיכוניים, אנו דנו בשיטה הרוסית לבודד נקודת־השקפה חריגות, אי־מוסריותה של מלחמת וייטנאם, פושקין, דוסטוייבסקי, סרטים, מפגשיך עם חרושצ'וב; סמינאר נוסף מאותם סמינארים זרועי צחוק, שהתרגלנו ליהנות מהם פחות או יותר דרך־קבע.

לפתע נעלמת. מישהו אחר השיב בטלפון שלך. הוא אמר, כי נקראת לחזור למוסקוה כדי לשמש עורך לענייני־חוץ של „איזווסטיה". אתה לא ציפית לכך. הספקתי לשאול אם שלומך בטוב. אותך מתחיות עמוד בהולל. אמרת, כי מישהו בן ה־אף־בי־אי. עקב תמיד אחריך, ואילו אני נזכרתי, כי מורה־גרמני אחד ההחייני מפני ביקור אצל ויקטור לואיס במוסקווה; שנינו צחקנו, בבקשנו להוציא מתוק מעז; בני־תרבות אנו, בעלים, הורים, סופרים.

נתכוונתי לכתוב אליך. הייתי כותב לך על ווטרגייט, בידעי את סקרנותך לגבי אמריקה ועד כה יכבד על רוסי להבין את אשר מגלות הקירות על־אודות הארץ. מלור, אילו ידעתי כה מירושה של ווטרגייט, הייתי כותב אליך. מובכתני אך זאת, כי בחזיק מעמד גם עתה, דבר שלא היה מפתיע אותך; השיחה שניהלת על המהפכה באמריקה היתה קופצנית הקיקית שהיסבת כל־כך לשחקה.

אפשר, כי מעניין יותר היה לכתוב אליך על בעיות הסופרים הסובייטיים שאינם הולכים בתלם. בנושא זה הצטיינת. או שמא תיזכר באותו אחר־צהריים ממושך שבילינו ב„ויקטורי"? אתה עברת כל הלילה. מרק־האפונים השחור הזכיר לך את המרק בגרוזיה ואילו המאבוריה שיכרה אותך. דיברת על צרותיו האישיות של סולז'ניצין, על האויבים שקנה לעצמו באגודת הסופרים בגלל שחצנותו. שאלת, „האם שמעת אי־פעם שאמר משהו חיובי על סופר אחר?" נבצר ממני לענות. וכאשר דיברת על יבטושנקו המרבה מדי לכתוב, ומשרבט שיר על כל נושא שבעולם, ואפילו אשתו אומרת לו ש„יחדל לדבר כל כך הרבה", יכולתי רק לצחוק. אבל הסכמנו כי ספרה של נאדייז'דה מאנדלשטאם ספר חזק הוא; בעיקה לא נעדר השאר.

תמיד שמרנו על השאר של הנימוס הטוב בשהותנו, אוצר בלום של התוכחויות ומהחלות משני הצדדים. משרד־החוץ הוא שהפגישנו — רצית להתוודע אל סופרים אמריקניים. ייתכן כי משרד זה קבע את גנן הכלותנו. הזוכר אתה כיצד נמנו, כבעם, אותו גוחך בשלוהי הערב שעשינו בביתי בסאן פראנציסקו? הרברט גולד, שהיה כלא היום ושופע כימרות רוסיות כל הערב, החל להוק עליך פתאום בעניין העלייה היהודית מברית־המועצות והעמדה הסובייטית כלפי ישראל. אותה שעה חשבתי כי האיש נהג בגסות: הלא אורח היית בארצי, בביתי; שימשת כתב של „איזווסטיה" באמריקה, ולא מצבא המדיניות הפנימית או החיצונית של ברית־המועצות. זו היתה התקופה הארית־שחר, כך סברתי; סופרים חייבים לקבל על עצמם עולן של פרנסות מחיטות ויוצאים־דופן. יצי־רת־ספרות מבלות היי־אדם. תפקיד אקטיביסטי ל־ספרות אינו אלא אשלייה של סופרים נמולי־אמנות.

לא, אדע אם סופר מתגון אתה או שמא רק פוליטיקאי מוצלח. אתה קראת את ספריי, אך ממני נבצר לקרוא את ספריך משום שאינני יודע רוסית. כל אשר אדע על יצירתך הוא מה שסיפרת לי על כסתך, זו שכתבת על המהפכנית הצעירה שהתקינה פצצות ואיבדה את ידיה בהתפוצצות בלתי־צפויה. אמרת כי כתבת עליה: „אני נושק את ידיך".

אם יעמוד לך זכרונך, הצצתי בך מעל למשקפי והייתי אליך בהסמיכך אותה שורה. היא היתה קצת בלתי־דמוקראטית, מלור; גרועה מבחינה ספרותית. אבל אני מבין מדוע כתבת אותה: אתה אמון על מסורת אחרת, נולדת להבנה שונה של הספרות. כשביקרתי ברוסיה השכלתי, כי המהפכה נתחוללה בידי מארכס ולנין, טולסטוי וגורקי. כבשלתך עדיין יראה מפני דוסטוייבסקי. המלה היא נשק, הסופר הוא חייל, המחשבה היא הלוחצת על ההדק. אתה נשקת את ידיה המהות והעקובות מדם במלותיך. המלחמה נישאה.

אני יוצא חוסר ביטאפריקאים מאריכי־שית, צאצא של בעל־פנגון שבשבילו היתה מדיניות־המלחמה בגדר תעלומה גמורה, של מבקשי היקום, והמתסכים בנפתולי הזמן והזכרון.

שנינו כאביים, כי האמנות והחיים מתנהגים אלה באלה; חילוקי־הדעות בינינו נוגעים בנקודת־המיזוג. לא אמרתי כאומה; הנני בעל־חלומות מכניס־אורחים.

עכשיו נקטעו חלומותי. שומע אני טילים בנופי קמה, כטלי פנים מחרידים את צלליל־הצל של הפסוקים. נחיתתם האיטית של מטוסי־תובלה מבצר למלוהי מבליעה את השמות שאני מעניק לעולם.

רוסיה היא בית־הכלא של בני־עמי, המלבה מלחמת־קודש. בסיני, על־פני החולות העתיקים ב־יהוד, נודעים יורשי חלומו של משה, הנהרגים בכלים מעשי־ידי רוסים. זהו רצח, פוגרום, והערבים זה שנעשו לקוזאקים. בני עמי כותלים על החולות. יש בהם שנשרפו, ויש בהם שנקרעו; כה רבים המתים, כה רבים שנבצר מהם להוסיף ולחלום.

מלור, אני נושק לפצעיהם העקובים מדם.

אריל שורים

מחנכת וסופרת בישראל — אל תלמידיה

„והיו עיניך רואות את מוריך" — קרי: תלמידיך.

נדמה לי שהתמדתיך בפינה, יורם הנוגה, רק לפני שנה ומחצה. הנכשתיך מסיבה כלשהי, אפשר משום שהשתעממת בשיעורי־לשון, ואפשר משום שלא שינית את שירי עמיחי. ולי נראו הדברים חשובים, הנוגהם — לא־נמחלה. אתה אוהב מקצ־עות שיש בהם ממש, ולא שירה עברית. בכיינות או ספרות של יהודה לאומית, ואילו אני קנוא קנאתי למקצועות העבריים ודרשתי בכל כובד מכבותי שתשנן על־פה והל־לב את „אלוהים מרחם על ילדי הגן / פחות מזה על ילדי בית הספר. / ועל הגדולים לא ירחם עוד, / ישאירם לבדם, / ולפעמים יצטרכו לזחול על ארבע / בחול הלוהט, / כדי להגיע לתחנת האיסוף / והם שותתי־דם".

ואתה בקורתי וספקן, כן המשכילים, העולם שמצאת לא הסב לך נחת, ואתה הגה דעות וזעם על יהדות ועל ישראליות, על דת ועל שכאל, על הי ועל משיחו. לא אוהב דרשנות של מחנכים ולא שירבוטי שירה.

אינך ומעולם לא היית אחד היורדים, אינך אפילו הצבר־המצוי. בשכך זה הנתייבך הדריך כש־עלית עימהם מאירופה, על מנת שתיהפך לצבר־המצוי, להתוך ספיחים אירופים, לתלוש שרשים ישנים. אוהב היית להתפלסף בשיעורי ספרות ולא אחת הזקקתני לידי שקר, כשנאלצתי להגן על דעות, שאינן דעותי ולתת תשובות, שאינן משיבות לשאלותי. כשאנו מחליפים כשרות הנעכים כצעירים כרדיים להורים ומורים, אנו מחליפים, כנראה, גם השקפות, כבטים על אמיתותינו הנעריות בעברית של שבת וכערכים של מרכאות („ציונות"!)... בקיצור: מחנ־כים כושלים? הנה — האמנם?

והרי אתם עליתם יפה. לא בני־טובים אלא הטו־בים שבבנים — תעבי־פאתוס ועוסיו, שוכחי היס־טוריה וכמטיכיה. אתה הבהל בכליים הנפחזות הללו, אבל אתה הכבנק להן את הראתן. אז סרש ידעתי כי כבר נבחרת, נהרצה עליותך. הריכותיים שלנו היו עיונים לגבי בלבד, לגבייך אפשר היה בהם משום נסיון לבעוס, לבווה תריקיה.

יורם הנוגה, אתה הוספת חומר למקצועות העב־ריים. הם ריאליים יותר מן המקצועות הריאליים, אתה מימשת אותם. והדקדוק העברי הבנוי שבהם, הוא והחיים העבריים הוא ההבדל שבין „אל תירא" ו„יראתי", בין „הדפגר", „בבשנר" לבין „נפצעתי", „נבויתי", בין רבים לבין יחיד, בין ביחוד וכל אחד לחוד.

העיקר להיות מסוגל להטות כהלכה הגיות דקי־דוקיות... להטות רגל להטות רגליים, העיקר הטיות של זוגיים... של שלטים... או נבהת ממני והיה עלי לצלות על הקתדרה כדי לשוות לך, עתה אף קתדרה לא תשוונו.

ואני הצמדתי בשוחים וביוצריב בפינה, על שום שבזו למקצועות העבריים.

יהודית אורין בן־הרצל

העיטורים בעמוד זה — מתוך סידרת חיתוכי־העץ של פרנס מסרל „זה האדם" (ECCO HOMO).

בשתי ארוחות מלאות במחיר ארוחה אחת
GALLOPING GOURMET
המסעדה הנודדת
הזהב

صكنا من الاهل
2366
302
2674

ספרים חדשים — עיון ראשון

סיפורת

סיפורים מן הקיבוץ

קובץ סיפורים מאת מרדכי אביטוב, בשם „אוהאתו של ד״ר מודיה״, בו לוקטו 13 סיפורים, שהמכנה המשותף להם הוא בדידותו של האדם והיכורו גם בחברה הקיבוצית. המחיר: 13 ל״י.

עיון ומחקר

הדוגמה הכלכלית הישראלית

דוד הורוביץ, לשעבר נגיד בנק־ישראל, מנתח בספרו החדש את התהליכים של העברת אוכלוסין ו־צמיחה כלכלית בישראל כמידגם ל־תבניתו לארצות מתפתחות. המחבר מתייחס בעיקר לשתי עשרות השנים 1950—1970 ומתעלם מן השנים ה־ראשונות של המדינה, בהן כ־10 אחוזים מאוכלוסיית המדינה ישבו במחנות־מעבר. לספר שני חלקים: האחד — תנאי ההעברה ותוצאותיה, האחר — תבניות ומדיניות. „חידת הצמיחה הכלכלית״, סדרת „דעת זכנור״, ספרית פועלים, ת״א, תשל״ד. 22 ל״י.

מונוגרפיות של סופרים

מונוגרפיות של ש״י עגנון (מאת יונה דוד) ונתן אלתרמן (מאת זהבה מגדלסון). מעובדות לעברית קלה על־ידי רחל עגבר. הטכסט מנוקד, מובאים בשוליו ביאורי מלים קשות והוא מלווה תצלומים. (כרך ו׳, מונוגרפיות, בסידרת המונוגרפיות שב־עריכת שמחה רז, ברית עברית עו־למית).

דיני הבחירות לכנסת

מידע רב ומקיף על הליכי הדמו־קרטיה הישראלית ובסיסם החוקי, ה־חקיקה הנוגעת לבחירות עצמן וכן להרכבת הממשלה לאחר הבחירות, כונס על ידי עו״ד צבי יפה, חבר ותיק של ועדת־הבחירות לכנסת. בצד החוקים עצמם מובא ניתוח מסכומותם והסבר כוונות המחוקק. הקדים לספר מבוא יו״ר ועדת־הבחירות לכנסת השמינית שופט בית־המשפט העליון חיים כהן. („דיני הבחירות לכנסת״, הוצאת „עם עובד״, תשל״ד. המחיר: 20 לירות).

זכרונות וספרי זכרון

מכתבי יהודי סוביטי

ספר זכרונות של ברוך וייסמן („יהודי סובייטי אלמוני״), שכתב־היד שלו הועבר לארץ בשנות הששים ופורסם בחלקו ב„דבר״ תחת הכותרת „מכתבי יהודי סובייטי אלמוני״. הביאו את כתב־היד לדפוס: בנימין אליאב ומרדכי ניישטט. („יומן מתרת עברי״, „מסדה״, תשל״ד, המחיר: 8.90 לירות).

„והנה אין יוסף״

ספר־זכרון ליוסף אמוראי, שהיה מנהל בית־הספר התיכון שליד סמי־נר בית־הכרם בירושלים, מורה וחוקר תנ״ך. הספר מחולק לשלושה שערים — אחד מוקדש לדברים על הבנוח ולמכתביו, אחד למחקרים תנ״כיים מאת טובי חוקרי התנ״ך בישראל, והשלישי — לעבודות־מחקר מפרי עטו של אמוראי. הספר נדפס בהידור ובעיצוב נאה. („והנה אין יוסף״, הוצא לאור ע״י המשפחה וחברים, תשל״ד).

ספרי ילדים ונוער

עימות כפול

סיפורה הראשון של המחברת לבני־הנעורים לאחר שפירסמה מספר ספ־רים לילדים בגיל צעיר יותר. במרכז הסיפור — עימות כפול: מצד אחד — בין דור ההורים הדבק באידיאלים החלוציים לבין הנוער הנסחף עם רוח הזמן; ומצד אחר — בין טוב ורע, הנאבקים זה בזה בנפש האדם. („הקיץ הארוך ביותר״, רות סנא, הוצ׳ „בוסתן״, תשל״ד).

נצנוצי רגע

רשימות סיפוריות מבציות היום־יום של הנוער המתבגר, פנים קטנים מנצנוצי־רגע. נכרך כדפדפת ומלווה איורים מאת אלישבע לנדאו. („רגע קל״, אסתר קל, הוצאת „עמיחי״. המחיר: 7 לירות).

הרוזנת דה־סגיר

התשיעי בסידרת סיפוריה של ה־רוזנת דה־סגיר בתרגומו של יצחק לבנון. הספר מיועד לקוראים צעירים והלקח המופק ממנו הוא, כי הורים המפנקים את ילדיהם יתר על המידה חוטאים כלפיהם ומקלקלים אותם. ה־סיפור מלווה איורים מאת א. ביר שנלקחו מן המקור הצרפתי. („ילדה טובה״, הרוזנת דה־סגיר, הוצ׳ „עמיחי״, תשל״ד, המחיר: 12 לירות).

שתי מקראות

בהוצאת „עמיחי״ הופיעו הדפסות חדשות של שתי מקראות: „לי ספר חדש״ מאת שרה ברזומן (קניוק) ומרים אילון, המיועדת לכיתה ב׳ (עיבוד חדש). המחיר: 8.90 לירות. „הליכות ישראל״ מאת י. סבריסקי וא. מלכיאל, מקראה לכיתה ה׳ בבית הספר הממלכתי־דתי. המחיר: 7.85 לירות.

כתבי עת

במה לתיאטרון

בגליון 59 של כתב־העת לאמנות התיאטרון „במה״, שבעריכת ישראל גור — מאמרים על „אנשים קשים״ ליוסף בר־יוסף (מאת הפורד), האבי־טורד בסרביה היוונית (פרופ׳ יאן קוס), „כתוב בעיניכם״ (מרים די־נור), הזמן במחזותיו של ביכנר (ידידיה יצחקי), השימוש בסמל כתחבולה דרמאטית (ד״ר גדעון שד־מי), הסמל והסמליות (דב לנדאו). כן מובאים בחוברת רשימות על ארבין ולכן ברצוויג, לזכרו של דוד ודלי, פנקס תיאטרוני, תיאטרון עברי־ישראלי בחיפה ועוד.

„קשת״ בת 15

חוברת מס׳ 60 של הרבעון „קשת״ שבעריכת אהרן אמיר, המחתמת חמש־עשרה שנות־הופעה, מחזיקה 250 עמודים ובסופה מובא מפתח־עניינים לכרך ט״ו. בחוברת שירים מאת אסתר ראב, אברהם הלפי, אהרן אמיר, הדה גינוסר, אברהם הוס, דוד רוקח, חמוטל בר־יוסף, אהרן קומם וקנית הדל. בסיפורת משתתפים דוד שחר, איתן איתן, רפאל נחום וראובן מירן. כן מובאים בחוברת שיחה על הוראת הספרות בבית־הספר התיכון ב־השתתפות א.ב. יהושע, יוסף האפרתי, יהודה גיני ואהרן אמיר. על סמואל בקט וסביבו (א.י. לוונטל), דברי פיודור מ. דוסטוייבסקי על גאולת המזרח ויהודי העולם, דפי יומן ישן של ישראל זמורה, מונוגרפיה של מרתה גרהם, מאמרים סוציולוגיים מאת שמואל ש. אייזנשטדט ושלמה אביגרי, על מדיניות מפלגתית בישראל מאת נדב ספרן, ביקורות קצרות ועוד. „קשת״ מופיע בהוצאת „עם הספר״.

„אמונה״ 1/ח׳

חוברת 1 לכרך ח׳ של כתב־העת „אמונה״, המופיע בשפה הגרמנית מטעם החברה לידידות גרמניה־ישראל והארגונים לשיתוף־פעולה יהודי־נוצרי בגרמניה, מוקדשת לסיפורת ישראלית צעירה. בחוברת מובאים תרגומי סיפורים ושירים מאת אהרן אפלפלד, אברהם ב. יהושע, עמליה כהנא־כרמון, עמוס עוז, יהודה עמיחי, דן פגיס, טוביה ריבנר ודוד שחר.

ו. ה. אודן

גבוהים יותר היום

גבוהים יותר היום, נזכר ערבים חמים.
יחד מהלכים בפסע תל־הרוח.
שם הנחל זורם על־גבי החצץ, הרחק מן הקרחון.

שוב בחדר, בו הספה שכבת־קמין מסתרת,
השפילו מבטכם אל הנהר כבלות הגשם,
ראו אותו נמנה אל החלון, שומע אחרית דברינו
על סרן פרגוסון.

רואים כיצד ידים מעלות פנו אל רגילות נסה.
יש שקרבה מדי לקטש עינים, במגדל כבו עיניו.
יש שמכר את כל אחותיו למען הלחם, הבקיע ההזיות ונתהסס.

לילות באים, עמם השלג, ורבבה אין־הד
מתחת לשוניות במשכנן פריץ־לרוח
משום שהיריב קשיות קלות מדי הציג
בנתיבי בדידות.

אולם מאשרים עכשו. אם גם לא קרובים יותר איש לרעהו.
נראה את המנות מוארות לכל ארץ העמק;
למטה בסככת־בית־החרשת פוסק שאון הפטישים
לביתם גברים ילכו.

קולות עם שחר יביאו
חרות לאחדים. אך לא זה השלום
אשר מצפרים נבצר לספר: הלך, אבל עתה דין
למשהו שבששה הזאת הגשם, אוהב או נסבל.

עברית: משה דור

דואר אויר · מספרות העולם

מאת סינדבאד

צרפת: סיפוני־מצפון בין הסופרים; ארה״ב: „מחסלים״ ספרים — באש ובביקורת; אנגליה: רצח על שפת־הנהר; אמריקה הלאטינית: יצאניות על פני הנהר.

לא כל הסופרים ואנשי־הרוח ב־צרפת נטשו את ישראל לנפשה כש־התגוננה זו על נפשה. נחמה פורתא כזאת מזומנת לכל מי שנפשו נקפה כנכליה של המדינה, שפעם נחשבה לבעלת בריתנו הגדולה.

איז׳ן יונסקו

מסתבר, אם כן, כי ששה ימים לאחר שפרצה מלחמת יום־הכיפורים יצא בפאריס קול קורא, שהוקיע ב־מלים חריפות את צביעותה של ה־מדיניות הצרפתית ועמד על זכותה של ישראל להתקיים בבטחון וללא־מורא. על הקול הקורא הזה חתומים שמות רבים של אינטלקטואלים ואנשי־מדע שביניהם — בדרך הטבע — בולט חלקם של היהודים. על כל פנים, ה־כרזה מתפארת גם בחתימותיהם של לא־יהודים ידועי־שם, כגון איז׳ן יונסקו, פיטר דה בוואר והאפיפו ומארום — מחשובי הסופרים הצרפתיים של דורנו — בצד אלמר מטי ואנדריה שוואר־ץ־בארט היהודיים. אגב, גם קלארה מאלרו — מי שהיתה אשתו של הסופר אנדרה מאלרו, שר ה־תרבות הצרפתי בימי דה גול — חתומה על הקול הקורא, אך אם איני טועה, כופרת זו נמנית אף היא עם בני־עמנו. בעלה־לשעבר לא השמיע כלל את קולו...

* * *

קורט וונגוט הוא אחד הסופרים האמריקניים המקובלים ביותר על בני הדור הצעיר. אולם זכות זו לא עמדה לו בעיירה קטנה בשם דרייק אשר במדינת צפון־דאקוטה בארה״ב.

בעיירה זו, המונה 650 נפשות, כבר מתכוננים לקבל את פני החורף, ש־באזורים הללו הוא חמור ביותר. גזר־הדין שנחרץ על הספר „בית־מטבחיים 5״ — מה־דודים ברומאנים של וונגוט — נועה, אולי, „המם״ את האווירה.

קורט וונגוט

ספרו של וונגוט הועלה באש — ליתר דיוק: 32 עותקים של מהדורת־הכיס שלו — בכבשן שמתחת לרצפת אולם־ההתעמלות בבית־הספר התיכון של העיירה. ספר זה הוזמן על־ידי המורה לספרות של בית־הספר כאחת היצירות, שתלמידיו נתבקשו לקרוא ולחוות עליהן את דעתם במסגרת שיעורי הספרות בת־זמננו. אולם ועד בית־הספר, בראשות המפקח על רשת החינוך דויל פורתם, מצא שהרומאן אינו כשר לקריאת הצעירים (אוי, המין, המין...) ואחד דינו: שריפה. לשווא טען המורה, — הוא עצמו יוצא קאליפורניה, בן 26, שהשתקע בעיירה עם „שמחתו משום שרצה להימלט מן הכרך הגדול — כי „לדעתי צריך ללמד את הצעירים כיצד להצוב, לא מה לחשוב״. טעמם ה־שמרני של אבות העיירה אינו עולה בקנה אחד עם טעמו — וההכרעה בידיהם.

הדבר יצא אל מחוץ לגבולות ה־עיירה הנידחת, ונתעוררה שערוריה רבתי. בין השאר הגיב הסופר ג׳רום ווידמן, העומד בראש „איגוד ה־סופרים של אמריקה״, על הפרשה כ־על „פעולה חסרת־הגיון, פרימיטיבית ושרירותית של צנזורה״. „דיכוי קאפריסי וסוביקטיבי של חירות הדיבור״ — קבע סניף צפון־דאקוטה של ה־אגודה לחירויות האזרח. „הכל מתנגדים לשריפת ספרים״, אמר הנוגע־בדבר, קורט וונגוט עצמו.

ועד בית־הספר יושב עכשיו על מרוכת ספרים נוספים שהזמין ה־מורה לספרות: „גברים במלכודת״ של ג׳יימס דיקי ואנתולוגיה של סיפורים מאת וויליאם פוקנר, ארנסט המינגווי וג׳ון סטיינבק (כולם חתני פרס נובל) — האם יימצאו פסולים, יועלו אף הם על המוקד...

* * *

ואם כבר נדרשנו לאנתולוגיות: ב־ארה״ב הופיעה באחרונה אנתולוגיה של סיפורים ישראליים בשם „פירות ראשונים״, לרגל מלאות כ״ה שנים למדינת ישראל. האנתולוגיה נערכה בידי הסופר ג׳יימס מיצ׳נר, שאף הקדים לה פתח־דבר. מבוא כתב גם ה־סופר היהודי־אמריקני חיים פוטוק. האנתולוגיה הופיעה בהוצאת ה־„ג׳ואיש פאבליקיישן סוסאייטי אוף אמריקה״ אשר בפילאדלפיה.

המבקר ארתור א. כהן — שהוא גם סופר בזכות עצמו — סוקר את האסופה במוסף הספרותי של ה„ניו־יורק טיימס״. קשה לומר, כי מר כהן נלהב מן האנתולוגיה. הוא עומד על הבעיות הכרוכות בכתיבה עברית, הן מבחינת התפתחותה של השפה והן מבחינת המיגבלות שהן חלק בלתי־נפרד מהווי של מדינת ישראל, שבה כל אחד מכיר כל אחד. לדעתו, יש באסופה — המקיפה 15 סיפורים, פרי עטם של מחברים כש״י עגנון, ח. הזז, א. מגד, א״ב יהושע, יצחק אורפז, ע. עוז וי. קניוק, — רק שתי יצירות הראויות לשבח, וסיפור אחד ש„כמעט״ ראוי לו. השניים שנמצאו, בעיני ארתור כהן, יחידים בין סופרי האנתולוגיה „הדוחפים באמת ובתמים את השפה (העברית) קדימה, בהאבקם עם מיגבלותיה הנאטוראליסטיות וב־חותרם לחדור אל נשמתה הפנימית כדי לגלות מילים חדשות, צלילים חדשים, קשרים חדשים״ הם יצחק אורפז ויורם קניוק. אליהם „אולי״ מצטרף עמוס עוז.

„ישראל יש בה, בלי ספק, היכולת ליצור ספרות־עולם״, אומר ארתור כהן, בהתכוונו לספרות המשוחררת ממעצוריה של „ספרות לאומית״ מוגבלת. „אולם רק, לדעתי, אם אחדים מבין טובי סופריה יצאו לגלות מ־רצונם הטוב״. הא ראיה: יורם קניוק החל לכתוב בניו־יורק בהיותו עדיין צייר ומנהל מועדון־לילה. יצחק אורפז קרא את ג׳ויס והמשוררים הסימבוליסטים הצרפתיים ונשתנה בזכותם. ואילו עמוס עוז כתב, בלי ספק, „משהו״ כשהיה ב„גלות״ אנגלית.

* * *

אילו הסתפק בוב דילאן בהיותו זמר, השר את השירים שהוא עצמו מחבר, — היה ניצול מחמתו של ה־מבקר אלברט גולדמן, איש האוניברסיטה של קולומביה בניו־יורק. אולם דילאן, זמר־הפופ המפורסם (אגב, יהודי, ששמו המקורי הוא צימרמן), הוציא עתה לאור ספר בן 315 עמודים, הכולל את שיריו ומזמוריו ואף מאויר במו־ידיו. גולדמן עיין בספר — ואם לא נפלה עליו תרדמה, כעדותו, לא יכול לכבוש את מורת־רוחו וזעמו.

שכן לדעת המבקר, אפילו אותן זמירות, שהיה דילאן זומר באוזני אלפי מעריציו, ובשעתו נשמעו כה רעננות ומעוררות, נראות בדפוס עלובות, קהות ומרוסות. אינני רוצה לפרט את טענותיו החמורות של גולדמן, שאינו מותיר אבן על אבן מבביניני השירי של דילאן, אך זאת אביא משמו: התועלת היחידה שיש בקובץ (גם על האיורים הוא גוזר כרת...) היא שמי שהספר נמצא ב־רשותו, יוכל להזכיר לעצמו את ה־טכסט של השירים „מגובבי־המלים״ הבוקעים מטקלט הראדיו במכונית.

אם אזכיר לכם, כי כמה מפזמוניו של בוב דילאן נחשבים לשירה צרופה, ויש גם אנתולוגיות לשירה מודרנית המביאים אותם בתוכן, — תוכלו להבין מה מעולל אלברט גולדמן בהניפו את קרדום־המלחמה על „כביכול־שירים״ אלה של הזמר דגן.

* * *

קינגסלי איימיס נמנה עם החשובים שבין מספריה המודרניים של בריטניה — בעברית הופיע, לפני שנים, ספרו „ג׳ים בר־מזל״, על גיבורו ה„אנטי־גיבור״, המרצה להיסטוריה דיקסון, „העושה פרצופים״ כנגד ה־ממסד — ואף עם השגונים שבהם. בימים אלה יצא לאור סיפור בלשי פרי־עטו, „הרצח בנולות שעל שפת הנהר״.

קינגסלי איימיס

הביקורת מקדמת את הספר ב־תשואות־חן. הסופר האנגלי אנגוס ווילסון גומר את ההלל על השיחזור הקפדני האוהב ששיחזר איימיס את הז׳אנר הנושן של הסיפור הבלשי. זאת ועוד: הפרודה של איימיס היא, קרוב לוודאי, „הנציגות ביותר למיקרא בין כל הסופרים הטובים של אנגליה בת־זמננו״. הסיפור מכיל יצירה כמעט מושלמת של דמות נער מתבגר, על רקע מדוייק ומצגג ביותר של פרבר לונדוני משנות השלושים, שבו יושבות משפחות מן המעמד ה־בינוני. יש בו גם השקפה רצינית על טבעו של האדם „התרבותי״ ועל ה־מקום שהתופסת התשוקה המינית בחיי־התרבות, ההתגלמות הירואית של אחזו סיפוס־המגה״ג, אשר החברה המתורבתת נסמכת עליו במידה גוברת והולכת.

אבל — פוסק ווילסון — הקורא רשאי לשכוח את כל המעלות והטובה הללו בעצם ההנאה שיפיק מקריאת הסיפור ומן העיון בהתבגרותו ההה לחק־הסהבבותו בשורה של מאורעות כוזרים של גיבור הסיפור, פיטר בן ה־13, „אחת הדמויות הכנות... וה־הבנות ביותר של נער בספרות״.

* * *

יצירה חדשה של מאריו וארגאס יוסה — מן הבולטים בסופרי דרום־אמריקה של זמננו: בקרוב יעמד ל־צאת תרגום עברי לספרו המפורסם, „העיר והכלבים״ — ראתה אור ב־ספרד. הפעם סטה וארגאס יוסה מנוסח כתיבתו הרציני, המלא צאר־נטנ כלפי החברה הצבאית שהוא פרכה להאר, ופנה אל הפארסה.

„פאנטאליאון והמבקרות״ — כך קרוי הרומאן — מצייר, כמובן, נוף אנושי פירואני (המחבר הוא יליד פירו), ול־יתר דיוק: מעשה בקצין־צבא, פאנטאליאון שמו, שהוצב באזור האמאזונאס. איזור זה, בעל האקלים ה־טרופי, ידוע בתאוותם הבינדי העז ש־התושבים כבעיתים בו (בהשפעת ה־אקלים). ובכן, האפיסאן פאנטאליאון מארגן הבאת בית־בושת לקריקטין שלו, וההוא ניגש אל מיבצע סודי זה כאל משימה צבאית מן המדרגה ה־ראשונה, כיש לארגנה ולהוציאה אל הפועל על־פי כיטב כללי האסטרא־טגיה.

המיבצע אמנם מאורגן על הצד ה־יותר טוב, אבל מזלו של פאנטאליאון

(סוף בעמוד הבא)

אותה הגברת...

...בשינוי האדרת

משבוע הבא יסופק המוצר
קרם טנא בגביעים שקופים.
למרות ההתיקרויות אנו
ממשיכים לספק קרם טנא
שלנו האהוב על הציבור
באותו משקל 170 גרם
ובאותו מחיר 45 אגורות
נא לשים לב למכסה.

מחלבות מאוחדות
מחלבות טנא נגה בע״מ

ספר חדש

משנתו של הרב קוק

מאת **צבי ירון**
מחקר ראשון שיטתי ומקיף
על דעותיו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק
בשאלות המעסיקות את בני דורנו
תוך דיון ברקע ההסטורי ובמקורות העיוניים של השיטה
בהוצאת המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה
של ההסתדרות הציונית העולמית
ירושלים ת.ד. 92
המחיר: בכריכת בד: —.20 ל״י
בכריכה רכה: —.15 ל״י

החברה המזרחית הישראלית
האוניברסיטה העברית בירושלים

זה עתה הופיע
„התישבות הגרמנים בא״י בשלהי התקופה העותומאנית״
מאת **אלכס כרמל**

*

הפצה ראשית: סוכנות „המניר״, בנין סנסור, מבשרת ציון

עודפי יצוא
שמלות חליפות מכנסיים וחולצות
בהנחה מיוחדת 33%
„צפרי״ מחלת בנימין 15 קומה א׳ תל־אביב

בית־מלאכה לעבודות חשמל
ואלקטרוניקה
מקבל עבודות תכנון והרכבה
של ציוד חשמלי אלקטרוני
(כולל הבנה, יצור והרכבה של מכשלים מיוחדים)
כמו כן ביצוע שירות לציוד אלקטרוני תעשייתי
בפרטים נא לפנות לת.ד. 446 ראשון־לציון

40 שנות יצירה של יוחנן בן־יעקב

מאת רחל אנגל

תחנת שילוח לחלל — יוחנן בן־יעקב (פסל עץ)

יוחנן בן יעקב סיכם זה לא כבר ארבעים שנות יצירה בתערוכה רטרוספקטיבית רבת־היקף ב„בית וילפריד ישראל" בקיבוצו „הזורע".

ששים ושש מוצגיה — פסלים, ציורים, רישומים וקולאז'ים — ממלאים את האולם הפנימי של „בית וילפריד", המיועד לתערוכות מתחלפות. שני האולמות האחרים של הבית משמשים לתצוגה קבועה, האחד של „אמנות המזרח הרחוק", והשני של „עתיקות איזור הזורע". יש רצון להתעכב ליד מוצגי האוספים ההדורים הללו, יקרי המציאות — פסלים הודיים עתיקים, תמונות־מגילה יפאניות — אך הפעם הוקדשה תשומת־הלב לעבודתו של האמן חבר הקיבוץ.

בכניסה — שורה של רישומים בשחור־לבן, רישומי עט ודיו, בעיקר, שעיצב האמן בזמן טיול שערך בשנת 66' בארצות אירופה אחדות. בלפים רישום כמאמלי ורישום משארים; בעט גלובוס נרשמה ברישום־בוק פינת־נוף אחת באוקספורד ובפרזין „בתמונה" תמונת־פארק בלקסמבורג.

הציורים הקודמים ביותר בתערוכה זו לידתם ב־1933, ביניהם ציורי אקוורל של נוף משמר־העמק, הקיבוץ הוותיק השכן, ומאוחר יותר אקוורל מקיבוץ הזורע („הגורן", משנת 1939).

היצירות הבולטות שבתערוכה — „בולטות" גם בממדיהן הגדולים, הפלאסטיים, ובעיקר בכוח־המבע שלהן — הן היצירות התלת־מימדיות, הפסלים, רובם עשויים עץ, ומהם המזכירים את יצירותיו של הפסל הבלגי גינסיל, שתערוכת הפסלים הבס־סוריאליסטיים שלו הוצגה לפני זמן־מה בביתן הלנה רובינשטיין בתל־אביב. לסוג זה שייך פסל־העץ של בן־יעקב מלפני שנים אחדות, „התנה לשיפור יחסי אנוש" — פסל מלא הפתעות, מלא „המצאות" קטנות, הומוריסטיות או הפסל „דחליל" שהורכב מ„קרביו" של פסנתר ישן שהוצא מכלל שימוש. לסוג אחר של עבודות פיסול שייכת היצירה הקרויה „ספינת תרשיש", היא בעצם תבליט העשוי עץ טיק, שיופיו בתכונותיו הדקורטיביות. „מנורה" הוא אחד הפסלים המשעשעים כאן (את בן־זוגה של „המנורה", נאמר לי, רכש פיטר יוסטינוב, בעל חוש ההומור הבינלאומי־בינינו, בעת ביקורו זה לא כבר, בארץ).

ה„תחנה לכיבוש החלל" הוא אחד מתוך סדרת הפסלים שעיצב האמן בשנה האחרונה. ובדומה לכל שאר יצירות־הפיסול שלו, מורכב גם פסל זה מחלקים־חלקים. פיסות של עץ בוק או אורן, או מיני עץ אחרים, גרוטאות שמותיר בית החרושת לרהיטים של „הזורע" בחצר המשק.

סוג מיוחד לעצמו הם הדגמים הקטנים, הצעות לעבודות גדולות־ממדים, כגון הפסל הקטן המכונה „ירושלים", גוש דמויות, פליטים, הכהוים כמו יחידה גדולה ומלוכדת אחת. בן־יעקב מתכוון לבצע את הפסל הזה בצורת עמוד שגובהו 10 מ', אולי כעין עמוד־טוטם. אם תשאל את האמן לפשרו של הפסל המבנייין שהוא מכנה „צפור פצועה", יסביר לך, כי ביקש לתת כאן ביטוי להרגשתו שהוא נושא בקרבו בוכרו את חברו, טייס שנפל במלחמת ששת הימים, ועד לפני זמן־מה ישב בשבי המצרי.

פינה מיוחדת בתערוכה מגלה תחום עיסוק נוסף של בן־יעקב: דמויות תיאטרון שהוא מצייר, דמויות דרמטיות כאלה, שקריקטוריות שלהן מודגשת בבימת הזמר משתעשעת.

אך בסיירנו כאן בתערוכה אנחנו חוזרים שוב ושוב אל הפסלים, וב„בכל לבי" כתבתי אנו לציין גם באורח־העיבוד של היצירות והכלים ניואנסים שונים, רבגוניים, של החברים שימשו לפסל. לעצמם משורה העץ רושם של נחושת, כמו למשל בפסל שכונה „גמל" (בעין עמוד־שוהם רב־עצמה), לעצמים גואת העץ כמו בריל שחור, כגון בפסל „ליל בדולח", שהוא דגם לאנדרטה שנועדה לפסל את „ליל הבדולח" הנאצי. השוב יש פסל אחר המזכיר את קדוחתה של איזו מתכת יתרת, חלקה, פסל אבסטרקטי שהאמן מקדישו ל„התוודות להיאודוקיס".

סיפורו האישי של יוחנן בן־יעקב: „נולדתי ב־1913 בגרמניה, בנו של חייט", הוא מציג את עצמו. „בן אחת עשרה הצטרפתי לתנועת הנוער „ונדרפוגל", ובאותה עת התחלתי לצייר את ציורי הראשונים, בהשפעת נופי הטבע שראיתי בטיולי־התנועה, ובהשראת יצירות־האמנות שקשטו את ביתנו... בעצם רציתי להיות חקלאי, ועוד לפני עלות היטלר לשלטון הקמנו, קבוצת צעירים, מעין חווה קולקטיבית; אולם ב־1933 החלטתי לעלות לארץ, וכאן יסדה קבוצתנו את קיבוץ „הזורע". בעשר השנים הראשונות בארץ עבדתי כשומר בשדות ובפרדסים. ורק ב־1945 התחלתי ללמוד ב„בצלאל" ומורי — בעיקר ארדון ואהרוני. אחר־כך — הרבה עבודה וגם קצת גבול: פרס בתחרות „רוח הצבר" שאורגנה על ידי דובינר ודיסאלי. פרס דיזנגוף לציור... תערוכות... תצוגות... זה לא כבר התחלתי לעסוק, בצד עיסוקי בציור, גם בפיסול בעץ, בעיקר לאחר שהתרשמתי מיצירותיהם של אמנים פרימיטיביים משבטי האפריקנים. עזרה ועידוד לא מעט מצאתי בעובדה שיש לנו בקיבוץ בית־חרושת גדול לרהיטים, שם נשאר מה עץ הסיק חומר גלם. תחילה הייתי משתמש בחלקים שנותרו נקבנה על ידי המקרה, שלפיו נולדו בבית החרושת. מאוחר יותר לקחתי לי פיסות־עץ ועיצבתי את צורתן לפי רצוני"...

*

יוחנן בן־יעקב מראה לנו גם את הסטודיו הגדול שלו שהוקם לפני שנה — קול נגינה בוקע משם בעת ביקורנו: בנו בן השתים־עשרה מתאמן שם בנגינת בסקסופון, והאמן מספר, כי מוסיקה משפיעה על עבודתו, ולאחרונה הוא בוחר את עצבו כרבה לעצב פסלים בעלי „מנגינה" מיוחדת בנינה, בעלי ריתמוס וצבע. הסטודיו מלא וגדוש יצירות המתהוות בעצמו של תהליך ההתהוות.

במוזיאונים ובגלריות

גלריות בירושלים בעת מלחמה

מאת נעמי בנצור

בובות מגרמניה (המאה ה־19) — מוזיאון ישראל

בעלי הגלריות משול בימים אלה לאותה יפהפיה בגה מספרי האגדות, אשר נגזר עליה להיות שקועה בתרדמה עד אשר יבוא הנסיך ויישק לה. אך בעוד שאותה נסיכה בידה והיא עתידה להתעורר לחיים גם אם ימהמה הנסיך לבוא, הרי שאותם „נסיכים" — תיירים אספנים וסתם בעלי־אמצעים — אם לא יגיעו בעוד מועד עלולים הם למצוא, חלילה, את שלכות שרויה בתרדמת עולמים.

סיור בגלריות של ירושלים מגלה תמונה עגומה למדי: באולמות התצוגה שוממים כאדם כהלכים בעלי הגלריות המודאגים, המקווים לראות בכל אדם הנכנס באקראי את אותה „בנות ראשונה" שהם כה מיחלים לה. השממון הזה בולט עוד יותר לאור ההמולה המלאה של אולמות הקונצרטים והתיאטראות בבירה באותה עת קשה, ועל־ידי אותו קהל עצמו.

שונה לחלוטין הנוף בגלריות הציבוריות. במוסדות כאלה האווירה אופטימית, הפעילות רבה. רוב רובן של הפעולות המתבצעות בעזרת כח אדם קטן מרוכזות סביב עניני הזמן: איסוף ציורים הניתנים כתרומות למפעל המלווה מרצון, ארגון מכירות פומביות של חפצי אמנות שהכנסותיהן נמסרות לוועד למען החייל, וארגון תערוכות בחו"ל לאותה מטרה עצמה. בתחום זה בולטת פעילותו של בית האמנים. הגב' אסתר ערמון, מנהלת הגלריה של בית האמנים יכולה כבר לספר על ההענות היפה מצד אמנים ידידי בית האמנים בכל הקשור לתרומת תמונות, על מכירות פומביות שנערכו כבר בירושלים ובתל־אביב והכניסו סכומים ניכרים, על סלקציה קפדנית הנערכת בימים אלה בין ציורים שנתרמו על־ידי האמנים — על מנת להרכיב תערוכה של מיטב הציור הישראלי. תערוכה זו עתידה להישלח לאנגליה ולהימכר במכירה פומבית ב„סותבי" — כמאורע הערכי של המגבית היהודית המאוחדת בלונדון.

בית תרבות הקשים לנוער, שהוא מוסד ציבורי, פתח בעצם ימי המלחמה תערוכה חדשה בשם „ילדי התפוצות מציירים". תערוכה זו שנועדה להיות חלק מארועי שנת הכ"ה למדינה קיבלה משנה־משמעות דווקא בשל המלחמה כביטוי נוסף לאחדות הגורל של העם היהודי בארץ ובתפוצה. בתערוכה הכוללת ציורי־ילדים מאנגליה, ארה"ב, דרום־אפריקה ואורוגוואי בולט ציור־קיר ענק המשתרע על פני 20 מטר לרוחב ושלושה מטר לגובה. ציור זה אינו אלא קיר לאורי אשר נעשה במשותף על־ידי 500 ילדים יהודים מניו־יורק. הוא מורכב ממאות דמויות שכל אחת נושאת בידיה שי לישראל. הן הורכבו יחד למסכת ססגונית, משעשעת ומרשימה.

פרט לארגון התערוכה ממשיך בית תרבות הקשים בפעילויותיו הרגילות ובכללן שעורי ציור והפעלת סדנאות בקרב ציבורים קהילתיים וכפרים ערביים.

מוזיאון ישראל הוא בין המוסדות הבודדים בירושלים, השומר מאז ראשית המלחמה על לוח זמנים שנקבע מראש ללא כל שיבושים, פרט לשינויים בשעות הפתיחה לקהל פעולות כל המחלקות בו כסדרן. בהעדר מספר גדול של עובדים והכללם שומרים ומאבטחים, נעשית עבודת השמירה והפיקוח על־ידי העובדים שאינם מגוייסים — בהתנדבות.

תוך תקופת הקרבות נפתחו במוזיאון שתי תערוכות חדשות: תערוכת רישומי „גולגולת הפיל" של הנרי מור המוצגת באולם הגראפיקה, ותצוגת „ארץ הבובות" באולם וויינשטיין שכל־כולה רעיונות מקוריים ומושכי־לב. קובצו בה מאות בובות. החל בבובות מפרו בנות אלף שנה וכלה בבובות־סמרטוט אמריקאיות בנות־זמננו. הבובות מוצגות על רקע ריהוט, כלי עבודה ותפאורה האופייניים לתקופתן. „גן עדן של בובות" — חדר משחק פתוח לילדים המבקרים משמשים מקום בילוי נעים ואפשרות להתפרקה במתחים.

לאחרונה ניכרת במוזיאון גם עליה במספר המבקרים. קבוצות של חיילים בחופשה זוכות לעתים בהסעה מאורגנת ומגיעות למוזיאון כדי לחזות בעיקר, בסוריאנאלה השלישית לבר־לום. תערוכה זו הוארכה לתקופה נוספת לאור פניות מצד חיילים. ביקורים מאורגנים של חיילים פצועים הנמצאים בבתי ההבראה הבאים במעלה החמישה וכקרית ענבים הופכים „לפסטיבלים ממש" כדברי אחת מעובדות המוזיאון, כאשר העובדים יוצאים מגדרם להנעים את זמנם של החיילים.

דואר אויר · מספרות העולם

(סוף מן העמוד הקודם)

בובד בן, וספינת־הנהר, המסיעה את היצאניות, נתפסת בידי שודדי־נהר אזרחיים המתקבאים במלוא הטוב של הצבא. אחת הנערות נהרגת בחילופי היריות וגופה נבלב על־מנת ליצור את הרושם שהשמוע נעשה בידי קנאי־דת מקומיים. פאנטאליאון מעניק לה קבורת גיבורים ונושא, במו פיו, הספד על קברה, ומרעיש את המדינה כולה ומטיח עליו אסון: שולחים אותו בחרפה אל מוצב נידח על גבול בוליביה...

המשיך שבין המוסדה השולטים ו־המארגנים את יצרי המין והתוקפנות לא נמלט גם קודם לכן מעינו הבוחנת של מאריו וארגאס יוסה, אשר בכל הרומאנים שלו כרוכים הצבא ובית־הזונות זה בזה כמכבי־לכת ולוויין. הרומאן הנוכחי שופע — על־אף רצינותו של המתיב המשמש לו ציר מסווה — הומור פורץ ותוסס, והמחבר מפליא להשתעשע ברובדי־לשון שונים כדי להמחיש את העולם שהוא מעלה על הכתב. עד כדי כך הוא מיטיב להדוק למשתקי־השפה הללו, שהם מהווים כשהם לעצמם מקור הנאה בלתי־פוסק.

ספרי המתנה האידיאליים לידידיכם בארץ ובחוץ־לארץ לחג החנוכה/לשנה החדשה

IN THE FOOTSTEPS OF MOSES

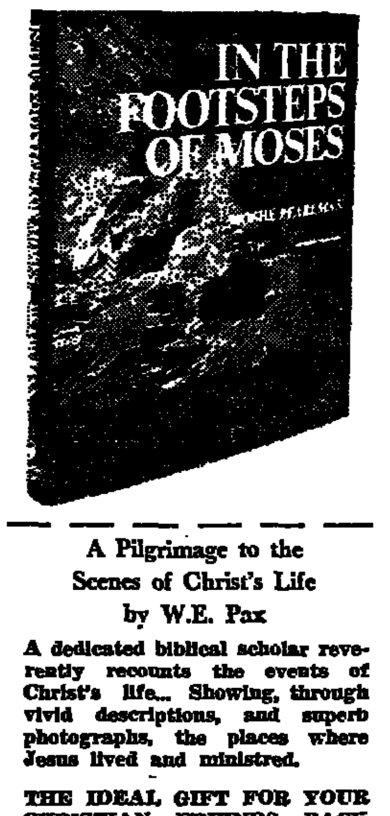

ספרו החדש של משה פרלמן
תמונות מרהיבות שצולמו במיוחד בשביל כרך זה.
הקדמה: פרופסור יגאל ידין

The story of Moses, Prophet, lawgiver, statesman, and resistance commander, and the epic chronicles of the early days of Israel — the great freedom trek, the establishment of the religion and the moulding of the nation — are retold with rare drama, insight and scholarship.

הוצאה מפוארת, 81 תמונות צבעוניות
ו־43 תמונות בשחור לבן.
232 עמודים, מודפסים על נייר כרומו משובח. כריכת בד מהודרת.
נמצא למכירה באנגלית ובגרמנית
עדיין במחיר הישן 49.50 ל"י
(המחיר בחו"ל $19.95).

A Pilgrimage to the Scenes of Christ's Life
by W.E. Pax

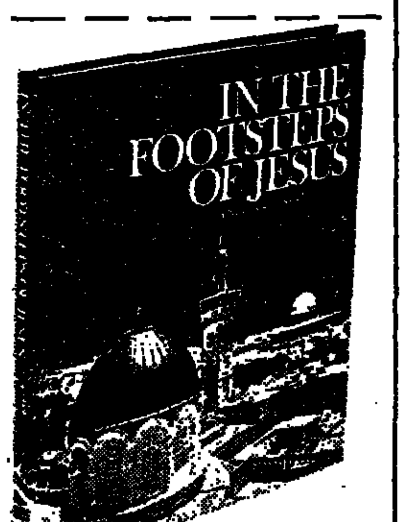

A dedicated biblical scholar reverently recounts the events of Christ's life... Showing, through vivid descriptions, and superb photographs, the places where Jesus lived and ministred.

THE IDEAL GIFT FOR YOUR CHRISTIAN FRIENDS BACK HOME.

De luxe edition, 83 colour and 48 b/w illustrations, 232 pp.

עדיין במחיר הישן 49.50 ל"י
(Price in the U.S.A.: $20.—)

Available in English, German, French, Italian and Portuguese — at all leading bookshops.

חדש! ספרים אלו הופיעו גם במהדורה מלאה ובלתי מקוצרת, בכריכה רכה במחיר: 27.50 ל"י בלבד.

המתנה לבר־מצוה ולבת־מצוה לידידיכם בארץ ובחוץ־לארץ

The Saga of MOSES

ספרו החדש של משה פרלמן
נכתב מחדש לצעירים לפי ספרו:
"IN THE FOOTSTEPS OF MOSES"

The exiting story of the towering genious who led the early Hebrews to freedom, established their religion and moulded them into a nation.

This dramatic account of his strange adventures, as slave-child and prince, fugitive and prophet, shepherd, resistance leader, Law Giver and statesman, faithfully follows the biblical record and presents the latest archaeological dicoveries.

ספר אלבומי, 114 תמונות מהן 71 צבעוניות
מחיר מיוחד עד ליום 31.12.73: 29.50 ל"י

הפצה בלעדית · להשיג בכל מקום
סוכנות סטימצקי
תל־אביב · ירושלים · חיפה · נמל · תעופה לוד

הוצא לאור במשותף על־ידי:
סוכנות סטימצקי בע"מ — „נתיב" — מפעלי הדפסה והוצאה לאור בע"מ

משרד העבודה · משרד החינוך והתרבות / אורט ישראל
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

המרכז להכשרה טכנולוגית
היחידה לכיתות קדם

נמשכת ההרשמה לבוגרי י"א—י"ב לכיתות הכנה לקראת לימוד

טכנאות והנדסאות

נפתחות כיתות חדשות בדצמבר
- קדם טכנאות
- קדם הנדסאות

למגמות:
- אלקטרוניקה
- חשמל
- מכונות
- תעשית ומנהל
- בנין
- מכשור ובקרה

במסלול בקר ומסלול ערב.

פרטים והרשמה:
כל יום בין השעות 8.00 ועד 19.00, ביום ו' עד 13.00
בשדי דוד המלך 39, טל. 264193, 267436.

ספרית פועלים

ספרים חדשים

מיבחן לאיתור קשיים תפיסתיים בקריאה

מאת יעל שרן לכיתות א' וב'

המבחן בא לאתר קשיים תפיסתיים בשלבי הקריאה הראשונים (כיתות א', וב'). הערכת הממצאים מבוססת על נורמות מתוקננות בארץ וזה המבחן הראשון בכיוון. כל מורה בכיתות הראשונות ימצא בו כלי־עזר מועיל לזיהוי הילדים המגלים קשיי קריאה.

*

2 ספרי ילדים משובחים בסידרה הקטנה שנתחבבה על הקוראים הצעירים.

נילי וטלי ורוני טפשוני

כתב: אברהם חלפי
צייר: אבי מרגלית

ספר ילדים ראשון למשורר ולשחקן הנודע ולו שלושה גיבורים. שירים־סיפורים המצטרפים ליחידה אחת בזכות הגיבורים, ומצטיינים בשירייה, בהומור ובהזדהות עם עולם הילדים. הציורים הצבעוניים הם מסגרת נאה לספר משובח.

לבני 5 ועד אין סוף.

מה מבלבלים הבלבלים

כתב: חנן שדמי
ציירה: מיכל לשם

ספר ילדים חביב שגיבוריהם הידידים הם בעלי חיים — המוכרים היטב לילד. השירים מצטיינים בלשונם ההבהירה, בהריזתם המתנגנת ומלווים ציורים צבעוניים מרהיבים המוסיפים לרוח השובבות והחן שבספר. לגיל הגן.

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים · מוסד ון ליר בירושלים
המכון לפילוסופיה של האוניברסיטה העברית

סימפוזיון על

„פילוסופיה של הדת"

לכבוד פרופ' שמואל הוגו ברגמן במלאות לו תשעים שנה

ייערך ביום ראשון וביום שני, כ"ח—כ"ט בכסלו תשל"ד, 23—24 בדצמבר 1973, במוסד ון ליר ובאקדמיה

המרצים ונושאי הרצאותיהם (לפי סדר הישיבות):

פרופ' עמנואל לוינס (פאריס)
— "האלוהים והפילוסופיה"

פרופ' אמיל פאקנהיים (טורונטו)
"Philosophy and Jewish Existence in the Present Age" —

פרופ' צבי ורבלובסקי
— „פינומינולוגיה של הדת — האם יש לה מקום במדע הדתות?"

פרופ' נתן רוטנשטרייך
— הרצאת סיכום

ישיבת הפתיחה תהיה ביום ראשון, 23 בדצמבר, בשעה 17.00. שלוש הישיבות האחרות יתקיימו למחרת היום, בשעות 09.00, 11.00 ו־15.00.

לקבלת הזמנות לסימפוזיון יש לפנות בכתב אל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, ת"ד 4040, ירושלים לפני 12 בדצמבר 1973.

„טפחות"

בנק משכנתאות לישראל בע"מ

בהתאם לסעיף 23 לחוק ניירות ערך התשכ"ח—1968 ניתנת בזה הודעה כי מוגש היום לרשם החברות צווה מהתשקיף בדבר הנפקת סדרה של 6% אגרות חוב 1979—1990 רשומות על שם וצמודות למדד המחירים לצרכן בסכום נקוב כולל של 25,000,000 ל"י (סדרה נ.4). כן מוגש היום לרשם החברות העתק מהיתור לפירסומו של התשקיף הנ"ל.

עותקים של התשקיף ניתן להשיג במשרדו הרשום של הבנק, רחוב הלני המלכה 9, ירושלים.

הזכות לרכישת אגרות החוב המוצעות בתשקיף הנ"ל יש להגיש לבנק באמצעות הבנקים הסוכנים לניירות הערך החברים בבורסה לניירות ערך בתל־אביב.

אין לראות בהודעה זו הצעה לרכוש את ניירות הערך המוצעים.

ה' כסלו תשל"ד, 30 בנובמבר 1973.

„טפחות" בנק משכנתאות לישראל בע"מ

לחיילי צ.ה.ל. בני קרית־שמונה!

ד"ש מהבית וממני תמשיכו לכתוב הביתה

שלחו לי כתובתכם הצבאית כדי לשמור קשר אתכם. באם יש לכם בעיות בבית, ברצון מעזור לפתור אותן. חזקו ואמצו.

דוד מורה, ראש המועצה

השבוע בבתי הקולנוע

תל־אביב

חיפה

עכו

קרית־שמונה

הרצליה

נתניה

כפר־סבא

פרדס־חנה

חדרה

בידור

לאן השבוע · לאן השבוע · לאן השבוע · לאן השבוע · לאן השבוע · לאן השבוע · לאן השבוע

התיאטרון העממי א. דשא (פשנל)

לקבוצות ומוסדות רוקוקו טל. 248824

להקת "כוורת" **סיפורי פוגי**
הלהקה מגויסת לצה"ל
לפי היתר מיוחד תופיע הלהקה לאזרחים בימי שישי ושבת בלבד
לתושבי תל־אביב וגוש דן
יפו "אלהמברה" הערב 30.11 ב־9.30
לתושבי ירושלים והסביבה
אולם "מיטשל" מחר מוצ"ש 1.12 ב־8.30

חדש! סוף סוף התקליט שציפית לו **סיפורי פוגי** "כוורת" להשיג עכשיו בחנויות.

פסטיבל **הגשש החיוור**
הלהקה מגויסת לצה"ל
לפי היתר מיוחד ותופיע הלהקה לאזרחים בימי שישי ושבת בלבד
לתושבי חולון, ת"א וגוש דן
חולון "רינה" הערב 30.11 ב־9.00
יפו "אלהמברה" מחר מוצ"ש 1.12 ב־9.00

בדור לעם מציג:
הופעה חד־פעמית לפי היתר מיוחד מצה"ל
שייקה אופיר ★ יגאל בשן
תל־אביב, "בת־דור", הערב, 30.11 שתי הצגות ב־9.30 וב־12.00
כרטיסים: "רוקוקו" דיזנגוף 93, תל־אביב, ביתר המשרדים בעיר ובערב המופע בקופת "בת־דור"

להקת מחול בת־שבע
תל־אביב "נחמני" ב־8.30
יום ב' 3.12 —
הופעת בכורה
מיצירות אנה סוקולוב וטאלי ביטי

לוח הופעות דצמבר 73 למנויים ב"נחמני"

סדרה א'	— 4.12	סדרה ט'	— 18.12
סדרה ב'	— 6.12	סדרה י'	— 20.12
סדרה ג'	— 8.12	סדרה י"א	— 22.12
סדרה ד'	— 10.12	סדרה י"ב	— 24.12
סדרה ה'	— 11.12	סדרה י"ג	— 25.12
סדרה ו'	— 13.12	סדרה י"ד	— 27.12
סדרה ז'	— 15.12	סדרה ט"ו	— 29.12
סדרה ח'	— 17.12	סדרה ט"ז	— 31.12

תמורת התוכניות — מוקדשת לאגודה למען החייל בתל־אביב
עודפי הכרטיסים לתאריכים הנ"ל להשיג במשרד "כנף" רח' אלנבי 83, ביתר המשרדים ובערב ההופעה בקופה.

תיאטרוני ישראל

התיאטרון הלאומי הבימה
שלום שלום ואין שלום — קומדיה מוסיקלית עפ"י יהושע בר־יוסף
תל־אביב, האולם הגדול
מוצ"ש 1.12 ב־8.30
יום ב' 3.12 ב־5.00
יום ג' 4.12 ב־5.00
יום ד' 5.12 ב־5.00
מוצ"ש 8.12 ב־8.30
חתולה על גג פח לוהט
תל־אביב, האולם הקטן
מוצ"ש 1.12 ב־8.30
יום ג' 4.12 עמק
יום ה' 6.12 ירושלים
בקרוב
כך אוהבים האחרים
תל־אביב, האולם הקטן
יום ד' 5.12 ב־8.30
מוצ"ש 8.12 ב־8.30
טל. הקופה 283742 ת"א

התיאטרון הקאמרי
בטוב בעיניכם — קומדיה מאת ויליאם שקספיר
מוצ"ש 1.12 חיפה
יום א' 2.12 חיפה
יום ב' 3.12 חיפה
הצגות מבוגרים
התאורה לזהב ("האלכימאי") מאת בן ג'ונסון
יום ג' 4.12 תל־אביב
יום ד' 5.12 תל־אביב
במודאל גבוה
תכנית בידור
יום א' 2.12 צה"ל
יום ב' 3.12 צה"ל
בקרוב
מלון פלאז'ה
עד ה־15 בדצמבר יהיה מחיר הכרטיס להצגות בתל־אביב 5.— ל"י בלבד

התיאטרון העירוני חיפה
אנשים קשים — מין קומדיה "פנינה של ממש" מ. בן־שאול, מעריב
מוצ"ש 1.12 ירושלים
יום א' 2.12 ירושלים
יום ב' 3.12 ירושלים
יום ג' 4.12 חיפה
יום ד' 5.12 חיפה
עפולים אחרונים
בימוי: עודד קוטלר "מחזה טוב מאוד" קול ישראל
2 הצגות בתל־אביב
מוצ"ש 8.12 הקאמרי
יום א' 9.12 הקאמרי
הצגת תיאטרון הקאמרי
בטוב בעיניכם
מוצ"ש 1.12 חיפה
יום א' 2.12 חיפה
במודאל גבוה
תכנית בידור
ערב ערב בצה"ל

ציון פילם בע"מ מציג
בעת ובעונה אחת — הצגות בכורה ארציות

מה עשו לך סולנג'?

פביו טסטי · קרין באל

עין העכביש

אנטוניו סבטו
קלאוס קינסקי
יואחים פוקסברגר

החל ממוצ"ש 1.12.73
קולנוע "אור־גיל" ירושלים · קולנוע "חן" ירושלים

מועדון התיאטרון
בימת הבידור הכל
בהנהלת אלי בביארי
רח' יוסף 47 טלפון 642542, 660900
תכנית חודש נובמבר ערב ערב פרט לימי א'
לראשונה בישראל
תכנית בידור בינלאומית
דודו דותן
THE TRIPLETS
כוכבות הרביו הפיליפיני
בריקוד ובשירה מאיי המזרח הרחוק
מיס ג'ודי
במופע חשפנות נועז...
אביבה שוורץ
כוכבת "איש חסיד" ושירי "ז'יק ברל"
חיילים שימו לב: כרטיסי הנחה להשיג אך ורק בקופת המועדון

התיאטרון מארץ עוץ
ההצגה שכבשה את לב כל הילדים והבעוטות
המחזמר הנפלא
שמלת השבת של הנהלה

מאת יצחק דמיאל (שווינגר)
הצגות בחג החנוכה
מפעלים, מוסדות וועדי עובדים הרוצים בהצגה מיוחדת לילדי העובדים, יפנו טלפון 248012, שלמה המלך 109 ת"א.

אריק איינשטיין שלום חנוך והצ'רצ'ילים
הופעה לאזרחים בסופי שבוע בלבד
מוצ"ש 1.12 ת"א צוותא 9.30
כרטיסים ב"לאן", "קסטל", "הדרן", ביתר המשרדים ובערב ההצגה בקופת האולם

עולמה הפנימי של נערה בתולה מוגש בסרט נוע ועז בטוי, סרט בלתי רגיל — חושפני, מרתק ומעמיק בעת ובעונה אחת. שיא של מבקרים בעולם כולו

יומנה של בתולה
הסרט שעשה קופות גדולות בכל העולם
הצגת בכורה ארצית שבוע 2 צבעים ● סינימסקופ
בקולנוע "סטודיו" תל־אביב
בקרוב "אוריון" חיפה
יוז פילם · רק למבוגרים

מיפגש האמנים "חצות וחצי" רח' הנסנר 51 ת"א
שישי—שבת 30.11.73
בתכנית
✱ חפני — סוליסט הקטן
✱ מלי ברונשטיין סולנית להקה
✱ טריפונס ולהקתו
✱ תזמורת הצברים

הצגות לקהל הרחב
זאב רווח
בקומדיה המצליחה
פאפא ליאון
גבעתיים "הדר" הערב 30.11 ב־9.00
ת"א "בית־החייל" מוצ"ש 1.12 ב־8.00
כרטיסים במחיר אחיד של 8.— ל"י להשיג במשרדי הכרטיסים ובערב בקופות בתל־אביב "תהיל" 31688 ובכל משרדי הכרטיסים

בית־הצנחן רמת־גן
ממוצאי שבת 1.12.73
הרבה בידור וריקודים עם אבי בהט
חפני — סוליסט הקטן
זמר ובדרן רוני מנדס
עם תזמורת המשכנעים
בוטיקה לריקודים
החל משעה — 20.00
כרטיסים בקופה בית הצנחן בערב ההופעה רחוב רוקח בכניסה ... הלל 155 (לפי שילוט) ...
אוטובוסים: 67, 23, 22, 21, 20, 42

גבי עמרני
בקומדיה ...
בכף הדוקטור
הערב 30.11.73 קולנוע "אורה" חיפה ב־9.00
מוצ"ש 1.12.73 "אהל", ת"א ב־8.30
הפקה ראשית: "לאן" טל. 231659

מועדון הצנחן
פתוח כרגיל במוצ"ש 1.12.73
באולמי רות
בן־יהודה 64 ת"א
מול קולנוע "בן־יהודה"
קרלוס אלברטו

ממוצ"ש הצגת בכורה "בן־יהודה" תל־אביב
הפתרון לפשע...
קליבר 9

CALIBER 9
לפיד פילם

צוותא לתרבות מתקדמת
הערב 30.11 ב־9.30 וב־12.00: מפגש בין אריק לביא לבין תיקי דיין בליווי תזמורתו של אלכס וייס.
יום שבת 1.12 ב־11.00 בבוקר: צוותא בשיתוף עם תיאטרון "מסכות" מציגים את הצגת הילדים: "מנורת הקסמים", עיבוד ובימוי: מיכאל אוהד. משתתפים: עדנה פלידל, שלמה בר־שביט, נסים עזיקרי ואריה מוסקונה.
מוצ"ש 1.12 ב־9.30: אריק איינשטיין, שלום חנוך והצ'רצ'ילים.
משעה 8.30 יכולים מבקרי צוותא לחזות ב"מבט לחדשות" בטלביזיה.

קולנוע פאר

היורש
הוא
זן של מלחמה

בגן־הוואי הערב ב־30.11.73
תזמורת הוואי
ליד המיקרופון הזמר רוני מנדס
מחירים עממיים

התיאטרון לעיר מציג
אל תקרא לי שחור!
הצגה מיוחדת בחיפה "שביט" הערב 30.11 ב־9.00
עם: עוזי פוקס

הקול קורא הלכתי
הערב 7.12 יפעת
ההצגה מומלצת ע"י משרד החינוך והתרבות לבתי ספר תיכוניים

● כושי משפל החברה הופך למלך המאפיה של הארלם!
● מלחמת כנופיות עקובה מדם
שיא של פעולה · שיא של מתח
סרט הקופה הגדול ביותר
מוסיקה של ג'ימס בראון, הצועד בראש מצעד הפזמונים בארה"ב

פרד ויליאמסון · גלוריה הנדרי
הסנדק מהארלם
שבוע 2 בקולנוע "תמר" תל־אביב
6 הצגות ליום 9.30, 7.15, 7, 4, 2, 12, 10 רק למבוגרים
בקרוב "אוריון" חיפה

סרטי נ"ח מציגים:

סטיב מקווין ★ אלי מקגראו

בסרטו של הבמאי סם פקינפה

הבריחה
THE GETAWAY

מוסיקה: קווינסי ג'ונס • בצבעים

שבוע 13 "הוד" תל־אביב | שבוע 3 "חן" באר־שבע | שבוע 2 "עצמון" חיפה

ריצ'רד ראונדטרי הנועז הגדול והטוב מכולם. נרתק מרהיב עין - שגם את תהגי ממנו.

שאפט באפריקה
SHAFT IN AFRICA

"רון" ירושלים | "המגדל" רמלה

האיש השומע בעניו... ומדבר באקדחו...

אנטוני קווין ★ פרנקו נרו

במערבון הגדול של השנה

לוס אמיגוס

שבוע 3 בקולנוע סינרמה ת"א

לאלה שטרם ראו והרוצים להנות שנית

ויויאן ליי ★ רוברט טיילור

בסרט הנצחי

גשר ווטרלו

בקולנוע "אורלי" תל־אביב

הנהלת

קפה-פיאנו "קרטייה"

גאה להציג את

הזמרת — פסטרנית מניו־יורק

חואניטה סמית

JUANITA SMITH

ההופעות ערב ערב

(הנחה לחיילים במדים)

שד' שאול המלך 2 ת"א

הזדמנות אחרונה לראות את סרט ההרפתקאות של המאה העשרים

כדור הרעם
THUNDERBALL

שון קונרי · קלודין אוז'ה

(ג'יימס בונד 007)

הקרב לחיים ולמוות מתחת לפני האוקיאנוס

החל ממוצ"ש 1.12 בקולנוע מוגרבי תל־אביב

4.30 — 7.00 — 9.30

השבוע בבתי הקולנוע

תל־אביב

במוצאי שבת: 7.15 — 9.30
בימי חול: 4.30—7.15—9.30

אופיר: שבוע 2 דיאנה רוז, בילי הולידיי: הפרסים... הרטוב
אורדע: רוברט רדפורד גרסיה רדפורד
אורלי: ויויאן לי בשר הוטרלו
אלנבי: 7.00, 9.00 שבוע 10 אדוארד פוקס בשיא על המכונת
אסתר: שבוע 2 פאול ניומן ג'יימס מייסון מלכודת ההמש
בית־הודה: הצגת בכורה ארצית פיליפ לרוי קליבר 9
גורדון: שבוע 28 מירי דרק ההתנגדות עם הנמל השחורה
גת: שבוע 11 הלמר מהאו פים ופילר
דקל: שבוע 3 ג'ורג' ס. סקוט פיי דונהאוי בצל הזהב השחור
דרייב־אין: 7.00: ומאריי 9.30: מזרחית ליאווה בחצות: אייבי אהובתי
הוד: שבוע 13 בכורה ארצית סטיב מקווין הבריחה
זהר: 7.00, 9.00 הצגת בכורה ג'אנט ארקין הלב הנאמן
זמיר: ג'יין חיים, ברט ריינולדס גברים במלכודת
חן: שבוע 4 הלמוט ברגר הפורפר הפטנט
ליבנר: שבוע 12 דאסטין הופמן עד שהגם יפריד בינינו
מוגרבי: 7.00, 9.30 שון קונרי כדור הרעם
מרכז: שבוע 3 הסרט השבדי ארצית דקאמרון מס' 2
פריז: שבוע 3 הצגת בכורה ליבר ללכוד גבר
מתמיד: שבוע 2 סרט הקרטה זעם הכוכש
סמדר: שבוע 2 הסרט השבדי יומנה של בתולה
סינרמה: שבוע 3 אנטוני קווין פרנקו נרו לוס אמיגוס
עדן: 6.00, 8.00 מעבר לנהר
פאר: ז'אן פול בלמונדו הזורם
פריז: שבוע 3 תמרה דובסון שלי ויגנס קלאופטרה ג'ונס
צפון: צ'רלס ברונסון אלן דילון שמש אדומה
רמת־אביב: פיטר פינץ', גלנדה ג'קסון יום א' הארור
תכלת: שבוע 13 הצגת בכורה וודי אלן שחק אותה סאם
תל־אביב: שבוע 2 נלליאני נ'מה גב כלאכים אוכלים שעועית
תבור: שבוע 2 הצגת בכורה ארצית הכנדק מהארלם

יפו

בשעות: 7.00, 9.15
עדן: ברט לנקסטר מרדף מסביב
צליל: ז'אן פול בלמונדו המהפל

בת־ים

בשעות: 7.15, 9.30
אורנים: שלי ויגנס הרפתקה במוסרות
בלום: ארנסט בורגנין הרפתקה במצולות
סביון: פיטר פינץ' האפסק האבוד
עצמאות: חיים טופול מיה פארו הפיד הציבורית
רמת־יוסף: האחים מארקס לילה באופרה

חולון

בשעות: 7.15, 9.30
ארמון: פני סמים סמטותי עם דרדוזי
גיל: הסרט ההודי ורמרפה מסטנה
מגדל: קלינט איסטווד עיר ששנה גיהנום
סבוי: שבוע 2 ברוס לי, ג'ון סקסון הדרקון
נחן: הסרט ההודי המבוך הסתר
רינה: שבוע 3 ואחרון מרון ג'ורג' מלכודה לבייבי סיטר

קרית אונו

הדראמן: 7.00, 9.15 קול בבית אורי זוהר קוראים לי שמיל

אור־יהודה

גולן: סרט הקרטה הקרב המטורף

ירושלים

במוצאי שבת: 7.00 — 9.00
בימי חול: 3.45—7.00—9.00

אדיסון: סרט הקרטה מוזיקה הודית
אוריאל: בכורה ארצית מביאה מחמי סודות
אורגיל: ז'אן לואי טרינטיניאן מגרנר הגוויה
אורנע: מרלון ברנדו, ג'יין פונדה המרדפה
ארמון: דיק ואן דייק פיטה סיקום התאספקה
הבירה: לי ואן קליף, סמיסון פאואר ז המכולאים הרכבים
חן: הצגת בכורה ארצית ואן ג'ונסון עין המבכיש
ירושלים: דסטין הופמן, סוזן ג'ורג' כלבי הקש
סמדר: 6.45 שבוע 6 הבוב הרע והמכוער
עדן: ג'ק קוגאס מבצע נשרים
רון: ריצ'ארד ראונדטרי שאפט באפריקה

עפולה

בשעות: 5.30, 8.00
חן: הסרט ההודי יהודים
קולרון: נערת הקרטה

רמלה

המגדל: 7.15, 9.30 ריצ'רד ראונדטרי שאפט באפריקה

לוד

אורלי: 7.00, 9.15 מעשיות קנטרבורי

ראשון־לציון

בשעות: 6.45, 9.00
נעמן: הרכוס לום הפרופסור במשולה
ראשון: ברוס לי, ג'ון סקסון הדרקון
תפארת: 6.30 לורנס הרווי, עומר שריף ד"ר זיוואגו

נס־ציונה

גוה: 6.30, 8.30 ריאן אוניל הגנב שבא לסעוד

רחובות

בשעות: 6.15, 8.30
הדר: מיה פארו, חיים טופול הפיד הציבורית
חן: מישל קונסטנטין הנוכלים

קרית מלאכי

פיזמן: 7.00, 9.00 גולדי הון פרפרים הם חופשיים
הדר: 7.00, 9.15 האגרופים האמיצים

אשדוד

בשעות: 7.00, 9.15
אסתר: הארגון הסודי
דגן: סרטו של קלוד לאלוש הרפתקה היא הרפתקה

אופקים

מכבי: 7.00, 9.00 קלינט איסטווד מחבוי

פתח תקוה

הדר: 7.00, 9.15 לנה מרנה, ג'ין גבן תוקף לחיים
היכל: 7.00, 9.00 מעשיות קנטרבורי
שלום: 7.15, 9.15 אבא מתנצ'אלי מקי רוני אגדה ותחיבות

רמת־גן גבעתיים

בשעות: 7.15, 9.30
ארמון: שבוע 3 מרלון ברנדו הסכנה האחרונה בפריז
אורדע: כמון ג'ורג' מלכודת לבייבי סיטר
אורלי: לברו בוזנקה גבר אורחמי
ארמון: לברו בוזנקה הבר נשים להכבוד
גבעתיים: 7.00 שבוע 3 קלינט איסטווד ... עם הגיהנום
הדר: ג'ים בראון, פרמיו לנדאו האקדח הסודי
לילי: שבוע 2 לברו בוזנקה סומר ארחמי
רינה: שבוע 2 הסרט ההודי תאוה ונקמה
רמת־גן: שבוע 6 ואחרון הגנב שבא לסעוד
שביט: מרלון ברנדו קירק דגלס תסוס לי מהנה

חיפה

במוצאי שבת: 6.45 — 9.00
בימי חול: 4.00—6.45—9.00

אורדע: ז'אן לואי טרינטיניאן ההתנקשות
אורה: שבוע 2 ההולנדי עם הנמל השחורה
אורלי: ליזה מינלי, יואל גריי קברט
אמפיתיאטרון: צעירים לנצח
ארמון: שבוע 4 הלמוט ברגר הפורפר הפטנט
בית רוטשילד: הבלדה של בד הול
גלאור: לי מרווין, ג'ין הקמן חלק האריה
חן: ג'יימס דין מרד הנעורים
כרמל־גבים: 6.30, 8.45 הצגה בכורה הדום, אנתוני ונתרו
מוריה: 6.30, 9.00 מלקולם מקדואל התפוז המכני
מירון: סרט הקרטה יד הרעם
צוף: דונלד סטרלנד אליוט גולד מ.א.ש
עצמון: שבוע 2 סטיב מקווין אלי מקגרו הבריחה
פאר: מה תאמר לגבורת ירודה?
רון: בן גזארה הרפתקה במצולות
שביט: ממון בויד עבדים
עממי (נוה שאנן): פול ניומן הבודד
בית־העם (קרית חיים): מרלון ברנדו מיסתורי הלילה
היובל (קרית־חיים): עין תחת עין
סביון (קרית ביאליק): מרלון ברנדו מסתורי הלילה
ספיר (קרית ביאליק): לואי דה פינס הקרילק הלבן
גיצן (קרית ים): הדרקון הטוני

עכו

גרמדה: 6.30, 8.30 שבעת אלופי הקרטה

קרית־שמונה

תרמון: 6.15, 8.30 כנופית הקרטה
שגיר: 6.45, 9.00 צ'רלס ברונסון ארצות שמש

הרצליה

בשעות: 7.00, 9.00
דגניה: דונלד סטרלנד, אליוט גולד מ.א.ש.
דוד: סופיה לורן, מרצ'לו מסטרויאני אשת הכומר
היכל: מיה פרו חיים טופול פהד עוזר
תפארת: אלן דילון כנופית הסיציליאנים

נתניה

קורה: 7.00, 9.15 ברוס לי ג'ון סקסון הדרקון

כפר־סבא

עמל: 7.00, 9.15 סופיה לורן הרוזנת מהונג־קונג
חן: 6.45, 9.00 רומן פולנסקי הכרפרים

פרדס־חנה

דקל: 6.30, 8.30 ברוס לי איש הזעם

חדרה

בשעות: 7.00, 9.15
חדרה: ברברה הרשי רוצה לשתות הפיז
תוף: סרטו של וולם דיזני בא ותמה

פרספקטיבה

בבית העמוד, קפלן 6 ת"א
1. הערב ב־8.00 "...יגי"
2. ב־10.00 "הלילה של רוזמרי" ביה קאיר — עולנסקי
בהגה "הפסיכו" Hitchcock
הטיול הבא מחר — פרטים אצל

סמלה מאריס — חיפה
שבת 1.12 ב־11 בבוקר
ירושלים, תל־אביב
שבת 8.12 ב־11 וב־1.

המועדון "המקסים"

לסטודנטים ולאקדמאים ולמלאי +25
במוצ"ש 1.12.73
★ ריקודים
לצלילי תזמורת מעלה הנרקיסים
★ הגרלות יקרות ערך
★ משקה ראשון
הכניסה עם תעודות בלבד
המלך ג'ורג' 48 (בחצר)

השבוע במוזיאון תל־אביב

תערוכות

★ כרזות מארצות־הברית
★ אוסף המוזיאון (הבנין החדש)
★ אמנות הגראפיקה בישראל כיום (ביתן הלנה רובינשטיין)

הספריה ע"ש הלנה רובינשטיין (בבנין החדש)
פתוחה: בימים א'—ה' 10—16
ביום ו' 10—13

קונצרטים (בשעה 7 בערב)

(בשיתוף עם עירית תל־אביב, האגף לתרבות לנוער ולספורט)

מוצ"ש, 1.12.73 רסיטל לפסנתר: מינדרו כץ, באך (קונצרטו איטלקי), הידן (אריאטה עם ווריאציות), בטהובן (סונטה אופ' 31 מס' 2), בראהמס (2 רפסודיות, 3 אינטרמצו) קטעים לפסנתר מאת קבלבסקי, שוסטקוביץ, אנסקו.

יום ג' 4.12.73 בימת העולים (בשיתוף עם הסוכנות היהודית והתאחדות עולי בריה"מ) דורה שוורצברג — כינור, ליד הפסנתר — בוריס ברמן. באך (סונטה במי־מאז'ור, קטעים מפרטיטה בסי מינור), סטרווינסקי (דואו קונצ'רטנטה), קטעים של מוצארט וסרסאטה.

מוצ"ש 8.12.73 ערב רוברט שומאן — (עם צילה גרוסמאייר, עדית צבי, הרביעייה הישראלית החדשה) — לידרים, אינטרמצי לפסנתר אופ' 4 והחמישייה לפסנתר ומיתרים אופ' 44.

סרט (בשעה 7 בערב)

יום ב' 3.12.73 אנשים חשובים ביותר (ארה"ב, 1963) במאי: אנטוני אסקווית. בהשתתפות: אליזבת טיילור, ריצ'ארד בורטון, אורסון וולס, אלזה מרטינלי.

כרטיסים לאירועים בקופת המוזיאון, לקונצרטים גם ב"אתיון", דיזנגוף 118 תל־אביב.
שעות הביקור: בשני הבנינים: בימים א'—ה': 10—17
יום ו': 10—14 מוצ"ש: 18—22

לחיילים במדים — הכניסה למוזיאון — חינם.
נ.ב. החל מהשבוע הבא תפורסם המודעה השבועית ביום ראשון

הערב ובמוצאי־שבת

הכנס מוזמנים לפתיחת מועדון

"האגם"

בהנהלת ינוש

ריקודים ובידור!!!

מחיר הכניסה 7.50 ל"י

כולל משקה חריף!!!

כליף

טל. 822171

הערב:
★ עדנה לב
★ דני גרנות
★ אבי בהט
★ רולן
★ פופי גרקו רקדנית בטן ביוון

קולנוע שרון נתניה
טל' 22909

"הדרקון"

7.00 — 9.15

הסרב "כליף ברים"

ריקודים לסטודנטים
עם להקת "נערי התאר" והזמרת הלן מאי
בתוכנית אמנותית
חנן יובל
מוצ"ש 1.12 — ערב ריקודים לקהל הרחב

ת"א, בן־אביגדור 28 טל' 33295

תיאטרון מסבות ובימת צוותא מציגים:

ביום שבת 1.12.73 בשעה 11.00 לפנה"צ
הצגה לילדים

"מנורת הקסמים"

משתתפים: עדנה פלידל, שלמה בר־שביט, נסים עזיקרי ואריה מוסקונה.

סינמטק "מרתף" סרטי חצות

קולנוע "מוגרבי" (יפו) הלילה 2 הצגות
"הגבר במטורבר" 10.00 אנתוני קווין
גישה לוליבריידה
בחצות "ציפורים" — ג'ין ויין
מאר הבות "...הכשרים"
ביצוע: מייק ניקולס
עם עקרים גרבן
בשיתוף "איגוד ישראלי לנרוסים, ת"א

קולנוע "דרייב־אין" תל־אביב
כלפי הזוהר

הקרנה ברשת גם בחורף (בגשמים)

לזכרו של וולט דיסני, סרט מקסים הרפתקאות ומתח, חלומותיו של ילד הפלא

וטארי

הצגה ראשונה, לכל המשפחה בשעה 7.00

מלחמה אדם בנוחות על אנושיים בטבע מקסימיליאן של ★ דיאנה בייקר ★ סאל מינאו בסרט

מזרחית ליאווה

הצגה שניה ב־9.30 בדיוק

במוצ"ש בחצות

ספור אהבה על הצפיות של רגש ואמונה בסרט

אייבי אהובתי

עם סידני פואטייה ★ ג'ון ויסטון

נתן גלבוע מציג:

שמעון דז'יגן

בתכנית חדשה ביותר עם להקה מובחרת

אז מ'לעבט דערלעבט מען!

בימוי: ניקו ניתאי
הזמרת "גליטנטל"

תל־אביב, "אהל־שם"
מחר 1.12 ב־6.30—9
יום ג' 4.12 ב־9.00
יום ד' 5.12 ב־9.00

חולון, "ארמון"
הערב 30.11 ב־8.45
גבעתיים, "הדר"
יום ו' 7.12 ב־8.45
ירושלים, "בנייני"
מוצ"ש 8.12 ב־8.30

מועדון סטודנטים "המפגש"

במוצ"ש תזמורת "הנשרים"

הזמרת מריה

המסגר 51 תל־אביב

هكذا من الأصل

לימודים

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו־אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

האוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה

א ב ח

לימודים אקדמאיים בשעות הערב

★ **מוסד ציבורי**

האוניברסיטה לכלכלה ו־למדעי החברה, הפועלת בהתאם לחוק המועצה להשכלה גבוהה, היא מו־סד ציבורי שנועד לאפשר לאנשים עובדים לרכוש השכלה אקדמית בשעות הערב.

★ **תוכנית לימודים נוחה**

הלימודים הסדירים מת־קיימים 3—4 פעמים ב־שבוע מ־5.30 אחה"צ, אולם כל סטודנט יכול לתכנן את לימודיו לפי קצב הנואם את אפש־רויותיו.

★ **תנאי קבלה**

רשאי להתקבל כל בעל תעודת בגרות ישראלית או כל תעודה אחרת שוות ערך. יתקבלו גם בעלי תעודת בגרות חלקית, אשר יעמדו בבחינות השל־מה תוך תקופה שתי־קבע ע"י ועדת הקבלה.

כלכלה | מינהל עסקים | חשבונאות

מדעי המדינה וסוציולוגיה | תקשורת ותקשורת המונים | שפות אנגלית—צרפתית

הנדסה אלקטרוניקה, מכונות לבחינות של אגודות המהנדסים הבריטיות

✱ לקבלת פרוספקט מפורט ללא כל התחייבות פנה אל האוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה, ת.ד. 17054 ת"א 61170.

פרטים נוספים והרשמה במשרדי האוניברסיטה, בבנין בי"ס תיכון עירוני „כי"ח" (אליאנס), רחוב רידינג, רמת־אביב.

מועדי הרשמה: בימים א'—ה' בשעות 17.00—20.00. בימים ג', ה' גם בשעות 11.00—13.00.

התעשיה האוירית לישראל בע"מ — נמל־תעופה לוד

משרד העבודה — האגף להכשרה והשתלמות מקצועית.

נמשכת ההרשמה לקורסי:

עיבוד שבבי: מתקבלים גברים אחרי שרות צבאי, נשים מעל גיל 18, נערים עד גיל 16. על המועמדים הנ"ל להיות בעלי השכלה של 8 שנות לימוד לפחות

מבנאות מטוסים: מתקבלים גברים אחרי שרות צבאי, נשים מעל גיל 18, נערים עד גיל 16. על המועמדים הנ"ל להיות בעלי השכלה של 8 שנות לימוד לפחות

חיוט אלקטרוני: מתקבלות נשים מעל גיל 18 בעלות השכלה של 8 שנות לימוד לפחות

השתלמות במכונאות מטוסים: מתקבלים גברים אחרי שרות צבאי בעלי רקע מקצועי במכונאות רכב ובמכונאות כללית

המועמדים המעוניינים בפרטים נוספים מתבקשים לפנות אישית ליחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל־תעופה לוד, בימים א—ה בין השעות 14.00—08.00.

ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל — מרכז הקואופרציה — המחלקה לחינוך

נפתחות כיתות ערב חדשות להכנה לבחינות

בגרות ומוקדמות

למועדים אפריל ואוקטובר 1974

✱ מורים אקדמאים מנוסים ✱ סטיפנדיות ✱ אספקת ספרים ושעורי עזר במתימטיקה ובאנגלית ללא תשלום נוסף ✱ חלוקה למספר מועדים ולימוד מקצועות בודדים ✱ מגוייסים יכולים להרשם גם בכתב.

שנת לימוד תיכון לנכשל בבחינות

לכל המגוייסים הנרשמים החודש הנחה של 25% משכר הלימוד

בוחן

בי"ס לבגרות בפיקוח ציבורי

התייעצות פדגוגית והרשמה: ת"א, רח' גורדון 53, בית רייניס טלפון 248514

כל יום בשעות 8.00—14.00 ובימים א', ב', ד', ה' גם בשעות 17.00—20.00

אוניברסיטת בר־אילן

לשכת הרקטור

הרשמה לעריכת תוכנית הלימודים לשנת הלימודים תשל"ד.

רקטור האוניברסיטה, פרופ' כ. צ. קדרי, מודיע: תלמידים מכל השנים שלא הספיקו עד היום לערוך או הוכנית לימודיהם לשנת הלימודים תשל"ד או שלא כמור את תכניותיהם לאישור המזכירות האקדמית יוכלו לערוך את תכניותיהם החל מיום רביעי, ג' בכסלו תשל"ד (28.11.73) ועד ליום רביעי י' בכסלו תשל"ד (5.12.73) בין השעות 9.00—12.00.

התלמידים המגויסים או המתנדבים יוכלו להרשם במועד נוסף שיקבע לקראת תחילת הלימודים.

המחלקה יענו לפניות המגויסים להסדר נבר ההרשמה גם באמצעות הדואר.

קורסים אינטנסיביים באנגלית

קורסים אינטנסיביים (בוקר וערב) לחודש ימים ייפתחו ב־16.12.73

במרכז הירושלמי לשפות

רח' הנוביץ 6, ירושלים (ליד קופ"ח ושטראוס) טלפון 3—2—234131

60 שעות לימוד עם מעבדה לשונית במחיר — 250 ל"י. מיון מדוייק לפי רמות.

ההרשמה בכל יום בין השעות 9-12 בבוקר, 6-9 בערב

השכלה אקדמאית בכתב

לקראת תארים אקדמיים מטעם B.Sc., B.A. של LONDON UNIVERSITY

גם להסרי תעודת בגרות

בתנאים מיוחדים

מינהל עסקים ✱ כלכלה ✱ משפטים ✱ מתמטיקה ✱ ב.א. כללי ✱ שפות ✱ הסטוריה ✱ פילוסופיה ✱ גיאוגרפיה ✱ יחסים בינלאומיים ✱ מדעי החברה ✱ תיאולוגיה ✱ איטלקית ✱ אנגלית ✱ גרמנית ✱ צרפתית.

✱ הבחינות נערכות בארץ באמצעות ה־BRITISH COUNCIL.

✱ הבוגרים יכולים להמשיך בלימודיהם לתואר שני באוניברסיטאות ישראליות.

✱ התארים המוענקים מוכרים בעולם ובי־שראל.

✱ המוסד היחידי מסוגו המייצג מוסד בעל מוניטין בינלאומי.

פרוספקט מפורט יישלח על־פי פניה לת.ד. 11030 תל־אביב.

שעות הקבלה: כל יום בשעות 9—1 בצהרים בימים א', ג', ה', גם בשעות 5—7 אחה"צ במשרדי WOLSEY HALL OXFORD רח' בר־כוכבא 28 (על יד כיכר דיזנגוף), ת"א.

האם אתה אוהב לצלם?

האם אתה אוהב לצלם? האם אתה מתעניין בצילום? האם אתה מוכן ללמוד את מקצוע הצילום בביתך בזמנך הפנוי? האם ידוע לך כי תחסוך מאות לירות על ידי פיתוח הגדלה והדפסת צילומך במו ידיך בעזרת המכשירים שישלחו לביתך. סטודיו A בהנהלת יוסי זילברגליט בשיתוף עם המכונים האמ־ריקאיים להשכלה בכתב יבחנו בביתך את התאמתך למקצוע הצילום ללא תלות בגיל והשכלה

לכבוד המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב ת.ד. 28128 למסי' 75 — 1

אבקשכם לשלוח אלי ללא כל התחייבות כספית מצידי חוברת הסברה על קורס הצילום ומכשירי ההגדלה, ומבחן התאמה כושר למקצוע הצילום

שם .... גיל ....

כתובת .... טל' ....

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

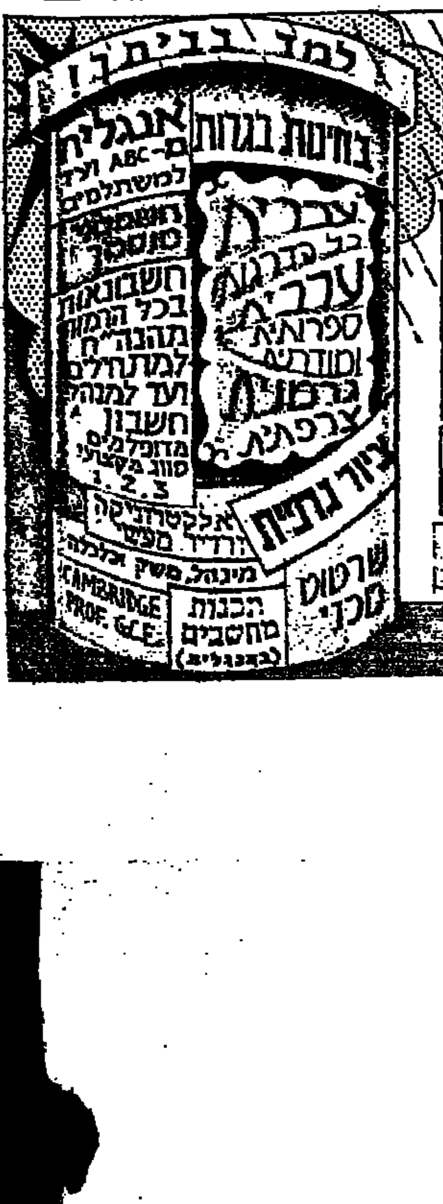

איזה קורס נחוץ לך?

יש לך סיכוי ללמוד אותו חינם־ במסגרת מבצענו המיוחד בו יוגרלו

כרבבות אשר למדו במכתבינו, תהנה גם אתה בשיטת הלימוד היחידה במינה המופעלת על ידינו בארץ מזה 36 שנים בהצלחה רבה. למד בביתך, בזמנך, בקצב שלך! מבחר רב של מקצועות לבחירתך! שלח עוד היום תלוש וקבל מדריך חנם וכל הפרטים של המבצע.

בן יהודה 2, ירושלים ת.ד. 1259 | פינסקר 2, תל־אביב ת.ד. 4637 | בלפור 9, חיפה ת.ד. 4123

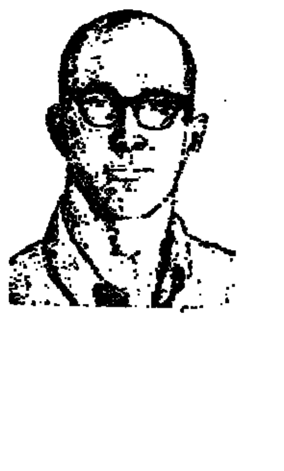

אולפן „אמריקאי"

מדריך עד הופעת הסדרה החדשה בת 7 ספרים:

„אנגלית שוטפת"

ספר 1: לנוסעים ללונדון
ספר 2: לנוסעים לניו־יורק
ספר 3: לנוסעים לוושינגטון
ספרים 4 עד 7 כוללים נושאים רחבים בעלי ענין כללי, כגון: צילום, עזרה ראשונה, אדריכלות, דת וכו'.

כל הכיתות באולפן ממוזגות אויר ומצויידות במרפאות מרופדות. עם הלימודים — כוס קפה ועוגה.

כתות חדשות בכל הרמות נפתחות כל שבוע

בתל־אביב ובירושלים פתוחות הכיתות בכל הרמות.

בחיפה יפתח בית־הספר ב־ו בדצמבר.

בתל־אביב — רח' אסתר המלכה 5 (50 מטר מפינת דיזנגוף, בין דיזנגוף לפרישמן)
בירושלים — רחוב שלמון 1, ככר ציון. בחיפה — רחוב ביאליק 13.

השיעורים למבוגרים: 9.00—11.30 בבוקר, 4.15—6.00 אחה"צ, 6.00—7.45 בערב, 7.15—9.45 בערב, 8.00—10.30 בערב. השיעורים לילדים: 3.15—5.45 אחה"צ.

חינוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות · · · לימודים · · · רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות

המכללה — המדרשה למינהל — מיסודה של הסתדרות הפקידים

נמשכת ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ד

לימודים אקדמיים - בערב

מינהל ציבורי - 7 סמסטרים
מינהל עסקים - 7 סמסטרים
ראיית חשבון - 8 סמסטרים
ראיית חשבון — לדוברי אנגלית (*)

הלימודים יתנהלו בשני מסלולים משולבים: לימודי־כיתה ולימודים־בכתב לתלמידים מנוסים.

המכינות במתמטיקה, באנגלית, בהנה"ח מתחדשות בירושלים ובתל־אביב.

(*) בירושלים בלבד

לימודי תעודה
חד־שנתיים — דו־שנתיים

מינהל ציבורי
מינהל עסקים
בנקאות־לדיפלומה * ** 3 שנים
ניהול כוח־אדם
ניהול שיווק
פקידי כוח־אדם
ביקורת פנימית
ניהול־נכסים ושמאות *
ניהול־כספי והשבות (*)
ניהול משרד *
תקשורת ויחסי־ציבור

מראיינות
מזכירות מינהליות
מזכירות רפואית * **
ספרנות רפואית *
סייעות לרופאי־שיניים
תכנות ותכנון *
ניתוח מערכות לענ"א
ענ"א לחשבונאים

מעבדת לשונית ברמות שונות:
אנגלית
צרפתית, ערבית (*)

בתל־אביב מתקיימים כל הלימודים
** מתקיים גם בחיפה
(*) מתקיים רק בירושלים
* מתקיים גם בירושלים

התמחויות
קורסים מרוכזים בת"א

הכשרה ליועצי־מס
השתלמות במסים
תקציב המפעל וניהול פיננסי
חשבי־משכורת ושכר־עבודה
מס־הכנסה, ניכויים אחרים וחוקי־עבודה

קורסים בחשבונאות ובפקידות

הנהלת חשבונות — סוגים 1—2—3
הנהלת־חשבונות למדופלמים א—ב
מזכירות כללית
פקידות: מזכירות, חשבונאות, ארכיב, מחסן ומשק
כתבנות: בעברית, באנגלית

מתקיימים בירושלים, חיפה, באר־שבע, חדרה, ובבי"ס „גינת" בתל־אביב.

חיילים מעוטי יכולת, הלומדים בירושלים, יוכלו להנות ממילגות מטעם קרן המילגות ע"ש שושנה אמיר

פרטים והרשמה:

ירושלים — בית הפקיד ע"ש משה שרת, מטריק 10, טל' 02-66380
תל־אביב — אלנבי 113, טל' 03-624462
חיפה — בית הפקיד, רח' מאיר 46-44, טל' 04-524103
באר־שבע — בית הפקיד, דרך השלום 18, טל' 057-3706
חדרה — סניף הסתדרות הפקידים, מועצת הפועלים, טל' 053-2935

לקורסים בחשבונאות ובפקידות גם:
בי"ס „גינת", תל־אביב, ברזובסקי 6 (ליד אחד־העם 35), טל' 03-624775
כל סניפי הסתדרות הפקידים שליד מועצות הפועלים בארץ

לקורסים הארציים בתל־אביב:
הסתדרות הפקידים, ת"ד 303 ת"א, טל' 03-261111 קו פנימי 260

למד תכנות IBM בביתך בזמנך הפנוי

אגו גבשידך במתכנת אגו בביתך בזמנך הפנוי, הודות לשיטה האמריקאית המהפכנית המתאימה לכל אחד - למדו עשרות אלפי גברים ונשים בעולם כולו את מקצוע התכנות בביתם.
המכונים האמריקאיים יציידו אותך בידע הדרוש, ישלחו אליך את חומרי העזר השונים, ויביאו את מבחניך דרך מחשב IBM 360 העומד לרשות המוסד, לימוד שלוש שפות תכנות, אסמבלר, קובול, ר.פ.ג'.

לקבלת פרוספקט חינם בלל מבחן פסיכוטכני עצמי להתאמה מקצועית, גזור ושלח במעטפה אל: המכונים האמריקאיים ת.ד. 28124 תל־אביב למס' 7

השם: ______ גיל: ___
כתובת: ______ טל. ___
משלח יד: ______ סיימתי כתה: ___

המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב
I.T.S. INTERNATIONAL TECHNICAL SCHOOL

במחוז ירושלים
נפתחים הקורסים הבאים:

* הנהלת חשבונות סוג 1
* שרטוט שלב א'
* מכינה כללית

כמו־כן במדור "עשה זאת בעצמך" יפתחו הקורסים לעבודות עור, וגזירה ותפירה לפי בורדה.

פרטים והרשמה:
כל יום בין השעות 08.00—19.00, ביום ו' עד 13.00 ברחוב יפו 68 (בית סולכור), טלפון 226455

משרד העבודה · המרכז להשתלמות מקצועית · אורט ישראל

בבי"ס לגזירה ותפירה
נפתחים קורסים חדשים
ההרשמה מ־3 אחה"צ עד 7
איכנשטיין
תל־אביב, רחוב פינסקר 9

בית־ספר מכני תיכון
לימודים אקסטרניים לבגרות
אורט ישראל

נמשכת ההרשמה!

לימודי ערב לבחינות
בגרות ומוקדמות חיצוניות
למועד אוקטובר 74

הלימודים בתל־אביב וכפר־סבא

פרטים והרשמה:
מזכירות ביה"ס, שד' דוד המלך 39 תל־אביב
טל. 269165
בימים א'—ה' 8.00—15.00
ביום ו' 8.00—12.00

פרוספקט יועבר לכל דורש!

האם אתה מתעניין בגראפיקה? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגראפיקה בביתך בזמנך הפנוי? סטודיו 3 בשתוף המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב יבחנו בביתך את כשרונך והתאמתך למקצוע הגראפיקה!

לכבוד
המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב
ת.ד. 28124 ת"א למס' 77
אבקשכם לשלוח אלי ללא כל התחייבות כספית מצידי חוברת הסברה ומבחן התאמת כשרון למקצוע הגראפיקה.
שם: ______ גיל: ___
כתובת: ______ טל: ___

ללא תלות בגיל והשכלה

המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב

המכללה של הדסה
בירושלים

מודיעה למוריה ותלמידיה
כי נפתחה שנה"ל תשל"ד במגמות

עובדי מעבדה רפואית ומדעית
מזכירות רפואיות ומדעיות

במגמות אחרות החלו קורסי הכנה
לתלמידי שנה א' המשוחררים מהשרות

ברכתנו שלוחה לכל מורי המכללה ותלמידיה באשר הם

ביה"ס להנדסאים

המכניון — מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

הודעות למועמדים בחיפה

1) מועמדים שנרשמו

א) אישורי קבלה למועמדי תשל"ד שנרשמו לפני המלחמה — נשלחו.
ב) מועמדים מגוייסים שהאשור לא הגיע לידם מתבקשים להתקשר בהלויה עם בית הספר.
ג) מועמדים מגוייסים אשר טרם פעלו עפ"י הודעתנו הקודמת המופיעה בה בקשנו להתקשר מתבקשים לעשות כן בהלויה.

2) סיום ההרשמה

הסתיימה הרשמת מועמדים לכתות מסלול יום בחיפה — במגמות הבאות:

הנדסאי בניה — הנדסאי מחשב
הנדסאי אדריכלות — הנדסאי תעשיה ונהול

3) המשך ההרשמה

נמשכת ההרשמה למסלול יום בחיפה לכתות הבאות:

הנדסאי חשמל — הנדסאי בניה (למועד מרץ)
הנדסאי פיזיקה — הנדסאי אוירונוטיקה (הנדסת תעופתית)
הנדסאי מכונות — הנדסאי כימיה (לרבות מזון)
הנדסאי אלקטרוניקה (ושאר מס' מקומות מצומצם) — הנדסאי פלסטיקה

4) מסלול ערב

נמשכת ההרשמה לכתות מסלול הערב בכל המגמות.

הערות:
א) מתקבלים/ות בוגרי/ות י"ב תיכון לרמות בעלי תעודת בגרות אקסטרנית או בוגרי בתי ספר תיכוניים מקצועיים (רמה 4 שנתית).
ב) תלמידים/ות המשתתפים/ות בלמודי יום נהנים/ות מהלוואות מטעם משרד העבודה.
ג) חיילים/ות בשרות חובה הלומדים בכתות הערב מקבלים הנחה משכר לימוד בשעור 50%

פרטים והרשמה: ביה"ס הארצי להנדסאים חיפה ת.ד. 4459 מיקוד 31040.

האם אתה אוהב רהיטים יפים? האם אתה מרגיש כי יש ביכלתך לעצב ולהביע רעיונות חדשים?
המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב מוכנים לבדוק את כשרונך והתאמתך למקצוע אדריכלות פנים בביתך.

ללא תלות בגיל והשכלה

לכבוד „המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב", ת.ד. 28124, תל־אביב, למס' 66
אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ובחון התאמת כשרון למקצוע אדריכלות פנים.
שם: ______ גיל: ___
כתובת: ______ טלפון: ___

המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב

טכניקום
גרפיקה
עיצוב גרפי, אריזות, ביתנים לתערוכה
שרטוט
מכונות, בנין וארכיטקטורה, עיצוב פנים
חיפה, הרצל 44 . ת"א בן יהודה 28

טכניקום
נפתחים קורסים חדשים בלמודי יום וערב
אלקטרוניקה־טלויזיה
חשמלאים מוסמכים
אלקטרוניקה ותקשורת
סוג 2 (אלקטרונאים מוסמכים)
בפקוח
משרד העבודה
חיפה הרצל 44 . ת"א בן יהודה 28

ـصكنا من الاصل

2366
308
2674

לימודים

רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

בתי ספר לאכסטרנים · בגרות • • •

המכון הישראלי לביטוח

ליד איגוד ישראלי של חברות לביטוח

הודעה על פתיחת שנת הלימודים

שנת הלימודים במכון תיפתח ביום ראשון, י"ד בבסלו תשל"ד, 9.12.73, בתל־אביב ובחיפה.

תלמידים אשר לא קיבלו הודעה אישית על התחלת הלימודים מתבקשים לפנות בהקדם למזכירות המכון, רחוב אלנבי 113, תל־אביב, טלפון 614461, בין השעות 09.00—14.00.

תלמידים שעדיין מגוייסים מתבקשים לפנות למזכירות המכון מיד עם שחרורם, ויעשה כל מאמץ לסייע להם להשתלב בתכנית הלימודים.

חשוב למעוניינים בקידום!

אנו פותחים קורסים עיוניים בהוראת מיטב המורים ועפ"י השיטות המנוסות, האחראיות והבדוקות ל: —

שעורי הדפסה במכונת כתיבה
אנגלית — עברית

קבוצות מיוחדות ללמוד השפה האנגלית
לבתי ספר יסודיים ותיכוניים

הלימודים מתנהלים בסדרם.

שעורים פרטיים — בכל שעות היום בשפות

אנגלית, צרפתית, גרמנית, ספרדית, איטלקית, ערבית ועברית

הנחה לחיילים ולמשרתים בצבא.
הלמודים מתקיימים לפני הצהרים, אחרי הצהרים ובערב.

מרכז לשפות קורן COREN

תל־אביב, גאולת בניימין 2, טלפון 56347
תל־אביב, שד' דוד המלך 3, טלפון 264443
חיפה, רחוב החלוץ 32, טלפון 449245

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

המדור ללמודי חוץ

מודיע על המשך ההרשמה

ללמודי תעודה תלת־שנתיים בנושא:

ג ר פ י ק ה

שיתקיימו בתל־אביב בשעות הערב

בחינת הכניסה לקורס תתקיים ביום שלישי 11.12.73. הרשמה מיידית נדרשת

פרטים והרשמה: הטכניון, רחוב ליסין 14, תל־אביב, טלפונים: 268126/7, 266992

למדי מקצוע ב - 3 חדשים

במקום מגוריך - בכל הארץ

נקבנות I.B.M. בשיטת

מקצוע שאין בו אבטלה והשתכרי טוב יותר. לאחר שנבשידך תוך 3 חדשים, נפנה אותך למקום עבודה מתאים ללא תלות בגיל והשכלה

לימוד
בוקר • צהרים • ערב
לפי בחירה

קורס בתבניות חינם למעוניינות

• תעודת הסמכה •

פרטים והרשמה במשרדי
"המכון להכשרה מקצועית"
בשעות 9 - 1 לפנה"צ 4 - 8 אחה"צ

תל־אביב רח' נחמני 7 [illegible]	ירושלים רח' אגריפס 8 [illegible]
רמת־גן רח' ז'בוטינסקי 61 [illegible]	רחובות רח' יעקב 3 [illegible]
חיפה רח' ביאליק 17 [illegible]	רמלה רח' גורדון 5 [illegible]
חולון רח' סוקולוב 48 [illegible]	
פתח־תקוה רח' ההגנה 17 [illegible]	באר שבע רח' ההסתדרות 86 [illegible]

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

אגודת הסטודנטים של הטכניון
המדור ללמודי חוץ
מרכז ללמודים קדם־אקדמיים
מודיעים על תחילת ההרשמה ל־

קורס הכנה בכתב

לבחינות המיון של הטכניון
למועד אוגוסט 1974

הקורס מיועד לבוגרי בתי־ספר תיכוניים המשרתים בצה"ל ולתושבי עיירות פיתוח וישובי ספר.

בדבר פרטים והרשמה נא לפנות: מרכז ללמודים קדם־אקדמיים, קרית הטכניון, חיפה.

אוניברסיטת הנגב

מודיעה לכל הסטודנטים שלנו באשר הם:

סטודנטים שטרם קיבלו יעוץ להרכב תוכניות הלימודים יכולים לפנות למזכירויות הפקולטות לתאום פגישות עם היועצים.

סטודנטים שטרם הודיעו את כתובתם מתבקשים לשלוח בהקדם גלויה למזכירות האקדמית ולהודיע את הכתובת אליה ניתן להתקשר אתם.

האוניברסיטה שולחת ברכה חמה לכל תלמידיה מוריה ועובדיה המגוייסים.

אל תשליך - לקט ונצל

פסולת, בגדים ישנים, סמרטוטים, אביזרים מיותרים ניתנים לשימוש חוזר.
למד את התכונות השונות של החמרים ואת דרכי ניצולם לתועלתך ולתועלת ביתך.
הקורס יפתח בחודש דצמבר.

פרטים והרשמה: כל יום בין השעות 8.00 ועד 19.00, ביום ו' עד 13.00.
תל־אביב — משרד ראשי: שד' דוד המלך 39, טל' 267436, 264193.
משרד המחוז: שד' החשמונאים 6 טל' 32634
ירושלים — רח' יפו 68 (בית סולטנה) טל' 226455
חיפה — רחוב הנביאים 20 טל' 666182, 664671

המכון להשתלמות מקצועית משולבת · משרד העבודה · אורט ישראל

ערבית מדוברת

אנו פותחים בירושלים

קורסים אינטנסיביים למתחילים

(בוקר וערב) ב־2 לדצמבר — לחודש ימים.
5 ימים בשבוע, א'—ה', משעה 4 עד 7 בערב.
60 שעות לימוד עם מעבדה לשמיעה במחיר — 250.— ל"י.
הרשמה בכל יום בין השעות 9—12 בבוקר, 6—9 בערב

המרכז הירושלמי לשפות

רח' הנוביץ 6, ליד קופ"ח שטראוס, טל. 234131-2-3

הנהלת חשבונות לכל

חדש!!

3 מסלולי לימוד:

- קורס בוקר מזורז (1)
- קורסי ערב רגילים 1, 1+2, 2, 3
- הנהלת חשבונות בכתב בתנאים מיוחדים

יש חדש במכון: למתכוננים לבחינות לאוניברסיטה. לחיילים במתנות ולתלמידים שוטנם קצוב. לפרטים ופרוספקט פנה

לביא
ת"א, ספולנסקין 7
פנת בן־יהודה 90
טל. 232611

כתיבה במכונה

תלמדו ב־12 שעות
בבי"ס למסחר
"רימון"
ת"א, רח' דיזנגוף 85
טלפון 281985
שיטה עיוורת
פיקות ממשלתי

הנהלת חשבונות

סוגים 1+2, 3
קורסי ערב/בוקר
אחריות להצלחתך
פתיחה: 13.12
בהדרכת רואי חשבון מוסמכים

שרוטל

ת"א: אלנבי 140 (התחנה המרכזית) טל. 724335
ירושלים: מרדכי בן הלל 10, טל. 232748
רמת־גן: ז'בוטינסקי 54, טל. 724335

סטודנטים!

נצלו את הזמן לפני התחלת הלימודים

למדו כתיבה במכונה תוך 12 שעות!

(שיטה אורקולית, שעה אחד כל יום לפי בחירתך)

- שיטה עיוורת ● עברית או אנגלית
- הנחות מיוחדות לסטודנטים

סיים אנד סאונד

תל־אביב: אלנבי 96, טלפון 624281
ירושלים: המלך ג'ורג' 5

בהיותך בדרכים אל תשכח
הנהג לאסוף את **החייל**

גרפיקה

נפתחים קורסי ערב בתל־אביב • בחיפה

מתקבלים רק בעלי כשרון ונתונים מתאימים לאחר מיון קפדני. בוגרי הקורסים יקבלו הפניה למקומות עבודה מתאימים — בהתאם להישגיהם.

לקבלת פרטים נא לצלצל לטל. 739193 ת"א, טל. 668048 חיפה.

או מלא וגזור:

לכבי המדרשה לגרפיקה ולציור, (1)
שליד „סטודיו ציורי", ת.ד. 36239 תל־אביב
נא לשלוח לי פרוספקט על קורסי גרפיקה
שמי ______ גיל ______
כתובתי ______

איך לעבור בהצלחה את בחינות הבגרות?

החוברת „איך לעבור בהצלחה את בחינות הבגרות ז'" מיועדת לכל צעיר ומבוגר המעוניין להשלים את השכלתו התיכונית.

החוברת כוללת:

- הקנות משרד החינוך והתרבות. ✱ תוכנית לימודים בכל המקצועות.
- שאלוני בחינות מהמועד האחרון. ✱ פרטים על אפשרויות הלימוד בקורסי ערב או בכתב לקראת הבחינות המוקדמות והבגרות.

לקבלת החוברת חינם צלצל 739193 ת"א או 669061 חיפה או מלא ושלח את התלוש במעטפה סגורה.

לכבוד
לשכת היעוץ לנבחנים אקסטרניים
ת.ד. 28125 תל־אביב למס' 3
אבקשכם לשלוח אלי חינם את החוברת „איך לעבור בהצלחה את בחינות הבגרות ז'"
שם: ______ כתובת: ______
השכלה: ______ גיל: ______ טל: ______
סמן ב־X במשבצת המתאימה: לומד ☐ טרם לומד ☐
מעוניין ללמוד: בקורס בוקר ☐ בקורס ערב ☐ בכתב ☐

בית ספר מישלב לאכסטרנים

בתל־אביב

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

נפתחות כיתות חדשות

כיתות ערב	כיתות בוקר
תל־אביב ★ ירושלים ★ חיפה ★ חולון ★	**למבוגרים**
תאריך התחלת הלימודים **2. 12. 73**	תאריך התחלת הלימודים **17. 12. 73**

תלמידים שאינם יכולים להתחיל לימודיהם בתאריך הנ"ל יוכלו להצטרף לכתות לימוד חדשות שייפתחו בחודשים דצמבר—ינואר.

מישלב, תל־אביב, רח' ויצמן 53, טל. 263185, 8—1 לפנה"צ, 4—7 אחה"צ

המרכז לתרבות ולחינוך **בדישרלב** מכון ישראלי להשכלה

נמשכת ההרשמה לסניפי מישלב

ירושלים	:	בית־ספר כי"ח, רחוב כי"ח פינת אגריפס, 5—7 אחה"צ.
חיפה	:	בנין בית חנוך תיכון, רחוב שבתאי לוי 26, טל. 520797, 8—11 לפנה"צ 4—7 אחה"צ
חולון	:	בית־ספר רביבים, רחוב השומר, 5—7 אחרי־הצהרים.

על פתיחת יתר הסניפים תבוא הודעה נפרדת.

לחסכון להנאה ולסיפוק

השתלב בתכנית הלימודים המיוחדת „פורקן ומרגוע" שהותאמה לשעה זו.
לרשותך שפע רב של נושאים ובהם: —

- גרפיקה שמושית
- הדפס בדים ובטיק
- התכשיט ואת
- עבודות אמאיל
- עצב בפוליאסטר
- צורפות ורקוע
- קרמיקה
- נברשות ואהילים

קורסים אלה נערכים בחסות כפר האומנים „עין הוד". פגישה אחת מרוכזת תערך בכפר.

פרטים והרשמה: —
כל יום בין השעות 08.00 בבוקר ועד השעה 19.00 וביום ו' עד השעה 13.00

תל־אביב המרכז:	שד' דוד המלך 39, טל' 264193, 267436
המחוז:	שדרות החשמונאים 6, תל־אביב, טל' 32634
חיפה:	רחוב הנביאים 20, קומה ד', טל' 666182, 664671
ירושלים:	רחוב יפו 68 (בית סולטנה), טל' 226455

המכון להשתלמות מקצועית משולבת · משרד העבודה · אורט ישראל

לוח

מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2;
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33.
מ-8 בבוקר עד 6 בערב

מחיר מלה: ביום חול — 1.25 ל"י · בערבי-שבתות וחגים — 1.50 ל"י

דירות

אנו מוסרים ללא עמלה ללקוחותינו דירות, וילות להשכרה ולמכירה בכל אביב והסביבה...

רמת אביב, מרכוס דירות, ...

(המשך המדור בעמוד 7)

קבלני בנין

בנוה אביבים, ...

(המשך המדור בעמוד 7)

דירות למכירה

(המשך המדור בעמוד 7)

וילות ובתים

(המשך המדור בעמוד 7)

דירות להשכרה

(המשך המדור בעמוד 7)

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

(המשך המדור בעמוד 7)

ביקוש דירות

(המשך המדור בעמוד 7)

דירות להחלפה

אולמות

מבני תעשיה

תאורות מלווה

"מעריב" מברכם אלפי מודעות "לוח" מסחריות ומשתדל עד כמה שזה אפשרי לראות לפני שתוכן המודעות לא יטעה ולא יוליך שולל. בכל מקרה "מעריב" מבקש מהקוראים להיזהר את המודעות במודעות המפורסמות ולבדוק אותן בעצמם...

יש סיכוי למצוא פתרונות
בעזרת הלוח מס' 1

לוח מעריב

מודעות ל- לוח מס' 1 מתקבלות:

בתל-אביב: בית "מעריב" מחלקת המודעות רח' קרליבך 2. סניף "מעריב", תל-אביב, שדרות רוטשילד 33. בסניפי "דחף": דיזנגוף 116 (מוצ"ש עד חצות), אלנבי 123, בן-יהודה 7.

בירושלים: סניף "מעריב" רח' הלל 14/16. סניף "דחף": בכתובתו החדשה רח' יפו 43.

בחיפה: סניף "מעריב" רח' הנביאים 32. סניף "דחף" הרצל 11 ובכל משרדי הפרסום.

בבאר-שבע: סניף "מעריב" רח' הפלמ"ח 81. סניף "דחף" רח' ההסתדרות 78.

בכל סוכנויות "מעריב" בארץ ובכל משרדי הפרסום

הישראלי לביטוח

...דעה על פתיחת ...נת הלימודים

אוניברסיטת הנגב

מודיעה לכל הסטודנטים שלנו באשר הם:

גרפיקה

...עבור בהצלחה את בחינות הבגרות

3.5.7
3952
551
9922

صكنا من الاصل

צומת מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2;
המגף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33. מ־8 בבוקר עד 6 בערב

מחיר מלה: ביום חול — 1.25 ל"י בערבי־שבתות וחגים — 1.50 ל"י

עבודה

דרושות מטפלות מלצריות ע"י "רינה" תל־אביב מרכז בעלי מלאכה 21 טל. 284849

הצעות עבודה

דרושה מטפלת לטיפול בתינוק בשעות 7.30—3.00, טל' 452177

דרושה מזכירה כנוסה למשרד עורכי־דין היודעת היטב בעברית ובאנגלית. 53816

דרושה עוזרת בית לעבודה קבועה בצפון תל אביב לטלפן בערב 254845 ת"א תנאים טובים למתאימה.

מטפלת דרושה ברמת אביב — כמ"א — 15.45 לפנות — 7.45 בין 21—18 לפי הטלפון 412704.

החלוצים! דרושים לומשים לכל החלקים, תושיה 9, ת"א 33875 שחורי.

לקונפקציה הולצת נכרים דרו־שות ללולאות ואוברלוק טוב אי 58341.

דרושה אשה לטיפול + משק בית בסביבות צהלה לטלפן — 775877.

דרושה עוזרת למשק בית טלפון 260002 ת"א.

קונדיטור דרוש למפעל עוגיות באיזור פ"ת עבודה עם אפשרויות קידום. להתקשר טלפון 452116—7 ת"א.

דרושה פקידה מתחילה, לפנות מוסך אריה, טלפון 441084.

בכל מכונית מעוניין בעבודה חלקית או מלאה ת.ד. 162 אי־רוד.

(המשך המדור בעמוד 7)

שידוכים

ארופאי נאה ביותר דתי מוגר רבי 29/180 בעל אמצעים ורכב מעוניין להכיר נאה ומושכלת ובעלת אמצעים לצרף המונה ותרמים פרוייקט ד סיה להתקשרות בטלפון.

שידוכים לכל הגילים תיירים ד אקדמאים "מורסונה" ארילטון 20 ת"א 51004.

(המשך המדור בעמוד 7)

עסקים

בהזדמנות לבבירה ביתקפה מבוסס במרכז העיר.

(המשך המדור בעמוד 7)

חוגים

(המשך המדור בעמוד 7)

חנויות

הלוואות

שעורים

(המשך המדור בעמוד 7)

שרותים

דירות/בתים להשכרה

(המשך המדור בעמוד 7)

הכשרה לעבודה

ריקודים

השקעות

ביקוש עבודה

כלי רכב

מכוניות למכירה

לוח מעריב

המשרד הראשי: בית מעריב רחוב קרליבך 2:
הסניף המרכזי לקבלת מודעות בת"א: שדרות רוטשילד 33.
מ־8 בבוקר עד 6 בערב
מחיר מלה: ביום חול — 1.25 ל"י בערבי־שבתות וחגים — 1.50 ל"י

כלי רכב

מכוניות למכירה

מכוניות להשכרה

(המשך הבדור בעמוד 7)

אופנועים וקטנועים

ביקוש מכוניות

(המשך הבדור בעמוד 7)

כלי נגינה

הלבשה

לוח ירושלים

סניף „מעריב" לקבלת מודעות בירושלים:
רחוב הלל 14/16. פתוח מ־8 בבוקר עד 6.30 בערב

הודעות

דירות

קבלני בנין

דירות למכירה

וילות ובתים

דירות להשכרה

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

הלוואות

שעורים

מכוניות למכירה

למכירה מכונית פולקסווגן או טומטיה 1600 שנת ייצור 1965, במצב מצוין טלפון 02-765916.

עסקים

חנויות

משרדים

מבני תעשיה

פרסומים

קבלת מודעות ב„מעריב" ירושלים רחוב הלל 14/16, פתוח מ־8 בבוקר עד 6.30 בערב.

הצעות עבודה

הכשרה לעבודה

ביקוש עבודה

מכירות

רהיטים

מקררים

כלי נגינה

תריסים

שרותים

חיות בית

המשך „לוח ירושלים" בעמוד 7

לטובתך הקדם למסור מודעתך ל„לוח מעריב" — ביחוד לערב שבת

מכונות [illegible] מן ...

2566
308
2674

לוח חיפה

סניף „מעריב" לקבלת מודעות בחיפה:
רחוב הנביאים 32, פתוח מ-8 בבקר עד 7 בערב

לוח מעריב

מכירות

מקררים

הודעות

דירות

קבלני בנין

דירות למכירה

וילות ובתים

דירות להשכרה

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

שעורים

שדוכים

חוגים

בולים

מכוניות למכירה

הצעות עבודה

הכשרה לעבודה

ביקוש עבודה

עסקים

חנויות

משרדים

מהסנים

מבני תעשיה

פרסומים

מגרשים

מכירות

מכונות כביסה

מכונות תפירה

רהיטים

קניות

חיות בית

כלי נגינה

מקררים

אבידות

מכונות כביסה

מטבעות ומדליות

תנורי חימום

חנורי חמום

טלוויזיות

(המשך המדור בעמוד 7)

המשך „לוח חיפה" בעמוד 7

לוח אשדוד

דירות

וילות ובתים

דירות להשכרה

דירות למכירה

פרסומים

טלרד
לעבודה במפעלנו בלוד
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3
(סוג ד' לפי הדירוג המשק)
לעבודה בבחלקת בבירות
בעל/ת ידיעה בסיסית בתמחיר

מהנדסים · טכנאים · בינאים

לתחבורה המופיע בתל-אביב
דרוש/ה
עתונאי/ת
למשרה מלאה

לעובדי אדמה בגן השומרון
דרושים:
1. רכז/ת קניות
2. עובד אחראי
3. משק

חברת ביטוח
מחפשת
מנהל/ת חשבונות

לחברת ביטוח בתל-אביב
דרושה
פקידת חשבונות
וכספים

דרושים עובדי בקרה

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

טלרד

תעשיות
טלקומוניקציה אלקטרונית בע"מ

לעבודה במפעלנו בלוד

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג 3

(סוג ד' לפי הדירוג הישן)

לעבודה במחלקת מכירות

— בעל/ת ידיעה בסיסית בתמחיר

תיאור התפקיד: אחריות להוצאת חשבונות ופקוח עליהם, התכתבות וניהול מו"מ עם לקוחות על הפרשי מחירים והכנת תחשיבים, להצעות

●

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב למח' כח אדם, „טלרד" ת.ד. 50, לוד, מיקוד 71100

חברות בנות: ציוד-חולון
קרן אלקטרוניקה - אשקלון

לכתב-עת המופיע בתל־אביב

דרוש/ה

עתונאי/ת

למשרה מלאה

הכישורים הדרושים:

— נסיון 3 שנות עבודה בישראל
— התמצאות בתנאי המשק
— ידיעת אנגלית
— בעלי רכב יועדפו

העבודה כרוכה בנסיעות

על המעוניינים לפנות בציון פרטים אל ת.ד. 23048 תל־אביב, עבור „עתונאי"

לעובדי אדמה בגן השומרון

דרושים:

1. רכז לבית האימון המשותף
2. עובד אחראי לבית האימון
3. משווק אפרוחים

בעל ידע בענף הלול

מגורים במקום מובטחים

המעונינים יפנו בכתב לעובדי אדמה בגן השומרון דאר כרכור

חברת ביטוח

מחפשת

מנהל/ת חשבונות

נסיון של 5 שנים לפחות
ידיעות בשפה האנגלית
או בגרמנית הכרחיות

לפנות: טל. 611121 ת"א, שלוחה 11

לחברת ביטוח בתל־אביב

דרושה

פקידת חשבונות וכספים

נא להתקשר 624990, 624142

למשרד רואי חשבון

דרושים עובדי בקרת

נסיון של 1—2 שנים לפחות
— תנאים טובים —
לפנות טלפון: 623426

„סולב"
מפעלי דיהוט ועץ
של סולל־בונה בע"מ

דרושים באזור חיפה

1. **אנשי אחזקה**
בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכונאות־מסגרות מכנית בעלי נסיון של 3—4 שנים, בעבודות אחזקת מכונות.

2. **נגרים**
לעבודות יצור במכונות עיבוד וליטוש.

3. **צבעים**
לצביעת רהיטים בריסוס.

*

לפנות טלפון 04-722661 או ת.ד. 1330 חיפה

אלקו
ELCO
תרשות אלקטרוטכניות ישראליות בנות דעתנקן

דרושים

1. **מסגרי אחזקה**
מעולים
בוגרי בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות

2. **רתכים** מעולים
קוראי שרטוט

3. **חשמלאים**
מתחילים

4. **פועלי תעשיה**

מובטחים תנאים סוציאליים מלאים וקביעות למתאימים תוך תקופה קצרה.

המעוניינים יפנו למח' הממונה, דרך זאב ז'בוטינסקי 23 רמת־גן, טל. 727131

מכוניות הדר בע"מ
סוכנות ראשית של
AUDI NSU
תל־אביב, דרך פתח תקוה 72/24, טל. 30991

דרושים מחסנאים

לחלקי חילוף לרכב

בעלי נסיון, בוגרי בי"ס מקצועי.
ידיעת השפה האנגלית — יתרון.

*

נא לפנות בשעות העבודה למזכירות.

לבית מסחר גדול בתל־אביב

דרושים

* **מנהל חשבונות ראשי**
בעל נסיון של 8 שנים לפחות.
גיל 35—40.

* **עוזר למנהל חשבונות**

תנאים טובים למועמדים המתאימים.

הצעות בצירוף קורות חיים ופרטים על נסיון קודם נא להפנות לת.ד. 1736, תל־אביב 61000, עבור מס' 126.

למשרד תיכנון קונסטרוקציות בנין

דרושים

1. **הנדסאי/ת**
2. **שרטטים/ות**
עם נסיון

לפנות רוזנבאום את צורף מהנדסים בע"מ טלפון: 254892

דרושה

כתבנית מנוסה
אנגלית - עברית

לפנות טלפון 642432 חיפה

דרוש לנגריה

מתיז
(שפריצר)
לקה ופוליאסטר

*

ת.ד. 1334 תל־אביב
למס' ד/55980

דרוש
מנהל/ת חשבונות
מנוסה
רצויה ידיעת שפה זרה.
עם אפשרות לחצי יום עבודה.
נא לפנות לת.ד. 1132 תל־אביב

דרושות
1) **תופרות**
לאוברלוק
2) **גומרות**

*

„רקס", מפעלי סריגה
רח' בנבנישתי 7 ת"א
טל. 823483

דרוש
מסגר - מכנאי
לעבודה במפעל בפתח־תקוה

* לפנות טלפון 914166

דרוש
מכונאי בכיר
או
מהנדס מכונות
לניהול פרוייקט באופן עצמאי.
נא להתקשר לטלפון 257744

דרוש
מנהל פרדס
בשרון

●

לפנות טלפון: 35054
לשלום אילון.

למשרד אדריכלים בירושלים
דרוש/ה
שרטט/ת או
הנדסאי/ת
לטלפון: 02-221528
מ־18.00—20.00

מנהל עבודה
בענף הבניה
בעל נסיון
מחפש
עבודה מתאימה
באזור תל־אביב
לפנות טל. 743658

דרוש
בוחן מרכז
לעבודת ביקורת עצמאית
טלפון 937240

דרוש
מהנדס מכונות
לעבודת ביקות
בבאר־שבע
טלפון:
04-88074, 04-524001

המרכז לשרותי התנדבות

★ **שימו לב**

תושבי תל־אביב והסביבה

דרושים מתנדבים לעזרה לתלמידים טעוני טיפוח

במקצועות הריאלים ובאנגלית. המתנדבים יתבקשו לפעול אחת לשבוע לפחות בשעות אחה"צ בעיר ובסביבה. על המתנדבים לדעת עברית.

לפנות אל:
לשכת המתנדבים
רח' החשמונאים 99, טל: 267193

* **יתר לשכות המתנדבים**

ירושלים, רח' אלקלעי 9, טל. 33718
חיפה, מכון כרמל, רח' דוד 12, טל. 80023
אשקלון, בית העיריה, טל. 3300
אשדוד, רח' שלו"ג 5, טל. 22720
באר־שבע, רח' הרצל 88, טל. 73342
בני־ברק, רח' חברון 4, טל. 787300
הרצליה, בנין העיריה, רח' העבודה 14, טל. 981841
חדרה, בנין העיריה, טל. 24526
חולון, בנין העיריה, טל. 846131
טבריה, מועדון התרבות, ע"י קולנוע „אביב", טל. 20449
כפר־סבא, בית הקרן הקיימת, טל. 925021
נהריה, בנין העיריה, טל. 922121
נתניה, בנין העיריה, טל. 92365
רחובות, בית התרבות, רח' הבנים, טל. 954807
רמת־השרון, בנין מגן דוד אדום, רח' סרומפלדור, טל. 771442

Metz

טלויזיות ומכשירי חשמל (ישראל) בע"מ
בני־ברק, רח' מודיעין 19, טל. 799114

דרושים

● **טכנאי קרור**
לריכוז מחלקת שרות למקררים ביומיים

● **עובדות**
למפעלי הרכבת טלויזיות
בעלות נסיון בהלחמה.

*

— תנאים טובים —

נא לפנות אישית למפעלנו, רח' מודיעין 19 בני־ברק, בכל יום (פרט ליום ו') בין השעות: 8—16

מודיעין אזרחי בע"מ

דרושים שומרים אנשי אבטחה

לעבודה במשמרות
באזור תל־אביב וחיפה.
אפשרי גם עבודה זמנית וחלקית.
— תנאים טובים —
המעונינים יפנו למשרדי החברה: בתל־אביב — דרך חיפה 21 ובחיפה — שער פלמר 1.

לביה"ס למלונאות מלון תדמור — ירושלים
רח' הגיא 1, בית הכרם, ירושלים

דרושים

* **מדריכי טבחות ופקידי קבלה**
(עדיפות לבוגרי תדמור בעלי נסיון)

* **עוזר/עוזרת להנהלת חשבונות**

בהצעות רציניות נא לפנות בכתב בלבד להנהלת ביה"ס במלון תדמור — ירושלים, רחוב הגיא 1, בית הכרם, טלפון: 523121.

א.אי.ל. ישראל בע"מ
AEL
תעשיות אלקטרוניקה

דרושות

עובדות ייצור באלקטרוניקה

* עבודה מגוונת ומעניינת
* אין צורך בנסיון קודם
* ההכשרה תנתן במקום ובשכר מלא

הסעות למפעל לתושבי ראש העין, פתח־תקוה, בית שמש

נא לפנות בכתב או טלפונית 782141 או 787131 אל מחלקת כח־אדם (רח' מבצע קדש 48, בני־ברק)

כור כימיה בע"מ

למפעל תעשייתי בירושלים

דרוש

מחסנאי

לניהול מחסן טכני, גלם ותוצרת כולל ניהול כרטסת מלאי.
נסיון קודם הכרחי.

— תנאים טובים למועמד המתאים —

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם: עבור מחסנאי, ת.ד. 10104, ירושלים.

NATIONAL
חברת האלקטרוניקה הגדולה ביותר ביפן

לחברת נשיונל בישראל

דרושים

1. **טכנאים למערכות סטריו**
2. **טכנאים לרשמקולים**
3. **טכנאים לטלויזיה**

לפנות לטל. 255464 ת"א, ולבקש את מהנדס י. רוזנפלד

טכנולוגיה מדעית בע"מ

דרוש/ה

פקיד/ה טכני/ת

אחראי ארכיון שרטוטים (מכניקה ואלקטרוניקה), ספרית קטלוגים ותקופונים.

הכישורים הדרושים: * הכשרה מקצועית בשרטוט או פקידות טכנית * נסיון ברישום, עדכון ואכסון שרטוטים * נסיון בהכנת העתקות אור ותיקי פרוייקטים, תיקי ייצור וכו' * ידיעת השפה האנגלית — יתרון.

שעות העבודה 8.00—17.15 — 5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות־חיים בפרוט אל ת.ד. 330, הרצליה ב'. סודיות מובטחת.

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחנוך ולתרבות בגולה

דרושים מדריכים/ות

לעבודת הדרכה בארץ עם נוער מבתי ספר תיכון יהודיים בדרום אמריקה ודרום אפריקה בחודשים דצמבר 1973 — פברואר 1974.

הנתונים הדרושים:
1. נסיון בעבודת הדרכה
2. גיל 20—28
3. תושב הארץ בשלוש השנים האחרונות

רצויה שליטה בשפה האנגלית או הספרדית.

*

מועמדים/ות העונים/ות לדרישות מתבקשים/ות לכתוב מיד לת.ד. 7273 ירושלים או לטלפן בין השעות 10.00—13.00 לטלפון 37018 ירושלים.

בית־הספר התיכון נס־ציונה
מחפש
מורה לטכנולוגיה של הצלום
ל־4—8 שעות בשבוע
ממלא מקום למורה לאנגלית
לתקופה של 3 חדשים במכסה י"ב 8 ש' בשבוע
המעונינים מתבקשים לפנות טלפונית
בשעות לפנה"צ 950862, אחה"צ בין השעות 17.00 — 19.00 — 912746

למשרד אדריכלים
אל־רוד בע"מ ת"א
דרושים
* **אדריכל**
5 שנות נסיון
* **טכנאי**
5 שנות נסיון
טל. 03-443720
בערב 03-932967

2366
308
2674

דרושים
מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים

כימיקלים ופוספטים בע"מ

דרושים לנו

*** מהנדס מכונות**

במגמת כח וחום או מגמה כללית

התפקיד: רכוז מחלקה בענף ההנדסה, אשר תע־סוק בתכנון שפורים ושינויים במתקנים הקיימים במפעל.

דרוש נסיון של 5 שנים לפחות בתכנון מכני ותכ־נון של צנרת, מיכלים וציוד דומה בתעשיה הכימית.

ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית; גרמנית רצויה.

*** מהנדס/הנדסאי**

בהנדסת מכונות או הנדסה אזרחית

התפקיד: בצוע הערכות תקציביות של פרויקטים שונים לפקוח על ניצול התקציב, הכנת תכניות ומפרטים טכניים לעבודות הקבלנים.

ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית.

דרוש נסיון של 5 שנים לפחות בנושאים הנ"ל.

● מועמדים מתאימים יפנו אל מחלקת כח אדם של מפעלנו, חיפה, ת.ד. 1428 — 31000 או טלפונית: 04-721381.

התעשיה האוירית לישראל בע"מ

דרושים

למפעלנו בבאר־שבע:

- מבנאי מטוסים (פחחים)
- רתכי פלדה
- רתכי אלומיניום
- עובדי עיבוד שבבי

המעוניינים מתבקשים לפנות אל: מפעל התעשיה האוירית, איזור התעשיה בארשבע, ת.ד. 323, טל. 057/4851, מחלקת כוח־אדם

למוסד ציבורי גדול

דרושים מהנדסים

לניהול פרוייקטים ופיקוח הנדסי־מינהלי

בקנה מידה גדול

ולתפקידים מינהליים-הנדסיים אחרים

במקצועות:

- * ייצור — לתל־אביב (גם לחיפה ולבאר שבע)
- * מכונות — לתל־אביב (גם לחיפה ולבאר־שבע)
- * חשמל — לתל־אביב (גם לחיפה ולבאר־שבע)
- * אדריכלים ימיים — לחיפה ולבאר־שבע
- * אלקטרוניקה — לתל־אביב ולחיפה
- * אוירונאוטיקה — לתל־אביב

תנאי השכר יקבעו לפי כישורי המועמדים

● הצעות בכתב בליווי קורות חיים, תאור מפורט של השכלה, נסיון ורקע צבאי, ובציון המקצוע ואזור ההעסקה המבוקש, יש להגיש לת.ד. 7061 תל־אביב — 61070, למס' 15 (122) לא יאוחר מתאריך 14.12.1973

למוסד ציבורי גדול

דרושים

הנדסאים וטכנאים

לתפקידי פקוח וניהול פרויקטים ולתפקידים טכניים־מינהליים אחרים

במקצועות:

יצור, מכונות, חשמל, אלקטרוניקה

מקום העבודה: תל־אביב (טכנאי ייצור גם לחיפה).

תנאי השכר ייקבעו לפי כישורי המועמדים

● הצעות בכתב בליווי קורות חיים, תאור מפורט של השכלה, נסיון ורקע צבאי ובציון המקצוע (טכנאי הייצור יציינו גם אזור העסקה מבוקש), יש להגיש לת"ד 7061 תל־אביב — 61070, למס' 15 (123) עד לתאריך 14.12.73

למוסד בית חנוך עורים בירושלים

דרושה
מנהלת משק
(דתית)

דרישות המשרה:

נסיון בניהול משק בפנימיה

השכלה: 10 שנות לימוד

דרגה: לפי הכישורים

*

לפנות אל ת.ד. 925, ירושלים

למפעל בעכו

דרוש
מנהל משמרת

לעבודה ב־3 משמרות

רצוי נסיון בענף הגומי.

התנאים ייקבעו בהתאם לכישורי המועמד.

*

נא לפנות בכתב לת.ד. 128 עכו או לטלפון 3—911562—04.

רשות שירותי רווחה לימאים

מודיעה על משרה פנויה:

מנהל בית הימאים
ע"ש ד/ח ו. דלמן בחיפה

תאור המשרה: ניהול מרכז קהילתי, יזום ואיר־גון פעולות תרבות וחברה לימאים ישראליים ובני משפחותיהם ולימאים זרים הפוקדים את נמלי הארץ.

פיקוח על פעולות עובדים קבלניים בבית־הימ־אים, ניהול המשק ואחריות לתחזוקת הבית.

דרישות המשרה: השכלה תיכונית מלאה, ידיעת שפות עברית ואנגלית על בוריין, ידיעת שפה נו־ספת צרפתית ו/או גרמנית רצויה; יכולת איר־גון, ניהול ופיקוח; ידע בניהול עובדים ובניהול משק וכספים; נסיון קודם בניהול מרכז קהילתי או מוסד דומה. העובד ידרש לעבוד בשעות בלתי שגרתיות.

דרגת המשרה: ס"ז — י"ח בדירוג האחיד.

● על המעוניינים במשרה זו לפנות לרשות שירותי רווחה לימאים, חיפה, דרך העצמאות 3, ת.ד. 970, לשם קבלת שאלון למועמד. ה־תאריך האחרון להגשת השאלון הינו: — 15.1.1974

לצ.ה.ל. דרושה

כתבנית בשפות
עברית אנגלית

דרושה ידיעה מושלמת ב־2 השפות

מקום העבודה באיזור תל־אביב

תנאי השכר יקבעו בהתאם לכישורים ולאחר ראיון.

●

בהצעות יש לפנות לד.צ. 2158

דרושים מורים

בעלי רקע מסורתי

לבתי ספר יסודיים ותיכוניים

במונטריאל — קנדה

למקצועות היהדות (עברית, תנ"ך, תלמוד, הסטוריה ישראלית, ידיעת העם והארץ)

מורים מוסמכים לבתי ספר יסודיים ובוגרים בעלי תעודת הוראה לבתי ספר תיכוניים יפנו מייד בכתב עם פירוט השכלתם, נסיונם ומידה שליטתם בשפה האנגלית אל:

Rabbi Dr. Jay Braverman
United Talmud Torahs of Montreal Inc.
4894 St. Kevin Avenue
Montreal, Quebec H3W IP2
CANADA

לחברה גדולה בחיפה

דרושה פקידה

עם ידע בהנהלת חשבונות

*

נא לפנות בכתב לת.ד. 9720, חיפה

דרושים
צעירים

לאחר שרות צבאי

ללימוד הרכבת מעליות

שכר עבודה גבוה + פרמיות מהיום הראשון

לפנות במקום

מעליות ישראליפט

רח' הקישון 10, (אזור התעשיה) בני־ברק

להנהלה מרכזית של בנק בת"א

דרושה

כתבנית

אנגלית — עברית

הכשורים: השכלה תיכונית או מקבילה נסיון של שנתיים בעבודה

תנאים טובים

שעות עבודה רצוף מ-8.00 עד 3.30 אחה"צ. הצעות בכתב יש לשלוח לת.ד. 4333 תל־אביב 61040, לכס' 24

סודיות מובטחת

סיבים כימיים ישראליים בע"מ

חברת בת של מונסנטו ארה"ב

Monsanto

דרושים

1. **מכשירן תעשיתי**
רצוי בעל נסיון בבקרה במפעל כימי.
2. **טכנאי אלקטרוניקה**
המעונין להשתלם בבקרה תעשייתית.
3. **צבר רתך**
4. **מכונאי אחזקה**

המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 19, אשדוד.

למוסד צבורי

דרוש

מהנדס מכונות

למחקר ופיתוח בשטח ההוראה במקצועות המכניקה.

יועדפו מועמדים בעלי נסיון בהוראה במקצועות המכניקה.

למועמד מתאים יינתן סיוע להתמחות בנושא.

המעוניינים יפנו לת.ד. 17168 תל־אביב מיקוד 61170.

לחברה צבורית גדולה

דרוש

מהנדס ראשי ארצי

בעל נסיון וידע בענף המתכת

מקום העבודה — תל־אביב

יש לצרף פירוט התפקידים והנסיון של המועמד.

בבקשות והצעות יש לפנות לת.ד. 30045/9

— סודיות מובטחת —

מתפרות נצרת

חברה בע"מ, חברת בת של אתא חברה לטקסטיל בע"מ

דרושה

מזכירת מפעל

למפעלנו אשר בנצרת עלית אזור התעשיה החדש

לפנות טלפונית 065-56150 או בכתב לת.ד. 655 נצרת עלית.

קולסו בע"מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA USA

יצור מכשירים אולטרה מדוייקים

חיפה, קרית המדע, ת.ד 7206, טל 520071

דרושים

חרטים } מעולים
כרסמים } מעולים

בעלי נסיון של 3 שנים

עובד אחזקה

לאחזקת ציוד מכני עדין

דרוש נסיון בעבודות בית מלאכה

גיל רצוי 50—40, עדיפות לדוברי אנגלית

מכשירנים

בוגרי בי"ס מקצועי ו/או חיל אויר ו/או חיל חמוש

עובדות להרכבה

עבודה קלה ונוחה — הכשרה תנתן במקום

מרכזנית

לעבודה בין השעות 13—18, עדיפות לדוברת אנגלית

קדום מקצועי · קדום כלכלי · עתיד בטוח

התעשיה האוירית לישראל בע"מ

נמל־תעופה לוד

למפעלנו - דרושים

*** בעלי מקצוע בענף המתכת**

חרטים, כרסמים, מסגרים, פחחים, משחזים.

*** חסרי מקצוע (גברים ונשים)**

המעונינים להשתלב בעבודה מקצועית מענינת.

על המעונינים בקבלת פרטים לפנות אישית או בכתב אל: יחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל תעופה לוד, בימים א'—ה' בין השעות 08.00—14.00

למפעל מתפתח צעיר ודינמי

דרושים

*** סגן מנהל בית מלאכה גדול**

הכישורים הדרושים:

נסיון רב בעבוד שבבי

ידע והבנה בסדרי פעולות, תכנון כלים ומתקנים.

עדיפות לדוברי אנגלית.

*** מזכירת מחלקה**

הכישורים הדרושים:

הדפסה עברית—אנגלית

נסיון בעבודה במשרד טכני ו/או יבוא/יצוא

אחראית ומסודרת.

נא לפנות בציון קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 4568 חיפה עבור מספר 107 (מיקוד 31040)

למוסד ממלכתי

דרושים צעירים

- * יוצאי יחידות קרביות בתפקידי פקוד.
- * בעלי כושר גופני מעולה.

לעבודות קבועות או זמניות

בארץ ו/או בחו"ל

● המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 17224 ת"א, מיקוד 61170 בצירוף פרטים אישיים מלאים וקורות חיים. סודיות מובטחת.

לתפקיד אחראי בחו"ל
למשך שנתיים

דרוש דובר גרמנית

העבודה כרוכה בקיום מגע עם גורמי חוץ.

— תנאי שכר טובים —

עדיפות לקצין משוחרר בדרגת רס"ן—סא"ל עד גיל 45.

המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 17224 תל־אביב, מיקוד 61170 בצרוף פרטים אישיים מלאים וקורות חיים. — נא לציין מספר טלפון. סודיות מובטחת.

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בימאים · שרטטים · מחסנאים • • • מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

Preston
TEXTILE COMBINE LTD. AFULA

פרסטון
השלובת טקסטיל בגנים עפולה

דרושים

מנהל/ת חשבונות
סוג ג'

עם ידיעות בהפעלת מכונת הנה"ח

לפנות בכתב לת.ד. 225 עפולה או טלפון 065-22981
בין השעות 16—8 למחלקת כח אדם.

תדיראן

למפעל המכני
דרושים

1. **חשמלאי אחזקה**
בוגר בי"ס מקצועי במגמת חשמל ואלקטרוניקה. 5 שנות נסיון במכונות עבוד שבבי, רצוי עם נסיון קודם בציוד עם בקרה ספרתית.

2. **כוון מכונות — עבוד שבבי**
בוגר בי"ס מקצועי. רצוי בעל נסיון של 3 שנים בכוון, כרסור מות, מקדמות רב קושיות.

★

המועמדים המתאימים יפנו ישירות למפעל רחוב המלאכה 21, אזור. חולון או בכתב לת.ד. 648 תל־אביב מחלקת כח־אדם.

מהנדס
רדיו ואלקטרוניקה

4½ שנות נסיון
מעונין בעבודה מתאימה

לפנות: ת.ד. 20050
מס' ל/253, ת"א

ארכיטקט פנים

עם נסיון של 10 שנות עבודה בארצות הברית
מתכנן בכל רחבי הארץ פרוייקטים
למבני ציבור, בנקים, בתי עסק, משרדים, וילות ואדריכלות פנים לבתי מגורים.

*

בדבר פרטים נא לפנות למשה קמינר, חיפה, טל. 04/252405

למפעלי התעשיה הצבאית באזור תל־אביב והמרכז

דרושים

פועלי תעשיה

אם רצונך בעבודה מעניינת ובאפשרות ללמוד מקצוע —

הצטרף למשפחת חרשי הנשק בישראל והיה שותף למתשלי כוחו של צה"ל.

בדבר פרטים נא לפנות למשרדנו בקריה, רח' ג' מס. 8 ת"א, טל. 258166.
בכתב — ת.ד. 6397 תל־אביב.

שירות התעסוקה
מדינת ישראל
לשכת העבודה הארצית לימאים

רישום מועמדים לעבודה ולהכשרה מקצועית בצי הסוחר

נמשכת הרשמת מועמדים לעבודה ולהכשרה מקצועית בצי הסוחר.
מועמדים לאחר שרות צבאי וכן נערים בגילים 15½—16½ בעלי כושר בריאות תקין והשכלה יסודית, המעונינים לרכוש מקצוע ולהפליג בצי הסוחר, מתבקשים לפנות:
* ליועצי התעסוקה בלשכת העבודה שבמקום מגוריהם.
* מועמדים מעל גיל 18 יכולים לפנות גם ללשכה הארצית לימאים רח' העצמאות 61, חיפה, טל: 04-537911.

מועמדים, אשר עקב המלחמה הפסיקו את הטיפול ומעוניינים לחדשו, מתבקשים לפנות אישית או בכתב ללשכה הארצית לימאים שבחיפה.

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
לתפקיד אחראי

רצוי נסיון בניהול כרטסות דרך לשכת השרות של י.ב.מ. וידיעת השפה האנגלית

נא לפנות בכתב יד עם פרטים על נסיון קודם, משכורת מבוקשת והמלצות אל:
החשב — רדי מיקסד קונקריט (ישראל) בע"מ
רח' יצחק שדה 34—36, תל־אביב

לפרוכ להכשרה מקצועית דתית במרכז הארץ

דרוש
מדריך חברתי — מורה
לפנימית נערים

גילאי 15—17
עם לינה
המועמד המתאים יזכה לתנאים נוחים
נא לפנות 919847

פתחי רכב

מכל הסוגים
דרושים
למוסך פיאט המרכזי
רח' גיבורי ישראל 109 תלאביב
תנאים מצויינים
נא לפנות אישית או בכתב לקביעת ראיון עם מר ציון.

קופת חולים מכבי

דרושה מזכירה

הכישורים הדרושים:
* בוגרת תיכון
* שליטה בשפה העברית וידיעת השפה האנגלית
* נסיון בהדפסה בעברית
* נסיון קודם בעבודת מזכירות
* הגיל: 45—35 שנים

שעות העבודה: 07.30—15.00.
מקום העבודה: תל־אביב.

מועמדות מתאימות יפנו בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון עבודה קודם לת.ד. 4026 ת"א, עבור מחלקת המנגנון, או טלפונית ל־614401 לשם קביעת ראיון.

אויקל

לחברת אויקל בע"מ
דרושים מיד

מתקינים עצמאיים

לתנורי חימום עם ארובה לעבודה על בסיס קבלני, עצמאי באזורי הארץ השונים.

לפנות: י. ארליך, אויקל בע"מ, פינסקר 70 ת"א, טל. 283236-7-8

דרוש
מכנאי ייצור
למפעל פלסטיק לתפקיד של מנהל ייצור

לפנות עם פרטים מלאים ת.ד. 1082 ת"א או לצלצל ל־03-615325
סודיות מובטחת

עמק מפעלי סריגה בע"מ

דרושות

1. **פקידה טלפוניסטית**
2. **תופרות אוברלוק מנוסות**

משכורות גבוהות, תנאים טובים, הסעה יומית מהתחנה המרכזית בת"א

*

נא לטלפן 5—729181 רמת־גן

ל"דורינא"
דרושים
סורג
למכונות פוליסטר
תופרת — קטלרית (שילוב)
תנאים טובים — עבודה בשכר עידוד
לפנות רמת־גן, אבא הלל 25, טל. 733238

קולסו בע"מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA U.S.A.
ייצור מבשידים אולטרה מדוייקים
חיפה, קרית המדע, ת.ד. 7206, טל. 520071

דרושים

* **מבקר טיב**
לבית מלאכת גדול לעבוד שבבי.
דרוש נסיון של שנתיים רצויה ידיעת השפה האנגלית.

* **מבקר טיב** למכשירים עדינים.
עדיפות לבעלי נסיון.
ידיעת השפה האנגלית יתרון.

קדום מקצועי · קדום כלכלי · עתיד בטוח

לחברה הנדסית לתאום ופקוח

דרוש
מהנדס בנין/אזרחי

בעל נסיון לעבודה בצפון הארץ

לפנות בכתב עם פרוט הנסיון לת.ד. 309 רמת־השרון 47000.
— סודיות מובטחת —

דרושים
חרטים
מסגרים
ופועלי תעשיה
תל־אביב 823165

למספנות ישראל בע"מ
חיפה, ת.ד. 1282

דרושים:

1. **רואה חשבון**
לתפקיד תקציבן ראשי, רצוי נסיון קודם בתעשיה.

2. **עובד בכיר במחלקת אספקה**
בעל נסיון קודם בתעשיה (רצוי ספנות) בהזמנת ציוד טכני מחו"ל ושליטה בשפה האנגלית.

3. **מחסנאי ראשי**
לנהול מחסנים: טכניים ומחסני מתכות, כולל נהול צוות עובדים. בעל נסיון קודם בתעשיה, ידיעת עברית על בוריה ואנגלית כדי הבנת מפרטים טכניים.

4. **מהנדס אניות NAVAL ARCHITECT**
בעל נסיון בתכנון ובהכנת שרטוטי עבודה לגוף.

5. **מהנדס אניות MARINE ENGINEER**
בעל נסיון בתכנון חדרי מכונות והכנת שרטוטי עבודה לצנרת ומכונות.

נא לפנות בכתב ולפרט קורות חיים והנסיון בעבודה.

אלתא
תעשיות אלקטרוניות בע"מ
חברה בת של התעשיה האוירית לישראל בע"מ

אשדוד

דרושים בדחיפות: מכנאי אלקטרוניקה

מתחילים ובעלי נסיון בכל השטחים
קיימת אפשרות הסעה למפעל

על המועמדים לפנות בכתב או אישית למחלקת התעסוקה של אלת"א אשדוד

דרושים

* **נהגים לרכב כבד** * **ומפעילי ציוד מכני** * **מפעילים למתקני ייצור**

תנאים טובים למועמדים המתאימים
● נא לפנות למח' כח־אדם, ת.ד. 420, באר־שבע

חברת פוספטים בנגב בע"מ.

דרוש לחב' ידועה בת"א

מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת

באים בחשבון רק מנהלי־חשבונות עצמאיים, בעלי דירוג ד' בהנה"ח לפחות. התפקיד כולל הכנת חשבונות לקוחות, תשלומים לספקים, הכנת משכורות, הכנת מאזנים וכושר ניהול עצמאי שוטף של כל עבודות הנהלת הכספים והחשבונות של החברה.

מועמדים מתאימים יפנו במכתב בלבד, בציון קורות חיים, נסיון והמלצות, אל ת.ד. 4407, ת"א עבור "מנהל־חשבונות לחב' ידועה". סודיות מובטחת.

דרוש מנהל
נמרץ ובעל יוזמה
לחברת הובלה חדשה
משכורת ותנאים טובים
למועמד המתאים

נסיון מינימלי בענף של 5 שנים לפחות
מועמד מתאים מתבקש לפנות בכתב עם פרוט מלא של נסיון לת.ד. 29174 תל־אביב
סודיות מלאה מובטחת

דרושה
עובדת בית
ברמת־גן
לכל ימי השבוע
5 שעות ליום, כולל עבודות נקיון ובישול
(ללא ילדים)
טלפון 796930

מהנדס כימי
M. Sc.
— כתב טכני
פרסומים, תרגומים
מעונין בהצעות עבודה
טל' 04—252054

למפעל תעשייתי
בסביבת תל־אביב

דרושה
מזכירה עצמאית

לתפקידים: מזכירות שוטפת, הכנת חומר להנהלת חשבונות, קורספונדנציה בעברית, רצוי גם באנגלית
משכורת בהתאם לכישורים

לפנות בכתב יד, לסוכנות מילצקי, רח' רבי עקיבא 37 בני־ברק, עבור "מזכירה עצמאית למפעל מתכתי"
סודיות מובטחת

למוסד צבורי

דרוש
הנדסאי מכונות

למחקר ופיתוח בשטח ההוראה במקצועות מכניקה

כישורים: תעודת הוראה עם נסיון בהדרכה במקצועות מכניים. יועדפו בעלי יוזמה בנושא פיתוח אמצעי הוראה.

המעונינים יפנו לת.ד. 17168 תל־אביב מיקוד 61170.

صكذا من الامل

דרושים

מנהלים · מזכירות · שרטטים · מהנדסים · אסיסטנטים · סוכנים

התעשיה האוירית לישראל בע"מ

למפעלי התעשיה האוירית בע"מ

דרושים

* טכנאי אלקטרוניקה (לעבודות על ציוד אלקטרוני ומכ"מ)

* מכונאי מטוסים (ממ"ס)

* חשמלאי מערכות מטוסים (חמ"מ)

* מכשירנים תעופתיים

* מחסנאים תעופתיים

למועמדים המתאימים צפויה עבודה מקצועית מעניינת בפרויקטים טכנולוגיים חדישים.

● המעוניינים מתבקשים לפנות אישית אל: יחידת התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל-תעופה לוד, בימים א'—ה' בין השעות 14.00—08.00.

ל"אלנית" בע"מ

Elanit

דרושות

1. עוזרת במחלקת הנהלת חשבונות
2. מזכירה כתבנית
   עברית — אנגלית
   (ידיעות בעניני יצוא רצויות)
   החברה מוכנה לאפשר למועמדת רצינית ללמוד הפעלת מכונת הנהח"ש על חשבונה
3. דוגמנית-בית
   גודל 40, גובה 1.72 מ' מינימום בלי נעלים המתמצאת גם בעבודות משרדיות

משרות מלאות (4.15—8.00)
עבודה קבועה תנאים טובים

לפנות: טלפון 5—4—31423 תל-אביב
רח' פסר 11 ע"י מגרש הכדורסל, יד-אליהו
אוטובוסים 11, 53

מקור

שרותי מידע ישראליים בע"מ

אנו מחפשים:

- מנהל מכירות (מהנדס) — לחברה גדולה
- מנהל יצור למפעל — מהנדס יצור
- חשב — רואה חשבון + כלכלה
- מנהל רכש (פנימי) — עברית, אנגלית
- מנהל כספים (חלקי הלוף) — לחברה פרטית
- מנהל מנגנון — לחברה גדולה
- אקדמאי צעיר — לעבודה מנהלית

מקור לרשותכם!

"מקור" תל-אביב רח' גורדון 65 ת.ד. 33366 טל. 248211

ישראל רוזן

בית"ר לאריגה ישראל רוזן

דרוש

1. אומן נולים (מייסטר)
2. קושר שתיים
3. אורג

*

לפנות לטל': 255032
למנחם רומנובסקי בין 6—4

מגבות, מעילי רחצה והלבשת חוף

דרוש
מנהל שווק

לפיתוח וניהול מכירות, בעיקר ליצוא של מוצרים לתעשיות התהליך.

נדרש:
- נסיון קודם בניהול מכירות בשוקי יצוא.
- כושר יצירת מגע וניהול מו"מ מסחרי בדרגים גבוהים.
- שליטה בשפה האנגלית, רצויה ידיעת צרפתית ו/או גרמנית.
- השכלה אקדמאית רצויה.

על המועמדים עד גיל 45 לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 7088, תל-אביב.

— תנאים טובים יוצעו למועמד המתאים —

הודעה על משרה פנויה מס' 119/73

לבנק ישראל בירושלים

דרושה

כתבנית טלקס

בשפות עברית ואנגלית

עם נסיון מעשי של שנה אחת לפחות

● המעוניינות יפנו עד יום 11.12.73 ליחידת כח אדם בבנק ישראל, בנין מצפה, רחוב הסורג 2, ירושלים, או בטלפון 224111 קו פנימי 347.

לחברה גדולה

דרושה

מזכירה

למשרדה בתל-אביב

שעות העבודה: 16.30—8.00

מועמדות שבכוונתן להשתלב בצוות צעיר ודינמי והשולטות בהדפסה בעברית ואנגלית, ובעלות הופעה נאה, תפניה עם פרוט נסיון לת.ד. 16284 תל-אביב עבור "מזכירה".

מודוס תכנון בע"מ

רח' יצחק-שדה 34, ת"א
למשרד מהנדסים יועצים

דרושים

1) מהנדס חשמל
2) מהנדס אינסטלציה סניטרית
3) מהנדס מיזוג אויר

* בעלי נסיון ויכולת לניהול צוותי תכנון לעבודה בארץ
* נדרשת ידיעה טובה באנגלית
* קיימת גם אפשרות העסקה בחו"ל

נא לפנות אלינו בטלפונים 30296, 33582

תדיראן

למפעל מוצרי חשמל

דרוש

מבקר איכות לבקורת מכנית

בעל נסיון של 3 שנים בתחום הנ"ל

המעוניינים מתאימים יפנו ישירות למפעל ברחוב המלך 52, אזור, חולון.

או בכתב לת.ד. 648 תל-אביב מחלקת כח-אדם.

מרכבים מפעלי מתכת בע"מ

פתח-תקוה, קרית אריה

דרושים

1. מסגרים
2. רתכי CO_2
3. חשמלאי רכב

*

על המעוניינים לפנות טל: 913044
או ישירות למפעל למנהל כח אדם

לחברה צבורית גדולה

דרוש

מנהל מפעל באיזור חיפה

בעל נסיון בניהול מפעל בגודל בינוני לפחות
מועדף מהנדס מוסמך
יש לצרף פירוט התפקידים והנסיון של המועמד
בבקשות והצעות יש לפנות לת.ד. 30045/9

— סודיות מובטחת —

בבי"ס ערב בחיפה

דרוש/ה

מורה להוראת גרפיקה

במגמה הלקית אהההי"צ

גרפיקאים בעלי נסיון בהוראה יפנו לת.ד. 5142 חיפה.

ת.א.מ.

תעשיה אלקטרו-מכנית בע"מ

דרושים

חשמלאים
לחווט לוחות חשמל
ומתלמדים

לקבלת פרטים נא לפנות:
רח' היוצב 5, אזור התעשיה חולון,
טלפון 849693

לחברה גדולה במרכז תל-אביב

דרושים

1. מחסנאי ראשי
   לנהול מחסן חלפים למשאיות ומכירות. רצוי ידיעת שפות גרמנית ו/או אנגלית.
2. מחסנאי מוכר
   לחלקי חילוף לרכב.

סודיות מובטחת
תנאי עבודה טובים

לפנות לת.ד. 7107 תל-אביב

בי"ס התיכון ע"ש מיי בויאר ירושלים

פנויה משרה של

אחות בי"ס

לתפקיד מלא או חלקי

מועמדות בעלות כישורים מתאימים תפנינה לטל. 02-527026 או 02-532696 בשעות לפנה"צ.

להב ... בע"מ

... מערכות ... ציוד, וכן ... באלקטרוניקה, ... טובים.

דרושים:

מכונאי/הנדסאי אלקטרוניקה

בעלי נסיון של 3 שנים בציוד דיגיטאלי — לתפקידי אחזקה.

כתבניות

3 שנות נסיון.

להתקשר לקביעת ראיון לטל. 626262

למוסד כלכלי גדול

דרוש

עובד בכיר

למחלקת טכסטיל

בעל ידע בענף הטכסטיל ונסיון אדמיניסטרטיבי.

נא לפנות בכתב לת.ד. 866, תל-אביב עבור 103.

המוביל

ז'ק יולזרי רמלה בע"מ

דרושים

נהגי משאיות הייבד

רצוי בעלי נסיון, בתנאים טובים
אפשר גם דרוזי לאחר שרות צבאי

*

בדבר פרטים נא לצלצל במשך כל שעות היום לטל. 961462 אזור חיוג ת"א

„אשטרום" — חברה להנדסה בע"מ

סניף ירושלים, רח' הנביאים 60

למפעלנו בירושלים דרוש:

אחראי לאחזקה

לשם קביעת ראיון נא להתקשר לטל. 226787, 231429 ירושלים.

— סודיות מובטחת —

דרוש

חשב ראשי מנוסה

כישורים: ניהול הסכמות של מפעל מסועף. עריכת דו"חות כספיים, שנתיים ואחרים. נהול עבודת צוות. ידיעה טובה באנגלית.

●

לפנות: חיפה ת.ד. 466.

למוסד צבורי בירושלים

דרושה

מפעילת נשיונל

עם נסיון בעבודה

*

נא לפנות לטלפון 35222, קו פנימי 2.
בין השעות 1—8

לבית-מלאכה מבוסס בענף המתכת בתל-אביב

דרושים לעבודה קבועה

1. כרסמים
   בעל נסיון בעבודה עדינה ומדויקות.
2. אדם מבוגר (אפשרי פנסיונר)
   לתפקיד אחראי של עוזר לבעל המפעל לעבודות המשרד והמפעל בית-המלאכה; רצוי בעל רשיון נהיגה.
   השכר יקבע בהתאם לכישורים.

לפנות לטלפון 820273 בין השעות 8.00—17.00
בערב: בין 20.00—22.00 טלפון 736439

ל„אשטרום" חברה להנדסה בע"מ

סניף ירושלים, רחוב הנביאים 60

דרושים

א. מהנדס ביצוע
עם 3 שנות נסיון וידיעת השפה העברית

ב. מנהל עבודה

לשם קביעת ראיון נא להתקשר לטל. 226787, 231429 ירושלים.
סודיות מובטחת

למשרד מהנדסים דרוש/ה

פקיד/ה למשרה מלאה

למרכזיה, סדורי חוץ ועבודות משרד כלליות

אפשר גם בגיל פנסיה

שעות העבודה מ-8—16

טלפון: 9—8—281277

מלטשים/ות
... דרושים/ות
... — המרכז הישראלי
... בע"מ, ירושלים
ת.ד. 3750 ירושלים 02-2842...

למשרד תכנון כבישים

דרושים

1. מהנדס תכנון כבישים
2. טכנאי/ת תכנון

בעלי נסיון של לפחות 3 שנים מתבקשים
להתקשר לטלפון 230567 בין 8.00—14.00